

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka
Agnieszka Kozińska-Makowska

Warszawa, dnia 30 czerwca 2025 r.

Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2024 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	3
II.	Informacje ogólne.....	4
III.	Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, przygotowanych i przekazanych do Rady Europy w 2024 r.....	6
IV.	Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2024 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków ETPC w sprawach polskich.....	16
V.	Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów RE przez uprawnione podmioty.....	26
VI.	Informacja na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków w sprawach polskich.....	28
VII.	Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2024 r.....	31
VIII.	Informacja na temat funkcjonowania <i>Zarządzenia w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka</i>	33
IX.	Prace nad projektem ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.....	33
X.	XV Warszawskie Seminarium Praw Człowieka.....	34
XI.	Sprawy dotyczące wyboru sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski.....	35
XII.	Działalność Pełnomocnika w odniesieniu do procesu reformy ETPC i systemu Konwencji oraz w pracach komitetów i grup roboczych Rady Europy z zakresu praw człowieka.....	36
XIII.	Pozostała działalność Pełnomocnika.....	37
XIV.	Informacje statystyczne.....	40
XV.	Wykaz wyroków w sprawach polskich znajdujących się w procesie wykonywania wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.....	49
XVI.	Podsumowanie.....	61
	WYKAZ SKRÓTÓW.....	63
	WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW.....	63

I. Wstęp

Niniejszy Raport został sporządzony przez Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (zwany dalej „Pełnomocnikiem” lub „Pełnomocnikiem Ministra”) zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 4 Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka¹ (zwany dalej „Zespołem” lub „Zespołem ds. ETPC”), który wymaga przygotowania rocznej informacji na temat stanu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwany dalej „ETPC” lub „Trybunałem”). Raport został przygotowany w oparciu o materiały przedłożone przez resorty-członków Zespołu i inne podmioty odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych orzeczeń oraz w oparciu o informacje własne. Zawarte w Raporcie informacje i dane zostały przedstawione według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.

Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2024 r. jest już trzynastym raportem rocznym przedstawianym przez Pełnomocnika. Podobnie jak poprzednie raporty, prezentuje on działalność Pełnomocnika w okresie sprawozdawczym w zakresie wykonywania orzeczeń Trybunału w sprawach polskich, ale również w przedmiocie upowszechniania standardów wynikających z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwana dalej „Konwencją”, „EKPC” lub „Europejską Konwencją Praw Człowieka”) oraz orzecznictwa ETPC. Zawiera informacje na temat działań koordynacyjnych Pełnomocnika oraz dokumentów przesłanych do Rady Europy (zwanej dalej „RE”) dotyczących wykonywania wyroków ETPC, decyzji Komitetu Ministrów Rady Europy (zwanego dalej „Komitetem Ministrów RE” lub „KMRE”) w sprawie wykonywania niektórych z polskich spraw, komunikacji zawierających rekomendacje dotyczące wykonywania wyroków, przesłanych do KMRE przez uprawnione podmioty, spraw uznanych za wykonane przez KMRE, działalności Zespołu ds. ETPC, działalności Pełnomocnika w odniesieniu do reformy systemu Konwencji i prac komitetów RE zajmujących się prawami człowieka oraz pozostałej działalności Pełnomocnika związanej z wykonywaniem wyroków Trybunału, reprezentacją przez nim oraz upowszechnianiem standardów wynikających z EKPC (prace nad przygotowaniem projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC, organizacja XV Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka, organizacja wizyt przedstawicieli Rady Europy i Trybunału, udział w posiedzeniach właściwych komisji sejmowych i senackich). W Raporcie przedstawiona została również procedura wyłonienia kandydatów na nowego sędziego ETPC z ramienia Polski. Na końcu Raportu znajdują się dane statystyczne dotyczące polskich spraw zawisłych przed ETPC oraz znajdujących się w procesie wykonywania przed KMRE oraz lista wyroków znajdujących się w procesie wykonywania według stanu na koniec 2024 r.

Integralną częścią Raportu są jego załączniki. Załącznik A zawiera tabelaryczne zestawienie wszystkich orzeczeń ETPC wydanych w sprawach polskich w 2024 r., wraz z krótkim opisem istoty podniesionych w nich zarzutów i motywów decyzji ETPC. Warto zauważyć, że nie tylko wyroki Trybunału zawierają aktualne konwencyjne standardy ochrony praw człowieka, ale również jego decyzje, w szczególności te uznające daną skargę za niedopuszczalną. Dopiero analiza i znajomość całego orzecznictwa Trybunału, tj. wyroków i decyzji, daje pełen obraz obowiązującego standardu ochrony. Załącznik B zawiera tabelaryczne zestawienie planów działań i raportów z wykonania przekazanych w 2024 r. do Komitetu Ministrów RE wraz z podstawowymi danymi danego dokumentu, krótkim opisem i odnośnikiem do jego pełnej treści (w języku angielskim) w bazie wykonywanych orzeczeń pn. HUDOC-EXEC. W obecnej

¹ Zmienionego Zarządzeniem nr 3 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 r., Zarządzeniem nr 20 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2013 r., Zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 2015 r. oraz Zarządzeniem nr 152 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 września 2019 r.

edycji Raportu zawarte są tłumaczenia na język polski niektórych dokumentów przekazanych do KMRE w okresie sprawozdawczym, przede wszystkim z wyłączeniem dokumentów zawierających jedynie krótką informację (obecnie taka informacja zawarta jest w tabelce z wykazem planów i raportów) albo zawierających w dużej mierze podobną treść w stosunku do innego dokumentu (np. jeśli w danym roku przekazano więcej niż jeden dokument w danej sprawie, a różnica polega jedynie na uzupełnieniu poprzedniego o dodatkowe informacje, przetłumaczony został tylko najbardziej aktualny z dokumentów). W Załączniku C zebrane zostały sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu ds. ETPC. W Załączniku D znajduje się wykaz projektów nowelizacji aktów prawnych i zmian legislacyjnych oraz wykaz zmian w praktyce, koniecznych dla wykonania wyroków ETPC, a także informacja na temat źródeł naruszeń Konwencji, wynikających z obowiązującego prawa lub nieodpowiedniej praktyki jego stosowania.

Procedura wykonywania orzeczeń ETPC przez państwa członkowskie Rady Europy oraz struktura planów i raportów z wykonywania przedstawianych KMRE zostały szczegółowo opisane w Raportach za 2012 r. i 2013 r., dlatego też nie będą przytaczane w niniejszym dokumencie. Raporty za lata ubiegłe są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (zwanego dalej „MSZ”): <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/raporty-roczne-rzadu-na-temat-wykonywania-orzeczen-etpc>.

Wszelkie informacje na temat procesu nadzoru Komitetu Ministrów RE nad wykonywaniem orzeczeń ETPC można także znaleźć na stronie internetowej Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Sekretariatu Rady Europy (zwanego dalej „DWW”), który zajmuje się merytoryczną obsługą Komitetu Ministrów RE w zakresie realizacji jego funkcji wynikającej z art. 46 ust. 2 Konwencji: <https://www.coe.int/en/web/execution> oraz w internetowej bazie wykonywanych orzeczeń, HUDOC-EXEC: <https://hudoc.exec.coe.int/> (obie strony dostępne w językach angielskim i francuskim).

Niniejszy Raport po jego przyjęciu przez Radę Ministrów zostanie opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (www.gov.pl/dyplomacja) oraz będzie przekazany do przewodniczących Podkomisji stałej do spraw wykonywania przez Polskę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Sejmu RP oraz Komisji Praw Człowieka i Praworządności Senatu RP.

II. Informacje ogólne

W 2024 r. Trybunał wydał łącznie 137 orzeczeń w sprawach polskich, w tym 35 wyroków i 102 decyzje. Wszystkie wyroki stwierdzały przynajmniej jedno naruszenie Konwencji. Zdecydowana większość z nich (20) dotyczyła przewlekłości postępowań. 5 wyroków stwierdzało nadmierną długość aresztu tymczasowego, a kolejne 5 dotyczyło różnych aspektów prawa do poszanowania życia prywatnego lub rodzinnego (m.in. kwestii braku ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych, zasad ukształtowania kontroli operacyjnej w Polsce, uregulowania kontaktów z dzieckiem). W odniesieniu do decyzji: 35 zatwierdzało ugody (w tym dwie zatwierdzały zarówno ugode, jak i deklarację jednostronną rządu w stosunku do różnych skarżących w ramach jednej skargi), 24 decyzje zatwierdzały deklaracje jednostronną rządu, 24 decyzje stwierdzały niedopuszczalność skarg (15 z powodu oczywistej bezzasadności skargi, 3 z powodu niewykorzystania krajowych środków odwoławczych, 2 z uwagi na nadużycie prawa do skargi, jedna decyzja stwierdzała niedopuszczalność *ratione materiae*, jedna – niedopuszczalność *ratione personae*, jedna –

niedopuszczalność *ratione temporis*, w końcu jedna decyzja uznała dwie skargi za niedopuszczalne z uwagi na brak statusu ofiary skarżących), 19 decyzji skreślało skargi z listy spraw (17 z uwagi na zaprzestanie popierania skargi przez skarżących, 2 z uwagi na załatwienie sprawy na poziomie krajowym lub w ramach innej skargi przed Trybunałem).

W sumie wydane zostały 43 orzeczenia korzystne dla rządu (decyzje o niedopuszczalności i decyzje o skreśleniu skarg z listy z przyczyn formalnych) i 94 orzeczenia niekorzystne (wyroki stwierdzające naruszenie, decyzje zatwierdzające ugody i deklaracje jednostronne).

Na koniec 2024 r. w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy pozostawało 147 orzeczeń w sprawach polskich, w tym 111 wyroków i 36 decyzji zatwierdzających ugody. Największą grupę spraw do wykonania niezmiennie stanowią wyroki dotyczące przewlekłości cywilnych (17), karnych (12) oraz administracyjnych i sądowno-administracyjnych (15). Pozostałe widoczne grupy wyroków to wyroki dotyczące praworządności (11) oraz wyroki dotyczące przewlekłego prowadzenia postępowań ws. uregulowania kontaktów z dzieckiem (6) lub w sprawach dotyczących Konwencji haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę (5).

Największym wyzwaniem dla procesu wykonywania pozostają z jednej strony sprawy dotyczące dobrze już znanych, ale nadal nie w pełni skutecznie rozwiązanych problemów – przede wszystkim chodzi tu o problem przewlekłości postępowań sądowych, cywilnych i karnych, przewlekłości postępowań przygotowawczych, a także przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych. Z drugiej strony ważnym wyzwaniem jest wykonywanie wyroków dotyczących praworządności. Na dzień 31 grudnia 2024 r. liczba wyroków w tych sprawach nie zmieniła się w stosunku do 2023 r. (11 wyroków), natomiast zostały wydane decyzje zatwierdzające ugody i deklaracje jednostronne w sprawach dotyczących problemów zidentyfikowanych we wcześniejszych wyrokach. To oznacza, że Trybunał traktuje te sprawy jako powtarzalne. Niezależnie od procesu wykonywania wyroków w sprawach dotyczących praworządności, który odbywa się przed Komitetem Ministrów RE, równolegle toczy się przed Trybunałem procedura pilotażowa w związku z wyrokiem pilotażowym z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie *Wałęsa p. Polsce*, która wymaga od państwa przedstawienia informacji o podjętych działaniach zmierzających do rozwiązania problemu systemowego zidentyfikowanego w tym wyroku w wyznaczonym przez Trybunał czasie.

W ciągu 2024 r. Komitet Ministrów RE uznał za wykonane 59 orzeczeń w sprawach polskich, wśród nich – 40 wyroków i 19 decyzji zatwierdzających ugody. To prawie dwukrotnie więcej wykonanych wyroków niż w roku poprzedzającym, kiedy wykonanych zostało 50 orzeczeń, z czego 23 to były wyroki. Jednocześnie należy zauważyć, że z 40 wykonanych w 2024 r. wyroków, większość zaliczała się do spraw powtarzalnych, w których wykonane zostały środki indywidualne, ale nadal konieczne jest kontynuowanie działań celem pełnego wdrożenia środków generalnych (badanie stanu wdrażania tych środków kontynuowane jest w ramach wyroku wiodącego dla danego problemu). Niezależnie od powyższego, dużym sukcesem było całkowite zamknięcie grupy spraw dotyczących stosowania kontroli osobistych wobec osadzonych (grupa *Milka*, licząca 4 wyroki), w którym to przypadku Komitet Ministrów RE uznał, że zarówno środki indywidualne, jak i generalne, zostały wdrożone, a zasady przeprowadzania i rejestrowania kontroli osobistych odpowiadają standardom wynikającym z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Dla dopełnienia obrazu należy również wskazać na nowe skargi wniesione do Trybunału przeciwko Polsce i przekazane (zakomunikowane) stronie rządowej celem ustosunkowania się do podniesionych w nich zarzutów. W 2024 r. Trybunał zakomunikował Polsce 262 nowe skargi. Jest to znaczący spadek w porównaniu do roku poprzedzającego, kiedy odnotowano

421 nowych skarg. Najwięcej spośród nowych skarg niezmiennie dotyczy problemu przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (łącznie 139 nowych skarg). Inne widoczne grupy tematyczne to: skargi dotyczące różnych aspektów związanych z praworządnością (35 skarg), skargi dotyczące różnych aspektów praw osób LGBTI (12 skarg), skargi dotyczące różnych aspektów prawa do swobody wypowiedzi (11 skarg), skargi dotyczące stosowania kontroli operacyjnej (9 skarg) oraz skargi dotyczące kontroli osobistych osób osadzonych (8 skarg).

III. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, przygotowanych i przekazanych do Rady Europy w 2024 r.

W 2024 r. Pełnomocnik, na podstawie informacji otrzymanych z właściwych resortów, sądów czy innych podmiotów, przygotował łącznie 47 dokumentów dla Komitetu Ministrów RE: 8 planów działań (zawierających opis podjętych i planowanych działań w celu realizacji wyroków), 23 raporty z wykonania wyroków (zawierających podsumowanie podjętych działań), w tym ich aktualizacje oraz 16 pism zawierających informacje na temat realizacji środków indywidualnych bądź generalnych w danej sprawie lub ich aktualizacje.

W przypadku części wyroków lub grup wyroków przygotowano i przedstawiono więcej niż jeden dokument w ciągu omawianego roku, co wynikało z konieczności uzupełnienia lub wyjaśnienia przesłanych wcześniej informacji bądź też z konieczności przedstawienia aktualnych informacji w danej sprawie, np. w związku z umieszczeniem jej w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE lub gdy ilość nowych informacji nie uzasadniała przygotowania pełnego planu działań. Należy zauważyć, że niektóre przedkładane plany, raporty lub pisma zawierały informacje odnośnie do procesu wykonywania kilku wyroków (grupy wyroków) dotyczących tego samego naruszenia postanowień Konwencji.

Wszystkie dokumenty przesłane do Komitetu Ministrów RE są publikowane w języku angielskim w bazie wykonywanych orzeczeń HUDOC-EXEC (<https://hudoc.exec.coe.int/>), a także na stronie internetowej Komitetu (<https://www.coe.int/en/web/cm>, w zakładce „documents – latest Human Rights (DH) documents” i są dostępne również poprzez wyszukiwarkę w zakładce „CM search”).

W oparciu o część z przesłanych w 2024 r. raportów z wykonania Komitet Ministrów RE przyjął rezolucje końcowe zamykające nadzór nad wykonywaniem wybranych orzeczeń, w których rząd przedsięwziął wymagane środki. Lista tych rezolucji znajduje się w dalszej części Raportu oraz w Załączniku B.

Poniżej przedstawiono informację o wszystkich sprawach, w których w 2024 r. rząd przesłał do KMRE plany działań, raporty z wykonania lub pisma informacyjne. Więcej szczegółów na temat tych dokumentów oraz tłumaczenia na język polski części z nich znajduje się w Załączniku B.

1. *Al Nashiri p. Polsce (skarga nr 28761/11) i Abu Zubaydah p. Polsce (skarga nr 7511/13)*

W obu wyrokach ETPC stwierdził, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym, naruszenia art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), naruszenia art. 13 Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do

rzetelnego procesu sądowego) w zw. z funkcjonowaniem na terenie Polski tzw. tajnych więzień CIA oraz brakiem przeprowadzenia skutecznego śledztwa celem wyjaśnienia okoliczności stwierdzonych naruszeń. W sprawie *Al Nashiri* ETPC stwierdził również naruszenia art. 2 Konwencji (prawo do życia) oraz art. 3 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 6 do Konwencji (zakaz kary śmierci), z uwagi na ryzyko orzeczenia kary śmierci wobec skarżącego. ETPC uznał także, że Polska nie zrealizowała wniosków ETPC o dostarczenie dowodów i w konsekwencji nie wypełniła zobowiązań wynikających z art. 38 Konwencji – udzielenia ETPC wszelkich niezbędnych ułatwień dla efektywnego przeprowadzenia dochodzenia.

Rząd przesłał do KMRE [informacje](#) dotyczącą wykonania środków indywidualnych oraz generalnych w dniu 17 października 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 5 grudnia 2024 r.

2. *Beller p. Polsce* (skarga nr 51837/99) - grupa spraw

Przewlekłość postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji). Wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. grupa liczyła 15 wyroków.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowany [plan działań](#) w dniu 15 października 2024 r. oraz uzupełniony (o załącznik) zaktualizowany [plan działań](#) w dniu 5 listopada 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 5 grudnia 2024 r.

3. *Beluch p. Polsce* (skarga nr 4065/21)

Naruszenie art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) z uwagi na opóźnienia w rozpatrzeniu wniosku skarżącego o nałożenie grzywny z uwagi na niewykonywanie przez matkę jego dziecka orzeczeń sądów ws. kontaktów z córką.

Rząd przesłał do KMRE [informacje](#) dotyczącą wykonania środków indywidualnych oraz generalnych w dniu 9 lutego 2024 r. Dodatkowo, informacja nt. wykonania wyroku ws. *Beluch p. Polsce* została również uwzględniona w zmienionym [raporcie z wykonania](#) grupy wyroków *Stasik p. Polsce* i *Malec p. Polsce*, przekazany do KMRE w dniu 13 maja 2024 r.

4. *Broda i Bojara p. Polsce* (skargi nr 26691/18 i 27367/18)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z przedterminowym zakończeniem kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu na podstawie przepisów przejściowych obowiązujących od 12 sierpnia 2017 r. do 12 lutego 2018 r., które nie pozwalały na rozpoznanie decyzji o ich odwołaniu ani przez sąd powszechny ani przez inny organ sprawujący obowiązki sądownicze.

Rząd przesłał do KMRE ogólną [informację](#) odnoszącą się do wykonywania wyroków dot. praworządności oraz środków generalnych (obejmującą również grupę spraw *Reczkowicz p. Polsce* oraz wyrok *Grzęda p. Polsce*) w dniu 21 marca 2024 r. oraz [informację](#) o środkach generalnych (obejmującą również grupę spraw *Reczkowicz p. Polsce* oraz wyroki *Grzęda p. Polsce* i *Wałęsa p. Polsce*) w dniu 27 czerwca 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie z grupą spraw Reczkowicz p. Polsce oraz wyrokami Grzęda p. Polsce i Wałęsa p. Polsce).

5. Burża p. Polsce (skarga nr 15333/16) - grupa spraw

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z powodu przewlekłego tymczasowego aresztu.

Rząd przesłał do KMRE dwie informacje o środkach indywidualnych i generalnych dot. najnowszych wyroków indywidualnych z grupy Burża, które nie zostały uwzględnione w raporcie z wykonania z dnia 17 marca 2023 r., tj. w sprawach: Stefański i inni p. Polsce, Mariański p. Polsce ([informacja](#) z dnia 14 listopada 2024 r.) oraz Meroń p. Polsce, K.P. p. Polsce, Janowski p. Polsce, Lehmann i inni p. Polsce i Janowski p. Polsce ([informacja](#) z dnia 26 listopada 2024 r.).

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad ww. wyrokami (oraz pozostałymi wyrokami powtarzalnymi w tej grupie spraw) w dniu 11 grudnia 2024 r.

6. Cupiał p. Polsce (skarga nr 67414/11)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku ze sposobem prowadzenia postępowania dowodowego przez sąd krajowy w sprawie o psychiczne znęcanie się nad rodziną poprzez przymuszanie do praktyk religijnych (niepełna ocena materiału dowodowego, zbyt lakoniczne uzasadnienie decyzji przez sąd krajowy).

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 5 stycznia 2024 r. oraz zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 15 listopada 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wyrokiem w dniu 11 grudnia 2024 r.

7. Drozd p. Polsce (skarga nr 15158/19)

Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) z uwagi na brak odpowiednich gwarancji proceduralnych w odniesieniu do rocznego zakazu wstępu na teren Sejmu, wydanego przez Komendanta Straży Marszałkowskiej wobec skarżących – członków nieformalnego ruchu obywatelskiego, za rozwinięcie transparentu na drodze wewnętrznej przed budynkiem Sejmu w 2017 r. Odwołanie skarżących od decyzji Komendanta Straży do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zostało odrzucone z uwagi na uznanie, że nie była ona decyzją administracyjną.

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 13 maja 2024 r.

8. Giermek i inni p. Polsce (skarga nr 6669/03)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na przewlekłość postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego.

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 2 kwietnia 2024 r. oraz zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 10 maja 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wyrokiem w dniu 6 listopada 2024 r.

9. Grobelny p. Polsce (skarga nr 60477/12)

Naruszenie prawa do poszanowania mienia (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) z uwagi na odmowę wypłaty skarżącemu renty inwalidzkiej przez okres 21 miesięcy w wyniku błędu w ocenie jego stanu zdrowia i zdolności do pracy.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 3 stycznia 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wyrokiem w dniu 11 czerwca 2024 r.

10. Grzęda p. Polsce (skarga nr 43572/18)

Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z przedterminowym zakończeniem *ex lege* kadencji skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa (art. 6 ust. 1 Konwencji).

Rząd przesłał do KMRE ogólną [informację](#) odnoszącą się do wykonywania wyroków dot. praworządności oraz o środkach generalnych (obejmującą również grupę spraw Reczkowicz p. Polsce oraz wyrok Broda i Bojara p. Polsce) w dniu 21 marca 2024 r. oraz [informację](#) o środkach generalnych (obejmującą również grupę spraw Reczkowicz p. Polsce oraz wyroki Broda i Bojara p. Polsce i Wałęsa p. Polsce) w dniu 27 czerwca 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie z grupą spraw Reczkowicz p. Polsce oraz wyrokami Broda i Bojara p. Polsce i Wałęsa p. Polsce).

11. Juszcyszyn p. Polsce (skarga nr 35599/20)

Naruszenie prawa do rozpoznania sprawy przez niezależny i niezwiasty sąd (art. 6 ust. 1 Konwencji) w zw. zawieszeniem skarżącego-sędziego w pełnieniu obowiązków - za weryfikację prawidłowości powołania innego sędziego - orzeczonym przez sąd dyscyplinarny (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego) niespełniający wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku z brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością decyzji o zawieszeniu go (art. 8 Konwencji) oraz uznanie, że ingerencja w prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów, niż przewidziane w Konwencji, tj. środki dyscyplinarne zastosowane wobec niego miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie go do badania statusu sędziów powoływanych z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r. (art. 18 w zw. z art. 8 Konwencji).

Rząd przesłał do KMRE ogólną [informację](#) odnoszącą się do wykonywania wyroków dot. praworządności oraz o środkach indywidualnych i generalnych (obejmującą również wyrok Żurek p. Polsce) w dniu 21 marca 2024 r. oraz [informację](#) o środkach generalnych w dniu 27 czerwca 2024 r. (obejmującą również wyroki Tuleya p. Polsce i Żurek p. Polsce).

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie ze sprawami Tuleya p. Polsce i Żurek p. Polsce).

12. Kuchta i Mętel p. Polsce (skarga nr 76813/16)

Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym z uwagi na nadużycie siły przez funkcjonariuszy Policji w trakcie zatrzymania i aresztowania skarżących oraz brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa dotyczącego zaistniałych wydarzeń.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 12 kwietnia 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 13 czerwca 2024 r.

13. Kurłowicz p. Polsce (skarga nr 41029/06) - grupa spraw

Naruszenie art. 10 Konwencji (prawo do swobody wypowiedzi) z uwagi na skazanie skarżących – polityków, dziennikarzy lub wydawców, w okresie pomiędzy 2002 a 2010 r., na kary grzywny za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.

Rząd przesłał do KMRE [informację](#) o środkach indywidualnych i generalnych w dniu 15 listopada 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wykonywaniem sześciu wyroków powtarzalnych w tej grupie spraw (Banaszczyk p. Polsce, Jucha i Żak p. Polsce, Kącki p. Polsce, Koniuszewski p. Polsce, Lewandowska-Malec p. Polsce, Marian Maciejewski p. Polsce) w dniu 11 grudnia 2024 r.

14. Lalik p. Polsce (skarga nr 47834/19)

Naruszenie art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji z uwagi na brak rzetelności postępowania karnego, w którym skarżący został skazany za zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem w oparciu, w dużej mierze, o jego nieformalne wyjaśnienia złożone bez zapewnienia mu podstawowych gwarancji procesowych umożliwiających skuteczne korzystanie z prawa do obrony (bez wystarczającego poinformowania o swoich prawach, bez możliwości skonsultowania się z adwokatem, bez uwzględnienia trudnej sytuacji skarżącego z uwagi na stan nietrzeźwości).

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 5 marca 2024 r.

15. Liu p. Polsce (skarga nr 37610/18)

Naruszenie art. 3 Konwencji w zw. z narażeniem skarżącego na rzeczywiste ryzyko złego traktowania w trakcie pozbawienia wolności w przypadku wykonania decyzji o jego ekstradycji do Chińskiej Republiki Ludowej. Naruszenie art. 5 ust. 1 lit. f Konwencji w zw. z długością tymczasowego aresztowania skarżącego, spowodowanego nieuzasadnioną opieszałością postępowania ekstradycyjnego.

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 21 maja 2024 r.

16. Mazowiecki p. Polsce (skarga nr 34734/13)

Naruszenie prawa do poszanowania mieszkania (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak wystarczających gwarancji proceduralnych zabezpieczających przed arbitralnością organów śledczych w kontekście przeszukania mieszkania skarżącego - zatwierdzonego *post factum* przez właściwego prokuratora - bez uprzedniej zgody sądu i skutecznej kontroli sądowej po przeszukaniu.

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 3 stycznia 2024 r., a następnie zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 2 kwietnia 2024 r.

17. Milka p. Polsce (skarga nr 14322/12) - grupa spraw

Naruszenie art. 8 Konwencji w związku kontrolami osobistymi skarżących-osadzonych w zakładach karnych, a także w uwagi na nieprzedstawienie przez władze penitencjarne przekonujących powodów poddania skarżących kontrolom osobistym.

Rząd przesłał do KMRE zmieniony [raport z wykonania](#) czterech wyroków w grupie Milka w dniu 2 stycznia 2024 r., a następnie zaktualizowany [raport z wykonania](#) w dniu 15 listopada 2024 r. Raport dotyczył czterech wyroków: Milka p. Polsce (wyrok wiodący), Dejneq p. Polsce, Nowak p. Polsce i Bojar p. Polsce.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wszystkimi wyrokami z grupy Milka w dniu 11 grudnia 2024 r.

18. M.K. i inni p. Polsce (skargi nr 40503/17, 42902/17 i 43643/17) - grupa spraw

Naruszenie art. 3, art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji i art. 13 oraz art. 34 Konwencji z uwagi na stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś, narażając ich na ryzyko niehumanitarnego i poniżającego traktowania w krajach pochodzenia, brakiem skutecznego środka odwoławczego od odmowy z uwagi na brak skutku zawieszającego odwołania oraz z powodu niezastosowania się przez rząd do środków tymczasowych wskazanych przez ETPC.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowaną [informację](#) dotyczącą wykonywania środków indywidualnych i generalnych w dniu 21 lutego 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wykonywaniem czterech wyroków powtarzalnych w tej grupie spraw (A.B. i inni p. Polsce, A.I. i inni p. Polsce, D.A. i inni p. Polsce, T.Z. i inni p. Polsce) w dniu 12 marca 2024 r.

19. M.L. p. Polsce (skarga nr 40119/21)

Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na niezgodną z prawem ingerencję w życie prywatne skarżącej z powodu odwołania zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży - na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem - w związku z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dn. 22 października 2020 r. w sprawie K 1/20, co skutkowało brakiem wymaganej przewidywalności i pozbawiło skarżącą odpowiednich zabezpieczeń przed arbitralnością. Naruszenie art. 8 również w związku z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających ww. wyrok TK, co skutkowało, że orzeczenie to nie spełniało wymogów praworzędności.

Rząd przesłał do KMRE [plan działań](#) w dniu 14 października 2024 r.

20. Paják i inne p. Polsce (skarga nr 25226/18)

Naruszenie art. 14 (zakaz dyskryminacji) w zw. z art. 8 Konwencji w związku z koniecznością wcześniejszego przejścia w stan spoczynku czterech skarżących-sędzi w porównaniu do mężczyzn-sędziów po ustawowym obniżeniu i zróżnicowaniu wieku przejścia w stan spoczynku sędziów (z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn), co miało negatywne konsekwencje dla kariery zawodowej kobiet-sędzi i konsekwencje finansowe. Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (dostęp do sądu) z uwagi na brak możliwości kontroli sądowej jednostronnej decyzji Ministra Sprawiedliwości lub Krajowej Rady Sądownictwa o braku zgody na dalsze pełnienie obowiązków sędziowskich po osiągnięciu przez skarżące obniżonego wcześniej wieku przejścia w stan spoczynku.

Rząd przestał do KMRE [plan działań](#) w dniu 11 lipca 2024 r.

21. Poklikayew p. Polsce (skarga nr 1103/16)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji z powodu ograniczenia praw proceduralnych skarżącego, obywatela Białorusi, w kontekście decyzji o wydaleniu go z Polski ze względów bezpieczeństwa narodowego, bez poinformowania go o szczegółowych podstawach decyzji i umożliwienia zapoznania z całością akt sprawy z uwagi na utajnienie ich części. Fakt przeprowadzenia kontroli sądowej decyzji o wydaleniu przez niezawisłe organy sądowe wysokiego szczebla nie był wystarczający dla zrównoważenia ograniczeń praw proceduralnych skarżącego.

Rząd przestał do KMRE [plan działań](#) w dniu 13 maja 2024 r.

22. Przybyszewska i inni p. Polsce (skarga nr 11454/17)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego skarżących (art. 8 Konwencji), w kontekście odmowy przyjęcia od nich oświadczeń o braku przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego, z uwagi na brak jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony związków jedнопłciowych w Polsce, co spowodowało, że partnerzy tej samej płci nie są w stanie regulować podstawowych aspektów swojego życia.

Rząd przestał do KMRE [plan działań](#) w dniu 13 września 2024 r.

23. Rabczewska p. Polsce (skarga nr 8257/13)

Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) w związku ze skazaniem skarżącej na karę grzywny za obrazę uczuć religijnych bez przekonujących podstaw, tj. bez rozważenia szerszego kontekstu jej wypowiedzi i właściwego wyważenia prawa skarżącej do swobody wypowiedzi i prawa innych osób do ochrony ich uczuć religijnych.

Rząd przestał do KMRE [raport z wykonania wyroku](#) w dniu 30 sierpnia 2023 r.

24. Reczkowicz p. Polsce (skarga nr 43447/19) - grupa spraw

Wyroki z grupy Reczkowicz (Reczkowicz p. Polsce, Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce, Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce) dotyczą naruszenia zasady praworządności z powodu braku spełnienia wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawach skarżących przez sędziów różnych izb Sądu Najwyższego (Izba Dyscyplinarna, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, Izba Cywilna) powołanych z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 .

Rząd przestał do KMRE ogólną [informację](#) odnoszącą się do wykonywania wyroków dot. praworządności oraz środków generalnych (obejmującą również wyroki Broda i Bojara p. Polsce oraz wyrok Grzęda p. Polsce) w dniu 21 marca 2024 r. oraz [informację](#) o środkach generalnych (obejmującą również wyroki Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce i Wałęsa p. Polsce) w dniu 27 czerwca 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie z wyrokami Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce i Wałęsa p. Polsce).

25. R.M. i inni p. Polsce (skarga nr 11247/18)

Naruszenie art. 5 ust. 1 lit. f Konwencji (w stosunku do skarżących dzieci) i art. 5 ust. 4 Konwencji (w odniesieniu do wszystkich skarżących) z powodu umieszczenia skarżących - rodziny z małoletnimi dziećmi, w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, bez rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku (7,5 miesiąca).

Rząd przesłał do KMRE [informację](#) o środkach indywidualnych i generalnych w dniu 20 listopada 2024 r.

KMRE przyjęła [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wykonywaniem wyroku w dniu 11 grudnia 2024 r. (łącznie z trzema innymi wyrokami powtarzalnymi z grupy Bistieva i inni p. Polsce, tj. A.B. i inni p. Polsce, Bilalova i inni p. Polsce i Nikoghosyan i inni p. Polsce).

26. Rogalski p. Polsce (skarga nr 5420/16)

Naruszenie art. 10 Konwencji w związku z brakiem dostatecznego uzasadnienia decyzji o ukaraniu skarżącego-adwokata w postępowaniu dyscyplinarnym, a także poprzez przekroczenie marginesu uznania przy rozstrzygnięciu o jego winie za nieetyczne postępowanie.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 28 marca 2024 r. oraz [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 13 maja 2024 r.

27. Romaniuk p. Polsce (skarga nr 42179/14)

Naruszenie art. 6 ust. 1 i ust. 3 (d) Konwencji w związku z nieprzesłuchaniem współoskarżonego, którego zeznania miały decydujące znaczenie dla wydania wyroku skazującego wobec skarżącego.

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) tego wyroku w dniu 25 kwietnia 2024 r., a następnie jego dwie aktualizacje – w dniu [17 czerwca 2024 r.](#) i [12 listopada 2024 r.](#)

KMRE przyjęła [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wyrokiem w dniu 11 grudnia 2024 r.

28. Solska i Rybicka p. Polsce (skargi nr 30491/17 i 31083/17)

Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury o przeprowadzeniu ekshumacji szczątków mężów skarżących, którzy zginęli w katastrofie samolotu Polskich Sił Powietrznych w Smoleńsku w 2010 r.

Rząd przesłał do KMRE [informację](#) o środkach generalnych w dniu 8 kwietnia 2024 r.

29. Stasik p. Polsce (skarga nr 21823/12) i Malec p. Polsce (skarga nr 28623/12) - grupa spraw

Naruszenie prawa do życia rodzinnego skarżących z uwagi na długość postępowań dotyczących uregulowania lub wykonania kontaktów skarżących z ich dziećmi (art. 8 Konwencji). Sprawa Stasik dotyczyła również naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na przewlekłość postępowania rozwodowego skarżącego.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowany [raport z wykonania](#) tego wyroku w dniu 13 maja 2024 r. Raport obejmował również wyroki *Beluch p. Polsce*, *Brunner p. Polsce* i *M.H. p. Polsce*.

30. *Tuleya p. Polsce* (skarga nr 51832/13)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zw. z uchynieniem skarżącemu immunitetu sędziego, w celu umożliwienia przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego, przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, która nie spełnia wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z uwagi na udział w powołaniu jej sędziów zreformowanej w 2017 r. Krajowej Rady Sądownictwa. Naruszenie art. 8 Konwencji z powodu nieuprawnionej ingerencji w prawo do życia prywatnego skarżącego w zw. z uchynieniem immunitetu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego do TSUE (dot. nowego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów). Naruszenie art. 10 Konwencji w związku ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Rząd przesłał do KMRE [plan działania](#) w dniu 3 kwietnia 2024 r., a następnie [informację](#) o środkach generalnych w dniu 27 czerwca 2024 r. (obejmującą również wyroki *Juszczyszyn p. Polsce* i *Żurek p. Polsce*).

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie ze sprawami *Juszczyszyn p. Polsce* i *Żurek p. Polsce*).

31. *Tysiąc p. Polsce*, *R.R. p. Polsce* oraz *P. i S. p. Polsce* (skargi nr 5410/03, 27617/04 i 57375/08)

Sprawy dotyczące różnych aspektów związanych z dostępem do zabiegu przerwania ciąży.

Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących skarżącym dostęp do świadczeń medycznych w odpowiednim czasie, tj. zabiegu legalnego przerwania ciąży (*Tysiąc*) i badań prenatalnych (*R.R.*). W sprawie *R.R.* ETPC uznał, że z powodu braku dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych doszło również do naruszenia art. 3 Konwencji.

W sprawie *P. i S.* – naruszenie art. 3 Konwencji w stosunku do pierwszej skarżącej (małoletniej) z uwagi na kumulatywny wpływ okoliczności sprawy na jej sytuację i sposób potraktowania *P.* przez organy państwa, które wywołały cierpienie przekraczające minimalny próg dolegliwości w rozumieniu tego przepisu. Ponadto ETPC stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu umieszczenia małoletniej w pogotowiu opiekuńczym, a także naruszenie art. 8 Konwencji w stosunku do obu skarżących (matki i córki) z powodu niezapewnienia im skutecznego poszanowania ich życia prywatnego z uwagi na brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do zabiegu legalnego przerwania ciąży i obowiązujących procedur, oraz z uwagi na bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących przez publiczny szpital.

Rząd przesłał do KMRE [informację](#) o środkach generalnych w dniu 23 stycznia 2024 r. oraz [kolejną](#), w dniu 28 lutego 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 14 marca 2024 r.

32. Ungeheuer i inni p. Polsce (skargi nr 5726/20, 26591/21 i 1705/22)

Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji z uwagi na przewlekłość postępowań karnych skarżących oraz brak skutecznego środka odwoławczego.

Rząd przesłał do KMRE [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 26 lutego 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wykonywaniem tego wyroku w dniu 11 grudnia 2024 r.

33. Wałęsa p. Polsce (skarga nr 50849/21) - wyrok pilotażowy

Naruszenie art. 6 ust. 1 oraz art. 8 Konwencji spowodowane wadliwą procedurą powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po reformie z 2017 r., wynikającym z tego brakiem spełnienia wymogu bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, orzekającą w sprawie skarżącego, wyłączną kompetencją tej Izby w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego, a także w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN do rozpatrywania tych skarg – w kontekście uchylecia przez ww. Izbę SN prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego.

W sprawie Wałęsa Trybunał wydał wyrok pilotażowy, tj. orzekł, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa, powodującego stały wzrost liczby nowych skarg przeciwko Polsce. Trybunał zobowiązał Polskę do podjęcia odpowiednich środków ustawodawczych i innych w celu zapewnienia w wewnętrznym porządku prawnym zgodności z wymogiem „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” i zasadą pewności prawa.

Rząd przesłał do KMRE [plan działań](#) w dniu 22 marca 2024 r., a następnie [informacje](#) o środkach indywidualnych i generalnych w dniu 27 czerwca 2024 r. (obejmującą również grupę Reczkowicz oraz wyroków Broda i Bojara p. Polsce i Grzęda p. Polsce).

KMRE ocenił przekazane informacje w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie z grupą Reczkowicz i wyrokami Broda i Bojara p. Polsce oraz Grzęda p. Polsce).

34. Wszyński p. Polsce (skarga nr 66/12)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w zw. odmową zasądzenia skarżącemu odszkodowania od gminy, która uchybiła obowiązkowi zapewnienia lokalu socjalnego dla osoby zajmującej bezumownie nieruchomości skarżącego.

Rząd przesłał do KMRE zaktualizowany [raport z wykonania](#) wyroku w dniu 2 kwietnia 2024 r., a następnie [kolejną](#) aktualizację w dniu 5 czerwca 2024 r.

KMRE przyjął [rezolucję końcową](#) zamykającą nadzór nad wykonywaniem tego wyroku w dniu 10 lipca 2024 r.

35. Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce (skarga nr 4907/18)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sąd powszechny. Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.

Rząd przesłał do KMRE ogólną [informację](#) odnoszącą się do wykonywania wyroków dot. praworządności oraz środków generalnych w dniu 20 marca 2024 r. oraz [informację](#) o środkach generalnych w dniu 27 czerwca 2024 r.

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r.

36. Żurek p. Polsce (skarga nr 39650/18)

Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia *ex lege* mandatu skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa w 2018 r. (art. 6 ust. 1 Konwencji). Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii w związku ze środkami zastosowanymi przez władze w latach 2016-2018 wobec skarżącego - sędziego, członka KRS i jej rzecznika, w związku z poglądami, które wyraził w obronie praworządności, niezależności sądownictwa i niezawisłości sędziowskiej, polegającymi na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, decyzjami władz o zbadaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych oraz kontroli jego pracy orzeczniczej (art. 10 Konwencji). Uznanie środków zastosowanych w sprawie skarżącego za mające efekt mrozący polegający na zniechęcaniu sędziów do udziału w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych mających wpływ na sądownictwo i jego niezależność.

Rząd przesłał do KMRE ogólną [informację](#) odnoszącą się do wykonywania wyroków dot. praworządności oraz o środkach indywidualnych i generalnych (obejmującą również wyrok Żurek p. Polsce) w dniu 21 marca 2024 r. oraz [informację](#) o środkach generalnych w dniu 27 czerwca 2024 r. (obejmującą również wyroki Juszczyszyn p. Polsce i Tuleya p. Polsce).

KMRE ocenił przekazaną informację w [decyzji](#) wydanej na posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka w dniu 19 września 2024 r. (łącznie ze sprawami Juszczyszyn p. Polsce i Tuleya p. Polsce).

IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2024 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków ETPC w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym Komitet Ministrów RE badał postępy w wykonywaniu i przyjął 8 decyzji w odniesieniu do 36 wyroków (7 decyzji odnosiło się do grup wyroków dotyczących takiego samego lub podobnego problemu, tylko jedna decyzja dotyczyła pojedynczego wyroku (*Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce*)), znajdujących się w tzw. procedurze wzmocnionego nadzoru ze strony KMRE.

W decyzjach KMRE ocenił stan wykonania wyroków i zawarł stosowne rekomendacje dla Polski, a także poprosił o przedstawienie Komitetowi konkretnych informacji lub danych w odniesieniu do następujących wyroków lub grup wyroków: (1) grupa *M.K. i inni p. Polsce* – decyzja z dnia 14 marca 2024 r., (2) *Tysiąc p. Polsce*, *R.R p. Polsce* i *P. i S. p. Polsce* – decyzja z

dnia 14 marca 2024 r., (3) grupa *Kuchta i Mętel p. Polsce* – decyzja z dnia 13 czerwca 2024 r., (4) grupa spraw *Reczkowicz p. Polsce* oraz wyroki *Broda i Bojara p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce* i *Wałęsa p. Polsce* – decyzja z dnia 19 września 2024 r., (5) *Juszczyszyn p. Polsce*, *Tuleya p. Polsce* i *Żurek p. Polsce* – decyzja z dnia 19 września 2024 r., (6) *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* – decyzja z dnia 19 września 2024 r., (7) *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce* – decyzja z dnia 5 grudnia 2024 r., (8) grupa *Beller p. Polsce* – decyzja z dnia 5 grudnia 2024 r.

Decyzje KMRE są publikowane w języku angielskim i francuskim w bazie wykonywanych orzeczeń HUDOC-EXEC oraz na stronie Komitetu. Treść decyzji w sprawach polskich przetłumaczona na język polski została przedstawiona w całości poniżej.

- **Decyzja z dnia 14 marca 2024 r. w grupie spraw *M.K. i inni p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2024\)1492/H46-24](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że ta grupa spraw dotyczy odmowy przyjmowania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wniosków o ochronę międzynarodową oraz zbiorowego wydalenia skarżących w ramach szerszej polityki państwa polegającej na nieprzyjmowaniu wniosków o ochronę międzynarodową i odmowie wjazdu cudzoziemcom wjeżdżającym do Polski z Białorusi, bez skutecznego środka odwoławczego ze skutkiem zawieszającym w celu zaskarżenia odmowy wjazdu na terytorium Polski i pomimo wskazania władzom polskim środków tymczasowych przez Trybunał;

Odnosnie do środków indywidualnych

2. odnotowali, że żadne dalsze środki indywidualne nie są w tych sprawach wymagane i przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2024\)47](#) w sprawach powtarzalnych *D.A. i inni*, *T.Z. i inni*, *A.B. i inni* oraz *A.I. i inni*;

Odnosnie do środków generalnych

3. odnotowali wprowadzenie przez władze polskie specjalnego formularza w celu rozwiązania problemu błędnego rozumienia intencji cudzoziemców dotyczących ubiegania się o ochronę międzynarodową; wezwał władze do przedstawienia szczegółowych informacji co do treści tego formularza lub jego kopii, a także danych na temat jego praktycznego wykorzystania i stosowanych procedur;
4. po raz kolejny poprosili władze o przedstawienie analizy ws. zasadności rewizji nowelizacji ustawy o cudzoziemcach i ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w 2021 r. lub rewizji sposobu ich implementacji, w zapewnienia pełnego poszanowania prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową;
5. ponaglił władze RP do niezwłocznego przekazania informacji na temat (i) sposobu stosowania, od 2021 r., dyskrecjonalnych uprawnień Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców w zakresie pozostawienia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożonych przez cudzoziemców przekraczających granicę Polski w sposób nieregularny, bez rozpoznania oraz (ii) procedury postępowania w sytuacji, gdy cudzoziemcy, którzy przekroczyli granicę Polski w sposób nieregularny, wyrażą wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową – niezależnie od tego, czy zostali następnie zawróceni na granicę czy nie;
6. wezwali ponownie władze do przedstawienia brakujących danych statystycznych; a ponadto wezwali je do wskazania ile wniosków (przyjętych do rozpatrzenia lub pozostawionych bez rozpoznania), a także ile odmów wjazdu lub nakazów opuszczenia terytorium RP dotyczyło cudzoziemców przybywających na terytorium Polski

z Białorusi; jak również ile osób zostało wydalonych na Białoruś na podstawie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2021 r.,

7. wezwali ponownie władze do niezwłocznego przedstawienia informacji na temat środków mających zaradzić problemowi braku skutku zawieszającego odwołania od decyzji o odmowie wjazdu wobec osób znajdujących się w podobnej sytuacji do skarżących, którzy podnosili, że ich wnioski o ochronę międzynarodową zostały zlekceważone; a także na temat gwarancji mających na celu zapewnienie stosowania się przez władze krajowe do środków tymczasowych nakładanych przez Trybunał;
8. zadecydowali o wznowieniu badania omawianej grupy spraw na jednym ze swoich posiedzeń w 2025 r., w świetle informacji, które zostaną przedstawione przez władze do końca 2024 r.; oraz zaprosili władze do zaangażowania się w konsultacje z Sekretariatem w celu znalezienia możliwych rozwiązań występujących nadal problemów.

- **Decyzja z dnia 14 marca 2024 r. w sprawie *Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce i P. i S p. Polsce*** ([CM/Del/Dec\(2024\)1492/H46-25](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. powitali obecność Sekretarza Stanu w polskim Ministerstwie Zdrowia, która świadczy o zaangażowaniu Polski w kwestii dostosowania się do omawianych wyroków Trybunału;
2. przypomnieli, że sprawy te dotyczą braku skutecznych mechanizmów proceduralnych umożliwiających kobietom dokonanie aborcji, przewidzianej wówczas w prawie krajowym ze względu na zdrowie matki lub płodu, w przypadku gdy lekarz nie zgodził się, że takie podstawy istnieją (*Tysiąc*) lub żeby badania prenatalne były uzasadnione, aby ocenić [istnienie podstaw] w terminie umożliwiającym przeprowadzenie legalnej aborcji (*R.R.*); sprawy te dotyczą także niezapewnienia przez władze rzetelnej informacji na temat warunków i procedur umożliwiających kobietom w ciąży i dziewczętom, w tym ofiarom gwałtu, skuteczny dostęp do legalnej aborcji (*P. i S.*);
3. przyjęli z zadowoleniem szczegółowe informacje na temat konkretnych środków przewidzianych przez władze w celu wykonania wyroków w omawianych sprawach oraz ich zobowiązanie do szybkiego wykonania; wyroków;
4. odnotowali z zainteresowaniem informację o trwających przygotowaniach wytycznych dla szpitali w sprawie dostępu do legalnej aborcji i powiązanych informacji dla pacjentów oraz wezwali władze do zakończenia tych prac bez zbędnej zwłoki i przekazanie Komitetowi [Ministrów] bardziej szczegółowej informacji na temat treści wytycznych i sposobu ich rozpowszechniania;
5. wyrazili wsparcie dla zamiaru władz przeprowadzenia analizy praktyki prokuratury w sprawie wydawania zaświadczeń koniecznych do przeprowadzenia legalnej aborcji w przypadku pochodzenia ciąży z czynu zabronionego oraz analizy postępowań karnych dotyczących pomocnictwa do aborcji; wezwali władze do zbadania również w jaki sposób ofiary przestępstw na tle seksualnym są informowane przez prokuraturę i Policję na temat ich prawa do legalnej aborcji w przypadku gdy ciąża pochodzi z przestępstwa;
6. odnotowali z zainteresowaniem zamiar władz wprowadzenia regularnego monitoringu, prowadzonego przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ), dostępności aborcji na poziomie regionalnym i w celu zapewnienia, aby szpitale wywiązywały się ze swoich zobowiązań umownych w zakresie dostępu do legalnej aborcji; odnotowali już podjęte działania tym zakresie i zachęcili władze do kontynuowania wdrażania tego środka oraz

przekazania Komitetowi [Ministrów] informacji na temat wyników działań NFZ w ramach tego nowego systemu monitoringowego;

7. odnotowali z zainteresowaniem zainicjowanie przez władze regularnych spotkań z przedstawicielami zawodów medycznych i społeczeństwa obywatelskiego poświęconych bezpieczeństwu zdrowia kobiet w zakresie dostępu do aborcji i odnotowali podjęcie się przez władze przeprowadzenia dalszych analiz i konsultacji, w tym w odniesieniu do stosowania w praktyce klauzuli sumienia oraz dostępu do legalnej aborcji z poszanowaniem praw pacjenta i zgodnie z rekomendacjami Komitetu Ministrów;
 8. ponadto zwrócili się do władz o bezzwłoczne dokończenie analizy konieczności wprowadzenia zmian legislacyjnych odnoszących się do braku obowiązku po stronie szpitali do skierowania pacjentów do alternatywnych świadczeniodawców w przypadku gdy aborcja nie została przeprowadzona z powodu powołania się na klauzulę sumienia oraz o poprawienie funkcjonowania procedury sprzeciwu od opinii lekarza, i do pilnego przystąpienia do przygotowania i przyjęcia wszelkich zmian uznanych za niezbędne;
 9. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej kwestii do końca 2024 r. oraz zdecydowali o podjęciu badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń DH [w formie do spraw praw człowieka] w 2025 r.
- **Decyzja z dnia 13 czerwca 2024 r. w grupie spraw *Kuchta i Mętel p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2024\)1501/H46-24](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że ta grupa spraw dotyczy nadmiernego użycia siły przez Policję i nieskutecznych śledztw w sprawie okoliczności tych incydentów;

Odnosnie do środków indywidualnych

2. odnotowali z zainteresowaniem informację, że wznowione postępowanie dotyczące zarzutów skarżących w sprawie *Kuchta i Mętel* zostało przekazane prokuratorowi z innego rejonu w celu zapewnienia bezstronności; żałują jednocześnie, że informacja przekazana przez władze w sprawie wznowienia śledztwa oraz jego umorzenia jest niewystarczająca do dokonania oceny czy podjęte zostały wszelkie możliwe kroki w celu wyjaśnienia pytań podniesionych przez Trybunał w wyroku, i zwracają się do władz o przedstawienie swojej oceny w tym zakresie;
3. zwrócili się do władz o wyjaśnienie tej kwestii, a także o to, czy postanowienie o umorzeniu wznowionego śledztwa jest prawomocne w stosunku do drugiego ze skarżących w sprawie *Kuchta i Mętel* oraz czy skarżący zaskarżyli to postanowienie przed sądem krajowym; ponadto zwrócili się do władz o przedstawienie informacji odnośnie do środków indywidualnych w sprawie *Skorupa*;

Odnosnie do środków generalnych

4. wezwali polskie władze do podwojenia wysiłków w zakresie zwalczania zjawiska złego traktowania przez Policję; w tym kontekście wezwali je do wystosowania na najwyższym szczeblu stanowczego komunikatu skierowanego do funkcjonariuszy Policji w całym kraju o tym, że wszystkie formy złego traktowania są bezprawne i będą karane;
5. podkreślili również wagę wstępnych i ustawicznych szkoleń funkcjonariuszy Policji dla zapobiegania i minimalizowania użycia siły podczas zatrzymania i w trakcie detencji, i zwrócili się do władz o potwierdzenie, że wszyscy funkcjonariusze Policji biorą regularnie udział w takich szkoleniach; odnotowali z zainteresowaniem informację o

używaniu kamer nasobnych w trakcie zatrzymań i zwrócili się do władz o przedstawienie aktualnej informacji w tym zakresie, a także informacji czy przesłuchania osób zatrzymanych są rejestrowane;

6. wezwali władze do przedstawienia informacji na temat środków mających na celu poprawę wdrażania zabezpieczeń przed złym traktowaniem przez Policję, zgodnie z zaleceniami Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu dotyczącymi odpowiedniego i szybkiego informowania o zatrzymaniu oraz odpowiedniego i szybkiego dostępu od momentu zatrzymania do lekarza i prawnika;
7. wezwali władze do przedstawienia dodatkowych informacji na temat wdrażania w praktyce zaleceń Prokuratora Generalnego z czerwca 2014 r. dotyczących postępowań w sprawie zarzutów stosowania tortur i złego traktowania przez Policję i innych funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości; zwrócili się o dostarczenie danych na temat liczby skarg na złe traktowanie przez Policję, liczby wszczętych postępowań karnych i dyscyplinarnych oraz sposobów zakończenia tych postępowań;
8. zwrócili się do władz o przekazanie Komitetowi [Ministrów] informacji we wszystkich wskazanych wyżej kwestiach do końca 2024 r.
 - **Decyzja z dnia 19 września 2024 r. w grupie spraw *Reczkowicz p. Polsce* oraz sprawach *Broda i Bojara p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce* oraz *Wałęsa p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2024\)1507/H46-21](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. powitali obecność Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości;
2. przypomnieli, że omawiane sprawy dotyczą reform podważających niezależność sądownictwa w Polsce, które skutkowały: naruszeniami prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu badania spraw skarżących przez sędziów powołanych do Sądu Najwyższego po marcu 2018 r. w wadliwej procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) pozbawionej przymiotu niezależności (grupa *Reczkowicz*); naruszeniami prawa do rzetelnego procesu oraz prawa do życia prywatnego w konsekwencji wzruszenia prawomocnego orzeczenia przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej w ramach procedury skargi nadzwyczajnej (wyrok pilotażowy *Wałęsa*); przedwczesnym zakończeniem kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego (*Broda i Bojara*) i przedterminowym zakończeniem *ex lege* kadencji skarżącego jako sędziowskiego członka KRS (*Grzęda*), bez jakiegokolwiek możliwości kontroli sądowej;
3. powitali pozytywną zmianę stanowiska władz w przedmiocie ich zobowiązań wynikających z art. 46 Konwencji i ich zobowiązanie do pełnego wykonania omawianych wyroków, a także pierwsze efekty wysiłków w zakresie wypracowania środków generalnych;

Odnosnie do środków indywidualnych

4. zwrócili się do władz o przedstawienie bez zwłoki informacji czy skarżący w sprawach *Reczkowicz* i *Dolińska-Ficek* i *Ozimek* zwrócili się o wznowienie postępowań krajowych oraz o aktualne informacje dotyczące wniosku o wznowienie postępowania skarżącej w sprawie *Advance Pharma*, a także o przedstawienie informacji odnośnie do możliwych dróg zapewnienia pełnego *restitutio in integrum* skarżącemu w sprawie *Wałęsa*;
5. przypomnieli, że prawo krajowe nadal nie umożliwia kontroli odwołania z funkcji skarżących w sprawie *Broda i Bojara* i przedterminowego zakończenia *ex lege* kadencji skarżącego w sprawie *Grzęda* jako członka-sędziego KRS przez organ wykonujący

funkcje sądowe oraz odnotowuje, że środki indywidualne w tych sprawach wydają się być powiązane ze środkami generalnymi;

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania spraw z grupy Reczkowicz

6. pozytywnie odnotowali zmianę ustawy o KRS, która przewiduje że sędziowski członkowie KRS będą wybierani przez sędziów, co odpowiada na jeden z ogólnych wymogów wykonania wyroków z grupy *Reczkowicz* oraz podkreślili potrzebę szybkiej finalizacji procesu legislacyjnego; zachęcili też władze do wyjaśnienia ich podejścia do pozostałych rekomendacji Komisji Weneckiej dotyczących zasad wyboru członków KRS;
7. odnotowali, że dodatkowo i niezależnie od wspomnianych wyżej zmian legislacyjnych, nadal planowana jest kompleksowa reforma KRS, w tym w celu odniesienia się do statusu wadliwie powołanych sędziów i statusu orzeczeń wydanych z ich udziałem oraz że władze zamierzają się zwrócić o opinię Europejskiej Komisji na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisji Weneckiej) w tej sprawie; wezwali władze do przygotowania i przyjęcia tej dodatkowej reformy bez dalszej zwłoki w celu podjęcia wymaganych, pilnych działań naprawczych i odniesienia się do poważnych problemów źródłowych;
8. przypomnieli o konieczności przedstawienia przez władze środków mających na celu zapewnienie skutecznej kontroli sądowej uchwał KRS zawierających rekomendacje dla Prezydenta Polski dotyczące powołań na sędziów, w tym sędziów do Sądu Najwyższego, które powinny dopuszczać efekt zawieszający trwającej kontroli sądowej; dodatkowo odnotowali, że środki mające na celu zapewnienie, aby kwestie dotyczące prawa do sądu ustanowionego ustawą mogły być badane przez sądy krajowe bez ryzyka jakiegokolwiek sankcji za stosowanie przez nie wymogów konwencyjnych, są obecnie badane w ramach sprawy *Juszczyszyn*;

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania wyroku pilotażowego Wałęsa

9. odnotowali z zainteresowaniem informację, że planowana jest reforma Sądu Najwyższego i że władze zamierzają znieść system kontroli nadzwyczajnej; wezwali je do szybkiego przedstawienia konkretnych propozycji odnośnie do wykonania wyroku pilotażowego i terminarza ich przyjęcia, uwzględniające wskazania Trybunału i kwestie wskazane w analizie Sekretariatu [Komitetu Ministrów];

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania spraw Broda i Bojara oraz Grzęda

10. wyrazili żal, że w dalszym ciągu władze nie przedstawiły żadnej informacji na temat środków zapewniających ochronę prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnym odwołaniem, w tym poprzez wprowadzenie kontroli sądowej, a także informacji na temat przygotowania i przyjęcia środków przewidujących kontrolę sądową zakończenia *ex lege* kadencji sędziowskich członków prawidłowo ukształtowanej KRS; nalegają na władze do szybkiego opracowania i zaprezentowania środków w wymienionych wyżej obszarach; ponadto zachęcają je do rozważenia, w kontekście przyszłych prac legislacyjnych, wprowadzenia środka odwoławczego niemającego charakteru zawieszającego do zbadania proponowanego zakończenia kadencji członków obecnej KRS;
11. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej punktów do 31 grudnia 2024 r., uwzględniając również kwestie wskazane w analizie Sekretariatu [Komitetu Ministrów] oraz zdecydowali o podjęciu badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń w 2025 r.

- **Decyzja z dnia 19 września 2024 r. w sprawach *Juszczyszyn p. Polsce, Żurek p. Polsce i Tuleya p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2024\)1507/H46-20](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. powitali obecność Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości;
2. przypomnieli, że omawiane sprawy dotyczą środków dyscyplinarnych i innych, skierowanych na zniechęcenie skarżących, będących sędziami, do obrony praworządności i niezawisłości sędziowskiej oraz do badania legalności powołań sędziowskich; przypomnieli dalej, że sprawy te dotyczą również naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą w kontekście postępowań przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego oraz przedterminowego zakończenia *ex lege* kadencji sędziowskiego członka Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) (naruszenia art. 6 ust. 1, art. 8, art. 10 u art. 18 w zw. z art. 8);
3. powitali niedawne zobowiązanie władz do pełnego wykonania omawianych wyroków oraz pierwsze efekty wysiłków w zakresie wypracowania środków generalnych;

Odnosnie do środków indywidualnych

4. przypomnieli, że środki indywidualne odnoszące się do braku kontroli przedwczesnego zakończenia *ex lege* kadencji skarżącego w sprawie *Żurek* jako sędziowskiego członka KRS wydaje się powiązane ze środkami generalnymi badanymi w ramach sprawy *Grzęda*;
5. odnotowali, że postępowania dyscyplinarne dotyczące skarżących są nadal w toku i wezwali władze do szybkiego ich zakończenia w sposób zgodny z Konwencją; odnotowali w tym kontekście propozycję władz co do skorzystania z rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* do przeprowadzenia i zakończenia tych postępowań w sposób niezawisły i wolny od jakiegokolwiek wpływu politycznego;
6. wezwali władze do pilnego przedstawienia wyjaśnień odnośnie do tego, czy pozostałe negatywne skutki naruszeń art. 8 i art. 10 wobec skarżących zostały w pełni naprawione, w tym w zakresie przywrócenia sędziego Juszczyszyna do tego samego wydziału, w którym orzekał przed swoim zawieszeniem; zwrócili się również do władz o przedstawienie wyjaśnień w zakresie planowanych środków odnoszących się do decyzji z dnia 18 listopada 2020 r. o uchyleniu sędziemu Tuleyi immunitetu i odnośnie do przebiegu i wyniku postępowania karnego, które stanowiło podstawę do uchylenia mu immunitetu;

Odnosnie do środków generalnych

7. przypomnieli, że środki mające na celu zapewnienie kontroli sądowej przedterminowego zakończenia *ex lege* kadencji sędziowskiego członka KRS badane jest w ramach sprawy *Grzęda*, a środki mające na celu zapewnienie aby wszystkie formacje sędziowskie spełniały wymogi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, zgodnie z art. 6 Konwencji, badane są w ramach grupy spraw *Reczkowicz*;

- *środki mające na celu zapobieżenie podobnym naruszeniom art. 8 i art. 10*

8. przypomnieli, że zapobieżenie podobnym naruszeniom art. 8 wymaga aby środki dyscyplinarne wobec sędziów były orzekane przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą i zwrócili uwagę, że podobny wymóg odnosi się do uchylenia immunitetu sędziemu; wezwali władze do bezwłocznego przedstawienia oceny zasadności przyjęcia tymczasowych rozwiązań, w oczekiwaniu na wdrożenie środków mających na celu wykonanie grupy *Reczkowicz*, polegających na powierzeniu prowadzenia takich postępowań organom spełniającym wspomniane wymogi oraz do zaproponowania środków mających na celu wyposażenie procedury dyscyplinarnej w wystarczające zabezpieczenia;

9. zwrócili się do władz o przedstawienie bez dalszej zwłoki konkretnych propozycji rozwiązań gwarantujących, że odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w związku z wydawanymi przez nich orzeczeniami jest dopuszczalna wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach; w dalszej kolejności zwrócili się do nich [władz] o wyjaśnienie w jaki sposób zamierzają zapewnić, że pociągnięcie lub groźba pociągnięcia do odpowiedzialności karnej w związku z czynem związanym z wykonywaniem funkcji sądowych, jak w sprawie *Tuleya*, pozostanie całkowicie wyjątkową sytuacją;
10. pozytywnie odnotowali informację o pracach mających na celu zmianę ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, która zapewni nieograniczone prawo do weryfikowania zgodności z prawem nominacji sędziowskich i wyeliminuje ograniczenia wprowadzone przez nowelizację ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Sądzie Najwyższym z 2019 r.; mocno zachęcają władze do szybkiego przyjęcia tych zmian oraz do przedstawienia szczegółowego wyjaśnienia w jaki sposób zamierzają doprowadzić, aby interpretacja przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej, które istniały jeszcze przed 2019 r., była uzasadniona i przewidywalna, a także czy przewidują wprowadzenie dodatkowych zmian legislacyjnych w tym przedmiocie;
11. odnotował z żalem brak informacji na temat środków zapewniających wysoki stopień ochrony prawa do wyrażania opinii sędziów stających w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej; wezwali ponownie władze do przedstawienia konkretnych propozycji środków w tym zakresie;

- środki mające na celu zapobieżenie podobnym naruszeniom art. 18

12. podkreślili po raz kolejny, że ustalenia Trybunału w sprawie *Juszczyszyn* wskazują na potrzebę wzmocnienia gwarancji przeciwko nadużywaniu postępowań dyscyplinarnych oraz ponownie wezwali władze do rozważenia szerszej reformy zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w Polsce, eliminującej również wpływ egzekutywy na postępowania dyscyplinarne wobec sędziów, w celu zapobiegania tego typu nadużyciom; zwrócili się do nich [władz] o dostarczenie więcej informacji na temat zapowiadanych prac nad zmianami w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych w celu umożliwienia dokonania oceny czy odpowiadają one na zastrzeżenia wyrażone przez Trybunał i inne organy Rady Europy;
13. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej kwestii do 31 grudnia 2024 r., uwzględniając kwestie wskazane w analizie Sekretariatu [Komitetu Ministrów] oraz zdecydowali o podjęciu badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń DH [w formacie ds. praw człowieka] w 2025 r.

- **Decyzja z dnia 19 września 2024 r. w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2024\)1507/H46-22](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. powitali obecność Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości;
2. przypomnieli, że niniejsza sprawa dotyczy naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą w związku z udziałem w składzie Trybunału Konstytucyjnego, który oddalił skargę konstytucyjną skarżącej spółki, sędziego M.M., którego wybór przez Sejm ósmej kadencji obarczony był poważnymi uchybieniami występującymi w szerszym kontekście kolejnych reform sądownictwa, mających na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej w Polsce;
3. powitali pozytywną zmianę stanowiska władz w przedmiocie ich zobowiązań wynikających z art. 46 Konwencji i ich zobowiązanie do pełnego wykonania omawianych

wyroków, a także pierwsze efekty wysiłków w zakresie wypracowania środków generalnych;

Odnosnie do środków indywidualnych

4. nalegają na władze aby dogłębnie zbadały możliwe opcje dla zapewnienia skarżącej spółce *restitutio in integrum* w najszerszym możliwym zakresie, odnotowując także, że środki indywidualne w tej sprawie mogą zostać powiązane z planowanymi środkami generalnymi;

Odnosnie do środków generalnych

5. odnotowali z zainteresowaniem trwające prace legislacyjne dotyczące nowego projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, projektu przepisów przejściowych i zmian w Konstytucji, zmierzające do zapewnienia zgodnego z prawem składu Trybunału Konstytucyjnego, uregulowania statusu orzeczeń przyjętych z udziałem nieprawidłowo powołanych sędziów i zapobieżenia nadmiernemu wpływowi na wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz do zagwarantowania niezależności Trybunału Konstytucyjnego;
6. wezwali władze do wyjaśnienia czy są przewidziane jakiegokolwiek działania, na czas prowadzenia prac legislacyjnych, mające na celu odniesienie się do zastrzeżeń związanych z obecnością sędziów wybranych niezgodnie z prawem, a jeśli tak, jaki jest możliwy kalendarz ich podjęcia; zwrócili się również o wyjaśnienie kiedy wygaśnie kadencja sędziów wybranych zgodnie z prawem w październiku 2015 r., czy będzie możliwe włączenie ich do składu sędziowskiego i umożliwienie orzekania do czasu zakończenia ich kadencji lub czy planowane są inne środki mające na celu odniesienie się do ich sytuacji;
7. zachęcili władze do szybkiego dokończenia prac legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia rozwiązań adekwatnych dla wykonania wyroku *Xero Flor*, tak aby w pełni odpowiedzieć na rezolucję tymczasową [CM/ResDH\(2023\)142](#), uwzględniając jednocześnie właściwe standardy europejskie i międzynarodowe; w tym kontekście zachęcili je do posłkowania się właściwą ekspertyzą i pracą Rady Europy w swoich wysiłkach na rzecz reformy i do korzystania w pełni z dalszej współpracy, w szczególności ze strony Komisji Weneckiej;
8. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej kwestii do 31 grudnia 2024 r., uwzględniając kwestie wskazane w analizie Sekretariatu [Komitetu Ministrów] oraz zdecydowali o podjęciu badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń DH [w formacie ds. praw człowieka] w 2025 r.

- **Decyzja z dnia 5 grudnia 2024 r. w grupie spraw *Al Nashiri p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2024\)1514/H46-28](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. przypominając, że w niniejszych wyrokach Trybunał ustalił odpowiedzialność konwencyjną Polski z uwagi na wiedzę o i zaangażowanie jej władz w realizację programu CIA dotyczącego „Szczególnie Ważnych Więźniów” oraz stwierdził poważne naruszenie przez Polskę kilku praw wynikających z Konwencji w kontekście operacji „przekazania w trybie nadzwyczajnym”, która to operacja umożliwiła władzom Stanów Zjednoczonych nielegalne sprowadzenie skarżących pod jurysdykcję Stanów Zjednoczonych;

Odnosnie do środków mających na celu naprawienie sytuacji skarżących

2. z zadowoleniem przyjęli, że władze polskie, zgodnie z ustaleniami i wskazaniem z wyroków Trybunału i decyzji Komitetu [Ministrów], wielokrotnie zwracali się do władz USA wielokrotnie zwracali się z wnioskiem o uzyskanie gwarancji dyplomatycznych od władz USA w stosunku do obu skarżących; zachęcili je do kontynuowania dialogu z władzami USA w celu uzyskania naprawienia, w możliwym zakresie, konsekwencji poważnych naruszeń praw człowieka doświadczonych przez skarżących i do dalszego informowania Komitetu [Ministrów] o postępach w tym zakresie;
3. w tym kontekście podkreślili swój stanowczy, jednoznaczny sprzeciw wobec kary śmierci i przypomnieli, że Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy i jako takie podzielają jej ideały i wartości oraz wyrazili głęboki żal z powodu odmawiania, do tej pory, przez władze Stanów Zjednoczonych uwzględnienia wniosków o gwarancje dyplomatyczne przeciwko poważnemu ryzyku, które grozi skarżącym;

Odnosnie do śledztwa krajowego

4. z zadowoleniem przyjęli przekazanie kopii postanowienia o częściowym umorzeniu śledztwa z dnia 30 listopada 2020 r.; odnotowali jednak, że z uwagi na utajnienie znaczącej części tego postanowienia, nie jest możliwe dokonanie przez Komitet [Ministrów] oceny czy środki zostały podjęte wszystkie możliwe w celu ustalenia, zgodnie z krajowym standardem dowodowym, faktów, które Trybunał uznał za ustalone poza wszelką wątpliwość (tj. działania tajnego ośrodka zatrzymań CIA w Polsce, transferu skarżących do i z Polski, ich tajnego przetrzymywania i poddania ich złemu traktowaniu); wezwali władze do przedstawienia Komitetowi [Ministrów] dodatkowych wyjaśnień w tym zakresie;
5. przypomnieli, że społeczeństwo ma uzasadnione prawo do pozyskiwania informacji o śledztwie i jego wynikach, i że ta kontrola społeczna odgrywa kluczową rolę w utrzymywaniu zaufania co do przestrzegania przez Polskę zasad praworządności; zachęcili władze do rozważenia zmiany swojego stanowiska i pozwolenie na opublikowanie jawnej części postanowienia o częściowym umorzeniu śledztwa, co mogłoby również stanowić odniesienie do wcześniejszych zastrzeżeń odnośnie do niedostatecznej kontroli społecznej nad śledztwem;

Odnosnie do środków generalnych

6. przypomnieli, że ustalenia Trybunału w odniesieniu do istnienia w Polsce „bardziej ogólnego problemu demokratycznego nadzoru nad służbami specjalnymi” opierały się przede wszystkim na wynikach nieskutecznego śledztwa parlamentarnej Komisji ds. Służb Specjalnych w sprawie istnienia w Polsce tajnego ośrodka CIA z 2005 r.; stanowczo wezwali władze do wyjaśnienia przyczyn braku skuteczności tego mechanizmu w okolicznościach niniejszych spraw, jak również do przedstawienia informacji w sprawie środków mających na celu niedopuszczenie do powtórzenia podobnej sytuacji;
7. odnotowując, że znaczenie przestrzegania praw człowieka w działalności służb specjalnych zostało podkreślone przez decydentów wysokiego szczebla do członków służb specjalnych, wezwali władze do przedstawienia bardziej szczegółowych informacji na ten temat;
8. w dalszej kolejności odnotowali z zainteresowaniem, że władze prowadzą refleksję nad znalezieniem najbardziej właściwego formatu dla sygnału o zerowej tolerancji i nalegają na szybkie jej zakończenie; przypomnieli, że jednoznaczny sygnał o bezwzględny braku akceptacji dla arbitralnych zatrzymań, tortur i tajnych operacji zatrzymań mógłby być również kluczowy w uznaniu roli i odpowiedzialności Polski za naruszenia praw człowieka, które miały miejsce w omawianych sprawach;

9. odnotowali z zainteresowaniem trwającą analizę w zakresie tego, czy nowowprowadzona Reguła 44F Regulaminu Trybunału wymaga dostosowania ze strony krajowych procedur w zakresie postępowania z informacjami niejawnymi; oraz zachęcili władze do szybkiego jej zakończenia;
10. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji we wszystkich tych kwestiach do 30 czerwca 2025 r.
 - **Decyzja z dnia 5 grudnia 2024 r. w grupie spraw *Beller p. Polsce* (CM/Del/Dec(2024)1514/H46-29)**

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że niniejsza grupa spraw dotyczy nadmiernej długości postępowań przed organami i sądami administracyjnymi, w tym przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, oraz nieskuteczności krajowych środków odwoławczych w tym zakresie;
2. wezwali władze do przedstawienia informacji o stanie postępowań w omawianych sprawach i środków podjętych w celu przyspieszenia postępowań krajowych, tak aby zagwarantować [skarżącym] *restitutio in integrum*, tam gdzie jest to możliwe;
3. odnotowali pozytywny trend widoczny w statystykach dotyczących długości postępowań przed organami i sądami administracyjnymi; zachęcają władze do kontynuowania wysiłków w celu utrwalenia tego trendu, do kontynuowania monitorowania wpływu podjętych reform oraz do przedstawienia Komitetowi [Ministrów] skonsolidowanych danych statystycznych, które pozwoliłyby na dokonanie konkluzywnej oceny;
4. odnotowali z zainteresowaniem, że przygotowywane są dalsze zmiany mające na celu uproszczenie i usprawnienie postępowań oraz przyjęli z zadowoleniem fakt, że środki budżetowe i poziom zatrudnienia w sądach administracyjnych wzrosły oraz że kontynuowane są działania w zakresie podnoszenia wiedzy;
5. podkreślili, że w celu umożliwienia dokonania kompleksowej oceny działania środków przeciwko nadmiernej długości postępowań administracyjnych, konieczne są dodatkowe informacje, wspomniane w analizie Sekretariatu [Komitetu Ministrów], w tym w odniesieniu do przyczyn niskiego odsetka uwzględniania przez wojewódzkie sądy administracyjne wniosków o zasądzenie sumy pieniężnej za przewlekłe prowadzenie postępowania przed organami administracyjnymi oraz niskiego odsetka uwzględniania skarg na przewlekłe prowadzenie postępowania przed sądami administracyjnymi;
6. po raz kolejny wyrazili zaniepokojenie, że nie istnieją obecnie żadne środki umożliwiające sądom administracyjnym dokonanie oceny całkowitej długości postępowania - łącznie przed organami i sądami administracyjnymi; w związku z tym wezwali władze do zastanowienia się, jak dostosować praktykę krajową do wymogów orzecznictwa Trybunału w tym zakresie oraz do poinformowania Komitetu [Ministrów] o środkach podjętych w tym celu;
7. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji we wszystkich wskazanych wyżej kwestiach do końca czerwca 2025.

V. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów RE przez uprawnione podmioty

Stosownie do Regulaminu Komitetu Ministrów RE dotyczącego nadzoru nad wykonywaniem wyroków i warunków ugód, Komitet rozpatruje wszelkie komunikacje strony pokrzywdzonej w sprawie zapłaty słusznego zadośćuczynienia lub podjęcia środków indywidualnych (Reguła 9 ust. 1). Takie komunikacje przekazywane są państwu, którego dotyczą, w trybie do wiadomości.

Ponadto Komitet Ministrów RE jest uprawniony do rozpatrzenia wszelkich komunikacji organizacji pozarządowych, a także krajowych instytucji zajmujących się promocją i ochroną praw człowieka, dotyczących wykonania wyroków na podstawie art. 46 ust. 2 Konwencji w zakresie środków generalnych (Reguła 9 ust. 2). Komunikacje na podstawie Reguły 9 ust. 2 są przekazywane przez Sekretariat KMRE państwu członkowskiemu, którego dotyczą. Państwo może udzielić na nie odpowiedzi. Zgodnie z Reguła 9 ust. 6, jeśli państwo udzieli odpowiedzi w ciągu pięciu dni roboczych, komunikacja i odpowiedź są przekazywane wszystkim członkom KMRE i jednocześnie upubliczniane. Jeżeli w tym terminie nie zostanie udzielona odpowiedź, komunikacja zostanie przekazana tylko do Komitetowi Ministrów RE, lecz nie będzie od razu upubliczniona. Komunikację publikuje się dziesięć dni roboczych po powiadomieniu zainteresowanego państwa, wraz z każdą odpowiedzią otrzymaną w tym terminie. Odpowiedź państwa otrzymana po upływie tych dziesięciu dni roboczych również jest rozsyłana do członków KMRE i publikowana zaraz po otrzymaniu, jednak już w oddzielnym dokumencie niż sama komunikacja.

Komunikacje składane są do Komitetu w języku angielskim lub francuskim. W takich też językach udzielana jest przez państwo odpowiedź. Pełne teksty komunikacji zamieszczane są w bazie wykonywanych orzeczeń HUDOC-EXEC oraz na stronie KMRE (dostęp przez narzędzia wyszukiwania).

W okresie sprawozdawczym uprawnione podmioty wniosły do Komitetu Ministrów RE łącznie 5 komunikacji dotyczących stanu wykonania 9 wyroków wydanych przez ETPC w sprawach przeciwko Polsce (wszystkie na podstawie Reguły 9 ust. 2). Szczegóły komunikacji, wraz z odnośnikami do treści dokumentów, znajdują się w poniższej tabeli.

	Komunikacja w sprawie	Data otrzymania komunikacji	Autor komunikacji (oznaczenie dokumentu wraz z odnośnikiem do treści)	Odpowiedź rządu (oznaczenie i odnośnik do treści, jeśli jest w osobnym dokumencie niż komunikacja)
1.	M.K. i inni p. Polsce (40503/17, 42902/17 oraz 43643/17)	12.02.2024 r.	Stowarzyszenie Interwencji Prawnej oraz Instytut na Rzecz Państwa Prawa DH-DD(2024)206	-
2.	Tysiąc p. Polsce (5410/03) R.R. p. Polsce (27617/04) P. i S. p. Polsce (57375/08)	07.02.2024 r.	Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny Centrum Praw Reprodukcyjnych DH-DD(2024)186	26.02.2024 r. DH-DD(2024)228
3.	Grupa Reczkowicz	12.08.2024 r.	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	23.08.2024 r.

	Reczkowicz p. Polsce (43447/19) Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce (49868/19, 57511/19) Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce (1469/20)		DH-DD(2024)940-rev	
4.	Xero Flor w Polsce Sp. z o.o. p. Polsce (4907/18)	12.08.2024 r.	Helsinkińska Fundacja Praw Człowieka DH-DD(2024)939-rev	23.08.2024 r.
5.	Abu Zubaydah p. Polsce (7511/13)	24.10.2024 r.	Human Rights in Practice DH-DD(2024)1309	31.10.2024 r.

VI. Informacja na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym KMRE uznał za wykonane przez Polskę łącznie 59 orzeczeń, w tym 40 wyroków stwierdzających naruszenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i 19 decyzji zatwierdzających ugody zawarte przez rząd ze skarżącymi.

W ramach wykonanych wyroków zamknięty został nadzór nad 6 wyrokami wiodącymi (*leading cases*), znajdującymi się w standardowej procedurze nadzoru. Co istotne KMRE zamknął również nadzór nad wykonywaniem 8 wyroków, które znajdowały się w jego nadzorze ponad 5 lat (wyroki w sprawach *Dejneq p. Polsce*, *Giermek i inni p. Polsce*, *Jucha i Żak p. Polsce*, *Kącki p. Polsce*, *Koniuszewski p. Polsce*, *Lewandowska-Malec p. Polsce*, *Marcin Maciejewski p. Polsce* oraz *Milka p. Polsce*) – najstarszy z nich został wydany w 2009 r. Wszystkie te wyroki znajdowały się w tzw. standardowej procedurze nadzoru, a dwa z nich (*Milka* i *Dejneq*) były wyrokami wiodącymi.

Poniżej wskazane zostały wyroki, które KMRE uznał za wykonane w 2024 r., przyjmując rezolucję zamykającą nadzór nad ich wykonywaniem, wraz z odnośnikami do treści rezolucji. Rezolucje końcowe są zwięzłymi i standardowymi dokumentami, sprowadzającymi się do stwierdzenia, że państwo przedsięwzięło wszelkie wymagane środki w celu wykonania określonego wyroku, czy też grupy wyroków ETPC, w związku z czym KMRE zamyka swój nadzór nad wykonaniem tego wyroku lub wyroków. Pełna ich treść dostępna jest w bazie wykonywanych orzeczeń HUDOC-EXEC (w języku angielskim i francuskim).

1. **A.B i inni p. Polsce** (skarga nr 15845/15) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)389](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Bistieva i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 8 Konwencji w zw. z administracyjnym osadzeniem rodzin z dziećmi w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców bez wystarczającego uzasadnienia);
2. **A.B i inni p. Polsce** (skarga nr 42907/17) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)47](#) z dnia 12 marca 2024 r. (wyrok należący do grupy *M.K. i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 3, art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji i art. 13 oraz art. 34 Konwencji z uwagi na stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o

- ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś oraz brakiem skutecznego środka odwoławczego od odmowy);
3. **A.I. i inni p. Polsce** (skarga nr 39028/17) – jw.
 4. **Banaszczyk p. Polsce** (skarga nr 66299/10) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)388](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Kurłowicz p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na skazanie skarżących za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.);
 5. **Bilalova i inni p. Polsce** (skarga nr 23685/14) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)389](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Bistieva i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 8 Konwencji w zw. z administracyjnym osadzeniem rodzin z dziećmi w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców bez wystarczającego uzasadnienia);
 6. **Bojar p. Polsce** (skarga nr 11148/18) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)387](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Milka p. Polsce*);
 7. **Cupiiał p. Polsce** (skarga nr 67414/11) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zw. z brakami postępowania dowodowego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)386](#) z dnia 11 grudnia 2024 r.;
 8. **Czeszel p. Polsce** (skarga nr 47731/19) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
 9. **D.A. i inni p. Polsce** (skarga nr 51246/17) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)47](#) z dnia 12 marca 2024 r. (wyrok należący do grupy *M.K. i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 3, art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji i art. 13 oraz art. 34 Konwencji z uwagi na stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś oraz brakiem skutecznego środka odwoławczego od odmowy);
 10. **Dejnek p. Polsce** (skarga nr 9635/13) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)387](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Milka p. Polsce*);
 11. **Dłużewska p. Polsce** (skarga nr 39873/18) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
 12. **Giermek i inni p. Polsce** (skarga nr 6669/03) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zw. z przewlekłością postępowania administracyjnego i sądowno-administracyjnego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)283](#) z dnia 6 listopada 2024 r.;
 13. **Grobelny p. Polsce** (skarga nr 60477/12) – naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w zw. z wstrzymaniem wypłat renty inwalidzkiej w wyniku błędnej oceny stanu zdrowia i zdolności do pracy skarżącego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)99](#) z dnia 11 czerwca 2024 r.;
 14. **Janowski p. Polsce** (skarga nr 55462/20) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
 15. **Janowski p. Polsce** (skarga nr 36483/19) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
 16. **Jucha i Żak p. Polsce** (skarga nr 19127/06) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)388](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Kurłowicz p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na skazanie skarżących za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.);
 17. **K.P. p. Polsce** (skarga nr 52641/16) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);

18. **Kaszubski p. Polsce** (skarga nr 15466/19) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
19. **Kącki p. Polsce** (skarga nr 10947/11) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)388](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Kurłowicz p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na skazanie skarżących za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.);
20. **Koniuszewski p. Polsce** (skarga nr 619/12) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)388](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Kurłowicz p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na skazanie skarżących za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.);
21. **Lehmann i inni p. Polsce** (skarga nr 52462/21) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
22. **Lewandowska-Malec p. Polsce** (skarga nr 39660/07) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)388](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Kurłowicz p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na skazanie skarżących za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.);
23. **Łabudek p. Polsce** (skarga nr 37245/13) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
24. **Marian Maciejewski p. Polsce** (skarga nr 34447/05) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)388](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Kurłowicz p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na skazanie skarżących za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.);
25. **Mariański p. Polsce** (skarga nr 14630/22) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
26. **Meroń p. Polsce** (skarga nr 42770/21) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
27. **Milka p. Polsce** (skarga nr 14322/12) – naruszenie art. 8 Konwencji w zw. z kontrolami osobistymi osadzonego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)387](#) z dnia 11 grudnia 2024 r.;
28. **Nikoghosyan i inni p. Polsce** (skarga nr 14743/17) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)389](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Bistieva i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 8 Konwencji w zw. z administracyjnym osadzeniem rodzin z dziećmi w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców bez wystarczającego uzasadnienia);
29. **Nowak p. Polsce** (skarga nr 60906/16) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)387](#) z dnia 11 grudnia 2024 r.;
30. **R.M. i inni p. Polsce** (skarga nr 11247/18) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)389](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Bistieva i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 8 Konwencji w zw. z administracyjnym osadzeniem rodzin z dziećmi w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców bez wystarczającego uzasadnienia);
31. **Romaniuk p. Polsce** (skarga nr 42179/14) – naruszenie art. 6 ust. 1 i ust. 3 (d) Konwencji w zw. z nieprzesłuchaniem współoskarżonego, którego zeznania miały decydujące znaczenie dla wydania wyroku skazującego wobec skarżącego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)385](#) z dnia 11 grudnia 2024 r.;
32. **Rudnicki p. Polsce** (skarga nr 22647/19) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);

33. **Russjan p. Polsce** (skarga nr 79509/17) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
34. **Stefański i inni p. Polsce** (skarga nr 53844/20) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
35. **Stepnowski p. Polsce** (skarga nr 35540/21) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania);
36. **T.Z. i inni p. Polsce** (skarga nr 41764/17) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)47](#) z dnia 12 marca 2024 r. (wyrok należący do grupy *M.K. i inni p. Polsce* dot. naruszenia art. 3, art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji i art. 13 oraz art. 34 Konwencji z uwagi na stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś oraz brakiem skutecznego środka odwoławczego od odmowy);
37. **Ungeheuer p. Polsce** (skarga nr 5726/20) – naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w zw. z przewlekłością postępowania karnego i brakiem skutecznego środka odwoławczego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)140](#) z dnia 1 lipca 2024 r.;
38. **Wyszyński p. Polsce** (skarga nr 66/12) – naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w zw. odmową zasądzenia skarżącemu odszkodowania od gminy, która uchybiła obowiązkowi zapewnienia lokalu socjalnego dla osoby zajmującej bezumownie nieruchomość skarżącego; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)163](#) z dnia 10 lipca 2024 r.;
39. **X. p. Polsce** (skarga nr 20741/10) – naruszenie art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji z uwagi na odmowę przyznania skarżącej pełnej władzy rodzicielskiej i pieczy nad dzieckiem wyłącznie lub w przeważającej mierze z powodu jej orientacji seksualnej; rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)54](#) z dnia 20 marca 2024 r.;
40. **Zubel p. Polsce** (skarga nr 10932/18) – rezolucja końcowa [CM/ResDH\(2024\)390](#) z dnia 11 grudnia 2024 r. (wyrok należący do grupy *Burża p. Polsce* dot. naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekłość tymczasowego aresztowania).

VII. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2024 r.

Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stanowi kluczowe forum wymiany informacji oraz podglądów dotyczących zagadnień związanych z wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i wypracowaniem stanowisk wobec polskich spraw zawisłych przed Trybunałem, a także w zakresie ujawnionych w orzecznictwie Trybunału problemów związanych z prawem krajowym lub jego stosowaniem w praktyce. Zespół pozostaje również centralnym elementem systemu wykonywania wyroków ETPC w sprawach wydanych przeciwko Polsce, ułatwiając Pełnomocnikowi koordynację procesu wykonywania wyroków dzięki ustaleniu ram współpracy oraz możliwości utrzymywania stałego kontaktu na poziomie roboczym z członkami Zespołu z resortów właściwych merytorycznie do podjęcia konkretnych działań w celu wykonania danego orzeczenia z uwagi na jego przedmiot. Istotną wartością dodaną Zespołu jest również możliwość zwoływania posiedzeń w ramach grup roboczych dla omówienia konkretnego problemu oraz możliwość zapraszania na posiedzenia innych niż członkowie podmiotów, co pozwala na prowadzenie dogłębnych dyskusji i korzystanie z opiniodawczo-doradczej roli Zespołu.

Zespół w okresie sprawozdawczym odbył cztery posiedzenia plenarne: (1) w dniu 18 marca 2024 r., (2) w dniu 20 czerwca 2024 r., (3) w dniu 26 września 2024 r. oraz (4) w dniu 16 grudnia 2024 r.

Ponadto, w 2024 r. odbyły się trzy posiedzenia grup roboczych Zespołu: (1) w dniu 4 kwietnia 2024 r. - dotyczące procesu wykonywania wyroków w tzw. sprawach praworządnościowych, (2) w dniu 18 kwietnia 2024 r. - dotyczące wykonywania wyroków ws. przewlekłego stosowania tymczasowego aresztu oraz (3) w dniu 17 października 2024 r. - w sprawie podsumowania procesu wyłonienia kandydatów na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski. Wszystkie odbyły się w formule rozszerzonej, tj. z udziałem nie tylko wybranych członków Zespołu-przedstawicieli administracji rządowej, ale również z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich, organizacji pozarządowych i samorządów zawodowych prawników.

W 2024 r. na posiedzeniach plenarnych Zespół monitorował wykonywanie orzeczeń ETPC wobec Polski w sprawach praworządnościowych, tj. *Xero Flor w Polsce Sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18), *Reczkowicz p. Polsce* (skarga nr 43447/19), *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce* (skargi nr 49868/19, 57511/19), *Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 1469/20), *Broda i Bojara p. Polsce* (skargi nr 26691/18 i 27367/18), *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18), *Wałęsa p. Polsce* (skarga nr 50849/21, wyrok pilotażowy), *Juszczyszyn p. Polsce* (skarga nr 35599/20), *Tuleya p. Polsce* (skargi nr skargi nr 21181/19 i 51751/20) i *Żurek p. Polsce* (skarga nr 39650/18) oraz w sprawach *Drozd p. Polsce* (skarga nr 15158/19), *Kuchta i Mętel p. Polsce* (skarga nr 76813/16), grupie spraw *Kurłowicz p. Polsce* (skarga nr 41029/06), *M.K. i inni p. Polsce* (skarga nr 40503/17 i następne), *Pająk i inni p. Polsce* (skarga nr 25226/18 i następne), *Potomski i Potomska p. Polsce* (skarga nr 33949/05), *Przybyszewska i inni p. Polsce* (skarga nr 11454/17 i następne), *Rabczewska p. Polsce* (skarga nr 8257/13), *Solska i Rybicka p. Polsce* (skargi nr 30491/17 i 31083/17).

Należy wskazać, że tradycyjnie już, w okresie sprawozdawczym utrzymana została rozszerzona formuła grudniowego posiedzenia plenarnego Zespołu. Do udziału w tym posiedzeniu Pełnomocnik zaprosił, między innymi, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i przedstawicieli zawodów prawniczych z Krajowej Rady Radców Prawnych, Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Rady Komorniczej. W trakcie grudniowego posiedzenia przeprowadzona została dyskusja podsumowująca 2024 r. oraz wymiana poglądów odnośnie do priorytetów w obszarze wykonywania orzeczeń ETPC w kolejnym roku (szczegółowe sprawozdanie z posiedzenia znajduje się w Załączniku C).

Z posiedzeń plenarnych Zespołu przygotowane zostały sprawozdania, które przesyłane są do członków Zespołu oraz pozostałych uczestników posiedzenia, a także publikowane na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (gov.pl/dyplomacja). Są one również dołączone do Raportu jako Załącznik C.

W kontekście informacji o działalności Zespołu i funkcjonowania ustanawiającego go Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. należy zauważyć, że w 2024 r. w MSZ rozpoczęte zostały prace nad projektem ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC (zob. pkt IX poniżej). W ramach tej ustawy planowana jest zmiana usytuowania i formy ustanowienia Zespołu - na organ opiniodawczo-doradczy przy Ministrze Spraw Zagranicznych, jako organie koordynującym proces wykonywania orzeczeń ETPC, powołany rozporządzeniem do ustawy. Planowane jest zatem zachowanie opiniodawczo-doradczej roli Zespołu, z jednoczesnym poszerzeniem jego składu o podmioty spoza administracji rządowej, co odpowiadać będzie stosowanej już obecnie praktyce, a także odzwierciedlać szeroki, przekrojowy charakter wykonywania wyroków ETPC. Kontynuowanie prac Zespołu

jako forum wymiany poglądów z szerokim gronem zainteresowanych podmiotów, dającym możliwość rozwiązywania konkretnych problemów w ramach mniejszych grup roboczych, pozostaje w pełni zasadne. Zespół będzie wspomagał koordynacyjną rolę Ministra Spraw Zagranicznych, działającego przez Pełnomocnika, oraz będzie mógł uczestniczyć w procesie wykonywania konkretnych orzeczeń poprzez wskazywanie organowi wiodącemu w zakresie wykonania danego orzeczenia konkretnych środków mających na celu jego wykonanie.

VIII. Informacja na temat funkcjonowania Zarządzenia w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Ministerstwo Spraw Zagranicznych monitoruje realizację obowiązków wynikających z Zarządzenia, a także realizuje wynikający z Zarządzenia obowiązek sprawozdawczy z działalności Zespołu. W szczególności Pełnomocnik przesyła do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów dwa razy w roku sprawozdanie z działalności Zespołu.

Zarządzenie określa zasady współpracy międzyinstytucjonalnej pomiędzy członkami Zespołu w zakresie wykonywania wyroków ETPC, mające na celu doprowadzenie do terminowego przygotowywania planów działań i raportów z wykonania poszczególnych wyroków ETPC przez podmioty za to odpowiedzialne. Instytucje, które opracowywały w okresie sprawozdawczym materiały dla Pełnomocnika dotyczące wykonywania orzeczeń to przede wszystkim: Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Prokuratura Krajowa, Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji oraz Centralny Zarząd Służby Więziennej. W 2024 r. zwoływano także (na wniosek Pełnomocnika lub zainteresowanych instytucji) posiedzenia grup roboczych Zespołu dla omówienia konkretnych zagadnień (zob. pkt VII powyżej). W 2024 r. współpraca z resortami i instytucjami przy przygotowaniu planów działań i raportów z wykonania oraz innych informacji przebiegała poprawnie – w dużej mierze dokumenty były przygotowywane sprawnie, zdarzały się jednak opóźnienia. Inną powtarzającą się kwestią wpływającą na skuteczność wykonywania wyroków jest przygotowywanie planów i raportów bez dogłębnej analizy źródeł naruszenia, a przez to – bez pełnego odniesienia się do zidentyfikowanego w danym orzeczeniu problemu. Wskazuje to na konieczność bardziej precyzyjnego zdefiniowania obowiązków podmiotów uczestniczących w procesie wykonywania oraz zwiększenie współdziałania pomiędzy nimi.

W 2024 r., tak samo jak w latach ubiegłych, pozytywnie należy ocenić realizację obowiązku tłumaczenia wyroków ETPC stwierdzających naruszenia w sprawach dotyczących Polski. W odniesieniu do 35 wydanych przez ETPC wyroków stwierdzających naruszenia Konwencji, Ministerstwa Sprawiedliwości sporządziło w sposób bardzo sprawny tłumaczenia 30 wyroków, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przetłumaczyło 3 wyroki, a Ministerstwa Cyfryzacji - 1 wyrok; nie został przetłumaczony wyłącznie 1 wyrok w sprawie powtarzalnej dot. przewlekłości postępowania administracyjnego - *Kiełb p. Polsce*. Dodatkowo, Ministerstwo Spraw Zagranicznych dokonało również tłumaczenia dwóch decyzji o bardziej rozbudowanym i mniej standardowym charakterze.

IX. Prace nad projektem ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Potrzeba wzmocnienia ram prawnych dotyczących procesu wykonywania orzeczeń Trybunału w Polsce została dostrzeżona przez rząd w kontekście działań na rzecz

przywrócenia praworządności. Przyjęcie ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC jest częścią Planu działań ws. przywracania praworządności (pkt VI), przyjętego przez Komitet ds. Europejskich w dn. 19 lutego 2024 r. i przedstawionego Unii Europejskiej.

Projekt ustawy został przygotowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych - Pełnomocnika MSZ ds. postępowań przed ETPC, w konsultacji roboczej z Ministerstwem Sprawiedliwości. W dniu 23 grudnia 2024 r. projekt został wpisany do Wykazu prac programowych i legislacyjnych Rady Ministrów (pod nr UD177). Zakończenie procesu legislacyjnego na poziomie rządowym planowane jest do końca III kwartału 2025 r.

Założeniem projektowanej regulacji jest odniesienie się do nadrzędnych problemów procesu wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce, określonych jako duża liczba orzeczeń niekorzystnych dla rządu oraz długi okres ich wykonywania – co wskazuje na brak wystarczających środków przyjętych w celu rozwiązania problemu na poziomie krajowym, w szczególności w sytuacji gdy wiele z polskich wyroków dotyczy spraw powtarzalnych. Zaproponowanym rozwiązaniem jest wprowadzenie ustawowego mechanizmu koordynacji wykonywania orzeczeń Trybunału w sprawach polskich. Przyjęcie takiego rozwiązania umożliwi bardziej precyzyjne zdefiniowanie obowiązków i określenie zasad współpracy między poszczególnymi organami krajowymi w zakresie wykonywania orzeczeń ETPC, w tym poszerzy zakres możliwych działań ze strony organu koordynującego proces wykonywania wyroków. Pozwoli również na zobowiązanie wszystkich organów władzy publicznej do współdziałania na rzecz wykonania wyroków. Projektowana w MSZ ustawa reguluje także kluczową dla skarżących kwestię wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez Trybunał. Ponadto reguluje wykonywanie orzeczeń wydawanych przez Trybunał w toku postępowania w celu zabezpieczenia jego przebiegu, tj. zarządzeń o wskazaniu środka tymczasowego.

X. XV Warszawskie Seminarium Praw Człowieka

Warszawskie Seminarium Praw Człowieka to cykl konferencji międzynarodowych poświęconych prawom człowieka i standardom ich ochrony w systemie Rady Europy, organizowanych od wielu lat z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Ich celem jest wspieranie dyskusji eksperckiej na temat rozwoju mechanizmów ochrony praw człowieka na poziomie krajowym i europejskim. Seminarium stanowią międzynarodowe forum wymiany doświadczeń kadry naukowej i praktyków związanych ze stosowaniem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i z działalnością Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

XV edycja Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka odbyła się w dniu 10 grudnia 2024 r. Motywem przewodnim Seminarium była Rola Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka we wzmacnianiu instytucji demokratycznych. Seminarium wpisywało się w obchody 75. rocznicy utworzenia Rady Europy i 65. rocznicy rozpoczęcia działalności przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i zostało wpisane do kalendarza wydarzeń Rady Europy. Honorowym gościem XV Seminarium Warszawskiego był Prezes Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Marko Bošnjak, który wygłosił wystąpienie otwierające konferencję, poświęcone tematowi przewodniemu wydarzenia.

Podczas swojego wystąpienia, Prezes Bošnjak podkreślił między innymi, że system Europejskiej Konwencji Praw Człowieka opiera się na zasadzie subsydiarności. Stosowanie Konwencji jest w pierwszej kolejności zadaniem władz krajowych, a w szczególności sądów krajowych. Stąd tak ogromne znaczenie mają gwarancje niezawisłości sędziowskiej.

Na konferencję złożyły się cztery panele tematyczne: (1) rola niezależnego sądownictwa jako kluczowego komponentu ustroju demokratycznego, (2) gwarancje demokratycznego procesu tworzenia prawa, (3) udział społeczeństwa w funkcjonowaniu demokracji i (4) gwarancje demokratycznej debaty publicznej. Udział w charakterze prelegentów wzięli, obok Prezesa ETPC, między innymi także Przewodnicząca Komisji Weneckiej Claire Bazy Malaurie oraz nowowybrana sędzia ETPC z ramienia Polski, Anna Adamską-Gallant, a także przedstawiciele Sekretariatu Rady Europy, Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE, reprezentanci świata nauki, organizacji pozarządowych oraz wiodących ośrodków analitycznych.

XI. Sprawy dotyczące wyboru sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski

Od marca 2020 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych prowadziło działania związane z wyborem sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski w związku z upływem w dniu 31 października 2021 r. kadencji sędziego Krzysztofa Wojtyczka. Zgodnie z postanowieniami Konwencji, jego kadencja uległa przedłużeniu do czasu objęcia stanowiska przez nowego sędziego, co ostatecznie nastąpiło w dniu 16 grudnia 2024 r.

Po trzykrotnym w ostatnich latach odrzuceniu polskiej listy trzech kandydatów na urząd sędziego przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy (zwane dalej „ZPRE”), w 2024 r. udało się z sukcesem przeprowadzić wybór kandydatów, zaakceptowanych następnie przez ZPRE i pozytywnie zaopiniowanych przez Panel Doradczy Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwany dalej „Panelem Doradczym”).

Czwarta runda wyłaniania kandydatów na urząd sędziego ETPC z ramienia Polski została przeprowadzona przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w oparciu o nowe uregulowania przyjęte przez MSZ. W dniu 13 marca 2024 r. Minister Spraw Zagranicznych powołał Zespół do spraw wyłonienia kandydatów z ramienia Rzeczypospolitej Polskiej na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ([zarządzenie nr 8](#) Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 marca 2024 r., Dziennik Urzędowy MSZ, poz. 13). W tym samym dniu przyjęty został [Regulamin](#) wyłaniania kandydatów z ramienia Rzeczypospolitej Polskiej na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Na mocy powyższych regulacji zmieniony został sposób wyboru członków Zespołu ds. wyłonienia kandydatów w celu włączenia do niego instytucji niezależnych od egzekutywy (tj. Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych i Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej), wprowadzono także wskazanie oczekiwanego profilu członków Zespołu (np. osoby zasiadające w przeszłości w międzynarodowych sądach i trybunałach lub pełniły wyższe funkcje sądowe w Polsce albo funkcję Rzecznika Praw Obywatelskich). Dzięki temu [Zespół](#) ds. wyłonienia kandydatów składał się z ekspertów o najwyższych kwalifikacjach, o uznanej renomie i doświadczeniu – byłych sędziów Międzynarodowego Trybunału Karnego, Trybunału Sprawiedliwości UE, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, a także profesorów zajmujących się prawami człowieka czy przedstawicieli zawodów prawniczych z doświadczeniem w sprawach dotyczących ochrony praw człowieka.

W dniu 19 marca 2024 r. Minister Spraw Zagranicznych ogłosił nabór kandydatów na sędziego ETPC, wskazując sześciotygodniowy termin na przesyłanie zgłoszeń. Ogłoszenie o naborze zostało szeroko rozpowszechnione. Następnie, w dniach 27-29 maja 2024 r. Zespół ds. wyłonienia kandydatów przeprowadził rozmowy kwalifikacyjne z 26 osobami, które zgłosiły się do konkursu. Wcześniej odbyły się także rozmowy osób kandydujących z lektorami, mające na celu potwierdzenie znajomości języków oficjalnych Rady Europy.

Rozmowom kwalifikacyjnym przysłuchiwali się obserwatorzy wyznaczeni przez samorządy zawodów prawniczych i organizacje pozarządowe. Z grona osób spełniających wymagania z art. 21 Konwencji, Zespół wyłonił listę trojga kandydatów, która została przesłana do zaopiniowania przez Panel Doradczy. Ponadto trzy osoby zostały wskazane jako kandydaci rezerwowi (lista kandydatów rezerwowych również została przekazana Panelowi Doradczemu do zaopiniowania). Kolejnym etapem było otwarte przesłuchanie trojga kandydatów w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 23 lipca 2024 r. W dniu 29 lipca 2024 r. Minister Spraw Zagranicznych przekazał listę trzech kandydatów na sędziego ETPC z ramienia Polski do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Właściwa komisja ZPRE rozpatrzyła polską listę w połowie września 2024 r.

W dniu 1 października 2024 r. Zgromadzenie Parlamentarne RE dokonało wyboru dr Anny Adamskiej-Gallant na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski. Sędzia Adamska-Gallant objęła ten urząd w dniu 16 grudnia 2024 r.

XII. Działalność Pełnomocnika w odniesieniu do procesu reformy ETPC i systemu Konwencji oraz w pracach komitetów i grup roboczych Rady Europy z zakresu praw człowieka

- **Udział Pełnomocnika w posiedzeniach Komitetu Ministrów Rady Europy w formacie do spraw Praw Człowieka (KM-DH)**

W okresie sprawozdawczym Pełnomocnik i jego zespół zapewnili obsługę wszystkich posiedzeń Komitetu Ministrów RE w formacie ds. praw człowieka (posiedzenia KM-DH - od fr. *droits de l'homme*), poświęconych realizacji funkcji nadzorczej nad wykonywaniem orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wynikającej z art. 46 ust. 2 Konwencji. Posiedzenia odbywają się cztery razy w roku w Strasburgu. W 2024 r. posiedzenia KMRE w formacie ds. praw człowieka odbyły się w dniach 12-14 marca, 11-13 czerwca, 17-19 września i 3-5 grudnia. W agendzie każdego z posiedzeń znajdowały się sprawy polskie, a część z nich dodatkowo została poddana debacie podczas posiedzenia (sprawy dotyczące dostępu do aborcji oraz sprawy praworządnościowe). W omawianym okresie sprawozdawczym na posiedzeniach KMRE ocenił stan wykonania wyroków i zawarł stosowne rekomendacje dla Polski, a także poprosił o przedstawienie Komitetowi informacji lub danych w następujących sprawach/grupach spraw: *Tysiąc p. Polsce, R.R p. Polsce i P. i S. p. Polsce* (dostęp do aborcji), *Kuchta i Mętel p. Polsce* (nadużycie siły przez Policję), *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce*, grupa spraw *Reczkowicz (Reczkowicz p. Polsce, Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce, Advance Pharma p. Polsce)* oraz *Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce i Wałęsa p. Polsce* (wyrok pilotażowy), *Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce i Żurek p. Polsce* (praworządność), grupa *M.K. i inni p. Polsce* (nieprzyjmowanie wniosków o ochronę międzynarodową na granicy polsko-białoruskiej), grupa *Beller p. Polsce* (przewlekłości postępowań przed organami i sądami administracyjnymi) i grupa *Al Nashiri p. Polsce i Abu Zubaydah p. Polsce* (tajne ośrodki CIA). We wszystkich sprawach znajdujących się w agendzie KMRE przyjęte zostały decyzje oceniające stan wykonywania poszczególnych wyroków/grup wyroków (zob. pkt IV powyżej).

Decyzje przyjęte w sprawach polskich, a także wszystkie dokumenty, które zostały przekazane do KM przez Polskę przed tymi posiedzeniami są uwzględnione w niniejszym Raporcie lub jego załącznikach. Wszystkie dokumenty dostępne są również w bazie wykonywanych orzeczeń HUDOC-EXEC oraz na stronie internetowej KMRE.

- ***Udział Pełnomocnika w pracach Komitetu Zarządzającego Praw Człowieka Rady Europy (CDDH) i jego grup roboczych***

Pełnomocnik i jego zespół zapewnił w 2024 r. obsługę prac i koordynowali stanowiska Polski w 2 komitetach międzyrządowych Rady Europy właściwych ds. praw człowieka – Komitecie Zarządzającym Praw Człowieka (CDDH) oraz Komitecie Ekspertów ds. systemu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (DH-SYSC) oraz w 5 podległych im grupach roboczych, zajmujących się: kwestią praw człowieka w sytuacjach kryzysowych (CDDH-SCR), ewaluacją pierwszych skutków funkcjonowania Protokołu nr 15 i Protokołu nr 16 do Konwencji (DH-SYSC-PRO), pracującej nad raportem odnośnie zasadności przyjęcia instrumentu w zakresie uznania prawa człowieka do czystego środowiska (CDDH-ENV), kwestią praw człowieka kwestią praw człowieka i sztucznej inteligencji (CDDH-IA) oraz tematem wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka (CDDH-ELI). W pierwszej grupie delegat Polski pełnił rolę przewodniczącego, a w ostatniej – sprawozdawcy. Zapewniono też wkład merytoryczny do prac komitetu FREMP w ramach UE (w zakresie dotyczącym akcesji UE do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Pełnomocnik uczestniczył ponadto w konsultacjach roboczych prowadzonych w grupie pełnomocników rządów przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka oraz w konsultacjach i spotkaniach powołanej w czerwcu 2024 r. Sieci Koordynatorów ds. wykonywania wyroków ETPC.

XIII. Pozostała działalność Pełnomocnika

- ***Organizacja wizyt przedstawicieli ETPC i RE***

Wizyta Prezesa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce, 8-10 grudnia 2024 r.

Prezes Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Marko Bošnjak (sędzia ETPC z ramienia Słowenii) odbył w dniach 8-10 grudnia 2024 r. wizytę w Polsce, na zaproszenie Ministra Spraw Zagranicznych. W trakcie swojej wizyty Prezes ETPC odbył spotkania z Prezesem Rady Ministrów, Donaldem Tuskiem, Ministrem Spraw Zagranicznych, Radosławem Sikorskim, Ministrem Sprawiedliwości, Adamem Bodnarem oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Marcinem Wiąckiem. Ponadto Prezes Bošnjak wziął w dniu 10 grudnia 2024 r. udział w XV edycji Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka, podczas którego wygłosił wystąpienie otwierające konferencję, poświęcone tematowi przewodniemu wydarzenia, tj. roli Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka we wzmacnianiu instytucji demokratycznych.

Podczas spotkań dwustronnych z Prezesem ETPC poruszane były m.in. kwestie przywracania praworządności w Polsce oraz instrumentalizacji migracji na granicy polsko-białoruskiej.

Zaproszenie Prezesa ETPC do Polski zostało bardzo pozytywnie odebrane i uznane za praktyczny wyraz zobowiązania złożonego w pierwszym dniu urzędowania aktualnego rządu do respektowania wyroków Trybunału i obowiązku ich pełnego wykonania. Wizyta pozwoliła również na umocnienie wzajemnego zaufania między ETPC a władzami polskimi.

Wizyta Komisarza Praw Człowieka w Polsce, 16-19 września 2024 r.

Komisarz Praw Człowieka Rady Europy Michael O'Flaherty przebywał z wizytą w Polsce w dniach 16-19 września 2024 r. w związku z zaproszeniem na uroczystość wręczenia Nagrody Solidarności im. Lecha Wałęsy Pawłowi Łatuszce (18 września 2024 r.).

Komisarz O'Flaherty jest w sposób szczególny zainteresowany sytuacją bezpieczeństwa i praw człowieka migrantów na granicy polsko-białoruskiej, wykorzystał zatem swój pobyt w Polsce do zorganizowania spotkań poświęconych tej kwestii. Komisarz odbył w dniu 17 września 2024 r., na swoje życzenie, całonocną wizytę na granicy z Białorusią, w tym udał się do strefy buforowej oraz na przejście graniczne w Terespolu. Wyjazd zorganizowany został przez Komendę Główną Straży Granicznej. Ponadto spotkał się z Komendantem Głównym Straży Granicznej, gen. Robertem Baganem oraz Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Maciejem Duszczykiem.

- ***Udział Pełnomocnika w posiedzeniach Podkomisji stałej do spraw wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz wyroków TSUE Sejmu RP oraz Komisji Praw Człowieka i Praworządności Senatu RP***

W dniach 24 września 2024 r. i 5 grudnia 2024 r. odbyły się, odpowiednio, posiedzenia Komisji Praw Człowieka i Praworządności Senatu RP i Podkomisji stałej do spraw wykonywania przez Polskę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, poświęcone rozpatrzeniu Raportu z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2023 r. W posiedzeniu przed komisją senacką Minister Spraw Zagranicznych był reprezentowany przez Podsekretarz Stanu Henrykę Mościcką-Dendys, której towarzyszyła Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed ETPC, Agnieszka Kozińska-Makowska. W posiedzeniu podkomisji sejmowej MSZ reprezentowane było przez Pełnomocniczkę.

Podczas obu posiedzeń przedstawicielki MSZ zaprezentowały Raport, zwracając uwagę na jego rolę w zapewnieniu społeczeństwu i jego przedstawicielom dostępu do rzetelnej informacji o procesie wykonywania wyroków Trybunału w sprawach polskich. Wyraziły również nadzieję, że informacje zawarte w Raporcie okażą się pomocne w codziennej pracy członków komisji, w tym w zakresie realizowania inicjatywy ustawodawczej oraz kontroli projektów aktów prawnych pod kątem zgodności z orzecznictwem Trybunału. Mówiąc o różnych elementach systemu implementacji orzeczeń, podkreśliły skomplikowany i wielowymiarowy charakter procesu wykonywania oraz istotną rolę sprawnej współpracy, zaangażowania i dobrej woli wszystkich podmiotów dla skutecznej realizacji zobowiązań wynikających z wyroków ETPC. Mimo że MSZ pełni rolę koordynującą proces wykonywania orzeczeń oraz rolę reprezentacyjną względem zewnętrznego organu nadzorującego, jakim jest Komitet Ministrów Rady Europy, to niezmiernie ważna jest współpraca władzy wykonawczej z władzą ustawodawczą i sądowniczą. Często bowiem implementacja orzeczenia wymaga zmiany prawa, w której swoją rolę odgrywa zarówno administracja rządowa, jak i parlament, w niektórych zaś przypadkach podjęcie działań koniecznych dla wykonania wyroku leży poza domeną władzy wykonawczej (por. *Drozd p. Polsce*).

W tym kontekście podkreślona została istotna rola parlamentu w implementacji orzeczeń ETPC, a jako dobry przykład wskazane zostało opracowanie i przyjęcie przez parlament pakietu rozwiązań na rzecz przywrócenia praworządności w Trybunale Konstytucyjnym w postaci ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy wprowadzającej ustawę o Trybunale Konstytucyjnym.

Nieocenione jest również utrzymywanie stałej platformy dialogu pomiędzy rządem a parlamentem (m.in. poprzez rozpatrywanie przez Sejm i Senat raportów z wykonywania, udział przedstawicieli parlamentu w posiedzeniach Zespołu ds. ETPC oraz Pełnomocnika w wybranych pracach komisji parlamentarnych, poświęconych kwestii wykonywania wyroków) oraz zaangażowanie parlamentu na rzecz realizacji zobowiązań Polski wynikających z orzeczeń ETPC (m.in. poprzez tworzenie komisji poświęconych temu zagadnieniu).

Dobra i sprawna współpraca, a dodatkowo - niemniej ważna - wola polityczna, są szczególnie ważne obecnie, kiedy Polska musi wykonać orzeczenia Trybunału wydane w tzw. sprawach praworządnościowych.

Zaprezentowane zostały również informacje na temat aktualnych danych statystycznych odnoszących się do wykonywania orzeczeń Trybunału.

- **Koordinacja przygotowania odpowiedzi rządu na raport CEDAW ws. dostępu do aborcji**

21 sierpnia 2024 r. upubliczniony został [raport](#) Komitetu Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. likwidacji dyskryminacji kobiet (*Committee on the Elimination of Discrimination against Women*, „CEDAW”) z ustaleniami z poufnego postępowania dotyczącego sytuacji kobiet w Polsce w zakresie dostępu do zabiegów przerywania ciąży, przeprowadzonego w latach 2021-2023. Razem z raportem została opublikowana [odpowiedź rządu](#), przygotowana przez MSZ na podstawie informacji przekazanych przez właściwe w sprawie podmioty.

Postępowanie, którego wynikiem jest raport, zostało wszczęte w wyniku zawiadomień organizacji pozarządowych - Fundacji na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, Centrum Praw Reprodukcyjnych oraz Koalicji KARAT. Prowadzone było na podstawie art. 8 ust. 2 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji ws. likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet i regułą 84 Regulaminu CEDAW. W jego ramach przedstawicielki CEDAW odbyły wizytę w Polsce w listopadzie i grudniu 2022 r. Projekt raportu został przed upublicznieniem przekazany rządowi, władze polskie miały następnie 6 miesięcy na przekazanie CEDAW swojego stanowiska odnośnie do ustaleń i zaleceń zawartych w raporcie, co też uczyniły w dniu 13 sierpnia 2024 r.

Odnośnie do ustaleń z raportu CEDAW, wskazują one, że władze polskie naruszyły liczne postanowienia Konwencji ws. likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, a naruszenia te mają charakter poważny i systematyczny. W szczególności CEDAW wskazała, że kryminalizacja aborcji oraz bardzo ograniczone przesłanki, w których jest ona legalna i *de facto* dostępna, powodują, że większość kobiet w Polsce nie ma do niej dostępu. Jednocześnie raport CEDAW zawiera liczne rekomendacje, podzielone na te dotyczące ram prawnych i instytucjonalnych oraz zdrowia i praw seksualnych i reprodukcyjnych.

Prace CEDAW w stosunku do Polski wzbudzały duże zainteresowanie organizacji pozarządowych zajmujących się prawami kobiet. Odpowiadając na to zainteresowanie, jeszcze w trakcie przygotowań odpowiedzi na raport, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Henryka Mościcką-Dendys spotkała się w dniu 31 maja 2024 r. z przedstawicielkami tych organizacji. W spotkaniu uczestniczyła także Pełnomocnik Ministra. Doceniona została otwartość MSZ na dialog, a także kierunek działań rządu w zakresie praw reprodukcyjnych.

Warto zauważyć, że postępowanie i raport CEDAW w stosunku do Polski wpisują się w szerszy kontekst monitorowania działań władz polskich w zakresie dostępu do aborcji i

poszanowania praw seksualnych i reprodukcyjnych. Najważniejszym forum w tym przedmiocie pozostaje Komitet Ministrów Rady RE, który sprawuje nadzór nad wykonywaniem wyroków ETPC w sprawach związanych z dostępem do aborcji w Polsce (*P. i S. p. Polsce, Tysiąc p. Polsce* oraz *R.R. p. Polsce*, obecnie do tej grupy zaliczany jest również najnowszy wyrok, z dnia 14 grudnia 2023 r., w sprawie *M. L. p. Polsce*).

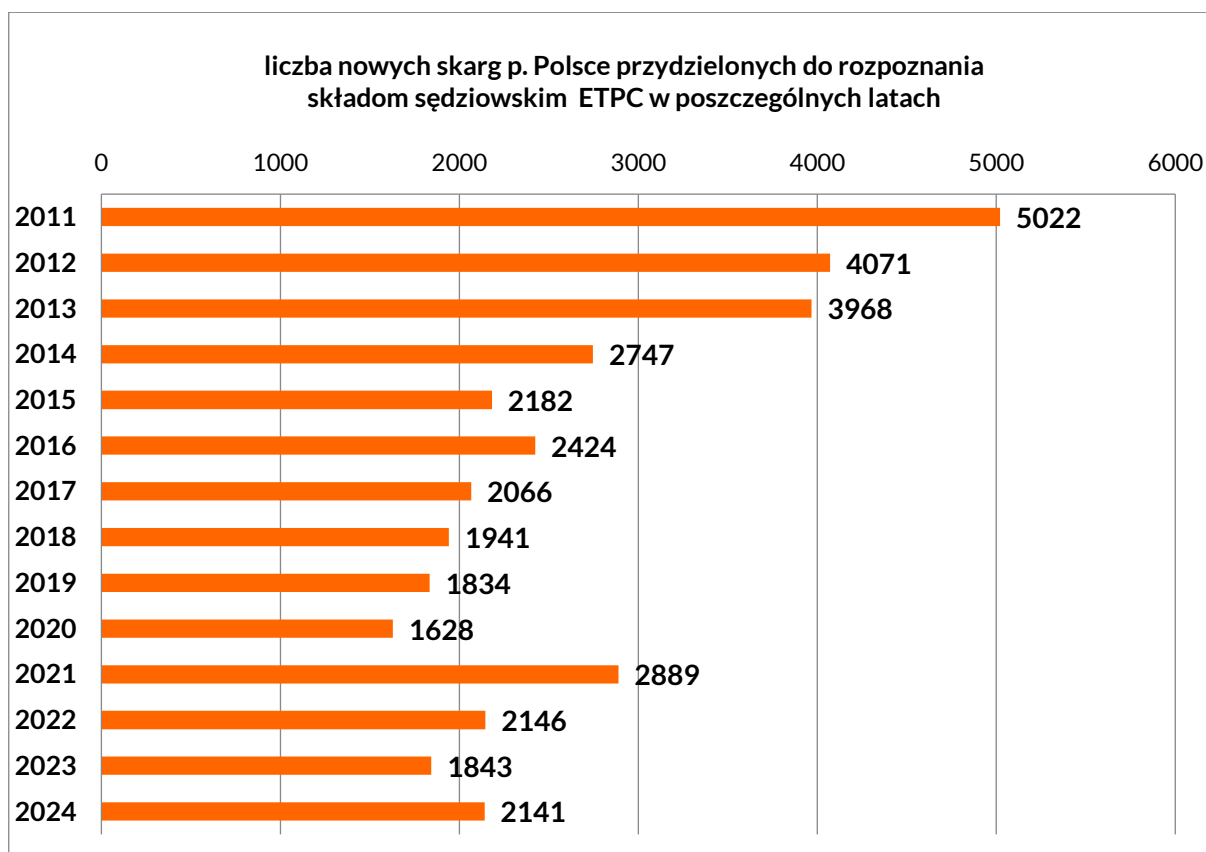
XIV. Informacje statystyczne

1. Sprawy w toku przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

1.1. Nowe skargi wniesione do ETPC przeciwko Polsce

W 2024 r. do składów sędziowskich Trybunału skierowano do rozpoznania **2141 nowych skarg wniesionych** przeciwko Polsce, a więc ok. 300 więcej niż w 2023 r. (1843) i praktycznie tyle samo co w 2022 r. (2146). Dla porównania w 2021 r. wniesiono przeciwko Polsce 2889 nowych skarg, które zostały przekazane do składów sędziowskich, w 2020 r. – 1628, a w 2010 r. – 5678 nowych skarg.

Liczba skarg wniesionych przeciwko Polsce, przydzielonych do rozpoznania składom orzekającym ETPC

Źródło danych: ETPC (*Analysis of statistics 2024 oraz analizy statystyk za wcześniejsze lata*), <https://www.echr.coe.int/statistical-reports>. Opracowanie danych w formie wykresu: MSZ.

Należy pamiętać, że podane wyżej dane nie dotyczą wszystkich skarg przeciwko Polsce, jakie w danym roku wpłynęły do Trybunału (takich danych Polska nie posiada, a Trybunał ich nie publikuje), a jedynie tych, które zostały przepracowane administracyjne w Kancelarii Trybunału (tj. sprawdzone, czy zawierają elementy określone w art. 47 Regulaminu Trybunału i czy zostały wniesione w wymaganym Konwencją terminie) i przekazane dalej do rozpatrzenia przez składy sędziowskie Trybunału.

Liczba napływających z Polski **nowych skarg w stosunku do liczby mieszkańców** w 2024 r. nieznacznie wzrosła, nadal też utrzymała się **powyżej średniej europejskiej**, która wyniosła 0,38. Stosowany przez Trybunał wskaźnik liczby skarg w stosunku do ludności wyniósł wobec naszego kraju 0,58 (w 2023 r. – 0,50, w 2022 r. – 0,57, w 2021 r. – 0,76, w 2020 r. – 0,43, a w 2010 r. – 1,51). Polska plasuje się na **22 miejscu** wśród 46 państw pod względem liczby nowych skarg w stosunku do liczby ludności.

1.2. Skargi przeciwko Polsce zawiste przed ETPC

Ogólna liczba skarg dotyczących Polski zawistych przed Trybunałem na koniec 2024 r. wyniosła **2050 skarg**, co oznacza, że po znaczącym spadku odnotowanym w 2023 r. (1650 skarg), liczba ta ponownie zwiększyła się (o 400 skarg), zbliżając do wartości spotykanych we wcześniejszych latach (2022 r. – 2450 skarg, 2021 r. – 2250, 2020 r. – 1150, 2019 r. – 1245). Łącznie na koniec 2024 r. zawistych było przed Trybunałem 60 350 skarg, co oznacza, że skargi przeciwko Polsce stanowiły **3,4 %** wszystkich spraw. Polska znalazła się na **7 miejscu** wśród 46 państw członkowskich Rady Europy i Rosji (niebędącej od 2022 r. członkiem RE i stroną EKPC, ale wniesione wcześniej przeciwko niej skargi są nadal rozpatrywane przez Trybunał). W latach 2022-2023 Polska była na 7 miejscu, w 2021 r. na 6 miejscu, w 2020 r. na 9 miejscu, w 2019 r. na 10 miejscu, a w 2013 r. – na 12 miejscu pod względem liczby zawistych spraw.

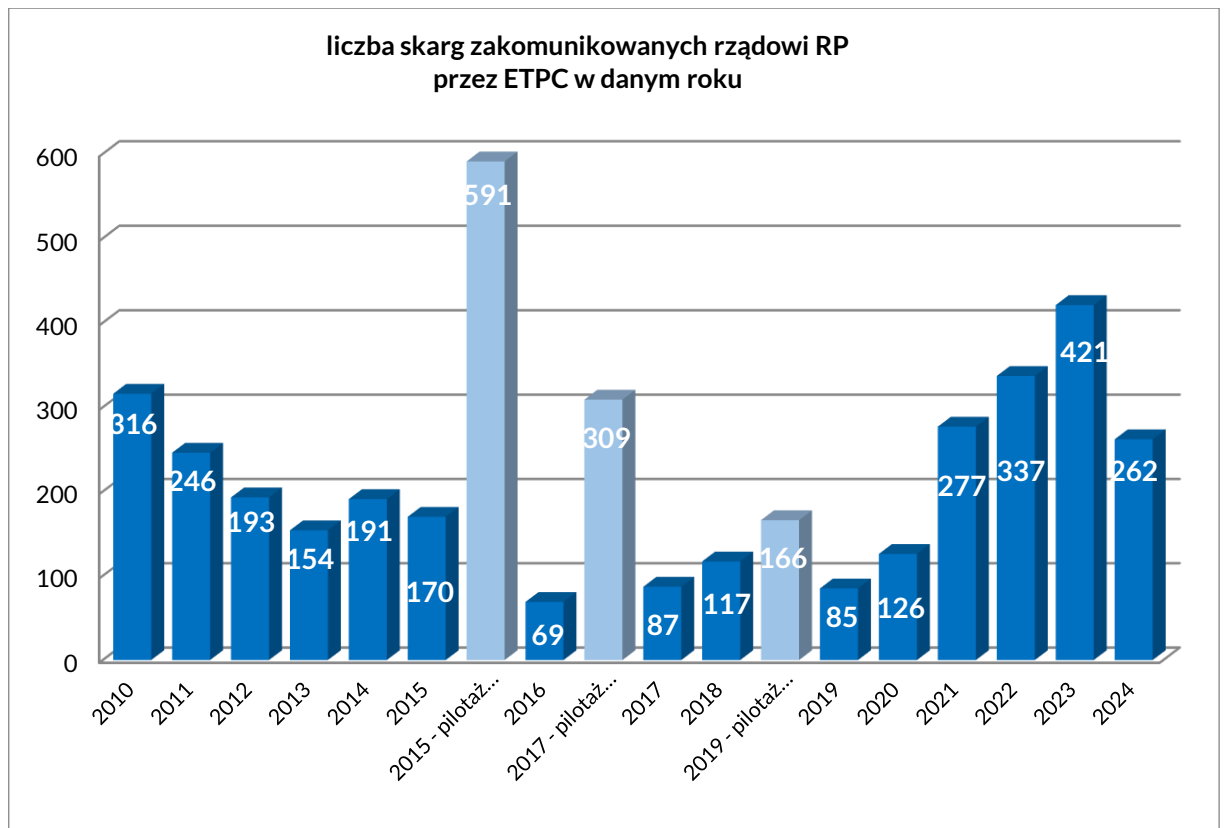
Najwięcej skarg zawistych przed ETPC na koniec 2024 r. było przeciwko Turcji (21 613, spadek o 1787 w porównaniu do 2023 r.) i Rosji (8130, spadek o 4320). W tym zestawieniu Polskę wyprzedziły także: Ukraina (7703 skargi, spadek o 1047 w porównaniu do 2023 r.), Rumunia (3847, spadek o 303), Grecja (2613, wzrost o 163) i Włochy (2141, spadek o 609). Za Polską w pierwszej dziesiątce państw z największą liczbą spraw przez Trybunałem znalazły się: Azerbejdżan (1968, wzrost o 68), Mołdawia (1144, spadek o 6 skarg) i Słowenia (982, wzrost o 72 skargi).

1.3. Nowe skargi zakomunikowane rządowi celem zajęcia stanowiska

W 2024 r. Trybunał zakomunikował rządowi, tj. przekazał celem zajęcia stanowiska wobec podniesionych w nich zarzutów, **262 nowe skargi**, tj. o prawie 40% mniej niż w 2023 r. (421 nowozakomunikowanych skarg). Dla porównania, w 2022 r. rząd otrzymał 337 nowych skarg, w 2021 r. – 277, w 2020 – 126). Sprawy zakomunikowane Polsce stanowiły ok. 2,7 % wszystkich skarg przesłanych przez Trybunał państwom-stronom Europejskiej Konwencji Praw Człowieka celem zajęcia stanowiska (9 832).

W 2024 r. Trybunał nie wydał wobec Polski żadnych zarządzeń tymczasowych (*interim measures*) na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału.

Liczba skarg zakomunikowanych rządowi RP

Źródło danych: MSZ.

Uwaga: na powyższym wykresie wyodrębnione zostały skargi dotyczące przewlekłości postępowań, zakomunikowane w I. 2015-2019 w ramach procedury pilotażowej zastosowanej w wyroku pilotażowym Rutkowski i inni p. Polsce z dnia 7 lipca 2015 r. Łączna liczba zakomunikowanych skarg wyniosła, odpowiednio, w 2015 r. – 761, w 2017 r. – 396, w 2019 r. – 251.

Odnośnie do przedmiotu nowych skarg zakomunikowanych rządowi przez Trybunał, niezmiennie od lat najwięcej (139 skarg w 2024 r.) dotyczyło problemu przewlekłości postępowań - cywilnych (83 skargi) i karnych (56). Ponadto, 35 skarg dotyczyło różnych aspektów związanych z praworządnością (m.in. 26 - delegacji sędziowskich i asesorów sądowych, 8 - postępowań przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w stosunku do przedstawicieli zawodów prawniczych), 12 skarg dotyczyło różnych aspektów praw osób LGBTI (w tym 10 skarg dotyczyło odmowy zarejestrowania związku małżeńskiego par jedнопłciowych zawartego za granicą, jedna - kwestii podatku od spadków i darowizn oraz jedna - praw rodzicielskich rozwiedzionej matki), 11 skarg dotyczyło różnych aspektów prawa do swobody wypowiedzi, 9 skarg dotyczyło kwestii możliwego stosowania kontroli operacyjnej przy użyciu systemu Pegasus, 8 skarg dotyczyło kontroli osobistych osadzonych (przy czym skargi te dotyczą stanów faktycznych sprzed wprowadzenia w 2023 r. zmian w k.k.w. oraz systemu ewidencjonowania kontroli osobistych w sierpniu 2024 r., które to środki pozwoliły na zamknięcie w 2024 r. nadzoru nad wykonywaniem wyroków dotyczących tego problemu).

2. Sprawy zakończone przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w 2024 r.

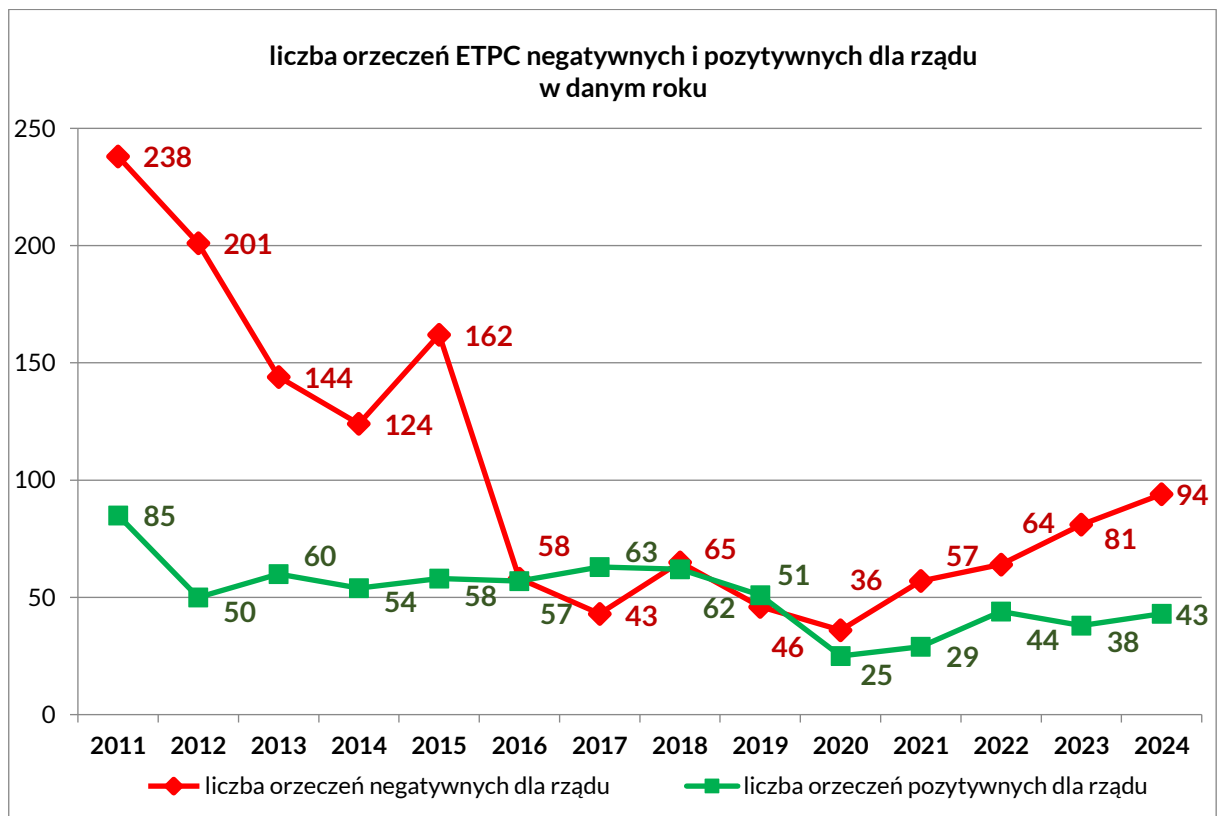
W 2024 r. Trybunał wydał łącznie **137 orzeczeń ws. 389 skarg** – 35 wyroków (załatwiających 87 skarg) i **102 decyzje** (załatwiającej 302 skarg).

Wśród tej liczby można wyróżnić:

- **43 orzeczenia korzystne** dla rządu (do korzystnych rozwiązań sprawy zaliczają się wygrane wyroki, decyzje o niedopuszczalności skarg oraz decyzje o skreśleniu skarg z przyczyn formalnych): 24 decyzje o niedopuszczalności skargi, 17 decyzji skreślających skargi z przyczyn formalnych (zaprzestanie popierania skargi przez skarżących) oraz 2 decyzje o skreśleniu skargi z listy spraw z uwagi na załatwienie sprawy na poziomie krajowym lub w ramach innej skargi przed Trybunałem;
- **94 orzeczenia niekorzystne** dla rządu (tj. przegrane wyroki oraz decyzje zatwierdzające ugody i deklaracje jednostronne): 35 wyroków stwierdzających co najmniej jedno naruszenie Konwencji, 35 decyzji zatwierdzających ugody oraz 24 decyzje zatwierdzające deklarację jednostronną rządu.

Krótki opis wszystkich orzeczeń wydanych w 2024 r. w sprawach polskich, wraz z informacją o istocie sprawy, podniesionych zarzutach i ich rozstrzygnięciu przez Trybunał, znajdują się w Załączniku A do niniejszego raportu.

Liczba orzeczeń negatywnych i pozytywnych dla rządu RP

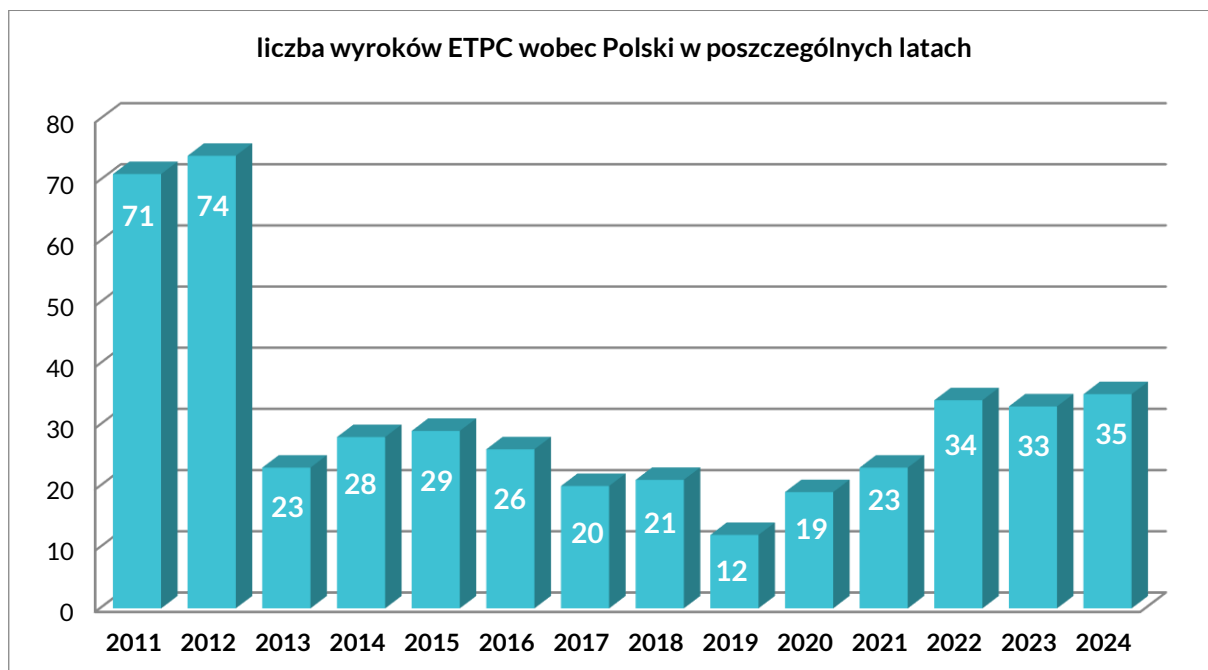
Źródło danych: MSZ.

2.1. Wyroki

W 2024 r. Trybunał wydał wobec Polski **35 wyroków ws. 87 skarg**, a więc o 2 wyroki więcej niż w 2023 r. i o jeden więcej niż w 2022 r. (dla porównania w 2021 r. – 23 wyroki, w 2020 r. – 19, w 2019 r. – 12 wyroków (najniższa liczba wyroków od 1999 r.), w 2018 r. – 21 wyroków, w 2012 r. 74 wyroki, a w 2008 r. – 141, co jest najwyższą dotąd liczbą wyroków).

Wszystkie wyroki wydane w 2024 r. wobec Polski stwierdzały przynajmniej jedno naruszenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. To drugi rok z rzędu, gdy nie zapadł ani jeden wyrok stwierdzający brak jakiegokolwiek naruszenia Konwencji przez Polskę. W poprzednich latach liczba wyroków stwierdzających naruszenia wynosiła: w 2022 r. – 30, w 2021 r. – 20, w 2020 r. – 18, w 2019 r. – 11, w 2018 r. – 20, a w 2008 r. – 129). W czterech z wyroków wydanych w 2024 r. Trybunał nie zasądził żadnego słusznego zadośćuczynienia, ograniczając się do stwierdzenia naruszenia, przy czym w dwóch z tych spraw zasądził na rzecz niektórych ze skarżących zwrot kosztów i wydatków.

Liczba wyroków wydana w sprawach polskich

Źródło danych: MSZ.

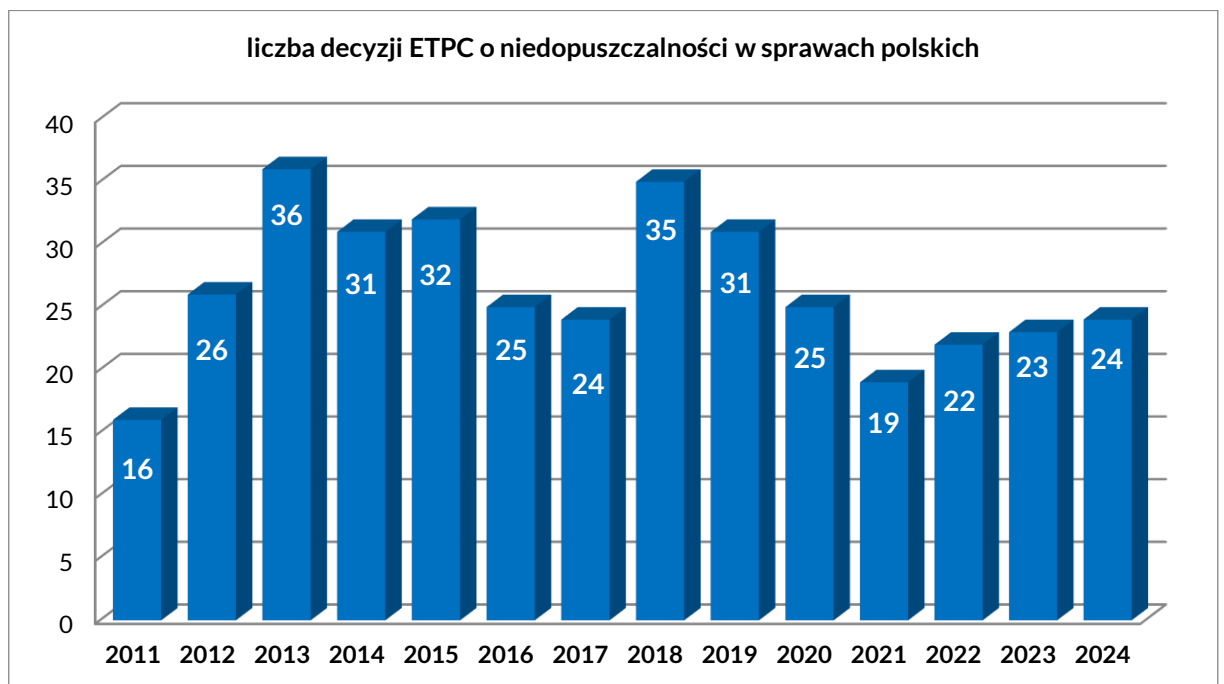
2.2. Decyzje

W 2024 r. Trybunał wydał **102 decyzje ws. 302 skarg** dotyczących Polski (dla porównania, w 2023 r. Trybunał wydał 88 decyzji ws. 1180 skarg, w 2022 r. – 74 decyzje ws. 157 skarg, w 2021 r. – 65 decyzji ws. 218 skarg, w 2020 r. – 43 decyzje ws. 68 skarg, w 2019 r. – 85 decyzji ws. 102 skarg).

W 2024 r. wydane zostały następujące decyzje:

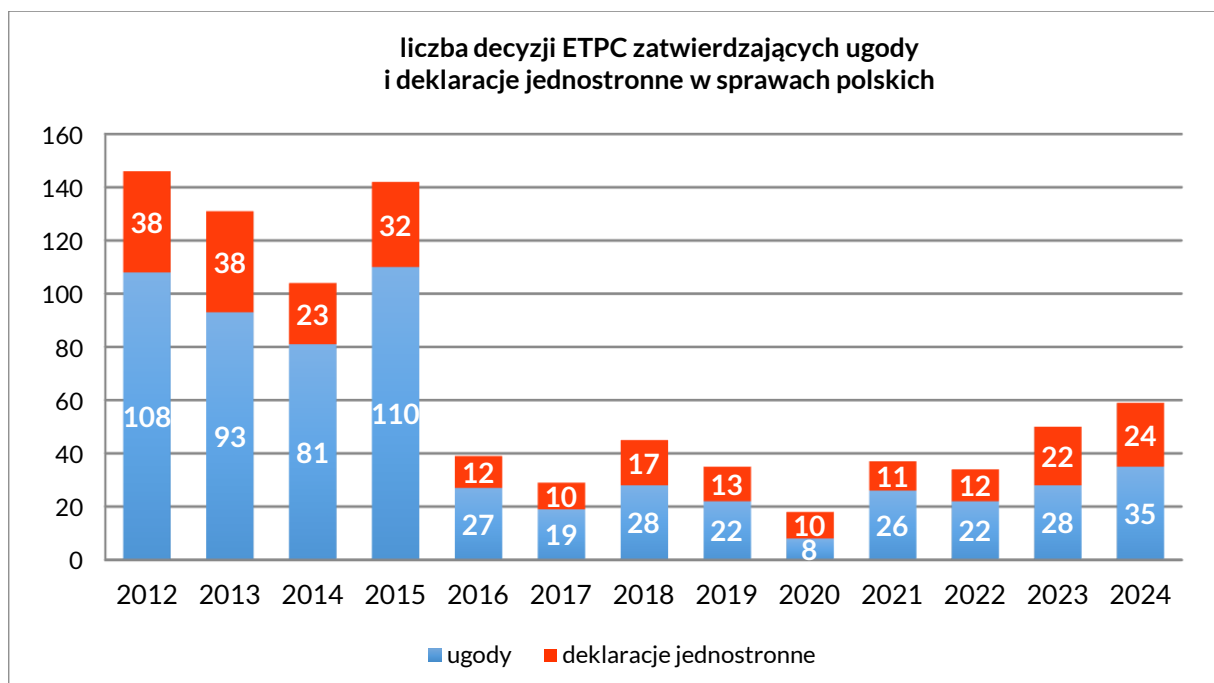
- **35** decyzji zatwierdzających **ugody** (ws. 125 skarg), w tym dwie decyzje rozstrzygające skargę w różny sposób (tj. poprzez zatwierdzenie ugody wobec niektórych współskarżących i deklaracji jednostronnej wobec innych), jednak z uwagi na zawarcie przynajmniej jednej ugody, takie decyzje traktowane są w klasyfikacji Trybunału i Komitetu Ministrów RE jako ugoda,
- **24** decyzje o **niedopuszczalności** (ws. 58 skarg), w tym:
 - o 15 decyzji (ws. 46 skarg) o niedopuszczalności z uwagi na oczywistą bezzasadność (w tym jedna decyzja,
 - o 3 decyzje o niedopuszczalności (ws. 4 skarg) z uwagi na niewykorzystanie krajowych środków odwoławczych,
 - o 2 decyzje o niedopuszczalności (ws. 2 skarg) z powodu nadużycia prawa do skargi,
 - o 1 decyzja o niedopuszczalności *ratione materiae* (ws. 2 skarg),
 - o 1 decyzja o niedopuszczalności *ratione personae* (ws. 1 skargi),
 - o 1 decyzja o niedopuszczalności *ratione temporis* (ws. 1 skargi),
 - o 1 decyzja o niedopuszczalności z uwagi na brak statusu ofiary (ws. 2 skarg),
- **24** decyzje zatwierdzające **deklaracje jednostronne** (ws. 78 skarg),
- **17** decyzji, ws. 29 skarg, o **skreśleniu z przyczyn formalnych** z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżących,
- **2** decyzje, ws. 12 skarg, o skreśleniu skarg z listy z listy spraw z uwagi na **załatwienie sprawy na poziomie krajowym lub w ramach innej skargi** przed Trybunałem.

Liczba decyzji o niedopuszczalności wydana w sprawach polskich

Źródło danych: MSZ.

Liczba decyzji zatwierdzających ugody i deklaracje jednostronne w sprawach polskich

Źródło danych: MSZ.

Uwaga: decyzje za 2017 r. obejmowały również 4 decyzje ws. 490 skarg (procedura pilotażowa), decyzje za 2018 r. obejmowały zaś 10 decyzji ws. 364 skarg (procedura pilotażowa). Ponadto w 2017 r. i 2024 r. wydane zostały po 2 decyzje zatwierdzające jednocześnie ugody i deklaracje jednostronne (w stosunku do różnych współskarżących w ramach tej samej skargi) – decyzje te kwalifikowane są jako ugody.

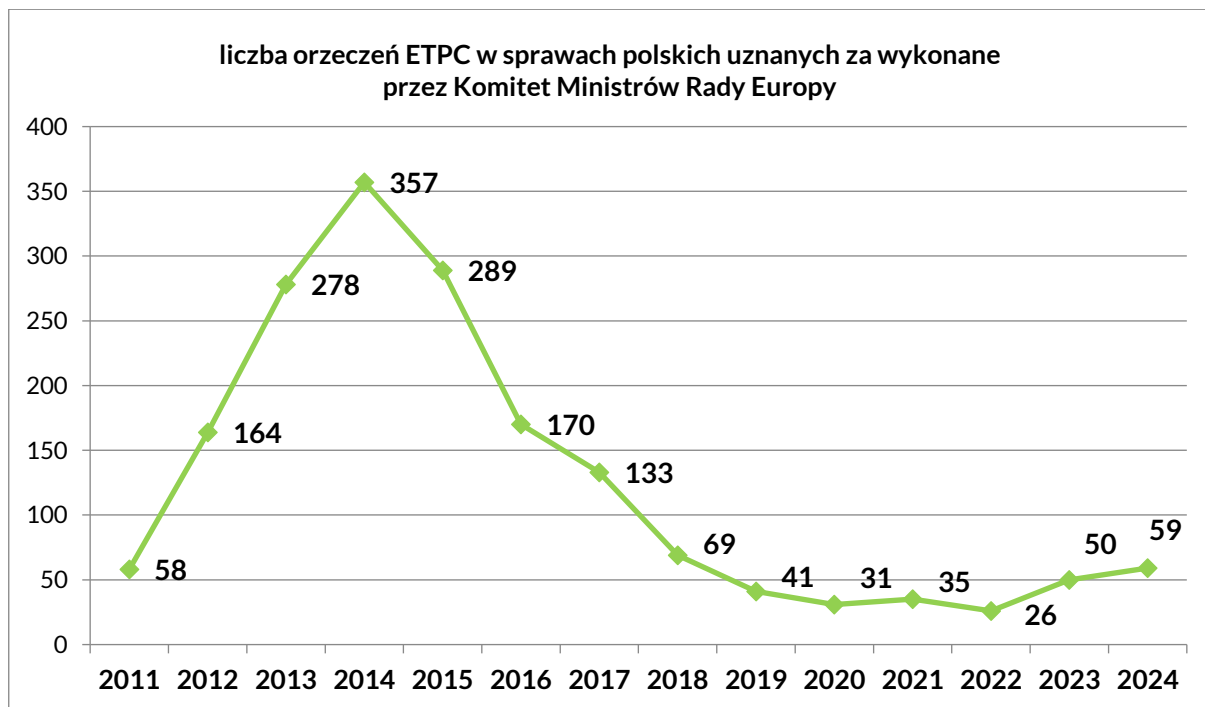
3. Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

3.1 Sprawy uznane za wykonane

W 2024 r. Komitet Ministrów Rady Europy zamknął nadzór nad wykonywaniem 59 orzeczeń Trybunału w sprawach polskich (w tym ws. 40 wyroków i 19 decyzji zatwierdzających ugody), uznając, że Polska podjęła niezbędne do ich wykonania środki indywidualne lub generalne celem usunięcia stanu naruszeń Konwencji i ich źródeł (dla porównania w 2023 r. nadzór został zamknięty w 50 sprawach, w 2022 r. – w 26 sprawach, w 2021 r. – w 35, w 2020 r. – w 31, w 2019 r. – w 41, a w 2014 r. – w 357, co stanowi rekordową liczbę). W 2024 r. wykonanych zostało prawie dwukrotnie więcej wyroków niż w roku poprzedzającym, kiedy to na 50 wykonanych orzeczeń 23 stanowiły wyroki (pozostałe wykonane orzeczenia to decyzje zatwierdzające ugody), jednak należy zauważyć, że z tych 40 wykonanych wyroków, 34 dotyczyły spraw powtarzalnych w których wykonane zostały środki indywidualne, ale nadal konieczne jest kontynuowanie działań celem pełnego wdrożenia środków generalnych (badanie stanu wdrażania tych środków kontynuowane jest w ramach wyroku wiodącego dla danego problemu). Niemniej, zamknięty został nadzór nad 6 wyrokami wiodącymi (*leading cases*), znajdującymi się w standardowej procedurze nadzoru.

Polska tym samym znalazła się na 7 miejscu wśród 46 państw Rady Europy pod względem liczby spraw wykonanych w ubiegłym roku (w 2023 r. Polska była na 6 pozycji, a w 2022 r. – na 13 pozycji). Najwięcej spraw w nadzorze KMRE zamknięto wobec następujących państw: Rumunia (116), Turcja (88), Ukraina (75), Serbia (72), Azerbejdżan (70) i Węgry (67).

Liczba orzeczeń w sprawach polskich uznanych za wykonane przez Komitet Ministrów RE

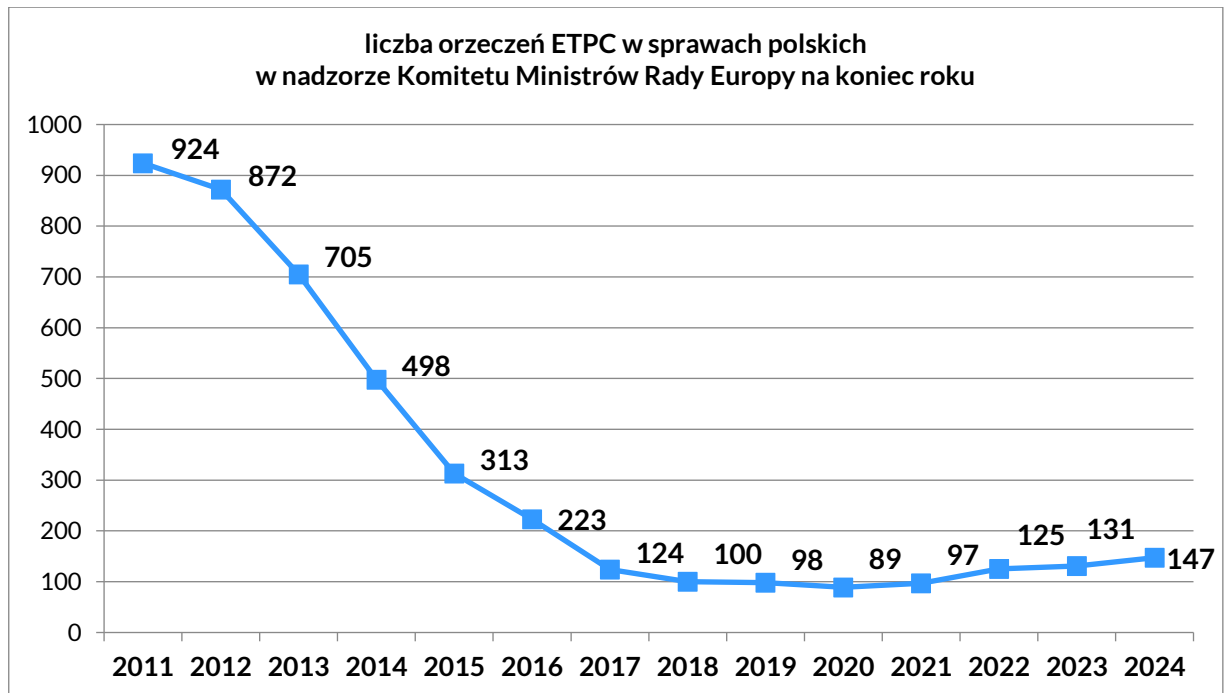
Źródło danych: MSZ.

3.2 Sprawy znajdujące się w fazie wykonywania

Na koniec 2024 r. w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy **pozostawało 147 orzeczeń** w sprawach polskich, w tym 111 wyroków i 36 decyzji zatwierdzających ugody. Stanowi to wzrost o 16 orzeczeń w stosunku do 2023 r. (131 orzeczeń, w tym 111 wyroków i 20 decyzji zatwierdzających ugody). Dla porównania, na koniec 2022 r. liczba orzeczeń w procesie wykonywania wyniosła 125, na koniec 2021 r. – 97, na koniec 2020 r. – 89, na koniec 2019 r. – 98, na koniec 2016 r. – 223, a w 2011 r. – ponad 900).

Największą grupę spraw wymagających wykonania niezmiennie stanowią wyroki dotyczące przewlekłości – cywilnych (17), karnych (12) oraz administracyjnych i sądowno-administracyjnych (15). Pozostałe widoczne grupy wyroków to wyroki dotyczące praworządności (11) oraz wyroki dotyczące przewlekłego prowadzenia postępowań ws. uregulowania i wykonywania kontaktów z dzieckiem (6) lub w sprawach dotyczących Konwencji haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę (5).

Liczba orzeczeń polskich znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE

Źródło danych: MSZ.

Polska znalazła się ponownie na **9 miejscu** wśród 46 państw członkowskich Rady Europy pod względem liczby orzeczeń w fazie wykonywania i odpowiadała za ok. 3,75 % wszystkich spraw zawisłych w procedurze wykonywania orzeczeń Trybunału (takich spraw na koniec 2024 r. było łącznie 3916). Różnica pomiędzy Polską a Gruzją, znajdującą się na 10 miejscu, wynosiła 74 orzeczenia, podczas gdy znajdująca się na 8 miejscu Mołdawia miała w o 16 orzeczeń więcej do wykonania niż Polska.

Zaprezentowane wyżej statystyki nie uwzględniają Federacji Rosyjskiej, która przestała być członkiem Rady Europy w dniu 16 marca 2022 r., a stroną Konwencji od 16 września 2022 r. Niemniej Rosja nadal pozostaje związana zobowiązaniami wynikającymi z Konwencji, w tym w zakresie implementacji wszystkich wyroków ETPC wydanych w sprawach przeciwko niej, a Komitet Ministrów RE nadal nadzoruje wykonanie tych orzeczeń. Dlatego też przy uwzględnieniu Rosji dane statystyczne i pozycja Polski w ramach procesu wykonywania prezentują się nieco inaczej – wliczając Rosję, która na koniec 2024 r. miała 2 867 orzeczeń wymagających wykonywania, Polska znalazła się na 10 miejscu wśród państw objętych nadzorem KMRE i odpowiadała za 2,17% wszystkich spraw.

Najwięcej orzeczeń wymagających wykonania miały na koniec 2024 r., poza Rosją: Ukraina (842, wzrost o 76), Turcja (440, zmniejszenie o 6), Rumunia (411, zmniejszenie o 65), Azerbejdżan (329, zmniejszenie o 8), Włochy (310, wzrost o 61), Węgry (198, wzrost o 33), Bułgaria (164, zmniejszenie o 2), Mołdawia (163, zmniejszenie o 1).

4. Zbiorcze statystyki dotyczące wszystkich państw Rady Europy

Biorąc pod uwagę statystyki dotyczące wszystkich 46 państw Rady Europy oraz Rosji (która pozostawała stroną Konwencji do 16 września 2022 r. i nadal jest zobowiązana do wykonywania wyroków Trybunału wydanych w jej sprawach), liczba wszystkich **nowych skarg** przydzielonych do rozpoznania Trybunałowi wyniosła w 2024 r. **28,8 tysiąca** (spadek o 17% w stosunku do 2023 r. (34,6 tys. nowych skarg przydzielonych składom sędziowskim), potwierdzający ogólny trend spadkowy w ostatnich latach, por. 2022 r. – 45,5 tysiąca, 2021 r. – 44,2 tysiąca, 2020 r. – 41,7 tysiąca, 2019 r. – 44,5 tysiąca, a w 2017 r. – prawie 63,4 tysiąca nowych skarg). Na uwagę zasługuje fakt, że liczba nowych skarg wniesionych do ETPC w 2024 r. spadła poniżej 30 tysięcy, podczas gdy w latach 2018-2022 była na poziomie ok. 40-45 tysięcy rocznie.

W 2024 r. po raz kolejny spadła liczba skarg rozstrzygniętych – Trybunał **rozstrzygnął** bowiem ok. **36,8 tysiąca skarg**, tj. o 4% mniej w porównaniu do 2023 r. (38,2 tysiąca skarg). Dla porównania, w 2022 r. Trybunał załatwił 39,5 tysiąca skarg, w 2021 r. – 36 tysięcy, w 2020 r. – 39,2 tysiąca, w 2019 r. – 40,6 tysiąca, a w 2018 r. – 42,7 tysiąca skarg). Liczba skarg rozstrzygniętych w 2024 r. była o prawie 60% niższa niż 2017 r., kiedy to Trybunał wydał rozstrzygnięcia w sprawie ok. 86 tysięcy skarg (tamta liczba wynikała jednak z faktu, że w 2017 r. Trybunał zastosował szczególne uproszczone tryby rozstrzygania, przekazując bardzo duże grupy skarg do procedur krajowych lub do Komitetu Ministrów RE). Jednocześnie warto zauważyć, że mimo spadku ogólnej liczby rozstrzygniętych spraw, Trybunał kolejny rok z rzędu załatwił więcej spraw niż do niego wpłynęło.

W 2024 r. o 41% spadła liczba spraw **zakomunikowanych** państwom przez Trybunał i wyniosła **9,8 tysiąca**. Natomiast w 2023 r. Trybunał wezwał państwa do zajęcia stanowiska w odniesieniu do 16,6 tysiąca skarg, w 2022 r. – 6,8 tysiąca, w 2021 r. – 10,6 tysiąca, w 2020 r. – 7,6 tysiąca, a w 2019 r. – 6,4 tysiąca.

Ogólna **liczba skarg zawisłych** przed Trybunałem w sprawie wszystkich państw Rady Europy i Rosji na koniec 2024 r. wyniosła **60,4 tysiąca** (spadek o 12% w porównaniu do 2023 r., kiedy sięgała 68,5 tysiąca). Dla porównania, liczba spraw zawisłych przed Trybunałem w latach poprzedzających wynosiła: w 2022 r. – 74,6 tysiąca, w 2021 r. – 70,5 tysiąca, w 2020 r. – 62 tysiąca, w 2019 r. – 59,8 tysiąca, a we wrześniu 2011 r. – aż 160 tysięcy skarg.

W 2024 r. Komitet Ministrów Rady Europy **zamknął procedurę nadzoru** nad wykonywaniem w odniesieniu do **894 spraw** (dla porównania, w 2023 r. zamkniętych zostało 982 sprawy, w 2022 r. – prawie 880, w 2021 r. – 1122, w 2020 r. – 983, a w 2019 r. – 2080).

Na koniec 2024 r. **w nadzorze KMRE pozostawało** 3916 orzeczeń Trybunału w sprawie 46 państw RE oraz 2867 orzeczeń w sprawie Rosji, a więc łącznie **6783** (o 398 więcej niż na koniec 2023 r., gdy w procesie wykonywania przed KMRE było 6385 orzeczeń, dla porównania: na koniec 2022 r. – 6112 orzeczeń, na koniec 2021 r. – 5533, a na koniec 2020 r. – 5233).

XV. Wykaz wyroków w sprawach polskich znajdujących się w procesie wykonywania wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.

Na koniec 2024 r. Komitet Ministrów RE nadzorował wykonanie 147 spraw przeciwko Polsce, w tym 111 spraw zakończonych wyrokiem Trybunału oraz 36 spraw zakończonych wydaniem decyzji zatwierdzającej ugodę między stronami.

Poniższa tabela zawiera wykaz wyroków ETPC w sprawach polskich (bez decyzji) znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE, według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., wraz z krótką informacją o przyczynie stwierdzonego naruszenia.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Naruszenie Konwencji (art.)	Naruszenie (opis)
1.	ABU ZUBAYDAH (HUSAYN) (7511/13)	Al Nashiri	24.07.2014 r. (16.02.2015 r.)	3, 5, 6 ust. 1, 8, 13, 13+3, 13+5, 13+8, 38	Naruszenia w zw. z torturami, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem w kontekście tajnego przetrzymywania przez CIA na terytorium Polski skarżących, podejrzanych przez USA o terroryzm; w przypadku Al Nashiri – naruszenie także prawa do życia z uwagi na groźbę zasądzenia przez USA kary śmierci.
2.	AL NASHIRI (28761/11)	wyrok wiodący	24.07.2014 r. (16.02.2015 r.)	jw. oraz 2, 2+P6-1, P6-1	
3.	ADVANCE PHARMA Sp. z o.o. (1469/20)	Reczkowicz	03.02.2022 r. (03.05.2022 r.)	6 ust. 1	Naruszenie zasady praworządności – prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzecaniem w sprawie skarżącej spółki przez sędziów wadliwie powołanych do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (tj. z udziałem KRS ukształtowanej w następstwie reformy z 2017 r.).
4.	BAK (7870/04)	wyrok wiodący	16.01.2007 r. (16.04.2007)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
5.	BECHTA (39496/17)	Filas	20.05.2021 r. (20.05.2021 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego.
6.	BEDNARZ (76505/14)	Dzwonkowska	13.06.2019 r. (13.06.2019 r.)	3	Brak skutecznego śledztwa ws. zarzutu złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji.
7.	BELLER (51837/99)	wyrok wiodący	01.02.2005 r. (06.06.2005 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
8.	BELUCH (4065/21)	Stasik	28.09.2023 r. (28.09.2023 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
9.	BIELIŃSKI (48762/19)	Majewski	21.07.2022 r. (14.11.2022 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
10.	BIERSKI (46342/19)	wyrok wiodący	20.10.2023 r. (20.02.2023 r.)	8	Niewypełnienie przez władze pozytywnego obowiązku podjęcia działań przywracających kontakt skarżącego z jego dorosłym, ubezwłasnowolnionym synem.
11.	BISTIEVA i inni (75157/14)	wyrok wiodący	10.04.2018 r. (10.07.2018 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego z powodu umieszczenia skarżącej wraz z małoletnimi dziećmi w zamkniętym

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					ośrodka dla cudzoziemców bez rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku.
12.	BOISTEAU (19561/22)	Stasik	27.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
13.	BRODA i BOJARA (26691/18, 27367/18)	wyrok wiodący <i>(badany razem z gr. Reczkowicz)</i>	29.06.2021 r. (29.09.2021 r.)	6 ust. 1	Brak kontroli sądu lub innego organu wykonującego funkcje sądownicze przedterminowego zakończenia kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego.
14.	BRUNNER (71021/13)	Stasik	09.07.2020 r. (09.07.2020 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
15.	BURŻA (15333/16)	wyrok wiodący	18.10.2018 r. (18.10.2018 r.)	5 ust. 3	Przewlekłość tymczasowego aresztu.
16.	CZAJKOWSKA i inni (16651/05)	Beller	13.07.2010 r. (13.10.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
17.	CZEREDYS i inni (10876/22)	Bąk	18.01.2024 r. (18.01.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
18.	DOLIŃSKA-FICEK i OZIMEK (49868/19)	Reczkowicz	08.11.2021 r. (08.02.2022 r.)	6 ust. 1	Naruszenie zasady praworządności – prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżących przez sędziów wadliwie powołanych nowoutworzonej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (tj. z udziałem KRS ukształtowanej w następstwie reformy z 2017 r.).
19.	DRĄG (31457/22)	Majewski	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
20.	DROZD (15158/19)	wyrok wiodący	06.04.2023 r. (06.07.2023 r.)	10	Brak odpowiednich gwarancji proceduralnych dla tymczasowego zakazu wstępu na teren Parlamentu dla członków nieformalnego ruchu obywatelskiego za wywieszenie transparentu podczas pokojowej demonstracji poza jego terenem (naruszenie art. 10 Konwencji)
21.	DZIUNIKOWSKI (65970/12)	Dzwonkowski	26.09.2019 r. (26.09.2019 r.)	3	Brak skutecznego śledztwa ws. zarzutu złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji.
22.	FILAS (31806/17)	wyrok wiodący	15.04.2021 r. (15.04.2021 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Naruszenie Konwencji (art.)	Naruszenie (opis)
23.	FORMELA i inni (58828/12)	<i>Przybyszewska i inni</i>	19.09.2024 r. (19.09.2024 r.)	8	Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jednopłciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci.
24.	FRANKOWSKI i inni (32589/22)	Bąk	14.12.2023 r. (14.12.202 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
25.	FRIEDRICH i inni (25344/20)	<i>wyrok wiodący</i>	20.06.2024 r. (20.09.2024 r.)	5 ust. 1, 5 ust. 2, 10	<i>De facto</i> pozbawienie wolności, bez niezbędnych gwarancji proceduralnych, 18 skarżących – 16 aktywistów <i>Greenpeace</i> i 2 dziennikarzy, w zw. z wejściem przez Straż Graniczną na ich statek w trakcie pokojowej manifestacji w porcie w Gdańsku w 2019 r. Dodatkowe naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji wobec dwóch pierwszych skarżących w zw. z zatrzymaniem ich za zachowanie, którego nie można było w sposób uzasadniony uznać za przestępstwo przewidziane w prawie. Bezprawność zatrzymania skarżących spowodowała również bezprawność ingerencji w ich prawo do wyrażania opinii.
26.	G.N. (2171/14)	K.J.	19.07.2016 r. (19.10.2016 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka, prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
27.	GORZKOWSKI (65546/13)	Subicka	19.11.2020 r. (19.11.2020 r.)	6 ust. 1	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego (aspekt dostępu do sądu) w związku ze zbyt późnym powiadomieniem skarżącego przez pełnomocnika z urzędu o braku podstaw do sporządzenie skargi kasacyjnej do NSA.
28.	GRABIŃSKI (43702/02)	Beller	17.10.2006 r. (17.01.2007 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
29.	GRZĘDA (43572/18)	<i>wyrok wiodący (badany razem z gr. Reczkowicz)</i>	15.03.2022 r. (15.03.2022 r.) Wyrok Wielkiej Izby	6 ust. 1	Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z przedterminowym zakończeniem, z mocy prawa, kadencji skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa.
30.	ISKRZYCCY (9261/02)	Beller	14.09.2010 r. (14.12.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
31.	JABŁOŃSKA (24913/15)	Dzwonkowski	14.05.2020 r. (14.08.2020 r.)	2	Naruszenie prawa do życia w aspekcie proceduralnym z uwagi na brak skutecznego śledztwa dotyczącego okoliczności śmierci syna skarżącej.
32.	JUSZCZYSZYN (35599/20)	<i>wyrok wiodący</i>	06.10.2023 r. (30.01.2023 r.)	6 ust. 1, 8,	Naruszenie prawa skarżącego do rozpoznania sprawy przez niezależny i niezawisły sąd w zw. z zawieszeniem skarżącego-sędziego, orzeczoną przez Izbę Dyscyplinarną SN, tj. organ

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Naruszenie Konwencji (art.)	Naruszenie (opis)
		<i>(badany razem z wyrokami Tuleya i Żurek)</i>		18 w zw. z 8	niespełniający wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w zw. z brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością decyzji o zawieszeniu go. Ingerencja w prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów, niż przewidziane w Konwencji, tj. zastosowane środki dyscyplinarne miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie skarżącego do badania statusu sędziów powoływanych z udziałem KRS ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r.
33.	KACZMAREK (16974/14)	wyrok wiodący	22.02.2024 r. (22.05.2024 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i korespondencji w zw. z ujawnieniem - bez wystarczających podstaw w prawie - podczas konferencji prasowej nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, zebranej w ramach operacji służb, której nie była przedmiotem. Brak jasnych ram prawnych i gwarancji proceduralnych odnośnie do przechowywania i możliwości zniszczenia materiałów zabezpieczonych podczas tej operacji, a dołączonych do akt postępowania przygotowawczego.
34.	KAMIŃSKA i inni (4006/17)	wyrok wiodący	03.09.2020 r. (03.09.2020 r.)	2	Naruszenie prawa do życia w aspekcie proceduralnym z uwagi na przewlekłość postępowania (7 lat, w tym 5 lat w I instancji) w sprawie okoliczności śmierci partnera/ojca skarżących.
35.	KANCIAŁ (37023/13)	Dzwonkowski	23.05.2019 r. (23.08.2019 r.)	3	Nieludzkie lub poniżające traktowanie skarżącego w związku z jego zatrzymaniem przez CBS przy użyciu środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatora) oraz z uwagi na brak skutecznego śledztwa w ww. sprawie.
36.	KAPA i inni (75031/13)	wyrok wiodący	14.10.2021 r. (14.01.2022 r.)	8	Naruszenie prawa do spokojnego korzystania z mieszkania z uwagi na przekierowanie ruchu ciężkiego drogą, która nie była do tego celu przystosowana i znajdowała się bardzo blisko domu skarżących.
37.	KARASIŃSKA (13771/02)	Beller	06.10.2009 r. (06.01.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
38.	KARPIŃSCY i inni (24865/21)	Majewski	30.11.2023 r. (30.11.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
39.	KIEŁB (47730/20)	Beller	12.12.2024 r. (12.12.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
40.	K.J.	wyrok wiodący	01.03.2016 r.	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
	(30813/14)		(01.06.2016 r.)		cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
41.	KORNETA (9960/21)	Bąk	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
42.	KOWALIK (37910/21)	Bąk	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
43.	KOWALSKI (4771/20)	Bąk	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
44.	KRÓLAK i inni (5983/22)	Majewski	14.12.2023 r. (14.12.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
45.	KUCHTA i MĘTEL (76813/16)	wyrok wiodący	02.09.2021 r. (02.12.2021 r.)	3	Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym z uwagi na nadużycie siły przez funkcjonariuszy policji w trakcie zatrzymania i aresztowania skarżących oraz brak przeprowadzenia należytego śledztwa.
46.	KURŁOWICZ (41029/06)	wyrok wiodący	22.06.2010 r. (22.09.2010 r.)	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w zw. ze skazaniem za zniesławienie (art. 212 k.k.).
47.	LALIK (47834/19)	wyrok wiodący	11.05.2023 r. (11.08.2023 r.)	6 ust. 3 c	Nierzetelne postępowanie karne w związku z wykorzystaniem zeznań skarżącego będącego pod wpływem alkoholu, złożonych po jego zatrzymaniu bez zapewnienia podstawowych gwarancji procesowych prawa do obrony – pod nieobecność jego adwokata i bez wystarczającego poinformowania go o jego prawach.
48.	LEŃCZUK (47800/17)	Filas	15.04.2021 r. (15.04.2021 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego.
49.	LEŚNIEWSKI (14896/21)	Bąk	10.10.2024 r. (10.10.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
50.	LEWIŃSKI (24730/20)	Majewski	13.04.2023 r. (13.04.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
51.	LIU (37610/18)	wyrok wiodący	06.10.2023 r. (30.01.2023 r.)	3, 5 ust. 1 f	Narażenie skarżącego na rzeczywiste ryzyko złego traktowania w trakcie pozbawienia wolności w przypadku wykonania decyzji o jego ekstradycji do Chin. Nadmierna długość tymczasowego aresztowania spowodowana nieuzasadnioną opieszałością postępowania ekstradycyjnego
52.	ŁYSAK (1631/16)	wyrok wiodący	07.10.2021 r. (07.01.2022 r.)	P1-1	Długotrwałe zajęcie przedmiotów w postępowaniu karnym dotyczącym odzieży z podrobionymi znakami towarowymi.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
53.	MAJEWSKI (52690/99)	wyrok wiodący	11.10.2005 r. (11.01.2006 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
54.	MALEC (28623/12)	wyrok wiodący <i>badany z gr. Stasik</i>	28.06.2016 r. (28.09.2016 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
55.	MAZOWIECKI (34734/13)	wyrok wiodący	08.06.2023 r. (08.06.2023 r.)	8	Brak skutecznej kontroli sądowej ws. przeszukania domu skarżącego
56.	M.H. (73247/14)	Stasik	01.12.2023 r. (01.03.2023 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
57.	M.K. i inni (40503/17, 42902/17, 43643/17)	wyrok wiodący	23.07.2020 r. (14.12.2020 r.)	3, 13, 13+3, 34, P4- 4, 34	Stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś, narażając ich na ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania w krajach pochodzenia; brak skutecznego środka odwoławczego; niezastosowanie się przez rząd do środków tymczasowych wskazanych przez ETPC.
58.	M.L. (40119/21)	wyrok wiodący <i>(badany razem ze sprawami P. i S., R.R. i Tysiąc)</i>	14.12.2023 r. (14.03.2024 r.)	8	Odwołanie zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży, na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem, w zw. z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/20 (brak wymaganej przewidywalności, brak zabezpieczeń przed arbitralnością). Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok.
59.	MODZELEWSKI (31654/20)	Bąk	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
60.	MOGA (80606/17)	K.J.	17.03.2022 r. (17.03.2022 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
61.	M.V. (16202/14)	K.J.	01.04.2021 r. (01.07.2021 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
62.	NAWROT (12686/22)	Majewski	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
63.	HUBERT NOWAK (57916/16)	Kamińska i inni	16.02.2023 r. (16.05.2023 r.)	2	Naruszenie art. 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku ze sposobem przeprowadzenia przez władze postępowań

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Naruszenie Konwencji (art.)	Naruszenie (opis)
					dotyczących okoliczności leczenia skarżącego przez ratowników medycznych.
64.	OLECHNO (44719/21)	Majewski	30.11.2023 r. (30.11.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
65.	OLEWNIK-CIEPLIŃSKA i OLEWNIK (20147/15)	wyrok wiodący	05.09.2019 r. (05.12.2019 r.)	2	Naruszenie obowiązku zapewnienia ochrony prawa do życia w stosunku do brata i syna skarżących, pomimo wiedzy o istnieniu rzeczywistego i bezpośredniego zagrożenia dla jego zdrowia i życia oraz ze względu na brak skutecznego śledztwa w ww. sprawie.
66.	OLLER KAMIŃSKA (28481/12)	K.J.	18.01.2018 r. (18.04.2018 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę oraz rozporządzenia Bruksela II bis.
67.	P. i S. (57375/08)	wyrok wiodący (badany razem ze sprawami R.R. i Tysiąc)	30.10.2012 r. (30.01.2013 r.)	3, 5 ust. 1d, 8	Dostęp do zabiegu przerwania ciąży. Naruszenie art. 3 przez sposób potraktowania pierwszej skarżącej (osoby małoletniej); niezgodne z prawem pozbawienie wolności pierwszej skarżącej w pogotowiu opiekuńczym; brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do legalnego przerwania ciąży; bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących.
68.	PABJAN (24706/05)	Beller	02.06.2009 r. (02.09.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
69.	PAJAŁ i inne (25226/18)	wyrok wiodący	24.10.2023 r. (24.01.2024 r.)	6 ust. 1, 14 w zw. z 8	Naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na płeć w zw. z koniecznością wcześniejszego przejścia w stan spoczynku skarżących-sędzi w porównaniu do mężczyzn-sędziów po ustawowym obniżeniu i zróżnicowaniu wieku przejścia w stan spoczynku sędziów (z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn). Naruszenie prawa dostępu do sądu z uwagi na brak możliwości kontroli sądowej jednostronnej decyzji Ministra Sprawiedliwości lub KRS o braku zgody na dalsze pełnienie obowiązków sędziowskich po osiągnięciu przez skarżące obniżonego wcześniej wieku przejścia w stan spoczynku.
70.	PALICCY i inni (32837/20)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
71.	PALIGA i ADAMKOWICZ (23856/05)	Beller	14.04.2009 r. (14.07.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
72.	PARADOWSKI i inni	Majewski	11.04.2024 r.	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
	(18706/22)		(11.04.2024 r.)		
73.	PIETRZAK i BYCHAWSKA- SINIARSKA i inni (72038/17, 25237/18)	wyrok wiodący	28.05.2024 r. (28.08.2024 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością. Skarżący uznani za ofiary naruszenia Konwencji, mimo że nie mogli twierdzić, że zostali poddani konkretnemu środkowi nadzoru, z uwagi na niejawny i szeroki zakres środków nadzoru oraz brak skutecznych środków odwoławczych umożliwiających ich zaskarżenie, co uzasadnia badanie zaskarżonych przepisów <i>in abstracto</i> .
74.	MIKOŁAJ PIOTROWSKI (15910/08)	Beller	12.10.2010 r. (12.10.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
75.	PLUCIŃSKI i inni (56092/22)	Bąk	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
76.	POKLIKAYEW (1103/16)	wyrok wiodący	22.06.2023 r. (06.11.2023 r.)	P7-1	Wydalenie cudzoziemca ze względów bezpieczeństwa narodowego na podstawie informacji niejawnych bez wystarczających zabezpieczeń równoważących ograniczenie praw proceduralnych skarżącego.
77.	POTOCKA (1415/11)	Beller	25.09.2012 r. (25.09.2012 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
78.	POTOMSKA i POTOMSKI (33949/05)	wyrok wiodący	29.03.2011 r. (15.09.2011 r.)	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia z uwagi na brak możliwości uzyskania wyłączenia za odpowiednim odszkodowaniem nieruchomości wpisanej na listę zabytków (zabytkowy cmentarz).
79.	PRADZYŃSKA- POZDNIAKOW (20982/07)	Beller	07.07.2009 r. (07.10.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
80.	PRZYBYSZEWSKA i inni (11454/17)	wyrok wiodący	12.12.2023 r. (12.03.2024 r.)	8	Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jednopłciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
81.	RABCZEWSKA (8257/13)	wyrok wiodący	15.09.2022 r. (30.01.2023 r.)	10	Brak dostatecznych podstaw skazania skarżącej na karę grzywny za obrazę uczuć religijnych innych osób poprzez publiczne znieważenie Biblii.
82.	RADOSZEWSKA- ZAKOŚCIELNA (858/08)	Beller	20.10.2009 r. (20.01.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
83.	RECZKOWICZ (43447/19)	wyrok wiodący	22.07.2021 r. (22.11.2021 r.)	6 ust. 1	Naruszenie zasady praworządności – prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżącego przez sędziów wadliwie powołanych do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (tj. z udziałem KRS ukształtowanej w następstwie reformy z 2017 r.).
84.	ROGALSKI (5420/16)	wyrok wiodący	23.03.2023 r. (23.06.2023 r.)	10	Niepodanie przez sąd dyscyplinarny odpowiednich i wystarczających powodów decyzji o nałożeniu sankcji dyscyplinarnych na adwokata.
85.	RÓŻYCKI (24897/20)	Bąk	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
86.	R.R. (27617/04)	wyrok wiodący <i>(badany razem ze sprawami P. i S. i Tysiąc)</i>	26.05.2011 r. (28.11.2011 r.)	3, 8	Brak dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych. Kontekst dostępu do zabiegu przerwania ciąży.
87.	ANDRZEJ RUCIŃSKI (22716/12)	wyrok wiodący	05.10.2023 r. (19.02.2024 r.)	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia w związku z bezprawnymi decyzjami organów podatkowych oraz oddaleniem odszkodowawczych powództw krajowych.
88.	RUTKOWSKI i inni (72287/10)	wyrok wiodący <i>(wyrok pilotażowy)</i>	07.07.2015 r. (07.10.2015 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego/karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
89.	SHEROV i inni (54029/17)	M.K. i inni	04.04.2024 r. (04.07.2024 r.)	3, 13+3+P 4-4, P4-4	Stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zwracania ich do Ukrainy, narażając ich na ryzyko odesłań łańcuchowych i niehumanitarnego i poniżającego traktowania w krajach pochodzenia; brak skutecznego środka odwoławczego (brak skutku zawieszającego od odmowy wjazdu).
90.	SIEĆ OBYWATELSKA WATCHDOG POLSKA (10103/20)	wyrok wiodący	21.03.2024 r. (21.06.2024 r.)	10	Naruszenie prawa do otrzymywania i przekazywania informacji w zw. z odmową przyznania skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do kalendarza spotkań niektórych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. ETPC uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy,

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Naruszenie Konwencji (art.)	Naruszenie (opis)
					zwłaszcza w świetle jej kontekstu politycznego, żądana informacja leżała w interesie publicznym, a orzecznictwo sądów krajowych - kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty - nie umożliwiło uwzględnienia tego kontekstu i dokonania indywidualnej oceny. Brak naruszenia art. 10 w kontekście odmowy dostępu do ewidencji wejść.
91.	SIERMIŃSKI (53339/09)	Beller	02.12.2014 r. (02.03.2015 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
92.	SKORUPA (44153/15)	Kuchta i Mętel	16.06.2022 r. (16.09.2022 r.)	3	Nadużycie siły przez funkcjonariuszy policji.
93.	SOLSKA i RYBICKA (30491/17)	wyrok wiodący	20.09.2018 r. (20.12.2018 r.)	8	Brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury w przedmiocie ekshumacji ciał mężów skarżących mimo ich sprzeciwu.
94.	STAŃ i inni (56287/22)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
95.	STASIK (21823/12)	wyrok wiodący	06.10.2015 r. (06.01.2016 r.)	6 ust. 1, 8	Nadmierna długość postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
96.	STOWARZYSZENIE OSÓB NARODOWOŚCI ŚLĄSKIEJ (w likwidacji) (26821/17)	wyrok wiodący	14.03.2024 r. (14.06.2024 r.)	11	Naruszenie prawa do zrzeszania się z uwagi na brak wykazania, że nazwa skarżącego stowarzyszenia i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, które odnosiły się do „narodowości śląskiej”, i które stanowiły kluczową kwestię w jego rozwiązaniu (jako sugerujące, zdaniem sądów, istnienie i uznanie przez władze „narodu śląskiego”), mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego.
97.	STRZAŁKOWSKI (21440/21)	Majewski	10.10.2024 r. (10.10.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
98.	SZAFRANIAK i inni (52798/21)	Bąk	25.04.2024 r. (25.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
99.	SZUSTAK i inni (52773/22)	Majewski	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
100.	TERCZYŃSKI i inni (45960/21)	Majewski	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
101.	TRELA i inni (25347/19)	Bąk	30.11.2023 r. (30.11.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Naruszenie Konwencji (art.)	Naruszenie (opis)
102.	TULEYA (21181/19, 51751/20)	wyrok wiodący <i>(badany razem z wyrokami Juszczyzyn i Žurek)</i>	06.07.2023 r. (06.10.2023 r.)	6 ust. 1, 8, 10	Uchylenie immunitetu sędziego, w celu umożliwienia przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego, przez organ, którego nie można uznać za niezawisły i bezstronny sąd powołany ustawą (Izba Dyscyplinarna SN). Nieuprawniona ingerencja w prawo do życia prywatnego w zw. z uchyleniem immunitetu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego do TSUE. Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w zw. ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów.
103.	TYMIENIECKI (33744/06)	Beller	07.07.2009 r. (07.10.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
104.	TYSIĄC (5410/03)	wyrok wiodący <i>(badany razem ze sprawami P. i S. i R.R.)</i>	20.03.2007 r. (24.09.2007 r.)	8	Brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących dostęp do zabiegu przerwania ciąży w odpowiednim czasie.
105.	U.K. (58832/21)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
106.	WAŁĘSA (50849/21)	wyrok wiodący – wyrok pilotażowy <i>(badany razem z gr. Reczkowicz)</i>	23.11.2023 r. (23.02.2024 r.)	6 ust. 1, 8	Naruszenie prawa do sądu i prawa do życia prywatnego spowodowane brakiem spełnienia wymogu bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, orzekającą w sprawie skarżącego, wyłączną kompetencją tej Izby w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego, a także w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN do rozpatrywania tych skarg – w kontekście uchylenia przez ww. Izbę SN prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego. Wyrok pilotażowy – Trybunał uznał, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa, powodującego stały wzrost liczby nowych skarg przeciwko Polsce. Trybunał zobowiązał Polskę do podjęcia odpowiednich

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					działań w celu zapewnienia zgodności z wymogiem „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” i zasadą pewności prawa.
107.	WANDEL (21096/23)	Majewski	05.09.2024 r. (05.09.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
108.	WCISŁO i CABAJ (49725/11)	Beller	08.11.2018 r. (08.02.2019 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
109.	W.W. (31842/20)	wyrok wiodący	11.07.2024 r. (11.10.2024 r.)	8	Odmowa zgody na kontynuowanie terapii hormonalnej w zakładzie karnym przez skarżącą, osobę transpłciową. Naruszenie prawa do życia prywatnego z uwagi na nałożenie na skarżącą nieproporcjonalnego ciężaru (żądanie dodatkowej konsultacji lekarskiej w celu udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku) i brak uwzględnienia jej szczególnie wrażliwej sytuacji (osoba pozbawiona wolności, w trakcie korekty płci).
110.	XERO FLOR w Polsce Sp. z o.o. (4907/18)	wyrok wiodący	07.05.2021 r. (07.08.2021 r.)	6 ust. 1	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.
111.	ŻUREK (39650/18)	wyrok wiodący <i>(badany razem z wyrokami Juszczyszyn i Tuleya)</i>	16.06.2022 r. (10.10.2022 r.)	6 ust. 1, 10	Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia <i>ex lege</i> mandatu skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa w 2018 r. Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii w związku ze środkami zastosowanymi przez władze w latach 2016-2018 wobec skarżącego, sędziego, członka KRS i jej rzecznika, w związku z jego wypowiedziami w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej, polegającymi na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, decyzjami władz o zbadaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych oraz kontroli jego pracy orzeczniczej.

XVI. Podsumowanie

Celem niniejszego Raportu jest przedstawienie informacji rocznej na temat wykonywania przez Polskę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz przybliżenie złożonego i przekrojowego charakteru tego procesu. Składają się na niego różnego rodzaju działania dotyczące zarówno naprawienia indywidualnej sytuacji skarżącego, który doświadczył naruszenia swoich praw, jak i dostosowania prawa lub praktyki krajowej do

standardów zgodnych z Konwencją – polegające nie tylko na zmianach legislacyjnych, ale też na zwiększeniu świadomości nt. ww. standardów poprzez upowszechnianie orzecznictwa Trybunału, szkolenia, wytyczne, edukację i inne. Wielowymiarowość procesu wykonywania sprawia, że jego skuteczność coraz częściej zależy nie tylko od działań podejmowanych przez instytucje administracji rządowej, ale też inne podmioty zaangażowane w ten proces (przede wszystkim organy wymiaru sprawiedliwości) oraz od ich współdziałania.

Różnorodność źródeł naruszeń stwierdzonych w orzeczeniach Trybunału, wskazująca jednocześnie na kierunek procesu wykonywania, zostały dobrze odzwierciedlone w Załącznikach A i D do Raportu. Z kolei szeroki zakres niezbędnych do podjęcia działań oraz podmiotów odpowiedzialnych za ich podjęcie dobrze obrazują decyzje Komitetu Ministrów RE oceniające stan wykonywania poszczególnych wyroków (zob. pkt IV Raportu). Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Pełnomocnik pełni w ramach tych działań rolę koordynacyjną, przede wszystkim za pośrednictwem Zespołu ds. ETPC oraz reprezentacyjną, zarówno względem Trybunału, jak i organu zewnętrznego nadzorującego proces wykonywania, jakim jest Komitet Ministrów Rady Europy. Skuteczna implementacja orzeczeń wymaga odpowiedniej współpracy pomiędzy MSZ a podmiotami bezpośrednio odpowiedzialnymi za wykonanie orzeczenia (zob. współpraca w ramach Zespołu, Załącznik C oraz rezultaty współdziałania w postaci informacji przekazywanych przez Pełnomocnika do KMRE, Załącznik B). Raport i jego załączniki prezentują zatem działania podejmowane w związku z wykonywaniem w sposób szczegółowy i kompleksowy.

Upublicznienie Raportu, po jego przyjęciu przez Radę Ministrów, pozwala zapoznać się wszystkim zainteresowanym z informacjami na temat działań podejmowanych przez Polskę w celu wykonania wyroków ETPC. Ponadto, co ważne, dzięki Raportowi zwiększa się przejrzystość działań wszystkich podmiotów zaangażowanych w ten proces.

Proces wykonywania wyroków nie pozostaje jednak bez wyzwań – na trudności związane ze skutecznym rozwiązaniem występujących od dawna problemów, przede wszystkim problemu przewlekłości postępowań sądowych i administracyjnych, w ostatnich latach nałożyły się nowe wyzwania związane z wykonaniem wyroków dotyczących praworządności. Oczekiwanie szybkiego i skutecznego rozwiązania obu rodzajów problemów sprawia, że sprawność mechanizmu koordynacji i waga współdziałania wszystkich podmiotów zaangażowanych w wykonywanie jest szczególnie istotna. To wskazuje z jednej strony na potrzebę zintensyfikowania wysiłków władz polskich w celu usunięcia systemowych źródeł naruszeń Konwencji stwierdzanych przez Trybunał, z drugiej zaś strony może świadczyć o potrzebie wzmocnienia ram prawnych dotyczących procesu wykonywania orzeczeń Trybunału.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra

WYKAZ SKRÓTÓW

DWW – Departament Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Sekretariatu Rady Europy

ETPC, Trybunał – Europejski Trybunał Praw Człowieka

Komitet Ministrów RE, KMRE – Komitet Ministrów Rady Europy

Konwencja, EKPC, Europejska Konwencja Praw Człowieka – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik, Pełnomocnik Ministra – Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

Raport z wykonania – raport z działań podjętych w celu wykonania wyroku Trybunału

RE – Rada Europy

Zespół ds. ETPC, Zespół – Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

ZPRE – Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

A. Wykaz orzeczeń wydanych w 2024 r. przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach polskich;

B. Wykaz planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów RE w 2024 r. wraz z tłumaczeniami na j. polski wybranych dokumentów;

C. Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyły się w 2024 r.;

D. Wykaz zmian w prawie polskim i w praktyce jego stosowania koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Załącznik A
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2024 r.

Wykaz orzeczeń wydanych w 2024 r. przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach polskich

W 2024 r. ETPC wydał 137 orzeczeń w sprawach polskich: 35 wyroków i 102 decyzje.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
1.	A.K. p. Polsce (904/18)	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (Ns)	<p>Niedopuszczalność, z uwagi na oczywistą bezzasadność, skargi dotyczącej zarzutu naruszenia art. 3 i 8 Konwencji z powodu niedopełnienia przez państwo pozytywnego obowiązku ochrony skarżącej przed przemocą domową ze strony brata.</p> <p>W szczególności, Trybunał uznał, że po otrzymaniu informacji o ataku ze strony brata, podjęte zostały zarówno czynności mające na celu ochronę skarżącej (założenie „Niebieskiej Karty”, umieszczenie sprawcy w szpitalu psychiatrycznym i zdiagnozowanie jego zaburzeń, udzielenie skarżącej schronienia w ośrodku dla ofiar przemocy, wydanie zakazu zbliżania się sprawcy do skarżącej), jak i przeprowadzone zostało skuteczne śledztwo (sprawne wszczęcie i procedowanie śledztwa, zastosowanie dozoru policyjnego wobec brata skarżącej i zakazu zbliżania się do niej, w trakcie postępowania karnego odroczenie niektórych rozpraw wynikało ze stanu zdrowia oskarżonego albo nieobecności skarżącej, prawa procesowe skarżącej zostały zapewnione, ostateczne umorzenie postępowania spowodowane było śmiercią oskarżonego).</p> <p>Odnosząc się do zarzutu skarżącej dot. braku wydania wobec jej brata zobowiązania do opuszczenia mieszkania na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, Trybunał uznał, że decyzje sądów krajowych były właściwie uzasadnione (zapewnienie separacji od sprawcy innymi środkami, wniesienie wniosku pół roku po zdarzeniu i braku wspólnego zamieszkiwania, przypomnienie, że wnioskowany środek ma charakter pilny i służy natychmiastowemu odizolowaniu sprawcy, nie zaś rozstrzygnięciu roszczeń do mieszkania skonfliktowanych stron) i wydane po zbadaniu całości okoliczności. Wziął także pod uwagę indywidualne okoliczności dotyczące skarżącej – aktywny udział w postępowaniu, a także fakt, że przez cały okres po zgłoszeniu przemocy pozostawała zatrudniona jako prawniczka w</p>	nd.

¹ Wyjaśnienia skrótów:

Wyroki: (N) - wyrok stwierdzający co najmniej jedno naruszenie, (BN) - brak naruszenia; (R) - rektyfikacja wyroku.

Decyzje: (U) - ugoda, (DJ) - deklaracja jednostronna, (SF) - skreślenie skargi z listy skarg z przyczyn formalnych, (Ns) - decyzja o niedopuszczalności skargi.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				urzędzie i zamieszkała samodzielnie po opuszczeniu schroniska.	
2.	A.W. p. Polsce (43691/18)	15.02.2024 r. 14.03.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 8 Konwencji w związku z pozbawieniem możliwości kontaktów z rodziną w czasie pozbawienia wolności - odmowa wydania przepustki na pogrzeb).	nd.
3.	Adamczyk i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi : <i>Adamczyk p. Polsce</i> (20431/22), <i>Konarski p. Polsce</i> (23537/22), <i>Nawrot p. Polsce</i> (23793/22)	01.02.2024 r. (22.02.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 340 EUR (Adamczyk) 7 005 EUR (Konarski) 6 600 EUR (P. Konarski i G. Konarska) 1 475 EUR (Nawrot)
4.	Avetisyan p. Polsce (73964/17)	04.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej rządu w odniesieniu do zarzutów naruszenia zakazu nieludzkiego lub poniżającego traktowania (art. 3 Konwencji) oraz prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej, przeprowadzonymi w okresie od 16 kwietnia do 12 maja 2017 r. Stwierdzenie niedopuszczalności części skargi dotyczącej innych okresów z uwagi na niewykorzystanie krajowych środków odwoławczych.	5 500 EUR
5.	Bajbor p. Polsce (67315/14)	14.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność z uwagi na brak wykorzystania krajowych środków odwoławczych skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego i dobrego imienia (art. 8 Konwencji) z uwagi na fakt, że państwo nie zapobiegło wyciekowi i upublicznieniu tzw. „Listy Wildsteina” (listy funkcjonariuszy, współpracowników, kandydatów na współpracowników organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego i innych osób, których akta były gromadzone, stworzona przez Instytut Pamięci Narodowej w 2004 r.), na której widniało nazwisko skarżącego, co miało negatywne konsekwencje dla jego reputacji. Ponadto skarżący zarzucił brak podjęcia przez władze odpowiednich kroków w celu wyjaśnienia opinii publicznej rzeczywistego charakteru listy, tj. że nie jest to	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				<p>lista agentów, ale wszystkich osób, których akta były gromadzone, i która nie odróżniała funkcjonariuszy i współpracowników tajnych służb od osób prześladowanych lub innych pozostających w kręgu zainteresowania służb.</p> <p>Odnośnie do zarzutu związanego z wyciekiem i upublicznieniem listy, Trybunał stwierdził, że zakres krajowego śledztwa wszczętego z inicjatywy Prokuratora Krajowego i osiemnastu osób prywatnych, których nazwiska znalazły się na liście, w celu wyjaśnienia okoliczności wycieku, korespondował z zarzutami skarżącego w zakresie niedostatecznego zabezpieczenia listy. Mimo że śledztwo nie doprowadziło do postawienia zarzutów konkretnym osobom, Trybunał uznał, że jego szybkie wszczęcie, liczba, rodzaj i zakres podjętych w jego ramach czynności, nie pozostawiają wątpliwości co do zasadności wysiłków władz krajowych w celu wyjaśnienia okoliczności sprawy. Ponadto Trybunał odnotował, że skarżący nie przyłączył się do tego postępowania, mimo że miał taką możliwość a fakt jego prowadzenia był szeroko odnotowany w mediach oraz nie złożył zażalenia na jego umorzenie.</p> <p>W dalszej kolejności Trybunał zauważył, że skarżący wniósł do sądu krajowego pozew o ochronę dóbr osobistych przeciwko IPN, żądając przeprosin za bezprawne oskarżenie go o współpracę z komunistycznymi służbami bezpieczeństwa, który jednak został oddalony z uwagi na fakt, że skarżący próbował w rzeczywistości uzyskać zaświadczenie, że nie był współpracownikiem tych służb, co nie było możliwe w ramach tego postępowania. Trybunał zgodził się z sądami krajowymi, że zarzut niezapobieżenia wyciekowi, skutkujący naruszeniem reputacji skarżącego, nie był przedmiotem jego pozwu o ochronę dóbr osobistych, w związku z czym nie mógł zostać zbadany przez sądy krajowe.</p> <p>W świetle powyższego, Trybunał stwierdził, że skarżący zignorował jedną drogę prawną i błędnie skorzystał z innej, uniemożliwiając władzom krajowym merytoryczne odniesienie się do jego zarzutów.</p> <p>Odnośnie do zarzutu braku wyjaśnienia przez IPN opinii publicznej rzeczywistego charakteru „Listy Wildsteina”, Trybunał uznał reakcję IPN na wyciek za wystarczającą.</p>	

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
6.	Białobrzęski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Białobrzęski p. Polsce (8381/23), Karczyk p. Polsce (13713/23), Pawłowski p. Polsce (14681/23), Leszczyński p. Polsce (15769/23)</i>	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 340 EUR (Białobrzęski) 1 480 EUR (Karczyk) 1 980 EUR (Pawłowski) 4 470 EUR (Leszczyński)
7.	Boisteau p. Polsce (19561/22)	27.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na niedopełnienie przez władze krajowe pozytywnych obowiązków w zakresie ochrony prawa skarżącego do poszanowania jego życia rodzinnego w związku z długim czasem trwania postępowania krajowego ws. kontaktów skarżącego z dzieckiem (prawie 4,5 roku), długim czasem jaki upłynął od wniosku o zabezpieczenie kontaktów na czas trwania postępowania do wydania postanowienia w tym zakresie (prawie 1,5 roku) oraz brakiem wykonania postanowienia o zabezpieczeniu kontaktów. Doprowadziło to do faktycznego rozstrzygnięcia sprawy z uwagi na upływ czasu i uniemożliwiło skarżącemu nawiązanie znaczącej relacji z synem w pierwszych latach życia dziecka. Trybunał odnotował, że sądy krajowe uzasadniały opóźnienie w zabezpieczeniu kontaktów koniecznością zakończenia postępowania ws. ustalenia ojcostwa skarżącego. Trybunał zauważył jednak, że art. 8 może służyć ochronie życia rodzinnego niezależnie od istnienia lub braku prawnie ustanowionej relacji rodzic-dziecko. Dodatkowo, w szczególnych okolicznościach sprawy oboje rodzice faktycznie uznali ojcostwo skarżącego (skarżący przez złożenie wniosku o uregulowanie kontaktów, a matka dziecka – przez wniesienie powództwa o ustalenie jego ojcostwa). W dalszej kolejności Trybunał wskazał, że sądy krajowe przez ponad rok nie rozpatrzyły wniosków skarżącego o zagrożenie grzywną matce dziecka za niewykonanie postanowienia o zabezpieczeniu kontaktów, co przyczyniło się do dalszych trudności w nawiązaniu przez skarżącego więzi emocjonalnej z synem. Odnośnie do długości postępowania głównego, Trybunał przyznał, że rodzice dziecka pozostawali w głębokim konflikcie i ogólny	6 500 EUR + 8 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				czas trwania postępowania był częściowo spowodowany ich działaniami, jednak nie uznał tej okoliczności za mogącą samoistnie zwolnić państwo z pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji.	
8.	Bojar p. Polsce (33296/20, 4624/21, 40068/23)	19.12.2024 r. (23.01.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody, obejmującej wszystkie 3 skargi, dot. zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji (prawa do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w jednostce penitencjarnej.	5 000 EUR
9.	Boryń p. Polsce (14185/23)	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 760 EUR
10.	Brączek p. Polsce (32663/18)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niedotrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzuty naruszenia art. 6 ust. 1 oraz art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji w zakresie niemożności przesłuchania świadków, których zeznania złożone w postępowaniu przygotowawczym miały stanowić podstawę do skazania skarżącego oraz z uwagi na odmowę przesłuchania dwóch świadków obrony - równość stron w zakresie przesłuchania świadków).	nd.
11.	Branowitzer p. Polsce (6618/23)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	3 900 EUR
12.	Brodziak i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Brodziak p. Polsce</i> (15744/21), <i>Niewczas p. Polsce</i> (10823/22), <i>Śledziecki p. Polsce</i> (27406/22), <i>Dąbrowska p. Polsce</i> (28783/22)	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do części podniesionych przez skarżących zarzutów, tj. przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) dot. odwołań od obniżenia emerytury byłym funkcjonariuszom PRL oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji). W pozostałym zakresie, tj. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (ograniczenie dostępu do sądu), Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na oczywistą bezzasadność.	Zasądzenie w wysokości 5 100 EUR w każdej z 4 spraw.
13.	Buda p. Polsce (38940/13)	26.03.2024 r. (18.04.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność, z uwagi na oczywistą bezzasadność , skargi dot. zarzutu naruszenia prawa do poszanowania dobrego imienia (art. 8	nd.

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				<p>Konwencji) z uwagi na odmowę uznania odpowiedzialności administratora internetowej platformy społecznościowej za obraźliwe komentarze jej użytkowników wobec skarżącego, przy jednoczesnym pociągnięciu do odpowiedzialności indywidualnego użytkownika-autora komentarzy.</p> <p>Trybunał zauważył, że skarżący wniósł pozew cywilny o ochronę dóbr osobistych przeciwko jednemu autorowi obraźliwych komentarzy oraz przeciwko administratorowi portalu w odniesieniu do komentarzy pozostałych użytkowników, a sąd krajowy uwzględnił pozew w odniesieniu do autora, nakazując mu publikację przeprosin (co zostało wykonane), oddalając natomiast pozew przeciwko administratorowi. Trybunał uznał, że wobec faktu, iż w postępowaniu przeciwko administratorowi portalu skarżący nadal w głównej mierze opierał się na komentarzach ww. indywidualnego użytkownika, mimo że mógł wnieść pozwy również przeciwko innym konkretnym użytkownikom, należy uznać, że zrezygnował z możliwości skorzystania z tej drogi prawnej i nie traktował komentarzy pozostałych użytkowników jako czegoś więcej niż pospolite wulgaryzmy. Ponadto Trybunał z satysfakcją odnotował, że skarżący dysponował skutecznym środkiem prawnym wobec autora obraźliwych komentarzy i uznał, że wszelkie zarzuty skarżącego podniesione w niniejszej skardze zostały w sposób wystarczający załatwione.</p>	
14.	Centrum Handlowe Agora Sp. z o.o. p. Polsce (8928/13)	20.02.2024 r. (14.03.2024 r.)	Dec. (Ns)	<p>Niedopuszczalność skargi dot. zarzutu naruszenia prawa dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) w wyniku niewwzględnienia wniosku skarżącej spółki o częściowe zwolnienie z opłaty sądowej od apelacji.</p> <p>Trybunał stwierdził, że mając na względzie fakt, że koszty postępowania sądowego stanowią normalny element działalności gospodarczej i podmioty komercyjne powinny liczyć się z koniecznością zabezpieczenia środków finansowych, aby móc uczestniczyć w ewentualnych sporach sądowych, a także brak wykazania przez skarżącą spółkę istnienia długotrwałej niezdolności do uiszczania opłat sądowych (m.in. z uwagi na brak dostarczenia odpowiednich dokumentów i brak przedłożenia konkretnych argumentów na poparcie wniosku o zwolnienie z kosztów, mimo reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika), decyzje sądów krajowych o</p>	nd.

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				niewuzględnieniu wniosku skarżącej spółki nie były arbitralne oraz zachowały właściwą równowagę pomiędzy interesem państwa w pobieraniu opłat sądowych i interesem spółki w zakresie dostępu do sądu na poziomie apelacji. Z uwagi na powyższe omawiana skarga jest oczywiście bezzasadna .	
15.	<p>Ciszewski p. Polsce</p> <p>Decyzja obejmuje 24 skargi:</p> <p>Ciszewski p. Polsce (31732/18), Cebula p. Polsce (34355/18), Skrobisz p. Polsce (35483/18), Płochocka p. Polsce (36477/18), Gliniecka-Jarosz p. Polsce (36770/18), Kawiński p. Polsce (37538/18), Handz p. Polsce (37714/18), Baranowska p. Polsce (37950/18), Ogłodzińska p. Polsce (38077/18), Turowska p. Polsce (39783/18), Mazur p. Polsce (40831/18), Kozłowska p. Polsce (40863/18), Mikucki p. Polsce (42007/18), Król p. Polsce (42657/18), Szpaczyńska p. Polsce (44590/18), Usowicz p. Polsce (45050/18), Piechowska p. Polsce (46032/18), Kurkowska p. Polsce (46909/18), Kiwilsza p. Polsce (49107/18), Nawrot-Knapik p. Polsce (49243/18), Herman p. Polsce (49441/18), Sobczyński p. Polsce (49668/18), Wojciechowski p.</p>	04.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	Dec. (Ns)	<p>Niedopuszczalność skarg wniesionych przez byłych funkcjonariuszy Służby Celnej dotyczących zarzutu naruszenia prawa dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na brak drogi sądowej w odniesieniu do otrzymanych przez nich propozycji dot. zmiany charakteru ich stosunku służbowego po likwidacji w 2016 r. służby celno-skarbowej i utworzeniu Krajowej Administracji Skarbowej.</p> <p>Trybunał zauważył, że na poziomie krajowym sądy administracyjne odmówiły rozpatrzenia skarg skarżących z uwagi na fakt, że otrzymane przez nich propozycje dotyczące formy ich dalszego zatrudnienia w KAS nie były decyzjami administracyjnymi. Jednak gdy następnie skarżący zwrócili się do sądów powszechnych, Sąd Najwyższy uznał, że sądy te nie mogą powoływać się na brak jurysdykcji w tych sprawach gdy już wcześniej wyłączyły się sądy administracyjne. SN dał następnie wytyczne sądom w zakresie rozpoznawania spraw tego typu (powinny traktować pracowników cywilnych KAS, którzy zaakceptowali propozycje zmiany stosunku służbowego, jak funkcjonariuszy publicznych zwolnionych ze służby - zatem przysługiwało im roszczenie o przywrócenie do poprzednio pełnionych obowiązków i odprawy). W związku z tym, że powyższe wytyczne zostały uwzględnione przez sądy powszechne, co potwierdza ukształtowanie się jednolitego orzecznictwa w tym przedmiocie, Trybunał stwierdził, że droga sądowa do rozpatrzenia zarzutów skarżących nie została zamknięta. Początkowy brak jasności co do drogi sądowej i właściwego sądu do rozpatrzenia spraw skarżących wynikał z nowości zagadnienia podniesionego przez nich, jednak Trybunał podkreślił, że kwestia ta została następnie dostatecznie wyjaśniona przez SN i potwierdzona orzecznictwem sądów, a nowy charakter zagadnienia wymagał pewnego okresu czasu na ukształtowanie się praktyki. Z powyższych względów omawiane skargi zostały uznane za oczywiście bezzasadne.</p>	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Polsce (49800/18), Korba p. Polsce (52518/18)</i>				
16.	Cupał i inni p. Polsce (30049/22)	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (U)*	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej* w stosunku do skarżącego nr 1 (Cupał) i skarżącego nr 2 (Foryś) oraz zatwierdzenie ugody* w stosunku do skarżącego nr 3 (Zabiegała), w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji), w związku z faktem, iż sprawa karna skarżących została rozpatrzona przez skład orzekający Sądu Najwyższego z udziałem sędziego, który został mianowany na stanowisko sędziego SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r. * Skarga Cupał i inni p. Polsce obejmuje trzech współskarżących, których zarzuty zostały przez Trybunał rozstrzygnięte w różny sposób (poprzez zatwierdzenie ugody i zatwierdzenie deklaracji jednostronnej), jednak z uwagi na zawartą przez jednego ze współskarżących ugodę, w klasyfikacji Trybunału i Komitetu Ministrów RE całość decyzji traktowana jest jako ugoda.	10 000 EUR (Cupał) 10 000 EUR (Foryś) 10 000 EUR (Zabiegała)
17.	Czarniecki p. Polsce (26132/20)	05.03.2024 r. (28.03.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dot. zarzutu naruszenia zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania (art. 3 Konwencji) oraz prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej, z uwagi na nadużycie prawa do skargi. Skarżący w niniejszej sprawie, ani jego pełnomocnik, nie poinformowali Trybunału o fakcie wniesienia do sądu krajowego, już po wniesieniu skargi do Trybunału, pozwu cywilnego o ochronę dóbr osobistych, którego przedmiotem są te same wydarzenia, na które skarżący powołuje się w skardze do Trybunału. Trybunał przypomniał w tym kontekście, że skarga może zostać odrzucona z uwagi na nadużycie prawa do skargi, gdy wbrew obowiązkom wynikającym z art. 47 § 7 Regulaminu Trybunału, skarżący nie poinformuje go o nowych, ważnych dla sprawy okolicznościach, które zaistniały po wniesieniu skargi.	nd.
18.	Czeredys i inni p. Polsce	18.01.2024 r. (18.01.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowań karnych (skarżący nr 1 – 8 lat, 4 miesiące i 13	3 700 EUR (Czeredys)

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Wyrok obejmuje 3 skargi : <i>Czeredys p. Polsce</i> (10876/22), <i>Prokurat p. Polsce</i> (18264/22), <i>Lipiński p. Polsce</i> (26912/22)			dni w dwóch instancjach, skarżący nr 2 – 7 lat, 1 miesiąc i 1 dzień w jednej instancji, skarżący nr 3 – 8 lat, 1 miesiąc i 16 dni w jednej instancji) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. We wszystkich trzech skargach rząd przedłożył deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga od Trybunału dalszego rozpatrywania sprawy.	4 800 EUR (Prokurat) 5 800 EUR (Lipiński)
19.	Czerski p. Polsce (50170/14)	30.01.2024 r. (22.02.2024 r.)	Dec. (Ns)	Oczywista bezzasadność zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu – prawo do obrony) w związku z brakiem możliwości przesłuchania przed sądem współoskarżonego, którego wcześniejsze zeznania miały decydujące znaczenie dla wydania wyroku skazującego wobec skarżącego. Trybunał uznał, że zachowane zostały wszelkie gwarancje proceduralne rzetelnego postępowania, zarówno na etapie śledztwa, jak i procesu sądowego, a skarżący miał możliwość skonfrontowania się ze współoskarżonym na etapie śledztwa, z której nie skorzystał. Rzetelność postępowania zrównoważyła zatem wykorzystanie dowodu w postaci ww. zeznań.	nd.
20.	Dębowska i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 11 skarg : <i>Dębowska p. Polsce</i> (1752/14), <i>Wróbel p. Polsce</i> (2000/14), <i>Chmielewska p. Polsce</i> (2027/14), <i>Czwakiel p. Polsce</i> (2057/14), <i>Smutek p. Polsce</i> (2172/14), <i>Witowska p. Polsce</i> (2180/14), <i>Palmowski p. Polsce</i> (3539/14), <i>Rutkiewicz p. Polsce</i> (4944/14), <i>Kurzelewska p. Polsce</i> (6730/14), <i>Dudkiewicz p. Polsce</i> (7353/14),	06.02.2024 r. (07.03.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skarg z listy spraw z uwagi na załatwienie sprawy na poziomie krajowym . Skarżący zarzucali naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (prawo do poszanowania mienia), rozpatrywanego indywidualnie, jak i w zw. z art. 14 Konwencji (zakaz dyskryminacji) w związku z pozbawieniem ich, wskutek zmian w prawie z 2012 r., świadczeń pielęgnacyjnych dla osób sprawujących opiekę nad osobą z niepełnosprawnością . Trybunał, uznając sprawę za załatwioną na poziomie krajowym, wskazał na uznanie ww. zmian w prawie za niekonstytucyjne przez Trybunał Konstytucyjny w 2013 i 2014 r. i, przyjęte w konsekwencji zmiany w prawie odwracające skutki zakwestionowanych przepisów oraz ukształtowanie się praktyki orzecniczej sądów administracyjnych zgodnej z orzeczeniami TK, a także na przywrócenie skarżącym świadczeń w tej samej wysokości i z odsetkami.	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Sobolewski p. Polsce</i> (10274/14)				
21.	Drąg p. Polsce (31457/22)	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (5 lat, 8 miesięcy i 1 dzień w jednej instancji, w momencie wydania wyroku postępowanie pozostawało w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako nie dająca wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	3 900 EUR
22.	Dudek i Lazur p. Polsce (41097/20, 39577/22)	08.10.2024 r. (07.11.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie wybrani z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR (Dudek) 10 000 EUR (Lazur)
23.	Falkowski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg: <i>Falkowski p. Polsce</i> (32379/22), <i>Śniadała p. Polsce</i> (44099/22), <i>Korzeniewski p. Polsce</i> (3431/23), <i>Kinitz p. Polsce</i> (5588/23), <i>Marciniak p. Polsce</i> (6463/23)	30.05.2024 r. (20.06.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych rządu w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	6 240 EUR (Falkowski) 2 340 EUR (Śniadała) 6 240 EUR (Korzeniewski) 5 460 EUR (Kinitz) 3 120 EUR (Marciniak)
24.	Fatla p. Polsce (3442/22)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie z listy spraw skargi dotyczącej zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (przewlekłość postępowania cywilnego) oraz art. 13 Konwencji (brak skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym) z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez spadkobierców skarżącego.	nd.
25.	Formela i inni p. Polsce	19.07.2024 r. (19.07.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżących (art. 8 Konwencji) z uwagi na niedopełnienie przez władze	Zwrot kosztów:

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Wyrok obejmuje 5 skarg: <i>Formela p. Polsce</i> (58828/12), <i>Formela p. Polsce</i> (40795/17), <i>Formela p. Polsce</i> (55306/18), <i>Formela p. Polsce</i> (55321/18), <i>Handzlik-Rosuł i Rosuł p. Polsce</i> (45301/19)			krajowe pozytywnych obowiązków w zakresie zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych skarżących. Mając na uwadze, że skarżące, pozostające w związkach jedнопłciowych, były przez władze krajowe traktowane jako obce osoby m.in. w obszarze prawa spadkowego, podatkowego (brak możliwości wspólnego rozliczenia się z podatków, brak możliwości skorzystania ze zwolnienia z podatku od darowizn etc.) czy na potrzeby objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym partnerki i otrzymywania świadczeń opiekuńczych, a małżeństwa jedнопłciowe, które zawarły za granicą, nie zostały zarejestrowane w Polsce, przy jednoczesnym braku zapewnienia ich związkom jakiegokolwiek uznania prawnego i ochrony w kraju, Trybunał uznał, że państwo polskie pozostawiło skarżące w próżni prawnej. Wskazał ponadto, że żadne przesłanki ochrony interesu publicznego nie przeważają nad interesem skarżących do odpowiedniego uznania i ochrony prawnej ich związków. Trybunał uznał w konsekwencji, że państwo polskie przekroczyło swój margines uznania w tym zakresie. Jednocześnie wskazał, że taki margines jest szerszy w odniesieniu do konkretnych ram prawnych tego uznania.	600 EUR (Handzlik-Rosuł i Rosuł)
26.	Formella i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 6 skarg: <i>Formella p. Polsce</i> (2713/22), <i>Wójcik p. Polsce</i> (12959/23), <i>Jaczewska p. Polsce</i> (19701/23), <i>Turkowska p. Polsce</i> (19985/23), <i>Grądziel p. Polsce</i> (21558/23), <i>Dziubak p. Polsce</i> (22443/23)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13)	3 120 EUR (Formella) 13 520 EUR (Wójcik) 2 640 EUR (Jaczewska) 9 360 EUR (Turkowska) 13 520 EUR (Grądziel) 3 120 EUR (Dziubak)
27.	Friedrich i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 18 skarg: <i>Friedrich p. Polsce</i> (25344/20), <i>Romo Martin p. Polsce</i>	20.06.2024 r. (20.09.2024 r.)	Wyrok (N)	Sprawa dotyczyła zatrzymania 18 skarżących, 16 aktywistów <i>Greenpeace</i> i 2 dziennikarzy, przez Straż Graniczną na statku <i>Rainbow Warrior</i> , w trakcie organizacji we wrześniu 2019 r. pokojowej manifestacji mającej na celu zachęcenie do szybkiego przejścia z paliw kopalnych na energię odnawialną, podczas	Zasądzenie w wysokości po 4 000 EUR dla dwóch pierwszych skarżących

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	(25623/20), Bojarowska p. Polsce (27369/20), Wojczal p. Polsce (27378/20), Bogeljić p. Polsce (27381/20), Waqanisau p. Polsce (27388/20), Brewster p. Polsce (27390/20), Figura p. Polsce (27401/20), Muñoz-Alcaide p. Polsce (27437/20), Cibor p. Polsce (27831/20), Simeonov p. Polsce (27912/20), Scholz p. Polsce (27938/20), Sasinowska p. Polsce (28028/20) Tripoli p. Polsce (28185/20), Deutschmann p. Polsce (28400/20), Radkiewicz-Malinowska p. Polsce (28623/20), Zieliński p. Polsce (29665/20), Staszewski p. Polsce (29786/20)			której statek skarżących zablokował wejście do portu węglowego w Gdańsku. Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 i ust. 2 Konwencji w zw. z pozbawieniem wolności skarżących od wieczora w dniu 9 września 2019 r. do wczesnego poranka w dniu 10 września 2019 r., uznając prowadzone przez Straż Graniczną czynności po wejściu na statek mające na celu identyfikację skarżących za <i>de facto</i> zatrzymanie (skarżący nie mogli opuścić statku ani swobodnie się po nim poruszać, nie mogli komunikować się między sobą ani z prawnikiem, nie zostali też poinformowani o swoim statusie), bez zapewnienia skarżącym praw przysługujących osobom zatrzymanym. Trybunał uznał, że rząd nie udowodnił, że cały, kilkugodzinny okres zatrzymania skarżących był niezbędny do przeprowadzenia kontroli ich tożsamości. Trybunał stwierdził dodatkowo naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do pierwszej skarżącej i drugiego skarżącego w zw. z zatrzymaniem za zachowanie, którego nie można było w sposób uzasadniony uznać za przestępstwo przewidziane w prawie krajowym oraz w zw. bezprawnym charakterem pozbawienia ich wolności od wczesnego ranka w dniu 10 września 2019 r. do 11 września 2019 r. Trybunał uznał także, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji , wskazując, że w świetle ustalenia bezprawności zatrzymania skarżących, również ingerencja w ich prawo do wolności wyrażania opinii nie może być uznana za przewidzianą prawem.	(Friedrich i Romo Martin) Zasądzenie w wysokości po 2 000 EUR dla każdego z pozostałych 16 skarżących + zwrot kosztów w wysokości 3 239,64 EUR łącznie dla wszystkich skarżących
28.	Gańko p. Polsce (28512/20)	07.03.2024 r. (28.03.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania administracyjnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13)	2 000 EUR
29.	Gładysiak p. Polsce (36794/19)	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w doniesieniu do zarzutu naruszenia równości stron w procedurze <i>habeas corpus</i> z uwagi na brak obecności obrońcy na posiedzeniu aresztowym (art. 5 ust. 4 Konwencji).	5 000 EUR
30.	Gniazdowska-Sapieha p. Polsce (18887/11)	09.07.2024 r. (29.08.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność <i>ratione temporis</i> skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do poszanowania własności (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) w kontekście nabycia mienia przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia w 1978 r., które pozbawiło skarżącą własności nieruchomości (wcześniej skutecznie	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				<p>odzyskanej w drodze administracyjnej poprzez uchylenie decyzji wywłaszczeniowej wydanej na podstawie Dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich). Trybunał przyjął, że pozbawienie tytułu własności w sytuacji, gdy były właściciel nie wykonywał swojego prawa własności przez długi okres czasu, nie może być uznane za oczywiście pozbawione racjonalnych podstaw. Istnieje ogólny interes zarówno w istnieniu ustawowego okresu zasiedzenia, jak i wygaśnięcia tytułu prawnego z końcem tego okresu.</p> <p>Trybunał podkreślił, że w omawianej sprawie własność skarżącej nie została wywłaszczona po II wojnie światowej, a jej tytuł własności został potwierdzony w 1948 r., jednak skarżąca nigdy nie objęła jej w posiadanie. Z kolei Skarb Państwa od 1948 r. długotrwale i nieprzerwanie był w posiadaniu nieruchomości skarżącej i w 1978 r. nabył jej własność zgodnie z prawem, przez zasiedzenie w złej wierze. Stąd też skarżąca utraciła prawo własności w rozumieniu Konwencji w 1978 r. Zarzuty skarżącej odnośnie do pozbawienia jej własności pozostają zatem poza jurysdykcją czasową Trybunału.</p> <p>Decyzja ETPC w omawianej sprawie jest kolejną (zob. <i>Borenstein i inni p. Polsce</i>, skarga nr 6303/04, decyzja z dnia 24 czerwca 2008 r. oraz <i>Weitz p. Polsce</i>, skarga nr 37727/05, decyzja z dnia 23 czerwca 2009 r.), w której Trybunał nie dopatrył się arbitralności w orzeczeniach sądów krajowych stwierdzających nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości należących uprzednio do obywateli, którzy po wojnie opuścili Polskę. Ewentualne późniejsze uchylenie tych postanowień, które nastąpiło po upływie ustawowego okresu zasiedzenia, nie unieważnia okresu posiadania przez państwo.</p>	
31.	Godula i Meroń p. Polsce (47251/22, 52114/22)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	2 270 EUR (Godula) 1 880 EUR (Meroń)
32.	Grochala i Kraska p. Polsce (9207/23, 13732/23)	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	5 190 EUR (Grochala) 1 425 EUR (Kraska)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
33.	Grochulski p. Polsce (131/15)	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutów naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) oraz zakazu dyskryminacji (art. 14 Konwencji) w kontekście postępowania sądowego dot. sporu skarżącego z prywatną ubezpieczalnią, którego podłożem była niemożność wspólnego przystąpienia do prywatnego systemu ubezpieczeń na życie przez skarżącego i jego partnera tej samej płci.	3 500 EUR
34.	H.A. p. Polsce (24676/18)	18.01.2024 r. (08.02.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 3, art. 5 ust. 1 lit. E, oraz art. 5 ust. 4 Konwencji w związku z warunkami panującymi w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie).	nd.
35.	I.G. i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 20 skarg: <i>I.G. p. Polsce (42668/21), Szewczuk p. Polsce (45530/21), Chrzanowski p. Polsce (47767/21), Nowakowski p. Polsce (54808/21), Bujak p. Polsce (6026/22), Kowarowski p. Polsce (6514/22), Cieśla p. Polsce (12942/22), Apfelbaum p. Polsce (13442/22), Wieczorek p. Polsce (15450/22), Łakatosz p. Polsce (20244/22), Włoch p. Polsce (20745/22), Dechnik p. Polsce (28779/22), Frasz p. Polsce (30091/22), Zdanowicz p. Polsce (30617/22), Leszczyński p. Polsce (31800/22), Jurewicz p. Polsce (34284/22), Ligenza p. Polsce</i>	08.10.2024 r. (07.11.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r.	Zasądzenie w wysokości 10 000 EUR w każdej z 20 spraw.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	(39684/22), Buczek p. Polsce (41368/22), Kapuściński p. Polsce (41404/22), Lewiński p. Polsce (48825/22)				
36.	Iwankiewicz i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: Iwankiewicz p. Polsce (40408/20), Eramit Sp. z o.o. p. Polsce (26911/22), Zboińska p. Polsce (30607/22), Zimny p. Polsce (30919/22)	01.02.2024 r. (22.02.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 655 EUR (Iwankiewicz) 5 460 EUR (Eramit sp. z o.o.) 7 020 EUR (Zboińska) 2 340 EUR (Zimny)
37.	Jadacki p. Polsce (3990/16)	18.01.2024 r. (08.02.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzutu naruszenia art. 6 Konwencji dot. dostępu do sądu w związku z odmową powołania na stanowisko prokuratora).	nd.
38.	Janek p. Polsce (13829/22)	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłego tymczasowego aresztowania (art. 5 ust. 3 Konwencji).	4 550 EUR
39.	Janowski p. Polsce (36483/19)	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu (2 lata, 11 miesięcy i 28 dni), a także art. 5 ust. 4 Konwencji z uwagi na nadmierną długość sądowej kontroli postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania.	5 100 EUR
40.	Janowski p. Polsce (55462/20)	16.05.2024 r. (16.05.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu (2 lata, 11 miesięcy i 28 dni).	3 900 EUR
41.	K.B. i K.C. p. Polsce (1819/21, 3639/21)	04.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	Dec. (Ns.)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na brak statusu ofiary . Skarżące podniosły, że jako kobiety w wieku rozrodczym, po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 października 2020 r. , na mocy którego uchylona została jedna z trzech przesłanek dopuszczających przerwanie ciąży w Polsce (poważne wady płodu), mogą zostać zmuszone przez prawo krajowe do określonego zachowania, tj. w przypadku zajścia w ciążę i wykrycia poważnych wad płodu, będą	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				<p>zmuszone do donoszenia ciąży i urodzenia poważnie chorego lub martwego dziecka. Ponadto ww. ingerencja w ich prawa nie była przewidziana przez prawo krajowe z uwagi na fakt wydania wyroku przez TK w składzie niespełniającym konwencyjnego wymogu sądu ustanowionego ustawą. Zdaniem skarżących powyższe sprawa, że należało je uznać za potencjalne ofiary naruszenia art. 3 i 8 Konwencji (zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i prawa do poszanowania życia prywatnego).</p> <p>Trybunał uznał, że skarżące nie uprawdopodobniły realnego ryzyka bezpośredniego narażenia ich na skutki wyroku TK.</p>	
42.	Kaczmarek p. Polsce (16974/14)	22.02.2024 r. (22.05.2024 r.)	Wyrok (N)	<p>Naruszenie art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i korespondencji) w związku z ujawnieniem podczas konferencji prasowej w 2007 r. ws. tzw. „afery gruntowej”, bez wystarczających podstaw w prawie krajowym, nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej oraz w związku z przechowywaniem materiałów dotyczących skarżącej, uzyskanych podczas niejawniej kontroli operacyjnej prowadzonej przez służby i brakiem jasnych ram prawnych oraz gwarancji proceduralnych odnośnie do zniszczenia tych materiałów.</p> <p>Trybunał uznał, że ingerencja w prawo skarżącej chronione art. 8 Konwencji, do której doszło z uwagi na publiczną prezentację nagrania jej rozmowy telefonicznej, nie była „przewidziana przez ustawę”. Podkreślił, że skarżąca nie była objęta postępowaniem przygotowawczym, w związku z którym prokuratura zorganizowała konferencję, a samo ujawnienie materiałów ze śledztwa podczas konferencji wykraczało poza zakres uprawnień prokuratury (zgoda na ujawnienie nagrania została wydana przez prokuratora na podstawie ówczesnego brzmienia art. 156 § 5 k.p.k., który dopuszczał udostępnienie, w wyjątkowych wypadkach, akt postępowania „innym osobom”, jednak dotyczył on dostępu do akt sprawy w celu sporządzenia odpisów i stanowił wyjątek od zasady poufności).</p> <p>Również przechowywanie materiałów dotyczących skarżącej (nagrania prywatnych rozmów telefonicznych), uzyskanych w wyniku tajnej kontroli operacyjnej służb, stanowiło niezgodną z prawem ingerencję. Skarżąca nie była obiektem tej operacji, a mimo tego</p>	5 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				materiały jej dotyczące nie zostały zniszczone, tylko dołączone do akt postępowania przygotowawczego i nadal są przechowywane w prokuraturze. Nieskuteczne próby doprowadzenia do zniszczenia tych materiałów, podejmowane przez skarżącą oraz sprzeczne informacje otrzymane przez nią odnośnie do możliwych dalszych kroków, wskazują w ocenie Trybunału na brak wystarczającej jasności ram prawnych i brak gwarancji proceduralnych w zakresie zniszczenia omawianych materiałów.	
43.	Kasendra i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Kasendra p. Polsce (13280/22), Jasiakiewicz p. Polsce (15651/22), Kacprzak p. Polsce (21689/22), Wichlaj p. Polsce (48810/22)</i>	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do części podniesionych przez skarżących zarzutów, tj. przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) dot. odwołań od obniżenia emerytury byłym funkcjonariuszom PRL oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji). W pozostałym zakresie, tj. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (ograniczenie dostępu do sądu), Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na oczywistą bezzasadność.	Zasądzenie w wysokości 5 100 EUR w każdej z 4 spraw
44.	Kiełb p. Polsce (47730/20)	12.12.2024 r. (12.12.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania administracyjnego i sądowniczo-administracyjnego (18 lat i 2 miesiące w czterech instancjach, tj. dwie instancje postępowania administracyjnego i dwie przed sądami administracyjnymi) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Trybunał odrzucił zarzut formalny podniesiony przez rząd w zakresie niewykorzystania krajowych środków odwoławczych.	11 700 EUR
45.	Korneta p. Polsce (9960/21)	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (17 lat, 1 miesiąc i 28 dni w jednej instancji) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Trybunał odrzucił zarzut formalny podniesiony przez rząd w zakresie utruty przez skarżącego statusu ofiary z uwagi na zasądzenie na jego rzecz na poziomie krajowym kwoty 25 000 PLN z tytułu skargi na przewlekłość, uznając tę kwotę za zbyt niską w okolicznościach niniejszej sprawy.	12 500 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
46.	<i>Korwin-Piotrowska p. Polsce</i> (38993/22)	19.12.2024 r. (23.01.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody dot. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na brak dostępu do sądu w sprawie wcześniejszego odwołania skarżącej ze stanowiska wiceprezesa sądu.	15 000 EUR
47.	<i>Kostka p. Polsce</i> (48781/19)	28.05.2024 r. (20.06.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi dot. zarzutu naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w zw. narażeniem skarżącego na bierne palenie z powodu umieszczenia go w zakładzie karnym w jednej celi z osobą palącą. Trybunał uznał, że skarżący tolerował palenie współosadzonego, ponieważ nie składał skarg na w tym zakresie do kierownictwa zakładu, ponadto w postępowaniu cywilnym wszczętym po wyjściu z zakładu podniósł jedynie okazjonalne narażenie go na bierne palenie, a dodatkowo obecnie sam jest palaczem.	nd.
48.	<i>Kowalik p. Polsce</i> (37910/21)	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (6 lat, 6 miesięcy i 4 dni w jednej instancji) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Trybunał odrzucił zarzut formalny podniesiony przez rząd w zakresie utruty przez skarżącego statusu ofiary z uwagi na zasądzenie na jego rzecz na poziomie krajowym kwoty 2 000 PLN z tytułu skargi na przewlekłość, uznając tę kwotę za zbyt niską w okolicznościach niniejszej sprawy.	3 200 EUR
49.	<i>Kowalski p. Polsce</i> (4771/20)	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (5 lat, 11 miesięcy i 12 dni w dwóch instancjach) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym.	2 300 EUR
50.	<i>Kozina p. Polsce</i> (56651/19)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutów naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	2 600 EUR
51.	<i>Kraj p. Polsce</i> (26109/20)	01.02.2024 r. (22.02.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w związku z kontrolami osobistymi skarżącego podczas pobytu w jednostce penitencjarnej).	nd.
52.	<i>Kraj p. Polsce</i>	05.12.2024 r.	Dec.	Zatwierdzenie ugody, w odniesieniu do zarzutu braku dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji)	4 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	(17004/22)	(16.01.2025 r.)	(U)	w związku z odmową zwolnienia z kosztów sądowych.	
53.	Kramska i Kramski p. Polsce (21518/23)	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (Ns)	Sprawa dot. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z powodu nadużycia prawa do skargi z uwagi na brak wyjaśnienia przez skarżących, dlaczego zataili przed Trybunałem informację - znaną im w momencie składania skargi - nt. pełnej wysokości otrzymanej w kraju kwoty za przewlekłość postępowania.	nd.
54.	Łabudek i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 16 skarg: <i>Łabudek p. Polsce</i> (43727/21), <i>Cholewiczcy p. Polsce</i> (60827/21), <i>Arydium sp. z o.o. p. Polsce</i> (1210/22), <i>Palińska p. Polsce</i> (10374/22), <i>Brzeska-Budzanowska p. Polsce</i> (12043/22), <i>Klag p. Polsce</i> (17426/22), <i>Chocholak p. Polsce</i> (19345/22), <i>Klasztor Ojców Augustianów w Krakowie p. Polsce</i> (25293/22), <i>Żurek p. Polsce</i> (25294/22), <i>Kwaśnicki p. Polsce</i> (27922/22), <i>Błachowicz p. Polsce</i> (31638/22), <i>Baraniak p. Polsce</i> (31652/22), <i>Czeszkiewicz p. Polsce</i> (36908/22), <i>Matuszewska-Nałudka p. Polsce</i> (39542/22), <i>Stępień p. Polsce</i> (41352/22),	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Izby Karnej Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r.	Zasądzenie w wysokości 10 000 EUR w każdej z 16 spraw.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Malantowicz p. Polsce</i> (4913/23)				
55.	Lehmann i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 3 skargi: <i>Lehmann p. Polsce</i> (52462/21), <i>Kizielewicz p. Polsce</i> (38002/22), <i>Borys p. Polsce</i> (42882/22)	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu (skarżący nr 1 – pierwszy okres aresztowania: 1 rok, 7 miesięcy i 9 dni, drugi okres aresztowania: 1 rok i 9 dni, skarżący nr 2 – 2 lata, 4 miesiące i 10 dni, skarżący nr 3 – 2 lata i 7 dni).	3 800 EUR + 250 EUR (Lehmann) 3 300 EUR + 250 EUR (Kizielewicz) 2 700 EUR + 250 EUR (Borys)
56.	Leśniewski p. Polsce (14896/21)	10.10.2024 r. (10.10.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (20 lat, 3 miesiące i 11 dni w dwóch instancjach) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako nie dająca wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	16 400 EUR
57.	Lewandowska i Leszczak p. Polsce (16453/21, 7666/23)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do części podniesionych przez skarżących zarzutów, tj. przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) dot. odwołań od obniżenia emerytury byłym funkcjonariuszom PRL oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji). W pozostałym zakresie, tj. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (ograniczenie dostępu do sądu), Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na oczywistą bezzasadność.	5 100 EUR (Lewandowska) 5 100 EUR (Leszczak)
58.	Lipiński p. Polsce (37085/22)	18.04.2024 r. (16.05.2024 r.)	Dec. (SF)	Skarga skreślona z listy spraw z uwagi na rozstrzygnięcie przez Trybunał podniesionych w niej zarzutów (art. 6 ust. 1 Konwencji – przewlekłość postępowania karnego oraz art. 13 – brak skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym) w ramach innej skargi wniesionej przez tego samego skarżącego.	nd.
59.	Liwski p. Polsce (25092/17)	27.06.2024 r. (18.07.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w części dot. zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego w sprawie dotyczącej kontaktów z dzieckiem (art. 6 ust. 1 Konwencji).	2 250 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				W pozostałym zakresie, tj. zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego), Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z powodu braku oznak jakiegokolwiek naruszenia Konwencji.	
60.	Łoński p. Polsce (23789/21)	17.10.2024 r. (14.11.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi w zakresie zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na jej oczywistą bezzasadność w świetle braku opóźnień w postępowaniu krajowym , które trwało łącznie 4 lata, 9 miesięcy i 3 dni w dwóch instancjach sądowych i zostało zakończone wydaniem prawomocnego wyroku. Niedopuszczalność, także z uwagi na oczywistą bezzasadność, zarzutu w zakresie braku skutecznych środków odwoławczych w prawie krajowym (art. 13 Konwencji) z uwagi na brak "spornego zarzutu" w świetle braku przewlekłości postępowania.	nd.
61.	Ludwisiak i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 11 skarg : <i>Ludwisiak p. Polsce</i> (54461/21), <i>M.D. p. Polsce</i> (12687/22), <i>Tarczyński p. Polsce</i> (13000/22), <i>Uchański p. Polsce</i> (13441/22), <i>Kolber p. Polsce</i> (14417/22), <i>Kościotek p. Polsce</i> (15881/22), <i>Hryszkiewicz p. Polsce</i> (25249/22), <i>Sznapiak p. Polsce</i> (29741/22), <i>Hotel Antonio Conference Sp. z o.o. p. Polsce</i> (33793/22), <i>Budkiewicz p. Polsce</i> (34139/22), <i>Dąbrowski p. Polsce</i> (37798/22)	03.10.2024 r. (24.10.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skarg z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skarg przez skarżących dotyczących zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących (cywilnych i karnych) przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	nd.
62.	Maćkowiak p. Polsce (55044/22)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	5 190 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
63.	Madejski p. Polsce (33987/19)	17.10.2024 r. (14.12.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w związku z kontrolami osobistymi skarżącego podczas pobytu w jednostce penitencjarnej).	nd
64.	Mącik i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg: <i>Mącik p. Polsce (49441/21), Palicki p. Polsce (49881/21), Malińska p. Polsce (53361/21), Glich p. Polsce (55064/21), Olszewska i Olszewski p. Polsce (56327/21)</i>	16.05.2024 r. (08.06.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 900 EUR (Mącik) 1 980 EUR (Palicki) 3 120 EUR (Malińska) 2 340 EUR (Glich) 7 740 EUR (Olszewscy)
65.	Majdrowicz-Dmitrzak i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi: <i>Majdrowicz-Dmitrzak p. Polsce (256/22), Pietrowicz p. Polsce (6610/22), Figiel p. Polsce (6726/22)</i>	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 340 EUR (Majdrowicz-Dmitrzak) 2 675 EUR (Pietrowicz) 4 530 EUR (Figiel)
66.	Maksymiuk p. Polsce (10768/20)	01.02.2024 r. (22.02.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w związku z kontrolami osobistymi skarżącego podczas pobytu w jednostce penitencjarnej).	nd.
67.	Meroń p. Polsce (42770/21)	18.01.2024 r. (18.01.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu (4 lata, 7 miesięcy i 5 dni)	4 300 EUR
68.	Minchberg p. Polsce (32157/23)	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	10 400 EUR
69.	Modzelan p. Polsce (42773/21)	11.04.2024 r. (16.05.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze	nd.

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu).	
70.	Modzelewska i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 9 skarg: <i>Modzelewska p. Polsce (1412/21), Czajkowski p. Polsce (17162/21), Sajon p. Polsce (18696/21), Palak p. Polsce (46220/21), Piotrowicz p. Polsce (50702/21), Poremba p. Polsce 50708/21, Prolex Sp. z o.o. p. Polsce (4763/22), Rucińska p. Polsce (7186/22), Wiktorek p. Polsce (48801/22)</i>	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących (cywilnych i karnych) przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r.	Zasądzenie w wysokości 10 000 EUR w każdej z 9 spraw.
71.	Modzelewski p. Polsce (31654/20)	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (5 lat, 2 miesiące i 6 dni w jednej instancji) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako nie dająca wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	2 300 EUR
72.	Motała i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Motała p. Polsce (35630/22), Makarska p. Polsce (35726/22), Chwastyniak p. Polsce (57843/22), Grabarek-Bartoszewicz p. Polsce (1801/23)</i>	18.01.2024 r. (08.02.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnych (art. 6 ust. 1) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 340 EUR (Motała) 2 340 EUR (Makarska) 1 560 EUR (Chwastyniak) 2 635 EUR (Grabarek-Bartoszewicz)
73.	Nagórny p. Polsce (13402/19)	30.01.2024 r. (22.02.2024 r.)	Dec. (Ns)	Skarżący złożył skargę na naruszenie art. 6 ust. 1 w związku z art. 13 Konwencji z uwagi na brak możliwości uzyskania zwrotu	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				<p>opłaconych składek na podatek dochodowy od osób fizycznych, które uiścił od dodatku zagranicznego, który pobierał, obok uposażenia, jako żołnierz stacjonujący w bazie NATO za granicą. Trybunał dokonał jednak innej kwalifikacji prawnej sprawy i uznał, że skarga powinna zostać rozpatrzona na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (prawo do poszanowania mienia).</p> <p>W przedmiotowej sprawie skarżący uzyskał w 2007 r. indywidualną interpretację Izby Skarbowej w Warszawie, zgodnie z którą dodatek zagraniczny podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Skarżący nie odwołał się od decyzji Dyrektora Izby Skarbowej i uiścił podatek. W 2013 r. Ministerstwo Finansów, z własnej inicjatywy, zmieniło ww. interpretację, w następstwie czego skarżący uzyskał zwrot nadpłaconego podatku za okres od 2008 r. Jednocześnie, z uwagi na przedawnienie, odmówiono mu zwrotu nadpłaconego podatku za okres 2005-2007. Skarżący odwołał się od decyzji odmownej, jednak w ramach postępowania sądowo-administracyjnego decyzja ta została utrzymana.</p> <p>Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych, uznając tym samym zarzut formalny podniesiony przez rząd, który wskazał, że skarżący nie odwołał się on od decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 2007 r. Trybunał wskazał w tym kontekście, że przedmiotowa decyzja zawierała indywidualną interpretację, którą skarżący zaakceptował - zapłacił podatek i nie odwołał się od tej decyzji, mimo że zawierała ona jasne pouczenia w tym zakresie.</p>	
74.	<p>Nawrot i inni p. Polsce</p> <p>Decyzja obejmuje 4 skargi:</p> <p><i>Nawrot p. Polsce (56923/21), Ludwikowski p. Polsce (58914/21), Stola p. Polsce (60350/21), Wójcik p. Polsce (7745/22)</i></p>	04.04.2024 r. (25.04.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	1 310 EUR (Nawrot) 8 150 EUR (Ludwikowscy) 2 220 EUR (Stola) 3 060 EUR (Wójcik)
75.	<p>Nawrot i inni p. Polsce</p>	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i	Zasądzenie w wysokości 10 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Decyzja obejmuje 3 skargi: <i>Nawrot p. Polsce</i> (12689/22), <i>Milaniuk p. Polsce</i> (28186/22), <i>Spółdzielnia Inwalidów „INPOL” p. Polsce</i> (42390/22)			bezzstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw cywilnych skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r.	w każdej z 3 spraw.
76.	<i>Nawrot p. Polsce</i> (12686/22)	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (7 lat, 3 miesiące i 21 dni w jednej instancji, postępowanie w momencie wydania wyroku pozostawało w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako nie dająca wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	3 900 EUR
77.	<i>Olczykowski p. Polsce</i> (37976/20)	30.05.2024 r. (20.06.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutów naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	4 000 EUR
78.	<i>Paliccy i inni p. Polsce</i> Wyrok obejmuje 4 skargi: <i>Paliccy p. Polsce</i> (32837/20), <i>Nawrot p. Polsce</i> (38450/20), <i>Stańczak p. Polsce</i> (55485/20), <i>Wandel p. Polsce</i> (19197/21)	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (skarżący nr 1 - 9 lat, 2 miesiące i 12 dni, skarżący nr 2 - 7 lat, 7 miesięcy i 7 dni, skarżący nr 3 - 12 lat, 4 miesiące i 16 dni, skarżący nr 4 - 10 lat, 7 miesięcy i 11 dni, wszystkie postępowania w momencie wydania wyroku pozostawały w toku przed sądem pierwszej instancji) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	6 800 EUR (Paliccy) 6 000 EUR (Nawrot) 9 700 EUR (Stańczak) 6 300 EUR (Wandel)
79.	<i>Paradowski i inni p. Polsce</i>	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (skarżący nr 1 - 7 lat, 11 miesięcy i	4 800 EUR (Paradowski)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Wyrok obejmuje 4 skargi: <i>Paradowski p. Polsce</i> (18706/22), <i>Trzciniński p. Polsce</i> (24290/22), <i>Maciejewska p. Polsce</i> (30838/22), <i>Gniado p. Polsce</i> (35896/22)			23 dni w dwóch instancjach, skarżący nr 2 – 16 lat, 6 miesięcy i 21 dni w jednej instancji, skarżący nr 3 – 5 lat, 9 miesięcy i 1 dzień w jednej instancji, skarżący nr 4 – 6 lat, 11 miesięcy i 8 dni w jednej instancji, wszystkie postępowania w momencie wydania wyroku pozostawały w toku i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	16 100 EUR (Trzciniński) 3 400 EUR (Maciejewska) 4 500 EUR (Gniado)
80.	<i>Passella p. Polsce</i> (78099/14)	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (Ns)	Skarga dotyczyła zarzutów naruszenia art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) i art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (prawo do poszanowania mienia) w związku z konfiskatą komputera, dysku twardego i innych urządzeń skarżącego w kontekście postępowania Żandarmerii Wojskowej ws. wycieku informacji niejawnych (skarżący nie był podejrzanym w tym postępowaniu). Skarżący zarzucił w szczególności brak możliwości zaskarżenia ww. zajęcia w odpowiednim czasie z powodu wydania i doręczenia mu decyzji o zajęciu <i>post factum</i> (zajęcie miało miejsce w trybie art. 308 § 1 k.p.k., decyzja zezwalająca na zajęcie została wydana z mocą wsteczną 7 dni po jego dokonaniu). W tym czasie organy zapoznały się z treścią urządzeń skarżącego i sporządziły jej kopie, a skarżący nie mógł z nich korzystać. Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na jej oczywistą bezzasadność w stosunku do obu zarzutów. Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji stwierdził, że zajęcie było zgodne z prawem i służyło ogólnemu interesowi, a ingerencja w prawo skarżącego nie nałożyła na niego nadmiernego obciążenia – skarżący nie wykazał żadnej straty materialnej związanej z niemożnością korzystania ze swoich urządzeń przez określony czas (6 i 18 miesięcy), skonfiskowane przedmioty zostały mu zwrócone (a w zastępstwie dysku zewnętrznego zawierającego m.in. dokument z wrażliwymi informacjami, wydany mu został nowy dysk z przegrzonymi plikami z dysku skarżącego, oprócz jednego ww. dokumentu). Z kolei w odniesieniu do zarzutu opartego na art. 8 Konwencji, w ocenie Trybunału skarżący	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				nie wykazał, że zarzucana ingerencja nie była „konieczna w społeczeństwie demokratycznym”. Trybunał zauważył, że skarżący nie podnosił, że materiały prywatne przechowywane na zajętych urządzeniach zostały przez władze ujawnione lub są dalej przechowywane, ponadto okoliczności sprawy jasno wskazują, że materiały te były przeglądane wyłącznie przez osoby uprawnione w ramach postępowania karego prowadzonego na podstawie prawa.	
81.	Pędrak p. Polsce (32654/18)	27.06.2024 r. (18.07.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 4 Konwencji (prawo do sądu w celu zbadania legalności pozbawienia wolności) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) w związku z umieszczeniem skarżącego w szpitalu psychiatrycznym wbrew jego woli.	6 000 EUR
82.	Piasecki i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi: <i>Piasecki p. Polsce</i> (30143/20), <i>Nowak p. Polsce</i> (54988/20), <i>Bisiorek p. Polsce</i> (4632/21)	30.05.2024 r. (20.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutów naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	8 500 EUR (Piasecki) 5 000 EUR (Nowak) 5 000 EUR (Bisiorek)
83.	Piętka p. Polsce (48570/16)	28.05.2024 r. (20.06.2024 r.)	Dec. (Ns)	Skarżący – geodeci, zarzucili naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (prawo do poszanowania mienia) z uwagi na brak rekompensaty za bezprawne nałożenie na nich przez starostę opłat za korzystanie z krajowej bazy danych geodezyjnych i kartograficznych. Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną ratione personae z uwagi na utratę przez skarżących statusu ofiary. Trybunał zauważył, że sąd administracyjny w toku postępowań odwoławczych od decyzji starosty o nałożeniu opłat unieważnił je w 2013 r., uznając, że zostały wydane bez ważnej podstawy prawnej. Pomimo, że wniesione przez skarżących powództwo cywilne przeciwko Skarbowi Państwa o zwrot bezprawnie pobranych opłat zakończyło się stwierdzeniem w 2015 r. przez Sąd Najwyższy, że starosta mógł nałożyć sporne opłaty, to w drugim powództwie cywilnym, przeciwko powiatowi, skarżący uzyskali w 2019 r. korzystny dla siebie wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który uznał	nd.

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				powództwo w całości, przyznając skarżącym zwrot poniesionych opłat, wraz z odsetkami. Na podstawie tego wyroku skarżący otrzymali 452 669 PLN. W związku z tym Trybunał był usatysfakcjonowany wyraźnym przyznaniem przez sądy krajowe (cywilny i administracyjny), że opłaty zostały pobrane z naruszeniem prawa, co stanowi przyznanie naruszenia prawa własności skarżących, a poniesiona przez nich w związku z tym szkoda majątkowa została w całości naprawiona.	
84.	Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 2 skargi: <i>Pietrzak p. Polsce</i> (72038/17), <i>Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce</i> (25237/18 – skarga obejmuje czterech skarżących)	28.05.2024 r. (28.08.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 8 Konwencji w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością . Brak spełnienia wymogu „niezbędności w społeczeństwie demokratycznym”. Skarżący zarzucili m.in. zbyt ogólne sformułowanie przesłanek umożliwiających prowadzenie kontroli operacyjnej, brak realnej kontroli sądowej nad prowadzeniem kontroli operacyjnej oraz brak obowiązku poinformowania o prowadzeniu kontroli osób nią objętych nawet po jej zakończeniu, co uniemożliwia im kontrolę legalności jej zastosowania. Trybunał stwierdził, że skarżący mogą zostać uznani za ofiary naruszenia Konwencji, mimo że nie mogli twierdzić, że zostali poddani konkretnemu środkowi nadzoru, z uwagi na niejawny i szeroki zakres środków nadzoru oraz brak skutecznych środków odwoławczych umożliwiających ich zaskarżenie, co uzasadnia badanie zaskarżonych przepisów <i>in abstracto</i> .	Zwrot kosztów: 2 602,02 EUR (Pietrzak) 252,58 EUR (Grabowska-Moroz) 300 EUR (Bychawska-Siniarska)
85.	Piotrowski i Jakubowski p. Polsce (25398/23, 31857/23)	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	4 160 EUR (Piotrowski) 2 640 EUR (Jakubowski)
86.	Pluciński i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 4 skargi:	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (skarżący nr 1 – 6 lat, 11 miesięcy i 20 dni w jednej instancji, skarżący nr 2 – 10 lat, 4 miesiące i 14 dni w jednej instancji, skarżący nr	4 500 EUR (Pluciński) 7 200 EUR (Maj)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Pluciński p. Polsce (56092/22), Maj p. Polsce (6455/23), Nowak p. Polsce (9049/23), Żaczkiewicz p. Polsce (16080/23)</i>			3 – 11 lat, 2 miesiące i 26 dni w dwóch instancjach, skarżący nr 4 – 13 lat, 9 miesięcy i 1 dzień w dwóch instancjach, wszystkie postępowania w momencie wydania wyroku pozostawały w toku i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, która zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	6 600 EUR (Nowak) 11 000 EUR (Żaczkiewicz)
87.	Podsiadło p. Polsce (6771/16)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (Ns)	Skarga dot. zarzutu naruszenia prawa skarżącego do poszanowanie jego życia rodzinnego, tj. wykonywania władzy rodzicielskiej (art. 8 Konwencji) i jego prawa do zapewnienia córce wychowania zgodnie z wyznawanymi wartościami i poglądami religijnymi (art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji). Córka skarżącego, wbrew ustaleniom rozwodowym, została bez jego wiedzy i zgody przeniesiona do prywatnej szkoły o profilu wyznaniowym, w związku z czym skarżący złożył w sądzie krajowym wnioski o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka (nie wnosząc jednocześnie wniosku o zabezpieczenie). Postępowanie trwało prawie trzy lata, podczas których sprawa została dwukrotnie rozpatrzona w dwóch instancjach. Sąd krajowy stwierdził, że matka dziecka naruszyła prawo i porozumienie rozwodowe oraz naruszyła prawo skarżącego do wykonywania jego władzy rodzicielskiej, ale jednocześnie odrzucił wniosek skarżącego o przeniesienie córki do innej szkoły, uznając, że powinna pozostać w aktualnej szkole z uwagi na dobro i stabilizację sytuacji dziecka. Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na jej oczywistą bezzasadność , wskazując, że władze krajowe wywiązały się ze swoich pozytywnych obowiązków zapewniając skarżącemu ramy proceduralne, wystarczające do ochrony jego interesów . Skarżący jednak z nich nie skorzystał i nie złożył na żadnym etapie postępowania wniosku o zabezpieczenie, który mógłby zapobiec wpływowi przez upływ czasu na sposób rozstrzygnięcia sprawy.	nd.
88.	Prokopcow i Maciejko p. Polsce (31053/21)	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (U)*	Zatwierdzenie ugody* w odniesieniu do skarżącej nr 1 (Prokopcow) oraz zatwierdzenie deklaracji jednostronnej* w odniesieniu do skarżącego nr 2 (Maciejko) w zakresie zarzutu naruszenia prawa skarżących do rozpatrzenia	10 000 EUR (Prokopcow) 10 000 EUR (Maciejko)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				<p>sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi rozpoznanie sprawy cywilnej skarżących przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadał sędzia mianowany na stanowisko sędziego SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.</p> <p><i>* Skarga Prokopców i Maciejko p. Polsce obejmuje dwóch współskarżących, których zarzuty zostały przez Trybunał rozstrzygnięte w różny sposób (poprzez zatwierdzenie ugody i zatwierdzenie deklaracji jednostronnej), jednak z uwagi na zawartą przez jedną ze współskarżących ugodę, w klasyfikacji Trybunału i Komitetu Ministrów RE całość decyzji traktowana jest jako ugoda.</i></p>	
89.	Raniszewski p. Polsce (60890/21)	18.04.2024 r. (16.05.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu).	nd.
90.	Ratuszniak i Freliszka p. Polsce (1271/23 i 3366/23)	18.01.2024 r. (08.02.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych, w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	1 980 EUR (Ratuszniak) 3 900 EUR (Freliszka)
91.	Różycki p. Polsce (24897/20, 24900/20 – dwie skargi tego samego skarżącego, połączone do wspólnego rozpoznania)	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (pierwsze postępowanie – 4 lata, 6 miesięcy i 29 dni w dwóch instancjach (zakończone), drugie postępowanie – 7 lat, 10 miesięcy i 6 dni w jednej instancji, w toku w chwili wydania wyroku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako nie dająca wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	5 900 EUR
92.	Rzychoń i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi : <i>Rzychoń p. Polsce (42954/20), Turner p. Polsce (45344/20),</i>	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 000 EUR (Rzychoń) 1 390 EUR (Turner) 1 540 EUR (Owczarczyk)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Owczarczyk p. Polsce (18915/21)				
93.	Sabak i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 6 skarg: Sabak p. Polsce (26870/23), Owczarczyk p. Polsce (28822/23), Żurkowski p. Polsce (30445/23), Gładysz p. Polsce (30853/23), Leszcz p. Polsce (32056/23), Wierzbicki p. Polsce (35434/23)	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	3 120 EUR (Sabak) 5 200 EUR (Owczarczyk) 2 080 EUR (Żurkowski) 2 640 EUR (Gładysz) 3 120 EUR (Leszcz) 3 120 EUR (Wierzbicki)
94.	Sarata i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 7 skarg: Sarata p. Polsce (2415/21), Kaszyński p. Polsce (48530/21), Bieniek p. Polsce (13972/22), Cukiernia-Kawiarnia „MONIKA” Turzyński, Kallnik, Oriol sp. j. p. Polsce (15417/22), Rybak p. Polsce (20791/22), Toyota Bank Polska S.A. p. Polsce (26079/22), Sosna p. Polsce (40026/22)	19.12.2024 r. (23.01.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw cywilnych skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r..	Zasądzenie w wysokości 10 000 EUR w każdej z 7 spraw.
95.	Serowski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg: Serowski p. Polsce (37334/22), Sobota p. Polsce (42599/22), Rogała p. Polsce (51525/22),	30.05.2024 r. (20.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	7 570 EURO (Serowski) 7 020 EURO (Sobota) 1 980 EUR (Rogała) 7 410 EUR (Rogała) 8 890 EURO (Bednarski)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Bednarski p. Polsce</i> (55037/22)				
96.	Sherov i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 4 skargi: <i>Sherov p. Polsce</i> (54029/17), <i>Saygoziev p. Polsce</i> (54117/17), <i>Salimov p. Polsce</i> (54128/17), <i>Mazhitov p. Polsce</i> (54255/17)	04.04.2024 r. (04.07.2024 r.)	Wyrok (N)	Sprawa dotyczyła licznych prób wjazdu do Polski przez skarżących z zamiarem ubiegania się o ochronę międzynarodową, a także odmawiania im wjazdu i odsyłania do Ukrainy. Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz narażenie ich na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz tortur; naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu do Ukrainy były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby; naruszenie art. 13 Konwencji w związku z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań (tj. ze skutkiem zawieszającym).	Zasądzenie w wysokości 13 000 EUR w każdej z 4 spraw.
97.	Sidor p. Polsce (55853/15)	14.11.2024 r. (05.12.2024 r.)	Dec. (Ns)	Skarga dotyczyła zarzutu naruszenia prawa do poszanowania mienia skarżących (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) z powodu wywłaszczenia w 2011 r. gruntów należących do skarżących pod budowę drogi publicznej i wysokości odszkodowania oraz z uwagi na ograniczenie ich prawa własności w okresie pomiędzy zatwierdzeniem planu zagospodarowania przestrzennego przewidującego budowę drogi publicznej (2005 r.) a decyzją wywłaszczeniową (2011 r.). W odniesieniu do zarzutu ograniczenia możliwości swobodnego rozporządzania nieruchomością skarżących pomiędzy 2005 a 2011 r., Trybunał stwierdził, że nie przedstawili żadnych dowodów wskazujących na negatywny wpływ przyjętego w 2005 r. lokalnego planu zagospodarowania przestrzennego, w szczególności nic nie wskazuje na to, żeby w tym okresie ubiegali się o pozwolenie na budowę, a ponadto nie wnieśli w 2005 r. sprzeciwu wobec przyjęcia planu. Niezależnie od powyższego, Trybunał podkreślił, że pozbawienie własności jest aktem natychmiastowym i nie prowadzi do długotrwałej sytuacji „pozbawienia” tego prawa – w okolicznościach niniejszej sprawy, okres ograniczenia sposobu korzystania przez skarżących z ich nieruchomości miał miejsce tylko pomiędzy decyzją o wywłaszczeniu a dniem opuszczenia nieruchomości niespełna	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				<p>pięć miesięcy później, w kwietniu 2012 r. Zatem wobec wniesienia skargi do Trybunału w dn. 2 listopada 2015 r., skarga w tym zakresie została wniesiona po terminie i jest niedopuszczalna <i>ratione temporis</i>.</p> <p>W pozostałym zakresie – zarzutu naruszenia prawa skarżących do poszanowania mienia z powodu wywłaszczenia i wysokości odszkodowania, Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na jej oczywistą bezzasadność, wskazując, że osiągnięto właściwą równowagę między wymogami ogólnego interesu publicznego a wymogami ochrony praw podstawowych jednostki oraz że obciążenie skarżących nie było ani nieproporcjonalne, ani nadmierne.</p> <p>Trybunał zauważył, że wywłaszczenie nastąpiło zgodnie z prawem i mimo klauzuli natychmiastowej wykonalności, decyzja wywłaszczeniowa mogła zostać zaskarżona i ostatecznie została utrzymana przez Naczelny Sąd Administracyjny. Trybunał nie uznał też, że skarżący ponieśli nadmierny ciężar, wskazując, że w okresie bezpośrednio następującym po wywłaszczeniu uzyskali oni od władz bezpłatne tymczasowe zakwaterowanie. Odnośnie do wysokości odszkodowania, Trybunał odnotował, że jego wysokość została ustalona na podstawie opinii biegłego rzeczoznawcy, a następnie poddana kontroli przez sądy administracyjne. Odszkodowanie zostało wypłacone jeszcze w trakcie trwania postępowania, zatem nie było opóźnienia w jego wypłacie. Skarżący byli reprezentowani przez pełnomocnika i mieli szerokie możliwości przedstawienia wszystkich argumentów, z których korzystali wnosząc liczne odwołania, z których część została uwzględniona.</p>	
98.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce (10103/20)	21.03.2024 r. (21.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 10 (prawo otrzymywania i przekazywania informacji) w zw. z odmową przyznania skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do kalendarza spotkań niektórych sędziów Trybunału Konstytucyjnego . ETPC uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy, zwłaszcza w świetle jej kontekstu politycznego, żądana informacja leżała w interesie publicznym, a orzecznictwo sądów krajowych - kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty - nie umożliwiło uwzględnienia tego kontekstu i dokonania indywidualnej oceny wchodzących w grę interesów. W zw. z tym, nie zostało udowodnione, że odmowa służyła	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				<p>jakiemukolwiek uzasadnionemu celowi i była „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”.</p> <p>Brak naruszenia art. 10 w odniesieniu do odmowy przyznania dostępu do ewidencji wejść do budynku TK z uwagi na to, że prawo krajowe nie nakładało obowiązku prowadzenia takiej ewidencji, zatem nie ma dowodów, że taka informacja była „gotowa i dostępna”.</p>	
99.	<i>Sikociński p. Polsce</i> (4188/21)	18.04.2024 r. (16.05.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu).	nd.
100.	<i>Skrzypacz p. Polsce</i> (9455/22)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji (przewlekłość tymczasowego aresztu).	5 900 EUR + 250 EUR
101.	<i>Śliwowski p. Polsce</i> (16858/19)	07.03.2024 r. (28.03.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji ze względu na ograniczenia w dostępie do sądu – wysokość wpisu/kosztów sądowych).	nd.
102.	<i>Słomiańska p. Polsce</i> (67322/14)	05.03.2024 r. (28.03.2024 r.)	Dec. (Ns)	<p>Niedopuszczalność z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do poszanowania mienia (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) z uwagi na konfiskatę, na podstawie decyzji administracyjnej, towarów (dopalaczy), których obrót nie był w momencie konfiskaty wyraźnie zabroniony.</p> <p>Trybunał przyznał, że prawo skarżącej do rozporządzania swoim mieniem zostało ograniczone wskutek działania państwa, jednak działanie to było zgodne z prawem oraz uzasadnione pilną potrzebą społeczną. W szczególności, mimo nieuregulowanego statusu prawnego dopalaczy w czasie konfiskaty własności skarżącej (zostały zakazane w listopadzie 2010 r., natomiast decyzja Głównego Inspektora Sanitarnego ws. konfiskaty wydana została w październiku 2010 r.), konfiskata ta nastąpiła na podstawie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i służyła ochronie zdrowia publicznego.</p> <p>Trybunał zauważył również, że skarżąca nie zarzucała, że inne produkty stanowiące jej własność i niezawierające substancji psychoaktywnych zostały skonfiskowane, zatem ingerencja w jej prawo była ograniczona.</p>	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				<p>W związku z tym, mając na uwadze pilną potrzebę społeczną rozwiązania problemu odurzania się substancjami psychoaktywnymi zawartymi w dopalaczach, jak również ograniczony zakres konfiskaty oraz fakt, że skarżąca miała prawo do zaskarżenia konfiskaty przed sądami administracyjnymi, z którego skorzystała, Trybunał stwierdził, że ingerencja w prawo skarżącej do niezakłóconego korzystania z jej własności nie była nieproporcjonalna w stosunku do zamierzonego i zgodnego z prawem celu.</p> <p>Trybunał wskazał też, że brak odszkodowania za skonfiskowane produkty nie zmienia tej oceny, mając m.in. na uwadze, że wszystkie zostały uznane za stanowiące zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego.</p> <p>Natomiast w odniesieniu do twierdzeń skarżącej, że nakaz zaprzestania sprzedaży dopalaczy zmusił ją zamknięcia całej swojej działalności (prowadzenie sklepu typu „sex shop”), w ramach której sprzedaż dopalaczy stanowiła jej niewielką część, Trybunał uznał, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń.</p>	
103.	<p>Sobczyński i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 7 skarg:</p> <p><i>Sobczyński i inni p. Polsce (44352/20), Giza p. Polsce (45567/20), Pietrzak p. Polsce (713/21), Andrzejewski p. Polsce (5613/21), Orłowski p. Polsce (8946/21), Pierzchała p. Polsce (21431/21), Ojczyk p. Polsce (21949/21)</i></p>	21.03.2024r. (11.04.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	8 795 EUR (Sobczyński) 4 190 EUR (Pazio) 7 610 EUR (Piecuch) 4 380 EUR (Giza) 3 900 EUR (Pietrzak) 2 650 EUR (Andrzejewski) 2 200 EUR (Orłowski) 3 950 EUR (Pierzchała) 2 900 EUR (Ojczyk)
104.	Sołtys p. Polsce (56285/22)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	5 400 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Śluszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
105.	Sozańska i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 6 skarg : <i>Sozańska p. Polsce (10334/22), Molińska p. Polsce (8848/23), Sadowska p. Polsce (13940/23), Napiórkowski p. Polsce (22504/23), Matulka p. Polsce (24699/23), Orłowski p. Polsce (27934/23)</i>	11.07.2024 r. (05.09.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 060 EUR (Sozańska) 1 980 EUR (Molińska) 2 340 EUR (Sadowska) 2 520 EUR (Napiórkowski) 9 940 EUR (Matulka) 2 340 EUR (Orłowski)
106.	Stać i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 5 skarg : <i>Stać p. Polsce (56287/22), Sołtys p. Polsce (640/23), Żymełka p. Polsce (2981/23), Skoniecki p. Polsce (4966/23), Karpińscy p. Polsce (6631/23)</i>	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (skarżący nr 1 - 6 lat, 4 miesiące i 5 dni (dwie instancje, zakończona), skarżący nr 2 - 12 lat, 5 miesięcy i 22 dni (trzy instancje, zakończona), skarżący nr 3 - 6 lat, 7 miesięcy i 13 dni (jedna instancja, w toku), skarżący nr 4 - 16 lat, 9 miesięcy i 21 dni (jedna instancja, w toku), skarżący nr 5 - 16 lat, 8 miesięcy i 5 dni (jedna instancja, toku)) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	3 300 EUR (Stać) 7 100 EUR (Sołtys) 4 700 EUR (Żymełka) 18 200 EUR (Skoniecki) 16 900 EUR (Karpińscy)
107.	Stępniak i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi : <i>Stępniak p. Polsce (30533/23), Maj p. Polsce (32747/23), Anh p. Polsce (33690/23), Lubiński p. Polsce (35080/23)</i>	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	10 060 EUR (Stępniak) 5 140 EUR (Maj) 3 600 EUR (Anh) 2 080 EUR (Lubiński)
108.	Stepnowski p. Polsce (35540/21)	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu (3 lata, 4 miesiące i 22 dni).	4 600 EUR + 250 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
109.	Sterkowicz i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi: <i>Sterkowicz p. Polsce (3685/20), Rybska p. Polsce (32838/21), Wałęsa p. Polsce (nr 2) (28371/23)</i>	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r.	26 000 EUR (Sterkowicz) 20 000 EUR (Rybska) 20 000 EUR (Wałęsa)
110.	Stonoga p. Polsce (39528/22)	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 oraz art. 13 Konwencji ze względu na przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym).	nd.
111.	Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce (26821/17)	14.03.2024 r. (14.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Sprawa dotyczyła rozwiązania i zarządzenia likwidacji skarżącego stowarzyszenia z uwagi na jego nazwę i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, odnoszących się do „osób narodowości śląskiej”, jako mogących - zdaniem sądów krajowych - wprowadzać w błąd, sugerując istnienie i uznanie przez władze „narodu śląskiego”, co z kolei mogłoby osłabić jedność i integralność państwa polskiego oraz doprowadzić do nieuzasadnionego korzystania przez skarżące stowarzyszenie z określonych przywilejów wyborczych, przyznanych przez Kodeks wyborczy mniejszościom narodowym. Trybunał stwierdził naruszenie art. 11 Konwencji (prawo do zrzeszania i zgromadzania się) uznając, że władze polskie nie wykazały, że nazwa skarżącego stowarzyszenia i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, które odnosiły się do „narodowości śląskiej”, i które stanowiły kluczową kwestię w rozwiązaniu skarżącego stowarzyszenia, mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego. Wobec braku konkretnych dowodów wskazujących na to, że decydując się na nazwę „Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej” skarżące stowarzyszenie wybrało politykę stanowiącą realne zagrożenie dla porządku publicznego lub społeczeństwa demokratycznego, Trybunał uznał powody, na które powołały się władze w celu rozwiązania skarżącego stowarzyszenia, za nieistotne i niewystarczające, a w konsekwencji – nie realizujące „pilnej potrzeby społecznej”.	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
112.	Strzałkowski p. Polsce (21440/21)	10.10.2024 r. (10.10.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (6 lat, 7 miesięcy i 7 dni w dwóch instancjach) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Trybunał odrzucił zarzut formalny podniesiony przez rząd w zakresie utruty przez skarżącego statusu ofiary z uwagi na zasądzenie na jego rzecz na poziomie krajowym kwoty 4000 PLN z tytułu skargi na przewlekłość, uznając tę kwotę za zbyt niską w okolicznościach niniejszej sprawy.	3 000 EUR
113.	Strzelecki p. Polsce (42129/21)	13.06.2024 r. (04.07.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w zakresie zarzutu naruszenia art. 6 i 8 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego oraz prawo do poszanowania życia prywatnego) w kontekście przewlekłości postępowania rozwodowego skarżącego oraz egzekwowania jego prawa do kontaktów z dziećmi .	12 000 EUR
114.	Suszyński p. Polsce (9513/21)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	6 880 EUR
115.	Szafraniak i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 5 skarg : <i>Szafraniak p. Polsce</i> (52798/21), <i>Molińska p. Polsce</i> (19825/22), <i>Sobolewski p. Polsce</i> (24320/22), <i>Sośnicki p. Polsce</i> (28177/22), <i>Frankowski p. Polsce</i> (50697/22)	25.04.2024 r. (25.04.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania karnego (skarżący nr 1 - 5 lat i 11 dni (jedna instancja), skarżąca nr 2 - 5 lat, 8 miesięcy i 23 dni (jedna instancja), skarżący nr 3 - 8 lat, 10 miesięcy i 4 dni (dwie instancje), skarżący nr 4 - 8 lat, 6 miesięcy i 6 dni (jedna instancja), skarżący nr 5 - 7 lat (jedna instancja), w momencie wydania wyroku wszystkie postępowania pozostawały w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	3 300 EUR (Szafraniak) 5 100 EUR (Molińska) 5 200 EUR (Sobolewski) 6 800 EUR (Sośnicki) 4 500 EUR (Frankowski)
116.	Szczepaniak i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 14 skarg : <i>Szczepaniak p. Polsce</i> (53778/20), <i>Bojańczyk p. Polsce</i>	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących (cywilnych i karnych) przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z	Zasądzenie w wysokości 10 000 EUR w każdej z 14 spraw.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	(8916/21), Frąckowiak-Mitura p. Polsce (21998/21), Hetnarowicz-Sikora p. Polsce (22918/21), Odelski p. Polsce (24398/21), Zielonka p. Polsce (25545/21), Ejsmont p. Polsce (26638/21), Salwin p. Polsce (39887/21), Michalak p. Polsce (1510/22), Szulc p. Polsce (2809/22), Nawrot p. Polsce (12691/22), Przedsiębiorstwo Badań i Ekspertyz Środowiska SEPO Sp. z o.o. p. Polsce (12895/22), Jaźwiński p. Polsce (18490/22), Hulsz p. Polsce (28626/22)			udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów o z 2017 r.	
117.	Szustak i inni p. Polsce Wyrok obejmuje 4 skargi : Szustak p. Polsce (52773/22), Świątek p. Polsce (56294/22), Zakrzewscy p. Polsce (1349/23), Kolasa p. Polsce (4304/23)	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (skarżący nr 1 - 5 lat, 9 miesięcy i 8 dni (jedna instancja), skarżący nr 2 - 6 lat, 4 miesiące i 2 dni (jedna instancja), skarżący nr 3 - 18 lat i 21 dni (dwie instancje), skarżący nr 4 - 12 lat, 10 miesięcy i 7 dni (3 instancje), w momencie wydania wyroku wszystkie postępowania pozostawały w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	3 100 EUR (Szustak) 3 900 EUR (Świątek) 13 000 EUR (Zakrzewscy) 8 600 EUR (Kolasa)
118.	Tankovic p. Polsce (78575/16)	16.04.2024 r. (23.05.2024 r.)	Dec. (Ns)	Skarga dot. zarzutu nieuzasadnionego i długotrwałego zatrzymania w oczekiwaniu na ekstradycję (art. 5 § 1 lit. f Konwencji). Skarżący, obywatel Litwy poszukiwany przez Białoruś w zw. ze sprawą dotyczącą handlu narkotykami, został w lutym 2016 r. zatrzymany i umieszczony w areszcie deportacyjnym w Polsce w oczekiwaniu na	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				rozpatrzenie wniosku o ekstradycję i przebywał w areszcie przez okres ok. dwóch lat i czterech miesięcy, do czasu zwolnienia go za kaucją w czerwcu 2018 r. Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną z uwagi na jej oczywistą bezzasadność . Stwierdził, że pozbawienie wolności skarżącego było zgodne z prawem materialnym i proceduralnym oraz nie było arbitralne. Odnośnie do postępowania ekstradycyjnego, podkreślił, że władze krajowe działały z należytą starannością - działały sprawnie, zwracały się o dodatkowe informacje, zwolniły też skarżącego za kaucją mając na uwadze czas trwania aresztu, a także zapewniły aby okres zatrzymania skarżącego nie przekroczył czasu, który mógł być racjonalnie wymagany do osiągnięcia zamierzonego celu. Ponadto Trybunał zgodził się z ustaleniami sądu krajowego, że skarżący w znacznym stopniu przyczynił się do całkowitego czasu trwania postępowania ekstradycyjnego. Odnotował również, że wbrew warunkom jego zwolnienia, skarżący opuścił Polskę w celu uniknięcia ekstradycji.	
119.	Terczyński p. Polsce Wyrok obejmuje 3 skargi : <i>Terczyński p. Polsce</i> (45960/21), <i>Piela p. Polsce</i> (48628/21), <i>Urbaś p. Polsce</i> (53747/21)	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (skarżący nr 1 - 6 lat i 8 dni, skarżący nr 2 - 6 lat, 10 miesięcy i 4 dni, skarżący nr 3 - 5 lat, 7 miesięcy i 29 dni, w momencie wydania wyroku wszystkie postępowania pozostawały w toku przed sądem pierwszej instancji) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklaracje jednostronne, które zostały odrzucone przez Trybunał jako nie dające wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	3 300 EUR (Terczyński) 4 700 EUR (Piela) 3 200 EUR (Urbaś)
120.	Titan Group Polska Sp. z o.o. p. Polsce (51443/21)	18.01.2024 r. (08.02.2024 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej dot. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji ze względu na brak dostępu do sądu w kontekście opłat sądowych .	4 000 EUR
121.	Turczyn p. Polsce (1238/22)	07.03.2024 r. (28.03.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 6 Konwencji -dostęp do sądu w kontekście opłat sądowych).	nd.
122.	Tużnik i inni p. Polsce	09.04.2024 r.	Dec.	Sprawa dotyczyła zarzutu naruszenia prawa do poszanowania mienia (art. 1 Protokołu nr 1 do	nd.

Lp.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Decyzja obejmuje 2 skargi: Tużnik p. Polsce (59556/19), Sulikowski i Sulikowska p. Polsce (20240/20)	(16.05.2024 r.)	(Ns)	<p>Konwencji) z uwagi na fakt, że wartość nieruchomości skarżących uległa obniżeniu w wyniku zmian w planie zagospodarowania przestrzennego, a ich roszczenie o odszkodowanie za poniesioną w wyniku tego szkodę zostało odrzucone z powodu utraty przez nich tytułu własności do nieruchomości w trakcie trwania postępowania krajowego w wyniku zbycia tych nieruchomości przez komornika sądowego po ich przejęciu z powodu zadłużenia wobec osób trzecich. Skarżący twierdzili, że sposób zbycia (egzekucyjna sprzedaż nieruchomości) nie powinien mieć wpływu na ich prawo do uzyskania odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości.</p> <p>Trybunał zauważył, że utrata tytułu własności skarżących nastąpiła w wyniku zadłużenia wobec osób trzecich, nie zaś w wyniku zmian w planie zagospodarowania przestrzennego. W konsekwencji utraty tego tytułu stracili oni również prawo do żądania odszkodowania. Ponadto Trybunał wskazał, że sposób zbycia nieruchomości, tj. przez sprzedaż egzekucyjną, nie zaś dobrowolnie przez skarżących, nie dawał skarżącym podstaw do uzasadnionego oczekiwania do otrzymania odszkodowania w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, wyraźnie rozróżniającego te dwie formy sprzedaży nieruchomości w kontekście roszczeń odszkodowawczych.</p> <p>Wobec powyższego Trybunał uznał skargi za niedopuszczalne <i>ratione materiae</i> (bezpředmiotowe) z uwagi na utratę przez skarżących tytułu własności do nieruchomości.</p>	
123.	Tyrka p. Polsce (50892/21)	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 270 EUR
124.	U.K. p. Polsce (58832/21)	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	Wyrok (N)	<p>Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (16 lat, 8 miesięcy i 8 dni w jednej instancji, postępowanie w momencie wydania wyroku pozostawało w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym.</p> <p>Trybunał odrzucił zarzut formalny podniesiony przez rząd w zakresie braku statusu ofiary z uwagi na fakt, że skarżąca stała się stroną postępowania dopiero w 2019</p>	17 700 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				r. oraz z powodu zasądzenia na jej rzecz na poziomie krajowym kwoty 2 000 PLN z tytułu skargi na przewlekłość. Trybunał uznał, że jako następca prawny skarżąca mogła złożyć skargę na czas trwania całego postępowania, a ponadto, że zasądzona na jej rzecz kwota jest zbyt niska w okolicznościach niniejszej sprawy.	
125.	Urbanek i Polaczek p. Polsce (18931/18, 51339/19)	04.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność z uwagi na niewykorzystanie krajowych środków odwoławczych dwóch skarg dotyczących zarzutów naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) oraz, w odniesieniu do pierwszego skarżącego, zarzutu naruszenia zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania (art. 3 Konwencji) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce.	nd.
126.	W.W. p. Polsce (31842/20)	11.07.2024 r. (11.10.2024 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącej (art. 8 Konwencji) z uwagi na odmowę zgody na kontynuowanie przez nią, jako osobę transpłciową, terapii hormonalnej w zakładzie karnym. Przerwa w terapii trwała 14 dni, została wznowiona po wydaniu przez Trybunał zarządzenia tymczasowego. Trybunał uznał w wyroku, że władze polskie nie zachowały właściwej równowagi w ocenie różnych interesów chronionych art. 8 Konwencji, w szczególności nałożyły nieproporcjonalny ciężar na skarżącą, żądając od niej dodatkowej konsultacji lekarskiej w celu udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku (na swój koszt i po konsultacjach lekarskich), również w dwóch zakładach karnych, w których przebywała wcześniej. Nie została również wzięta pod należytą uwagę szczególnie wrażliwa sytuacja skarżącej, będącej osobą w trakcie korekty płci i pozbawioną wolności.	8 000 EUR + 2 153 EUR
127.	Wais p. Polsce (27806/17)	05.09.2024 r. (26.09.2024 r.)	Dec. (Ns)	Sprawa dotyczyła zarzutu naruszenia prawa do swobody wypowiedzi (art. 10 Konwencji) i prawa do rzetelnego procesu (art. 6 Konwencji) w związku z ukaraniem dyscyplinarnym skarżącej-radczyńi prawnej za publikowanie informacji i komentarzy na temat pozwanego w postępowaniu sądowym, w którym występowała jako pełnomocnik strony powodowej. Trybunał uznał oba podniesione zarzuty za oczywiście bezzasadne. W kontekście art. 10 Konwencji zauważył, że w wobec faktu, iż	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				<p>zarzuty, na które powołały się sądy dyscyplinarne w niniejszej sprawie, były zarówno istotne, jak i wystarczające, a skarżąca otrzymała najłagodniejszą formę kary dyscyplinarnej, zarzucana ingerencja w jej prawo do swobody wypowiedzi była proporcjonalna do zamierzonego, zgodnego z prawem celu i w związku z tym „konieczna w społeczeństwie demokratycznym”.</p> <p>Odnosnie do niedopuszczalności zarzutu na podstawie art. 6 Konwencji Trybunał wskazał, że z uwagi na rozpatrzenie sprawy skarżącej przez dwie instancje krajowe posiadające pełną jurysdykcję co do faktów i prawa oraz uznanie skargi kasacyjnej skarżącej za bezzasadną przez Sąd Najwyższy, jej prawo do rzetelnego procesu zostało zachowane.</p>	
128.	Wandel p. Polsce	05.09.2024 r. (05.09.2024 r.)	Wyrok (N)	<p>Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (10 lat, 10 miesięcy i 23 dni w jednej instancji, postępowanie w momencie wydania wyroku pozostawało w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym.</p> <p>Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako niedająca wystarczających podstaw do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.</p>	6 600 EUR
129.	Wejer i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi : <i>Wejer p. Polsce</i> (15288/23), <i>Żebrowski p. Polsce</i> (16220/23), <i>Zagrywyj p. Polsce</i> (16455/23)	19.09.2024 r. (10.10.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 080 EUR (Wejer) 2 080 EUR (Żebrowski) 2 910 EUR (Zagrywyj)
130.	Widzyńska i Widzyński p. Polsce (37297/23, 39088/23)	21.11.2024 r. (12.12.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	5 400 EUR + 250 EUR (Widzyńska) 5 400 EUR + 250 EUR (Widzyński)
131.	Zakrzewski p. Polsce	14.11.2024 r. (14.02.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu) z uwagi na orzeczenie wobec skarżącego surowszej kary po uchyleniu prawomocnego wyroku	6 000 EUR + 1 650 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				<p>skazującego przez Sąd Najwyższy w wyniku kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego, w sytuacji, w której skarżący odbył już ponad połowę kary i został warunkowo zwolniony z odbywania reszty.</p> <p>Trybunał podkreślił, że SN, uchylając prawomocny wyrok skazujący, nie wskazał zasadniczych braków w postępowaniu, które wymagają ponownego jego przeprowadzenia, a jedynie na niewystarczające uzasadnienie dla zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary przez sądy I i II instancji. SN oraz sąd skazujący skarżącego w ponownym procesie nie zbadały również skutków ponownego rozpatrzenia sprawy dla indywidualnej sytuacji skarżącego, który w momencie uchylecia wyroku został już warunkowo zwolniony z więzienia. W ocenie Trybunału, brak wskazania zasadniczych braków wymagających ponownego rozpatrzenia sprawy i brak rozważenia indywidualnej sytuacji skarżącego świadczą o niedopełnieniu standardów rzetelnego postępowania, wynikających z jego orzecznictwa.</p>	
132.	<p>Zawrotniak i inni p. Polsce</p> <p>Decyzja obejmuje 3 skargi:</p> <p><i>Zawrotniak i Zawrotniak p. Polsce (3020/23), Szotowicz p. Polsce (727/23), Lambrych p. Polsce (7927/23)</i></p>	16.05.2024 r. (06.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 120 EUR (Zawrotniak) 2 480 EUR (Szotowicz) 1 915 EUR (Lambrych)
133.	Zblewski p. Polsce (26375/23)	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 oraz art. 13 Konwencji ze względu na przewlekłość postępowania karnego oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym).	nd.
134.	<p>Zieliński i inni p. Polsce</p> <p>Decyzja obejmuje 3 skargi:</p> <p><i>Zieliński p. Polsce (3423/22), Zielińska p. Polsce (15188/22),</i></p>	05.12.2024 r. (16.01.2025 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skarg z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skarg przez skarżących dotyczących zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących (cywilnych i karnych) przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Śluszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Witkowski p. Polsce (37087/22)			funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	
135.	Zimer i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 9 skarg: Zimer p. Polsce (50808/22), Jaworski p. Polsce (10121/23), Bodzanowski p. Polsce (12915/23), Michalski p. Polsce (19000/23), Bojar p. Polsce (20205/23), Jakimczyk p. Polsce (31856/23), Mielewczyk p. Polsce (34541/23), Sobala p. Polsce (35060/23), Adamczyk p. Polsce (40754/23)	28.05.2024 r. (20.05.2024 r.)	Dec. (Ns)	Sprawa dotyczyła zarzutu naruszenia prawa skarżących - osadzonych w różnych zakładach karnych w Polsce - do poszanowania ich życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na ograniczenie przysługujących im kontaktów telefonicznych do jednego w tygodniu , po wejściu w życie w 2022 r. nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego. Trybunał zauważył, że art. 8 Konwencji nie gwarantuje więźniom prawa do rozmów telefonicznych i miał wątpliwości, czy ustalenie przez zakłady karne jednego kontaktu telefonicznego tygodniowo (gdy k.k.w. gwarantuje co najmniej jeden taki kontakt w tygodniu) w ogóle stanowi ingerencję w prawo do życia rodzinnego skarżących. Zakładając jednak, że taka ingerencja miała miejsce, Trybunał uznał ją za uzasadnioną w demokratycznym społeczeństwie. W szczególności, w ocenie Trybunału, zarzucana ingerencja nie była nieproporcjonalna ponieważ ograniczenie do jednej rozmowy telefonicznej z krewnymi w tygodniu, w połączeniu z możliwością pozostawania w kontakcie za pośrednictwem tradycyjnej korespondencji, Skype'a lub wizyt i możliwości uzyskania zgody na dodatkowe kontakty telefoniczne w określonych okolicznościach, zapewniło właściwą równowagę. Podniesiony przez skarżących zarzut jest zatem oczywiście bezzasadny .	nd.
136.	Żurkowski p. Polsce (46378/22)	21.03.2024 r. (11.04.2024 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi w zakresie zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na jej oczywistą bezzasadność w świetle braku opóźnień w postępowaniu krajowym , które trwało łącznie 3 lata, 11 miesięcy i 13 dni w dwóch instancjach sądowych i zostało zakończone wydaniem prawomocnego wyroku. Niedopuszczalność, także z uwagi na oczywistą bezzasadność , zarzutu w zakresie braku skutecznych środków odwoławczych w prawie krajowym (art. 13 Konwencji) z uwagi na brak "spornego zarzutu" w świetle braku przewlekłości postępowania.	nd.
137.	Zwierz i inni p. Polsce	07.11.2024 r. (28.11.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka	8 320 EUR (Zwierz)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
	Decyzja obejmuje 5 skarg: <i>Zwierz p. Polsce (23821/23), Pachuc p. Polsce (26267/23), Browarek p. Polsce (35829/23), Konopko p. Polsce (38760), Szyszka p. Polsce (41504/23)</i>			odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	4 160 EUR (Pachuc) 2 640 EUR (Browarek) 2 640 EUR (Konopko) 2 080 EUR (Szyszka)

Załącznik B
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2024 r.

SPIS TREŚCI

Plany działań, raporty z wykonywania i informacje przesłane do Rady Europy w 2024 r.....	3
<i>Al Nashiri p. Polsce i Abu Zubaydah p. Polsce</i> – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 17 października 2024 r.....	19
Grupa <i>Beller p. Polsce</i> – zaktualizowany plan działań, przekazany KMRE w dniu 5 listopada 2024 r.....	23
<i>Cupiał p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 15 listopada 2024 r.....	40
<i>Drozd p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.....	42
<i>Giermek i inni p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 10 maja 2024 r.....	45
<i>Grobelny p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 3 stycznia 2024 r.....	47
<i>Juszczyszyn p. Polsce oraz Żurek p. Polsce</i> – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 21 marca 2024 r.....	51
<i>Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce oraz Żurek p. Polsce</i> – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 27 czerwca 2024 r.....	54
<i>Kuchta i Mętel p. Polsce</i> zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 12 kwietnia 2024 r.....	56
<i>Lalik p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE 5 marca 2024 r.....	75
<i>Liu p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 21 maja 2024 r.....	77
<i>Mazowiecki p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 2 kwietnia 2024 r.....	79
<i>Grupa Milka p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 15 listopada 2024 r.....	82
<i>Grupa M.K. i inni p. Polsce</i> – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 21 lutego 2024 r.....	89
<i>M.L. p. Polsce</i> – plan działań, przekazany KMRE w dniu 14 października 2024 r.....	93
<i>Pająk i inne p. Polsce</i> – plan działań, przekazany KMRE w dniu 11 lipca 2024 r.....	96
<i>Poklikayew p. Polsce</i> – plan działań, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.....	100
<i>Przybyszewska i inni p. Polsce</i> – plan działań, przekazany KMRE w dniu 13 września 2024 r.....	103
<i>Rabczewska p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 26 lutego 2024 r.....	106
<i>Grupa Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce</i> – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 21 marca 2024 r.....	108
<i>Grupa Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce oraz Wałęsa p. Polsce</i> – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 27 czerwca 2024 r.....	112
<i>Rogalski p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.....	115
<i>Romaniuk p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 12 listopada 2024 r.....	118
<i>Grupa Stasik p. Polsce i Malec p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.....	121
<i>Tuleya p. Polsce</i> – plan działań, przekazany KMRE w dniu 3 kwietnia 2024 r.....	128
<i>Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce oraz P. i S. p. Polsce</i> – informacja o środkach generalnych, przekazana KMRE w dniu 23 stycznia 2024 r.....	133
<i>Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce oraz P. i S. p. Polsce</i> – informacja o środkach generalnych, przekazana KMRE w dniu 28 lutego 2024 r.....	136
<i>Wałęsa p. Polsce</i> – plan działań, przekazany KMRE w dniu 22 marca 2024 r.....	137
<i>Wyszyński p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania, przekazany KMRE w dniu 2 kwietnia 2024 r.....	140
<i>Xero Flor p. Polsce</i> – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 20 marca 2024 r.....	143
<i>Xero Flor p. Polsce</i> – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 27 czerwca 2024 r.....	146

Plany działań, raporty z wykonywania i informacje przesłane do Rady Europy w 2024 r.

Łącznie w 2024 r. do Komitetu Ministrów Rady Europy wysłanych zostało 47 dokumentów (planów działań, raportów z wykonania, ich aktualizacji oraz informacji o środkach indywidualnych lub generalnych). W niektórych sprawach/grupach spraw wysłano więcej niż jeden dokument (np. uzupełnienie uprzednio wysłanego) – w poniższej tabeli wszystkie informacje wysłane w danej sprawie/grupie spraw umieszczone zostały w jednym wierszu.

Lp.	Sprawa / Grupa spraw Nr skargi Data wyroku	Stwierdzone naruszenie Konwencji	Rodzaj dokumentu Data przesłania Znak dokumentu (z odnośnikiem)	Nr strony w załączniku B z treścią dokumentu lub Informacja o treści dokumentu (jeśli nie jest zamieszczony w całości w dalszej części załącznika B)	Uwagi
1.	Al Nashiri p. Polsce (28761/11) Abu Zubaydah p. Polsce (7511/13) 24.07.2014 r.	Naruszenie art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym; naruszenia art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego); naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego); art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i art. 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego). W sprawie <i>Al Nashiri</i> ETPC stwierdził również naruszenia art. 2 Konwencji (prawo do życia) oraz art. 3 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 6 do Konwencji (zakaz kary śmierci – z uwagi na ryzyko orzeczenia jej wobec skarżącego). ETPC uznał także, że Polska nie zrealizowała wniosków Trybunału o dostarczenie dowodów i w konsekwencji nie wypełniła zobowiązań wynikających z art. 38 Konwencji – udzielenia ETPC wszelkich niezbędnych ułatwień dla skutecznego przeprowadzenia dochodzenia. Wszystkie naruszenia stwierdzone zostały w zw. z funkcjonowaniem na terenie Polski tzw. tajnych więzień CIA oraz brakiem przeprowadzenia skutecznego śledztwa celem wyjaśnienia okoliczności stwierdzonych naruszeń.	informacja o środkach indywidualnych i generalnych 17.10.2024 r. DH-DD(2024)1195	str. 19	Decyzja KMRE z dnia 05.12.2024 r. CM/Del/Dec(2024)1514/H46-28
2.	Grupa Beller p. Polsce (51837/99) 01.02.2005 r.	Grupa spraw dotycząca naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji z powodu przewlekłości postępowań administracyjnych lub sądowo-administracyjnych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. grupa <i>Beller</i> liczyła 15 wyroków.	zaktualizowany plan działań 15.10.2024 r. (bez załącznika) 05.11.2024 r. (uzupełniony o załącznik, treść dokumentu bez zmian)	str. 23	Decyzja KMRE z dnia 05.12.2024 r. CM/Del/Dec(2024)1514/H46-29

<p>5. Grupa Burża:</p> <p>Stefański i inni p. Polsce (53844/20) 11.05.2023 r.</p> <p>Mariański p. Polsce (14630/22) 30.11.2023 r.</p> <p>Meroń p. Polsce (42770/21) 18.01.2024 r.</p> <p>K.P. p. Polsce (52641/16) 26.10.2023 r.</p> <p>Janowski p. Polsce (55462/20) 16.05.2024 r.</p> <p>Lehmann i inni p. Polsce (52462/21, 38002/22, 42882/22) 06.06.2024 r.</p> <p>Stepnowski p. Polsce (35540/21) 06.06.2024 r.</p> <p>Janowski p. Polsce (36483/19) 06.06.2024 r.</p>	<p>Sprawy dotyczące naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z powodu nadmiernej długości tymczasowego aresztowania i braku „istotnych” i „wystarczających” powodów uzasadniających przedłużanie stosowania tego środka.</p>	<p>informacja o środkach indywidualnych i generalnych</p> <p>- w sprawach <i>Stefański i inni</i> oraz <i>Mariański</i>:</p> <p>14.11.2024 r. DH-DD(2024)1334</p> <p>- w sprawach <i>Meroń, K.P., Janowski, Lehmann i inni, Stepnowski i Janowski</i>:</p> <p>26.11.2024 r. DH-DD(2024)1398</p>	<p>Informacja wskazywała na środki indywidualne, tj. informację o wypłacie słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez Trybunał oraz o dacie zakończenia stosowania wobec skarżących tymczasowego aresztu. Dodatkowo w przestanych dokumentach zawarta została informacja o tłumaczeniu i upowszechnieniu poszczególnych wyroków (zaliczająca się do środków generalnych).</p> <p>Przesłana informacja miała na celu uzupełnienie zaktualizowanego raportu z wykonania wyroków z grupy <i>Burża</i> z dnia 17 marca 2023 r. (DH-DD(2023)339, polska wersja dostępna jest w Raporcie z wykonywania wyroków ETPC przez Polskę za 2023 r.).</p>	<p>Wyroki uznane za wykonane.</p> <p>Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad 15 wyrokami powtarzalnymi z grupy <i>Burża</i> z dnia 11.12.2024 r. CM/ResDH(2024)390</p> <p>Badanie stanu wdrożenia środków generalnych kontynuowane będzie w ramach wyroku wiodącego – <i>Burża p. Polsce</i></p>
<p>6. Cupiał p. Polsce (67414/11) 09.03.2023 r.</p>	<p>Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku ze sposobem prowadzenia postępowania dowodowego przez sąd krajowy w sprawie o psychiczne znęcanie się nad rodziną poprzez przymuszanie do praktyk religijnych (niepełna ocena materiału dowodowego, zbyt lakoniczne uzasadnienie decyzji przez sąd krajowy).</p>	<p>raport z wykonania wyroku 05.01.2024 r. DH-DD(2024)24</p> <p>zaktualizowany raport z wykonania wyroku 15.11.2024 r.</p>	<p>str. 40 (pełna treść zaktualizowanego raportu z wykonania wyroku z dnia 15.11.2024 r., który zawiera uzupełnienie w zakresie środków indywidualnych w stosunku do raportu z dnia 05.01.2024 r.)</p>	<p>Wyrok uznany za wykonany.</p> <p>Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 11.12.2024 r. CM/ResDH(2024)386</p>

			DH- DD(2024)1345		
7.	Drozd p. Polsce (15158/19) 06.04.2023 r.	Sprawa dotyczyła naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) z uwagi na brak odpowiednich gwarancji proceduralnych w odniesieniu do rocznego zakazu wstępu na teren Sejmu, wydanego przez Komendanta Straży Marszałkowskiej wobec skarżących - członków nieformalnego ruchu obywatelskiego za rozwinięcie transparentu na drodze wewnętrznej przed budynkiem Sejmu w 2017 r. Odwołanie skarżących od decyzji Komendanta Straży do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zostało odrzucone jako niedopuszczalne z uwagi na uznanie, że nie była ona decyzją administracyjną.	raport z wykonania wyroku 13.05.2024 r. DH- DD(2024)534	str. 42	
8.	Giermek i inni p. Polsce (grupa Beller) (6669/03) 15.09.2009 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z powodu przewlekłości postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego.	raport z wykonania wyroku 02.04.2024 r. DH- DD(2024)357 zaktualizowany raport z wykonania wyroku 10.05.2024 r. DH- DD(2024)544	str. 45 (pełna treść zaktualizowanego raportu z wykonania wyroku z dnia 10.05.2024 r.)	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 06.11.2024 r. CM/ResDH(2024)283
9.	Grobelny p. Polsce (60477/12) 05.03.2020 r.	Sprawa dotyczyła odmowy wypłaty skarżącemu renty inwalidzkiej przez władze krajowe przez okres 21 miesięcy po popełnieniu błędu dotyczącego oceny stanu jego zdrowia i zdolności do pracy (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).	zaktualizowany raport z wykonania wyroku 03.01.2024 r. DH- DD(2024)12	str. 47	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 11.06.2024 r. CM/ResDH(2024)199
10.	Grzęda p. Polsce (43572/18) 15.03.2022 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego – dostęp do sądu) z uwagi na przedterminowe wygaszenie, z mocy prawa, kadencji skarżącego jako sędziowskiego członka Krajowej Rady Sądownictwa.	informacja o środkach związanych z wykonywaniem wyroku (dot. gr. <i>Reczkowicz p. Polsce, Broda i</i>	str. 108	Decyzja KMRE z dnia 19.09.2024 r. CM/Del/Dec(2024)1507/H46-21

			<p>Bojara p. Polsce i Grzęda p. Polsce)</p> <p>21.03.2024 r. DH-DD(2024)320</p> <p>informacja o środkach indywidualnych i generalnych (dot. gr. Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce i Grzęda p. Polsce oraz Wałęsa p. Polsce)</p> <p>27.06.2024 r. DH-DD(2024)733</p>	str. 112	
11.	<p>Juszczyszyn p. Polsce (35599/20)</p> <p>06.10.2022 r.</p>	<p>Sprawa dotyczyła działań dyscyplinarnych przeciwko skarżącemu, który jest sędzią, za badanie prawidłowości powołań innych sędziów.</p> <p>Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z faktem, że sprawa dyscyplinarna skarżącego, w wyniku której został zawieszony w obowiązkach sędziego za weryfikację niezawisłości powołania innego sędziego, nie została rozpoznana przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą z uwagi na udział w powołaniu sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego zreformowanej w 2017 r. Krajowej Rady Sądownictwa.</p> <p>Nieprawidłowości prowadzące do wadliwości procedury powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej SN były tak poważne, że podważały samą istotę prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd ustanowiony ustawą.</p> <p>Naruszenie art. 8 Konwencji w zw. brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością, jak również naruszenie art. 18 w zw. z art. 8 Konwencji z uwagi na okoliczność, że ingerencja w jego prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów niż przewidziane w Konwencji, tj. środki dyscyplinarne zastosowane wobec niego miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie go do weryfikowania statusu</p>	<p>informacja o środkach związanych z wykonywaniem wyroku oraz o środkach indywidualnych i generalnych (dot. wyroków Juszczyszyn p. Polsce i Żurek p. Polsce)</p> <p>21.03.2024 r. DH-DD(2024)318</p> <p>informacja o środkach generalnych (dot. wyroków Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce i Żurek p. Polsce)</p> <p>27.06.2024 r.</p>	<p>str. 51</p> <p>str. 54</p>	<p>Decyzja KMRE z dnia 19.09.2024 r.</p> <p>CM/Del/Dec(2024)1507/H46-20</p>

		sędziów nominowanych z udziałem zreformowanej KRS.	DH-DD(2024)721		
12.	Kuchta i Mętel p. Polsce (76813/16) 02.09.2021 r.	Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym w związku z nadmiernym i nieproporcjonalnym użyciem siły przez funkcjonariuszy Policji w trakcie zatrzymania, brakiem wiarygodnego wyjaśnienia źródła obrażeń odniesionych przez skarżących, jak również nieprzeprowadzeniem skutecznego śledztwa, dotyczącego zarzutu zastosowania przez funkcjonariuszy Policji siły fizycznej.	zaktualizowany raport z wykonania wyroku 12.04.2024 r. DH-DD(2024)414	str. 56	Decyzja KMRE z dnia 13.06.2024 r. CM/Del/Dec(2024)1501/H46-24
13.	Grupa Kurłowicz Kurłowicz p. Polsce (41029/06) 22.06.2010 r. Banaszczyk p. Polsce (66299/10) 21.12.2021 Jucha i Żak p. Polsce (19127/06) 23.10.2012 r. Kącki p. Polsce (10947/11) 04.07.2017 r. Koniuszewski p. Polsce (619/12) 14.06.2016 r. Lewandowska-Malec p. Polsce (39660/07) 18.09.2012 r. Marian Maciejewski p. Polsce (34447/05) 13.01.2015 r.	Naruszenie art. 10 Konwencji (prawo do swobody wypowiedzi) z uwagi na skazanie skarżących - polityków, dziennikarzy lub wydawców, w okresie pomiędzy 2002 a 2010 r., na kary grzywny za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k.	informacja o środkach indywidualnych i generalnych 15.11.2024 r. DH-DD(2024)1350	Informacja wskazywała na środki indywidualne w sprawie <i>Banaszczyk p. Polsce</i> (wyплата słusznego zadośćuczynienia, informacja ws. braku skorzystania przez skarżącego z prawa do wznowienia postępowania karnego po wyroku ETPC), z uwagi na brak ujęcia tego wyroku we wcześniejszych raportach z wykonania dotyczących wyroków z grupy <i>Kurłowicz</i> . Informacja o środkach generalnych – aktualnych pracach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w odniesieniu do przestępstw z art. 212 i 216 k.k.	Wyroki powtarzalne w grupie Kurłowicz uznane za wykonane. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad 6 wyrokami powtarzalnymi z gr. <i>Kurłowicz</i> z dnia 11.12.2024 r. CM/ResDH(2024)388 Badanie stanu wdrożenia środków generalnych kontynuowane będzie w ramach wyroku wiodącego – <i>Kurłowicz p. Polsce</i>
14.	Lalik p. Polsce (47834/19)	Naruszenie art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji z uwagi na brak rzetelności postępowania karnego, w którym skarżący został skazany za zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem	raport z wykonania wyroku	str. 75	

	11.05.2023 r.	w oparciu, w dużej mierze, o jego nieformalne wyjaśnienia złożone bez zapewnienia mu podstawowych gwarancji procesowych umożliwiających skuteczne korzystanie z prawa do obrony. W szczególności, skarżący nie został wystarczająco poinformowany o swoich prawach, nie miał możliwości skonsultowania się z adwokatem, w postępowaniu nie uwzględniono, że w momencie zatrzymania znajdował się w trudnej sytuacji z uwagi na stan nietrzeźwości, jego wyjaśnienia zostały złożone w trakcie nieformalnego rozpytania przez Policję, którego przebieg został utrwalony w notatce służbowej, nie zaś w protokole.	05.03.2024 r. DH- DD(2024)274		
15.	Liu p. Polsce (37610/18) 06.10.2022 r.	Naruszenie art. 3 Konwencji w zw. z narażeniem skarżącego na rzeczywiste ryzyko złego traktowania w trakcie pozbawienia wolności w przypadku wykonania decyzji o jego ekstradycji do Chińskiej Republiki Ludowej. Naruszenie art. 5 ust. 1 lit. f Konwencji w zw. z długością tymczasowego aresztowania skarżącego, spowodowanego nieuzasadnioną opieszałością postępowania ekstradycyjnego.	raport z wykonania wyroku 21.05.2024 r. DH- DD(2024)575	str. 77	
16.	Mazowiecki p. Polsce (34734/13) 08.06.2023 r.	Naruszenie prawa do poszanowania mieszkania (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak wystarczających gwarancji proceduralnych zabezpieczających przed arbitralnością organów śledczych w kontekście przeszukania mieszkania skarżącego - zatwierdzonego <i>post factum</i> przez właściwego prokuratora - bez uprzedniej zgody sądu i skutecznej kontroli sądowej po przeszukaniu. Ostatecznie postępowanie przygotowawcze, w ramach którego nastąpiło przeszukanie, zostało umorzone z powodu braku znamion przestępstwa.	raport z wykonania wyroku 03.01.2024 r. DH- DD(2024)13 zaktualizowany raport z wykonania wyroku 02.04.2024 r. DH- DD(2024)360	str. 79 (pełna treść zaktualizowanego raportu z wykonania wyroku z dnia 02.04.2024 r.)	
17.	Grupa Milka Milka p. Polsce (14322/12) 15.09.2015 r.	Naruszenie art. 8 Konwencji w związku z kontrolami osobistymi skarżących-osadzonych, a także z uwagi na nieprzedstawienie przez władze penitencjarne przekonujących powodów poddania skarżących kontrolom osobistym.	zmieniony raport z wykonania wyroku 02.01.2024 r.	str. 82	Wyroki uznane za wykonane. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem 4

	<p>Dejnek p. Polsce (9635/13)</p> <p>01.06.2017 r.</p> <p>Nowak p. Polsce (60906/16)</p> <p>13.10.2022 r.</p> <p>Bojar p. Polsce (11148/18)</p> <p>11.05.2023 r.</p>		<p>DH- DD(2024)11</p> <p>zaktualizowany raport z wykonania wyroku</p> <p>15.11.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)1349</p>		<p>wyroków z gr. <i>Milka</i> z dnia 11.12.2024 r.</p> <p>CM/ResDH(2024) 387</p>
18.	<p>Grupa M.K. i inni</p> <p>M.K. i inni p. Polsce (40503/17)</p> <p>23.07.2020 r.</p> <p>A.B. i inni p. Polsce (42907/17)</p> <p>30.06.2022 r.</p> <p>A.I. i inni p. Polsce (39028/17)</p> <p>30.06.2022 r.</p> <p>D.A. i inni p. Polsce (51246/17)</p> <p>08.07.2021 r.</p> <p>T.Z. i inni p. Polsce (41764/17)</p> <p>13.10.2022 r.</p>	<p>Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz narażenie ich na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania w ich krajach pochodzenia w zw. z wielokrotną odmową przyjęcia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej od skarżących. Naruszenie art. 4 Protokołu 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu na Białoruś były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby oraz uznanie, że działania polskich władz były elementem szerszej polityki. Naruszenie art. 13 Konwencji w zw. z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań, biorąc pod uwagę fakt, że odwołanie od decyzji o odmowie wjazdu nie miało skutku zawieszającego. Ponadto Trybunał zauważył, że władze polskie nie wykonały środków tymczasowych o czasowym nieodsyłaniu skarżących na Białoruś, co stanowiło naruszenie obowiązków wynikających z art. 34 Konwencji.</p>	<p>informacja o środkach indywidualnych i generalnych</p> <p>21.02.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)68- rev</p>	<p>str. 89</p>	<p>Decyzja KMRE z dnia 14.03.2024 r.</p> <p>CM/Del/Dec(2024) 1492/H46-24</p> <p>Wyroki powtarzalne w grupie M.K. i inni uznane za wykonane.</p> <p>Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem 4 wyroków powtarzalnych w gr. <i>M.K. i inni</i> z dnia 12.03.2024 r.</p> <p>CM/ResDH(2024) 47</p> <p>Badanie stanu wdrożenia środków generalnych kontynuowane będzie w ramach wyroku wiodącego – <i>M.K. i inni p. Polsce</i></p>
19.	<p>M.L. p. Polsce (40119/21)</p> <p>14.12.20223 r.</p>	<p>Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na niezgodną z prawem ingerencję w życie prywatne skarżącej z powodu odwołania zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży - na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem - w związku z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dn. 22 października 2020</p>	<p>plan działań</p> <p>14.10.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)1172</p>	<p>str. 93</p>	

		r. w sprawie K 1/20, co skutkowało brakiem wymaganej przewidywalności i pozbawiło skarżącą odpowiednich zabezpieczeń przed arbitralnością. Naruszenie art. 8 również w związku z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających ww. wyrok TK, co skutkowało, że orzeczenie to nie spełniało wymogów praworządności.			
20.	Pajk i inne p. Polsce (25226/18) 24.10.2023 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (dostęp do sądu) oraz art. 14 (zakaz dyskryminacji) w zw. z art. 8 Konwencji z uwagi na konieczność wcześniejszego przejścia w stan spoczynku skarżących - czterech sędzi, w następstwie odmowy Ministra Sprawiedliwości lub Krajowej Rady Sądownictwa udzielenia im zgody na dalsze orzekanie, która była niezbędna po zmianach legislacyjnych z 2017 r., które obniżyły wiek obowiązkowego przejścia sędziów w stan spoczynku z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn i wprowadziły wymóg uzyskania ww. zgody. Takie ukształtowanie systemu przechodzenia w stan spoczynku sędziów, w połączeniu z brakiem kontroli przez niezależny sąd, nie dawało gwarancji ochrony przed arbitralnością władzy ustawodawczej i wykonawczej. Brak było również merytorycznego uzasadnienia dla zróżnicowania wieku przejścia w stan spoczynku dla kobiet i mężczyzn, który dla kobiet-sędzi niósł negatywne skutki dla kariery zawodowej i konsekwencje finansowe.	plan działań 11.07.2024 r. DH-DD(2024)799	str. 96	
21.	Poklikayew p. Polsce (1103/16) 22.06.2023 r.	Naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji z powodu ograniczenia praw proceduralnych skarżącego, obywatela Białorusi, w kontekście decyzji o cofnięciu zezwolenia na jego pobyt w Polsce i wydaleniu z kraju ze względów bezpieczeństwa narodowego, bez poinformowania go o szczegółowych podstawach decyzji i umożliwienia zapoznania z całością akt sprawy z uwagi na utajnienie ich części. Fakt przeprowadzenia kontroli sądowej decyzji o wydaleniu przez niezależne organy sądowe wysokiego szczebla nie był wystarczający dla zrównoważenia ograniczeń praw proceduralnych skarżącego.	plan działań 13.05.2024 r. DH-DD(2024)525	str. 100	
22.	Przybyszewska i inni p. Polsce (11454/17)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego skarżących (art. 8 Konwencji), w kontekście odmowy przyjęcia od nich oświadczeń o braku przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego, z uwagi na brak jakiegokolwiek formy prawnego uznania i	plan działań 13.09.2024 r.	str. 103	

		stosunku do skarżących dzieci oraz art. 5 ust. 4 Konwencji w odniesieniu do wszystkich skarżących.	DH-DD(2024)1357	<p>Dodatkowo przedstawiona została informacja o tłumaczeniu i upowszechnieniu wyroku, a także o włączeniu informacji na temat wyroków z grupy <i>Bistieva</i> do „Planu Straży Granicznej w obszarze ochrony praw człowieka”, przygotowanego przez Pełnomocnika Komendanta Głównego Straży Granicznej ds. ochrony praw człowieka (zaliczająca się do środków generalnych).</p> <p>Przesłana informacja miała na celu uzupełnienie zmienionego raportu z wykonania wyroków z grupy <i>Bistieva</i> z dnia 6 lutego 2023 r. (DH-DD(2023)160, polska wersja dostępna jest w Raporcie z wykonywania wyroków ETPC przez Polskę za 2023 r.).</p>	<p>grupy <i>Bistieva</i> z dnia 11.12.2024 r.</p> <p>CM/ResDH(2024)389</p>
26.	Rogalski p. Polsce (5420/16) 23.03.2023 r.	Naruszenie art. 10 Konwencji w związku z brakiem dostatecznego uzasadnienia decyzji o ukaraniu skarżącego (adwokata) w postępowaniu dyscyplinarnym, a także poprzez przekroczenie marginesu uznania przy rozstrzygnięciu o jego winie za nieetyczne postępowanie	<p>zaktualizowany raport z wykonania wyroku</p> <p>28.03.2024 r.</p> <p>DH-DD(2024)345</p> <p>Zaktualizowany raport z wykonania wyroku</p> <p>13.05.2024 r.</p> <p>DH-DD(2024)524</p>	<p>str. 115</p> <p>(pełna treść zaktualizowanego raportu z wykonania wyroku z dnia 13.05.2024 r.)</p>	
27.	Romaniuk p. Polsce (42179/14) 26.10.2023 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 i ust. 3 (d) Konwencji w zw. z nieprzesłuchaniem współoskarżonego, którego zeznania miały decydujące znaczenie dla wydania wyroku skazującego wobec skarżącego.	<p>raport z wykonania wyroku</p> <p>25.04.2024 r.</p> <p>DH-DD(2024)476</p> <p>zaktualizowany raport z</p>	<p>str. 118</p> <p>(pełna treść zaktualizowanego raportu z wykonania wyroku z dnia 12.11.2024 r.)</p>	<p>Wyrok uznany za wykonany.</p> <p>Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wyrokami z dnia 11.12.2024 r.</p> <p>CM/ResDH(2024)385</p>

		<p>przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego, przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, która nie spełnia wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z uwagi na udział w powołaniu jej sędziów zreformowanej w 2017 r. Krajowej Rady Sądownictwa. Nieprawidłowości prowadzące do wadliwości procedury powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej SN były tak poważne, że podważały samą istotę prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd ustanowiony ustawą.</p> <p>Naruszenie prawa do życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z powodu nieuprawnionej ingerencji w to prawo w zw. z. uchynieniem immunitetu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego przez skarżącego do TSUE (dot. nowego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), które to działania podważały integralność skarżącego i uniemożliwiły wykonywanie przez niego obowiązków służbowych przez ponad dwa lata.</p> <p>Naruszenie art. 10 Konwencji w związku ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Uznanie środków zastosowanych w sprawie skarżącego za mające efekt mrozący polegający na zniechęcaniu sędziów do udziału w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych mających wpływ na sądownictwo i jego niezależność.</p>	<p><i>Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce i Żurek p. Polsce)</i></p> <p>27.06.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)721</p>		
31.	<p>Tysiąc p. Polsce (5410/03) 20.03.2007 r.</p> <p>R.R. p. Polsce (27617/04) 26.05.2011 r.</p> <p>P. i S. p. Polsce (57375/08) 30.10.2012 r.</p>	<p>Sprawy dotyczące różnych aspektów związanych z dostępem do zabiegu przerwania ciąży. Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących skarżącym dostęp do świadczeń medycznych w odpowiednim czasie, tj. zabiegu legalnego przerwania ciąży (<i>Tysiąc</i>) i badań prenatalnych (<i>R.R.</i>). W sprawie <i>R.R.</i> ETPC uznał, że z powodu braku dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych doszło również do naruszenia art. 3 Konwencji. W sprawie <i>P. i S.</i> Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji w stosunku do pierwszej skarżącej (małoletniej) z uwagi na kumulatywny wpływ okoliczności sprawy na jej sytuację i sposób potraktowania przez organy państwa, które wywołały cierpienie przekraczające</p>	<p>informacja o środkach generalnych</p> <p>23.01.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)75</p> <p>28.02.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)248</p>	<p>str. 133</p> <p>str. 136</p>	<p>Decyzja KMRE z dnia 14.03.2024 r.</p> <p>CM/Del/Dec(2024)1492/H46-25</p>

		<p>minimalny próg dolegliwości w rozumieniu tego przepisu. Ponadto ETPC stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu umieszczenia małoletniej w pogotowiu opiekuńczym, a także naruszenie art. 8 Konwencji w stosunku do obu skarżących (matki i córki) z powodu niezapewnienia im skutecznego poszanowania ich życia prywatnego z uwagi na brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do zabiegu legalnego przerwania ciąży i obowiązujących procedur, oraz z uwagi na bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących przez publiczny szpital.</p>			
32.	<p>Ungeheuer i inni p. Polsce (5726/20, 26591/21, 1705/22) 05.10.2023 r.</p>	<p>Sprawa dotyczyła przewlekłości postępowań karnych (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego (naruszenie art. 13 Konwencji).</p>	<p>raport z wykonania wyroku 26.02.2024 r. DH-DD(2024)234</p>	<p>Przekazana została informacja o środkach indywidualnych (wypłata słusznego zadośćuczynienia, zakończenie postępowań krajowych) oraz informacja o tłumaczeniu i upowszechnieniu poszczególnych wyroków (zaliczająca się do środków generalnych).</p> <p>W pozostałym zakresie dokument odsyła do informacji przesyłanych w ramach grupy <i>Bąk, Majewski i Rutkowski i inni</i>, dotyczącej przewlekłości postępowań cywilnych, karnych i przygotowawczych (ostatnia informacja w zakresie środków generalnych w tej grupie spraw została przekazana KMRE w dniu 5 lutego 2023 r., zob. DH-DD(2023)846, polska wersja dostępna jest w Raporcie z wykonywania wyroków ETPC przez Polskę za 2023 r.).</p>	<p>Wyrok uznany za wykonany.</p> <p>Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 11.12.2024 r.</p> <p>CM/ResDH(2024)140</p>
33.	<p>Wałęsa p. Polsce (50849/21) 23.11.2023 r. (wyrok pilotażowy)</p>	<p>Naruszenie art. 6 ust. 1 oraz art. 8 Konwencji spowodowane wadliwą procedurą powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po reformie z 2017 r., wynikającym z tego brakiem spełnienia wymogu bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, orzekającą w sprawie skarżącego, wyłączną kompetencją tej Izby w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego, a także w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw</p>	<p>plan działań 22.03.2024 r. DH-DD(2024)325</p> <p>Informacja o środkach indywidualnych i generalnych (dot. gr. <i>Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce</i> i</p>	<p>str. 137</p> <p>str. 112</p>	<p>Decyzja KMRE z dnia 19.09.2024 r.</p> <p>CM/Del/Dec(2024)1507/H46-21</p>

		<p>Publicznych SN do rozpatrywania tych skarg – w kontekście uchylecia przez ww. Izbę SN prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego.</p> <p>W sprawie <i>Wałęsa</i> Trybunał wydał wyrok pilotażowy, tj. orzekł, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa, powodującego stały wzrost liczby nowych skarg przeciwko Polsce. Trybunał zobowiązał Polskę do podjęcia odpowiednich środków ustawodawczych i innych w celu zapewnienia w wewnętrznym porządku prawnym zgodności z wymogiem „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” i zasadą pewności prawa.</p>	<p><i>Grzęda p. Polsce</i> oraz <i>Wałęsa p. Polsce</i>)</p> <p>27.06.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)733</p>		
34.	<p><i>Wyszyński p. Polsce</i> (66/12)</p> <p>24.03.2022 r.</p>	<p>Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w zw. odmową zasądzenia skarżącemu odszkodowania od gminy, która uchybiła obowiązkowi zapewnienia lokalu socjalnego dla osoby zajmującej bezumownie nieruchomości skarżącego.</p>	<p>zaktualizowany raport z wykonania wyroku</p> <p>02.04.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)359</p> <p>05.06.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)645</p>	<p>str. 140</p> <p>(pełna treść zaktualizowanego raportu z wykonania wyroku z dnia 05.06.2024 r.)</p>	<p>Wyrok uznany za wykonany.</p> <p>Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 10.07.2024 r.</p> <p>CM/ResDH(2024)163</p>
35.	<p><i>Xero Flor w Polsce Sp. z o.o. p. Polsce</i> (4907/18)</p> <p>07.05.2021 r.</p>	<p>Naruszenie art. 6 ust. 1 w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sąd powszechny. Naruszenie art. 6 ust. 1 w zakresie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór w ocenie ETPC dotknięty był nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.</p>	<p>informacja o środkach związanych z wykonywaniem wyroku oraz o środkach generalnych</p> <p>20.03.2024 r.</p> <p>DH- DD(2024)317</p> <p>Informacja o środkach generalnych</p>	<p>str. 143</p>	<p>Decyzja KMRE z dnia 19.09.2024 r.</p> <p>CM/Del/Dec(2024)1507/H46-22</p>
			<p>Informacja o środkach generalnych</p>	<p>str. 146</p>	

Al Nashiri p. Polsce i Abu Zubaydah p. Polsce – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 17 października 2024 r.

W nawiązaniu do procesu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 lipca 2014 r. w sprawach *Al Nashiri v. Poland* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah v. Poland* (skarga nr 7511/13) oraz mając na względzie umieszczenie powyższych spraw w agendzie posiedzenia KM-DH [Komitetu Ministrów w formacie ds. praw człowieka] w grudniu 2024 r., pragnę przedstawić następujące informacje dotyczące wykonywania środków indywidualnych i generalnych.

I. Środki indywidualne

1. Sytuacja skarżących

Al Nashiri – skarżący został oskarżony przed komisją wojskową o oszustwo, morderstwo z naruszeniem prawa wojennego, usiłowanie zabójstwa z naruszeniem prawa wojennego, terroryzm, spiskowanie, umyślne spowodowanie ciężkiego uszkodzenia ciała, atak na ludność cywilną, atak na obiekty cywilne i uprowadzenie statku. Postępowanie przed komisją wojskową pozostaje w toku na etapie przedprocesowym, a ostatnia rozprawa (dotycząca wniosku) miała miejsce w dniach 21-23 sierpnia 2024 r., kolejna natomiast wyznaczona została na 9-13 grudnia 2024 r. Wszystkie dokumenty związane z postępowaniem w sprawie skarżącego dostępne są na stronie internetowej Biura Komisji Wojskowych: <https://www.mc.mil/Cases/MC-Cases>.

Po zakończeniu procesu, jeśli zostanie skazany, skarżący będzie miał prawo do odwołania się do Sądu Rewizyjnego Komisji Wojskowych USA, a następnie do Sądu Apelacyjnego dla Okręgu Dystryktu Columbia.

Abu Zubaydah – skarżący pozostaje aresztowany przez władze amerykańskie; nie postawiono mu żadnych zarzutów i nie toczyło się w jego sprawie żadne postępowanie przed sądem lub komisją wojskową. Rząd nie posiada żadnych informacji o możliwej rozprawie lub zmianie statusu skarżącego.

Skarżący jest uprawniony do rewizji konieczności swojego dalszego aresztowania przed Okresową Komisją Rewizyjną (PRB). Komisja jest uznaniowym, międzyagencyjnym procesem administracyjnym mającym na celu sprawdzenie, czy dalsze aresztowanie poszczególnych osób przetrzymywanych w Zatoce Guantanamo jest nadal konieczne w celu ochrony przed ciągłym poważnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych. Nie ma on na celu nadania legalności aresztowania danej osoby. Okresowa Komisja Rewizyjna prowadzi pełne przeglądy każdego osadzonego, które obejmują rozprawę, co trzy lata i, pomiędzy pełnymi przeglądami, przeprowadza przeglądy akt pod kątem nowych informacji co sześć miesięcy. PRB nie opiera się na informacjach uzyskanych w wyniku tortur lub okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Odnośnie do badania konieczności kontynuowania osadzenia skarżącego, ostatnia decyzja PRB została wydana w czerwcu 2023 r., a obecnie w toku jest jego trzeci pełen przegląd (rozprawa została przeprowadzona w czerwcu 2024 r., jednak data wydania decyzji w sprawie nie została jeszcze wyznaczona).

2. Gwarancje dyplomatyczne

W pierwszej kolejności należy powtórzyć, że polskie władze podjęły szereg działań mających na celu uzyskanie gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących od władz Stanów Zjednoczonych, a ostatnia próba, na najwyższym jak dotąd szczeblu politycznym (Minister Spraw Zagranicznych i Sekretarz Stanu USA), miała miejsce w dniu 9 grudnia 2022 r. W następstwie tego spotkania, w dniu 15 maja 2023 r. przedstawiciele Ambasady RP w Waszyngtonie spotkali się ze swoimi odpowiednikami z Departamentu Stanu USA, którzy wskazali, że nie są w stanie poprzeć wniosku Polski.

Jednocześnie należy podkreślić, że w [stanowisku procesowym](#) z dnia 31 stycznia 2022 r. (wydanym w kontekście postępowania w sprawie skarżącego Al Nashi'ego), władze amerykańskie oznajmiły, że żadne zeznania uzyskane przy zastosowaniu tortur lub okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania nie będą dopuszczane na żadnym etapie postępowań sądowych i przedsądowych.

Mając na uwadze zobowiązania na podstawie z art. 46 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wynikające z wyroków Trybunału w sprawach *Al Nashiri* i *Abu Zubaydah*, rząd będzie kontynuował, w dobrej wierze, swoje wysiłki w celu uzyskania gwarancji dyplomatycznych, że kara śmierci nie zostanie orzeczona lub wykonana w stosunku do skarżącego *Al Nashiri* oraz, w stosunku do obu skarżących, którzy znajdują się w jurysdykcji Stanów Zjednoczonych, że nie zostaną pozbawieni prawa do rzetelnego procesu.

Jednocześnie rząd jest przekonany, że liczne próby różnych władz polskich uzyskania od władz amerykańskich gwarancji dyplomatycznych dla skarżących w sposób odpowiedni pokazują determinację Polski do pełnego wykonania omawianych wyroków.

Jednakże badając sposób realizacji przez polskie władze zobowiązań wynikających z wyroków Trybunału w niniejszych sprawach nie można pomijać stanowczej postawy władz Stanów Zjednoczonych odnośnie do odmowy uznania polskich wniosków w jakiegokolwiek formie. W tym kontekście, jak również w odniesieniu do ostatniej decyzji Komitetu Ministrów w tej grupie spraw z dnia 21 września 2023 r., która zachęca polskie władze do rozważenia zmiany kierunku i, w praktyce, rozszerzenia zakresu i podstaw swoich wniosków w przedmiocie gwarancji dyplomatycznych, rząd polski uważa, że przedmiot badania przez Komitet Ministrów wykonywania przez Polskę wyroków Trybunału w sprawach *Al Nashiri* i *Abu Zubaydah* powinien pozostać w zakresie ustalonym przez Trybunał.

Rząd polski żywi ogromny szacunek do niezależnych mechanizmów systemu Narodów Zjednoczonych, popiera ich mandaty i uznaje wagę ich pracy, jednak należy zauważyć, że ciała te oraz ich zalecenia nie mogą być traktowane w ten sam sposób co sąd międzynarodowy jakim jest Europejski Trybunał Praw Człowieka oraz jego wyroki. Należy zauważyć, że różne mandaty prawnoczwowiecze NZ mają różne metody pracy, w tym w zakresie zbierania dowodów, które mogą się w znaczącym stopniu różnić od tych stosowanych przez Trybunał. Nie mają również charakteru sądowego i kontrydiktoryjnego. Dlatego też, odnotowując raport Specjalnej Sprawozdawczynie NZ do spraw promocji i ochrony praw człowieka i podstawowych wolności podczas zwalczania terroryzmu z jej wizyty technicznej w obiektach w Zatoce Guantanamo oraz dwie opinie Grupy Roboczej NZ do spraw Arbitralnych Zatrzymań, rząd polski stoi na stanowisku, że zawarte w nich oceny i zalecenia nie mogą być traktowane jako tworzące zobowiązania prawnomiędzynarodowe, które w dodatku miałyby podlegać ocenie Komitetu Ministrów Rady Europy.

W dalszej kolejności należy odnotować, że rząd polski angażuje się we współpracę z mandatami NZ niezależnie od procesów toczących się w ramach Rady Europy, w ramach procedur ich dotyczących. Rząd zauważa również, że nie był włączony w wizytę Specjalnej Sprawozdawczynie NZ do spraw promocji i ochrony praw człowieka i podstawowych wolności podczas zwalczania terroryzmu w Zatoce Guantanamo. W tym kontekście odnotowuje jednak, że władze amerykańskie zaangażowały się w dialog ze Specjalną Sprawozdawczynią i odniosły się do niektórych z podniesionych przez nią kwestii w swojej [odpowiedzi](#) z dnia 22 czerwca 2023 r. Stąd, niezależnie od podniesionych wyżej argumentów, rozszerzenie zakresu wniosków do Stanów Zjednoczonych w przedmiocie gwarancji dyplomatycznych dla skarżących o ustalenia ciał NZ, z którymi władze amerykańskie pozostają w bezpośrednim dialogu, wydaje się zbędne.

3. Śledztwo krajowe

Rząd przypomina, że śledztwo prowadzone przez Prokuraturę Okręgową w Krakowie w sprawie przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy publicznych w latach 2001-2005 w różnych miejscach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawie dopuszczenia do funkcjonowania miejsc osadzenia w Polsce, w których z naruszeniem prawa, osoby podejrzane o działalność terrorystyczną po 11 września 2001 r. zostały zatrzymane na okres powyżej siedmiu dni, co stanowi czyn z art. 231 § 1 Kodeksu karnego (nadużycie władzy) i art. 189 § 2 k.k. (bezprawne pozbawienie wolności) w zw. z art. 11 § 2 k.k. i in. (zbieg przepisów ustawy), zostało wszczęte w dniu 11 marca 2008 r.

W dniu 30 listopada 2020 r. zostało częściowo umorzono w odniesieniu do rzekomego udziału polskich funkcjonariuszy w pozbawieniu wolności zidentyfikowanych osób podejrzanych o działalność terrorystyczną, do którego miało dojść w okresie od 5 grudnia 2002 r. do 22 września 2003 r. w Kiejkutach Starych, tj. czynu z art. 124 § 1 k.k. (inne naruszenia prawa międzynarodowego) i art. 123 § 2 k.k. (atak na osobę) w związku z art. 11 § 2 k.k. Śledztwo w tej części umorzono na podstawie uznania, że czyn nie ma znamion czynu zabronionego (art. 17 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego) oraz wobec osoby podejrzanej o czyn z art. 124 § 1 k.k. – na podstawie uznania, że dana osoba nie popełniła zarzucanego czynu (art. 322 § 1 kk).

Powyższa decyzja Prokuratury była przedmiotem kontroli sądowej i została podtrzymana przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 7 września 2021 r.

Mając na względzie ocenę Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [Sekretariatu] Rady Europy o niewystarczającym charakterze przedstawionej wyżej informacji dla przeprowadzenia dogłębnej analizy krajowego śledztwa w kontekście zobowiązań Polski wynikających z art. 46 Konwencji, jak również w odniesieniu do wyniku konsultacji z przedstawicielami Departamentu, przeprowadzonych w trakcie ich wizyty roboczej w Polsce w dniu 3 października 2024 r., rząd chciałby poinformować, że może obecnie przekazać do wiadomości Departamentu Wykonywania Wyroków, za zgodą prokuratora prowadzącego śledztwo i na zasadzie poufności, kopię nieokluzulowanej części postanowienia o umorzeniu z dnia 30 listopada 2020 r., z zastrzeżeniem jego dalszego nie rozpowszechniania ani nieupubliczniania. Jednocześnie rząd podejmie się przygotowania skróconej informacji na temat treści ww. postanowienia – do wiadomości Komitetu Ministrów Rady Europy, nie do rozpowszechniania poza Komitet ani upubliczniania.

Ponadto, w odniesieniu do pozostałej części śledztwa krajowego, należy odnotować, że po jego wznowieniu pozostaje ono w toku. Przedmiotem postępowania jest użycie „wzmocnionych technik przesłuchań” wobec wskazanych osób i pozbawienie ich wolności na terytorium Polski przez urzędników amerykańskich.

Biorąc pod uwagę przedmiot sprawy i rodzaj zgromadzonych dokumentów, nie jest możliwe ujawnienie informacji na temat dotychczas zebranych dowodów i czynnościach proceduralnych podejmowanych w trakcie postępowania. Należy podkreślić, że zdolność prokuratury do prowadzenia postępowania dowodowego w tym postępowaniu jest bardzo ograniczona z uwagi na fakt, że materiał dowodowy znajduje się w większości w dyspozycji władz amerykańskich, które wielokrotnie odmówiły udzielenia pomocy międzynarodowej w tej sprawie. Jednakże pełnomocnicy pokrzywdzonych mają dostęp do wszystkich zgromadzonych dokumentów, zarówno jawnych, jak i niejawnych, oraz posiadają pełną wiedzę na temat toczącego się postępowania.

Odnosząc się do kwestii utrzymania kontroli publicznej nad tym śledztwem, rząd ponownie wskazuje, że w jego ocenie obecne podejście do informowania opinii publicznej o toczącym się śledztwie wydaje się wystarczające i odpowiada zainteresowaniu publicznemu tą sprawą. Jest to także zgodne z dotychczasowym zakresem i formą informowania opinii publicznej o innych postępowaniach prowadzonych przez prokuraturę. Dostęp opinii publicznej do informacji o niniejszym śledztwie był i jest realizowany w drodze aktywności przedstawicieli mediów pytających o sprawę i odbywa się za pośrednictwem rzecznika Prokuratury Okręgowej w Krakowie, który w miarę możliwości udziela informacji na temat otrzymanych pytań, także w zakresie częściowo umorzonego dochodzenia.

II. Środki generalne

1. Demokratyczny nadzór nad służbami specjalnymi oraz tzw. sygnał o zerowej tolerancji

W odniesieniu do demokratycznego nadzoru nad służbami specjalnymi rząd chciałby powtórzyć że w jego ocenie obecny system kontroli i nadzoru nad służbami specjalnymi w Polsce należy uznać za skuteczny sposób kontroli ich funkcjonowania.

Jak już zostało wspomniane w poprzednich informacjach rządu dla Komitetu Ministrów, nadzór nad służbami specjalnymi w Polsce sprawowany jest na trzech poziomach władzy: rząd (Premier i ministrowie), Sejm (izba niższa parlamentu), sądy powszechne i inne organy. W ramach władzy wykonawczej jednym z najważniejszych elementów sprawowania nadzoru nad służbami specjalnymi jest Minister-Koordynator Służb Specjalnych, który jest jednocześnie członkiem Rady Ministrów. Kolejną warstwą wzmocnionego nadzoru nad służbami specjalnymi w Polsce, uzupełniającym względem całego systemu demokratycznego nadzoru, jest Komitet Rady Ministrów ds. Bezpieczeństwa Narodowego i Spraw Obronnych. Komitet spotyka cyklicznie, co tydzień, jednakże ze względu na charakter rozpatrywanych spraw obraduje zwykle w trybie tajnym. W związku z tym nie jest możliwe publiczne prezentowanie szczegółowych informacji na temat wpływu działalności Komitetu na podejmowanie decyzji wysokiego szczebla dotyczących działalności służb specjalnych.

Działalność służb specjalnych jest także przedmiotem stałej i skutecznej kontroli ze strony władzy ustawodawczej i sądowniczej.

Rząd podtrzymuje zatem swoje prezentowane dotychczas stanowisko, że istniejące mechanizmy prawne nadzoru i kontroli służb specjalnych należy uznać za adekwatne i skuteczne, a ewentualne nieprawidłowości, w tym te dostrzeżone przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, należy postrzegać przez pryzmat jednostkowego naruszenia obowiązujących regulacji. W konsekwencji czyny poszczególnych osób pełniących niegdyś funkcje publiczne powinny być przedmiotem weryfikacji przez właściwe organy państwa.

Niezależnie od powyższego, należy wskazać, że ramy prawne szeroko rozumianego nadzoru nad służbami specjalnymi są przedmiotem stałej analizy i oceny z punktu widzenia spełniania standardów demokratycznego państwa prawnego. Rezultatem tej oceny są inicjatywy mające na celu podniesienie poziomu tego nadzoru. Najnowszym tego przykładem - dotyczącym wzmocnienia nadzoru władzy sądowniczej - są procedowane zmiany legislacyjne obejmujące uszczegółowienie przekazywanych sądowi informacji o wnioskowanej przez służby specjalne kontroli operacyjnej. Dzięki temu sąd, który zgodnie z krajowym porządkiem prawnym zarządza kontrolę operacyjną, będzie dysponował pełniejszą wiedzą o planowanych do wykorzystania przez służbę specjalną środkach, jak i rodzajach informacji, która ma zostać pozyskana. W każdym też przypadku będzie zobowiązany do uzasadniania swojego rozstrzygnięcia, co zapewni zgodność z konstytucyjnymi i międzynarodowymi standardami w aspekcie proceduralnym.

Należy zatem odnotować, że system nadzoru nad służbami specjalnymi jest stale poszerzany o nowe elementy i jest obecnie znacznie bardziej skuteczny niż w czasie zaistnienia wydarzeń objętych omawianymi wyrokami.

W odniesieniu do komunikatu o znaczeniu przestrzegania praw człowieka przy realizacji zadań przez służby specjalne, należy podkreślić, że jest on wysyłany systematycznie przez decydentów wysokiego szczebla w ramach różnych formatów kontroli i nadzoru nad działalnością tych służb. Istotną funkcję w tym zakresie pełni Kolegium do spraw Służb Specjalnych, któremu przewodniczy Prezes Rady Ministrów, a wśród członków znajduje się m.in. Minister Koordynatorom Służb Specjalnych, Minister Spraw Zagranicznych oraz szefowie wszystkich służb specjalnych. Biorąc pod uwagę skład Kolegium, wydaje się, że jest to właściwe forum do przekazania czytelnego sygnału służbom specjalnym co do fundamentalnego znaczenia praw człowieka i braku tolerancji dla naruszeń tych praw.

Jednocześnie, rozumiejąc wartość i znaczenie publicznych deklaracji wysokiego szczebla politycznego, zarówno dla społeczeństwa, jak i dla funkcjonariuszy służb specjalnych, rząd będzie kontynuował poszukiwania właściwego formatu, uwzględniającego istniejące ramy instytucjonalne, w którym sygnał o braku tolerancji dla naruszeń praw człowieka będzie mógł dotrzeć także do opinii publicznej.

2. Zapewnienie niezakłóconej komunikacji z Trybunałem

W odniesieniu do kwestii problemów z dostępem Trybunału do dokumentów w sprawach *Al Nashiri* i *Abu Zubaydah*, które doprowadziły do stwierdzenia naruszenia art. 38 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, rząd chciałby podtrzymać swoje stanowisko, że problemy z dostępem do dokumentów nie wynikały z luki w prawie krajowym (mając na uwadze, że właściwy prokurator wydał stosowne postanowienie zezwalające sędziom Trybunału na zapoznanie się z aktami sprawy, w zgodzie z prawem krajowym), ale wynikały raczej z braku odpowiednich gwarancji w zakresie postępowania z dokumentami niejawnymi wewnątrz Kancelarii Trybunału. Stąd należy uznać za godne pochwały dostrzeżenie tego problemu przez Kancelarię Trybunału i podjęcie przez nią prac nad opracowaniem zasad postępowania z informacjami niejawnymi.

Rząd polski pozytywnie odnotowuje zakończenie przez Kancelarię powyższych prac i przyjęcie we wrześniu 2023 r. nowego art. 44F [Regulaminu Trybunału] dotyczącego postępowania z dokumentami niejawnymi. Rząd analizuje ten nowy zapis w celu dokonania oceny, czy jest wystarczający do zapewnienia kompatybilności z krajowymi procedurami postępowania z informacjami niejawnymi. Z racji tego, że dokonanie jednoznacznej deklaracji w tym zakresie *in abstracto* jest trudne, wydaje się użyteczne aby poznać najpierw w jaki sposób nowe zasady są stosowane w praktyce w ramach postępowań toczących się przed Trybunałem.

Grupa Beller p. Polsce – zaktualizowany plan działań, przekazany KMRE w dniu 5 listopada 2024 r.

I. Opis spraw

Grupa spraw dotyczy nadmiernej długości postępowań dotyczących praw i obowiązków obywatelskich przed organami administracyjnymi i sądami (naruszenie art. 6 § 1 Konwencji).

II. Wprowadzenie.

Na wstępie należy wyjaśnić, że w orzeczeniach wydanych w tej grupie spraw Trybunał Europejski traktował postępowanie administracyjne jako całość, podczas gdy w rzeczywistości składa się ono z dwóch etapów: postępowania przed organami administracyjnymi i postępowania przed sądami administracyjnymi. Obie fazy można ze sobą powiązać, gdyż od decyzji organów administracji można się odwołać przed sądami administracyjnymi. Należy w tym miejscu podkreślić, że główną przyczyną nadmiernej długości postępowań administracyjnych w tej grupie spraw był fakt, że orzeczenia organów administracyjnych były uchylane przez sądy administracyjne lub Naczelny Sąd Administracyjny, a następnie sprawy były przekazywane organom administracyjnym do ponownego rozpatrzenia, czasami kilkakrotnie w ramach tego samego postępowania. Zjawisko to wiązało się m.in. z faktem, że w rozpatrywanym czasie sądy administracyjne nie miały prawa wydawać orzeczeń merytorycznych podczas rozpatrywania zaskarżonego postępowania i nie dysponowały instrumentami prawnymi, które pozwalałyby im skutecznie żądać od organów administracyjnych wykonania orzeczeń wydanych w poszczególnych sprawach.

1. Postępowanie przed organami administracyjnymi

W kontekście postępowania przed organami administracyjnymi, zasadniczo reguluje je Kodeks Postępowania Administracyjnego (Kodeks postępowania administracyjnego, zwany dalej KPA). Postępowanie jest rozproszone i mogą je prowadzić centralne i lokalne władze administracyjne, w tym organy samorządowe. Nie wszystkie postępowania administracyjne dotyczą praw i obowiązków obywatelskich objętych art. 6 Konwencji.

Organy administracyjne mają prawny obowiązek działania w sposób szybki, stosując najprostsze środki prowadzące do zamknięcia sprawy (art. 12 § 1 k.p.a.). Art. 35 k.p.a. stanowi ponadto, że administracja publiczna powinna podjąć działania bez zbędnej zwłoki. Oznacza to, że sprawę należy zamknąć w możliwie najkrótszym terminie, nie dłuższym niż 1 miesiąc przy rozpatrywaniu spraw wymagających postępowania wyjaśniającego lub nie dłuższym niż 2 miesiące przy rozpatrywaniu spraw bardziej skomplikowanych. W sytuacji, w której nie można dotrzymać wyżej określonych terminów, organ administracyjny ma obowiązek poinformować strony o powyższym oraz podać przyczyny opóźnienia i wskazać nowy termin zamknięcia sprawy (art. 36 k.p.a.).

Jeżeli sprawa nie zostanie rozpatrzona w wyżej wymienionym terminie, można wnieść skargę na bezczynność konkretnego organu administracyjnego lub nadmierną długość postępowania do organu wyższego szczebla lub do sądu administracyjnego (informacje o dostępnych środkach odwoławczych opisano poniżej w "Środki ogólne").

2. Postępowanie przed sądami administracyjnymi

Zasadniczo ostateczne decyzje wydane przez organy administracyjne podlegają odwołaniu do sądów administracyjnych.

Organizację i funkcjonowanie sądów administracyjnych, a także zakres ich kompetencji reguluje ustawa o ustroju sądów administracyjnych (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*) oraz ustawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (*Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*) z 2002 r., która weszła w życie 1 stycznia 2004 r. Na podstawie powyższych aktów wprowadzono dwuinstancyjny system sądownictwa administracyjnego, składający się z 16 okręgowych sądów administracyjnych, działających jako sądy pierwszej instancji, oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, który sprawuje kontrolę nad

działalnością wojewódzkich sądów administracyjnych poprzez rozpatrywanie kasacji i innych rodzajów odwołań wnoszonych od ich orzeczeń.

III. Środki wdrożone przez rząd

1. Środki indywidualne

Informacje o stanie postępowania krajowego w poszczególnych sprawach należących do grupy spraw *Beller* (w sumie 15 spraw) znajdują się w załączniku.

2. Środki generalne

W celu rozwiązania problemu nadmiernej przewlekłości postępowania administracyjnego rząd polski podjął liczne działania, które zostały szczegółowo przedstawione we wcześniej przedłożonych planach działania: DH-DD(2011)1073, DH-DD(2014)102, DH-DD(2015)493, DH-DD(2016)1160, DH-DD(2018)1045 i ostatnio DH-DD(2020)495. Informacje w nim zawarte nie będą zamieszczane poniżej.

W związku z tym szczegółowe informacje na temat niektórych środków ogólnych, takich jak nowelizacja ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi z 2015 r., która wprowadziła istotne środki mające na celu przyspieszenie postępowania, w szczególności poprzez rozszerzenie kompetencji sądów administracyjnych do wydawania orzeczeń merytorycznych (art. 145a i 149 ww. ustawy) oraz kompetencji Naczelnego Sądu Administracyjnego do wydawania orzeczeń merytorycznych (art. 188), można znaleźć w planie działań z dnia 20 października 2016 r. (DH-DD(2016)1160). Kolejne plany działań z dnia 23 października 2018 r. (DH-DD(2018)1045) oraz 8 czerwca 2020 r. (DH-DD(2020)495) zawierają informacje na temat funkcjonowania w praktyce wyżej wskazanych zmian.

Szczegółowe informacje na temat najważniejszych zmian w Kodeksie postępowania administracyjnego, w tym na temat najbardziej istotnej i kompleksowej zmiany z dnia 7 kwietnia 2017 r., która zmieniła kilka elementów postępowania administracyjnego, wprowadziła ogólne zasady postępowania administracyjnego oraz kilka nowych instytucji i środków (np. nowy środek odwoławczy o nazwie „wniosek o przyspieszenie” - *ponąglenie*) i wprowadził prawne definicje bezczynności (*bezczynności*) i nadmiernej przewlekłości (*przewlekłości*) postępowania administracyjnego można znaleźć w planie działania z dnia 23 października 2018 r. (DH-DD(2018)1045). Z kolei wstępna ocena funkcjonowania zmian legislacyjnych z 2017 r., mających na celu uproszczenie i przyspieszenie postępowań przed organami administracyjnymi, została szczegółowo przedstawiona w planie działania z dnia 8 czerwca 2020 r. (DH-DD(2020)495).

Obecny plan działania zawiera zaktualizowane dane statystyczne i informacje oraz przedstawia dalsze funkcjonowanie wskazanych powyżej głównych zmian legislacyjnych, w tym ocenę *ex post* reformy postępowania administracyjnego z 2017 r.

2.1 Postępowanie administracyjne

2.1.1 Ocena *ex post* Funkcjonowania zmian legislacyjnych z 2017 r. mających na celu uproszczenie i przyspieszenie postępowań przed organami administracji

Rząd (Ministerstwo Rozwoju) podejmuje działania mające na celu ocenę funkcjonowania rozwiązań wprowadzonych nowelizacją Kodeksu postępowania administracyjnego z 2017 r. W tym celu, *Ocena skutków regulacji ex post ustawy z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie Kodeksu postępowania administracyjnego i niektórych innych aktów* („Ocena *ex post*”) została przygotowana w 2022 r. na podstawie dogłębnej analizy informacji zebranych w ramach specjalnego badania ankietowego rozсланego do różnych organów administracji (49 samorządowych komisji odwoławczych, 16 urzędów wojewódzkich) 16 wojewódzkich inspektoratów nadzoru budowlanego, 4 organy centralne i wszystkie ministerstwa), oraz na podstawie sprawozdań rocznych Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Ocena *ex post*, o której mowa, została przyjęta przez Radę Ministrów 13 września 2022 r. po szeroko zakrojonych konsultacjach publicznych. Dostępna jest dokumentacja dotycząca prac nad tym projektem na stronie internetowej Rządowego Procesu Legislacyjnego pod adresem: <https://legislacja.gov.pl/projekt/12362152>.

Ocena *ex post* wykazała, że zmiany wprowadzone nowelizacją z 2017 r. Kodeksu postępowania administracyjnego i innych aktów zasadniczo przyczyniły się do usprawnienia rozpatrywania spraw przed organami administracyjnymi.

- (i) W praktyce stosowania nowych przepisów obowiązek organu administracyjnego przesyłania informacji o niespełnieniu wszystkich warunków niezbędnych do wydania decyzji zgodnie z żądaniem strony okazał się rozwiązaniem bardzo praktycznym. Instytucja ta zwiększa prawdopodobieństwo, że sprawa zostanie rozstrzygnięta na szczeblu pierwszej instancji. wprowadzenie przepisu art. 79a k.p.a., pomimo - na pierwszy rzut oka - przedłużenia postępowania ze względu na konieczność przedstawienia dodatkowego dokumentu w sprawie, ogólnie przyczyniło się do usprawnienia długości postępowania administracyjnego, gdyż wszystkie łatwo usuwalne niedociągnięcia można było uporać się na etapie pierwszej instancji, ograniczając konieczność wszczęcia postępowania odwoławczego.
- (ii) Zmiany k.p.a. z 2017 r. miały również na celu ograniczenie liczby przekazów pieniężnych podlegających ponownemu rozpatrzeniu przez organ pierwszej instancji (decyzje kasacyjne (decyzje kasacyjne)) – rozwiązania w tym zakresie są na ogół oceniane pozytywnie, zgodnie z Oceną Ex Post. W okresie objętym ww. badaniem, tj. od 2017 do 2020 r., choć nie nastąpił istotny spadek liczby wydanych decyzji kasacyjnych, to jednak średni odsetek decyzji kasacyjnych w stosunku do ogólnej liczby wydanych decyzji wskazuje na niewielką tendencję spadkową. Na przykład w 2016 r., czyli przed wprowadzeniem zmiany k.p.a., wydano 24,9% takich decyzji, podczas gdy w 2020 r. - 23,2%.
- (iii) Ponadto także przepisy dotyczące możliwości odstąpienia od odwołania i możliwości złożenia skargi do sądu administracyjnego bez uprzedniego wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy okazało się skuteczne w szybszym i skuteczniejszym prowadzeniu spraw administracyjnych.

Opcjonalny wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy (w odniesieniu do decyzji wydanych przez ministrów lub komisje odwoławcze samorządu terytorialnego) przyczynił się do usprawnienia i przyspieszenia postępowania administracyjnego, gdyż strony w dużej mierze decydują się na złożenie odwołania od tej decyzji organu administracyjnego pierwszej instancji bezpośrednio do sądu administracyjnego. Dzięki temu strony postępowania mogą szybciej uzyskać weryfikację orzeczeń administracyjnych przez sądy administracyjne.

Ponadto ze względu na fakt, że w chwili rezygnacji z żądania ponownego rozpatrzenia sprawy w sprawie lub składając oświadczenie o zrzeczeniu się prawa do odwołania, decyzja organu pierwszej instancji staje się ostateczna i prawnie wiążąca, strona postępowania może uzyskać np. szybszą spłatę należności na podstawie takiej ostatecznej decyzji.

- (iv) W obszarze beczynności organów administracyjnych należy zauważyć, że nowa instytucja wniosku o przyspieszenie (*ponaglenie*) zyskała szerokie poparcie, a strony postępowania coraz częściej korzystają z nowych środków odwoławczych zarówno od beczynności organów administracyjnych, jak i nadmiernej długości postępowań przed organami administracyjnymi. Wydaje się to dowodzić, że narzędzie to jest łatwo i łatwo dostępne dla stron, co było celem poprawki w tym zakresie.

Popularność *ponaglenia* przełożyła się natomiast na wzrost o przypadkach, w których beczynność organów administracyjnych lub nadmierna przewlekłość wszczęto postępowania administracyjne. Rozpowszechnianie wiedzy o nowych przepisach ma jednak pozytywny wpływ na wzrost świadomości zarówno stron, jak i organów administracji, a tym samym przyczynia się do lepszego funkcjonowania administracji publicznej.

Oczekuje się, że w dłuższej perspektywie liczba przypadków stwierdzonej beczynności organów administracyjnych i nadmiernej przewlekłości postępowań administracyjnych zmniejszy się w miarę rozwoju orzecznictwa i praktyki organów administracyjnych.

- (v) Ocena *ex post* wykazała również, że przepisy dotyczące **milczącego rozstrzygnięcia sprawy i uproszczonej** procedury uznaje się za przydatne. Instytucje te mają jednak charakter

ramowy, a ich zastosowanie w konkretnym przypadku musi być przewidziane w materialnym przepisie prawnym zawartym w odrębnym akcie. W tym względzie w ocenie *ex post* zauważono, że instytucje te są w niewystarczającym stopniu przenoszone do prawa materialnego, co skutkuje tym, że jedynie w ograniczonych kategoriach spraw postępowanie może być prowadzone w sposób uproszczony lub można zastosować przepisy dotyczące milczącego rozstrzygnięcia sprawy.

Naczelny Sąd Administracyjny wskazuje, że od 2017 roku nastąpił znaczny wzrost liczby spraw rozpatrywanych w ramach procedury uproszczonej. Liczba ta znacznie wzrosła podczas epidemii COVID-19. Zgodnie z podanymi danymi przez Naczelny Sąd Administracyjny w 2020 r. okręgowe sądy administracyjne rozpatrzyły 17 244 sprawy w drodze postępowania uproszczonego, z czego 7953 zostało dopuszczonych. W 2021 r. liczba spraw rozstrzygniętych w ramach procedury uproszczonej wzrosła o ponad 44% w porównaniu z 2020 r., a liczba uwzględnionych skarg wzrosła o prawie 65%.

Należy podkreślić, że zdaniem organów, które wzięły udział w ww. badaniu, ciche rozstrzygnięcie sprawy pozytywnie przyczyniło się do zadowolenia stron postępowania administracyjnego. Wskazano zatem, że rozsądne byłoby zastosowanie tego rozwiązania w większej liczbie spraw, tak aby mogło ono mieć realny wpływ na dalsze przyspieszenie postępowań administracyjnych. W związku z tym ocena *ex post* zawiera zalecenie w tym zakresie, aby rozszerzyć zakres stosowania uproszczonych i cichych procedur – przede wszystkim na stosunkowo proste postępowanie, w którym zazwyczaj jest tylko jedna strona postępowania, postępowanie dowodowe nie jest skomplikowane, a decyzje często wydawane są na podstawie dokumentów złożonych przez stronę wniosku lub na podstawie

- (vi) W odniesieniu do oceny **dwuinstancyjnego systemu postępowania administracyjnego** ustalono, że wprowadzenie postępowania jednoinstancyjnego w wybranym postępowaniu administracyjnym może skrócić czas oczekiwania strony na ostateczną decyzję w postępowaniu administracyjnym, a także pozwoli zaoszczędzić czas i koszty organów administracyjnych. Z drugiej strony szerokie zastosowanie postępowania jednoinstancyjnego może ograniczyć prawo stron' do obrony swoich interesów w postępowaniu administracyjnym. Biorąc powyższe pod uwagę, ocena *ex post* zaleca ostrożne wprowadzenie postępowań jednoinstancyjnych w niektórych typach postępowania, po dokładnej analizie (szczegółowe informacje w tym zakresie można znaleźć w planie działania z dnia 8 czerwca 2020 r., a dalsze rozważania w tej kwestii przedstawiono w sekcji 2.1.2 poniżej).
- (vii) Ocena *ex post* pokazuje, że w odniesieniu do instytucji mediacji wprowadzonej nowelizacją k.p.a. z 2017 r. nie zyskała ona wystarczającego znaczenia, prawdopodobnie ze względu na problemy z wystarczającym uchwyceniem odmiennego charakteru mediacji administracyjnej, w przeciwieństwie do tej stosowanej np. w prawie cywilnym. Największa różnica w stosunku do tradycyjnego rozumienia pojęcia "mediacji" polega na tym, że rozstrzygnięcie sprawy co do zasady nie polega na wzajemnych ustępstwach, ale na znalezieniu prawnie dopuszczalnego rozwiązania, które będzie wzajemnie akceptowalne zarówno dla organu administracyjnego, jak i stron postępowania.

Instytucja mediacji administracyjnej jest stosowana stosunkowo rzadko, a jej stosowanie znacznie różni się w zależności od organu administracyjnego. Również w kontekście postępowania przed sądy administracyjne instytucja mediacji nie znalazła szerszego zastosowania. Jak wskazano w sprawozdaniu rocznym Naczelnego Sądu Administracyjnego za rok 2021, w latach 2017-2020 postępowania mediacyjne wszczęto w 19 sprawach, z czego jedynie 5 zostało rozstrzygniętych w tym trybie.

Choć następuje ogólny wzrost ilości informacji o możliwości skorzystania z mediacji administracyjnej, wydaje się, że strony postępowania uważają, że jest prawdziwym sporem pomiędzy nimi a organami administracji pierwszej instancji, który mógł zostać rozstrzygnięty jedynie autorytatywną decyzją organu wyższej instancji. Przekonanie to powoduje m.in. brak zainteresowania stron alternatywnymi metodami rozstrzygnięcia spraw administracyjnych.

Zaleca się zatem podjęcie działań informacyjnych i podnoszących świadomość, mających na celu: ujednoczenie praktyki stosowania mediacji, a także w opracowaniu katalogu spraw, których charakter pozwala na rozstrzygnięcie sprawy w drodze mediacji administracyjnej lub zobowiązuje organy w takich przypadkach przysyłać stronom zaproszenia do mediacji administracyjnej.

W rezultacie władze powinny postrzegać mediację nie tylko jako sposób na pogłębienie zaufania obywateli w administracji publicznej, ale także jako sposób na szybsze i bardziej optymalne rozwiązanie sprawy.

- (viii) **Wprowadzenie zasad ogólnych.** Ocena *ex post* wskazuje, że nowe ogólne zasady postępowania administracyjnego zostały bardzo dobrze przyjęte i często są stosowane w praktyce. Należą do nich: zasada rozstrzygania wątpliwości prawnych i faktycznych na korzyść strony (art. 7a k.p.a.), zasada proporcjonalności (art. 7b k.p.a.), zasada pewności prawa (art. 8 § 2 k.p.a.), zasada bezstronności i równego traktowania (art. 8 § 1 k.p.a.). Zasady te są również chętnie stosowane przez sądy administracyjne. Szczegółowe informacje o ich stosowaniu w orzecznictwie organów administracji publicznej oraz sądy administracyjne przedstawiono w załączniku nr 2 planu działania z dnia 8 czerwca 2020 r.

2.1.2 Dalsze prace legislacyjne oparte na ocenie *ex post* zmian legislacyjnych z 2017 r.

W następstwie ww. oceny skutków regulacyjnych *ex post* ustawy z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie Kodeksu postępowania administracyjnego i niektórych innych ustaw oraz w związku z jej wynikami rząd pod przewodnictwem Ministerstwa Rozwoju i Technologii podjął dalsze prace nad zmianami legislacyjnymi. W związku z tym przygotowano projekt ustawy zmieniającej niektóre ustawy w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz poprawy zasad rozwoju prawa gospodarczego (projekt ustawy nr. UA8). Celem proponowanych w nim rozwiązań jest zmniejszenie liczby niepotrzebnych oraz nadmierne wymogi regulacyjne, które w rezultacie powinny przyczynić się do przyspieszenia postępowania administracyjnego i poprawić skuteczność procedur administracyjnych.

W tym względzie projekt przewiduje:

- Wprowadzenie możliwości wydawania przez władze tzw. decyzji hybrydowych.

W przypadku gdy decyzja administracyjna wydana w formie papierowej ma zawierać znaczną liczbę załączników, wówczas za zgodą strony można je przedstawić na trwałym nośniku informacji.

- Odstąpienie od zasady postępowania dwuinstancyjnego na rzecz postępowania jednoinstancyjnego w kilku dodatkowych postępowaniach administracyjnych, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów m.in.:

- art. 82 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- art. 31, art. 33, art. 38, art. 58, art. 109, art. 110 i art. 117 ustawy o kierowcach pojazdów,
- art. 186b, art. 186c, art. 186d, art. 186e prawa lotniczego,
- art. 9a ustawy o wyrobieniu napojów spirytusowych,
- art. 7c ustawy o produkcji alkoholu etylowego i przetwórstwie przemysłowym wyrobów tytoniowych,
- art. 16o ustawy o zawodach lekarza i dentysty,
- art. 2 ustawy o dokonywaniu wpisów do ksiąg wieczystych i hipotecznych w celu uzyskania świadczenia Skarbu Państwa na podstawie umów międzynarodowych o uregulowaniu roszczeń finansowych.

W tym kontekście należy przypomnieć, że przegląd konieczności utrzymania dwuinstancyjnego systemu postępowań administracyjnych stanowił część reformy k.p.a. z 2017 r. i miał na celu: przyspieszenie, uproszczenie i deformalizację postępowań, w przypadku których postępowanie jednoinstancyjne było uzasadnione jako wystarczające.

- Wprowadzenie do ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi rozporządzenia umożliwiającego wniesienie skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego bez uprzedniego wniesienia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy także w odniesieniu do orzeczeń (*postanowienia*).

- Wprowadzenie przepisu określającego termin, po upływie którego postępowanie zostało zawieszona z urzędu na podstawie przesłanek wymienionych w art. 97 § 1 k.p.a. może zostać umorzona, w sytuacji, gdy przeszkody w kontynuowaniu postępowania nie zostaną usunięte w tym terminie, a wszystkie strony nie są zainteresowane prowadzeniem postępowania.

- Wprowadzenie instrumentu mającego na celu podkreślenie stanowczego obowiązku organu pierwszej instancji do przestrzegania treści decyzji organu odwoławczego.

- Wydłużenie z 7 do 14 dni terminu wydania decyzji w trybie samokontroli przez organ administracyjny pierwszej instancji po wniesieniu odwołania przez stronę postępowania (brzmienie przepisu stanowi, że organ pierwszej instancji powinien przekazać akta sprawy niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni).

Obecnie przewidziany 7 dni na samokontrolę zaskarżonej decyzji organu administracyjnego pierwszej instancji jest zbyt krótki, aby w tym trybie przeanalizować sprawę będącą przedmiotem odwołania. Może to spowodować sytuację, w której organ administracyjny pierwszej instancji w obawie przed przekroczeniem 7-dniowego terminu zdecydowałby się przekazać sprawę organowi drugiej instancji bez szczegółowego rozpatrzenia odwołania w trybie samokontroli. Celem proponowanej zmiany jest zatem skrócenie całkowitego czasu trwania postępowań administracyjnych poprzez wydłużenie czasu przeglądu samokontroli przez organ administracyjny pierwszej instancji w celu zwiększenia jego szans na ponowne rozpatrzenie swojej decyzji w sprawie odwołania strony i zakończenie postępowania na szczeblu pierwszej instancji.

- Ujednoczenie niektórych rozwiązań dotyczących doręczania dokumentów urzędowych pomiędzy k.p.a. a ordynacją podatkową (fikcja służby osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej).

- Wprowadzenie możliwości umorzenia należności z tytułu kar administracyjnych i zaległych kar administracyjnych z urzędu.

Proponowane rozwiązanie umożliwi wyeliminowanie kar administracyjnych, w tym w odniesieniu do których istnieje uzasadnione przypuszczenie, że egzekucja administracyjna będzie nieskuteczna ze względu na brak majątku lub źródła dochodu dłużnika.

- Wdrożenie na szerszą skalę tzw. wezwań miękkich (wzorowanych na art. 49a ustawy o konkurencji i ochronie konsumentów).

- Podjęcie dalszych kroków w celu deregulacji stosowania znaczków/pieczeni poprzez uściślenie Prawa Przedsiębiorców.

Zmiana przewiduje dodanie przepisu wskazującego, że brak pieczęci nie stanowi formalnej wady dokumentu lub wniosku, ani nie stanowi powodu do stwierdzenia, że są one niekompletne. Jednocześnie proponuje się wyjątek od tej zasady, jeżeli zastosowanie wymagają odrębne przepisy znaczka. Oznacza to, że organ administracyjny nie może wymagać i żądać aby przedsiębiorca używa pieczęci, chyba że istnieje konkretny przepis prawa powszechnie obowiązującego, który wprowadza taki wymóg w konkretnym przypadku.

Wspomniany projekt ustawy został poddany szerokim konsultacjom, zarówno w ramach rządu, jak i z przedstawicielami społeczeństwa, w tym przedsiębiorcami. W związku z tym w dniu 20 września 2024 r sprawę skierowano do rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów, jednak później zwrócono ją na dodatkowe konsultacje międzyresortowe w celu rozwiązania nierozstrzygniętych kwestii przedstawionych w protokole rozbieżności dołączonym do projektu.

Cała dokumentacja dotycząca procesu legislacyjnego dotyczącego danego projektu, w tym szczegółowe powody proponowanych zmian i wszystkie uwagi zgłoszone w trakcie procesu, jest publicznie dostępna na stronie internetowej rządu poświęconej procesowi legislacyjnemu pod adresem: <https://legislacja.gov.pl/projekt/12383815>.

2.1.3 Analiza funkcjonowania i danych statystycznych dotyczących skarg na beczynność i nadmierną długość postępowań przed organami administracji, wnoszonych przed sądy administracyjne.

Należy zaznaczyć, że nadmierna przewlekłość postępowania przed organami administracji mogą badać organy administracji wyższej instancji na podstawie Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 35-37 w związku z art. 12) oraz sądy administracyjne na podstawie ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (art. 149 i 154). Przedstawiona poniżej analiza i dane statystyczne dotyczą wyłącznie kontroli długości postępowań administracyjnych prowadzonych przez sądy administracyjne, gdyż ze względu na rozproszony charakter postępowań przed organami administracji nie gromadzone są zagregowane statystyki obejmujące wszystkie rodzaje postępowań.

W odniesieniu do funkcjonowania w praktyce art. 149 (dotyczącego skargi na beczynność organów administracyjnych lub nadmierną przewlekłość postępowania przed organami administracyjnymi) oraz art. 154 (dotyczący skargi na niewykonanie orzeczenia dopuszczającego skargę na beczynność lub nadmierną przewlekłość) ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, należy zauważyć, że środki te mają na celu rozwiązanie problemu długotrwałego postępowania przed organami administracyjnymi i zapewnienie możliwości rekompensaty pieniężnej. Niniejsze przepisy przyznają sądom administracyjnym kompetencje do:

- nałożenia grzywny na organ administracyjny lub przyznania od organu stronie postępowania sumę pieniędzy jako odszkodowanie - z urzędu lub na wniosek strony postępowania administracyjnego (na podstawie art. 149 § 2 ustawy),

- nałożenia grzywny na organ administracyjny, który nie wykonał wyroku uwzględniającego skargę na podstawie art. 149 ustawy lub przyznania od organu stronie postępowania sumę pieniędzy jako odszkodowania - na wniosek strony postępowania administracyjnego (na podstawie art. 154 § 6 i 7 ustawy).

Kwotę, którą można nałożyć, definiuje się jako maksymalnie dziesięciokrotność przeciętnego wynagrodzenia (grzywnę) lub do połowy wyżej wymienionej kwoty (odszkodowanie przyznane stronie).

- **Skargi na beczynność organów administracji lub nadmierną przewlekłość postępowania przed organami administracji (art. 149 ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi)**

W latach 2020–2024 (od stycznia do czerwca) wniesiono 52 153 skargi na brak aktywności organów administracyjnych lub nadmierną przewlekłość postępowań przed organami administracyjnymi wszczętymi przed sądy administracyjne okręgowe.

Tabela 1. Zestawienie wpływu skarg na beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w latach 2020-2024

	2024 (I-VI)	2023	2022	2021	2020
Skargi na beczynność	B.D.	6 311	9 956	12 880	7 666
Skargi na przewlekłość	B.D.	1 686	2 211	4 547	2 396
Razem:	4 500	7 997	12 167	17 427	10 062

Tabela 2. Sposób załatwienia spraw przez wojewódzkie sądy administracyjne skargi na bezczynność i przewlekłość postępowania organów w latach 2020-2024

Rok	Załatwiono								
	Ogółem	w tym							
		przez uwzględnienie skargi		przez oddalenie skargi		przez odrzucenie skargi		w inny sposób	
		liczba	% do ogółu załatwień	liczba	% do ogółu załatwień	liczba	% do ogółu załatwień	liczba	% do ogółu załatwień
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2020	8 759	3 847	43,92%	1 171	13,37%	2 787	31,82%	954	10,89%
2021	15 354	6 626	43,15%	1 219	7,94%	4 190	27,29%	3 319	21,62%
2022	14 613	6 230	42,63%	1 176	8,05%	5 633	38,55%	1 574	10,77%
2023	8 550	3 350	39,18%	1 341	15,68%	3 244	37,94%	615	7,19%
2024 (I-VI)	4 391	1 671	38,06%	937	21,34%	1 635	37,24%	148	3,37%

Tabela 3. Zestawienie wpływu wniosków o zasądzenie sumy pieniężnej na podstawie art. 149 § 2 p.p.s.a. w latach 2020-2024

	2024 (I - VI)	2023	2022	2021	2020
Liczba wniosków	3 285	4 299	6 253	11 884	6 986
Uwzględniono	458	1 182	3 689	3 749	1 579
Zasądzona kwota (w złotych)	760 343,30	1 708 180	5 580 700	5 369 450	2 255 562

- Skarga na niewykonanie wyroku dopuszczającego skargę na bezczynność lub nadmierną długosc (art. 154 ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi)

Tabela 4. Zestawienie wpływu skarg na podstawie art. 154 § 1 p.p.s.a. w latach 2020-2024

	2024 (I-VI)	2023	2022	2021	2020
Liczba skarg	111	261	407	449	367

Tabela 5. Zestawienie wpływu i załatwiania spraw o wymierzenie grzywny na podstawie art. 154 § 1 p.p.s.a. w latach 2020-2024

	2024 (I-VI)	2023	2022	2021	2020
Wpływ	111	261	407	449	367
Wymierzono grzywnę	44	175	218	233	177
% do wpływu	39,64%	67,05%	53,56%	51,89%	48,23%

Tabela 6. Zestawienie wpływu wniosków o zasądzenie sumy pieniężnej na podstawie art. 154 § 7 p.p.s.a. w latach 2020-2024

	2024 (I-VI)	2023	2022	2021	2020
Liczba wniosków	80	145	271	283	282
Uwzględniono	19	83	127	120	83
Zasądzona kwota (w złotych)	88 600 zł	526 700 zł	617 300 zł	707 500 zł	415 980 zł

2.2 Postępowania przed sądami administracyjnymi

2.2.1 Funkcjonowanie zmian wprowadzonych do ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w 2015 r.

Nowe rozwiązania wprowadzone w 2015 r. do ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi okazały się mieć istotny wpływ na rozwiązanie problemu przewlekłości postępowań przed sądami administracyjnymi. Szczegółowe informacje na temat funkcjonowania konkretnych środków mających na celu poprawę efektywności i przyspieszenie postępowań przed sądami administracyjnymi razem z danymi statystycznymi, można znaleźć w planie działania z 8 czerwca 2020 roku (DH-DD(2020)495).

2.2.2 Skargi na przewlekłość postępowania przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi i Naczelnym Sądem Administracyjnym

W odniesieniu do postępowań przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi i Naczelnym Sądem Administracyjnym, strona postępowania przed tymi sądami może zakwestionować długość takich postępowań na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora oraz w postępowaniu sądowym bez zbędnej zwłoki („ustawa z 2004 r.”). Ogólne funkcjonowanie tego środka jest badane w ramach grupy spraw *Bąk, Majewski i Rutkowski*. Poniżej przedstawiono dane statystyczne dotyczące skargi na przewlekłość postępowania w kontekście postępowania sądowno-administracyjnego przed sądami administracyjnymi.

Tabela7. Skargi na przewlekłość postępowania przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi i Naczelnym Sądem Administracyjnym w latach 2020-2024

L.p.	Rok	Rodzaj Sądu	Pozostało z poprzedniego okresu	Wpłynęło	ZAŁATWIONO					Pozostało na następnym okresie
					Łącznie /suma rubryk 6,8,9/	Uwzględniono		Oddalono	W inny sposób	
						ogółem	z tego przyznano sumę pieniężną od Skarbu Państwa *)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	2020	NSA	16	35	37	0	0	12	25	14
		WSA	18	142	133	2	2 250 zł	62	69	27
2	2021	NSA	14	57	68	0	0 zł	28	40	3
		WSA	27	92	104	0	0 zł	39	65	15
3	2022	NSA	3	50	46	0	0 zł	38	8	7
		WSA	15	154	153	2	4 000 zł	55	96	16
4	2023	NSA	7	39	43	0	0 zł	18	25	3
		WSA	16	87	89	4	9 000 zł	24	61	14
5	2024 (I - VI)	NSA	3	33	26	0	0 zł	13	13	10
		WSA	14	70	72	1	3 000 zł	12	59	12

▪ Obliczanie całkowitej długości postępowań

W odniesieniu do punktu 5 decyzji Komitetu Ministrów z dnia 3 września 2020 r w grupie spraw *Beller p. Polsce*, w której w świetle informacji, że istniejące środki odwoławcze nie przewidują możliwości uwzględnienia długości postępowania przed organami administracyjnymi w celu oceny całkowitej długości postępowania administracyjnego, Władze polskie poproszono o zastanowienie się nad tym, w jaki sposób dostosować praktykę krajową do wymogów orzecznictwa Trybunału Europejskiego w tej kwestii, rząd pragnie podkreślić, że model oceny długości postępowań administracyjnych i sądowych postępowań administracyjnych w Polsce opiera się na odrębnych przepisach – w przypadku postępowań administracyjnych na podstawie art. 149 ustawy o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, a w przypadku sądowych postępowań administracyjnych na podstawie ustawy z 2024r.

Wiąże się to z faktem, że postępowanie administracyjne przed organami administracji i sądowe postępowanie administracyjne przed sądami administracyjnymi stanowią same w sobie odrębny zbiór postępowań. Organy administracyjne rozpatrują indywidualne sprawy w zakresie swoich kompetencji, natomiast sądy administracyjne sprawują kontrolę nad działalnością administracji publicznej.

W obecnym systemie prawnym sądy administracyjne nie dysponują środkami pozwalającymi na ocenę postępowania administracyjnego i sądowego jako całości, tj. od chwili obecnej wniesienia sprawy do organu administracyjnego do czasu wydania prawomocnego wyroku sądu administracyjnego. Jednakże, należy podkreślić, że Naczelny Sąd Administracyjny bada długość postępowań sądów administracyjnych zgodnie ze standardami określonymi w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, o których mowa w art. 1 ust. 3 ustawy z 20024 r.

2.2.3 Budżet i zatrudnienie w sądach administracyjnych

Tabela 8. Dane dotyczące pracowników sądów administracyjnych

	Sędziowie		Asesorzy	referendarze sądowi	Personel nie będący sędziami
	Naczelny Sąd Administracyjny	wojewódzkie sądy administracyjne			
2020 (stan na 31 grudnia)	100	430	31	75	1,685
2021 (stan na 31 grudnia)	102	431	43	76	1,678
2022 (stan na 31 grudnia)	107	424	67	77	1,714
2023 (stan na 31 grudnia)	108	422	95	75	1,714
2024 (personel sędziowski - stan na październik 2024; personel nie będący sędziami - stan na 7 października 2024)	110	401	90	75	1,733

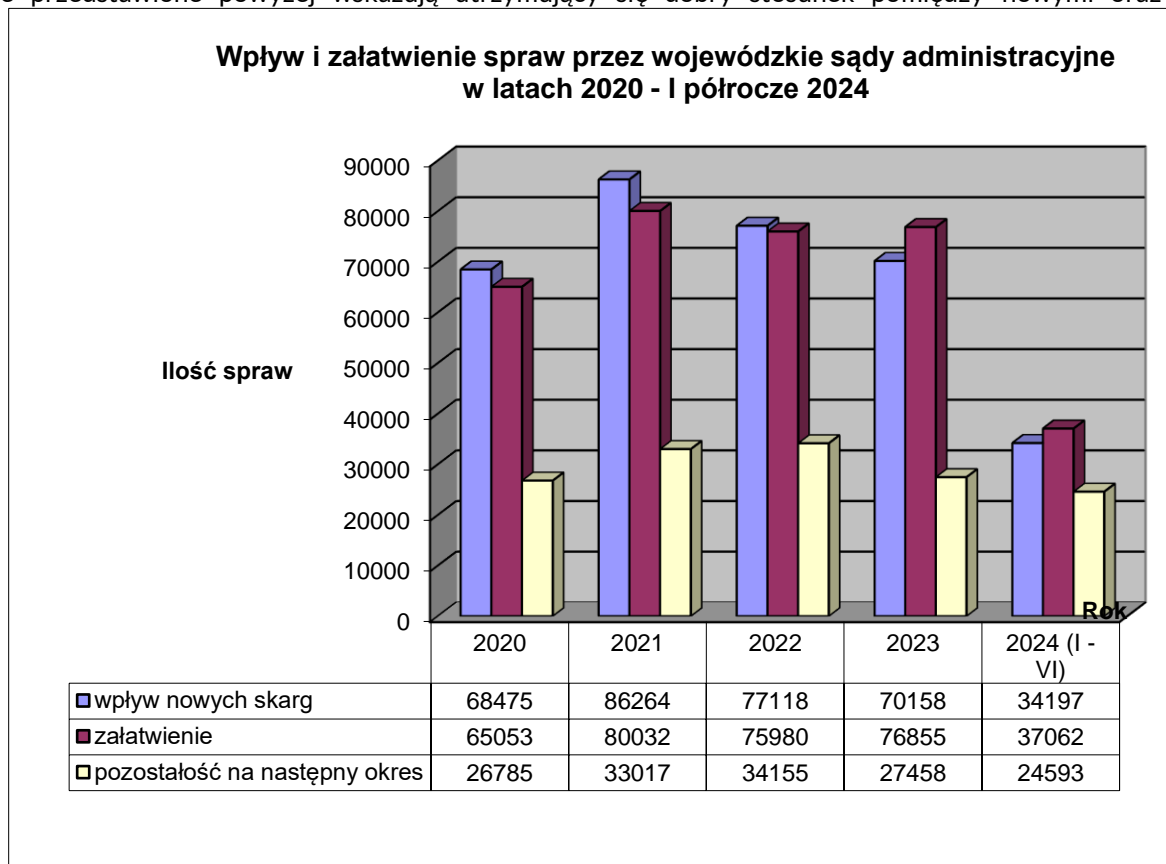
Tabela 9. Budżet sądów administracyjnych

Rok	2024	2023	2022	2021	2020
Budżet (w tysiącach PLN)	876,120	708,781	633,529	598,102	565,783

2.2.4 Dane statystyczne odnośnie obciążenia sądów administracyjnych

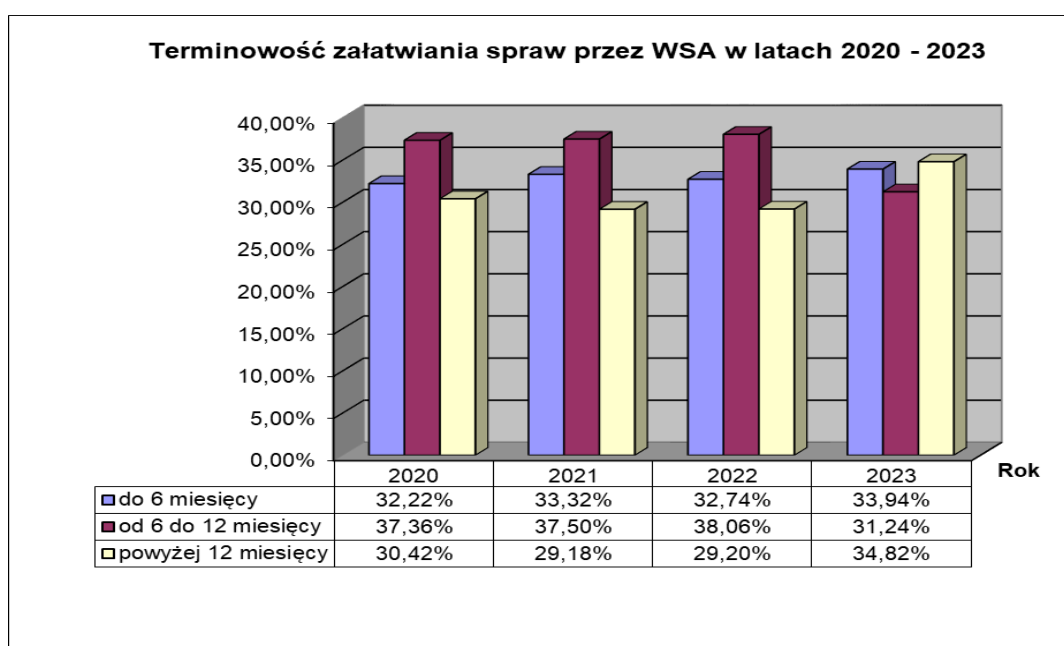
- Skargi wniesione i zakończone przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi w latach 2020 – 2024 (styczeń do czerwca)

Dane przedstawione powyżej wskazują utrzymujący się dobry stosunek pomiędzy nowymi oraz

zakończonymi sprawami. Od 2023 trend większej liczby załatwionych nad nowymi jest stały.

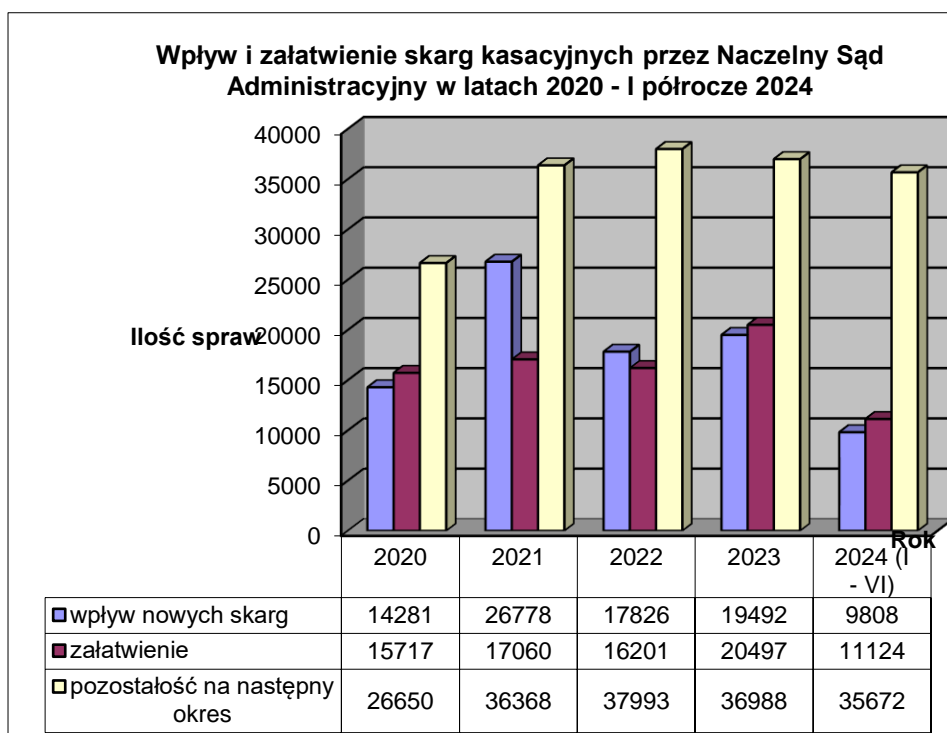
- Terminowość załatwiania spraw przez wojewódzkie sądy okręgowe w latach 2020-2023

Dane przedstawione na powyższym wykresie pokazują, że większość spraw rozpatrywana jest przez okręgowe sądy administracyjne w ciągu jednego roku (69,58% w 2020 r., 70,82% w 2021 r.,

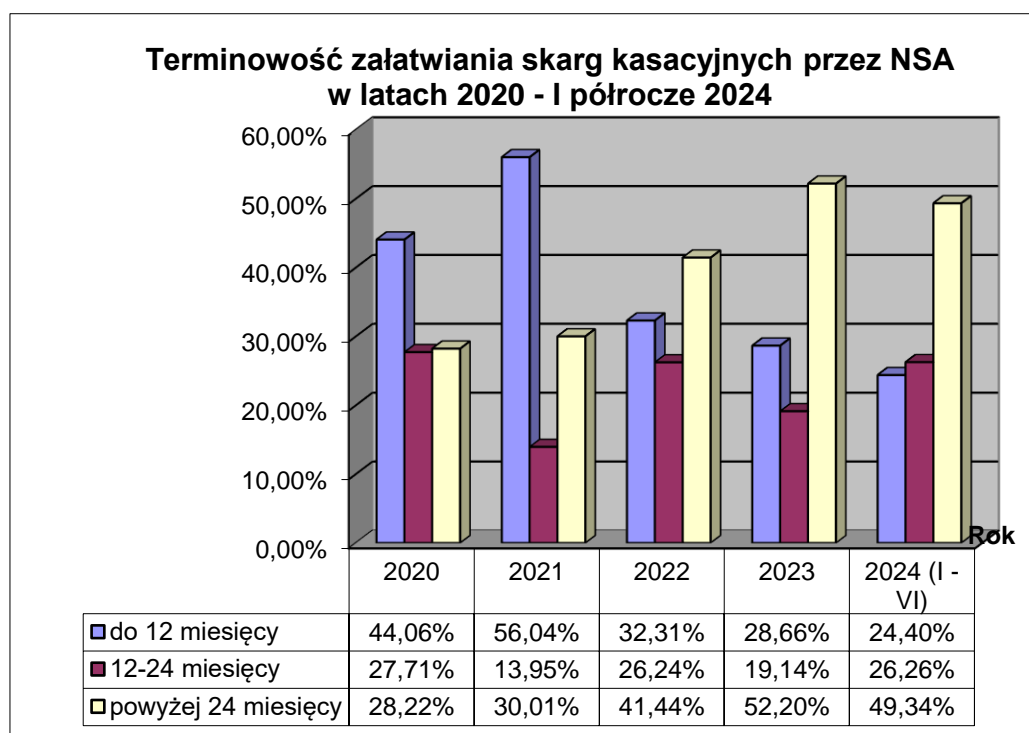
70,80% w 2022 r. i 65,18% w 2023 r.), co wskazuje, że obciążenie pracą przed okręgowymi sądami administracyjnymi jest skutecznie zarządzane.

▪ **2.2.2. Wpływ i terminowość załatwienia skarg kasacyjnych przez NSA w latach 2020-2024**

Dane przedstawione za lata 2020–2024 wskazują na utrzymujący się dobry (poza rokiem 2021) wskaźnik nowych skarg kasacyjnych złożonych w związku ze sprawami zakończonymi w danym roku. Od 2023 r. tendencja do kończenia większej liczby spraw niż nowo wniesionych pozostaje stabilna.

▪ **Terminowość załatwienia skarg kasacyjnych przez NSA w latach 2020 - I półrocze 2024**

Z przedstawionych na diagramie danych wynika, że w latach 2020-2024 wskaźnik dotyczący załatwienia skarg kasacyjnych przez NSA w terminie do 12 miesięcy miał tendencję wzrostową, przy jednoczesnej tendencji spadkowej wskaźnika załatwienia skarg w terminie do 24 miesięcy. Od roku 2022 widać delikatny spadek wskaźnika dotyczącego załatwienia skarg kasacyjnych przez NSA w terminie do 12 miesięcy przy względnie stałej wartości wskaźnika załatwienia skarg w terminie do 24 miesięcy. Jak pokazują analizowane dane, średnio, skargi kasacyjne w połowie przypadków załatwiane są w terminie do 24 miesięcy.

Powyższe można tłumaczyć, w szczególności, zawartością spraw rozpoznawanych przez NSA w następstwie skarg kasacyjnych czy też korzystaniem przez strony z przysługujących im środków procesowych, co wpływa na wydłużenie czasu rozpoznawania spraw. Istotnym czynnikiem wpływającym na długość postępowań, od drugiego kwartału 2020 r., była pandemia COVID-19.

2.2.5 Szkolenia i zwiększanie świadomości

Z inicjatywy Prezesa NSA systematycznie organizowane są szkolenia, seminaria i konferencje dla pracowników wymiaru sprawiedliwości, w tym dla sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych, których celem jest szybkie i zarazem profesjonalne rozpatrywanie spraw przez sądy administracyjne. Zagadnieniom tym była poświęcona konferencja sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA), która odbyła się w dniach 19-20 czerwca 2023 r. W jej trakcie dyskutowano na temat granic właściwości sądów administracyjnych, biorąc pod uwagę zarówno konieczność zapewnienia jednostkom prawa do sądu w rozsądnym terminie, jak i szybkość postępowań sądowych. Tematyki długości postępowań dotyczą regularnie organizowane w Naczelnym Sądzie Administracyjnym narady w obrębie każdej z trzech izb tego sądu (finansowej, gospodarczej i ogólnoadministracyjnej). Sędziowie NSA biorą regularnie udział w konferencjach i seminariach organizowanych dla sędziów wojewódzkich sądów administracyjnych. Tematyka mechanizmów procesowych zwiększających sprawność postępowań sądowych stanowi jeden z podstawowych elementów składowych każdego seminarium.

Szybkość i sprawność postępowania jest przedmiotem stałej obserwacji w ramach analiz prowadzonych w obrębie poszczególnych wojewódzkich sądów administracyjnych, jak i NSA. Temat ten jest podejmowany regularnie w trakcie narad Prezesa NSA z prezesami wojewódzkich sądów administracyjnych. Obciążenie poszczególnych sądów, a także sędziów w nich orzekających, stanowi podstawę do zarządzania przez Prezesa NSA kapitałem ludzkim w postaci asystentów sędziego, pracowników sekretariatów sądowych i personelu pomocniczego zatrudnionego w sądach administracyjnych.

Tematyka terminowości postępowań administracyjnych i sądownoadministracyjnych poruszana jest na łamach redagowanego w NSA czasopisma „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego”, będącego forum wymiany poglądów na temat aktualnych zagadnień z zakresu prawa i postępowania administracyjnego. Niektóre z opracowań odnoszą się wprost do zagadnień dotyczących szybkości postępowań sądowych i administracyjnych (np. W. Piątek, M. Szudrowicz, (Nie)jawne rozpoznanie sprawy – w kierunku usprawnienia postępowania przez sąd administracyjny?, ZNSA 2024, z. 3, s. 67-84). W 2017 r. NSA przygotował notę informacyjną „Europejskie standardy prawa do sądu”, w której przedstawiono ramowe warunki postępowania przed sądami administracyjnymi, w tym m.in. w sprawie długości postępowania, wynikające z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, a także orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE. Powyższa publikacja została rozesłana do sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych.

IV. Wnioski pozwanego państwa

Rząd polski uważa, że ww. działania świadczą o jego determinacji i stałych wysiłkach zmierzających do skrócenia i uproszczenia postępowania krajowego. Rząd zobowiązuje się do dalszego podejmowania wszelkich niezbędnych działań w tym zakresie i poinformuje Komitet ministrów o możliwych nowych inicjatywach i wynikach podjętych działań.

ZAŁĄCZNIK

Informacje o stanie postępowań krajowych w poszczególnych sprawach z grupy spraw *Beller*

	Sprawa	Skarga nr	Data wyroku	Stan postępowania	uwagi
1.	BELLER	51837/99	01/02/2005	w toku	Wyrokiem z dnia 9 listopada 2022 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną spadkobierców skarżących, a po powrocie i dodatkowym rozpatrzeniu akt sprawy organ administracyjny (Miasto Stołeczne Warszawa) pismem z dnia 4 czerwca 2024 r poinformował strony postępowania zgodnie z art. 10 Kodeksu postępowania administracyjnego o zakończeniu gromadzenia dowodów pozwalających na wydanie postanowienia. Po otrzymaniu od stron potwierdzenia otrzymania, organ administracyjny wyda decyzję w tej sprawie.
2.	CZAJKOWSKA i inni	16651/05	13/07/2010	w toku (zawieszona)	W dniu 8/12/2022 postępowanie zostało zawieszono z urzędu z powodu śmierci jednej ze stron i oczekiwaniu na informacje co do spadkobiercy 14/08/2023 organ administracyjny (Prezydent M.st. Warszawy) odmówił wznowienia postępowania. Organ drugiej instancji podtrzymał decyzję w dniu 27/05/2024
3.	GIERMEK i inni	6669/03	15/09/2009	zakończona	Więcej informacji w zrewidowanym Planie Działania z dnia 10 Maja 2024 roku.
4.	GRABIŃSKI	43702/02	17/10/2006	w toku	19/12/2023 postępowanie administracyjne zostało zawieszono , w toku składania dokumentów potwierdzających spadkobiercę zmarłej strony. Postępowanie dotyczy tej samej nieruchomości jak w sprawach <i>Prądkyńska-Pozdniakow, Radoszewska-Zakościelna i Tymieniecki</i>
5.	ISKRZYCCY	9261/02	14/09/2010	w toku	Decyzja z 20/12/2017 odnośnie pozwolenia na użytkowanie cmentarza, wydana przez Inspektora budownictwa w Nowym Targu jest ostateczna. Dodatkowe postępowania związane z tą nieruchomością są w toku
6.	KARASIŃSKA	13771/02	06/10/2009	w toku	Postępowanie egzekucyjne jest w toku. Decyzja organu administracyjnego (Prezydenta miasta Poznań) z dnia 28 czerwca 1998 r. nakazująca przymusową rozbiórkę "elementów składowych mieszkania" sąsiadujących z mieszkaniem skarżącej (zob. § 8 wyroku) pozostaje niewykonana do czasu eksmisji najemców zgodnie z nakaz eksmisji z dnia 18 września 2020 r.
7.	MIKOŁAJ PIOTROWSKI	15910/08	12/10/2010	w toku	Postępowanie dotyczące pozostałej części nieruchomości dziadka skarżącego zostało zakończone decyzją Wojewody Lubelskiego z dnia 25 września 2024 r., jednak w dniu 7

					<p>października 2024 r. władze powiatowe złożyły częściowe odwołanie. Postępowanie apelacyjne toczy się obecnie przed Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.</p> <p>Postępowanie dotyczące pozostałej części nieruchomości zakończyło się postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2018 r., częściowo podtrzymanym po postępowaniu odwoławczym wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 stycznia 2021 r.</p>
8.	PABJAN	24706/05	02/06/2009	W toku (zawieszone)	<p>W dniu 26/06/2010 postępowanie zostało zawieszone z urzędu z powodu śmierci jednej ze stron i braku informacji co do spadkobiercy;</p> <p>Organ Administracyjny (Minister Rolnictwa i rozwoju wsi kontynuuje wysiłki aby zidentyfikować spadkobierców zmarłej strony, np. wnosząc zapytanie do Sądu Rejonowego w Gdańsku, czy toczy się przed nim jakiegokolwiek postępowanie spadkowe i po otrzymaniu odpowiedzi negatywnej w 2023 r. zwrócił się do tego sądu o wyznaczenie opiekuna majątku. Postępowanie to jest w toku.</p>
9.	PALIGA i ADAMKOWICZ	23856/05	14/04/2009	w toku	<p>Od śmierci jednej ze skarżących w 2009 roku postępowanie pozostaje zawieszone ze względu na brak informacji o jej spadkobiercach</p>
10.	POTOCKA	1415/11	25/09/2012	W toku (zawieszone)	<p>W dniu 22/01/2019 postępowanie zostało zawieszone z urzędu z powodu śmierci skarżącej i braku informacji dotyczących jej spadkobiercy;</p>
11.	PRĄDZYŃSKA-POZDNIAKOW	20982/07	07/07/2009	w toku	<p>19/12/2023 postępowanie administracyjne zostało zawieszone, w toku składania dokumentów potwierdzających spadkobiercę zmarłej strony</p> <p>Postępowanie dotyczy tej samej nieruchomości co w sprawach <i>Grabiński, Radoszewska-Zakościelna i Tymieniecki</i></p>
12.	RADOSZEWSKA-ZAKOŚCIELNA	858/08	20/10/2009	w toku	<p>19/12/2023 postępowanie administracyjne zostało zawieszone, w toku składania dokumentów potwierdzających spadkobiercę zmarłej strony</p> <p>Postępowanie dotyczy tej samej nieruchomości co w sprawach <i>Grabiński, Prądkzyńska-Pozdniakow i Tymieniecki</i></p>
13.	SIERMIŃSKI	53339/09	02/12/2014	w toku (zawieszone)	<p>26/04/2024 roku organ administracyjny (Prezydent M.st. Warszawa) zawiesił postępowanie administracyjne, ze względu na trwające składanie dokumentów potwierdzających nabycie prawa spadkowego</p>
14.	TYMIENIECKI	33744/06	07/07/2009	w toku	<p>19/12/2023 postępowanie administracyjne zostało zawieszone, w toku składania dokumentów potwierdzających spadkobiercę zmarłej strony</p>

					Postępowanie dotyczy tej samej nieruchomości co w sprawach <i>Gabiński, Prądkzyńska-Pozdniakow i Radoszewska-Zakościelna</i>
15.	WCISŁO	49725/11	08/11/2018	w toku	Postępowanie przed organami administracji zakończyło się decyzją z dnia 23 czerwca 2022 r., podtrzymaną po tym, jak organ drugiej instancji w dniu 25 kwietnia 2024 r. uznał za niedopuszczalną apelację od decyzji pierwszej instancji. Decyzja organu administracyjnego drugiej instancji została jednak uchylona wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 30 września 2024 r

Informacja o wypłacie słusznego zadośćuczynienia za szkodę majątkową, przyznanego przez Trybunał w sprawie *Wcisło i Cabaj p. Polsce* skarżącym w drugim zgłoszeniu (pani Elżbieta Cabaj i pan Jerzy Cabaj, zgłoszenie nr. 79950/13) w wyroku w sprawie słusznego zadośćuczynienia z dnia 6 sierpnia 2020 r.

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
20 000 EUR	-	-	20 000 EUR
Termin płatności: 06/02/2021			Wypłacono: 22/01/2021

Cupiał p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 15 listopada 2024 r.

Opis sprawy

Cupiał p. Polsce, skarga nr 67414/11, wyrok z dnia 9 marca 2023 r., ostateczny w dniu 9 czerwca 2023 r.

Sprawa dotyczy skargi na naruszenie jego prawa skarżącego do rzetelnego procesu sądowego w związku ze skazaniem go za psychiczne znęcanie się nad swoimi dziećmi poprzez poddawanie ich rzekomo nadmiernym praktykom religijnym. Sądy krajowe skazały skarżącego na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na trzy lata.

Zdaniem Trybunału sądy krajowe w swoich wyrokach nie odniosły się do twierdzeń skarżącego dotyczących ram czasowych, w których pojawiły się zarzuty o znęcanie się. Zdaniem skarżącego zarzuty te pojawiły się nie wcześniej niż po tym, jak jego była żona nawiązała intymną relację z innym mężczyzną. Co więcej, informacje o rzekomym znęcaniu się zostały przekazane organom śledczym dopiero po złożeniu pozwu rozwodowego. Sąd zauważył, że takie dane miały ogromne znaczenie dla procesu karnego. Dlatego też powinny zostać szczegółowo zbadane i omówione. Trybunał przyznał również, że sądy krajowe w swoich wyrokach nie oceniły argumentów skarżącego dotyczących niezależności i bezstronności biegłego, na podstawie opinii którego dokonano istotnych ustaleń faktycznych. W konsekwencji Trybunał zauważył, że w obu przypadkach sądy krajowe nie oceniły konkretnych i ważnych argumentów skarżącego, a zatem nie spełniły jednego z wymogów rzetelnego procesu - a mianowicie konieczności odpowiedniego uzasadnienia decyzji sądowych.

W konsekwencji Trybunał uznał, że doszło do naruszenia prawa do rzetelnego procesu zapisanego w art. 6 § 1 Konwencji. Jednocześnie w ocenie Trybunału nie było potrzeby odrębnego badania pozostałych zarzutów dotyczących naruszenia art. 8, 9 i 14 Konwencji, a także art. 2 Protokołu nr 2 do Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Razem
-	6 000 EUR	-	6 000 EUR
Termin płatności: 09/09/2023			Wypłacono: 06/09/2023

2. Środki indywidualne

Wydaje się, że naruszenie miało charakter incydentalny. Mając na uwadze karny charakter postępowania krajowego oraz wyrok Trybunału potwierdzający naruszenie Konwencji w toku tego postępowania, skarżący jest uprawniony do złożenia wniosku o wznowienie postępowania krajowego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. i domagania się uniewinnienia. Dotychczas skarżący nie skorzystał z tego uprawnienia. Należy podkreślić, że taki wniosek o wznowienie postępowania krajowego, na korzyść oskarżonego, nie jest obwarowany żadnymi terminami, a zatem możliwość ta pozostaje otwarta dla skarżącego w niniejszej sprawie, gdyby zdecydował się z niej skorzystać w przyszłości.

W tych okolicznościach i w świetle wypłaty słusznego zadośćuczynienia, żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Prawo

Wydaje się, że naruszenie art. 6 § 1 Konwencji było spowodowane niestosowaniem odpowiednich krajowych norm prawnych, a nie ich treścią. W szczególności przez brak odpowiedniego, kompleksowego

i rzetelnego uzasadnienia wyroków krajowych. W związku z tym, w opinii rządu, nie są konieczne żadne zmiany legislacyjne w celu wykonania wyroku przyjętego przez Trybunał w niniejszej sprawie.

Rząd przypomina, że krajowe normy prawne przewidują jasne wymogi w odniesieniu do treści uzasadnień wyroków wydanych w sprawach karnych. Zgodnie z art. 424 § 1 polskiego Kodeksu postępowania karnego uzasadnienie wyroku powinno zawierać:

- 1) wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego dowody przeciwne oddalił, oraz
- 2) wskazanie podstawy prawnej wyroku.

Dodatkowo uzasadnienie powinno zawierać wskazanie okoliczności, które sąd wziął pod uwagę przy wymiarze kary, w szczególności w wypadkach nadzwyczajnego złagodzenia kary, zastosowania środków zapobiegawczych, uwzględnienia skargi cywilnej, a także do innych rozstrzygnięć zawartych w wyroku (art. 424 § 2 k.p.k.).

W razie złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku tylko co do kary i innych konsekwencji prawnych przestępstwa, uzasadnienie powinno zawierać co najmniej wyjaśnienie podstawy prawnej tego wyroku i wskazanych rozstrzygnięć (art. 424 § 3 k.p.k.).

2. Publikacja i rozpowszechnianie wyroku Trybunału

Powyższe przepisy wskazują, że prawo krajowe zapewnia odpowiednie, skuteczne i wystarczające regulacje, które odnoszą się do stwierdzonego w niniejszej sprawie naruszenia Konwencji. Wydaje się zatem, że źródłem naruszenia była nieprawidłowa praktyka sądów orzekających, a nie samo prawo. W tej sytuacji publikacja i rozpowszechnienie wyroku Trybunału powinno być wystarczające dla uniknięcia podobnych naruszeń w przyszłości.

W tym kontekście należy zauważyć, że wyrok został przetłumaczony na język polski i opublikowany (zarówno w języku angielskim, jak i polskim) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc) w sekcji poświęconej orzecznictwu Trybunału. Informacja o wyroku została również umieszczona w sekcji „Aktualności” na stronie internetowej.

W dniu 11 maja 2023 r. Ministerstwo Sprawiedliwości wysłało pisma do Prezesów Sądów Rejonowych Lublin-Wschód i Lublin-Zachód oraz do Prezesa Sądu Okręgowego w Lublinie - sądów, które wydały wyroki krajowe w przedmiotowej sprawie (Sądy Rejonowe Lublin-Wschód i Lublin-Zachód powstały po podziale dawnego Sądu Rejonowego w Lublinie). Wyżej wymienione sądy zostały poinformowane o treści wyroku Trybunału. Dodatkowo w dniu 21 listopada 2023 r. pismo wraz z wyrokiem zostało wysłane do prezesów wszystkich sądów rejonowych. Prezesi zostali zobowiązani do rozpowszechnienia wyroku wśród sędziów sądów rejonowych i okręgowych, w tym sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach karnych.

Informacja o wyroku ETPC została również zawarta w szkoleniu O8/B/23 „Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich - wybór i analiza orzecznictwa”. Szkolenie odbyło się 9 października 2023 r. i wzięło w nim udział 90 uczestników (sędziów i asesorów orzekających w sprawach karnych).

Ponadto do prokuratorów, sądów i jednostek penitencjarnych został rozestany newsletter przygotowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, zawierający informacje o wyroku wydanym w sprawie *Cupiał p. Polsce*.

W tych okolicznościach żadne inne ogólne środki nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a opisane powyżej środki o charakterze ogólnym będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Drozd p. Polsce – raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.

Opis sprawy

Drozd p. Polsce, skarga nr 15158/19, wyrok z dnia 6 kwietnia 2023 r., ostateczny w dniu 6 lipca 2023 r.

Sprawa dotyczyła zarzutu naruszenia art. 10 Konwencji wynikającego z zakazu wstępu do Sejmu RP nałożonego na skarżących.

Skarżący wzięli udział w demonstracji związanej z planowaną reformą sądownictwa. Demonstracja odbyła się poza terenem Sejmu RP. Następnie przyznano im jednorazowe przepustki umożliwiające wejście do Sejmu i obserwację debaty. Po przejściu przez bramę wejściową skarżący rozwinęli transparent z napisem „Obrona niezależnych sądów”. Służba Bezpieczeństwa Parlamentu poprosiła skarżących o zachowanie zgodne z celem ich wizyty. Skarżący nie zastosowali się do prośby i zostali natychmiast wyprowadzeni z terenu Sejmu. Zostali również zobowiązani do zwrotu przepustek jednorazowych. W dniu 22 czerwca 2017 r. Szef Służby Ochrony Sejmu zakazał im wstępu na teren Sejmu do dnia 21 czerwca 2018 r.

Skarżący odwołali się od tych decyzji do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Sąd Administracyjny wydał dwa wyroki i odrzucił skargi skarżących, uznając je za niedopuszczalne. Sąd Administracyjny uznał, że pismo Szefa Ochrony Sejmu nie stanowiło decyzji administracyjnej. Służba Ochrony Sejmu była formacją mundurową podległą bezpośrednio Marszałkowi Sejmu. W związku z tym, Szef Ochrony Sejmu nie był organem administracji, a jego decyzje nie mogły być zaskarżane do sądów administracyjnych. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargi kasacyjne skarżących.

Trybunał zauważył, że środek nałożony na skarżących miał negatywne konsekwencje, w szczególności uniemożliwił im uzyskanie informacji na temat działalności organów administracji publicznej. To z kolei negatywnie wpłynęło na zdolność skarżących do korzystania z prawa do wolności wypowiedzi. W związku z tym, Trybunał uznał, że doszło do ingerencji w prawa skarżących zapisane w art. 10 Konwencji. Ingerencja ta została nałożona zgodnie z odpowiednim prawem krajowym, które zdaniem Trybunału było jasne i nie miało zbyt szerokiego zakresu. Jednocześnie Trybunał stwierdził, że ingerencja nie była konieczna w demokratycznym społeczeństwie i nie towarzyszyły jej odpowiednie zabezpieczenia proceduralne. W szczególności, nie istniała jasna procedura zaskarżenia środka. W związku z powyższym, skarżący nie mogli przedstawić swoich argumentów. W konsekwencji Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	1000 EUR	2 361 EUR	3 361 EUR
Termin płatności: 06/10/2023			Wypłacono: 18/09/2023

2. Środki indywidualne

Ponieważ naruszenie miało charakter incydentalny, a skarżącym wypłacono słuszne zadośćuczynienie, inne środki indywidualne nie wydają się konieczne. Od listopada 2020 r. nie jest stosowany § 21 zarządzenia Marszałka Sejmu w sprawie wstępu do budynków zarządzanych przez Kancelarię Sejmu oraz wstępu i wjazdu na tereny będące w zarządzie Kancelarii Sejmu. W stosunku do skarżących zakaz obowiązywał do 21 czerwca 2018 r. i obecnie wygaś.

W tych okolicznościach żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki ogólne

1. Prawodawstwo

Obecnie zasady zapewnienia bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Sejmu oraz utrzymania porządku wewnętrznego w parlamencie regulowane są na poziomie ustawowym.

W dniu 20 maja 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o Służbie Ochrony Państwa. Jej przepisy regulują również zasady wstępu na teren Sejmu oraz uprawnienia Służby Ochrony Sejmu i jej Szefa.

Art. 12 ust. 1 ustawy zawiera zamknięty katalog uprawnień funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa w stosunku do osób trzecich. Zgodnie z powyższym przepisem funkcjonariusz Służby Ochrony Sejmu ma prawo wydawania poleceń porządkowych osobom, których zachowanie stwarza lub może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa osób, obszarów, obiektów i urzędzeń podlegających ochronie Służby Ochrony Sejmu; funkcjonariusz ma również prawo legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości, a także ujęcia osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz mienia, jak również ujęcia osób rażąco naruszających porządek publiczny. Ponadto funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa Parlamentu mogą w ograniczonym zakresie dokonywać kontroli osobistej oraz przeglądać zawartość bagaży.

W ust. 2-8 art. 12 ustawy wskazano sposób przeprowadzenia ww. czynności oraz przewidziano szczególne procedury odwoławcze. Zgodnie z tymi przepisami osoba zatrzymana przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa Parlamentu korzysta z praw osoby zatrzymanej przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego. Zatrzymanie osoby jest traktowane jako środek ostateczny, który może być zastosowany tylko wtedy, gdy inne środki okazały się bezcelowe lub nieskuteczne. Osoba zatrzymana powinna być niezwłocznie poddana badaniom lekarskim lub udzielona jej pierwsza pomoc medyczna, jeżeli zachodzi uzasadniona konieczność.

Zgodnie z art. 12 ust. 6 czynności funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa powinny być wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której są podejmowane, oraz w zakresie niezbędnym w danych okolicznościach do osiągnięcia celu wykonywanej czynności. Po przeprowadzeniu tych czynności funkcjonariusz poucza osobę zainteresowaną o prawie wniesienia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora

w terminie 7 dni od dnia przeprowadzenia czynności. Do postępowania zażaleniowego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego. W przypadku kontroli osobistej i przeglądania bagaży przysługuje zażalenie do właściwego miejscowo sądu rejonowego

Bardziej szczegółowe zasady wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania i dokumentowania czynności przez funkcjonariusza Służby Ochrony Państwa.

Jak zauważył Europejski Trybunał Praw Człowieka, 13 grudnia 2018 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wydał wyrok (sygn. akt IV SA/Wa 1979/18) oddalający skargę członka organizacji pozarządowej na decyzję Szefa Kancelarii Sejmu odmawiającą wstępu na posiedzenie plenarne Sejmu. Sąd potwierdził, że decyzja była aktem z zakresu administracji publicznej dotyczącym praw i obowiązków wynikających z przepisów prawa. W związku z tym mogła zostać poddana kontroli sądowej. Członek organizacji pozarządowej złożył skargę kasacyjną od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w części oddalającej jego skargę. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 23 lutego 2022 r. (sygn. akt III OSK 1238/21) częściowo uwzględnił skargę i uznał decyzję Szefa Kancelarii Sejmu za bezskuteczną. Naczelny Sąd Administracyjny zauważył, że art. 61 Konstytucji RP nie reguluje sposobu dostępu do obrad kolegialnych organów władzy publicznej, lecz samą zasadę ich dostępności. Zgodnie z nią każdy obywatel ma prawo wstępu na posiedzenia takich organów, a prawo to może być ograniczone tylko ze względu na ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa. Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że prokonstytucyjna wykładnia ww. przepisu wskazuje, że każde ograniczenie treści tego prawa podlega wykładni zawężającej.

12 lutego 2019 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie rozpoznał skargi dwóch dziennikarzy (IV SA/Wa 2001/18 i IV SA/Wa 2018/18), którym odmówiono wstępu na posiedzenia plenarne Sejmu. Sąd uznał, że środki te nie były uzasadnione. Stwierdził ponadto, że choć technicznie to Szef Ochrony Sejmu odmówił wydania dziennikarzom jednorazowych przepustek, to w rzeczywistości decyzja została podjęta

przez Marszałka Sejmu, ponieważ Szef Ochrony Sejmu nie był organem administracyjnym i jedynie wykonał polecenie Marszałka. Decyzja ta dotyczyła czynności z zakresu administracji publicznej. W dniu 7 lipca 2022 r. Naczelny Sąd Administracyjny utrzymał w mocy wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 12 lutego 2019 r. (sygn. akt III OSK 1363/21) i oddalił skargę kasacyjną Marszałka Sejmu.

Rząd podkreśla, że § 21 rozporządzenia Marszałka Sejmu w sprawie wstępu do obiektów budowlanych będących w zarządzie Kancelarii Sejmu oraz wstępu i wjazdu na tereny będące w zarządzie Kancelarii Sejmu nie był stosowany od listopada 2020 r.

W związku z powyższym rząd uważa, że problem zidentyfikowany przez Trybunał w sprawie *Drozd p. Polsce* miał charakter incydentalny i że przepisy wprowadzone od 2017 r., a także orzecznictwo sądów administracyjnych, nie mają zastosowania.

W konsekwencji rząd stoi na stanowisku, że problem zidentyfikowany przez Trybunał w sprawie *Drozd p. Polsce* miał charakter incydentalny, a wprowadzone od 2017 r. przepisy, orzecznictwo sądów administracyjnych, a także dotychczasowa praktyka kierownictwa Sejmu RP skutecznie wyeliminowały zagrożenie podobnymi naruszeniami w przyszłości.

3. Tłumaczenie i rozpowszechnianie wyroku.

Informacja o wyroku została przesłana do Kancelarii Sejmu. Jej streszczenie zostało również zamieszczone w dziale „aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

(<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka17>).

Wyrok został przetłumaczony na język polski. Polska i angielska wersja wyroku zostały opublikowane w bazie orzeczeń ETPC prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Wersja polska zostanie wkrótce udostępniona w bazie HUDOC.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a opisane powyżej środki o charakterze ogólnym będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Giermek i inni p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 10 maja 2024 r.

Opis sprawy

Giermek p. Polsce, skarga nr 6669/03, wyrok z dnia 15 września 2009 r., ostateczny w dniu 15 grudnia 2009r.

Sprawa dotyczy niewykonania decyzji wydanej przez organ krajowy tj. Burmistrza Zatora w dniu 14 maja 1997 r. oraz późniejszego wyroku wydanego przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie w dniu 9 lipca 2004 r., co spowodowało naruszenie art. 6 § 1 Konwencji. Europejski Trybunał stwierdził również naruszenie art. 6 § 1 Konwencji ze względu na długość postępowania administracyjnego.

W 1985 r. sąsiad skarżących T.P. założył wytwórnię produkującą napoje gazowane, uzyskując odpowiednie zezwolenia. Firma znajdowała się na tej samej ulicy i w bezpośrednim sąsiedztwie domów skarżących. W latach 1990 i 1992 T.P. rozszerzył swoją działalność o sprzedaż hurtową i detaliczną żywności. W 1991 r. uzyskał pozwolenie na budowę dodatkowego magazynu na swojej posesji. W bliżej nieokreślonym dniu skarżący i inni mieszkańcy tej samej ulicy złożyli skargę do Burmistrza Zatora w związku z dużym natężeniem ruchu i uciążliwościami powodowanymi przez hurtownię prowadzoną przez T.P. W dniu 23 września 1993 r. Burmistrz Zatora wydał decyzję zakazującą T.P. użytkowania niektórych budynków należących do jego firmy na hurtownię spożywczą, ponieważ nie uzyskał on odpowiednich zezwoleń.

W dniu 23 listopada 1993 r. Wojewoda Bielski oddalił odwołanie T.P. od przedmiotowej decyzji. T.P. odwołał się do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W dniu 12 stycznia 1994 r. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił obie decyzje.

W dniu 14 maja 1997 r. Burmistrz Zatora wydał decyzję dotyczącą korzystania z nieruchomości przez T.P. Nakazała ona zaprzestania korzystania z magazynu w celu prowadzenia hurtowej sprzedaży piwa i artykułów spożywczych. W dniu 15 lipca 1997 r. wojewoda bielsko-bialski utrzymał w mocy decyzję burmistrza. T.P. odwołał się do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W dniu 6 października 1999 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę. Po wydaniu wyroku skarżący podjęli różne dodatkowe działania w celu wykonania decyzji Burmistrza Zatora.

W dniu 9 lipca 2004 r. odbyła się rozprawa przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Krakowie. Na rozprawie skarżący podnieśli, że T.P. nie wywiązał się z obowiązków nałożonych na niego przez władze administracyjne. Podkreślili, że dalsze niewykonanie decyzji administracyjnej z dnia 14 maja 1997 r. miało dla nich negatywne konsekwencje. Wojewódzki Sąd Administracyjny nakazał Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Oświęcimiu wydanie decyzji lub podjęcie innych niezbędnych działań w celu wykonania wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 października 1999 r. w terminie dwóch miesięcy od daty otrzymania akt sprawy.

W międzyczasie, w dniu 20 stycznia 2003 r., drugi skarżący złożył skargę do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego twierdząc, że decyzja przeciwko T.P. nie została wykonana. Również pozostali skarżący w dniu 3 marca 2005 r. złożyli skargę do Sądu Administracyjnego w Krakowie, a w dniu 5 maja 2005 roku skarżący złożyli skargę do Wojewody Małopolskiego na bezczynność Powiatowego Inspektora w Oświęcimiu w zakresie wykonania decyzji z dnia 14 maja 1997 r. Jednakże, wszelkie wspomniane powyżej środki okazały się bezskuteczne, a decyzja nie została wykonana do dnia wydania wyroku przez Trybunał.

Trybunał powtórzył, że opóźnienie w wykonaniu wyroku może być uzasadnione w szczególnych okolicznościach. Opóźnienie to nie może jednak naruszać istoty prawa chronionego na mocy art. 6 ust. 1 Konwencji. Ponadto, Trybunał zauważył, że chociaż wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 9 lipca 2004 r. nałożył na Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego obowiązek wydania decyzji lub podjęcia innych niezbędnych działań w celu wykonania wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 października 1999 r. w terminie dwóch miesięcy, wyrok z dnia 9 lipca 2004 r. nie został wykonany przez prawie pięć lat po jego wydaniu. Biorąc pod uwagę powyższe, Trybunał uznał,

że fakty sprawy nie wykazały żadnego uzasadnienia dla niewykonania wyroku z dnia 9 lipca 2004 r. W konsekwencji, stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	3 900 EUR		3 900 EUR
Termin płatności: 15/03/2010			Wypłacono: 25/02/2010

2. Środki indywidualne

Postanowieniem z dnia 7 czerwca 2023 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Oświęcimiu umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie przywrócenia pierwotnego przeznaczenia magazynu (składowanie napojów bezalkoholowych) i zaprzestania wykorzystywania go do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie sprzedaży hurtowej i detalicznej artykułów spożywczych. Przywrócenie pierwotnego sposobu użytkowania okazało się niemożliwe z uwagi na fakt, że firma T.P. produkująca napoje bezalkoholowe już nie istnieje. Co więcej, oględziny obiektu wykazały, że jest on obecnie wykorzystywany do składowania drewna, drzew dachowych i sprzętu rolniczego. W związku z tym, zobowiązanie do zaprzestania wykorzystywania obiektu do sprzedaży hurtowej i przechowywania żywności zostało wykonane.

W tych okolicznościach żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Rząd zauważa, że w kontekście wykonywania wyroków Trybunału w sprawie z grupy *Beller p. Polsce* (a wcześniej w sprawie z grupy *Fuchs p. Polsce*) podjęto szereg działań mających na celu uniknięcie braku właściwej aktywności organów administracji publicznej, jak również dotyczących wyeliminowania nadmiernej długości postępowań administracyjnych. Wyrok Trybunału w sprawie *Giermek p. Polsce* został przesłany do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Oświęcimiu wraz z wyrokiem wydanym w podobnej sprawie, tj. w sprawie *Giza p. Polsce*, który został przetłumaczony na język polski. Środki generalne dotyczące problemu nadmiernej długości postępowań administracyjnych są nadzorowane przez Komitet Ministrów w ramach grupy spraw *Beller* (skarga nr 51837/99). rząd zobowiązuje się do regularnego informowania Komitetu Ministrów o działaniach zmierzających do wykonania wyroków dotyczących przewlekłości postępowań.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że dalsze indywidualne środki nie są konieczne w tej sprawie i zobowiązuje się do dalszego informowania Komitetu Ministrów o działaniach mających na celu wykonanie wyroków w odniesieniu do nadmiernej długości postępowań administracyjnych w ramach grupy spraw *Beller*.

Grobelny p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 3 stycznia 2024 r.

Opis sprawy

Grobelny p. Polsce, skarga nr 60477/12, wyrok z dnia 5 marca 2020 r., ostateczny w dniu 5 lipca 2020 r.

Sprawa dotyczy odmowy wypłaty skarżącemu renty inwalidzkiej przez władze krajowe przez okres 21 miesięcy po popełnieniu błędu dotyczącego oceny stanu jego zdrowia i zdolności do pracy (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).

Skarżący otrzymywał rentę inwalidzką od 1994 r. do marca 2008 r. Jednakże, po ponownym zbadaniu jego stanu zdrowia w 2008 r., Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej KRUS) uznała, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy i odmówiła wypłaty renty rolniczej ze skutkiem od kwietnia 2008 r. Skarżący zaskarżył wyrok, twierdząc, że stan jego zdrowia nie zmienił się od czasu przyznania mu prawa do renty. Jednakże zarówno Sądy Okręgowe, jak i Sąd Apelacyjny oddaliły apelację w 2009 r., opierając się na ekspertyzach przedstawionych przez biegłego.

W dniu 19 stycznia 2010 r. skarżący złożył kolejny wniosek do KRUS-u o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy, który został ponownie odrzucony, w efekcie skarżący zaskarżył decyzję. W dniu 24 września 2010 r., Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim uznał odwołanie i przywrócił skarżącemu prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia 19 stycznia 2010 r., powołując się na orzeczenie lekarskie z dnia 18 czerwca 2010 r., potwierdzające, że skarżący był całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym przez cały okres tj. od końca marca 2008 r. Biegli z zakresu medycyny sporządzając opinię dysponowali pełną dokumentacją medyczną i aktami postępowania, co doprowadziło ich do odmiennych wniosków niż w postępowaniu wydanym przez sąd pierwszej instancji. Skarżący wniósł apelację od wyroku, domagając się w szczególności przywrócenia mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 kwietnia 2008 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację skarżącego w dniu 27 stycznia 2011 roku, uznając, że zważywszy na zakres obowiązywania zasady powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*) niemożliwe było ponowne zbadanie i ponowne ustalenie stanu zdrowia skarżącego, mimo że w prowadzonym postępowaniu biegli stwierdzili jego całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 31 marca 2008 r. W związku z powyższym, Sąd uznał, że jest związany ustaleniami poczynionymi w ramach pierwszego postępowania instancyjnego, zawartymi w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2009 r.

W dniu 1 sierpnia 2011 r. skarżący wytoczył przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Zielonej Górze powództwo cywilne o zapłatę odszkodowania domagając się prawa do odszkodowania za okres 21 miesięcy, przez które był pozbawiony w którym był pozbawiony świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego. W 2012 r. Sąd Rejonowy w Sulęcinie oddalił powództwo skarżącego o zapłatę odszkodowania stwierdzając, że działania KRUS jako przedstawiciela władzy publicznej nie miały bezprawnego charakteru.

Uznał również, że nie może uchylić prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2011 r. w zakresie oceny prawnej bądź ustaleń faktycznych poczynionych przez ten sąd, mając na względzie zasadę *res iudicata* przewidzianej w art. 365 Kodeksu postępowania cywilnego, która wyklucza możliwość ponownego orzekania w kwestii całkowitej niezdolności skarżącego do pracy w gospodarstwie rolnym po 31 marca 2008 r. Ponadto sądy krajowe w poprzednich postępowaniach nie popełniły rażących błędów w interpretacji i stosowaniu odpowiednich zasad, które mogłyby spowodować odpowiedzialność Skarbu Państwa. Skarżący wniósł apelację. Sąd drugiej instancji utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, dzieląc jego ocenę prawną.

Trybunał stwierdził, że w okolicznościach sprawy nie ulega wątpliwości, że skarżący był niezdolny do pracy w okresie od 1 kwietnia 2008 r. do 19 stycznia 2010 r. oraz że spełniał wszystkie przesłanki uprawniające do pobierania renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy. W konsekwencji fakt pozbawienia skarżącego prawa do pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy bez żadnej możliwości uzyskania materialnego odszkodowania stanowi ingerencję w jego prawa na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji. Ingerencja ta była oczywiście nieproporcjonalna. Trybunał uznał, że na skarżącego nałożono nadmierne obciążenie z uwagi na fakt, że wskutek nieprawidłowej oceny jego stanu zdrowia

przez biegłych lekarzy KRUS całkowicie utracił on rentę z tytułu niezdolności do pracy, pomimo że wciąż pozostawał całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.

W niniejszej sprawie Trybunał zauważa, że władze krajowe, w tym sądy krajowe, w toku postępowania odszkodowawczego nie wywiązały się ze swego obowiązku działania w odpowiednim czasie, we właściwy sposób oraz z najwyższą konsekwencją, skoro nie zdołały naprawić błędu, który bez wątplenia należy przypisać KRUS.

Trybunał zauważył, że władze krajowe powinny były zapewnić skarżącemu rozwiązanie prawne umożliwiające uzyskanie odszkodowania od KRUS, ponieważ to KRUS powinien ponieść konsekwencje błędu popełnionego przez swoich biegłych (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Łącznie
3 460 EUR	2 500 EUR	-	5960 EUR
Termin płatności: 05/10/2020		Wypłacono: 28/07/2020	

2. Środki indywidualne

Skarżącemu nie przysługują żadne środki procesowe w związku z powództwem o odszkodowanie przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W szczególności wyrok Trybunału nie może stanowić ustawowej podstawy wznowienia postępowania cywilnego w przedmiocie jego roszczenia odszkodowawczego zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu drugiej instancji.

Co do zasady, w sytuacji odkrycia nowych faktów lub dowodów istniejących przed uprawomocnieniem się decyzji dotyczącej świadczeń, mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, należy ponownie ustalić prawo do świadczeń lub ich wysokość - na wniosek osoby zainteresowanej albo z urzędu. Od dnia 1 stycznia 1991 r. do dnia 17 kwietnia 2017 r. taka skarga mogłaby zostać złożony na podstawie art. 44(2) ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z 1991 r. (zob. poniżej). W okolicznościach niniejszej sprawy stosowanie ww. przepisów po wydaniu wyroku przez Sąd nie było konieczne, gdyż zasądzone słuszne zadośćuczynienie pieniężne obejmowało rentę z tytułu niezdolności do pracy skarżącego za sporny okres.

Dodatkowo, sam fakt niepobierania renty z tytułu niezdolności do pracy przez okres 21 miesięcy nie miał wpływu na widoki skarżącego na uzyskanie w przyszłości innego świadczenia rentowego, ani na jego wysokość. Emerytura rolnicza dla mężczyzn może zostać przyznana po spełnieniu dwóch warunków. Po pierwsze, mężczyzna musi mieć ukończone 65 lat. Po drugie, musi być ubezpieczony przez co najmniej 25 lat. Skarżący rzeczywiście ma 69 lat, ale w lutym 1995 r. przestał pracować jako rolnik i zaczął dzierżawić swoje gospodarstwo. W 2004 r. zawarł kolejną umowę dzierżawy na okres 10 lat. Umowa ta obowiązywała również od dnia 1 kwietnia 2008 r. do dnia 18 stycznia 2010 r. W konsekwencji, skarżący podlegał ubezpieczeniu jako rolnik przez łączny okres 8 lat, 1 miesiąca i 12 dni, co stanowi mniej niż 1/3 wymaganych 25 lat. Fakt niepobierania renty z tytułu niezdolności do pracy przez okres 21 miesięcy nie miał zatem wpływu ani na jego widoki na uzyskanie w przyszłości innego świadczenia rentowego, ani na jego wysokość.

W świetle wypłacenia skarżącemu słusznego zadośćuczynienia oraz biorąc pod uwagę fakt, że naruszenie stwierdzone przez Trybunał wynikało ze sposobu, w jaki prawo krajowe było stosowane w praktyce przez władze krajowe w sprawie skarżącego, a także biorąc pod uwagę okoliczność, że jego prawa emerytalne nie zostały naruszone w żaden inny sposób, żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Trybunał stwierdzając naruszenie art. 1 Protokołu 1, orzekł, że ingerencja w prawo własności skarżącego była wyraźnie nieproporcjonalna, ponieważ:

- w skutek nieprawidłowej oceny jego stanu zdrowia przez biegłych lekarzy KRUS całkowicie utracił on rentę z tytułu niezdolności do pracy, pomimo że wciąż pozostawał całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.
- władze krajowe, w tym sądy krajowe, w toku postępowania odszkodowawczego nie wywiązały się ze swego obowiązku działania w odpowiednim czasie, we właściwy sposób oraz z najwyższą konsekwencją, skoro nie zdołały naprawić błędu, który bez wątpienia należy przypisać KRUS.
- Istniały odpowiednie i dostateczne powody, by odstąpić od tej zasady w celu zapewnienia poszanowania sprawiedliwości społecznej i uczciwości.

Trybunał podkreślił w tym względzie, że nie należało, aby odstąpienie od zasady res iudicata w celu przyznania zadośćuczynienia skarżącemu miało być jedynym środkiem służącym zdjęciu przez władze krajowe nieproporcjonalnego obciążenia spoczywającego na skarżącym, aby uwolnić go od nieproporcjonalnej ingerencji, które został poddany. Władze krajowe powinny były zapewnić mu rozwiązanie prawne umożliwiające uzyskanie odszkodowania od KRUS, ponieważ to KRUS powinien ponieść konsekwencje błędu popełnionego przez swoich biegłych.

Wydaje się zatem, że naruszenie stwierdzone przez Trybunał w niniejszej sprawie wynikało z błędnej bierności władz krajowych, które zaniechały znalezienia odpowiedniego rozwiązania dla zrekompensowania wartości świadczenia socjalnego, którego skarżący został pozbawiony przez okres 21 miesięcy.

Należy więc uznać, że jednym z takich rozwiązań mogłoby być zastosowanie wspomnianego już (w ramach poszczególnych środków) art. 44 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w odniesieniu do wniosków złożonych od dnia 1 stycznia 1990 r. do dnia 17 kwietnia 2017 r.) lub art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w związku z art. 44 ust. 2 i art. 6 pkt 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w odniesieniu do wniosków złożonych po dniu 17 kwietnia 2017 r.). Normy prawne zawarte w ww. przepisach ustanawiają ekwiwalentne rozwiązania dla sytuacji, w których po ostatecznym ustaleniu prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości ujawniają się nowe okoliczności.

Art. 44 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w pierwotnym brzmieniu stanowił, że prawo do świadczeń z ubezpieczenia lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Od dnia 18 kwietnia 2017 r. ww. przepis w związku z art. 6 pkt 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przewiduje stosowanie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przewiduje on analogiczne rozwiązanie jak art. 44 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w pierwotnym brzmieniu. Zgodnie z tym artykułem:

1. Prawo do świadczeń lub ich wysokość ustala się ponownie - [albo] na wniosek osoby zainteresowanej, albo z urzędu - jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

2. Jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy, na podstawie dowodów lub okoliczności określonych w ust. 1:

(1) wydaje z urzędu decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub zwiększającą ich wysokość.

Wydaje się zatem, że organ rentowy po ujawnieniu nowych faktów/dowodów winien był dokonać ponownej oceny prawa skarżącego do renty z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na nowe dowody/okoliczności ujawnione w drugim toku postępowania. Również skarżący mógł złożyć stosowny wniosek, a nie domagać się odszkodowania w postępowaniu cywilnym. Decyzja wydana w tym zakresie przez organ rentowy ponownie podlegałaby zaskarżeniu, a takie odwołanie nie byłoby objęte zasadą res iudicata.

Taką możliwość zdaje się potwierdzać orzecznictwo Sądu Najwyższego, np. postanowienie z 13 grudnia 2018 r. w sprawie I UK 480/17.

Sąd Najwyższy w tym orzeczeniu wyróżnił trzy rodzaje sytuacji, w których uprzednio zapadł prawomocny wyrok oddalający odwołanie od decyzji, w której organ rentowy odmówił ustalenia prawa do określonego świadczenia, a ubezpieczony w kolejnym postępowaniu ponownie ubiega się o to samo świadczenie:

- 1) został złożony nowy wniosek o emeryturę, bez powoływania się na nowe dowody lub okoliczności istniejące przed datą wydania poprzedniej decyzji i bez powoływania się na nowe, późniejsze zdarzenia - gdzie zastosowanie ma powaga rzeczy osądzonej;
- 2) w nowym wniosku ubezpieczony powołuje się na późniejsze zdarzenia, które miały miejsce po zamknięciu rozprawy w poprzedniej sprawie - gdzie nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, choć sąd orzekający w nowym postępowaniu jest związany poprzednim wyrokiem;
- 3) w kolejnym wniosku (jak w sprawie skarżącego) ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności lub dowody istniejące przed datą wydania poprzedniej decyzji - wówczas nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej i zastosowanie znajduje art. 114 § 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. 114 § 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W świetle okoliczności niniejszej sprawy, rozpowszechnienie wyroku Trybunału należy uznać za wystarczające do wdrożenia środków generalnych. W związku z tym, wyrok w sprawie *Grobelny p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc). Tłumaczenie zostało również udostępnione w bazie danych HUDOC. Ponadto, informacja o przedmiotowym wyroku została zamieszczona w biuletynie Ministerstwa. Dodatkowo informacja o wyroku w sprawie *Grobelny p. Polsce* została przesłana do prezesów sądów krajowych, które rozpoznawały sprawę skarżącego, ze szczególną prośbą o zapoznanie z jego treścią sędziów orzekających w wydziałach pracy i ubezpieczeń społecznych.

Reasumując, wyrok został również rozpowszechniony wśród 45 sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach cywilnych powołanych w sądach okręgowych w celu upowszechnienia go wśród wszystkich sędziów w odpowiednich regionach. Wyrok został również przesłany do oddziałów terenowych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w celu rozpowszechnienia go w jednostkach organizacyjnych odpowiedzialnych za orzecznictwo lekarskie i postępowania odwoławcze przed krajowymi sądami powszechnymi oraz wśród lekarzy wydających opinie przez biegłych.

W tych okolicznościach żadne inne ogólne środki nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że dalsze środki indywidualne nie są konieczne w niniejszej sprawie i że ogólne środki opisane powyżej, tj. tłumaczenie, publikacja i rozpowszechnianie wyroku Trybunału, są wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Juszczyszyn p. Polsce oraz Żurek p. Polsce – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 21 marca 2024 r.

W związku z procesem wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach *Żurek p. Polsce* (skarga nr 39650/18) i *Juszczyszyn p. Polsce* (skarga nr 35599/20) oraz decyzji Komitetu Ministrów z dnia 7 grudnia 2023 r. pragnę przedstawić następujące informacje.

Informacje ogólne

Przed wszystkim pragnę podkreślić, że rząd w pełni akceptuje wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach przeciwko Polsce dotyczących praworządności, w tym wyroki w sprawach *Żurek p. Polsce* i *Juszczyszyn p. Polsce*. W związku z tym rząd deklaruje wolę i determinację ich pełnej realizacji.

Od pierwszego dnia kadencji nowego rządu prowadzone są szeroko zakrojone prace analityczne i koncepcyjne, których celem jest wypracowanie rozwiązań prowadzących do przywrócenia praworządności i ładu konstytucyjnego w Polsce, w tym pełnej realizacji m.in. prawa do sądu ustanowionego ustawą oraz prawa do rzetelnego procesu sądowego, zapisanych w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Również w liście do członków Komitetu Ministrów Rady Europy, przesłanym w dniu zaprzysiężenia rządu Premiera D. Tuska, Minister Spraw Zagranicznych R. Sikorski podkreślił wolę i determinację Polski w realizacji wyroków Trybunału, w szczególności dotyczących zasady rządów prawa i niezależności sądownictwa. Poinformował również Komitet, że polskie władze dostrzegają problemy wskazane w licznych wyrokach Trybunału, wynikające z reform sądownictwa przeprowadzonych w ostatnich latach.

Obecne polskie władze przywiązują dużą wagę do praw i wolności człowieka i obywatela, a także do działania w zgodzie z przepisami prawa i poszanowania praworządności. Tym samym planowane zmiany, które mają na celu uzdrowienie sądownictwa, zagwarantują prawa i wolności jednostki nie tylko poprzez właściwe tworzenie i stosowanie prawa krajowego, ale także poprzez aktywne uczestnictwo w strukturach międzynarodowych, zapewniających przestrzeganie praw człowieka.

Przed wskazaniem konkretnych środków podjętych w celu wykonania wyroków w sprawach *Żurek* i *Juszczyszyn*, chciałabym zaprezentować niektóre z ogólnych działań podjętych przez obecny rząd w celu przywrócenia praworządności:

- Na mocy Zarządzenia nr 652 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2023 r. powołany został Międzyresortowy Zespół do Spraw Przywrócenia Praworządności i Ładu Konstytucyjnego, którego głównym zadaniem jest koordynacja działań rządu, prace analityczne oraz przedkładanie propozycji legislacyjnych dotyczących przywrócenia praworządności, a także nadzór nad tym procesem. W pracach Zespołu uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar objęty pracami Zespołu, ale także eksperci oraz przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów współdziałających na rzecz przywrócenia stanu praworządności. Posiedzenia Zespołu odbywają się cyklicznie.
- W dniu 20 grudnia 2023 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę w sprawie likwidacji skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej i funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym. Sejm wezwał członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych wbrew przepisom Konstytucji RP do natychmiastowego zaprzestania działalności w Radzie, gdyż godzi to w konstytucyjny porządek Rzeczypospolitej Polskiej. Sejm RP zadeklarował, że podejmie działania zmierzające do przywrócenia zgodności stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi i międzynarodowymi oraz wezwał organy władzy publicznej, w szczególności Prezydenta RP, do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do przywrócenia pozycji ustrojowej i funkcji Rady określonych w Konstytucji i właściwych w demokratycznym społeczeństwie.
- Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 6 lutego 2024 r. zmienił Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Nowelizacja zakłada (§ 43 ust. 1a Regulaminu w nowym brzmieniu), że sprawy o wyłączenie sędziego z uwagi na okoliczności jego powołania nie będą

przydzielane do rozpoznania sędziom, którzy objęli stanowisko na skutek wniosku o powołanie złożonego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną zgodnie z art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. Sędziowie ci nie będą objęci przydziałem spraw w ramach Systemu Losowego Przydziału Spraw.

- W dniu 20 lutego 2024 r. Minister Sprawiedliwości, podczas posiedzenia Rady do Spraw Ogólnych Unii Europejskiej, przedstawił polski plan działania na rzecz przywrócenia praworządności. Główne punkty planowanej reformy dotyczą Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz rozdzielenia urzędów Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.
- W dniu 4 marca 2024 r. Minister Sprawiedliwości przedstawił „pakiet rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny”, na który składają się: przyjęcie uchwały Sejmu RP w sprawie statusu Trybunału Konstytucyjnego, przygotowanie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i przepisów wprowadzających tę ustawę, ewentualne zmiany w Konstytucji RP. Uchwała została przyjęta przez Sejm w dniu 6 marca 2024 r.
- Minister Sprawiedliwości wystosował pismo do koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka, w którym zwrócił uwagę na standardy wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie niezależności sądownictwa.

Środki indywidualne

W związku z tym, że wprowadzony w ostatnich latach nowy system odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec sędziów nie spełnia standardów międzynarodowych i może być wykorzystywany do wpływania na treść ich orzeczeń, a także do wywoływania „efektu mrozącego” w celu uniemożliwienia sędziom stosowania prawa unijnego i międzynarodowego, Minister Sprawiedliwości postanowił skorzystać z przepisu wprowadzonego w art. 112 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych i powołać tzw. rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc*.

Minister Sprawiedliwości powołał dwóch rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc*: jednego do prowadzenia postępowania dyscyplinarnego wszczętego przeciwko skarżącemu W. Żurkowi, a drugiego do prowadzenia postępowania przeciwko skarżącemu P. Juszczyżynowi.

Należy podkreślić, że osoby powołane przez Ministra Sprawiedliwości na rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* spełniają wysokie standardy zawodowe i etyczne, w tym:

- są sędziami w wydziałach karnych z ponad 20-letnim stażem,
- zostały powołane na stanowiska bez udziału nieprawidłowo powołanej Krajowej Rady Sądownictwa,
- od wielu lat specjalizują się w sprawach dyscyplinarnych.

Dodatkowo, w celu zapewnienia ich bezstronności z punktu widzenia zewnętrznego obserwatora, rzecznicy dyscyplinarni Ministra Sprawiedliwości zostali powołani spośród osób niebędących członkami stowarzyszeń sędziowskich.

Sędziowie powołani przez Ministra Sprawiedliwości na rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* gwarantują bezstronne, niezależne i profesjonalne prowadzenie wskazanych spraw, z uwzględnieniem standardów wynikających z orzecznictwa trybunałów międzynarodowych oraz sądów polskich, tj. wyroków TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., sygn. akt. C-791/19 oraz z dnia 5 czerwca 2023 r., sygn. akt. C-204/21 dotyczących oceny, zgodnie ze standardami unijnymi, procedury dyscyplinarnej wprowadzonej nowelizacją ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, w tym ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (tzw. „ustawa kagańcowa”).

Zgodnie z art. 112b § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, z chwilą otrzymania postanowienia o powołaniu Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości, funkcjonariusze dotychczas prowadzący sprawy tracą prawo do podejmowania jakichkolwiek czynności we wskazanych sprawach. Wszelkie dalsze czynności będą podejmowane przez nowo powołanego rzecznika dyscyplinarnego.

Środki generalne

W celu wyeliminowania wpływu polityków na skład Krajowej Rady Sądownictwa, Minister Sprawiedliwości przedstawił projekt nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, który wprowadza zasadę, że sędziowie-członkowie Krajowej Rady Sądownictwa (15 z 25 członków) będą wybierani przez osoby równej rangą (pozostałych sędziów) w głosowaniu powszechnym i tajnym. Projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 20 lutego 2024 r. i jest obecnie poddawany procedurze legislacyjnej w Sejmie RP. W dalszej perspektywie planowana jest generalna reforma Krajowej Rady Sądownictwa, w tym kwestia statusu nominacji sędziowskich rekomendowanych przez Krajową Radę Sądownictwa w latach 2018-2023.

Ponadto, zgodnie z wyrokami Trybunału Sprawiedliwości UE, Prawo o ustroju sądów powszechnych zawiera liczne przepisy, które podważają niezależność sądów i skuteczną ochronę sądową. Biorąc pod uwagę zasadę pierwszeństwa prawa UE, przepisy te (m.in. tzw. „ustawa kagańcowa”) nie są już stosowane przez sądy, a sędziom nie grozi żadna odpowiedzialność dyscyplinarna za stosowanie prawa UE.

W dalszej perspektywie Ministerstwo Sprawiedliwości planuje przedstawić projekty ustaw zawierające przepisy wzmacniające gwarancje niezawisłości sędziowskiej oraz wprowadzające zasady delegowania sędziów, funkcjonowania samorządu sędziowskiego, powoływania prezesów sądów oraz działalności rzeczników dyscyplinarnych sądów powszechnych.

W odniesieniu do projektu nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa głównym celem zmiany przyjętego przez rząd projektu jest przywrócenie zgodności z Konstytucją przepisów dotyczących wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa. Chodzi również o zagwarantowanie odrębności i niezależności władzy sądowniczej. Dotyczy to w szczególności zagwarantowania suwerenności Krajowej Rady Sądownictwa od władzy ustawodawczej i wykonawczej w procedurze powoływania sędziów. Proponowane regulacje są elementem przywracania praworządności w Polsce.

Zgodnie z projektem ustawy 15 sędziów-członków Krajowej Rady Sądownictwa będzie wybieranych przez ogół polskich sędziów, a nie, jak dotychczas, przez Sejm. Rozwiązanie to zapewni niezależność Krajowej Rady Sądownictwa. Wybory 15 sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa będą bezpośrednie i tajne. Wszyscy sędziowie (Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych) będą reprezentowani w Krajowej Radzie Sądownictwa. Do Krajowej Rady Sądownictwa zostaną wybrani następujący sędziowie: 1 sędzia Sądu Najwyższego, 2 sędziów sądów apelacyjnych, 3 sędziów sądów okręgowych, 6 sędziów sądów rejonowych, 1 sędzia sądu wojskowego, 1 sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, 1 sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego. Zgłoszenia kandydatów do Krajowej Rady Sądownictwa będą weryfikowane przez Państwową Komisję Wyborczą. Każdy kandydat na członka Krajowej Rady Sądownictwa będzie musiał przejść procedurę wysłuchania publicznego, z możliwością zadawania pytań. Z dniem ogłoszenia wyników wyborów przeprowadzonych w nowym trybie ustanie działalność w Krajowej Radzie Sądownictwa sędziów, którzy zostali wybrani do Krajowej Rady Sądownictwa w sposób niekonstytucyjny przez Sejm, na podstawie przepisów uchwalonych w grudniu 2017 r.

Pragnę również poinformować, że trwają prace koncepcyjne nad ustawą o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Proponowane nowe przepisy mają na celu przywrócenie podstawowego ładu w szeroko rozumianym wymiarze sprawiedliwości, w zakresie niezawisłości sędziowskiej oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów.

Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła m.in. zakaz badania prawidłowości upoważnienia sędziego, ustanawiając w tym zakresie delikt dyscyplinarny, a także wprowadziła obowiązki związane ze składaniem oświadczeń o przynależności do organizacji społecznych. Przepisy te zostały zakwestionowane pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 5 czerwca 2023 r. (C 204/21). Planowane zmiany zakładają zatem uchylenie ww. przepisów.

Podsumowując, rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu o wszelkich nowych wydarzeniach w tym zakresie.

***Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce oraz Żurek p. Polsce* – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 27 czerwca 2024 r.**

Informacje ogólne

W nawiązaniu do procesu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach *Żurek p. Polsce* (skarga nr 39650/18, wyrok z dnia 16 czerwca 2018 r.), *Juszczyszyn p. Polsce* (skarga nr 35599/20, wyrok z dnia 6 października 2022 r.) oraz *Tuleya p. Polsce* (skargi nr 21181/19 i 51751/20, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.) pragnę przedstawić następujące informacje.

Po pierwsze, rząd w pełni podtrzymuje deklaracje wyrażone w piśmie z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie działań zmierzających do wykonania wyroków wydanych w sprawach *Żurek p. Polsce* oraz *Juszczyszyn p. Polsce*, a także informacje zawarte w planie działania przedłożonym w dniu 3 kwietnia 2024 r. w sprawie *Tuleya p. Polsce*. W związku z tym, rząd potwierdza swoją wolę i determinację, aby w pełni wdrożyć wyżej wymienione wyroki Trybunału. W tym względzie należy zauważyć, że czynności podjęte aby wykonać wszystkie wyroki ETPC w tzw. sprawach dotyczących praworządności mają charakter fragmentaryczny i stanowią wyłącznie wstęp do zaplanowanych czynności skierowanych na kompleksową reformę systemu wymiaru sprawiedliwości. Procesy implementowania wyroków ETPC w sprawach dotyczących praworządności są blisko ze sobą powiązane, ponieważ obejmują one kompleksowe reformy, które zajmą się funkcjonowaniem Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz postępowań dyscyplinarnych przeciwko sędziom.

Rząd pragnie przypomnieć, że w dniu 29 stycznia 2024 r. Minister Sprawiedliwości, na podstawie art. 112b Prawa o ustroju sądów powszechnych, powołał dwóch nowych sędziów (tzw. „rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc*”) na Rzeczników Dyscyplinarnych Ministra Sprawiedliwości. Ich zadaniem jest prowadzenie spraw dyscyplinarnych powierzonych im przez Ministra Sprawiedliwości. Zgodnie z art. 112b § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych - z chwilą doręczenia postanowienia o powołaniu Rzeczników Dyscyplinarnych Ministra Sprawiedliwości dotychczas prowadzący sprawy traci prawo do podejmowania dalszych czynności w tym zakresie. Decyzja o powołaniu rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* została podjęta z uwagi na fakt, że postępowanie dotychczasowych rzeczników dyscyplinarnych budziło wątpliwości co do ich niezależności i bezstronności. Do zadań nowo powołanych rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* należeć będzie m.in. przejmowanie postępowań dyscyplinarnych dotyczących sędziów, których sprawy były prowadzone w sposób naruszający Konwencję.

Ponadto, trwają prace koncepcyjne nad ustawą o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Projektowane przepisy mają na celu przywrócenie podstawowego ładu w szeroko rozumianym wymiarze sprawiedliwości, w tym w kwestiach niezawisłości sędziowskiej, odpowiedzialności i odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. W projekcie zaproponowane zostaną zmiany w obszarach objętych obecnie ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190, z późn. zm.). Głównym założeniem ustawy z 2019 r. był zakaz badania prawidłowości powołania sędziego, ustanowienie deliktu dyscyplinarnego w tym zakresie, a także wprowadzenie obowiązku składania oświadczeń o przynależności do organizacji społecznych. Przepisy te zostały zakwestionowane pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 5 czerwca 2023 r. (sprawa nr C 204.21).

Planowane zmiany obejmują:

- 1) zniesienie przepisów zakazujących kwestionowania umocowania sądów, trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, a także zniesienie zakazu ustalania lub oceny przez sądy lub inne organy zgodności z prawem powołania sędziego lub jego uprawnień do wykonywania czynności sędziowskich wynikających z takiego powołania;
- 2) uchylenie przepisów wymagających składania pisemnych oświadczeń o członkostwie w stowarzyszeniu, o pełnieniu funkcji w fundacji nieprowadzącej działalności gospodarczej oraz o przynależności do partii politycznej;
- 3) uchylenie przepisów przewidujących odpowiedzialność dyscyplinarną za „odmowę wykonywania wymiaru sprawiedliwości”, „działanie lub zaniechanie mogące uniemożliwić lub istotnie utrudnić

funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości”, a także „działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego lub umocowanie organu konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej”.

Powyższa ustawa nowelizująca została już przygotowana i zgłoszona do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Lista ta oczekuje na formalne przyjęcie.

Trwają również prace nad kolejną ustawą o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie tzw. rozwiązań pomostowych, związanych m.in. z przywróceniem samorządu sędziowskiego, ustanowieniem sądów dyscyplinarnych (którymi mają być sądy apelacyjne), a także modyfikacji zasad powoływania rzeczników dyscyplinarnych. Wstępny projekt regulujący powyższe kwestie oczekuje na decyzję kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości co do ostatecznych rozwiązań w nim zawartych.

Na koniec rząd pragnie przypomnieć, że wszystkie wyroki w sprawach dotyczących praworządności są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, a informacje na ich temat zostały zamieszczone w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, który jest rozsyłany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Przedmiotowe wyroki zostały przetłumaczone na język polski i również udostępnione na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Kuchta i Mętel p. Polsce zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 12 kwietnia 2024 r.

Opis sprawy

Kuchta i Mętel p. Polsce, skarga nr 76813/16, wyrok z dnia 2 września 2021 r., ostateczny w dniu 2 grudnia 2021 r.

Przedmiotem sprawy jest naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym, w związku z nadmiernym i nieproporcjonalnym użyciem siły przez funkcjonariuszy Policji w trakcie zatrzymania, w kontekście braku wiarygodnego wyjaśnienia poważnych obrażeń odniesionych przez skarżących; jak również naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym, ze względu na nieprzeprowadzenie skutecznego śledztwa, dotyczącego zarzutu zastosowania przez funkcjonariuszy policji siły fizycznej wobec skarżących podczas ich zatrzymania.

Trybunał stwierdził, że krajowe postępowanie przygotowawcze nie wyjaśniło okoliczności użycia siły wobec skarżących i nie odniosło się do problemu, czy w okolicznościach sprawy, jej użycie było absolutnie konieczne. W kontekście użycia siły fizycznej podczas aresztowania Trybunał przypomniał, że art. 3 Konwencji nie zabrania jej używania w celu dokonania zgodnego z prawem zatrzymania, jednakże siła ta może zostać użyta jedynie wówczas, gdy jest to niezbędne i nie może mieć charakteru niewspółmiernego. Ponadto Trybunał zauważył, że pozostało niejasne, czy na komisariacie policji użyto siły wobec skarżących, jako że kwestia ta nie została wyjaśniona w toku śledztwa. Zatem brak wyjaśnień zarówno na etapie śledztwa krajowego, jak i przed Trybunałem, oznacza, że działania podjęte przez funkcjonariuszy policji wobec skarżących były sprzeczne z art. 3 Konwencji (naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym).

Trybunał stwierdził, że pozytywny obowiązek pozwanego państwa, polegający na przeprowadzeniu skutecznego śledztwa, zobowiązywał władze polskie do przeprowadzenia szybkiego i dokładnego postępowania przygotowawczego, dotyczącego zarzutów złego traktowania skarżących. Trybunał przypomniał, że władze muszą zawsze podjąć rzeczywisty wysiłek w celu ustalenia okoliczności danej sprawy i nie powinny opierać się na bezpodstawnych konkluzjach w celu szybkiego zakończenia śledztwa. Dlatego też Trybunał uznał za niezadowolający fakt, że władze nie podjęły wszystkich oczekiwanych działań, aby ponad wszelką wątpliwość ustalić, w jaki sposób, kiedy i na jakiej podstawie funkcjonariusze użyli siły wobec skarżących, czy użyta siła była proporcjonalna do zachowania skarżących oraz co spowodowało obrażenia skarżących. W opinii Trybunału stanowi to poważne uchybienie i dlatego należy uznać, że śledztwo nie zostało przeprowadzone z należytą starannością (naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Kuchta	-	25 000 EUR	150 EUR	25 150 EUR
Termin płatności: 02/03/2022			Wypłacono: 25/02/2022.	
Mętel	-	25 000 EUR	150 EUR	25 150 EUR
Termin płatności: 02/03/2022			Wypłacono: 25/02/2022	

2. Środki indywidualne

Postępowania karne przeciwko skarżącym, w tym zarzuty znieważenia, stosowanie gróźb karalnych i przemocy wobec funkcjonariuszy Policji w celu zmuszenia interwenientów aby powstrzymali się od ich obowiązków służbowych, zakończyło się skazaniem obu Skarżących oraz zastosowano karę: W sprawie

Roberta Kuchty - 7 miesięcy ograniczenia wolności wraz z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej pracy na cele społeczne w zakresie 20 godzin miesięcznie. W sprawie Sebastiana Mętel - 9 miesięcy pozbawienia wolności wraz z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej pracy na cele społeczne w zakresie 20 godzin miesięcznie. czas rzeczywistego pozbawienia wolności został uwzględniony przy wykonywaniu wyroku. Robert Kuchta został zobowiązany do uiszczenia nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 700 zł. Sebastian Mętel został zobowiązany do uiszczenia nawiązki na tego samego funduszu kwotę 500 zł. Wyrok sądu pierwszej instancji został utrzymany w mocy przez sąd drugiej instancji i stał się prawomocny 30 stycznia 2019 r.

Po wydaniu wyroku przez Trybunał postępowanie przygotowawcze Prokuratury Rejonowej dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie, dotyczące nadużycia władzy przez funkcjonariuszy Policji oraz obrażeń odniesionych przez skarżących, które stało się przedmiotem zażalenia wniesionego do Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie - zostało wznowione.

Następnie postanowieniem Prokuratury Okręgowej w Krakowie, na podstawie § 116 ust. 5 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, postępowanie zostało przekazane do dalszego prowadzenia - ze szczególnym uwzględnieniem uwag Sądu, zawartych w postanowieniu - do Prokuratury położonej poza okręgiem krakowskim, tj. Prokuratury Okręgowej w Tarnowie. W trakcie wznowionego dochodzenia Prokuratura Okręgowa w Tarnowie zweryfikowała zebrane dowody, a w niektórych przypadkach powtórzyła czynności wcześniej dokonane przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej dla Krakowa Nowej Huty. Dokumentacja medyczna Skarżących została ponownie zbadana. Prokurator okręgowy stwierdził, że w okolicznościach sprawy istnieją dwie zaprzeczające sobie wersje wydarzeń. Prokurator podkreślił, że dowody medyczne nie są sprzeczne ze stanowiskiem przedstawionym przez świadków. Prokurator zauważył również, że członkowie interweniującego zespołu medycznego nie potwierdzili zeznań Skarżących. Skarżący nie złożyli żadnych dodatkowych wniosków o dopuszczenie dowodów. W związku z tym wznowione dochodzenie zostało umorzone na podstawie postanowienia z dnia 30 listopada 2022 r. Według najlepszej wiedzy rządu postanowienie uprawomocniło się z dniem 13 lutego 2023 r. W drugiej sprawie nie zostało wydane jeszcze postanowienie.

W tych okolicznościach żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* wykazuje podobieństwa w zakresie niektórych elementów rozpatrywanych w ramach grupy spraw *Dzwonkowski*, które były już badane przez Komitet Ministrów i w odniesieniu do których przyjęto Rezolucję Kończącą CM/ResDH(2016)148 z dnia 7 czerwca 2016 r. Ponadto przedmiotowa sprawa dotyczy zagadnień analogicznych do tych rozpatrywanych wcześniej w sprawie *Kanciał p. Polsce*. W związku z tym aktualne pozostają informacje zawarte w raporcie z 29 kwietnia 2016 r. w grupie spraw *Dzwonkowski* oraz informacje zawarte w raporcie z 9 listopada 2020 r. w sprawie *Kanciał p. Polsce*, dotyczące środków przedsięwziętych w zakresie materialnych i proceduralnych naruszeń art. 3 Konwencji.

Aby zapewnić realizację standardów wynikających z Konwencji, od 2015 r. podjęto wiele działań o charakterze generalnym, w tym przyjęto zmiany legislacyjne oraz szereg inicjatyw edukacyjnych i praktycznych, prowadzonych przez jednostki policji. Nowe środki mają na celu zapewnienie przestrzegania prawa, w tym przestrzegania postulowanych przez Trybunał standardów w zakresie ochrony praw człowieka. Dlatego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji monitoruje działania w tym zakresie, m.in. poprzez zespoły i grupy nadzorujące pracę służb mundurowych.

A. Naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym

Naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym wydaje się wynikać z niewypełnienia przez władzę obowiązku ochrony skarżących przed niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem. W tym względzie Trybunał nawiązał przede wszystkim do adekwatności i proporcjonalności uregulowań dotyczących stosowania przymusu bezpośredniego i siły fizycznej wobec osoby pozbawionej wolności.

W odniesieniu do tej części ustaleń Trybunału, na uwagę zasługuje zasada adekwatności i proporcjonalności reguł stosowania środków przymusu bezpośredniego, a także działalność edukacyjna

w obszarze praw człowieka, w szczególności mająca na celu kształtowanie postaw funkcjonariuszy policji, szczególnie w zakresie zapobiegania przypadkom mogącym nosić jakiegokolwiek cechy tortur, bądź poniżającego lub niehumanitarnego traktowania.

1. Zmiany legislacyjne

Rząd wskazuje, że informacje dotyczące zmian legislacyjnych, zawarte w raporcie z wykonywania wyroków z dnia 29 kwietnia 2016 r. w grupie spraw *Dzwonkowski p. Polsce*, a także w raporcie z wykonywania wyroku z dnia 9 listopada 2020 r. w sprawie *Kanciał p. Polsce*, pozostają aktualne, także w zakresie informacji nt. ustawy z 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej; zarządzenia Komendanta Głównego Policji „Zasady etyki zawodowej policjanta”; zarządzenia Komendanta Głównego Policji z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji; wytycznych nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie wybranych procedur i sposobu sprawowania nadzoru nad postępowaniem z przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

2. Zmiana praktyki

a. Wpływ na zmianę postaw policjantów oraz wybrane działania edukacyjne

Tematyka praw podstawowych oraz etyki jest uwzględniona w podstawowym szkoleniu zawodowym, wprowadzonym decyzją nr 168 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 maja 2019 r., obowiązkowym dla wszystkich nowo przyjętych policjantów.

W 2016 r. decyzją nr 221 Komendanta Głównego Policji na kursie specjalistycznym został wdrożony program nauczania odnośnie działań w obszarze odpowiedzialności dyscyplinarnej policjantów, ukierunkowanej na przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez funkcjonariuszy Policji.

Zagadnienia etyki i praw człowieka zostały również uwzględnione w programie szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych, wprowadzonego decyzją nr 346 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r.

Nauczyciele policyjni, podczas realizacji zajęć na szkoleniach zawodowych i kursach specjalistycznych, są obowiązani do nawiązywania do zasad etyki zawodowej, praw człowieka, polityki antydyskryminacyjnej oraz kształtowania w tym zakresie pożądanych postaw i zachowań.

Do doskonalenia zawodowego na poziomie centralnym należy również metodyka nauczania zagadnień dotyczących przestrzegania praw i wolności człowieka oraz etyki zawodowej w ramach działalności szkoleniowej, realizowanej w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. Celem przedsięwzięcia jest wyeksponowanie, zgodnie z zasadą interdyscyplinarności, istoty przestrzegania praw człowieka i etyki zawodowej, w ramach zajęć dydaktycznych dotyczących podejmowania interwencji, szkolenia strzeleckiego i realizacji czynności procesowych. Program ten przede wszystkim przygotowuje absolwenta do dostrzegania i reagowania na przejawy postaw i zachowań stanowiących naruszenie lub prowadzących do naruszenia praw i wolności człowieka oraz zasad etyki zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania, a także kształtuje zachowania słuchaczy nacechowane szacunkiem do drugiego człowieka oraz respektowaniem jego godności.

W 2018 r. zrealizowano 5 edycji ww. doskonalenia, w których uczestniczyło 50 nauczycieli policyjnych, w 2019 r. zrealizowano 4 edycje, w których uczestniczyło 48 nauczycieli. W latach 2020-2021 nie realizowano przedsięwzięć ze względu na ograniczenia działalności jednostek szkoleniowych Policji spowodowane stanem zagrożenia epidemicznego i stanem epidemii COVID.

W ramach lokalnego doskonalenia zawodowego psychologowie policyjni prowadzą zajęcia, podczas których poruszane są zagadnienia: komunikacji interpersonalnej, taktyki i techniki przesłuchań, sposobów radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, rozwijania umiejętności interpersonalnych i asertywności w kontakcie z drugim człowiekiem, zarządzania emocjami (w tym ograniczania zachowań agresywnych), psychologicznych aspektów prowadzenia rozmów, przesłuchań w ramach prowadzonych czynności służbowych. Zajęcia prowadzone są zarówno z inicjatywy psychologów, jak również na prośbę policjantów i ich przełożonych po rozpoznaniu lokalnych potrzeb szkoleniowych.

Pod koniec 2019 r. powołano policyjną grupę roboczą ds. działań w obszarze kształtowania postaw i zachowań w środowisku policyjnym, zmierzających do przełamania źle pojętej solidarności zawodowej oraz doskonalenia ścieżki bezpiecznego informowania o nieprawidłowościach, bez narażenia na ostracyzm i wykluczenie środowiskowe. Zespół podejmuje prace analityczne nad zjawiskiem tzw. środowiskowej zмовы milczenia oraz proponuje rozwiązania dot. ochrony tzw. sygnalistów w policji (*whistleblowers*).

Informacja odnośnie standardów przyjętych przez Trybunał jest rozpowszechniana regularnie między funkcjonariuszami, w różnych formach, w tym jako codzienne odprawy przed rozpoczęciem służby. W szczególności przypomina się funkcjonariuszom o wyjątkowej charakterystyce środków przymusu oraz, że należy je stosować w zgodzie z zasadą proporcjonalności oraz pomocniczości. Prawny obowiązek szanowania praw człowieka zgodny z art. 14 ust. 3 ustawy o Policji jest stale powtarzany.

b. Zastosowanie i użycie przedmiotów służących obezwładnieniu za pomocą energii elektrycznej – paralizatory (prawo i praktyka)

Przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (paralizatory elektryczne) zostały wprowadzone do stanu uzbrojenia Policji jako nowoczesny i skuteczny środek przymusu bezpośredniego, zapewniający bezpieczeństwo osobiste interweniujących policjantów, przy zachowaniu bezpieczeństwa osób naruszających porządek prawny. Paralizatory wprowadzono jako środek zmniejszający ryzyko zagrożenia życia i zdrowia w porównaniu z bronią palną. Stosowanie paralizatorów ogranicza do minimum niebezpieczeństwo przypadkowego narażenia osób postronnych na utratę życia lub zdrowia.

Paralizator elektryczny został wprowadzony do stanu uzbrojenia Policji na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 lipca 2005 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie uzbrojenia Policji. Rozporządzenie to zostało uchylone obowiązującym obecnie Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 listopada 2014 r. w sprawie uzbrojenia Policji.

Dodatkowo, w dniu 19 lipca 2005 r. wydano rozporządzenie Rady Ministrów, zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego, zgodnie z którym uprawniono Policję do stosowania paralizatora elektrycznego jako środka przymusu bezpośredniego.

Przedmiotowe rozporządzenie zostało uchylone w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Według powyższej ustawy, to m.in. Policja, została uprawniona do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, w tym m.in. paralizatorów.

Zgodnie z postanowieniami art. 25 cyt. ustawy, przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej można użyć lub wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu.

Każdy policjant podejmując decyzję o zastosowaniu danego środka przymusu bezpośredniego, zobligowany jest do postępowania m.in. zgodnie z zasadą adekwatności użycia środków, zasadą szkody minimalnej oraz zasadą łączenia środków, wyrażonych kolejno w treści art. 5-7 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Niemniej w ustawie tej wskazano także wyjątki podmiotowe, zgodnie z którymi: wobec kobiet o widocznej ciąży; osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat oraz osób o widocznej niepełnosprawności, policjant może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładnienia.

Niezbędną przesłanką do poprawnego stosowania środka przymusu bezpośredniego jest upewnienie się, czy nie występuje zakaz przedmiotowy lub podmiotowy do użycia lub wykorzystania danego środka, a także postępowanie zgodne z przyjętymi procedurami, przed oraz po użyciu środków przymusu bezpośredniego. Policjant środków tych może użyć po uprzednim bezskutecznym wezwaniu osoby do zachowania się zgodnego z prawem oraz po uprzedzeniu osoby o zamiarze użycia tych środków. Niemniej może odstąpić od wskazanego wezwania i uprzedzenia jedynie w sytuacji, gdy występuje bezpośrednio zagrożenie życia, zdrowia lub wolności policjanta lub innej osoby albo zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla dobra chronionego prawem.

Każdy policjant, który nabył uprawnienia użytkownika paralizatora elektrycznego, ma obowiązek stosować się do zapisów ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, która reguluje postępowanie przed i po użyciu paralizatora, zakazy dotyczące stosowania oraz sposób dokumentowania użycia lub wykorzystania paralizatora.

Z art. 51 wspomnianej ustawy wynika, że funkcjonariusze Policji powinni dokumentować w formie notatki każdy przypadek użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej niezależnie od skutków, jakie ta czynność wywoła. Funkcjonariusze, o których mowa wyżej, przekazują notatki przełożonemu w przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, gdy nastąpiły skutki w postaci zranienia osoby albo jej śmierć, zranienia albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenia mienia, a także w przypadku każdorazowego użycia lub wykorzystania broni palnej.

Ponadto w Komendzie Głównej Policji została wydana w dniu 6 lipca 2017 r. „Informacja dotycząca uregulowań prawnych związanych z użyciem i wykorzystaniem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej - paralizatorów, w tym umożliwiających sprawowanie nadzoru nad stosowaniem przez policjantów tego rodzaju środka przymusu bezpośredniego”. W oparciu o ww. Informację, Komendant Główny Policji, skierował do Komend Wojewódzkich Policji, Komendy Stołecznej Policji, jak również Centralnego Biura Śledczego oraz Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji, polecenia związane ze wzmożeniem nadzoru związanego z użyciem i wykorzystaniem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Nadzór dotyczyć miał m.in. etapu szkoleń, bieżącego odprawiania i rozliczania z codziennej służby, jak też weryfikowania zasadności, warunków i sposobu użycia lub wykorzystania paralizatorów w służbie. Jedno z wydanych poleceń dotyczyło wprowadzenia obowiązku niezwłocznego pisemnego informowania Komendy Wojewódzkiej Policji lub Komendy Stołecznej Policji, przez jednostki im podległe, o stwierdzonych nieprawidłowościach dotyczących użycia lub wykorzystania paralizatorów elektrycznych i podejmowanych w tym zakresie czynnościach oraz pisemnego informowania o takich zdarzeniach Biura Prewencji i Biura Kontroli Komendy Głównej Policji, w terminie 7 dni od otrzymania informacji.

Odnosząc się do aspektu niewłaściwych zachowań w stosunku do zatrzymanych i proporcjonalnego stosowania środków przymusu bezpośredniego wskazać należy, że w myśl art. 14 ust. 3 ustawy o Policji, policjanci w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

Dodatkowo, zgodnie z § 26 ust. 2 zarządzenia nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym (Dz. Urz. KGP z 2018 r., poz. 108, z późn. zm.), prowadzący odprawę sprawdza znajomość zasad użycia przez policjantów lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Tożsame obowiązki prowadzącego odprawę do służby obchodowej znajdują się w § 23 pkt 2 zarządzenia nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych.

Zagadnienia te są zatem elementem codziennych odpraw do służby, jak też przedmiotem czynności kontrolno-nadzorczych oraz doskonalenia zawodowego lokalnego realizowanego przez Komendy Wojewódzkie Policji oraz Komendę Stołeczną Policji.

Uwzględniając fakt, iż na wyposażeniu jednostek organizacyjnych Policji znajdują się zarówno paralizatory wyposażone w urządzenia do rejestracji obrazu i dźwięku jak i paralizatory, które takich funkcji nie mają, do cyt. Wytycznych nr 4/2018 Komendy Głównej Policji wprowadzono zapis, w myśl którego przydzielając paralizator do służby, w pierwszej kolejności należy przydzielać paralizator opcjonalnie wyposażony w kamerę.

Dodatkowo, w myśl Wytycznych nr 4/2018 paralizatory przechowuje się w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osobom nieuprawnionym. Każdorazowe ich użycie lub wykorzystanie paralizatora, policjant dokumentuje w formie notatki, której wzór stanowi załącznik nr 7 do wytycznych, a następnie przekazuje bezpośrednio przełożonemu. Nadto materiał audio-video, pozostaje po zakończonej służbie w jednostce policji, aż do czasu zgrania tego materiału, do wyznaczonego w tym celu stanowiska komputerowego, co wymaga udokumentowania w stosownej ewidencji. Jednocześnie dodać należy, iż przełożony policjanta, który użył lub wykorzystał paralizator, zobowiązany jest do dokonania oceny zasadności, warunków i sposobu użycia lub wykorzystania paralizatora, w szczególności w oparciu o zapisy w notatniku służbowym użytkownika, notatkę, wygenerowany i wydrukowany raport z rejestru pracy paralizatora, oraz materiał audio-video. Na uwagę zasługuje fakt, iż z przedmiotową oceną, udokumentowaną w odpowiedniej części notatki, o której mowa wyżej, zapoznaje się kierownik jednostki Policji.

c. Szkolenia w zakresie użycia i wykorzystania przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, tzw. paralizatorów elektrycznych.

Komendant Główny Policji wydał w dniu 12 sierpnia 2013 r. decyzję nr 337 w sprawie programu kursu specjalistycznego dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Została ona zastąpiona decyzją nr 352 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2016 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w tych decyzjach, wyłącznie szkoły policyjne zobowiązane zostały do przeprowadzania kursu specjalistycznego dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

Policjanci uczestniczący w szkoleniu nabywają dodatkowych umiejętności związanych z udzielaniem pierwszej pomocy, bezpiecznym i zgodnym z prawem posługiwaniem się paralizatorem, jego konserwacją i przechowywaniem. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi uregulowaniami, skierowani na kurs muszą m.in. posiadać dwuletni staż w zakresie użytkowania paralizatorów oraz uprawnienia instruktora taktyki i techniki interwencji lub wyszkolenia strzeleckiego. Kurs kończy się egzaminem pisemnym i praktycznym. Po pozytywnym ukończeniu kursu funkcjonariusz otrzymuje uprawnienia instruktora.

Na podstawie ww. decyzji opracowano również jednolity dla wszystkich komend wojewódzkich oraz Komendy Stołecznej Policji program szkolenia w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie posługiwania się paralizatorami. Realizację programu mogą przeprowadzać wyłącznie instruktorzy z zakresu posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, którzy nabyli uprawnienia na kursie specjalistycznym, o którym mowa powyżej. Szkolenie to, tak jak w przypadku kursu specjalistycznego, kończy się egzaminem pisemnym i praktycznym. W przypadku pozytywnego jego ukończenia policjant otrzymuje uprawnienia użytkownika paralizatora.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że paralizator elektryczny, jako środek przymusu bezpośredniego, będący na wyposażeniu Policji, potraktowany został w sposób szczególny - jedynie funkcjonariusz policji, posiadający uprawnienia instruktora lub użytkownika, jest uprawniony do jego użycia lub wykorzystania.

d. Kamery nasobne

Dla transparentności podejmowania czynności służbowych przez policjantów od grudnia 2017 r. w Policji stopniowo wdrażany jest proces wyposażania policjantów w kamery nasobne, jako część „Programu

Modernizacji Policji na lata 2017-2020". Zakłada się, że w kamery nasobne powinni być wyposażeni wszyscy funkcjonariusze policji ruchu drogowego i służb prewencji. Stan wyposażenia policjantów w kamery nasobne na lata 2020-2021 r. wynosi 5857 sztuk kamer nasobnych wraz z systemem informatycznym (2757 sztuk w ramach zakupów w latach 2017 - 2020 r., 3100 sztuk w ramach zakupu w 2021 r.); W ramach „Programu Modernizacji Policji na lata 2022-2025” planowany jest zakup kolejnych 7500 sztuk kamer nasobnych oraz zapewnić ich jakość oraz bezpieczeństwo przechowywania i przetwarzania danych. Obecnie w posiadaniu funkcjonariuszy jest 2290 sztuk.

e. Szkolenia w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego

Zasady i metody użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej są włączone do programów szkoleń zawodowych oraz centralnych programów doskonalenia zawodowego. Poszczególne elementy wiedzy teoretycznej lub praktycznego zastosowania z zakresu powyższej tematyki są przedmiotem dwóch szkoleń zawodowych (szkolenia zawodowego podstawowego i szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych) oraz dwudziestu siedmiu kursów specjalistycznych dedykowanych odpowiednio dla policjantów m.in. służby prewencyjnej, w tym służby kryminalnej komórek ruchu drogowego.

W zakresie szkoleń, warto zwrócić uwagę na działania edukacyjne, które towarzyszyły wejściu w życie ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. W związku z tą regulacją przygotowano opracowanie pt. „Uprawnienia funkcjonariusza policji w zakresie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej”, opisujące zawarte w nowej ustawie regulacje odnoszące się do uprawnień policjanta. 101 tys. egzemplarzy ww. opracowania było sukcesywnie przekazywanych do poszczególnych garnizonów, szkół policyjnych oraz biur Komendy Głównej Policji. Jak wynika z opinii jednostek organizacyjnych policji, opracowanie to stało się bardzo pomocnym narzędziem w samokształceniu. Ponadto przez Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szkołę Policji w Słupsku oraz w Szkołę Policji w Katowicach, przy współpracy ówczesnego Biura Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, przygotowano filmy instruktażowe, które powinny być pomocne przy realizacji podstawowych czynności służbowych. Przygotowany materiał filmowy prezentuje m. in. realizację czynności: legitymowania, doprowadzania i konwojowania osób, kontroli osobistej, zatrzymywania osób, użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez funkcjonariuszy Policji oraz kontroli pojazdu, w sposób zapewniający przestrzeganie praw człowieka. Przedmiotowe filmy przekazane zostały do wszystkich komend wojewódzkich, Komendy Stołecznej Policji oraz szkół policji, a ich treści są prezentowane m.in. na szkoleniach i odprawach do służby.

Ponadto na poziomie lokalnym realizowane są również szkolenia z zakresu taktyki i techniki interwencji oraz postępowania podczas zatrzymywania osób.

f. Szkolenia w zakresie ochrony praw człowieka

Problematyka działań edukacyjnych mających na celu wykonywanie wyroków Trybunału, wzorem lat ubiegłych, została ujęta w „Planie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w policji na lata 2021-2023”. Realizowane na poziomie lokalnym szkolenia w obszarze ochrony praw człowieka, skierowane są zarówno do kadry kierowniczej policji, jak i do wszystkich policjantów. W ich trakcie omawiane jest m. in. orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także zagadnienia dotyczące przeciwdziałania torturom oraz niehumanitarnemu i poniżającemu traktowaniu, nadużycia siły lub niewłaściwego stosowania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy podczas działań służbowych oraz praw osób zatrzymanych. Organizowane są również szkolenia dla konkretnie określonej grupy policjantów, bądź jednostki policji, w których doszło do lub mogło dojść do niewłaściwego zachowania policjantów (np. przekroczenie uprawnień policjanta, nieproporcjonalność użycia środków przymusu bezpośredniego wobec innej osoby podczas wykonywania czynności służbowych). Podczas takich szkoleń analizowane są przykładowe zdarzenia, podczas których policjanci nie dochowali standardów ochrony praw i wolności człowieka.

Powyższym działaniom edukacyjnym towarzyszą publikacje, w tym poradniki, seminaria, konferencje i inne inicjatywy, których głównym celem jest uświadamianie i uwrażliwianie policjantów i pracowników policji na kwestie poszanowania godności każdego człowieka. Opracowane materiały służącej mają

zarówno działaniom edukacyjnym skierowanym do policjantów, jak również służą edukacji społecznej - gdy istnieje potrzeba przybliżenia społeczeństwu praw człowieka w kontekście działań policji.

W szkołach policyjnych funkcjonuje specjalistyczny przewodnik trenerski pn. „Służyć i chronić”, który pozwala optymalizować kształtowanie pożądanych postaw i zachowań funkcjonariuszy, również w obszarze ksenofobii i związanej z nią nietolerancji.

Nadto od 2011 r. realizowane są opracowane centralnie zajęcia warsztatowe dla kadry kierowniczej pn. „Prawa człowieka w zarządzaniu policją”.

Jako uzupełnienie edukacji policyjnej, w 2013 r. opracowano oraz rozdystrybuowano do wszystkich jednostek policji w Polsce poradnik „Po pierwsze człowiek. Działania antydyskryminacyjne w jednostkach Policji”. Zawiera on informacje na temat mniejszości: narodowych, etnicznych, wyznaniowych, seksualnych oraz innych grup społecznych, które mogą być szczególnie narażone na dyskryminację. Poradnik stanowi kompendium wskazówek na temat właściwego postępowania antydyskryminacyjnego wewnątrz organizacji jaką jest policja, a także na temat prawidłowości działań policji w kontaktach z przedstawicielami grup narażonych na dyskryminację, które cechować powinno zachowanie najwyższych standardów równego traktowania.

Policjanci uczestniczą w szkoleniach zewnętrznych organizowanych lub współorganizowanych przez organizacje pozarządowe, których działalność skupiona jest na kwestiach ochrony praw człowieka. Szkolenia te mają na celu poszerzenie wiedzy na temat prawnych regulacji dot. międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka, społecznej perspektywy w zakresie poszanowania godności ludzkiej oraz innych praw i wolności człowieka, ale przede wszystkim mają za zadanie podnosić świadomość policjantów i pracowników policji na temat znaczenia zachowań etycznych w codziennym wykonywaniu obowiązków służbowych.

Należy podkreślić, że kwestie ochrony praw i wolności człowieka, orzecznictwo Trybunału oraz unormowania Konwencji są uwzględniane na każdym etapie szkoleń.

g. Szkolenia dot. przeciwdziałania torturom i innym niewłaściwym zachowaniom w służbie.

W 2017 r. wdrożono do realizacji w policji, koordynowany centralnie program doskonalenia pn. „Program doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie przeciwdziałania stosowaniu tortur”.

Programem zostali objęci w szczególności: policjanci ogniów patrolowo-interwencyjnych, policjanci pełniący służbę w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz policyjnych izbach dziecka, a także policjanci pionów dochodzeniowo-śledczych i kryminalnych. Program przeznaczony jest także dla przełożonych wszystkich szczebli kierowania.

Program obejmuje zagadnienia tortur i zachowań przemocowych w aspektach psychologicznym i prawnym oraz moduł dotyczący kwestii przeciwdziałania torturom. Obejmuje także zagadnienia „whistleblowingu” i tzw. środowiskowej zmywy milczenia. Na szkoleniu omawiane są także wyroki Trybunału oraz protokół stambulski.

Szkolenia prowadzone są przez przeszkolonych trenerów policyjnych, często we współpracy z psychologami policyjnymi, funkcjonariuszami Biura Spraw Wewnętrznych Policji i organizacji pozarządowych, działających na rzecz ochrony praw człowieka.

W latach 2020-2021 zorganizowano ok. 1500 przedsięwzięć edukacyjnych, w ramach których przeszkolonych zostało ponad 34 tys. policjantów. Przedsięwzięcia były realizowane przede wszystkim w formie warsztatów. W związku ze stanem epidemii i zagrożeniem epidemicznym związanym z wirusem COVID-19, część przedsięwzięć była realizowana w formie szkoleń online lub e-learningu, także z wykorzystaniem systemu wideokonferencji.

Szkolenia na podstawie ww. Programu będą kontynuowane w kolejnych latach.

Istotne jest wskazanie, że w maju 2021 r. utworzono grupę roboczą ds. przeglądu i aktualizacji „Programu doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie przeciwdziałania stosowaniu tortur”. Zadaniem grupy jest dokonanie przeglądu Programu pod kątem aktualności zawartych w nim treści oraz weryfikacja

metod szkoleniowych. W 2021 r. odbyły się 3 spotkania grupy w trybie online oraz jedno spotkanie stacjonarne w Warszawie. Zakończenie prac planowane jest na drugą połowę 2022 r.

h. Ochrona prawna funkcjonariuszy policji.

Od 2018 r. realizowany jest program ochrony prawnej funkcjonariuszy policji związany z aktami agresji (czynna napaść, znieważenie, pomówienie itp.) poprzez uruchomienie punktów doradztwa oraz zamieszczanie informacji na stronach internetowych jednostek policji.

i. „Warsztat Pro-Aktywnego Przełożonego”

Wdrożono do realizacji program doskonalenia zawodowego dla kierowników komórek organizacyjnych policji „Warsztat Pro-Aktywnego Przełożonego”. Celem szkolenia jest rozwijanie umiejętności kadry kierowniczej w zakresie rozpoznawania i pro-aktywnego reagowania na niepożądane zachowania w środowisku służby i pracy. Podczas szkolenia doskonalone są umiejętności szybkiego rozpoznawania nieprawidłowych zachowań i podejmowania skutecznych działań w celu zapobieżenia ich eskalacji, mogącej skutkować podjęciem działań proceduralnych (dyscyplinarnych, karnych). Zajęcia warsztatowe prowadzone są przez psychologów policyjnych oraz policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka.

j. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach stojących na straży praw człowieka oraz wydanych rekomendacjach

Zespół ds. ochrony praw człowieka w Komendzie Głównej Policji koordynuje działania policji w zakresie realizacji zaleceń krajowych i międzynarodowych organizacji i instytucji powołanych do ochrony praw człowieka oraz przestrzegania zasady równego traktowania. Zespół na bieżąco gromadzi i opracowuje materiały sprawozdawcze dla organizacji międzynarodowych, działających na rzecz ochrony praw człowieka.

Zespół na bieżąco przekazuje jednostkom organizacyjnym policji i komórkom organizacyjnym Komendy Głównej Policji informacje w sprawie zaleceń, rekomendacji, uwag przekazanych przez krajowe i międzynarodowe organizacje i instytucje działające na rzecz ochrony praw człowieka oraz koordynuje ich wdrażanie.

W 2020 r. wszystkim jednostkom organizacyjnym policji oraz wybranym komórkom organizacyjnym Komendy Głównej Policji przekazano Raport dla Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z wizyty ad hoc Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), która miała miejsce w 2019 r. wraz z zobowiązaniem do wdrażania rekomendacji. W jednostkach wyznaczono koordynatorów wdrażania rekomendacji oraz opracowano plany wdrażania rekomendacji.

W celu rozpowszechniania w środowisku policyjnym wiedzy na temat Rady Europy, Komitetu CPT oraz wydanych ww. rekomendacji, w 2021 r. Centrum Szkolenia Policji w Legionowie i Szkoła Policji w Słupsku opracowały dla całej policji materiał edukacyjny.

W 2021 r. opracowano materiał „Podstawowe informacje dot. Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania oraz uprawnień i metodologii pracy Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, działającego w ramach Biura Rzecznika praw Obywatelskich”. Materiał został rozdystrybuowany do wszystkich jednostek policji do wykorzystania w procesie edukacyjnym.

k. Rozpowszechnianie informacji o wyrokach Trybunału

Upowszechnianie wyroków ETPC w środowisku policyjnym zostało wpisane do „Planu działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w Policji na lata 2021-2023”. Zgodnie z ww. planem jednostki Policji mają obowiązek prowadzenia działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie upowszechniania rekomendacji międzynarodowych oraz krajowych instytucji działających na rzecz ochrony praw i wolności człowieka, a także prowadzenia działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie orzecznictwa Trybunału.

Orzeczenia Trybunału w sprawach dotyczących Policji tłumaczone są na język polski i publikowane na ogólnodostępnej stronie internetowej <http://isp.policja.pl/> w zakładce „prawa człowieka”. Udostępniane są podległym jednostkom organizacyjnym do zapoznania się i późniejszego wykorzystania zawodowego.

Wyroki są także wykorzystywane w scenariuszach szkoleń dla policjantów i pracowników Policji. Wyroki, w ramach analizy orzeczniczej, znalazły się w programie szkolenia „Program doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie przeciwdziałania stosowaniu tortur”.

I. Współpraca z innymi podmiotami

Policja włączyła się aktywnie w przedsięwzięcia o charakterze multilateralnym, czerpiąc wiedzę i doświadczenie z dobrych praktyk innych państw oraz dorobku organizacji międzynarodowych i organizacji pozarządowych.

Funkcjonariusze biorą udział w szkoleniach międzynarodowych nt. etyki i praw podstawowych m.in. „Prawa podstawowe: Etyka w policji i zarządzanie różnorodnością”.

W latach 2018-2020 policja wraz z Muzeum Historii Żydów Polskich Polin oraz partnerami z Belgii i Holandii realizowała projekt edukacyjny pt. „Horyzontalna edukacja retrospektywna w zakresie działań antydyskryminacyjnych”. Polsko-belgijsko-holenderska współpraca dotyczyła przede wszystkim wymiany dobrych praktyk, opracowania materiałów edukacyjnych i przygotowania edukatorów do kaskadowej realizacji przedsięwzięć szkoleniowych. W opracowanych materiałach szkoleniowych (scenariuszach edukacyjnych) wykorzystano m.in. informacje zawarte w ww. podręczniku „Szkolenie policji z zakresu praw podstawowych. Podręcznik dla osób prowadzących szkolenia dla policji”, podsumowującym projekt, co miało na celu przede wszystkim zdiagnozowanie wyzwań, przed jakimi stoją formacje policyjne w Europie oraz wymianę dobrych praktyk, w jaki sposób stawiać im czoła, kształtować właściwe postawy w służbie, rozwiązywać problemy w obszarze praw człowieka.

W 2020 r. zawarto kolejne porozumienie o współpracy między Komendantem Głównym Policji a Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w sprawie realizacji projektu Edukacja antydyskryminacyjna – przedsięwzięcia szkoleniowe dla policji na lata 2020-2024”. Projekt zakłada m.in.:

- organizację szkoleń antydyskryminacyjnych,
- organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje trenerskie dla policjantów oraz pracowników policji,

W przedsięwzięciach edukacyjnych, realizowanych na mocy powyższego porozumienia, w 2020 r. udział wzięło 19 uczestników, w 2021 r. 499 uczestników.

m. Rozwiązania instytucjonalne

Nadzór Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

W listopadzie 2019 r. Dyrektor Departamentu Porządku Publicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przekazał do Komendy Głównej Policji rekomendacje opracowane na podstawie wyników prac prowadzonych przez Zespół do spraw analizy przypadków naruszenia prawa przez funkcjonariuszy policji.

Rolą wskazanego zespołu, było dokonanie analizy przypadków działań funkcjonariuszy policji w wyniku których doszło do śmierci osoby albo nastąpiło jej zranienie albo wystąpiły inne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, albo gdy z innych istotnych przyczyn wyjaśnienie zdarzenia wymaga objęcia szczególnym nadzorem.

Uwzględniając powyższe, Zastępca Komendanta Głównego Policji polecił komendantom wojewódzkim, Komendantowi Stołecznemu Policji, Komendantowi Centralnego Biura Śledczego Policji oraz Dowódcy Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego m.in.:

- Zapewnić specjalny nadzór nad postępowaniami prowadzonymi przez komisarzy dyscyplinarnych odnośnie nadużycia kompetencji albo niedopełnienie obowiązków odnośnie użycia broni, środków obrony osobistej lub przebieg tymczasowego pozbawienia wolności.

- Przypominać o zakazie posiadania lub użycia prywatnych środków lub urządzeń bezpośredniego przymusu podczas służby, które nie są oficjalnym wyposażeniem funkcjonariuszy policji, a w przypadku ujawnienia prowadzenie postępowań wyjaśniających lub dyscyplinarnych lub zgłaszanie takich sytuacji do prokuratury.
- Powtarzać postanowienia Instrukcji obsługi systemu nagrywania dźwięku i obrazu, w tym kamer nasobnych
- Przestrzegać obowiązku przypisywania, w pierwszej kolejności paralizatory wyposażone w kamerę funkcjonariuszom policji oraz kontrolować i nadzorować zebrany materiał audio-wizualny.
- profesjonalizowanie działań rzeczników dyscyplinarnych oraz pełnomocników ds. ochrony praw człowieka poprzez zapewnienie im doskonalenia zawodowego lokalnego i centralnego;
- aktywizowanie przez komendantów wojewódzkich oraz Komendanta Stołecznego Policji pełnomocników ds. ochrony praw człowieka w procesie szkolenia i doskonalenia zawodowego, a w szczególności za niezbędne uznano:
 - inicjowanie przez nich w podległych jednostkach organizacyjnych policji działań ukierunkowanych na ochronę praw człowieka oraz przestrzeganie standardów ich ochrony,
 - bieżące i aktywne monitorowanie działań policji w zakresie respektowania podczas czynności służbowych godności ludzkiej i przestrzegania praw człowieka,
 - sporządzanie opinii i stanowisk w zakresie oceny zgodności działań policjantów ze standardami ochrony praw człowieka;
- stałe i konsekwentne monitorowanie działań podległych jednostek policji celem wzmocnienia nadzoru w zakresie wyjaśniania przypadków, w których doszło do naruszenia prawa, a także eliminowanie w przyszłości takich nieprawidłowości.

Mając na uwadze konieczność monitorowania stanu realizacji wskazanych poleceń, stanowiących wypełnienie rekomendacji, komendanci wojewódzcy, Komendant Stołeczny Policji, Komendant Centralnego Biura Śledczego Policji, Dowódca Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji, począwszy od okresu sprawozdawczego za I półrocze 2020 r. przekazują, w ujęciu półrocznym, do Biura Prewencji Komendy Głównej Policji, sprawozdania obrazujące stopień ich realizacji, które stanowią wkład do opracowania stanowiska policji dla Departamentu Porządku Publicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ponadto zarekomendowano aby omówić proces wyboru wybranych typów interwencji, a w szczególności tych związanych z odurzeniem, w formie instruktażu, regularnych przeglądów sprzętu wideo, wyznaczanie pomieszczeń w placówkach Policji, pozwalających na przeszukanie zatrzymanej osoby i okresowo (co najmniej raz w tygodniu) należy przeprowadzić losową oraz udokumentowaną ocenę nagrań z monitoringu.

Kompendium „Interwencje policyjne w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi, które nie są w stanie kontrolować swojego zachowania” został przygotowane, jak również wyspecjalizowany kurs dla funkcjonariuszy policji z wydziału prewencyjnego na temat interwencji oraz reakcji na niekonwencjonalne zachowania ludzi. Omówiono także odpowiednie zastosowanie środków prewencyjnych biorąc pod uwagę bezpieczeństwo osób niepełnosprawnych.

Co 6 miesięcy, Policja przesyła do MSWiA informacje na temat sposobu wdrażania zaleceń. Informacja o zauważonych nieprawidłowościach przesyłana jest do jednostek Policji, celem podjęcia działań naprawczych. Mając to na uwadze, należy stwierdzić, że Policja podejmuje wszelkie działania w kierunku profesjonalizacji swoich zasobów ludzkich i działań, mając na celu wyeliminowanie przypadków naruszenia prawa w zakresie użycia środków przymusu.

Działalność Biura Spraw Wewnętrznych Policji

Biuro Spraw Wewnętrznych Policji zgodnie z art. 5b ust. 1 ustawy o policji realizuje na obszarze całego kraju zadania w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości popełnianej przez policjantów i pracowników policji oraz przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu popełnianych na szkodę Policji oraz wykrywania i ścigania sprawców tych przestępstw, a także – w zakresie zleconym przez Inspektora Nadzoru Wewnętrznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – funkcjonariuszy i pracowników jednostek policji, Straży Granicznej i Służby Ochrony Państwa lub

strażaków i pracowników Państwowej Straży Pożarnej. W ramach swojej działalności prowadzi w tym zakresie pracę operacyjną. Ponadto, w momencie uzyskania informacji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa funkcjonariusze Biura Spraw Wewnętrznych Policji realizują czynności procesowe w trybie art. 307 i 308 Kodeksu postępowania karnego.

Funkcjonariusze Biura uczestniczą w odprawach z udziałem kadry kierowniczej jednostek organizacyjnych policji oraz w spotkaniach profilaktycznych z funkcjonariuszami i pracownikami tych jednostek. Przeprowadzają spotkania profilaktyczne z uczestnikami kursów realizowanych przez szkoły policji. W trakcie spotkań funkcjonariusze poruszają m.in. kwestie niewłaściwych zachowań policjantów. Funkcjonariusze w swoich wystąpieniach omawiają nie tylko kwestie odpowiedzialności karnej ale również błędnie pojmowanej solidarności zawodowej, która takie zachowania toleruje lub ukrywa.

Ponadto Biuro co roku opracowuje i zamieszcza na swojej stronie internetowej „Informację o działalności Biura Spraw Wewnętrznych Policji” za rok ubiegły. Jest ona dostępna zarówno dla środowiska policyjnego, jak i dla ogółu obywateli. Zawarte w niej treści mają nie tylko wymiar edukacyjny, ale służą również wytyczeniu priorytetowych kierunków działania, które są pomocne w minimalizowaniu i zapobieganiu zidentyfikowanym zagrożeniom.

Należy zauważyć, że zgodnie z art. 309 § 2 Kodeksu postępowania karnego, w przypadku gdy osobą podejrzaną jest funkcjonariusz policji, śledztwo prowadzi prokurator, który na zasadzie art. 311 § 2 Kodeksu postępowania karnego może, ale nie musi powierzyć do wykonania Biuru Spraw Wewnętrznych Policji poszczególne czynności śledztwa. Prokurator podejmuje decyzję o zakresie i terminie realizacji powierzonych czynności.

Statystyki:

Informacja na temat kar dyscyplinarnych została zastosowana w wyniku nadużyć siły przez funkcjonariuszy policji w dwóch kategoriach: odpowiedzialność dyscyplinarna w związku z naruszeniem praw człowieka oraz odpowiedzialność dyscyplinarna w związku z użyciem broni lub środków bezpośredniego przymusu. Odpowiedzialność dyscyplinarna związana z naruszeniem praw człowieka może mieć źródło w niepoprawnym użyciu tych środków, a to samo zachowanie może być uwzględnione w obu kategoriach (z tego powodu dane mogą się nie zsumować). Dane za lata 2022 – 2023 zostały zaprezentowane w tabelce poniżej. W niektórych przypadkach postępowania dyscyplinarne zakończyły się umorzeniem ze względu na zwolnienie funkcjonariusza policji ze służby. W 2022 roku miały miejsce 2 umorzenia z tego powodu (związane z naruszeniem praw człowieka) oraz 2 (związane z użyciem broni lub środkiem bezpośredniego przymusu), w 2023 odpowiednio 2 i 3 umorzenia postępowań.

Rok	Liczba zakończonych postępowań dyscyplinarnych w związku z przewinieniami dyscyplinarnymi (liczba domniemanych przewinieniami dyscyplinarnych w nawiasach)		Kary dyscyplinarne nałożone w związku z przewinieniami dyscyplinarnymi naruszającymi prawa człowieka i użycie broni lub bezpośrednich środków przymusu						
	Naruszenia praw człowieka	Użycie broni lub bezpośrednich środków przymusu	upomnienie	nagana	Ostrzeżenie o częściowej niezdolności do służby na obecnym stanowisku	Nominacja na niższe stanowisko	degradacja	Ostrzeżenie o częściowej niezdolności do służby	wydalenie
2022	5(8)	21(61)	3	7	6	2	-	1	2
2023	5(6)	18(51)	3	8	5	-	-	1	-

Niezależnie od powyższego, Biuro Spraw Wewnętrznych Policji przeprowadza czynności prewencyjne w trakcie szkolenia w szkole policyjnej dla słuchaczy oraz funkcjonariuszy policji. Liczba zakończonych edycji szkoleń jest zaprezentowana w poniższej tabeli.

Rok	Szkolenia dla słuchaczy szkoły policyjnej	Spotkania z personelem zarządzającym i szkolenia dla funkcjonariuszy policji i pracowników jednostek organizacyjnych policji
2022	28 szkoleń, 2642 uczestników	579 szkoleń, 16068 uczestników
2023	34 szkolenia, 3261 uczestników	462 szkolenia, 15115 uczestników
styczeń – luty 2024	3 szkolenia, 258 uczestników	23 szkolenia, 1002 uczestników

System ochrony praw człowieka w policji

Od 2004 r. funkcjonują w policji pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka, których praca skoncentrowana jest na proaktywnych działaniach na rzecz przestrzegania praw człowieka, zasady równego traktowania i zasad etyki zawodowej.

Pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka, tworzą tzw. sieć policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka, w skład której wchodzi: pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka ustanowieni przy komendantach wojewódzkich policji, Komendancie Stołecznym Policji oraz przy Komendancie Głównym Policji, Komendancie Centralnego Biura Śledczego Policji i Komendancie Biura Spraw Wewnętrznych Policji, Dyrektorze Centralnego Laboratorium Kryminalistycznym Policji, Dowódcy Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji, jak również nieetatowi pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka przy komendantach szkół policji oraz członkowie zespołów ds. ochrony praw człowieka.

Pełnomocnicy realizują zadania zgodnie z zaakceptowanym przez Komendanta Głównego Policji w 2016 r. „Modelem funkcjonowania policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka”. Model stanowi wystandaryzowany katalog zadań realizowanych na samodzielnych stanowiskach policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka lub przez zespoły ds. ochrony praw człowieka.

Wśród najważniejszych działań pełnomocników wymienić należy:

- uświadamianie i uwrażliwianie policjantów i pracowników policji na kwestie poszanowania godności każdego człowieka;
- maksymalizowanie empatycznych postaw policjantów w stosunku do wszystkich osób przebywających w Polsce;
- dbanie o właściwe przygotowanie policjantów do reagowania w przypadku zaistnienia incydentów o charakterze nienawistnym i przestępstw motywowanych nienawiścią wobec innych ludzi;
- współpracę z instytucjami państwowymi, instytucjami pozarządowymi i organizacjami międzynarodowymi w zakresie realizowanych działań.

Plan działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w policji na lata 2021-2023.

Zadania ochrony praw człowieka, równego traktowania i etyki realizowane są w policji na podstawie 2- lub 3-letnich planów działania, w określonym zakresie przez wszystkie jednostki i komórki organizacyjne policji.

W styczniu 2021 r. przyjęto „Plan działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w

policji na lata 2021-2023”. Plan stanowi w znacznej części kontynuację dokumentu „Plan działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w policji na lata 2019-2020”. W 2024 r. zdecydowano o zmianie 2 lub 3-letnich planów szkoleniowych na dokument, który będzie aktualizowany rocznie. W konsekwencji 19 lutego 2024 r. przyjęto „Plan wzmacniający ochronę praw człowieka w systemie Policji w 2024 r.”.

Powyższy Plan jest całościowym dokumentem w zakresie działań na rzecz ochrony praw człowieka w Policji. Zgodnie z Planem, realizowane zadania skoncentrowane są na doskonaleniu wewnętrznych oraz zewnętrznych działań edukacyjnych i informacyjnych, mających wpływ na profesjonalizację wykonywanych przez policję czynności w aspekcie przestrzegania praw i wolności człowieka, etyki zawodowej oraz równego traktowania. Zadania zawarte w planie realizowane są przez wszystkie jednostki i komórki organizacyjne w policji oraz przede wszystkim przez policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka, którzy współpracują z instytucjami państwowymi, instytucjami pozarządowymi i organizacjami międzynarodowymi w zakresie realizowanych działań.

Obszary zadaniowe wskazane w ww. Planie obejmują:

- reagowanie na zidentyfikowane potrzeby szkoleniowe oraz inspirowanie działań edukacyjnych z zakresu ochrony praw i wolności człowieka, równego traktowania i etyki zawodowej (...) oraz prowadzenie przedsięwzięć edukacyjnych i informacyjnych na podstawie dostępnych źródeł, m.in.: takich jak autorskie lub inne dostępne narzędzia edukacyjne i informacyjne, wyniki postępowań skargowych, dyscyplinarnych, prawomocne orzeczenia sądów i trybunałów, raporty, analizy, wyniki badań, rekomendacje itp.;
- prowadzenie współpracy z podmiotami publicznymi, uczelniami, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi w celu wypracowywania najlepszych praktyk dla zapobiegania i zwalczania wszelkich form naruszeń praw człowieka, zasady równego traktowania i etyki zawodowej przez policjantów i pracowników policji;
- prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie upowszechniania zaleceń i rekomendacji międzynarodowych oraz krajowych instytucji działających na rzecz ochrony praw i wolności człowieka, a także prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;
- prowadzenie „post incydentalnych” działań edukacyjnych, stanowiących szybką i skuteczną reakcję na ujawnione lub domniemane przypadki tortur oraz innych form niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania;
- prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych z zakresu ochrony sygnalistów oraz walki ze środowiskową złą kulturą;
- wypełnianie roli lokalnego koordynatora do spraw edukacji oraz informacji w zakresie funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur ustanowionego przy Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Europejskiego Komitetu Przeciwko Torturom (CPT), a także instytucji sędziego penitencjarnego i innych mechanizmów monitorowania przestrzegania praw osób pozbawionych wolności;
- realizację warsztatów pn. „Przeciwdziałanie stosowaniu tortur”.

Mechanizmy kontrolne

Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji, w ramach realizowania zadań regulaminowych, monitoruje m.in. występowanie zagrożeń związanych ze stosowaniem przez policjantów przemocy na służbie. W ramach nadzoru w tym zakresie wdrożono rozwiązania ukierunkowane na bieżące informowanie kierownictwa Biura Kontroli Komendy Głównej Policji o wydarzeniach nadzwyczajnych z udziałem funkcjonariuszy i pracowników policji w trybie całodobowym. Daje to możliwość bezpośredniego i niezwłocznego zaangażowania służb kontrolnych Komendy Głównej Policji, komend wojewódzkich policji i Komendy Stołecznej Policji w sprawy związane z wyjaśnianiem okoliczności oraz skutków takich zdarzeń, w tym daje możliwość omówienia zebranych w danej sprawie informacji w trakcie codziennych odpraw kierownictwa Policji. Umożliwia to odpowiednie reagowanie, w tym wdrażanie czynności kontrolnych lub monitoringów, których celem jest nadzór nad rzetelnym wyjaśnieniem okoliczności sprawy.

Policjanci komórek kontrolnych jednostek terenowych policji oraz Komendy Głównej Policji zaangażowani są w wyjaśnianie zdarzeń oraz niezwłoczne reagowanie w przypadku stwierdzonych

nieprawidłowości. Ocenie poddawane są zarówno okoliczności wydarzenia, jak również sposób i poprawność reagowania przełożonych funkcjonariuszy.

Dane na temat prowadzonych ogólnopolicyjnych kontroli dot. prawidłowości użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatorów) oraz w zakresie użytkowania kamer nasobnych w latach 2019-2021, a także planowanych kontrolach na rok 2022.

W poniższej tabeli przedstawiono ogólną liczbę kontroli przeprowadzonych przez komórki Komendy Głównej Policji, komend wojewódzkich policji oraz Komendy Stołecznej Policji w latach 2019-2021, jak również zaplanowane przez nie na rok 2022 kontrole z zakresu prawidłowości użycia środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatorów) jak również w zakresie prawidłowości użytkowania kamer nasobnych.

Rodzaj kontrolowanej tematyki	Prawidłowość zadań związanych z obezwładnianiem osób za pomocą energii elektrycznej		Prawidłowość wykorzystania kamer nasobnych	
	Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji	Komenda Stołeczna Policji oraz komendy wojewódzkie policji	Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji	Komenda Stołeczna Policji oraz komendy wojewódzkie policji
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2019	1	25	0	0
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2020	2	23	1	0
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2021	2	17	2	0
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2022	2	23	2	3
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2023	0	13	2	11
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2024	2	22	2	12

Kwestia wykorzystania kamer nasobnych i użycia środków przymusu bezpośredniego jak np. przedmiotu służącego do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej jest przedmiotem oceny, w każdym wydarzeniu nadzwyczajnym, które zostało objęte monitoringiem Biura Kontroli Komendy Głównej Policji.

Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji, na podstawie decyzji nr 3 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania w Policji i Straży Granicznej „Wytucznych w zakresie zasad i trybu przekazywania informacji skargowych i pozaskargowych przez Policję oraz Straż Graniczną do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych” (zwanej dalej decyzją nr 3 Ministra Spraw Wewnętrznych), zmienionej decyzją nr 38 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 grudnia 2021 r., uzyskuje informacje, które przekazywane są do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Biura Nadzoru Wewnętrznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zgłaszane są zdarzenia, z których wynika, że w związku z działaniem lub zaniechaniem funkcjonariusza Policji mogą wystąpić następujące skutki:

- naruszenie nietykalności innej osoby - zdarzenia typu I,
- naruszenie wolności seksualnej osoby (zgwałcenie, inne czynności seksualne) - zdarzenia typu II,
- nieuzasadnione użycie środków przymusu bezpośredniego, przemocy fizycznej lub psychicznej w stosunku do innej osoby - zdarzenia typu III.

Uzasadnieniem dla wprowadzenia mechanizmu kwalifikowania zdarzeń jako informacji pozaskargowych w celu dalszego przekazywania Rzecznikowi Praw Obywatelskich była konieczność dokonania przez niezależną instytucję zbadania i oceny przypadków niewłaściwych zachowań funkcjonariuszy policji wobec osób trzecich, co stanowiło realizację zaleceń Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, sformułowanego w Memorandum do Polskiego Rządu z dnia 20 czerwca 2007 r.

Przekazanie informacji pozaskargowej nie jest uzależnione od wstępnej oceny, czy do nieprawidłowości rzeczywiście doszło (np. bezpodstawnego użycia przymusu bezpośredniego) lub czy jej wynik był wynikiem działania lub zaniechania funkcjonariusza policji.

Koordinacją i opracowywaniem informacji niezwiązanych ze skargami zajmują się „koordynatorzy ds. skarg”. Koordynatorzy podejmują działania na podstawie zgłoszeń incydentów wymienionych w Wytycznych, a następnie przesyłają je do odpowiedniego podmiotu odpowiedzialnego, tj. Biura Kontroli Komendy Głównej Policji.

Przedmiotowe informacje charakteryzuje brak ingerowania w treść ze strony Biura Kontroli Komendy Głównej Policji, w związku z czym podmiot odpowiedzialny przekazuje otrzymane informacje pozaskargowe w niezmienionej formie, w postaci elektronicznej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zapobiega to wydłużaniu okresu doręczenia. Ma też na celu niezwłoczne informowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o zaistniałych zdarzeniach i dokonanie oceny materiału oraz ewentualne zainicjowanie działań, co zwiększa transparentność funkcjonowania policji.

Koordinatorzy pozaskargowi powinni niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 5 dni roboczych, przekazać informację pozaskargową do Biura Kontroli Komendy Głównej Policji, jako podmiotu odpowiedzialnego, które w terminie 2 dni roboczych od dnia doręczenia, ma obowiązek przesłania ich w formie elektronicznej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, a także do wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Pełnomocnika Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka oraz Biura Spraw Wewnętrznych Policji.

W 2021 r. Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji przekazało do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji 493 informacji pozaskargowych, w roku 2020 przekazano 414 tego typu informacji, a w roku 2019 było ich 474. W 2021 – 493 informacji pozaskargowych, w 2022 – 718, a w 2023 – 802 takie informacje.

W maju 2018 roku Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji wprowadziło dodatkowy mechanizm analizowania zakresu i oceny treści generowanych informacji pozaskargowych. Znaczny odsetek zdarzeń zakwalifikowanych jako informacje pozaskargowe stanowią sprawy objęte już monitorowaniem przez Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji m.in. zgony osób wobec, których policjanci realizowali czynności służbowe lub próby samobójcze, które ze względu na skutki oraz wagę problematyki mają wpływ na wizerunek całej formacji policji. W mniejszym stopniu natomiast monitorowane są zdarzenia, w czasie których w związku z działaniem lub zaniechaniem funkcjonariuszy policji mogło dojść do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia innej osoby, przemocy fizycznej lub psychicznej w stosunku do innej osoby albo nieuzasadnionego użycia środków przymusu bezpośredniego, co wynika z dużo większej w skali kraju liczby realizowanych przez funkcjonariuszy czynności służbowych (np. interwencje, zatrzymania i doprowadzenia osób), które również są obciążone ryzykiem wystąpienia bezprawnych zachowań policjantów. Wydział Analiz Biura Kontroli Komendy Głównej Policji prowadzi, okresowe analizy ryzyka w stosunku do zdarzeń przedstawionych w zestawieniach informacji pozaskargowych, w szczególności takich, gdzie opis okoliczności wskazuje, że mogło dojść do bezprawnego działania funkcjonariuszy policji. Analizie podlega w szczególności adekwatność środków zastosowanych przez kierownika jednostki policji

lub właściwych przełożonych w celu obiektywnego wyjaśnienia sprawy, a także sposób monitorowania zdarzeń przez komórki kontroli policji, w sytuacji gdy mają one charakter wydarzeń nadzwyczajnych.

Jeżeli zdarzenie posiada wysoki stopień istotności, a adekwatność środków i procedur włączonych do jego wyjaśnienia jest niska lub nie było ono objęte systemem monitorowania wydarzeń nadzwyczajnych, to do kierowników poszczególnych jednostek kierowana jest dodatkowa korespondencja o wyjaśnienie lub stanowisko w danej sprawie oraz przekazywanie kopii wybranej dokumentacji źródłowej, umożliwiającej stosowną weryfikację na poziomie Komendy Głównej Policji. W takich przypadkach, niezależnie od czynności związanych z zabezpieczeniem materiałów dowodowych, jak też dalszych czynności procesowych realizowanych przez organ prokuratury, pomimo przekazania takiej informacji ścieżką procedury pozaskargowej do Komendy Głównej Policji i Rzecznika Praw Obywatelskich, jako niezbędne wydaje się równoległe wszczynanie czynności wyjaśniających lub dyscyplinarnych w trybie rozdziału 10 ustawy o policji. W związku z powyższym wprowadzenie dodatkowej analizy zdarzeń pod kątem diagnozowania możliwych nieprawidłowości ma na celu wyselekcjonowanie spraw obarczonych wysokim stopniem ryzyka ich zaistnienia.

Do dodatkowego monitorowania w Biurze Kontroli Komendy Głównej Policji wytypowano 12 zdarzeń, zaistniałych w 2018 r. oraz 14 zdarzeń zaistniałych w 2019 r., ponadto 18 zdarzeń zaistniałych w 2020 r., natomiast w 2021 r. wytypowano 14 zdarzeń (według stanu na 29 listopada 2021 r.).

Zaznaczyć należy, że zdarzają się informacje pozaskargowe, które są przekazywane przez skarżących ze znacznym opóźnieniem, dlatego rejestrowane są one zgodnie z datą wpływu do jednostek organizacyjnych policji.

B. Naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym

Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym wynikało w niniejszej sprawie z nieprzeprowadzenia skutecznego postępowania dotyczącego zarzutów skarżących odnośnie złego traktowania przez funkcjonariuszy policji.

W dniu 27 czerwca 2014 r. Prokurator Generalny wydał wytyczne ws. prowadzenia przez prokuratorów postępowań o przestępstwa związane z pozbawieniem życia oraz nieludzkim bądź poniżającym traktowaniem lub karaniem, których sprawcami są funkcjonariusze policji lub inni funkcjonariusze publiczni. Wytyczne opracowano w celu szybkiego i skutecznego rozpatrywania zgłoszonych skarg dotyczących tortur i nieludzkiego traktowania osób pozbawionych wolności.

Zgodnie z powyższymi wytycznymi sprawy prowadzone na podstawie art. 246 i 247 Kodeksu karnego, a także przestępstwa pozbawienia życia popełnione przez funkcjonariuszy w trakcie lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, zostały objęte monitoringiem prowadzonym przez Departament Postępowań Przygotowawczych Prokuratury Krajowej.

Mając na uwadze pkt 12 i 13 ww. wytycznych, co pół roku przeprowadzane są badania akt pod kątem prawidłowości postępowania i legalności podjętych decyzji. Prokuratury rejonowe miały także obowiązek sporządzania notatek urzędowych z analizowanych akt spraw, wraz z wnioskami w terminie do 15 lutego i 15 sierpnia każdego roku. Zostały także zobowiązane do sporządzania rocznych statystyk przestępstw popełnianych przez funkcjonariuszy policji i pracowników cywilnych, obejmujących m.in. liczbę zawiadomień o przestępstwach w danej prokuraturze, liczbę wszczętych postępowań, sposobu ich zakończenia oraz czasu trwania postępowań przygotowawczych.

Delegowanie czynności śledczych policji lub innych uprawnionych służb może nastąpić jedynie w wyjątkowych sytuacjach i w ograniczonym zakresie. Co do zasady kluczowe czynności wykonuje prokurator. Prokuratorzy wszczynający postępowanie w danej kategorii przestępstw mają obowiązek zawiadomić o tym prokuratora nadrzędnego. Prokuratury nadrzędne kontrolują prawidłowość czynności oraz sprawowanie nadzoru wewnętrznego nad służbą w ramach cyklicznego procesu monitorującego.

Prócz tego, Dyrektor Departamentu Postępowania Przygotowawczego w pismach z 24 września 2014 r. oraz 15 października 2014 r., skierowanych do prokuratorów apelacyjnych określił szczegółowe zasady przeprowadzania analizy akt postępowań zakończonych w danych sześciu miesiącach. Analizy akt mają być ukierunkowane na:

- prawidłowość prowadzonego postępowania (prawidłowość kwalifikacji prawnej czynu, czas postępowania, realizację planu śledztwa, dochowanie gwarancji procesowych pokrzywdzonego, przestrzeganie art. 311 § 2 Kodeksu postępowania karnego) ;
- zasadność finalnej decyzji merytorycznej (w przypadku umorzenia lub odmowy wszczęcia postępowania – prawidłowość podstawy prawnej i uzasadnienie);
- wynik postępowania, w którym do sądu wniesiono akt oskarżenia (kwalifikacja prawna czynu przyjęta przez sąd, wyrok, ocena wyroku przez prokuratora oraz ewentualne przyczyny niewniesienia apelacji).

Ponadto, w każdej prokuraturze okręgowej funkcjonuje koordynator ds. przestępstw popełnianych przez funkcjonariuszy policji, który nadzoruje i monitoruje tego typu sprawy. Utrzymywana jest także praktyka kierowania takich spraw do innej jednostki prokuratury, aby zapewnić bezstronność i obiektywizm.

C. Tłumaczenie i rozpowszechnienie wyroku

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”. Dodatkowo jest on dostępny także w bazie HUDOC.

Informacja o ww. wyroku została także opublikowana w dziale "Aktualności" na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz zawarta w redagowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości biuletynie informacyjnym, subskrybowanym przez większość sądów krajowych, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej.

Informację o wyroku przekazano Prezesowi Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie, w którym to sądzie rozpoznawano zażalenie na umorzenie śledztwa związanego z doznanymi przez skarżących obrażeniami oraz Prezesowi Sądu Okręgowego w Krakowie, a także sędziemu koordynatorowi ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w Sądzie Okręgowym w Krakowie.

Przy tym, Prokurator Okręgowy w Krakowie przekazał informację o wyroku Trybunału Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Krakowie, w celu dalszego rozpowszechnienia wyroku wśród podległych mu jednostek policji.

Prokurator Okręgowy w Krakowie przekazał także wyrok podległym mu prokuratorom, tj. prokuratorom Prokuratury Okręgowej w Krakowie oraz prokuratorom Prokuratur Okręgowych w Kielcach, Nowym Sączu i Tarnowie, zwracając im uwagę na wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 27 czerwca 2014 r. ws. prowadzenia przez prokuratorów postępowań o przestępstwa związane z pozbawieniem życia oraz nieludzkim bądź poniżającym traktowaniem lub karaniem, których sprawcami są funkcjonariusze policji lub inni funkcjonariusze publiczni

Ponadto Biuro Współpracy Międzynarodowej Prokuratury Krajowej przekazało informację o wyroku wraz z jego tłumaczeniem na język polski wszystkim prokuratorom okręgowym w celu rozpowszechnienia wyroku wśród podległych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz stosowania standardów Trybunału w praktyce.

Informacja o wyroku została także opublikowana na stronie internetowej Prokuratury Krajowej w zakładce „Orzecznictwo ETPC”.

Od 2014 r. sędziowie oddelegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości prowadzą kursy dla sędziów, asesorów sądowych, sekretarzy sądowych i aplikantów sędziowskich, dotyczące gwarancji procesowych w obszarze praw człowieka. Szkolenia te obejmują m.in. zagadnienia dotyczące standardów wynikających z art. 3 Konwencji. Obecnie szkolenia realizowane są w ramach Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (np. w dniach 26-28 sierpnia 2019 r. odbyło się szkolenie nt. „Gwarancje procesowe w zakresie ochrony praw człowieka”). Kursy te udostępniane są cyklicznie także aplikantom prokuratorskim (np. „Prawa człowieka w postępowaniu karnym”, które odbyło się w Krakowie w dniach 9-13 września 2019 r.). Kursy te szeroko omawiają zagadnienia dotyczące naruszeń art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym i proceduralnym.

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* został także zaprezentowany na szkoleniu dla aplikantów prokuratorskich, które odbyło się 30 października 2021 r. w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

Wyrok powinien być także uwzględniony w czasie ustalania programu dalszych szkoleń dla aplikantów prokuratorskich.

- 1) Szkolenie nazwane: „wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich - wybór i analiza orzecznictwa.” Sygnatura O8/23. W ramach zagadnień omawianych podczas szkolenia znalazły się: prezentacja nowych orzeczeń Trybunału i ich wpływ na praktykę sędziowską. Szkolenie było przeznaczone dla sędziów oraz asesorów sądowych. Zorganizowano 2 edycje wydarzenia online, w którym wzięło udział 109 osób.
- 2) W trakcie podstawowego oraz uzupełniającego szkolenia sądowego, zostały zaprezentowane zagadnienia związane z proceduralnymi środkami przymusu: czynność zatrzymania, ważność, legalność i prawidłowość zatrzymania podejrzanych (także w kontekście nieadekwatnego zastosowania środków przymusu. Uczestnicy szkolenia mieli możliwość pracować z konkretnymi sprawami, a także analizować odpowiednie orzecznictwo.
- 3) W trakcie podstawowego oraz uzupełniającego szkolenia prokuratorskiego, omówiono zagadnienia wyszczególnione w orzeczeniu przyjętym w sprawie *kuchta i Mętel p. Polsce*. Blok zajęć „Prawa człowieka w postępowaniach karnych” odniósł się do orzecznictwa Trybunału Europejskiego, w szczególności w polskich sprawach, w odniesieniu do zasady proporcjonalności oraz skutecznej ochrony praw człowieka, prawa do życia, zakazu tortur, prawa do wolności osobistej i bezpieczeństwa oraz prawa do rzetelnego procesu.

Wyrok powinien być brany pod uwagę również, kiedy planowane są przyszłe kursy dla sędziów i prokuratorów.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie nie są konieczne żadne dalsze środki indywidualne oraz że wskazane środki generalne będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Lalik p. Polsce – raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE 5 marca 2024 r.

Opis sprawy

Lalik p. Polsce, skarga nr 47834/19, wyrok z dnia 11 maja 2023 r., ostateczny w dniu 11 sierpnia 2023 r.

Sprawa dotyczyła postępowania karnego wszczętego z powodu wykorzystania zeznań skarżącego będącego pod wpływem alkoholu, złożonych po jego zatrzymaniu, pod nieobecność jego adwokata i bez wystarczającego pouczenia go o przysługującym mu prawie do obrony.

Skarżący zarzucił na podstawie art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji, że jego skazanie za zabójstwo popełnione ze szczególnym okrucieństwem zostało w dużej mierze oparte na jego nieformalnych zeznaniach, które zostały złożone bez zapewnienia podstawowych gwarancji proceduralnych dla jego prawa do obrony. Podniósł, że funkcjonariusze policji, którzy przesłuchiwali go po aresztowaniu, nie poinformowali go o przysługujących mu prawach, ani nie zaoferowali mu możliwości skonsultowania się z prawnikiem.

W wyroku Trybunał stwierdził, że błędem sądów krajowych był brak uznania potrzeby wykluczenia zeznań złożonych na początkowym etapie postępowania mógł sam w sobie prowadzić do wniosku, że postępowanie było bezprawne.

Trybunał zauważył, że sądy krajowe bezpośrednio odniosły się do wstępnych zeznań skarżącego i uznały je za szczególnie wiarygodne. Opierając się na nich, sądy te ustaliły zamiar i motyw skarżącego. Trybunał uważa, że wykorzystanie wyjaśnień skarżącego złożonych podczas nieformalnego przesłuchania znacząco wpłynęło na przebieg śledztwa i ustalenia sądów krajowych. W związku z tym, Trybunał uznał, że postępowanie karne przeciwko skarżącemu, rozpatrywane jako całość, nie może być uznane za rzetelne.

Trybunał stwierdził naruszenie art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

W okolicznościach niniejszej sprawy Trybunał uznał, że stwierdzenie naruszenia samo w sobie stanowiło wystarczające słusze zadośćuczynienie za wszelkie szkody niemajątkowe poniesione przez skarżącego. W konsekwencji odrzucił roszczenie skarżącego w tym zakresie.

Zgodnie z art. 540 § 3 k.p.k., postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na podstawie umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską. Skarżący może zatem złożyć wniosek o wznowienie postępowania karnego w swojej sprawie. Właściwym do rozpoznania jego wniosku będzie Sąd Najwyższy (art. 544 § 2 k.p.k.).

W świetle powyższego, a także mając na uwadze wypłatę słusznego zadośćuczynienia, żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Wydaje się, że w niniejszej sprawie naruszenie stwierdzone przez Trybunał wynikało ze sposobu, w jaki istniejące regulacje prawne zostały zastosowane przez władze krajowe w praktyce. Trybunał nie zakwestionował obowiązujących przepisów prawa, na podstawie których podejmowane były decyzje przez organy krajowe, w związku z czym rząd stoi na stanowisku, że wykonanie wyroku Trybunału w przedmiotowej sprawie nie wymaga zmian legislacyjnych.

Kwestia dowodów przeprowadzanych w toku postępowania karnego została uregulowana w rozdziale 20 Kodeksu postępowania karnego (dalej k.p.k.). Przepis art. 174 k.p.k. wprost stanowi: „Dowodu z wyjaśnień oskarżonego lub z zeznań świadka nie wolno zastępować treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych”.

Prawo do obrony jest kompleksowo uregulowane w przepisach Kodeksu postępowania karnego oraz doprecyzowane w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 244 § 2 k.p.k., zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245 kontakt zatrzymanego z adwokatem lub radcą prawnym, zawiadomienie o zatrzymaniu, art. 246 zażalenie na zatrzymanie § 1 i art. 612 zawiadomienie o tymczasowym aresztowaniu lub zatrzymaniu obywatela państwa obcego § 2, jak również o treści art. 248 przesłanki zwolnienia zatrzymanego § 1 i 2, a także wysłuchać go. Osobie zatrzymanej udziela się pisemnych pouczeń w języku dla niej zrozumiałym. Kopię takiego pouczenia z podpisem osoby zatrzymanej dołącza się do akt postępowania. Tekst pouczenia o prawach i obowiązkach podejrzanego, przetłumaczony na różne języki, jest również dostępny na stronie internetowej Prokuratury Krajowej.

W świetle okoliczności niniejszej sprawy rozpowszechnienie wyroku Trybunału należy uznać za wystarczające do realizacji środków generalnych. W związku z powyższym, wyrok w sprawie *Lalik p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc). Tłumaczenie zostanie wkrótce udostępnione w bazie danych HUDOC. Dodatkowo, informacja o przedmiotowym wyroku została zamieszczona w newsletterze Ministerstwa. Ponadto informacja o wyroku została przesłana do prezesów sądów krajowych, które rozpoznawały sprawę skarżącego (Sądu Okręgowego w Zamościu oraz Sądu Apelacyjnego w Lublinie).

Informacja o wyroku wraz z jego tłumaczeniem na język polski została przesłana do sędziów wydziałów karnych orzekających w całej Polsce (za pośrednictwem prezesów sądów okręgowych i prezesów sądów rejonowych na ich służbowe skrzynki mailowe), a także do koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach karnych.

Ponadto, pismo zawierające informację o wyroku Trybunału zostało przesłane do właściwej komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości, z prośbą o rozważenie uwzględnienia tego wyroku w treściach poruszanych podczas szkoleń organizowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury.

W tych okolicznościach żadne inne środki o charakterze generalnym nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie dalsze środki indywidualne nie są konieczne a opisane powyżej środki o charakterze generalnym będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Liu p. Polsce – raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 21 maja 2024 r.

Opis sprawy

Liu p. Polsce, skarga nr 37610/18, wyrok z dnia 16 października 2022 r., ostateczny w dniu 30 stycznia 2023r.

Sprawa dotyczyła postępowania ekstradycyjnego wszczętego przeciwko skarżącemu.

Polskie sądy potwierdziły dopuszczalność ekstradycji skarżącego do Chińskiej Republiki Ludowej. Skarżący złożył skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Trybunał), oraz wniosok o zastosowanie środka tymczasowego na podstawie art. 39 Regulaminu Trybunału. Trybunał poinformował rząd polski o zastosowaniu powyższego środka, na mocy którego władze krajowe zostały zobowiązane do zaniechania ekstradycji skarżącego. Rząd zastosował się do zakomunikowanego środka tymczasowego. Minister Sprawiedliwości odpowiedzialny za ostateczną decyzję w sprawie ekstradycji zdecydował odroczyć postępowanie w sprawie do czasu zbadania sprawy przez Trybunał i wydania ostatecznej decyzji.

W wyroku Trybunał uznał, że ekstradycja skarżącego do Chińskiej Republiki Ludowej stanowiłaby naruszenie art. 3 Konwencji. Trybunał uznał, że zakres, w jakim tortury i inne formy złego traktowania są w sposób udowodniony i konsekwentny raportowane w chińskich aresztach i zakładach karnych, może być utożsamiany z ryzykiem istnienia ogólnej sytuacji stosowania przemocy. W związku z powyższym, skarżący został zwolniony z obowiązku udowodnienia konkretnych powodów do podstaw poczucia zagrożenia, wystarczyło jedynie wskazanie, że po zastosowanej ekstradycji mógłby zostać umieszczony w tymczasowym areszcie lub zakładzie karnym.

Ponieważ prawdopodobieństwo, że skarżący mógłby zostać zatrzymany w Chinach a nakaz ekstradycji zostać wykonany, Trybunał uznał że w przypadku ekstradycji do tego państwa skarżący mógł być poddany rzeczywistemu ryzyku złego traktowania.

W odniesieniu do art. 5 ust. 1 Konwencji, Trybunał stwierdził, że władze krajowe nie działały z należytą starannością i nie zapewniły, aby długość tymczasowego aresztu skarżącego nie przekraczała czasu, który mógłby zostać uznany za wymagany do osiągnięcia zamierzonego celu. Trybunał stwierdził, że zatrzymanie skarżącego nie było „zgodne z prawem” w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. f Konwencji, a zatem doszło do naruszenia powyższego przepisu.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Razem
-	6 000 EUR	12 600 EUR	18 600 EUR
Termin płatności: 30/04/2023			Wypłacono: 30/03/2023

2. Środki indywidualne

W związku z wyrokiem Trybunału z dnia 16.10.2022 r. w sprawie *Liu p. Polsce*, decyzją z dnia 1 lutego 2023 r. Minister Sprawiedliwości odmówił ekstradycji skarżącego do Chińskiej Republiki Ludowej. Mając na uwadze powyższe, postanowieniem z dnia 2 lutego 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił tymczasowe aresztowanie skarżącego. Skarżący opuścił jednostkę penitencjarną w dniu 2 lutego 2023 r. W powyższej sprawie skarżącemu nie przysługiwały dodatkowe środki odwoławcze.

W dniu 10 lutego 2023 r. wniosek o ekstradycję skarżącego do Tajwanu został złożony przez Przedstawicielstwo Tajpej w Warszawie w imieniu tajwańskiego Ministerstwa Sprawiedliwości.

W dniu 13 listopada 2023 r. Ministerstwo Sprawiedliwości otrzymało akta sprawy sądów krajowych wraz z postanowieniem z dnia 27 października 2023 r., na mocy którego ekstradycja była prawnie dopuszczalna, a wobec skarżącego zastosowano areszt tymczasowy.

Podczas przesłuchania przed prokuratorem oraz postępowania sądowego skarżący wyraził zgodę na ekstradycję do Tajwanu.

Decyzją z dnia 21 listopada 2023 r. Minister Sprawiedliwości podjął decyzję o ekstradycji skarżącego do Tajwanu. Decyzja ta została wykonana przez właściwe organy.

W tych okolicznościach i w świetle wypłaty słusznego zadośćuczynienia, żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

W ocenie rządu, okolicznościach niniejszej sprawy, doszło do naruszenia postanowień, które wynikały z indywidualnego i nieprawidłowego zastosowania przepisów krajowych. Trybunał nie wskazał na konieczność zmiany krajowych przepisów prawnych, w opinii rządu również nie ma takiej potrzeby.

Wyrok w przedmiotowej sprawie został przetłumaczony na język polski i opublikowany w bazie orzeczeń na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Tłumaczenie wyroku będzie wkrótce dostępne w bazie danych HUDOC EXEC. Dodatkowo, informacja o wyroku została opublikowana w aktualnościach na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz została zamieszczona w newsletterze na drugą połowę 2022 r. Newsletter jest obecnie dostarczany do ponad 2000 odbiorców. Z przeglądu adresów e-mail wynika, że odbiorcami są sądy, prokuratury, jednostki penitencjarne, komornicy, stacje radiowe, wydawcy gazet i czasopism oraz osoby prywatne.

Tłumaczenie wyroku zostało przekazane do właściwej komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości z prośbą o uwzględnienie jego treści w toku kształcenia ustawicznego i szkoleń prowadzonych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury.

W tych okolicznościach żadne inne ogólne środki nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a opisane powyżej środki o charakterze ogólnym będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Mazowiecki p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 2 kwietnia 2024 r.

Opis sprawy

Mazowiecki p. Polsce, skarga nr 34734/13, wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r., ostateczny w dniu 8 czerwca 2023 r.

W powyższej sprawie skarżący zarzucił, że przeszukanie jego domu, przeprowadzone w toku postępowania karnego i podczas jego nieobecności, naruszyło jego prawa chronione na mocy art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Postępowanie karne było następstwem zawiadomienia złożonego przez żonę skarżącego do organów śledczych. W tym okresie toczyło się również postępowanie rozwodowe pomiędzy skarżącym a jego żoną. Przeszukanie zostało przeprowadzone bez zgody sądu krajowego, ale jego legalność została następnie potwierdzona przez Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu. Sąd Okręgowy oddalił zażalenie skarżącego podniesione w tym zakresie.

Europejski Trybunał Praw Człowieka zauważył, że nie było sporu co do samego faktu ingerencji w prawo skarżącego do poszanowania jego domu, chronione na mocy art. 8 Konwencji. Pozostało do ustalenia, czy ingerencja ta była uzasadniona w świetle art. 8 § 2 Konwencji, w szczególności, czy była „przewidziana przez prawo”, realizowała jeden lub więcej uzasadnionych celów i czy była „konieczna” do osiągnięcia tych celów.

Po zbadaniu okoliczności faktycznych sprawy Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji. Trybunał zauważył, że chociaż przeszukanie miało podstawę prawną w prawie krajowym, ustawodawstwo krajowe nie dawało skarżącemu, ani przed, ani po kwestionowanym przeszukaniu, wystarczających zabezpieczeń przed arbitralnością. Trybunał podkreślił, że przestępstwo zarzucane skarżącemu nie miało poważnego charakteru, a osoba, której dotyczyło, nie była obecna w miejscu przeszukania. W opinii Trybunału sądowa kontrola przeszukania nie była skuteczna. W szczególności uzasadnienie Sądu Rejonowego stanowiło powtórzenie przepisów odpowiedniego aktu prawnego, bez wystarczającej indywidualizacji. Skarżący został zatem pozbawiony ochrony swoich praw zapisanych w art. 8 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Skarżący nie złożył wniosku o słusze zadośćuczynienie. W związku z tym, Trybunał nie zasądził na rzecz skarżącego słusznego zadośćuczynienia za szkodę majątkową lub niemajątkową ani zwrotu kosztów i wydatków.

2. Środki indywidualne

Skarżący nie jest uprawniony do wniesienia żadnych innych krajowych środków odwoławczych w odniesieniu do przedmiotowego przeszukania. Ponieważ naruszenie miało charakter incydentalny, a skarżący nie domagał się słusznego zadośćuczynienia, żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Rozpowszechnianie wyroku

Wyrok został przetłumaczony na język polski i opublikowany (zarówno w języku francuskim, jak i polskim) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc) w sekcji poświęconej orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Informacja o wyroku została również umieszczona w sekcji „Aktualności” na stronie internetowej (<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalupraw-czlowieka21>).

W związku z wyrokiem Trybunału, Ministerstwo Sprawiedliwości skierowało pisma do Prezesa Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda oraz Prezesa Sądu Okręgowego w Poznaniu - sądu, który orzekał w sprawie skargi skarżącego, a także sądu wyższej instancji. Zostali oni poinformowani o treści wyroku Trybunału i otrzymali jego tłumaczenie na język polski. W styczniu 2024 r. informacja o wyroku wraz z jego tłumaczeniem na język polski została przesłana do prezesów wszystkich Sądów Okręgowych z prośbą o rozpowszechnienie jego treści wśród sędziów wydziałów karnych Sądów Okręgowych i podległych im Sądów Rejonowych, a także sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach karnych.

W wyniku przeprowadzonej kontroli sędziowie-koordynatorzy zwrócili uwagę sędziów orzekających w wydziałach karnych na zastrzeżenia Trybunału wyrażone w przedmiotowym orzeczeniu. W szczególności, te dotyczące uzasadnienia decyzji w przedmiocie zażalenia skarżącego na przeszukanie jego mieszkania. Koordynatorzy apelowali również o większą wnikliwość przy rozpatrywaniu tego typu spraw i szersze uzasadnianie wydawanych rozstrzygnięć. Ponadto, w niektórych regionach koordynatorzy zwrócili się do prezesów sądów okręgowych o rozważenie zorganizowania dodatkowych szkoleń dla sędziów i asesorów z zakresu orzecznictwa Trybunału.

Co więcej, cykliczny *newsletter* przygotowywany przez Ministerstwo Sprawiedliwości zawierał informacje i zwięzłe podsumowanie najnowszych wyroków i decyzji Trybunału, w tym wyroku wydanego w sprawie *Mazowiecki p. Polsce*. Newsletter ten jest obecnie dostarczany do ponad 2000 odbiorców, którzy są częścią „kampanii adresat ETPC”. Z analizy adresów mailowych wynika, że odbiorcami są nie tylko sądy, prokuratury, jednostki penitencjarne i komornicy, ale także rozgłośnie radiowe, wydawcy gazet i czasopism oraz osoby prywatne. Informacja o wyroku została również przekazana sędziom-koordynatorom ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach cywilnych w danym sądzie okręgowym.

Ponadto, w 2024 r. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury planuje zorganizować szkolenie „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich” nr. O5/25, podczas którego zaprezentowane zostaną najnowsze wyroki i postanowienia Trybunału oraz ich wpływ na praktykę sądową w Polsce. Obejmie ono prezentację wyroku wydanego w sprawie *Mazowiecki p. Polsce*. Szkolenie będzie skierowane do sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratorskich. W tym zakresie rząd zauważa, że działania edukacyjne będą skierowane nie tylko do sędziów orzekających w przedmiocie zażalenia na przeszukanie, ale także do organów śledczych wszczynających i prowadzących to postępowanie.

2. Prawo

Art. 220 § 3 k.p.k. przewiduje możliwość dokonania przeszukania w trybie niecierpiącym zwłoki bez uzyskania uprzedniej zgody sądu lub prokuratora. W takiej sytuacji obowiązujące przepisy wymagają uzyskania zgody sądu lub prokuratora na taką czynność niezwłocznie po jej dokonaniu.

Zgodnie z art. 236 § 1 k.p.k. na postanowienie w przedmiocie przeszukania, zatrzymania rzeczy i dowodów rzeczowych oraz na inne postanowienia osobom, których prawa zostały naruszone, przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie wydane lub czynność dokonaną w postępowaniu przygotowawczym rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.

Dlatego, obowiązujące przepisy odpowiednio regulują warunki dokonywania przeszukań i przewidują środki prawne niezbędne do zapobiegania nadużyciom. W przedmiotowej sprawie problemem była okoliczność, że zażalenie nie zostało rozpoznane w sposób wnikliwy. W szczególności, właściwy Sąd Rejonowy nie uzasadnił w sposób wystarczający przeprowadzonych czynności. Powtórzył jedynie odpowiednie przepisy prawne. Rząd zauważa, że Trybunał nie zakwestionował wyżej wymienionych przepisów, ale ich interpretację i zastosowanie w okolicznościach sprawy. W konsekwencji należy przyjąć, że standardy Trybunału określone w wyroku wydanym w sprawie *Mazowiecki p. Polsce* będą brane pod uwagę w kolejnych przypadkach stosowania art. 220 § 3 k.p.k. Zostanie to osiągnięte dzięki wspomnianemu już wyjątkowo szerokiemu rozpowszechnieniu wyroku Trybunału oraz szkoleniom skierowanym nie tylko do sędziów asesorów, ale także do prokuratorów i asesorów prokuratorskich.

W związku z tym, rząd jest głęboko przekonany, że nie są konieczne żadne prace legislacyjne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a opisane powyżej środki o charakterze ogólnym (w szczególności rozpowszechnienie wyroku oraz planowane szkolenia w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury), będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Grupa Milka p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 15 listopada 2024 r.

Opis sprawy

Milka p. Polsce, skarga nr 14322/12, wyrok z dnia 15 września 2015 r., ostateczny w dniu 15 grudnia 2015r.;

Dejnek p. Polsce, skarga nr 9635/13, wyrok z dnia 1 czerwca 2017r., ostateczny w dniu 1 września 2017 r.

Nowak p. Polsce, skarga nr 60906/16, wyrok z dnia 13 października 2022 r., ostateczny w dniu 13 października 2022 r.;

Bojar p. Polsce, skarga nr 11148/18, wyrok z dnia 11 maja 2023 r., ostateczny w dniu 11 maja 2023 r.

Wszystkie sprawy dotyczą skarg związanych z kontrolami osobistymi skazanych w czasie ich pobytu w zakładach karnych (naruszenie art. 8 Konwencji).

W sprawie *Milka p. Polsce* skarżący został dwukrotnie ukarany dyscyplinarnie, w latach 2011 i 2012, odpowiednio podczas pobytu w Areszcie Śledczym w Sosnowcu i Zakładzie Karnym w Wojkowicach, za odmowę poddania się kontroli osobistej przeprowadzanej przy różnych okolicznościach. Pierwszą karą dyscyplinarną, jaką otrzymał, była nagana w październiku 2011 r., następnie w maju 2012 r. nałożono na niego dwumiesięczny zakaz otrzymywania paczek żywnościowych, a ostatecznie dwukrotnie, w czerwcu i lipcu 2012 r., umieszczono go w izolatce.

Trybunał stwierdził, że wymóg poddania się kontroli osobistej zasadniczo stanowiłby ingerencję w rozumieniu art. 8 akapit pierwszy Konwencji. W niniejszej sprawie opierało się ono na solidnych podstawach w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w.). Trybunał stwierdził jednak, że nie ma przekonującego uzasadnienia dla takich środków.

W odniesieniu do kar dyscyplinarnych nałożonych na skarżącego Trybunał uznał, że miały one poważny charakter, w szczególności umieszczenie skarżącego w izolatce, biorąc pod uwagę fakt, że przyczyny ich nałożenia nie zostały wyjaśnione. Sądy krajowe, do których skarżący się odwołał, stwierdziły, że środki dyscyplinarne zostały nałożone słusznie w związku z odmową poddania się przez skarżącego kontroli osobistej. Jednakże kwestia, czy istniały rzeczywiste i uzasadnione powody, dla których wezwano skarżącego do poddania się takim przeszukaniom, nigdy nie była badana w żadnym postępowaniu przed sądami krajowymi.

W sprawie *Dejnek p. Polsce* Trybunał stwierdził, że władze nie przedstawiły wystarczających i istotnych powodów uzasadniających kontrole osobiste skarżącego w dniach 5 czerwca 2012 r. i 25 sierpnia 2012 r. podczas odbywania kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Lublinie.

W obu sprawach Trybunał zauważył również, że Rzecznik Praw Obywatelskich w swoim zaleceniu z dnia 23 grudnia 2014 r. zwrócił uwagę na fakt, że prawo krajowe stosowane w praktyce nie gwarantowało osadzonym skutecznych środków odwoławczych w zakresie kwestionowania decyzji o przeprowadzeniu kontroli osobistej. W przypadku braku tak skutecznego środka trudno było wyegzekwować na poziomie krajowym wymóg wystarczającego uzasadnienia kontroli osobistej.

W sprawie *Nowak p. Polsce* skarżący twierdził, że był rutynowo, codziennie poddawany rewizji osobistej i przeszukiwaniu całego ciała podczas dwóch okresów zatrzymania, od 9 lutego do 16 czerwca 2010 r. i od 28 kwietnia do 6 grudnia 2011 r.

Trybunał, uznając w swoim wyroku potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa w instytucjach, w których ludzie są pozbawieni wolności oraz trudności w prowadzeniu takich placówek, podkreślił, że wysoce inwazyjne i potencjalnie poniżające środki, takie jak przeszukiwanie, wymagają wiarygodnego uzasadnienia. Jednakże w okolicznościach przedmiotowej sprawy Trybunał stwierdził, że władze nie przedstawiły wystarczających i istotnych powodów uzasadniających przeszukiwanie skarżącego, a biorąc pod uwagę ich liczbę, częstotliwość i metodę, środki te były nadmiernie uciążliwe dla skarżącego.

W sprawie *Bojar p. Polsce* Trybunał zauważył, że rewizje osobiste zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami prawa krajowego, a domniemana ingerencja miała na celu „zapobieganie zakłóceniom

porządku i przestępczości”. W odniesieniu do wymogu proporcjonalności Trybunał zauważył, że władze odniosły się do potrzeb w zakresie bezpieczeństwa obiektu w sposób ogólny, bez wskazania konkretnego incydentu lub zachowania skarżącego, które uzasadniałoby zastosowanie tego środka. Trybunał uznał potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa w instytucjach, w których przetrzymywane są osoby pozbawione wolności. Niemniej jednak stwierdził, że wysoce inwazyjne i potencjalnie poniżające środki, takie jak kontrole ciała i przeszukania, wymagały wiarygodnego uzasadnienia. W opinii Trybunału władze więzienne nie przedstawiły skarżącemu takiego uzasadnienia. Trybunał stwierdził, że władze nie przedstawiły wystarczających i przekonujących powodów uzasadniających przeszukanie ciała skarżącego.

Ponadto, Trybunał zauważył, że skargi wniesione przez skarżącego do Sądu Okręgowego nie mogły zostać rozpatrzone, ponieważ nie wydano żadnych oficjalnych decyzji w sprawie przeprowadzenia przeszukania ciała. Przy innej okazji władze nie były w stanie potwierdzić, że przeprowadzono przeszukanie, ponieważ nie prowadzono rejestru takich przeszukań. Sytuacja ta uniemożliwiła Trybunałowi ocenę, czy wymóg wystarczającego uzasadnienia przeszukania na pasku na poziomie krajowym został spełniony. W konsekwencji doszło do naruszenia art. 8 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Milka	-	2 500 EUR	-	2 500 EUR
Termin płatności: 15/03/2016			Wypłacono: 09/03/2015	
Dejnek	-	3 000 EUR	-	3 000 EUR
Termin płatności: 01/12/2017			Wypłacono: 17/10/2017	
Nowak	-	3 000 EUR	-	3 000 EUR
Termin płatności: 13/01/2023			Wypłacono: 21/11/2022	
Bojar	-	4 000 EUR	320 EUR	4 320 EUR
Termin płatności: 11/08/2023			Wypłacono: 09/08/2023	

2. Środki indywidualne

Wszystkim skarżącym przyznano słuszne zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową. Nie są oni uprawnieni do żadnych dalszych środków krajowych.

W tych okolicznościach oraz w świetle wypłaty słusznego zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał dalsze indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

W związku z powyższymi wyrokami Trybunału oraz wytycznymi otrzymanymi w trakcie ich realizacji od Departamentu Wykonania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, władze polskie przyjęły obszerne nowelizacje Kodeksu karnego wykonawczego. Przepisy te zostały przyjęte przez Sejm RP w dniu 5 sierpnia 2022 r. i weszły w życie z dniem 1 stycznia 2023 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 1855).

Zgodnie z nowo przyjętym art. 116 § 1 pkt 3a k.k.w. skazany obowiązany jest przestrzegać przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, porządek panujący w jednostce penitencjarnej oraz wykonywać polecenia przełożonych i innych uprawnionych osób, w szczególności jest zobowiązany do poddania się przeszukaniu lub osobistej kontroli oraz umożliwienia, a nie utrudniania innych kontroli, o których mowa w art. 223 f § 1. Sposób przeprowadzania kontroli osobistej przewidziany jest w nowo

uchwalonych art. 223 f-223n (rozdział XVb), które zastąpiły §§ 2 i 3 art. 116, które obowiązywały w czasie odbywania przez skarżących kary.

Nowa regulacja prawna ma na celu kompleksowe uregulowanie zasad przeprowadzania przeszukań skazanych i tymczasowo aresztowanych, w tym przeszukań osobistych. Zgodnie z art. 223 f § 1 pkt 2 nowych przepisów k.k.w. przeszukanie osadzonego może być przeprowadzane w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku oraz zapobiegania popełnianiu przestępstw w zakładach karnych i aresztach śledczych, a także w zakładach pracy osób skazanych i tymczasowo aresztowanych. Kontrolę osobistą może przeprowadzić wyłącznie funkcjonariusz służby więziennej w sposób w możliwie najmniejszym stopniu naruszający dobra osobiste kontrolowanego (art. 223 f § 7). Przepis nakłada na funkcjonariusza Służby Więziennej obowiązek poinformowania przeszukiwanej osoby o rozpoczęciu przeszukania, podania podstawy faktycznej i prawnej przeszukania oraz pouczenia kontrolowanego o jego uprawnieniach w związku ze złożeniem zażalenia (art. 223 h § 11). Kontrolę osobistą można rozpocząć dopiero po zapoznaniu skazanego z tą informacją (wraz ze sposobem i terminem złożenia zażalenia do sądu penitencjarnego).

Zgodnie z art. 223 f § 12 pkt 3, z przebiegu kontroli osobistej lub innej kontroli, o której mowa w § 1, w przypadku wykrycia w trakcie kontroli przedmiotu nielegalnego lub substancji psychoaktywnej, sporządza się protokół. Protokół powinien zawierać dane dotyczące faktycznej i prawnej podstawy przeszukania, datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia przeszukania, dane osobowe poszukiwanego oraz imię i nazwisko jego ojca, numer funkcjonariusza Służby Więziennej prowadzącego przeszukanie oraz numer identyfikacyjny pracownika innej placówki obecnego podczas przeszukania, dane o przebiegu przeszukania, dane o wyniku przeszukania, w szczególności informacje o znalezionych przedmiotach i substancjach zabronionych, informacje o prawach i prawach osadzonego podpis funkcjonariusza przeprowadzającego przeszukanie (art. 223f § 15).

Zgodnie z art. 223h § 2 kontrole osobistą przeprowadza funkcjonariusz Służby Więziennej tej samej płci co osadzony, który jest poddawany rewizji i bez obecności osób odmiennej płci. Tylko w wyjątkowych sytuacjach, wskazanych w § 3 (kiedy należy niezwłocznie przeprowadzić kontrolę osobistą, w trakcie wykonywania zadań poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, ze względu na okoliczności mogące zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka), kontrola osobista może być dokonana przez osobę odmiennej płci niż osoba kontrolowana. Art. 223h § 5 wskazuje, że przez cały czas przeszukania skazany powinien być przynajmniej częściowo ubrany i mieć możliwość zmiany części ubioru pomiędzy kolejnymi etapami przeszukania.

Istotną częścią zmiany wprowadzonej do k.k.w. jest możliwość poddania kontroli osobistej kontroli sądowej. Możliwość taka nie była dostępna osadzonym przed dniem 1 stycznia 2023 r.

W tym względzie, rząd zauważa, że art. 223h § 7 k.k.w. stwarza podstawę prawną do złożenia skargi do właściwego sądu penitencjarnego w terminie 7 dni od dnia przeszukania w celu sprawdzenia zasadność, legalność i prawidłowość swojego postępowania. Zażalenie należy złożyć w formie pisemnej za pośrednictwem dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego. Decyzja dotycząca skazanego o złożeniu takiej skargi uruchomi odpowiedni mechanizm dochodzeniowy. W szczególności funkcjonariusz penitencjarny, który dokonał przeszukania, będzie musiał odnieść się do zarzutów podnoszonych przez osadzonego poddanego przeszukaniu, zwłaszcza przedstawić uzasadnienie, okoliczności i sposób przeprowadzenia przeszukania, a także jego wynik. Takie rozwiązanie prawne pozwoli uniknąć sytuacji opisanych w § 16 wyroku w sprawie *Bojar p. Polsce*, gdzie z uwagi na brak szczegółowego mechanizmu skargowego organy nie mogły potwierdzić, że przeszukanie rzeczywiście miało miejsce.

Sąd po rozpatrzeniu skargi może uznać ją za niedopuszczalną albo orzec, że przeszukanie było bezpodstawne, nielegalne lub nieprawidłowe. W tym ostatnim przypadku zawiadamia prokuratora lub właściwego dyrektora okręgowego Służby Więziennej. Przepisany termin 7 dni na złożenie takiej skargi jest optymalny zarówno dla osadzonego, jak i dla organów władz penitencjarnych. Pozwala im to przekonująco i obiektywnie odnieść się do okoliczności przeprowadzenia kontroli. W ocenie rządu powyższy mechanizm skargowy i możliwość przedstawienia argumentów obu stron przed sądem penitencjarnym zapewni odpowiedni poziom ochrony (przy czym okoliczności przeprowadzenia kontroli zostały zakwestionowane przez osadzonego, korzystając z art. 227 h § 7 mechanizmu k.k.w.).

Wprowadza tym samym, właściwą równowagę pomiędzy koniecznością ochrony praw osadzonych (w szczególności praw chronionych na podstawie art. 8 k.k.w.) a dyrektywą o priorytetowym traktowaniu wykorzystania zasobów ludzkich w administracji publicznej. Wraz z niedawno wprowadzonym wymogiem rejestrowania każdego przypadku zastosowania tego środka (szczegóły poniżej), skazany został wyposażony w skuteczny mechanizm, który będzie uruchamiał wydanie stosownej dokumentacji (wraz ze stanowiskiem funkcjonariuszy penitencjarnych) za każdym razem, gdy okoliczności przeprowadzenia przeszukania będą kwestionowane bądź zaskarżane. Z drugiej strony, nie nakłada na organy penitencjarne obowiązku ustosunkowania się do przebiegu przeszukania ciała w przypadkach, gdy kontrolowany nie złożył zażalenia. Co więcej, złożenie zażalenia na podstawie nowych przepisów k.k.w. nie wyklucza możliwości wystąpienia z późniejszymi roszczeniami odszkodowawczymi do sądu cywilnego.

W odniesieniu do kwestii braku właściwego rejestru przeprowadzonych przeszukań, który został zidentyfikowany przez Trybunał jako czynnik uniemożliwiający mu ocenę zgodności z wymogiem wystarczającego uzasadnienia przeszukań (zob. § 75 wyroku w sprawie *Dejneq p. Polsce*, § 37 wyroku w sprawie *Nowak p. Polsce* oraz § 16 wyroku w sprawie *Bojar p. Polsce*). Należy zauważyć, że po dogłębnej analizie i konsultacjach przeprowadzonych przez Służbę Więzienną, opracowano i wprowadzono mechanizm rejestrowania każdego przeszukania ciała osadzonego. Zaproponowany mechanizm stanowi praktyczne rozwiązanie w istniejących ramach, niewymagające zmian w kodeksie.

Następnie należy zaznaczyć, że począwszy od 14 sierpnia 2024 r. informacje o przeprowadzeniu każdej czynności kontrolnej, w tym każdego przeszukania ciała, są rejestrowane w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności, która jest cyfrową bazą danych zawierającą dane osobowe wszystkich osadzonych przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych, dostępną dla podmiotów systemu penitencjarnego. Wpis w bazie dotyczący przeszukania ciała zawiera informacje o fakcie przeprowadzenia przeszukania oraz jego dacie, co pozwala na precyzyjne ustalenie częstotliwości stosowania tego środka.

Dodatkowo zasady przeprowadzania kontroli osobistej zostały jeszcze bardziej szczegółowo uregulowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie *szczegółowego sposobu przeprowadzania kontroli więźniów, aresztów śledczych, obiektów i przedmiotów oraz określenia form protokołów tych kontroli* (Dz. U. z 2022 r., poz. 2701). Rozporządzenie zawiera dodatkowe gwarancje praw osób kontrolowanych. W szczególności § 11 wskazuje, że na każdym etapie przeszukania skazany ma obowiązek być częściowo ubrany. §§ 13 i 14 regulaminu zabraniają dotykania podczas przeszukania jakichkolwiek intymnych części ciała osadzonego.

Warto także wspomnieć, że ogólne zasady i wytyczne k.k.w. dotyczą również okoliczności przeprowadzania przeszukań osobistych. W szczególności art. 4 k.k.w. stanowi, że „kary, środki karne, środki kompensacyjne, konfiskata, środki bezpieczeństwa i środki zapobiegawcze powinny być wykonywane w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zabrania się tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i karanie skazanego.” W rezultacie, należy zauważyć, że w dniu 1 stycznia 2023 r. weszło w życie zarządzenie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej regulujące sposób i tryb ujawniania zdarzeń mających miejsce w Służbie Więziennej oraz ich dokumentowania. Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami, przez zdarzenie w jednostce penitencjarnej należy rozumieć zagrożenie lub naruszenie protokołów bezpieczeństwa dotyczących określonego obiektu lub naruszenie bezpieczeństwa określonego pracownika jednostki penitencjarnej, a także przestępstwo publiczne popełnione w takim obiekcie (zarządzenie zawiera otwarty katalog 28 przykładów takich zdarzeń, np. napaść na jednostkę penitencjarną, napaść na funkcjonariusza jednostki penitencjarnej, zagrożenie zewnętrzne, bójka osadzonych, ujawnienie przedmiotu niedozwolonego). W celu ustalenia okoliczności, źródeł, przebiegu i skutków takich zdarzeń prowadzi się czynności wyjaśniające. Powinny one zmierzać do sformułowania wniosków dotyczących zaobserwowanych uchybień i zaleceń w zakresie działań profilaktycznych. W związku z tym mogą być przeprowadzane rewizje osobiste osadzonych, którzy brali udział w zaistniałym incydencie. W takich przypadkach dokonane przeszukania są również dokumentowane w dokumentach dochodzeniowych i aktach sprawy.

Rząd zauważa, że powyższe regulacje w sposób kompleksowy i rzetelny regulują problematykę przeprowadzania przeszukań ciała przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Są one znacznie bardziej szczegółowe niż dotychczas stosowany art. 116 k.k.w. i wraz z wymogiem rejestrowania każdego przeszukania w bazie danych osób pozbawionych wolności i tymczasowo aresztowanych pozwolą na

ustalenie konieczności przeprowadzenia przeszukania, jak również jego przebiegu. W ocenie rządu znacząco przyczyniają się one do pełnej realizacji praw osadzonych.

1. Publikacja i rozpowszechnianie wyroku Trybunału oraz inne środki zwiększające świadomość społeczną

Wszystkie wyroki zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Polskie tłumaczenia wyroków dostępne są także w bazie HUDOC. Informacje o przedmiotowych wyrokach zamieszczane były w aktualnościach na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz w jego biuletynie rozsyłanym do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej. Ponadto informacja o standardach Trybunału została rozpowszechniona wśród osób, których obowiązki służbowe wymagają realizacji wynikających z nich wytycznych, tj. funkcjonariuszy więziennych przeprowadzających oględziny osobiste oraz sędziów penitencjarnych badających zgodność z prawem tych działań.

W celu zachowania zgodności praktyki z Konwencją i standardami Trybunału, w grudniu 2015 r. do Prezesa Sądu Rejonowego w Katowicach oraz Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach zostały wysłane pisma informujące o wyroku Trybunału w sprawie *Milka p. Polsce*. Zwrócono w nich uwagę na bezpodstawne, w ocenie Trybunału, oddalenie skarg skarżącego na decyzje Komisji Penitencjarnej w sprawie dyscyplinarnego ukarania skarżącego za odmowę poddania się przeszukaniu ciała. Wyjaśniono, że nieprzestrzeganie standardów Konwencji polegało na niezbadaniu przez sąd krajowy istnienia poważnych i uzasadnionych przesłanek, które wymagałyby poddania skarżącego kontroli osobistej. Do listów dołączono kopię wyroku Trybunału przetłumaczoną na język polski.

Dodatkowo wszyscy prezesi Sądów Okręgowych zostali poinformowani o konieczności zbadania przez sądy krajowe, w ramach nadzoru penitencjarnego, czy istnieją rzeczywiste i uzasadnione przesłanki, dla których osadzeni powinni zostać zakwalifikowani do kontroli osobistych. O rozpowszechnienie tej informacji wśród sędziów penitencjarnych zwrócono się także do prezesów Sądów Okręgowych. Upowszechnienie informacji o tym standardzie wśród wszystkich sędziów penitencjarnych powinno eliminować sytuacje, w których orzeczenia sądów zapadają bez uzasadnienia przeprowadzenia kontroli osobistej.

Informacja o stwierdzonych przez Trybunał naruszeniach została także przesłana do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, aby zwrócić uwagę na coraz częstsze w orzecznictwie Trybunału naruszenia, wynikające z nieproporcjonalnej ingerencji w prawa osób osadzonych, w tym prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Jednocześnie należy podkreślić, że istnieje potrzeba kontynuowania wysiłków na rzecz poprawy warunków izolacji w zakładach penitencjarnych, w tym w obszarach, które nie znalazły się w głównym nurcie orzecznictwa Trybunału w polskich sprawach, zwłaszcza w zakresie szerszego przestrzegania prawa do poszanowania prawa do prywatności. Zwrócono uwagę na potrzebę doradzania osobom dokonującym oględzin ciała dokonywania takich czynności z uwzględnieniem standardów wynikających z orzecznictwa Trybunału.

Ponadto, pisma informujące o wyroku w sprawie *Dejnek p. Polsce* zostały wysłane do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej oraz do wszystkich prezesów Sądów Okręgowych, których poproszono o rozpowszechnienie wyroku Trybunału wśród sędziów penitencjarnych.

W sprawie *Nowak p. Polsce* w dniu 22 października 2022 r., pisma informujące o wyroku Trybunału zostały wysłane do prezesów obu sądów krajowych, które rozpoznawały sprawę skarżącego dotyczącą naruszenia jego dóbr osobistych m.in. w związku z jego przeszukaniem osobistym, a także do Służby Więziennej. Informacja o wyroku została następnie przekazana do właściwych jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.

W sprawie *Bojar p. Polsce* w dniu 7 czerwca 2023 r. wysłano pismo do władz centralnych Służby Więziennej, a następnie w dniu 3 lipca 2023 r. do Prezesa Sądu Okręgowego w Opolu. W obu pismach powtórzono szczegółowe uzasadnienie wyroku Trybunału. Oba pisma zawierały prośbę o dalsze rozpowszechnianie wyroku i miały załączone jego polskie tłumaczenie.

Dodatkowo, standardy dotyczące przedmiotu przeszukania, wynikające z wyroków Trybunału w przedmiotowych sprawach, stały się przedmiotem szkoleń funkcjonariuszy Służby Więziennej. Są one również wykorzystywane na potrzeby regularnych działań nadzorczych.

- **Szkolenia funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej**

W ramach aktualnie organizowanych szkoleń zawodowych dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej proponowane jest zapoznanie się z następującymi zagadnieniami:

- Prawa więźniów w międzynarodowym systemie ochrony praw człowieka - gdzie omawiane są źródła prawa międzynarodowego, funkcje orzecznictwa sądów i trybunałów międzynarodowych oraz wykonywanie wyroków Trybunału;

- Standardy dotyczące organizacji życia osadzonych oraz ich warunków materialnych, socjalno-bytowych, opieki medycznej i życia religijnego;

- Standardy dotyczące personelu więziennego i relacji z osadzonymi;

- Standardy postępowania z osadzonymi należącymi do grup szczególnie wrażliwych, takich jak cudzoziemcy, migranci, kobiety i nieletni.

Ponadto, funkcjonariusze Biura Ochrony i Spraw Obronnych Służby Więziennej uczestniczą i organizują szkolenia i *briefingi*, podczas których omawiane są kwestie związane z obowiązkami nałożonymi na funkcjonariuszy w zakresie rejestrowania i przeprowadzania przeszukań ciała, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji prawnych, które weszły w życie w 2023 r.

- **Szkolenia sędziów, asesorów, aplikantów sądowych i prokuratorskich**

W latach 2022-2024 Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zorganizowała dwa szkolenia poświęcone zagadnieniom związanym z art. 8 Konwencji, na których szczegółowo omówiono wyroki w sprawach *Nowak p. Polsce* i *Bojar p. Polsce*:

- „Implementacja wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich - wybór i analiza orzecznictwa” (sygn. akt O8/A/23), adresowane do sędziów i asesorów sądowych (aplikantów sędziowskich). Szkolenie zostało przeprowadzone w formie online i zgromadziło 57 uczestników, w tym 42 sędziów, 6 asesorów sądowych, 2 referendarzy sądowych, 4 asystentów sędziów, 4 prokuratorów i 2 asesorów prokuratorskich;

- „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich” (sygn. akt O5/24/1), skierowane do sędziów, prokuratorów i asesorów prokuratorskich. Szkolenie zostało przeprowadzone w formie online i zgromadziło 27 uczestników, w tym 19 sędziów, 2 asesorów sądowych, 4 prokuratorów i 2 asesorów prokuratorskich.

W 2025 r. planowane jest kolejne szkolenie, którego tematem będzie „Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Europejska Konwencja Praw Człowieka w orzecznictwie sądów krajowych i europejskich” (sygn. O9/25). Koordynator tego szkolenia zwróci się do wykładowców z prośbą o uwzględnienie w swoich wystąpieniach zagadnień dotyczących art. 8 Konwencji.

Jeśli chodzi o aplikantów sądowych, ich szkolenie odbywa się na podstawie programu aplikacji sędziowskiej (szczegółowo opisanego w załączniku do uchwały nr 26/2022 Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (dalej: „KSSiP”) z dnia 15 grudnia 2022 r.) oraz programu uzupełniającej aplikacji sędziowskiej (szczegółowo opisanego w załączniku do uchwały nr 47/2019 Rady Programowej KSSiP z dnia 21 listopada 2019 r.). Programy te przewidują różne metody szkolenia aplikantów sądowych, w tym „metodę typu A” (tj. metodę kazuową), polegającą na pracy na rzeczywistych orzeczeniach sądów krajowych, Trybunału Sprawiedliwości UE oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ponadto, wskazane powyżej programy wyraźnie przewidują kursy, podczas których konkretne zagadnienie jest analizowane w kontekście postanowień Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Jako odpowiednie przykłady wyżej wymienionych programów można wymienić następujące kursy zawarte w ogólnym i karnym programie szkolenia na aplikacji sądowej 2022r.:

- Zajęcia typu C (warsztaty), 4 godziny - Rada Europy, różnice w stosunku do Unii Europejskiej oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i jej Protokołów, w szczególności nr 1, 2, 3, 4, 5 i 8 oraz 12 i 13. Miejsce Konwencji w hierarchii systemu źródeł prawa wykorzystywanych w praktyce sądowej. Struktura, podstawy prawne i zakres działania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Orzecznictwo ETPC i jego wpływ na polskie prawo krajowe; problematyka wyroków pilotażowych.

- Zajęcia typu G, 4 godziny - Ochrona praw jednostki przed sądem krajowym lub międzynarodowym. Sprawy rozpatrywane podczas tych zajęć powinny odnosić się do tych praw i wolności, na których naruszenie najczęściej powoływane są w składanych do Trybunału skargach.

- Zajęcia typu A (*case method*), 1-2 godziny - orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE dotyczące postępowania przygotowawczego.

- Zajęcia typu A (*case method*), 1-2 godziny - orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE dotyczące środków przymusu stosowanych w postępowaniu karnym i gwarancji procesowych w sprawach karnych.

- Zajęcia typu A (*case method*), 1-2 godziny - orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE, 4-5 godzin - orzecznictwo, w tym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE, dotyczące przebiegu rozprawy głównej w postępowaniu karnym i w sprawach o wykroczenia, w szczególności w zakresie dopuszczania dowodów na rozprawie, rozstrzygnięcia wniosków dowodowych, zmiany kwalifikacji prawnej czynu oraz udziału oskarżonego i innych uczestników procesu karnego.

- Zajęcia typu A (*case method*), 2-3 godziny - wyroki, w tym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE, dotyczące wymogów formalnych skutecznego środka odwoławczego, zakresu zaskarżenia, bezwzględnych i względnych podstaw odwoławczych oraz zakazu *reformationis in peius* i *zasad ne peius*.

- Zajęcia typu A (*case method*), 2 godziny - wyroki, w tym wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE dotyczące postępowania egzekucyjnego.

- Zajęcia typu A (*case method*) 2-3 godziny - prawa człowieka i ich ochrona w postępowaniu karnym, w tym normy prawne dotyczące niedyskryminacji. Orzecznictwo dotyczące Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Oprócz przedstawionych powyżej ogólnych informacji należy zauważyć, że również wyroki z grupy spraw *Milka p. Polsce* są regularnie analizowane na kursach dla aplikantów sądowych. Ostatnio wyrok w sprawie *Nowak p. Polsce* został przywołany podczas warsztatów na temat „Rady Europy, różnic z Unią Europejską oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i jej Protokołów”, które odbyły się w styczniu 2024 roku. W warsztatach wzięło udział 155 aplikantów sędziowskich. Ponadto wyroki w sprawach *Milka p. Polsce* i *Dejnek p. Polsce* zostały przywołane na zajęciach typu A dotyczących orzecznictwa Trybunału w sprawach polskich oraz praw człowieka w postępowaniu karnym, przeprowadzonych w ramach uzupełniającej aplikacji sądowej w lipcu 2024 r. (41 uczestniczących aplikantów) oraz w ramach zwykłej aplikacji sądowej na początku listopada 2024 r. (15 uczestniczących aplikantów).

W tych okolicznościach dalsze środki generalne nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w przedmiotowych sprawach nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a przyjęte środki o charakterze generalnym opisane powyżej, w szczególności zmiany legislacyjne i praktyczne, publikacja i rozpowszechnianie wyroków Trybunału, a także profesjonalny system szkoleń oraz inne działania podnoszące wiedzę w przedmiotowym zakresie będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Grupa M.K. i inni p. Polsce – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 21 lutego 2024 r.

W odniesieniu do procesu wykonywania wyroków Trybunału w grupie *M.K. i inni* (skarga nr 40503/17) oraz w kontekście posiedzenia KM-DH [Komitetu Ministrów w formacie do spraw praw człowieka] w marcu 2024 r., rząd pragnie przedstawić informacje podjęte w celu wykonania środków indywidualnych i generalnych wynikających z omawianych wyroków.

1. Słuszne zadośćuczynienie i środki indywidualne

W odniesieniu do wypłaty słusznego zadośćuczynienia w niniejszej sprawie rząd pragnie poinformować Komitet Ministrów, że słuszne zadośćuczynienie przyznane przez Trybunał zostało wypłacone na podstawie pisemnej dyspozycji skarżących w sprawie *M.A. i inni* (skarga nr 42902/17). W dniu 25 maja 2023 r. pełnomocnik skarżących złożył w Ministerstwie Spraw Zagranicznych wymagane dokumenty w celu dokonania płatności. Płatność słusznego zadośćuczynienia została dokonana w dniu 6 czerwca 2023 r. W przypadku pozostałego wnioskodawcy *M.K.* (skarga nr 40503/17), słuszne zadośćuczynienie zostało wypłacone na rachunek depozytowy sądu w dniu 11 września 2023 r., po doręczeniu do Ministerstwa Spraw Zagranicznych prawomocnego postanowienia sądu krajowego o jego otwarciu. W dniu 12 września 2023 r. informacja o wpłacie została przesłana przez rząd do Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Rząd pragnie również przypomnieć o zapewnieniach udzielonych wszystkim skarżącym w sprawach *M.K. i inni*, *D.A. i inni* oraz *A.B. i inni*, że w przypadku podjęcia przez nich decyzji o ponownym ubieganiu się o ochronę międzynarodową i stawieniu się na polskim przejściu granicznym w przyszłości, zostaną oni potraktowani zgodnie z wymogami wyroku Trybunału w sprawie *M.K. i inni*.

Biorąc pod uwagę informacje dotyczące zapewnień udzielonych skarżącym oraz wypłaty słusznego zadośćuczynienia, rząd jest zdania, że w niniejszej grupie spraw żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

2. Środki generalne

W odniesieniu do ogólnych środków mających na celu wykonanie niniejszych wyroków należy zauważyć, że rząd pragnie podkreślić, że okoliczności na granicy białorusko-polskiej uległy znacznej zmianie od sierpnia 2021 r., kiedy to rozpoczął się kryzys migracyjny celowo wywołany przez władze białoruskie. W obliczu tego kryzysu Polska została zmuszona do wprowadzenia specjalnych rozwiązań mających na celu ochronę granicy państwowej, która jest jednocześnie zewnętrzną granicą UE.

W okresie od 2 września do 30 listopada 2021 r. w regionach przy granicy z Białorusią został wprowadzony przez Prezydenta RP stan wyjątkowy. Konsekwencją tego było nałożenie pewnych ograniczeń wolności i praw na tym obszarze, w tym zakaz przebywania osób postronnych na całym obszarze objętym stanem wyjątkowym, z wyjątkiem wybranych kategorii (np. mieszkańców).

W dniu 17 listopada 2021 r. Prezydent podpisał ustawę o zmianie ustawy o ochronie granicy państwowej, która weszła w życie z dniem 1 grudnia 2021 r. Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ustawy, w szczególności jej art. Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ustawy, w szczególności jej art. 12a ust. 1, w przypadku konieczności zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego w strefie nadgranicznej ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia wynikające z przekroczenia granicy państwowej wbrew przepisom lub usiłowania jej przekroczenia lub uzasadnione ryzyko popełnienia innych czynów zabronionych, może zostać wprowadzony czasowy zakaz przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przylegającej do granicy zewnętrznej.

W dniu 26 października 2021 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw. Wprowadziła ona możliwość wydania, w przypadku cudzoziemca zatrzymanego bezpośrednio po nielegalnym przekroczeniu zewnętrznej granicy UE, decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium RP i na tej podstawie doprowadzenia cudzoziemca do granicy.

Decyzja o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wydawana indywidualnie dla danego cudzoziemca. Zawiera ona nakaz opuszczenia Polski oraz orzeczenie o zakazie

wjazdu na terytorium strefy Schengen na okres od 6 miesięcy do 3 lat. Na postanowienie to przysługuje zażalenie, jednak z uwagi na okoliczności, w jakich takie postanowienie jest wydawane, wniesienie zażalenia nie wstrzymuje jego wykonania. Cudzoziemiec ma prawo złożyć wniosek do właściwego komendanta ośrodka o cofnięcie nałożonego na niego zakazu wjazdu na zasadach ogólnych dotyczących cofnięcia zakazu wjazdu określonych w decyzjach o odmowie prawa do wjazdu.

Rozwiązania te nie stoją w sprzeczności z zasadą *non-refoulement*.

Dlatego, pomimo wprowadzenia szczególnych rozwiązań mających na celu ograniczenie zjawiska instrumentalizacji migrantów, decyzje o zawróceniu osoby do granicy podejmowane były indywidualnie, w szczególności w oparciu o przesłuchanie cudzoziemca w kontekście jego oświadczenia co do przyczyn przekroczenia granicy.

Należy przy tym pamiętać o liczbie cudzoziemców objętych środkiem tymczasowym orzeczonym przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w tym czasie na granicy polsko-białoruskiej w porównaniu z liczbą osób objętych wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej:

- w 2021 r. - 7699 osób objętych wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej wobec 176 osób objętych środkiem tymczasowym;
- w 2022 r. - 9933 osób objętych wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej wobec 92 osób objętych środkiem tymczasowym;
- w 2023 r. (I połowa) - 3929 osób objętych wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej wobec 1 osoby objętej środkiem tymczasowym;

Powyższe jednoznacznie wskazuje, że w większości przypadków cudzoziemcy, od których Straż Graniczna przyjęła wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, nie byli objęci środkiem tymczasowym.

W szczególnych przypadkach, zgodnie z art. 33 ust. 1a ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców może pozostawić wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania, jeżeli został on złożony przez cudzoziemca zatrzymanego bezpośrednio po przekroczeniu granicy zewnętrznej wbrew przepisom prawa.

Należy jednakże zaznaczyć, że jest to przepis fakultatywny i Szef Urzędu nie może pozostawić takiego wniosku bez rozpoznania, jeżeli cudzoziemiec przybył bezpośrednio z terytorium, na którym jego życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo prześladowania lub ryzyko wyrządzenia poważnej krzywdy oraz gdy przedstawił wiarygodne przyczyny nielegalnego wjazdu i złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej niezwłocznie po przekroczeniu granicy.

Odnosząc się do statystyk, w pierwszej kolejności należy podkreślić, że decyzje o opuszczeniu terytorium RP wydawane są cudzoziemcom, którzy przekroczyli granicę i znajdują się już na terytorium RP, na podstawie ustawy o cudzoziemcach. Decyzje te zawierają nakaz opuszczenia Polski, ale także konsekwencje prawne nielegalnego przekroczenia granicy, tj. zakaz wjazdu.

Natomiast, decyzje o odmowie wjazdu wydawane są na przejściach granicznych cudzoziemcom, którzy nie mają prawa przekroczyć granicy, zgodnie z kodeksem granicznym strefy Schengen. Otrzymanie takiej decyzji nie wiąże się z żadnymi sankcjami administracyjnymi poza niedopuszczeniem cudzoziemca do przekroczenia granicy w danym momencie. W tym przypadku, dane statystyczne zbierane są na podstawie liczby osób figurujących w systemie informatycznym jako osoby, którym w wyniku kontroli granicznej na przejściu granicznym wydano decyzję o odmowie wjazdu z powodu niespełnienia warunków wjazdu i pobytu.

W związku z tym, że obie kategorie osób różnią się diametralnie, liczba cudzoziemców, którym wydano decyzje o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie jest wliczana do liczby cudzoziemców, którym nie zezwolono na przekroczenie granicy w drodze decyzji.

Dane statystyczne przedstawiają poniższe tabele.

Liczba cudzoziemców, wobec których wydano decyzje o opuszczeniu terytorium Polski	
2021	33147
2022	28175
2023 (I połowa)	8401
Liczba cudzoziemców objętych decyzjami o odmowie wjazdu	
2021	2384
2022	2488
2023 (I połowa)	1109

Ponadto, w zakresie innych działań wdrożeniowych, w związku z zarzutami zniekształcania oświadczeń cudzoziemców o ewentualnej chęci ubiegania się o ochronę międzynarodową, w sierpniu 2022 r. kierownictwo Straży Granicznej podjęło decyzję o wprowadzeniu formularza oświadczenia. Formularz zawiera oświadczenie cudzoziemca, że został poinformowany o możliwości ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce. Zawiera również oświadczenie, że cudzoziemiec nie ubiega się o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce i nie zamierza składać wniosku w tej sprawie lub oświadczenia o zamiarze ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce. Formularz zawiera również miejsce na wskazanie kraju docelowego cudzoziemca. Formularz oświadczenia dostępny jest w 14 wersjach językowych. Jest on podpisywany przez cudzoziemca.

Następnie, w odniesieniu do środków mających na celu nadanie automatycznego skutku zawieszającego możliwość odwołania od decyzji odmawiających wjazdu do kraju, rząd pragnie powtórzyć swoje wcześniejsze stanowisko. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) w art. 14 ust. 3 i 4 kodeksu granicznego Schengen stanowi:

„3. Osoby, którym odmówiono wjazdu, mają prawo do odwołania. Odwołania są rozpatrywane zgodnie z prawem krajowym. Obywatelowi państwa trzeciego przekazuje się również pisemne wskazanie punktów kontaktowych mogących udzielić informacji na temat przedstawicieli właściwych do działania w imieniu obywatela państwa trzeciego zgodnie z prawem krajowym.

Wniesienie takiego odwołania nie ma skutku zawieszającego w stosunku do decyzji o odmowie wjazdu.

Bez uszczerbku dla jakiegokolwiek odszkodowania przyznanego zgodnie z prawem krajowym, dany obywatel państwa trzeciego, w przypadku gdy w wyniku odwołania stwierdzono, że decyzja o odmowie wjazdu była nieuzasadniona, jest uprawniony do skorygowania unieważnionej pieczęci wjazdu oraz wszelkich innych unieważnień lub uzupełnień, które zostały dokonane, przez państwo członkowskie, które odmówiło wjazdu.

4. Straż graniczna dopilnowuje, aby obywatel państwa trzeciego, któremu odmówiono wjazdu, nie wjechał na terytorium danego państwa członkowskiego”.

Należy podkreślić, że w przypadku otrzymania decyzji o odmowie wjazdu, cudzoziemcowi przysługuje odwołanie od tej decyzji do Komendanta Głównego Straży Granicznej, za pośrednictwem Komendanta Oddziału Straży Granicznej, który wydał przedmiotową decyzję. Art. 14 Kodeksu Granicznego Schengen bardzo szczegółowo i jednoznacznie określa, jak powinna wyglądać procedura odmowy wjazdu, a jego ust. 3 i 4 doprecyzowują kwestie związane z wniesieniem odwołania od takiej decyzji, stanowiąc, że wniesienie odwołania nie skutkuje wstrzymaniem wykonania decyzji, a tym samym cudzoziemiec nie ma prawa wjazdu na terytorium danego państwa członkowskiego.

Decyzja o odmowie wjazdu ma inny charakter niż decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu lub decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Decyzja o odmowie wjazdu jest jedynie administracyjnym odzwierciedleniem faktu, że cudzoziemiec nie spełnia w danym momencie warunków wjazdu. Nie pociąga za sobą żadnych konsekwencji administracyjnych w

postaci zakazu wjazdu na określony czas. Nie stygmatyzuje cudzoziemca w żaden inny sposób. Oznacza to, że cudzoziemiec może ponownie stawić się do kontroli granicznej i po ponownym sprawdzeniu, czy spełnia warunki wjazdu i pobytu lub czy deklaruje wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową, może zostać wpuszczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poprzez uzyskanie zezwolenia na przekroczenie granicy.

Podsumowując, w odniesieniu do zgodności ze środkami tymczasowymi Trybunału, rząd chciałby powtórzyć, że obecnie, co do zasady, każdy środek tymczasowy zarządzony przez Trybunał w sprawach związanych z migracją jest natychmiast wdrażany przez rząd.

Opis Sprawy

M.L. p. Polsce, skarga nr 40119/21, wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r., ostateczny w dniu 14 marca 2024 r.

Sprawa dotyczy naruszenia prawa skarżącej do poszanowania życia prywatnego ze względu na odwołanie jej zabiegu legalnej aborcji w szpitalu i wynikającą z tego konieczność wyjazdu do innego kraju w celu przerwania ciąży, z powodu wejścia w życie w styczniu 2021 r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. - wydanego w składzie, który nie spełniał wymogu „sądu ustanowionego ustawą” - w którym uznano, że przepisy prawne zezwalające na aborcję ze względu na wady płodu były niezgodne z Konstytucją RP (naruszenie art. 8 Konwencji).

Skarżąca w czasie ciąży przeszła badania medyczne, które wykazały, że płód miał wadę genetyczną. Następnie została zakwalifikowana do aborcji na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży („ustawa z 1993 r.”), która zezwalała na przerwanie ciąży, gdy badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazywały na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu. Procedura miała zostać przeprowadzona dwa dni później, w dniu 28 stycznia 2021 r. Jednak w dniu 27 stycznia 2021 r. opublikowany został i w rezultacie wszedł w życie, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r., stwierdzający niekonstytucyjność ww. przepisu ustawy z 1993 r. i uchylający go. W związku z tym w dniu 28 stycznia 2021 r. skarżąca została poinformowana przez lekarza ze szpitala, w którym miał odbyć się zabieg, że z uwagi na zmiany w prawie krajowym nie może dokonać aborcji w Polsce. Natychmiast po tym skarżąca udała się do Holandii, gdzie przerwała ciążę w prywatnej klinice.

W swoim wyroku Trybunał stwierdził, że ograniczenie praw skarżącej zostało wydane przez skład orzekający niespełniający wymogów praworządności ze względu na poważne nieprawidłowości w wyborze niektórych sędziów Trybunału Konstytucyjnego zasiadających w składzie orzekającym. Ograniczenie to nie było również przewidywalne, ponieważ orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ingerowało w procedurę medyczną, do której skarżąca została zakwalifikowana i która została już uruchomiona, pozbawiając ją ochrony przed arbitralnością.

Skarżącej przyznano słuszne zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową w wysokości 15 000 EUR, a także 1 004 EUR za szkodę majątkową.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
1 004 EUR	15 000 EUR	-	16 004 EUR
Termin płatności: 14/06/2024			Wypłacono: 24/05/2024

W okolicznościach niniejszej sprawy oraz w świetle zapłaty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał, żadne dodatkowe środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki ogólne

1. Środki ustawodawcze

1.1. W odniesieniu do kwestii bezprawności ingerencji.

Mając na uwadze, że naruszenie Konwencji w sprawie M.L. wynikało z ograniczeń w dostępie do aborcji wprowadzonych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r., który został wydany przez skład, który nie spełniał wymogu „sądu ustanowionego ustawą”, konieczne do podjęcia

środki generalne w tej sprawie mają taki sam charakter jak w sprawie *Xero Flor w Polsce Sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18, wyrok z dnia 7 maja 2021 r.).

W tym zakresie rząd pragnie poinformować, że pakiet rozwiązań mających na celu uzdrowienie sytuacji w Trybunale Konstytucyjnym został przyjęty przez Sejm w dniu 13 września 2024 r. Obie ustawy - ustawa o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawa Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym, zawierają kompleksową regulację ustrojową dotyczącą Trybunału Konstytucyjnego oraz wprowadzają nowatorskie rozwiązania.

Zgodnie z ustawą o Trybunale Konstytucyjnym:

- Trybunał Konstytucyjny będzie badał z urzędu prawidłowość trybu uchwalenia każdego aktu poddanego przed nim kontroli konstytucyjności;
- Trybunał Konstytucyjny będzie miał obowiązek zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawach, o których mowa w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tj. w sprawach dotyczących wykładni traktatów);
- stanowiska sędziego Trybunału Konstytucyjnego nie będzie mogła zajmować osoba, która w okresie poprzedzających czterech lat sprawowała mandat posła lub była członkiem Rady Ministrów;
- rozszerzenie podmiotów uprawnionych do zgłaszania kandydatów na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego m.in. o Zgromadzenie Ogólne Sądu Najwyższego i Naczelny Sąd Administracyjny, a także centralne organy samorządów zawodów prawniczych;
- wybór sędziego Trybunału Konstytucyjnego będzie wymagał większości 3/5 głosów „za” przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów na Sejm;
- Prezydent RP będzie miał obowiązek przyjąć ślubowanie nowo wybranego sędziego Trybunału Konstytucyjnego nie później niż w terminie 14 dni od dnia jego wyboru przez Sejm;
- doprecyzowane zostaną zasady wyboru Prezesa Trybunału Konstytucyjnego i m.in. wprowadzona zostanie 3-letnia kadencja oraz jej ograniczenie do maksymalnie dwóch kadencji;
- co do zasady wszystkie sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym będą rozpatrywane na jawnej rozprawie;
- Zgromadzenie Ogólne Trybunału Konstytucyjnego będzie zwoływane co najmniej raz w miesiącu.

Z kolei ustawa wprowadzająca ustawę o Trybunale Konstytucyjnym przewiduje ogólną zasadę nieważności orzeczeń wydanych z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania. W konsekwencji powstanie obowiązek powtórzenia wszystkich postępowań sądowych, w których brały udział osoby nieuprawnione do orzekania. Pozwoli to wyeliminować z obrotu prawnego wadliwe orzeczenia. Jednocześnie ustawa przewiduje, że pewna kategoria orzeczeń (m.in. wydanych w sprawach indywidualnych) wydanych przez skład orzekający z udziałem osoby nieuprawnionej do orzekania, pozostanie w mocy. Należy podkreślić, że jeżeli orzeczenie dotyczyło sprawy zainicjowanej skargą konstytucyjną, skarżący będzie mógł ponownie wnieść skargę konstytucyjną w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. W celu zapewnienia przejrzystości, ustawa przewiduje, że Trybunał Konstytucyjny opublikuje listę wszystkich nieważnych wyroków i decyzji w ciągu miesiąca od wejścia w życie ustawy.

Obie ustawy zostały uchwalone w dniu 13 września 2024 r. i przekazane Prezydentowi RP do podpisu. W dniu 7 października 2024 r. Prezydent skierował obie ustawy do Trybunału Konstytucyjnego w ramach prewencyjnej kontroli konstytucyjności. We wniosku Prezydent zarzucił przedmiotowym ustawom niezgodność z Konstytucją RP z uwagi na przewidywane unieważnienie niektórych wyroków wydanych przez Trybunał Konstytucyjny oraz zakwestionowanie statusu niektórych sędziów Trybunału.

W związku z tym wyżej opisane ustawy nie weszły jeszcze w życie.

Ponadto w dniu 4 września 2024 r. rząd (Minister Sprawiedliwości) zwrócił się do Komisji Weneckiej o wydanie opinii w sprawie opisanych powyżej projektów zmian dotyczących Trybunału Konstytucyjnego. Opinia ma zostać wydana do końca 2024 r. Więcej szczegółów, wraz z angielską wersją opisanych powyżej ustaw, jest dostępnych na stronie internetowej Komisji Weneckiej pod adresem <https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?opinion=1203&year=all>.

1.2 W odniesieniu do kwestii nieprzewidywalności ingerencji.

Mając na uwadze stwierdzenie Trybunału, że sprawa *M.L.* ujawniła również brak przewidywalności z uwagi na fakt, że wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego ingerowało w procedurę medyczną będącą już w toku, ujawniając tym samym brak należytych zabezpieczeń przed arbitralnością, rząd pragnie wskazać, że zgodnie z art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP wyroki Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne oraz wchodzą w życie z dniem ogłoszenia. Jedyne sam Trybunał Konstytucyjny może określić inny dzień ogłoszenia termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego uznanego za niezgodny z Konstytucją.

Ingerencji w niniejszej sprawie nie można było zatem racjonalnie przewidzieć, gdyż termin utraty mocy obowiązującej art. 4a ust. 1 pkt 2 ustawy z 1993 r. zależał od uznania Trybunału Konstytucyjnego. Takiej nieprzewidywalności ingerencji nie mogły złagodzić obowiązujące przepisy dotyczące udzielania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, mimo ich kompleksowego charakteru. Zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych („ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej”) ambulatoryjne i stacjonarne świadczenia opieki zdrowotnej są udzielane według kolejności zgłoszenia i w godzinach pracy świadczeniodawcy posiadającego umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia. Świadczeniodawca informuje pacjenta w wybrany przez niego sposób o terminie zabiegu medycznego, do którego pacjent został zakwalifikowany, a informacja taka stanowi zobowiązanie świadczeniodawcy do udzielenia danego świadczenia opieki zdrowotnej.

Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej przewiduje możliwość zmiany terminu udzielenia świadczenia zdrowotnego, która może wynikać m.in. z wystąpienia okoliczności, których nie można było przewidzieć w chwili ustalania terminu zabiegu, a które uniemożliwiają udzielenie świadczenia zdrowotnego zgodnie z harmonogramem. W takim przypadku świadczeniodawca informuje pacjenta w każdy dostępny sposób o zmianie i jej przyczynie.

Natomiast w okolicznościach sprawy *M.L.*, gdzie odwołanie świadczenia zdrowotnego (tj. przerwania ciąży) wynikało z wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją podstawy prawnej udzielenia tego świadczenia i uchylającego go, udzielenie takiego świadczenia lub przesunięcie go na inny termin nie było możliwe.

W związku z tym rząd jest zdania, że problem nieprzewidywalności ingerencji w niniejszej sprawie miał charakter nadzwyczajny i można go zakwalifikować jako jednorazowy lub bardzo rzadki przypadek, a obecnie obowiązujące przepisy dotyczące udzielania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w wystarczającym stopniu zabezpieczają pacjentów przed arbitralnością zmiany harmonogramu lub odwoływania wizyt.

2. Tłumaczenie i rozpowszechnianie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *M.L.* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem <https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>. Ponadto informacja o przedmiotowym wyroku została zamieszczona w dziale aktualności na stronie internetowej Ministerstwa pod adresem <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka33>.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie dalsze środki indywidualne nie są konieczne a opisane powyżej środki o charakterze generalnym będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Pająk i inne p. Polsce – plan działań, przekazany KMRE w dniu 11 lipca 2024 r.

Opis sprawy

Pająk i inni p. Polsce, skarga nr 25226/18, wyrok z dnia 24 października 2023 r., ostateczny w dniu 24 stycznia 2024 r.

Skargi dotyczyły wcześniejszego przejścia w stan spoczynku czwórki sędzi (kobiet) w następstwie wejścia w życie nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Nowelizacja obniżyła obowiązkowy wiek przejścia sędziów w stan spoczynku, odpowiednio z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn. Znowelizowane przepisy dopuszczały możliwość dalszego sprawowania funkcji sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku pod warunkiem uprzedniego uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości lub Krajowej Rady Sądownictwa (dalej: KRS). Po osiągnięciu wieku 60 lat skarżące – w następstwie odmowy Ministra Sprawiedliwości i KRS udzielenia im zgody na dalsze pełnienie funkcji sędziów – zostały zmuszone do przejścia w stan spoczynku.

W wyroku Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPC, Trybunał) stwierdził naruszenie przez Polskę art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: Konwencja) – prawo do rzetelnego procesu, prawo dostępu do sądu – oraz art. 14 Konwencji (zakaz dyskryminacji) w związku z art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego).

W odniesieniu do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji ETPC stwierdził, że przejście skarżących w stan spoczynku nie było obwarowane żadnym z podstawowych wymogów sprawiedliwości proceduralnej. Trybunał wskazał również, że decyzjom Ministra Sprawiedliwości w sprawie skarżących nie towarzyszyło żadne uzasadnienie, a uzasadnienie w zwięzłej formie zawierała jedynie decyzja KRS dotycząca trzeciej skarżącej. ETPC, powołując się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) z dnia 5 listopada 2019 r., wskazał, że mechanizm, na podstawie którego Minister Sprawiedliwości był uprawniony do wyrażania zgody na dalsze pełnienie przez sędziów obowiązków po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku, odnosił się do warunków przebiegu i zakończenia karier danych sędziów. ETPC podzielił konkluzję TSUE w tej kwestii i stwierdził, że spory będące przedmiotem niniejszych skarg, stanowią niewątpliwie przykłady zwykłych sporów pracowniczych. ETPC podkreślił, że sędziowie muszą mieć możliwość korzystania z ochrony przed arbitralnymi działaniami władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz że jedynie kontrola zgodności z prawem danego środka, przeprowadzona przez niezależny organ sądowy, może zapewnić skuteczność takiej ochrony. W przedmiotowym postępowaniu skarżące nie dysponowały takim środkiem odwoławczym. Tym samym doszło do naruszenia prawa skarżących do dostępu do sądu zagwarantowanego w art. 6 ust. 1 konwencji.

Ponadto ETPC podkreślił, że w niniejszej sprawie nie przedstawiono dowodów, które wskazywałyby, że sędziowie płci żeńskiej, którzy osiągnęli wiek 60 lat, mieliby być mniej zdolni niż sędziowie płci męskiej w analogicznej sytuacji do właściwego wypełniania obowiązków zawodowych. Trybunał wyraził zaniepokojenie w szczególności faktem, że przepisom różnicującym wiek przejścia w stan spoczynku sędziów płci żeńskiej i męskiej nie towarzyszyło żadne merytoryczne uzasadnienie. Trybunał zauważył, że wcześniejsze przejście skarżących w stan spoczynku nie tylko zaszkodziło ich karierze zawodowej, ale także miało dla nich znaczące reperkusje, w szczególności finansowe. Trybunał ponadto zauważył, że przedmiotowe przepisy wyraźnie wprowadzały zróżnicowanie w traktowaniu ze względu na płeć w odniesieniu do obowiązkowego wieku emerytalnego wobec osób wykonujących ten sam zawód. Dlatego też Trybunał stwierdził również naruszenie art. 8 w związku z art. 14 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa i niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Pająk	26 000 EUR	300 EUR	26 300 EUR
Termin płatności: 24/04/2024			Wypłacono: 08/03/2024
Kuzak	26 000 EUR	300 EUR	26 300 EUR

Termin płatności: 24/04/2024			Wypłacono: 07/03/2024
Kabazińska	20 000 EUR	-	20 000 EUR
Termin płatności: 24/04/2024			Wypłacono: 13/03/2024
Jeziarska	26 000 EUR	-	26 000 EUR
Termin płatności: 24/04/2024			Wypłacono: 14/03/2024

2. Środki indywidualne

Jak podkreślił ETPC, wcześniejsze przejście skarżących w stan spoczynku nie tylko miało negatywny wpływ na ich karierę zawodową, ale także wywołało znaczące reperkusje, w szczególności finansowe. W ocenie rządu istnieje na gruncie prawa krajowego możliwość dochodzenia odszkodowania za szkody materialne powstałe w związku z działaniem władzy publicznej.

Podstawę materialno-prawną dochodzenia takiego odszkodowania stanowi przepis art. 417¹ § 1 k.c., który reguluje on odpowiedzialność Skarbu Państwa za tzw. bezprawie legislacyjne. Stosownie do art. 417¹ § 1 k.c., jeśli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją RP, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Naprawienia szkody można też żądać, gdy szkoda została wyrządzona przez niewydanie aktu normatywnego (tzw. zaniechanie legislacyjne), którego obowiązek wydania przewiduje przepis prawa, przy czym w tym przypadku ustawodawca nie wymaga tzw. prejudykatu, a niezgodność z prawem niewydania tego aktu stwierdza sąd rozpoznający sprawę o naprawienie szkody (art. 417¹ § 4 k.c.). Po stronie skarżących leży decyzja o wystąpieniu z powództwem o odszkodowanie na gruncie prawa krajowego za szkodę poniesioną na skutek wydania dwóch aktów normatywnych:

- 1) ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2017 r. poz. 38), która weszła w życie w dniu 1 października 2017 r. i dokonała zmiany w zakresie obniżenia wieku emerytalnego sędziów oraz uzależniła dalsze piastowanie stanowisk sędziowskich od decyzji Ministra Sprawiedliwości oraz przedłożenia przez zainteresowanego sędziego stosownego oświadczenia i zaświadczenia lekarskiego;
- 2) ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 848). Ta ustawa z kolei weszła w życie w dniu 23 maja 2018 r. i wprowadziła jednolity wiek przejścia w stan spoczynku dla sędzi-kobiet i sędziów-mężczyzn, przy czym uzależniła możliwość dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku od zgody KRS, której decyzja w tym przedmiocie była ostateczna.

Alternatywną podstawę żądania odszkodowania od Skarbu Państwa może stanowić art. 417¹ § 2 k.c. i art. 417 k.c., w zależności od sposobu, w jaki strona powodowa ukształtowałaby swoje żądanie procesowe. Strona powodowa musiałaby w procesie wykazać kumulatywne wystąpienie przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa: bezprawność zachowania rodzącego odpowiedzialność, wystąpienie uszczerbku w swoim majątku oraz adekwatnego związku przyczynowego między bezprawnym działaniem lub zaniechaniem a konkretnym uszczerbkiem.

W kwestii *restitutio in integrum* należy zauważyć, że w ocenie Trybunału – o ile pozwala na to charakter naruszenia – pozwane państwo powinno dokonać zadośćuczynienia w formie przywrócenia stanu poprzedniego, innymi słowy – reparacja musi na tyle, na ile jest to możliwe, usunąć wszystkie skutki bezprawnego aktu i odtworzyć sytuację, która według wszelkiego prawdopodobieństwa istniałaby, gdyby akt ten nie został dokonany. W sytuacji zaś, gdy restytucja naturalna nie jest możliwa, pozwane państwo powinno zapłacić kwoty odpowiadające wartości, którą miałaby taka restytucja naturalna, a jeżeli zajdzie taka potrzeba, zasądzić odszkodowanie za poniesioną stratę, która nie została pokryta restytucją naturalną lub zapłatą w jej miejsce.

ETPC stwierdził w wyroku, że skarżące utraciły korzyści, które obejmują co najmniej utracone wynagrodzenia zasadnicze i dodatki, które otrzymałyby, gdyby nie zostały przedterminowo i wbrew woli przeniesione w stan spoczynku. Z drugiej jednak strony skarżące otrzymywały świadczenie z tytułu stanu spoczynku, które nie weszłoby do ich majątku, gdyby nie działania, z których byłaby wywodzona odpowiedzialność Skarbu Państwa. Powyższe okoliczności, jak również fakt, że Trybunał zasądził na rzecz skarżących słuszne zadośćuczynienie za szkody majątkowe i niemajątkowe, powinny być uwzględniane przez właściwe sądy przy dokonywaniu oceny, czy i w jakiej wysokości wystąpiła szkoda majątkowa podlegająca kompensacji w drodze odszkodowania.

II. Środki generalne

1. Prawo

W ocenie rządu RP wyrok Trybunału w sprawie *Pajk i inni p. Polsce* można uznać za wykonany w część dotyczącej naruszenia art. 14. Konwencji w związku z art. 8. rząd RP pragnie podkreślić, że przepisy różniące wiek przejścia w stan spoczynku sędzi płci żeńskiej i sędziów płci męskiej obowiązywały w okresie 1 października 2017 r. – 23 maja 2018 r. Od dnia 23 maja 2018 r. wiek przejścia w stan spoczynku został ponownie ujednolicony i określony jako 65 lat w odniesieniu zarówno do kobiet i mężczyzn sprawujących funkcję sędziego.

W odniesieniu do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji rząd jest świadomy, że aktualnie obowiązujące przepisy nie przewidują *expressis verbis* możliwości zaskarżenia uchwały KRS o odmowie dalszego zajmowania stanowiska sędziego po ukończeniu 65 roku życia. Niemniej jednak prawa do odwołania od decyzji KRS (wydanej na podstawie art. 69 ust. 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych) do Sądu Najwyższego można dochodzić na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Rząd pragnie ponadto przypomnieć o podjętych działaniach legislacyjnych, które mają na celu przywrócenie niezależności Krajowej Rady Sądownictwa. 12 kwietnia 2024 r. Sejm RP przyjął ustawę o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk nr 219). 9 maja 2024 r. poprawki do ustawy wniósł Senat RP. Obecnie, uchwała Senatu RP w przedmiocie ww. ustawy jest rozpatrywana przez sejmową Komisję Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

Celem projektowanej ustawy jest przywrócenie przepisom regulującym sposób wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa treści zgodnej z Konstytucją RP i usunięcie negatywnych konsekwencji wadliwego rozwiązania obowiązującego od 2018 r. Projektowana ustawa ma również na celu dostosowanie przepisów ustawowych do standardów określonych w orzeczeniach TSUE, ETPC oraz w orzeczeniach Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, dotyczących gwarancji odrębności i niezależności władzy sądowniczej od innych władz państwowych, w tym gwarancji niezależności Krajowej Rady Sądownictwa od organów władzy ustawodawczej oraz władzy wykonawczej w procedurze powoływania sędziów.

Projektowane przepisy wprowadzają rozwiązanie, zgodnie z którym sędziowie – członkowie KRS, powinni być wybierani przez sędziów, nie zaś przez Sejm RP. Ponadto w KRS będą reprezentowani wszyscy sędziowie (Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych). Celem takiej regulacji jest zapewnienie możliwie najszerzej reprezentacji sędziów i uczestnictwa w KRS sędziom wszystkich sądów, odpowiedniego do ich liczebności. W związku z powyższym grupa 15 sędziów – członków KRS ma obejmować: jednego sędziego Sądu Najwyższego, dwóch sędziów sądów apelacyjnych, trzech sędziów sądów okręgowych, sześciu sędziów sądów rejonowych, jednego sędziego sądu wojskowego, jednego sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, jednego sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Zważywszy na fakt, że to w kompetencji KRS leżą decyzje odnośnie do dopuszczenia lub niedopuszczenia do dalszego orzekania przez sędziów, którzy ukończyli wiek przejścia w stan spoczynku, ww. projekt nowelizacji wpłynie również pozytywnie na proces wykonywania wyroku w sprawie *Pajk i inne p. Polsce*. Przyczyni się także do wzmocnienia procesu przywracania praworządności.

2. Tłumaczenie i rozpowszechnienie wyroku

Wyrok został przetłumaczony i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. W niedługim czasie tłumaczenie będzie również dostępne w bazie orzeczeń HUDOC. Informacja o wyroku została także zamieszczona na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (w zakładce poświęconej prawom człowieka i ETPC) oraz w newsletterze ministerstwa dystrybuowanym wśród ponad 2000 odbiorców – głównie sędziów, prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, mediów, dziennikarzy i osób prywatnych.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd potwierdza, że przyjmuje wyroki ETPC w sprawach zasad praworządności oraz niezależności władzy sądowniczej, w tym wyrok w sprawie *Paják i inni p. Polsce*. Rząd RP podkreśla wolę i determinację do pełnego ich wykonania.

Rząd zobowiązuje się informować Komitet Ministrów o przyjęciu środków indywidualnych i generalnych w niniejszej sprawie, wystarczających do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Poklikayew p. Polsce – plan działań, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.

Opis sprawy

Poklikayew p. Polsce, skarga nr 1103/16, wyrok z dnia 22 czerwca 2023 r., ostateczny w dniu 6 listopada 2023 r.

Istotą sprawy było zarzucane naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Eubejskiej Konwencji Praw człowieka i Podstawowych Wolności (dalej Konwencja) w odniesieniu do okoliczności wydalenia skarżącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposobu prowadzenia postępowania administracyjnego.

Postępowanie zostało wszczęte przez Wojewodę Mazowieckiego na wniosek Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, wskazującego, że dalszy pobyt skarżącego w Polsce stanowiłby realne zagrożenie dla bezpieczeństwa i interesów Rzeczypospolitej Polskiej. W toku całego postępowania skarżącemu na podstawie art. 74 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego odmówiono możliwości zapoznania się z dokumentami niejawnymi o klauzuli *tajne*. Następnie Wojewoda Mazowiecki, na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. *o cudzoziemcach*, postanowił cofnąć skarżącemu zezwolenie na pobyt, wydalić go oraz nałożyć na niego zakaz ponownego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz do jakiegokolwiek innego państwa obszaru Schengen przez okres 5 lat od dnia wykonania tej decyzji. Decyzji Wojewody Mazowieckiego nadano rygor natychmiastowej wykonalności. Została ona jednak poddana szczegółowej kontroli sądowej, a następnie utrzymana w mocy przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Wojewódzki Sąd Administracyjny oraz Naczelny Sąd Administracyjny.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej Trybunał) wskazał, że zasady dotyczące interpretacji art. 1 Protokołu nr 7 zostały określone w wyrokach wydanych w sprawach *Muhammad i Muhammad p. Rumunii* (skarga nr 80982/12) oraz *Hassine p. Rumunii* (skarga nr 36328/13). Trybunał powtórzył także, że art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji wymaga, aby cudzoziemcy zostali poinformowani o okolicznościach faktycznych, które doprowadziły władze krajowe do uznania, że stanowią oni zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Co więcej, powinni oni mieć dostęp do treści dokumentów i informacji zawartych w aktach sprawy, na których władze oparły się przy podejmowaniu decyzji o ich wydaleniu. Zdaniem Trybunału, jakiegokolwiek ograniczenia w tym zakresie nie mogą negować gwarancji proceduralnych zawartych w art. 1 Protokołu nr 7, naruszając samą istotę gwarancji zabezpieczonych w tym przepisie. Nawet w przypadku istnienia takich ograniczeń, cudzoziemiec powinien mieć skuteczną możliwość przedstawienia swoich argumentów przeciwko wydaleniu i powinien być chroniony przed arbitralnością. W szczególności, należy zapewnić, aby trudności wynikające z ograniczeń proceduralnych były w wystarczającym stopniu kompensowane przez czynniki równoważące.

Trybunał zauważył, że ani sam skarżący, ani jego przedstawiciel nie mieli dostępu do dokumentów zawierających informacje niejawne, na podstawie których ustalono, że skarżący stanowił zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. W konsekwencji, konieczne było przeprowadzenie kompleksowego badania w celu ustalenia, czy wprowadzone mechanizmy były w stanie skutecznie złagodzić te ograniczenia. Chociaż skarżący otrzymał pomoc od pełnomocnika prawnego, nie miał dostępu do wglądu do dokumentów niejawnych. Skarżący nie uzyskał od polskich władz informacji na temat sposobu uzyskania dostępu do materiałów niejawnych, ani listy pełnomocników prawnych posiadających odpowiednie poświadczenie bezpieczeństwa upoważniające do dostępu do takich danych. Ponadto, w ocenie Trybunału kontrola sądowa, w trakcie której skarżący nie miał dostępu do kluczowych akt sprawy, nie stanowiła wystarczającej ochrony przed arbitralnością. Z tego powodu, Trybunał uznał, że skarżącemu nie zapewniono skutecznej możliwości obrony swoich praw w wyżej wymienionym postępowaniu oraz że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	6 500 EUR	1 640 EUR	8140 EUR

2. Środki indywidualne

Decyzja o wydaleniu skarżącego została wykonana w dniu 20 marca 2012 r. rząd zauważa, że Trybunał nie zakwestionował decyzji o cofnięciu zezwolenia na pobyt skarżącego, ani decyzji o wydaleniu go z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Naruszenie art.1 Protokołu nr. 7 do Konwencji wynikało z odmowy zapoznania skarżącego lub jego pełnomocnika prawnego z zebrany materiał dowodowy. Trybunał zakwestionował proces wydawania decyzji, a nie samą decyzję. W konsekwencji, wykonanie wyroku wymaga wdrożenia środków generalnych.

W świetle powyższego, żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Prawo

Krajowe postępowanie administracyjne prowadzone było na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 maja 2014 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach* („ustawa z 2013 r.”). Zgodnie z tymi przepisami decyzja o cofnięciu zezwolenia pobytowego wydawana była na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. *o cudzoziemcach* („ustawa z 2003 r.”). Dotyczyła ona sytuacji, w których cofnięcie takiego zezwolenia było uzasadnione względami obronności lub bezpieczeństwa państwa, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interesem Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 68 ust. 2 uchylonej ustawy decyzja taka zawierała orzeczenie o wydaleniu, do którego stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wydalenie oraz przepisy o zakazie ponownego wjazdu (art. 68 ust. 3).

Obowiązujące od 1 maja 2014 r. przepisy nie pozwalają już na wydawanie tego typu łącznych decyzji administracyjnych, tj. takich, w których cofnięcie prawa pobytu zawierałoby dodatkowy element wydalenia lub zakazu wjazdu. Obecnie wydanie ostatecznej decyzji o cofnięciu określonego rodzaju zezwolenia pobytowego *ex lege* (art. 299 ust. 6 pkt 1 ustawy z 2013 r.) skutkuje obowiązkiem opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie 30 dni. Odpowiednikiem „wydalenia” jest obecnie instytucja zobowiązania do powrotu. Organami właściwymi do zobowiązania cudzoziemca do powrotu w pierwszej instancji są komendanci oddziałów Straży Granicznej i komendanci placówek Straży Granicznej. Organem drugiej instancji jest Komendant Główny Straży Granicznej (art. 310 ust. 1 i art. 321 ust. 1 ustawy z 2013 r.). W szczególnych przypadkach przewidzianych w art. 329a ust. 1 ustawy z 2013 r. decyzję może wydać minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Ponieważ pojęcie „wydalenia” zawarte w art. 1 Protokołu nr 7 ma charakter *sui generis*, w opinii rządu powinno ono obejmować środki skutkujące indywidualnym i konkretnym obowiązkiem opuszczenia terytorium danego państwa - strony. Takimi instytucjami nie będą decyzje odmawiające udzielenia zezwolenia na pobyt, odmawiające udzielenia ochrony międzynarodowej, pozbawiające poszczególnych form ochrony międzynarodowej czy cofające zezwolenie na pobyt. Nawet jeśli w toku postępowania prowadzącego do wydania takich decyzji niektóre dokumenty nie mogły zostać cudzoziemcowi ujawnione ze względu na ich niejawny charakter. Rząd zauważa, że obecnie decyzje o cofnięciu niektórych form pobytu nie podlegają wykonaniu, gdyż nie wiążą się z fizycznym wydaleniem cudzoziemca z terytorium RP. Dopiero w przypadku, gdy cudzoziemiec nie opuści dobrowolnie terytorium RP, należy wszcząć postępowanie uzupełniające, które może doprowadzić do wydania decyzji z zastosowaniem tego rodzaju przymusu.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, decyzja o cofnięciu cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt stała, wydana na podstawie art. 199 ust. 1 pkt 1 ustawy z 2013 r., nawet jeżeli byłaby uzasadniona zagrożeniem obronności, bezpieczeństwa państwa, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, nie może być wykonana przymusowo, w szczególności poprzez fizyczne usunięcie jej adresata z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dopiero cofnięcie takiego zezwolenia, w sytuacji gdy nadal przebywa on na tym terytorium, powinno skutkować wszczęciem postępowania w przedmiocie zobowiązania do powrotu, prowadzącego do wydania decyzji na podstawie art. 302 ust. 1 pkt 9 ustawy z 2013 roku. W związku z powyższym rząd stoi na stanowisku, że biorąc pod uwagę skutki konkretnego postępowania administracyjnego, zastosowanie art. 1 Protokołu nr 7 powinno być ograniczone do spraw, które będą

prowadziły do wydania decyzji mieszczących się w pojęciu „wydalenia” na gruncie Protokołu. Do takich spraw niewątpliwie należeć będzie postępowanie w przedmiocie zobowiązania do powrotu.

Dopiero w ramach takiego postępowania należy badać sposób stosowania art. 74 k.p.a. W szczególności formy wyważenia ograniczenia prawa strony do zapoznania się z zebrany materiał dowodowy o charakterze niejawnym. W szczególności formy wyważenia ograniczenia prawa strony do zapoznania się z zebrany materiał dowodowy o charakterze niejawnym. Obecnie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzone są prace koncepcyjne nad możliwymi rozwiązaniami legislacyjnymi w tym zakresie. Na obecnym etapie analiz rozważane jest przyjęcie co najmniej jednego z następujących potencjalnych środków równoważących ograniczenia praw procesowych cudzoziemca:

- i. Wprowadzenie przepisów szczególnych regulujących prowadzenie postępowań administracyjnych obejmujących art. 1 Protokołu nr 7, wymagających obowiązkowego udziału Rzecznika Praw Obywatelskich przed organami administracyjnymi rozstrzygającymi sprawę, a także przed sądami administracyjnymi. Z pewnością udział niezależnego od władzy wykonawczej organu ochrony praw człowieka (posiadającego mandat konstytucyjny) wzmocniłby pozycję cudzoziemca. Rzecznik miałby pełny dostęp do materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, w tym do dokumentów niejawnych (mając tym samym możliwość aktywnego wpływania na przebieg i wynik tego postępowania). Można by to uznać za istotny środek, uzupełniający zasadę kontroli sądowej, równoważący ograniczenia praw procesowych strony.
- ii. Wprowadzenie przepisów szczególnych regulujących prowadzenie postępowań administracyjnych obejmujących art. 1 Protokołu nr 7, wymagających obowiązkowego udziału prokuratora, zarówno przed organami administracyjnymi rozstrzygającymi sprawę, jak i przed sądami administracyjnymi. Byłby to potencjalny dodatkowy środek równoważący, którego istota byłaby podobna do obowiązkowego udziału w postępowaniach administracyjnych i sędow-administracyjnych Rzecznika Praw Obywatelskich. Prokurator działałby na rzecz ochrony praworządności. Działania prokuratora miałyby zapewnić, aby ustalenia faktyczne organów administracji publicznej dokonywane w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, w tym dokumenty niejawne, były jak najbardziej rzetelne, wspierając tym samym realizację zasady prawdy obiektywnej.
- iii. Wprowadzenie szczegółowych przepisów regulujących prowadzenie postępowań administracyjnych obejmujących art. 1 Protokołu nr 7, przewidujących szczególne wymogi uzasadniania decyzji i orzeczeń wydawanych po zbadaniu dowodów niejawnych. Tego rodzaju środek równoważący może być postrzegany jako wzmocnienie kontroli sądowej organu wyższego stopnia, a przede wszystkim wzmocnienie sądowej kontroli decyzji opartych na ustaleniach faktycznych dokonanych na podstawie dokumentów niejawnych. W obecnym stanie prawnym często podnoszone są zarzuty, że organ odwoławczy nie dysponuje pisemną oceną dokumentów niejawnych, w związku z którymi została wydana decyzja będąca przedmiotem kontroli. Rodzi to argument, że nie wiadomo, jaki stan faktyczny został dokładnie odtworzony przez poszczególne organy i sądy, co utrudnia skuteczną kontrolę decyzji i orzeczeń.
- iv. Wprowadzenie specjalnych zasad dostępu do tego typu dowodów przez profesjonalnych pełnomocników procesowych (adwokatów, radców prawnych), którzy obecnie posiadają poświadczenia bezpieczeństwa i odpowiednie przeszkolenie w zakresie ochrony informacji niejawnych (bez możliwości ujawniania tego typu informacji cudzoziemcom i innym osobom).

2. Rozpowszechnianie i tłumaczenie wyroku

Wyrok został przetłumaczony na język polski i rozpowszechniony wśród organów zaangażowanych w sprawę. Wkrótce zostanie on udostępniony w bazie danych HUDOC.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że dalsze środki indywidualne nie są konieczne i zobowiązuje się do poinformowania Komitetu Ministrów o wdrożeniu środków generalnych w niniejszej sprawie w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji

Przybyszewska i inni p. Polsce – plan działań, przekazany KMRE w dniu 13 września 2024 r.

Opis sprawy

Przybyszewska i inni p. Polsce, skarga nr 11454/17, wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r., ostateczny w dniu 12 marca 2024 r.

Sprawa dotyczy naruszenia prawa skarżących do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego z uwagi na brak jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony dostępnej dla par tej samej płci w Polsce, co powodowało, że partnerzy tej samej płci nie byli w stanie regulować podstawowych aspektów swojego życia (naruszenie art. 8 Konwencji).

Każdy ze skarżących (dziesięciu obywateli RP, którzy tworzą pięć par jednopłciowych i żyją w stałych, stabilnych związkach), w różnych terminach stawił się przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego w celu załatwienia formalności niezbędnych do zawarcia związku małżeńskiego. W każdym przypadku kierownik urzędu stanu cywilnego wydał decyzję o odmowie przyjęcia oświadczenia o braku przeszkód uniemożliwiających skarżącym zawarcie związku małżeńskiego z partnerem tej samej płci, powołując się na prawo krajowe, które definiuje małżeństwo wyłącznie jako związek kobiety i mężczyzny. Skarżący odwołali się do sądu, jednakże ich apelacje zostały oddalone. Powołując się na postanowienia art. 18 Konstytucji RP i przepisy art. 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, które nie przewidują możliwości zawarcia małżeństwa między dwiema osobami tej samej płci, sądy orzekły, że nie było możliwe prawne uznanie małżeństw osób tej samej płci. Według sądów nie stanowiło to dyskryminacji, ponieważ skarżący mogli swobodnie podejmować decyzje dotyczące ich życia rodzinnego i prywatnego.

W wyroku w niniejszej sprawie Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, że art. 8 Konwencji nakłada na państwa członkowskie wymóg zapewnienia prawnego uznania i ochrony par osób tej samej płci i w ramach wywiązania się z tego pozytywnego obowiązku margines oceny, na który mogą powoływać się państwa członkowskie, jest znacząco ograniczony. W tym kontekście Trybunał wskazał, że argumenty opierające się na ochronie interesu publicznego, podnoszone przez rząd w celu uzasadnienia braku jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony związków osób tej samej płci, nie mogą być przedkładane ponad interes skarżących. Trybunał podkreślił ponadto, że uznanie związków osób tej samej płci w żaden sposób nie uniemożliwia osobom różnej płci zawierania związku małżeńskiego i zakładania rodziny.

Trybunał uznał, że państwo polskie przekroczyło swój margines oceny i nie wywiązało się z ciążącego na nim pozytywnego obowiązku zapewnienia skarżącym szczególnych ram prawnych przewidujących uznanie i ochronę ich związków osób tej samej płci. Uchybienie to spowodowało, że skarżący nie byli w stanie uregulować podstawowych aspektów swojego życia i stanowiło tym samym naruszenie prawa skarżących do poszanowania ich życia prywatnego i rodzinnego.

ETPC nie przyznał słusznego zadośćuczynienia, uznając, że stwierdzenie naruszenia stanowi samo w sobie wystarczające zadośćuczynienie za wszelkie straty poniesione przez skarżących.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowe	Koszty i wydatki	Suma
Przybyszewska (skarga nr 11454/17) Starska (skarga nr 11810/17)	-	-	20 EUR (zasądzone łącznie obu skarżącym)	20 EUR
Termin płatności: 12/06/2024			Wypłacono: 05/07/2024	
Koszty i wydatki przyznane skarżącym w sprawach <i>Przybyszewska</i> i <i>Starska</i> wypłacono po terminie z uwagi na nieotrzymanie pełnych danych niezbędnych do wykonania płatności. 12 czerwca 2024 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wystąpiło do sądu krajowego z wnioskiem o ustanowienie depozytu, na który możliwe byłoby dokonanie płatności; w międzyczasie jednak ministerstwo				

otrzymało brakujące informacje, które pozwoliły wypłacić środki bezpośrednio na wskazane przez skarżące rachunki bankowe.				
Niepielski (skarga nr 15273/17) Piątkowski (skarga nr 16898/17)	-	-	317 EUR (zasądzone łącznie obu skarżącym)	317 EUR
Termin płatności: 12/06/2024			Wypłacono: 11/06/2024	

2. Środki indywidualne

Rząd uznaje, że środki indywidualne w sprawie *Przybyszewska i inni p. Polsce* są powiązane w całości ze środkami o charakterze generalnym, jako że polskie prawo nie zawiera konkretnych przepisów umożliwiających uznanie związków osób tej samej płci.

II. Środki generalne

1. Prawo

Na wstępie rząd pragnie podkreślić pełne zaangażowanie w wykonanie wyroku Trybunału w niniejszej sprawie poprzez wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji „związku partnerskiego”.

W tym celu Ministra ds. Równości (stanowisko utworzone po raz pierwszy w strukturze rządu RP, którego mandat obejmuje zapobieganie i zwalczanie wszelkich form dyskryminacji, uprzedzeń i nienawiści) przygotowała projekty: ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich i ustawy wprowadzającej ustawę o rejestrowanych związkach partnerskich. W dniu 8 lipca 2024 r. projekty zostały wpisane do wykazu prac legislacyjnych i programowych rządu pod numerami odpowiednio: UD87 i UD88.

Projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich przewiduje wprowadzenie do polskiego porządku prawnego instytucji związku partnerskiego, dostępnej dla par tej samej i różnej płci. Projekt ustawy wprowadzającej ustawę o rejestrowanych związkach partnerskich zawiera z kolei przepisy nowelizujące inne ustawy, tak aby osoby w związkach partnerskich miały dostęp do praw, o których mowa m.in. w wyroku w sprawie *Przybyszewska i inni p. Polsce*.

W szczególności, mając na uwadze standard ochrony, o którym mowa w ww. wyroku, projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich definiuje prawa i obowiązki osób zawierających związki partnerskie, tj. zobowiązanie osób w związku partnerskim do wzajemnego szacunku, lojalności, pomocy oraz współdziałania dla wspólnego dobra. Projekt ustawy przewiduje możliwość ustanowienia przez osoby w związku partnerskim wspólności majątkowej, natomiast projekt ustawy wprowadzającej przewiduje zrównanie pozycji podatkowej osoby w związku partnerskim, która zawarła umowę majątkowej wspólności partnerskiej, z osobami w związku małżeńskim pozostającymi we wspólności majątkowej. Dodatkowo, osoby w związkach partnerskich zostaną uwzględnione w przepisach umożliwiających zwolnienie od podatku od spadków, darowizn, czynności cywilnoprawnych. Projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich przewiduje również obowiązek alimentacyjny po ustaniu związku partnerskiego – przez rok po ustaniu związku partnerskiego osoby, których związek partnerski ustał, będą zobowiązane do wzajemnej alimentacji, jeżeli jedna z nich znajdzie się w niedostatku. Wreszcie projekt ustawy wprowadzającej zawiera przepisy zmieniające przepisy Kodeksu cywilnego, które mają na celu uwzględnienie wprost w tych przepisach osoby pozostającej ze spadkodawcą w związku z partnerskim na takich samych zasadach jak małżonka.

W odniesieniu do harmonogramu prac legislacyjnych nad ww. projektami ustaw przewiduje się, że zostaną one opublikowane i przekazane do konsultacji społecznych w terminie do końca września 2024 r. Zakłada się, że zakończenie rządowego procesu legislacyjnego powinno nastąpić do końca 2024 r.

2. Tłumaczenie i upowszechnienie wyroku

Wyrok został przetłumaczony na jęz. polski i opublikowany w bazie orzeczeń ETPC na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>). Przetłumaczony

wyrok został również przekazany do prezesów wszystkich sądów apelacyjnych z prośbą o rozpowszechnienie wśród wszystkich sędziów orzekających w sądach powszechnych.

Dodatkowo informację o wyroku zamieszczono w aktualnościach na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc>) i w redagowanym przez ministerstwo newsletterze, który jest rozsyłany do wszystkich sądów, prokuratur oraz jednostek organizacyjnych służby więziennej.

Ponadto, w dniu 11 kwietnia 2024 r. przesłano pismo informujące o wydaniu wyroku w sprawie *Przybyszewska i inni p. Polsce* do prezesów: Sądu Rejonowego w Bochni, Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, Sądu Rejonowego w Zgierzu, Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie, Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie, Sądu Okręgowego w Tarnowie oraz Sądu Okręgowego w Łodzi.

III. Wnioski pozwanego państwa

W ocenie rządu środki indywidualne w niniejszej sprawie są powiązane ze środkami generalnymi i z tego względu powinny być rozpatrywane w tym kontekście. Rząd zobowiązuje się informować Komitet Ministrów o przyjęciu planowanych środków generalnych, wystarczających do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Rabczewska p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 26 lutego 2024 r.

Opis sprawy

Rabczewska p. Polsce, skarga nr 8257/13, wyrok z dnia 15 września 2022 r., ostateczny w dniu 30 stycznia 2023 r.

Przedmiotem sprawy był brak dostatecznych podstaw do skazania i nałożenia kary pieniężnej za obrazę uczuć religijnych innych osób poprzez publiczne znieważenie Biblii (naruszenie art. 10 Konwencji).

W wywiadzie dla serwisu informacyjnego, przedrukowanym następnie w tabloidzie, skarżąca przedstawiła swoje zapatrywania na temat Biblii i jej autorów. W szczególności stwierdziła, że bardziej ją przekonują odkrycia naukowe, a nie to, co określiła jako „pisma osób naprutyh winem i palących jakieś zioła”. Dwie osoby złożyły zawiadomienie do prokuratury, uznając, że wypowiedzi skarżącej stanowiły przestępstwo wskazane w Kodeksie karnym (obrazę uczuć religijnych innych osób poprzez publiczne znieważenie przedmiotu kultu religijnego). Skarżąca została skazana i ukarana grzywną. Jej apelacja była bezskuteczna.

W ocenie Trybunału sądy krajowe, mając na uwadze szczegółową analizę wydźwięku wypowiedzi skarżącej, niewłaściwie oceniły czy zawierała ona stwierdzenia faktyczne, czy też sądy wartościujące. Sądy krajowe nie zidentyfikowały też i nie rozważyły dokładnie wchodzącej w grę konkurencji praw. Nie prześledziły też dopuszczalnych, na podstawie Konwencji, granic krytyki doktryn religijnych i nie zestawily ich z potencjalną dyskredytacją. Nadto sądy krajowe nie oceniły, czy wypowiedzi skarżącej mogły wzbudzić uzasadnione oburzenie lub czy miały charakter nawoływania do nienawiści lub w inny sposób zakłócały pokój i tolerancję religijną w Polsce.

Trybunał zauważył też, że sądy krajowe nie dokonały kompleksowej oceny szerszego kontekstu wypowiedzi skarżącej i nie wyważyły starannie jej prawa do wolności wypowiedzi z prawami innych osób do ochrony ich uczuć religijnych i zachowania pokoju religijnego w społeczeństwie. Nie wykazano, że ingerencja w niniejszej sprawie była konieczna, zgodnie z pozytywnymi obowiązkami państwa wynikającymi z art. 9 Konwencji, w celu zapewnienia pokojowego współistnienia grup i osób religijnych oraz niereligijnych, podlegających ich jurysdykcji, poprzez zapewnienie atmosfery wzajemnej tolerancji. Ponadto Trybunał uznał, że badane wyrażenia nie były tożsame z niewłaściwym lub obelżywym atakiem na przedmiot kultu religijnego, mogącym nawoływać do nietolerancji religijnej lub naruszać ducha tolerancji, który jest jednym z fundamentów demokratycznego społeczeństwa.

Wreszcie Trybunał zauważył, że skarżąca została skazana w postępowaniu karnym na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez prokuratora, w związku z zawiadomieniem złożonym przez dwie osoby. Postępowanie karne było kontynuowane nawet po osiągnięciu przez skarżącą polubownego porozumienia z jednym z zawiadamiających. Skarżąca została skazana na karę grzywny w wysokości 1160 euro, czyli pięćdziesięciokrotności kwoty minimalnej. Nie można zatem stwierdzić, że sankcja karna nałożona na skarżącą była nieznaczna. Dlatego też, pomimo szerokiego marginesu oceny, władze krajowe nie przedstawiły wystarczających argumentów, mogących uzasadnić ingerencję w wolność słowa skarżącej.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	10 000 EUR	-	10 000 EUR
Termin płatności: 30/04/2023			Wypłacono: 07/04/2023

2. Środki indywidualne

Skarżącej przysługuje prawo do złożenia wniosku o wznowienie postępowania krajowego, zgodnie z art. 540 § 3 Kodeksu postępowania karnego.

Mając na uwadze incydentalny charakter naruszenia oraz wypłatę słusznego zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał, żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Naruszenie art. 10 Konwencji wynikało z interpretacji i stosowania krajowych norm prawnych, a nie z treści tychże norm. Dlatego w ocenie rządu, w celu wykonania niniejszego wyroku, nie są konieczne żadne zmiany legislacyjne.

Biorąc pod uwagę powyższe, rząd stoi na stanowisku, że działania uświadamiające oraz upowszechniające informację o orzeczeniu należy uznać za wystarczające w zakresie wymaganych środków generalnych.

W tym kontekście należy zaznaczyć, że wyrok Trybunału został przetłumaczony na język polski i opublikowany (zarówno w języku angielskim, jak i polskim) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc) w części poświęconej orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ponadto informacja o przedmiotowym wyroku została zamieszczona w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

W dniu 31 stycznia 2023 r. Ministerstwo Sprawiedliwości skierowało pisma do Prezesa Sądu Rejonowego dla Warszawy–Mokotowa oraz do Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie tj. sądów, które wydały orzeczenia krajowe w przedmiotowej sprawie. Zostali oni poinformowani o treści wyroku Trybunału. W dniu 2 lutego 2023 roku Prezes Sądu Rejonowego dla Warszawy–Mokotowa przekazał informację wszystkim podległym sędziom orzekającym w wydziałach karnych. Podobne działania podjął Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie 17 lutego 2023 r.

W dniach 22 i 23 maja 2023 r. do prokuratury i sądów został przesłany *newsletter* przygotowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, zawierający informacje oraz zwięzłe podsumowanie wyroków ETPC wydanych w drugiej połowie 2022 r., w tym wyroku wydanego w sprawie *Rabczewska p. Polsce*.

Ponadto w roku 2023 Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zaplanowała organizację szkolenia pt. „Wykonanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich – wybór i analiza orzecznictwa”, podczas którego zaprezentowane zostanie najnowsze orzecznictwo Trybunału i jego wpływ na praktykę sądową w Polsce. Będzie obejmowało przedstawienie wyroku wydanego w sprawie *Rabczewska p. Polsce*. Szkolenie skierowane będzie do sędziów i asesorów sądowych (łącznie 150 uczestników). Szkolenie skierowane było do sędziów i asesorów sądowych (wzięty w nim udział 52 osoby).

W 2024 r. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury planuje zorganizować szkolenie „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich”, które będzie kontynuacją szkoleń z poprzednich lat, prezentując przegląd orzeczeń Trybunału w sprawach polskich.

Szczegółowe zagadnienia objęte szkoleniem obejmować będą prezentację wybranych wyroków ETPC, a także wpływ orzecznictwa Trybunału na krajową praktykę sądową. Szkolenie skierowane będzie do sędziów i asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratorskich. Planowana jest jedna edycja szkolenia online dla 120 uczestników.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że żadne dalsze środki indywidualne nie są konieczne w niniejszej sprawie oraz że środki o charakterze generalnym opisane powyżej (w szczególności rozpowszechnienie wyroku oraz zaplanowane szkolenia w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury) będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Grupa *Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce* – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 21 marca 2024 r.

W związku z procesem wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w grupie spraw *Reczkowicz p. Polsce* (skarga nr 43447/19), *Broda i Bojara p. Polsce* (skarga nr 26691/18) i *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18) oraz decyzji i rezolucji tymczasowej Komitetu Ministrów z dnia 7 grudnia 2023 r., pragnę przedstawić następujące informacje.

Informacje ogólne

Przed wszystkim pragnę podkreślić, że rząd w pełni akceptuje wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach przeciwko Polsce dotyczących praworządności, w tym wyroki w grupie spraw *Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce* i *Grzęda p. Polsce*. W związku z tym rząd deklaruje wolę i determinację ich pełnej realizacji.

Od pierwszego dnia kadencji nowego rządu prowadzone są szeroko zakrojone prace analityczne i koncepcyjne, których celem jest wypracowanie rozwiązań prowadzących do przywrócenia praworządności i ładu konstytucyjnego w Polsce, w tym pełnej realizacji m.in. prawa do sądu ustanowionego ustawą oraz prawa do rzetelnego procesu sądowego, zapisanych w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Również w liście do członków Komitetu Ministrów Rady Europy, przesłanym w dniu zaprzysiężenia rządu Premiera D. Tuska, Minister Spraw Zagranicznych R. Sikorski podkreślił wolę i determinację Polski w realizacji wyroków Trybunału, w szczególności dotyczących zasady rządów prawa i niezależności sądownictwa. Poinformował również Komitet, że polskie władze dostrzegają problemy wskazane w licznych wyrokach Trybunału, wynikające z reform sądownictwa przeprowadzonych w ostatnich latach.

Polska zawsze pozostaje otwarta na konstruktywny dialog z Radą Europy w odniesieniu do systemu ustanowionego Konwencją oraz praworządności. Zgodnie z rezolucją tymczasową Komitetu z dnia 7 grudnia 2023 r., nowy rząd polski zaangażował się w konsultacje na wysokim szczeblu z Sekretariatem [Rady Europy] w celu znalezienia możliwych rozwiązań na rzecz wykonania niniejszego wyroku. W dniu 27 lutego 2024 r. Minister Sprawiedliwości. Wspólnie z Sekretarzem i Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych spotkali się w Warszawie z Dyrektorem Generalnym do spraw Praw Człowieka i Rządów Prawa, Sekretarzem Komisji Weneckiej oraz przedstawicielami Departamentu Wykonywania Wyroków [Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Sekretariacie Rady Europy] w celu dyskusji na temat wykonywania spraw dotyczących praworządności w Polsce.

Obecne polskie władze przywiązują dużą wagę do praw i wolności człowieka i obywatela, a także do działania w zgodzie z przepisami prawa i poszanowania praworządności. Tym samym planowane zmiany, które mają na celu uzdrowienie sądownictwa, zagwarantują prawa i wolności jednostki nie tylko poprzez właściwe tworzenie i stosowanie prawa krajowego, ale także poprzez aktywne uczestnictwo w strukturach międzynarodowych, zapewniających przestrzeganie praw człowieka.

Przed wskazaniem konkretnych środków podjętych w celu wykonania wyroków w omawianych sprawach, chciałabym zaprezentować niektóre z ogólnych działań podjętych przez obecny rząd w celu przywrócenia praworządności:

- Na mocy Zarządzenia nr 652 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2023 r. powołany został Międzyresortowy Zespół do Spraw Przywrócenia Praworządności i Ładu Konstytucyjnego, którego głównym zadaniem jest koordynacja działań Rządu, prace analityczne oraz przedkładanie propozycji legislacyjnych dotyczących przywrócenia praworządności, a także nadzór nad tym procesem. W pracach Zespołu uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar objęty pracami Zespołu, ale także eksperci oraz przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów współdziałających na rzecz przywrócenia stanu praworządności. Posiedzenia Zespołu odbywają się cyklicznie.

- W dniu 20 grudnia 2023 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę w sprawie likwidacji skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej i funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym. Sejm wezwał członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych wbrew przepisom Konstytucji RP do natychmiastowego zaprzestania działalności w Radzie, gdyż godzi to w konstytucyjny porządek Rzeczypospolitej Polskiej. Sejm RP zadeklarował, że podejmie działania zmierzające do przywrócenia zgodności stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi i międzynarodowymi oraz wezwał organy władzy publicznej, w szczególności Prezydenta RP, do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do przywrócenia pozycji ustrojowej i funkcji Rady określonych w Konstytucji i właściwych w demokratycznym społeczeństwie.
- Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 6 lutego 2024 r. zmienił Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Nowelizacja zakłada (§ 43 ust. 1a Regulaminu w nowym brzmieniu), że sprawy o wyłączenie sędziego z uwagi na okoliczności jego powołania nie będą przydzielane do rozpoznania sędziom, którzy objęli stanowisko na skutek wniosku o powołanie złożonego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną zgodnie z art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. Sędziowie ci nie będą objęci przydziałem spraw w ramach Systemu Losowego Przydziału Spraw.
- W dniu 20 lutego 2024 r. Minister Sprawiedliwości, podczas posiedzenia Rady do Spraw Ogólnych Unii Europejskiej, przedstawił polski plan działania na rzecz przywrócenia praworządności. Główne punkty planowanej reformy dotyczą Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz rozdzielenia urzędów Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.
- W dniu 4 marca 2024 r. Minister Sprawiedliwości przedstawił „pakiet rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny”, na który składają się: przyjęcie uchwały Sejmu RP w sprawie statusu Trybunału Konstytucyjnego, przygotowanie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i przepisów wprowadzających tę ustawę, ewentualne zmiany w Konstytucji RP. Uchwała została przyjęta przez Sejm w dniu 6 marca 2024 r.
- Minister Sprawiedliwości wystosował pismo do koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka, w którym zwrócił uwagę na standardy wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie niezależności sądownictwa.

Środki generalne

W celu wyeliminowania wpływu polityków na skład Krajowej Rady Sądownictwa („KRS”), Minister Sprawiedliwości przedstawił projekt nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, który wprowadza zasadę, że sędziowie-członkowie KRS (15 z 25 członków) będą wybierani przez osoby równej rangą (pozostałych sędziów) w głosowaniu powszechnym i tajnym. Projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 20 lutego 2024 r. i jest obecnie poddawany procedurze legislacyjnej w Sejmie RP.

W dalszej perspektywie planowana jest generalna reforma Krajowej Rady Sądownictwa, w tym kwestia statusu nominacji sędziowskich rekomendowanych przez KRS w latach 2018-2023.

W odniesieniu do projektu nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa głównym celem zmiany przyjętego przez rząd projektu jest przywrócenie zgodności z Konstytucją przepisów dotyczących wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa. Chodzi również o zagwarantowanie odrębności i niezależności władzy sądowniczej. Dotyczy to w szczególności zagwarantowania suwerenności Krajowej Rady Sądownictwa od władzy ustawodawczej i wykonawczej w procedurze powoływania sędziów. Proponowane regulacje są elementem przywracania praworządności w Polsce.

Jak już zostało wskazane wyżej, projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 20 lutego 2024 r. i przekazany do Sejmu tego samego dnia (druk nr 219). W dniu 22 lutego 2024 r. poddany został przekazany do pierwszego czytania na najbliższym posiedzeniu Sejmu. Pierwsze czytanie projektu odbyło się w dniu 7 marca 2024 r., po czym projekt został skierowany do sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw

Człowieka. Publiczne posiedzenie w Sejmie w sprawie omawianego projektu zostało wyznaczone na dzień 26 marca 2024 r.

Nowe rozwiązanie zaproponowane w projekcie, w porównaniu do stanu prawnego sprzed 2018 r., zakłada, że 15 sędziów-członków Krajowej Rady Sądownictwa będzie wybieranych w bezpośrednich wyborach przez ogół polskich sędziów. Do 2018 r., sędziowie byli wybierani do KRS przez zgromadzenia ogólne.

Zasady dotyczące składu KRS powinny korespondować z regulacjami konstytucyjnymi i traktatowymi. Dlatego też, według uzasadnienia projektu ustawy:

- wprowadza się rozwiązanie, zgodnie z którym sędziowie-członkowie Krajowej Rady Sądownictwa, jako reprezentanci władzy sądowniczej, zgodnie ze standardem europejskim, winni być wybierani przez sędziów, nie zaś przez Sejm (art. 11f). Wybory będą mieć charakter bezpośredni i tajny;
- wprowadza się rozwiązanie, zgodnie z którym w Krajowej Radzie Sądownictwa będą reprezentowani wszyscy sędziowie (Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych). Celem powyższych regulacji (art. 11f) jest zapewnienie w możliwie najszerzej reprezentacji sędziów. W odniesieniu do zasad wyboru sprzed 2018 r. podnoszone były zarzuty, że kurialny system wyborów deprecjonował rolę sędziów rejonowych. W konsekwencji zmian z 2018 r., Krajowa Rada Sądownictwa składała się prawie wyłącznie z sędziów sądów rejonowych. Projektowana regulacja zmierza do zapewnienia uczestnictwa w Radzie sędziom wszystkich sądów, odpowiedniego do ich liczebności;
- do Krajowej Rady Sądownictwa zostaną wybrani następujący sędziowie: 1 sędzia Sądu Najwyższego, 2 sędziów sądów apelacyjnych, 3 sędziów sądów okręgowych, 6 sędziów sądów rejonowych, 1 sędzia sądu wojskowego, 1 sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, 1 sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego;
- proponowane zmiany mają na celu wprowadzenie zmodyfikowanej procedury wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa. Dodatkowo, do wspomnianego już powrotu do formuły wyboru przedstawicieli środowiska sędziowskiego przez sędziów, projekt wprowadza również nowe elementy tej procedury. Prawo zgłaszania kandydatów na sędziów-członków KRS powinna mieć określona grupa sędziów (art. 11i (1) projektu nowelizacji). Każdy sędzia będzie miał prawo do poparcia jednego kandydata, ale nie będzie mógł poprzeć swojej osoby. Ten przepis ma na celu zapobieżenie przedłużaniu procedury wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa;
- prawo zgłaszania oraz kandydowania na członka Krajowej Rady Sądownictwa wyłączone sędziom w stanie spoczynku, jako że prawo wyborcze do Krajowej Rady Sądownictwa ma przysługiwać sędziom aktywnym zawodowo;
- prawidłowość zgłoszeń kandydatów będzie weryfikowana przez Państwową Komisję Wyborczą;
- wybory członków KRS będą zarządzane przez Państwową Komisję Wyborczą;
- kandydaci powinni być zgłaszani na piśmie Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie określonym w uchwale zarządzającej wybory;
- projekt określa wymagania dla zgłoszenia kandydata na członka Krajowej Rady Sądownictwa;
- Państwowa Komisja Wyborcza będzie dokonywała sprawdzenia prawidłowości zgłoszeń kandydatów;
- każdy z kandydatów będzie musiał poddać się wysłuchaniu publicznemu, z możliwością zadawania mu pytań;
- głosowanie przeprowadzone będzie w formie głosowania tradycyjnego, za pomocą kart wyborczych;
- Państwowa Komisja Wyborcza w terminie trzech dni od daty sporządzenia protokołu wyborczego ogłasza wyniki, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”;
- Projekt ustawy przewiduje możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności wyboru członka Krajowej Rady Sądownictwa. Taki protest powinien być rozpatrywany przez Naczelnego Sąd Administracyjny;
- w dniu ogłoszenia wyników głosowania przeprowadzonego zgodnie z nową procedurą wygaśnie członkostwo w Krajowej Radzie Sądownictwa sędziów, którzy zostali wybrani do KRS w niekonstytucyjny sposób przez Sejm na podstawie przepisów przyjętych w grudniu 2017 r.

Przy Krajowej Radzie Sądownictwa zostanie utworzona Rada Społeczna, jako organ doradczy (art. 22a), w szczególności w sprawach dotyczących rozpatrywania i oceny kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziowskich i asesorskich. Celem powołania Rady Społecznej jest zapewnienie otwartego udziału organizacji obywatelskich i zawodowych w formułowaniu strategii reform w sądownictwie oraz w celu zagwarantowania obiektywizmu w procesie ich monitorowania.

Podsumowując, rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu o wszelkich nowych wydarzeniach w tym zakresie.

Grupa Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce oraz Wałęsa p. Polsce – informacja o środkach indywidualnych i generalnych, przekazana KMRE w dniu 27 czerwca 2024 r.

Informacje ogólne

W nawiązaniu do procesu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach *Reczkowicz p. Polsce* (skarga nr 43447/19, wyrok z dnia 22 lipca 2021 r.), *Broda i Bojara p. Polsce* (skargi nr. 26691/18 i 27367/18, wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.), *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18, wyrok z dnia 15 marca 2022 r.) oraz *Wałęsa p. Polsce* (skarga nr 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r.) pragnę przedstawić następujące informacje.

Po pierwsze, rząd w pełni podtrzymuje deklaracje wyrażone w piśmie z dnia 21 marca 2024 r. dotyczące działań mających na celu wykonanie wyroków wydanych w sprawie *Reczkowicz p. Polsce*, w sprawach *Broda i Bojara p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce*, a także informacje zawarte w planie działań przedstawionym w dniu 22 marca 2024 r. w sprawie *Wałęsa p. Polsce*. W związku z tym, rząd potwierdza swoją wolę i determinację do pełnego wdrożenia wyżej wymienionych orzeczeń Trybunału. W tym zakresie należy zauważyć, że działania podejmowane w celu implementacji wszystkich wyroków ETPC w tzw. sprawach praworządności mają charakter wycinkowy i stanowią jedynie wstęp do planowanych działań zmierzających do kompleksowej reformy wymiaru sprawiedliwości. Procesy implementacji wyroków ETPC w sprawach z zakresu praworządności są ze sobą ściśle powiązane, gdyż obejmują kompleksowe reformy, które dotyczyć będą funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz postępowań dyscyplinarnych przeciwko sędziom.

1. Grupa spraw *Reczkowicz i Grzęda p. Polsce*

W dniu 12 kwietnia 2024 r. Sejm przyjął ustawę o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (projekt nr 219). Senat ją rozpatrzył i 9 maja 2024 r. wprowadził do niej poprawki. Obecnie uchwała Senatu w sprawie ww. ustawy została skierowana do rozpatrzenia przez sejmową Komisję Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Należy zauważyć, że poprawki zaproponowane przez Senat odnoszą się do zaleceń Komisji Weneckiej, które zostały wydane po wizycie Komisji w Warszawie w dniach 25 i 26 kwietnia 2024 r.

Celem ustawy jest przywrócenie sposobu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa („KRS”, „Rada”) w sposób zgodny z Konstytucją RP oraz usunięcie negatywnych konsekwencji wadliwych rozwiązań obowiązujących od 2018 roku. Ustawa ma również na celu dostosowanie przepisów ustawowych do standardów określonych w wyrokach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz w wyrokach Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego w zakresie gwarancji odrębności i niezależności władzy sądowniczej od innych władz państwowych. Uwzględnienie gwarancji niezależności KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej w procedurze powoływania sędziów.

Zgodnie z proponowanymi rozwiązaniami sędziowscy członkowie Rady będą wybierani przez sędziów, a nie przez Sejm. Co więcej, w kolejnej Radzie reprezentowani będą wszyscy sędziowie (Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych). Celem powyższych regulacji jest zapewnienie jak najszerzej reprezentacji w tym organie. Regulacja ma zapewnić, że sędziowie wszystkich sądów będą uczestniczyć w nowej KRS adekwatnie do ich liczebności. W związku z tym, w skład 15 sędziowskich członków KRS wejdzie jeden sędzia Sądu Najwyższego, dwóch sędziów sądów apelacyjnych, trzech sędziów sądów okręgowych, sześciu sędziów sądów rejonowych, jeden sędzia sądu wojskowego, jeden sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, a także jeden sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Przyjęty przez Sejm RP projekt zakładał, że w pierwszych wyborach do Krajowej Rady Sądownictwa prawo kandydowania do KRS nie przysługuje sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku nominacyjnego, przedstawionego Prezydentowi RP przez KRS utworzoną zgodnie z przepisami ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w dotychczasowym brzmieniu. Senat wprowadził jednak poprawkę usuwającą to zastrzeżenie. Tym samym, zgodnie z obecnym brzmieniem ustawy każdy sędzia, niezależnie od okoliczności powołania, miałby czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do Rady. Senat uzasadniał swoją poprawkę zastrzeżeniami natury konstytucyjnej, w szczególności w kontekście norm wyrażonych

w art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji, a także argumentami sformułowanymi przeciwko takiemu wzorcowi w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2007 r. (sygn. akt K 25/07) oraz w zaleceniach Komisji Weneckiej. Komisja Wenecka uznała, że pozbawienie wskazanej grupy sędziów biernego prawa wyborczego „pozbawione jest kryterium indywidualnej oceny i w związku z tym budzi wątpliwości co do jego proporcjonalności”. Poprawka Senatu nie została jeszcze rozpatrzona przez Sejm.

Przyjęty przez Sejm RP projekt przewidywał, że w pierwszych wyborach do Krajowej Rady Sądownictwa biernie prawo wyborcze do KRS nie przysługuje sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku nominacyjnego złożonego Prezydentowi RP przez KRS utworzoną zgodnie z przepisami ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w dotychczasowym brzmieniu. Senat wprowadził jednak poprawkę usuwającą to zastrzeżenie. Tym samym w obecnym brzmieniu ustawy każdy sędzia, niezależnie od okoliczności powołania, miałby czynne i biernie prawo wyborcze w wyborach do Rady. Senat uzasadnił swoją poprawkę zastrzeżeniami natury konstytucyjnej, w szczególności w kontekście norm wyrażonych w art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji, a także argumentami sformułowanymi przeciwko takiemu wzorcowi w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2007 r. (sygn. K 25/07) oraz w zaleceniach Komisji Weneckiej. Komisja Wenecka uznała, że pozbawienie biernego prawa wyborczego wskazanej grupy sędziów „pozbawione jest kryterium indywidualnej oceny i w związku z tym budzi wątpliwości co do jego proporcjonalności”. Poprawka Senatu nie została jeszcze rozpatrzona przez Sejm.

Jako organ zarządzający i przeprowadzający wybory sędziowskich członków Rady wskazano Państwową Komisję Wyborczą, która jest najwyższym organem właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów i referendum. Przyjęta ustawa reguluje obowiązkowe wystąpienia publiczne oraz możliwość zadawania pytań kandydatom na członków Krajowej Rady Sądownictwa. Instytucja ta nawiązuje do nieformalnej instytucji Obywatelskiego Monitoringu Kandydatów na Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i Prokuratora Generalnego. Uznano za celowe sformalizowanie tej instytucji, aby opinia publiczna mogła zapoznać się ze wszystkimi kandydaturami i porównać je z wynikami wyborów. Publiczne wystąpienie kandydatów, obejmujące ich wystąpienia i możliwość zadawania pytań, organizuje Państwowa Komisja Wyborcza nie później niż 7 dni przed dniem wyborów.

Planowane jest również powołanie Rady Społecznej KRS jako organu doradczego, w szczególności w sprawach związanych z egzaminowaniem i oceną kandydatów na stanowiska sędziowskie i asesorskie. Celem powołania Rady Społecznej jest zapewnienie otwartego udziału organizacji obywatelskich i zawodowych w formułowaniu strategii reform sądownictwa oraz zagwarantowanie obiektywizmu w procesie ich monitorowania. Pozwoli to na lepszy nadzór nad procesem nominacji sędziów. Docelowo będzie ważnym gwarantem przestrzegania zasad niezawisłości sędziów i sądów, przejawem obywatelskiej współpracy i współodpowiedzialności za decyzje Rady. Dzięki powołaniu Rady Społecznej KRS będzie mogła skuteczniej chronić sądy przed wpływami politycznymi.

W swojej rekomendacji Komisja Wenecka zwróciła uwagę na fakt, że reforma będzie chronić niezależność sądownictwa, że jest zgodna ze standardami europejskimi i że ma na celu naprawę sposobu powoływania obecnej Rady zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W opinii Komisji Weneckiej przedterminowe odwołanie *ex lege* zasiadających w Radzie sędziów wydaje się zatem uzasadnione w szczególnych okolicznościach sprawy polskiej i zgodne ze standardami europejskimi.

Przepisy przejściowe przewidują wygaśnięcie członkostwa osób wybranych spośród sędziów przez Sejm do Krajowej Rady Sądownictwa na podstawie przepisów uchwalonych w grudniu 2017 r. Rząd zauważa, że przepisy te wprowadziły procedurę wyborczą naruszającą zasady konstytucyjne, w szczególności przerwanie trwającej wówczas czteroletniej kadencji członków Rady (art. 187 ust. 3 Konstytucji RP), a także przejście przez Sejm wyboru 15 sędziów - członków Rady, wbrew art. 187 ust. 1 w związku z art. 7, 10 i 186 ust. 1 Konstytucji RP. Zatem, osoby wybrane w sposób niekonstytucyjny, z rażącym naruszeniem prawa, nie mogą jednocześnie powoływać się na konstytucyjną ochronę trwałości czteroletniej kadencji. W celu zapewnienia ciągłości działania tego konstytucyjnego organu, zakończenie działalności obecnych członków składu sędziowskiego nie nastąpi z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, lecz z dniem ogłoszenia wyników pierwszych wyborów sędziów - członków Krajowej Rady Sądownictwa.

W swojej rekomendacji Komisja Wenecka zwróciła uwagę na fakt, że reforma będzie chronić niezależność sądownictwa, że jest zgodna ze standardami europejskimi i że ma na celu naprawę sposobu powoływania obecnej Rady zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W opinii Komisji Weneckiej

przedterminowe odwołanie *ex lege* zasiadających w Radzie sędziów wydaje się zatem uzasadnione w szczególnych okolicznościach sprawy polskiej i zgodne ze standardami europejskimi.

2. Broda i Bojara p. Polsce

Rząd przypomina, że trwają prace nad ustawą o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie tzw. rozwiązań pomostowych, związanych m.in. z przywróceniem samorządności sędziowskiej. Intencją autorów jest również wpłynięcie na proces powoływania i odwoływania prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych. Ponadto, systematycznie podejmowane są działania mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu sądów, spowodowanych niewłaściwym sposobem zarządzania nimi, a następnie weryfikację powołań prezesów i wiceprezesów sądów.

3. Wałęsa p. Polsce

Wprowadzono regulację, zgodnie z którą spraw dotyczących wniosków o wyłączenie sędziego w sytuacji, gdy podstawa wyłączenia dotyczy okoliczności jego powołania, nie przydziela się sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku nominacyjnego złożonego Prezydentowi RP przez KRS, utworzoną zgodnie z art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. Sędziowie ci nie są obecnie objęci procesem przydzielania tego typu spraw.

Rząd dąży do przyjęcia projektów ustaw wzmacniających gwarancje niezawisłości sędziowskiej, regulujących zasady delegowania sędziów, samorządu sędziowskiego, powoływania prezesów sądów oraz funkcjonowania rzeczników dyscyplinarnych sędziów. Odpowiednie rozwiązania są analizowane, dyskutowane i przygotowywane w Ministerstwie Sprawiedliwości. Reformy te obejmą również warunki pracy pracowników sądów i prokuratur niebędących sędziami, w tym zasady ich wynagradzania. Projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (dotyczący kwestii delegowania sędziów) został już wpisany do wykazu prac legislacyjnych Komitetu Ministrów. Obecnie trwają nad nim dalsze prace.

W zakresie prac legislacyjnych dotyczących statusu sędziów Sądu Najwyższego oraz sędziów sądów powszechnych, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku nominacyjnego przedstawionego Prezydentowi RP przez KRS, utworzoną na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, trwają analizy dotyczące kierunku koniecznych zmian. Te obszary prac będą z pewnością kluczowe dla funkcjonowania całego wymiaru sprawiedliwości w Polsce. W związku z tym, konieczna jest wnikliwa refleksja nad rozwiązaniami, które będą w tym zakresie najlepsze.

Ponadto, Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości przygotowują projekt ustawy o wykonywaniu wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, której celem jest zapewnienie jak najpełniejszej realizacji zobowiązań Polski wynikających z wyroków Trybunału. Będzie to jedna z nielicznych regulacji na poziomie ustawowym wśród państw członkowskich Rady Europy.

4. Uwagi końcowe

Rząd powtarza, że wszystkie wyroki w sprawach dotyczących praworządności są dostępne w sekcji aktualności na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, a informacje o nich zostały zawarte w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo, który jest wysyłany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej. Przedmiotowe wyroki zostały przetłumaczone na język polski oraz opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Rząd RP oczekuje współpracy z Komitetem Ministrów w procesie implementacji wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanych w sprawach dotyczących praworządności.

Rogalski p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.

Opis sprawy

Rogalski p. Polsce, skarga nr. 8257/13, wyrok z dnia 23 marca 2023 r., ostateczny w dniu 23 czerwca 2023r.

W sprawie *Rogalski p. Polsce* Trybunał orzekł, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji (prawo do swobody wypowiedzi) spowodowanego nieuzasadnionym zastosowaniem środków dyscyplinarnych wobec profesjonalnego pełnomocnika procesowego. Skarżący, wykonujący zawód adwokata, został uznany za winnego przewinienia dyscyplinarnego, polegającego na braku umiaru, proporcjonalności i rozważliwości, podczas gdy przekazał informacje o podejrzeniu popełnienia czynu zabronionego. Organy dyscyplinarne wymierzyły skarżącemu karę pieniężną w wysokości 2400 zł wraz z zakazem wykonywania patronatu zawodowego na okres jednego roku. W sprawie orzekł Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w Warszawie, a jego orzeczenie zostało następnie utrzymane w mocy przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury. W dniu 8 lipca 2015 r. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną wniesioną przez skarżącego jako oczywiście bezzasadną.

Trybunał wskazał, że sądy dyscyplinarne, uznając skarżącego winnym nieetycznego postępowania i nakładając na niego karę finansową, nie uzasadniły wystarczająco swoich decyzji i przekroczyły przysługujący im margines oceny (naruszenie art. 10 Konwencji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
535 EUR	9 750 EUR	550 EUR	10 835 EUR
Termin płatności: 23/09/2023			Wypłacono: 23/08/2023

2. Środki indywidualne

Sąd przyznał skarżącemu zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową, a także kwotę mającą zrekomensować szkodę majątkową (równowartość kary pieniężnej nałożonej na skarżącego w toku postępowania przed sądem dyscyplinarnym, tj. 2400 zł). Wydaje się, że naruszenie miało charakter incydentalny.

Zgodnie z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r. *Prawo o adwokaturze* (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1651 z późn. zm.) do postępowania dyscyplinarnego w sprawach nieuregulowanych w ustawie z dnia 1982 r. stosuje się odpowiednio przepisy *Kodeksu postępowania karnego*. W konsekwencji wnioskodawca jest uprawniony do złożenia wniosku o wznowienie krajowego postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. Jak dotąd skarżący nie skorzystał z tego uprawnienia.

Zgodnie z art. 95ł ust. 4 *Prawa o adwokaturze* usunięcie wzmianki o karze dyscyplinarnej następuje z urzędu po upływie:

- 1) 3 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o wymierzeniu kary upomnienia, nagany lub kary pieniężnej,
- 2) 5 lat od dnia odbycia kary zawieszenia w czynnościach zawodowych,
- 3) 15 lat w odniesieniu do adwokata - od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu adwokata -jeżeli w tym terminie adwokat nie został ukarany lub nie wszczęto przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego.

W przypadku skarżącego art. 95ł nie może być zastosowany, ponieważ toczyło się przeciwko niemu 12 innych postępowań dyscyplinarnych, następujących po tych, które zainicjowały jego wniosek do Trybunału. W związku z tym referencja nie została usunięta z jego akt.

W świetle powyższego żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy *Prawo o adwokaturze* adwokat w czasie wykonywania obowiązków zawodowych korzysta ze swobody wypowiedzi ustnej i pisemnej, w granicach określonych celami adwokatury i przepisami prawa. Nadużycie tej wolności, stanowiące zniewagę ściganą z oskarżenia prywatnego lub pomówienie strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza-podlega wyłącznie oskarżeniu w postępowaniu dyscyplinarnym.

Zgodnie z art. 80 ww. ustawy adwokaci i aplikanci adwokaccy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu oraz za naruszenie swoich obowiązków zawodowych; adwokaci podlegają również odpowiedzialności dyscyplinarnej za niedopełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia. Kary za naruszenie zasad etyki zawodowej są określone w art. 81 i obejmują upomnienie, nagane, karę pieniężną, zawieszenie w czynnościach zawodowych na okres od trzech miesięcy do pięciu lat, wykluczenie z adwokatury oraz zakaz możliwości objęcia patronatu na okres od roku do pięciu lat.

Ponadto Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) przyjęty w dniu 10 października 1998 r. przez Naczelną Radę Adwokacką zobowiązuje adwokatów do strzeżenia godności zawodu adwokata (§ 1 ust. 3). Naruszenie godności zawodu adwokata definiuje się jako zachowanie, które może, między innymi, podważyć zaufanie do zawodu (§ 1 ust. 2). § 14 Kodeksu Etyki stanowi, że adwokaci są odpowiedzialni za formę i treść swoich pism procesowych. Zgodnie z § 15 Kodeksu „adwokat nie ponosi odpowiedzialności za prawdziwość faktów przedstawionych mu przez klienta, ale powinien działać z umiarem, powołując się na okoliczności drastyczne lub mało prawdopodobne”. Zgodnie z § 17 Kodeksu „adwokat, mając zagwarantowaną swobodę wypowiedzi przy wykonywaniu obowiązków zawodowych, powinien zachować umiar, proporcjonalność i rozwagę w wypowiedziach (...) kierowanych do sądów i organów państwowych (...) dążąc do nienaruszania zasady godności zawodu”.

1. Rozpowszechnianie wyroku

Rząd zauważył, że Trybunał nie zakwestionował wyżej wymienionych przepisów krajowych dotyczących zasad etyki zawodowej adwokatów. Jedynie sposób, w jaki zostały one zinterpretowane przez władze Izby Adwokackiej, a następnie przez Sąd Najwyższy. W konsekwencji w okolicznościach sprawy rozpowszechnienie wyroku i działania edukacyjne wydają się być odpowiednie i wystarczające.

W tym kontekście należy zauważyć, że wyrok został przetłumaczony na język polski i opublikowany (zarówno w języku angielskim, jak i polskim) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc) w sekcji poświęconej orzecznictwu Trybunału. Tłumaczenie zostanie również udostępnione w bazie danych HUDOC na stronie w najbliższej przyszłości. Informacja o wyroku została również umieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Aktualności”.

Co więcej, sprawa *Rogalski p. Polsce* została zamieszczona (wraz z innymi wyrokami Trybunału i decyzjami wydanymi przeciwko Polsce w pierwszej połowie 2023 r.) w newsletterze przygotowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Newsletter jest wysyłany do ponad 2000 odbiorców - głównie prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, rozgłośni radiowych, dziennikarzy i osób prywatnych.

W styczniu 2024 r. do Sądu Najwyższego został wysłany dodatkowy wniosek o rozpowszechnienie. W dniu 6 lutego 2024 r. Sąd Najwyższy potwierdził, że angielska wersja wyroku wraz z jego polskim tłumaczeniem została rozpowszechniona pocztą elektroniczną wśród wszystkich sędziów Sądu Najwyższego. E-mail zawierał również skróconą informację o treści wyroku, a także o źródle naruszenia przepisów Konwencji.

Informacja o wyroku została również przesłana do Naczelnej Rady Adwokackiej z prośbą o podjęcie działań zmierzających do jego rozpowszechnienia wśród organów samorządu adwokackiego. Zgodnie z informacją otrzymaną z Adwokatury, pismo Pełnomocnika Rządu RP zostało przekazane do centralnego organu dyscyplinarnego Adwokatury. Dodatkowo w dniu 14 marca 2024 r. Naczelna Rada Adwokacka przekazała przedmiotowy wyrok do Okręgowych Rad Adwokackich, Rzeczników Dyscyplinarnych Izb Adwokackich oraz Sądów Dyscyplinarnych Izb Adwokackich.

W tych okolicznościach żadne inne ogólne środki nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, iż w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a opisane powyżej środki o charakterze ogólnym, w szczególności o charakterze edukacyjnym i upowszechniającym, będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Romaniuk p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 12 listopada 2024 r.

Opis sprawy

Romaniuk p. Polsce, skarga nr 42179/14, wyrok z dnia 26 października 2023 r., ostateczny w dniu 26 października 2023 r.

Sprawa dotyczyła rzekomego naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d Konwencji z powodu odmowy przesłuchania współoskarżonego, którego zeznania miały decydujące znaczenie dla wydania wyroku skazującego dotyczącego skarżącego.

Skarżący był sądzony wraz z 19 innymi współoskarżonymi za udział w bójce z użyciem niebezpiecznych narzędzi. Na podstawie zeznań złożonych przez jednego ze współoskarżonych, skarżący został oskarżony o nielegalne posiadanie broni palnej, użycie tej broni podczas wspomnianych wydarzeń i postrzelenie czterech osób, w tym jednej śmiertelnie. W ramach śledztwa współoskarżony był przesłuchiwany dziewięć razy. Za każdym razem pod nieobecność skarżącego i jego adwokata. Podczas pierwszego przesłuchania współoskarżony nie zidentyfikował osoby oddającej strzał. Podczas drugiego przesłuchania ujawnił jego pseudonim przestępczy, a następnie rozpoznał skarżącego na fotografii. Zeznania identyfikujące skarżącego nie były w pełni spójne - różniły się co do lokalizacji skarżącego, sposobu oddania strzałów i jego wypowiedzi tuż po oddaniu strzałów. Podczas dochodzenia nie dokonano żadnych nagrań audio ani wideo. W grudniu 2011 r. Sąd Okręgowy uniewinnił skarżącego od zarzutu oddania strzałów do dwóch osób, w wyniku której jedna osoba zmarła, ale skazał go za usiłowanie zabójstwa z użyciem broni palnej. Skarżący został skazany na karę 12 lat pozbawienia wolności. W trakcie postępowania odwoławczego skarżący wniósł o dopuszczenie przez sąd zeznań współoskarżonych jako dowodu, z jednoczesnym odtworzeniem nagrania z kamery CCTV. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił tę skargę.

Trybunał uznał, że skarżącemu nie umożliwiono możliwości stosownego zakwestionowania zeznań współoskarżonych, które stanowiły rozstrzygający dowód jego skazania. Mając na uwadze znaczenie prawa do obrony w toku postępowania karnego, Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie skarżący nie został poddany rzetelnemu procesowi w związku z zarzutami usiłowania zabójstwa i nielegalnego posiadania broni palnej. W związku z powyższym, doszło do naruszenia art. 6 ust. 1, tak jak art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

Skarżący nie zgłosił roszczenia o przyznanie mu słusznego zadośćuczynienia. W związku z tym, Trybunał uznał, że nie widzi potrzeby zasądzania na jego rzecz jakiegokolwiek kwoty z tego tytułu.

Mając na uwadze karny charakter postępowania krajowego oraz wyrok Trybunału potwierdzający naruszenie Konwencji w toku postępowania, skarżącemu przysługuje prawo do złożenia wniosku o wznowienie postępowania krajowego na podstawie art. 540 § 3 Kodeksu postępowania karnego i domagania się uniewinnienia. Dotychczas skarżący nie złożył wniosku o wznowienie postępowań dotyczących sygn. akt nr II K 83/09 i AKa 121/12, wydanych przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce oraz Sąd Apelacyjny w Białymstoku. Należy podkreślić, że taki wniosek o wznowienie postępowania krajowego na korzyść skarżącego nie podlega żadnym terminom procesowym.

W tych okolicznościach żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki ogólne

1. Prawo

Rząd zauważa, że naruszenie Konwencji było spowodowane sposobem dopuszczenia, wykorzystania i oceny dowodów w toku krajowego postępowania karnego. W szczególności, przez zeznania złożone przez współoskarżonych. Decyzje o sposobie postępowania z przedmiotowymi dowodami zostały podjęte przez sądy krajowe rozpatrujące sprawę. Najwyraźniej sądy krajowe wybierały jedną z możliwych interpretacji i zastosowań przepisów prawa. W konsekwencji, naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji, jak również art. 6 ust.

3 lit. d Konwencji było spowodowane sposobem interpretacji i stosowania prawa, nie przez samo prawo. W związku z powyższym, rząd stoi na stanowisku, że implementacja przedmiotowego wyroku powinna koncentrować się na upowszechnianiu wyroku Trybunału, a także na działaniach edukacyjnych. W ocenie rządu żadne prace legislacyjne w tym zakresie nie wydają się konieczne.

2. Rozpowszechnianie wyroku Trybunału

W dniu 19 grudnia 2023 r. wyrok Trybunału został przesłany przez Ministerstwo Sprawiedliwości do Prezesa Sądu Okręgowego w Ostrołęce oraz do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - sądów, które orzekały w sprawie skarżącego. Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało prezesów sądów o treści wyroku i jego uzasadnieniu.

Następnie, w lutym 2024 r. informacja o wyroku wraz z jego polskim tłumaczeniem została przesłana do wszystkich sędziów orzekających w sprawach karnych, a także do sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach karnych. Ministerstwo Sprawiedliwości podkreśliło konieczność zapoznania sędziów wszystkich wydziałów karnych z treścią wyroku Trybunału. Rząd otrzymał potwierdzenie, że w standardy wynikające ze sprawy *Romaniuk p. Polsce* większości sądów zostały omówione podczas służbowych zebrań i szkoleń sądów. W poszczególnych sądach spotkania te planowane są w nadchodzących miesiącach.

Informacja o wyroku została również opublikowana na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w sekcji „aktualności” (<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka26>).

3. Środki edukacyjne

Wkrótce po wydaniu wyroku Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury z wnioskiem o uwzględnienie go w programie szkoleń zaplanowanych na 2024 r. Do tej pory orzeczenie zostało włączone do programów następujących szkoleń:

- szkolenie wstępne dla aplikantów sądowych (18-22 marca 2024 r.) na III zjeździe XV cyklu aplikacji sądowej (w ramach obu rodzajów zajęć: zajęć typu A - tzw. „metoda kazuśowa” oraz zajęć typu B - „praca na aktach”); orzeczenie będzie również omawiane na analogicznych zjazdach w kolejnych latach.

- dla aplikantów prokuratorskich - na VI zjeździe XV cyklu aplikacji prokuratorskiej (17-21 czerwca 2024 r.), w ramach zajęć „Prawa człowieka w postępowaniu karnym” (obejmujących takie tematy jak: orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, sprawy polskie przed Trybunałem, zajęcia z problematyki karnej, zasada proporcjonalności i skutecznej ochrony praw człowieka, długość tymczasowego aresztowania, prawo do życia, zakaz tortur, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawo do rzetelnego procesu sądowego).

- orzeczenie zostanie również omówione na ostatnim roku XIII cyklu szkoleń prokuratorskich podczas zajęć powtórzeniowych z prawa karnego i postępowania karnego (33. zjazd - zaplanowany na 16 - 20 grudnia 2024 r.)

- Wyrok zostanie omówiony podczas uzupełniającego szkolenia prokuratorów na VI zjeździe V cyklu szkoleniowego zaplanowanego na dzień 21-22 września 2024 r., w ramach zajęć „Prawa człowieka w postępowaniu karnym” (obejmujących takie tematy jak: orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, sprawy polskie przed Trybunałem, zajęcia z problematyki karnej, zasada proporcjonalności i skutecznej ochrony praw człowieka, długość tymczasowego aresztowania, prawo do życia, zakaz tortur, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawo do rzetelnego procesu sądowego).

Ponadto, wyrok wydany w sprawie *Romaniuk p. Polsce* zostanie włączony do programów szkoleń ustawicznych w zakresie orzecznictwa Trybunału Europejskiego Praw Człowieka, prowadzonych przez Dział Szkoleń Centrum Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury

W tych okolicznościach żadne inne ogólne środki nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że w niniejszej sprawie dalsze środki indywidualne w przedmiotowej sprawie nie są konieczne a opisane powyżej środki o charakterze generalnym, w szczególności o charakterze edukacyjnym i upowszechniającym, będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Grupa *Stasik p. Polsce* i *Malec p. Polsce* – zaktualizowany raport z wykonania wyroku, przekazany KMRE w dniu 13 maja 2024 r.

Opis spraw

Stasik p. Polsce, skarga nr 21823/12, wyrok z dnia 6 października 2015 r., ostateczny w dniu 6 stycznia 2016 r.,
Malec p. Polsce, skarga nr 28623/12, wyrok z dnia 28 czerwca 2016 r., ostateczny w dniu 28 września 2016 r.,
Brunner p. Polsce, skarga nr 71021/13, wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., ostateczny w dniu 9 lipca 2020 r.,
M.H. p. Polsce, skarga nr 73247/14, wyrok z dnia 1 grudnia 2022 r., ostateczny w dniu 1 marca 2023 r.,
Beluch p. Polsce, skarga nr 4065/21, wyrok z dnia 28 września 2023 r., ostateczny w dniu 28 września 2023 r.

Wszystkie sprawy dotyczą opóźnień w postępowaniu wykonawczym dotyczącym prawa skarżących do kontaktów z dziećmi (naruszenie art. 8 Konwencji). Ponadto sprawa *Stasik p. Polsce* dotyczy również nadmiernej długości postępowania rozwodowego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

W sprawie *Stasik p. Polsce*, w odniesieniu do naruszenia art. 8 Konwencji, Trybunał zauważył, że władze krajowe nie działały z odpowiednią szybkością w egzekwowaniu praw skarżącego dotyczących kontaktów z jego dzieckiem. W tym kontekście, Trybunał podkreślił, że w takich sprawach szybkość działania jest kluczowa, ponieważ każda zwłoka może mieć nieodwracalne konsekwencje dla relacji między rodzicem a dzieckiem. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji Trybunał zauważył, że postępowanie rozwodowe w pierwszej instancji trwało ponad cztery lata. Taka długość postępowania została częściowo spowodowana przez żonę skarżącego, niemniej jednak władze krajowe nie podjęły żadnych działań przeciwko opóźnieniom spowodowanym przez nią, a sam skarżący nie spowodował żadnych opóźnień. Ponadto Trybunał przypomniał, że władze krajowe były odpowiedzialne za organizację pracy biegłych, a w przedmiotowej sprawie biegli przygotowali swoją opinię przez 18 miesięcy, podczas gdy sąd krajowy nie podjął wobec nich żadnych środków dyscyplinarnych.

W sprawie *Malec p. Polsce* Trybunał wskazał, że w sprawach dotyczących kontaktów z dzieckiem skuteczność organów krajowych powinna być oceniana przede wszystkim z uwzględnieniem upływu czasu. Jakakolwiek, zwłoka w takich sprawach mogłaby mieć nieodwracalne skutki dla relacji między dzieckiem a rodzicem, który nie pozostaje we wspólnym pożyciu. Tymczasem kolejne wnioski skarżącego o egzekucję prawa do kontaktów były rozpatrywane przez okres roku i dwóch i pół roku, a zatem nie można powiedzieć, że wymóg szybkości działania był należycie przestrzegany. Sąd podkreślił, że nie ma dowodów na to, że konflikt między rodzicami wpłynął w jakikolwiek sposób na wykonanie zarządzeń o kontaktach. Trybunał stwierdził, że biorąc pod uwagę wpływ czasu i kryteria wynikające z jego własnego orzecznictwa, niezależnie od marginesu oceny przysługującego państwu, władze polskie nie podjęły odpowiednich i skutecznych wysiłków w celu wyegzekwowania praw rodzicielskich skarżącego i jego prawa do kontaktów z dzieckiem.

W sprawie *Brunner p. Polsce* Trybunał zauważył, że strony (skarżący i jego była żona, matka dziecka) były głęboko skonfliktowane. Matka dziecka była zdeterminowana, aby nie pozwolić skarżącemu na nawiązanie i utrzymywanie relacji z córką. Trybunał zauważył, że brak współpracy między rodzicami pozostającymi w separacji nie był okolicznością, która sama w sobie mogła zwolnić władze z ich pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji. Nakładało to raczej na władze obowiązek podjęcia środków, które pogodziłyby sprzeczne interesy stron, mając na uwadze nadrzędne interesy dziecka. Trybunał stwierdził, że władze nie podjęły praktycznych kroków, które, po pierwsze, zachęciłyby strony do współpracy w egzekwowaniu ustaleń dotyczących kontaktów z dzieckiem, a po drugie, zapewniłyby konkretną i odpowiednią pomoc ze strony właściwych organów państwowych w ramach szczególnych ram prawnych dostosowanych do potrzeb rodziców żyjących w separacji i ich małoletniego dziecka. Ponadto, Trybunał uznał, że rzadkość i nieznaczność nałożonych grzywien, w połączeniu z opóźnieniami w postępowaniu, stanowiły istotne czynniki, które sprawiły, że środki zaradcze dostępne dla skarżącego były nieskuteczne.

Jednocześnie Trybunał uznał, że skarżący wykazał się należyłą starannością w prowadzeniu tych spraw; zrobił wszystko, czego można było od niego rozsądnie oczekiwać, aby wyegzekwować orzeczenia sądów regulujące kontakty z córką. W związku z powyższym, Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji.

W sprawie *M.H. p. Polsce* zadaniem sądu krajowego było rozstrzygnięcie sporu dotyczącego opieki nad dzieckiem. Postępowanie wymagało szybkiej reakcji na zmieniającą się sytuację rodzinną i było szczególnie trudne ze względu na konflikt między rodzicami. W opinii Trybunału, z wyjątkiem okresu między 26 lipca 2011 r. a 28 lutego 2012 r., postępowanie przed sądami krajowymi było prowadzone sprawnie. Jednakże opóźnienie między 26 lipca 2011 r. a 28 lutego 2012 r. pozbawiło skarżącą możliwości uzyskania dodatkowego kontaktu z córką we wrześniu, listopadzie i grudniu 2011 r., co musiało wywołać frustrację i niepokój. W ocenie Trybunału okoliczność ta była wystarczająca do stwierdzenia naruszenia art. 8 Konwencji. Jednocześnie Trybunał zauważył, że opóźnienie nie miało wpływu na wynik samej sprawy.

W sprawie *Beluch p. Polsce* skarżący bezskutecznie domagał się wyegzekwowania prawa do utrzymywania kontaktów z córką. Jego była partnerka przeprowadziła się wraz z dzieckiem do innego miasta, w związku z czym kontakty skarżącego z córką stały się mniej regularne. Sądy krajowe potrzebowały ponad 20 miesięcy na rozpoznanie dwóch wniosków skarżącego o wykonanie postanowienia o kontaktach. Inna sprawa wszczęta przez skarżącego została umorzona po dwóch latach. Trybunał zauważył, że brak współpracy między rodzicami nie jest okolicznością zwalniającą władze krajowe z ich pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji. Przepis ten zobowiązuje władze do podjęcia środków, które pogodzą sprzeczne interesy stron, biorąc pod uwagę nadrzędny interes dziecka. Zdaniem Trybunału, adekwatność środka należy oceniać na podstawie szybkości jego wdrożenia, ponieważ upływ czasu może mieć nieodwracalne konsekwencje dla relacji między dzieckiem a rodzicem niebędącym rezydentem. Trybunał zauważył, że Rząd nie przedstawił żadnych wyjaśnień dotyczących opóźnień w rozpatrywaniu wniosków skarżącej, co doprowadziło do rozluźnienia więzi emocjonalnej między ojcem a córką. W konsekwencji Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
<i>Stasik p. Polsce</i>	-	4 200 EUR	-	4 200 EUR
Termin płatności: 06/04/2016			Wypłacono: 18/02/2016	
<i>Malec p. Polsce</i>	-	7 000 EUR	5 000 EUR	12 000 EUR
Termin płatności: 28/12/2016			Wypłacono: 21/11/2016	
<i>Brunner p. Polsce</i>	-	10 000 EUR	2 000 EUR	12 000 EUR
Termin płatności: 09/10/2020			Wypłacono: 01/09/2020	
<i>M.H. p. Polsce</i>	-	2 500 EUR	2 060 EUR	4 560 EUR
Termin płatności: 01/06/2023			Wypłacono: 26/05/2023	
<i>Beluch p. Polsce</i>	-	6 000 EUR	2 500 EUR	8 500 EUR
Termin płatności: 28/12/2023			Wypłacono: 16/11/2023	

2. Środki indywidualne

W sprawie *Stasik p. Polsce*, w przypadku naruszenia praw skarżącego do kontaktów z dzieckiem, był on uprawniony na podstawie art. 598¹⁵ i następnych Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: „k.p.c.”) do wystąpienia do sądu o egzekucję swoich praw. Jak wynika z informacji dostępnych rządowi, po dniu 29 marca 2013 r. skarżący nie wszczął żadnego postępowania na podstawie art. 598¹⁵-598²¹ k.p.c. mającego na celu wyegzekwowanie prawa do kontaktów z małoletnim synem ustalonego w wyroku rozwodowym. Odnosząc się do długotrwałości postępowania rozwodowego wskazać należy, że postępowanie w sprawie

skarżącego zostało zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 24 października 2013 r., a zatem prawie 2 lata przed wydaniem wyroku przez Trybunał.

W sprawie *Malec p. Polsce*, podobnie jak w sprawie *Stasik p. Polsce*, w przypadku naruszenia praw skarżącego do kontaktów z dzieckiem był on uprawniony na podstawie art. 598¹⁵-598²¹ k.p.c. do wystąpienia do sądu o egzekucję swoich praw.

W sprawie *Brunner* skarżącemu nie przysługiwał żaden inny środek indywidualny, ponieważ jego córka stała się pełnoletnia w dniu 21 czerwca 2016 r.

Podobnie w przypadku *M.H.*, gdzie dziecko stało się pełnoletnie w dniu 23 marca 2024 r.

W sprawie *Beluch* ostatnie orzeczenie regulujące kontakty skarżącego z córką zostało wydane przez Sąd Okręgowy w Krakowie w dniu 17 września 2019 r. Od tej daty nie zostało wszczęte żadne postępowanie egzekucyjne przez skarżącego. Przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Woli toczyła się odrębna sprawa wniesiona przez matkę dziecka (sygn. akt VI Nsm 33/19), która najwyraźniej obejmowała pewne aspekty egzekwowania kontaktów po jej stronie. Niemniej jednak sprawa ta została umorzona i nie wydano żadnych nowych orzeczeń w kwestii zmiany postanowienia o kontaktach lub wykonania tego postanowienia.

W tych okolicznościach dalsze indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji w przedmiotowych sprawach Trybunał stwierdził, że w okolicznościach tych spraw władze krajowe nie wywiązały się ze swojego pozytywnego obowiązku zapewnienia skarżącym szybkiej i skutecznej pomocy, która umożliwiłaby im skuteczne wyegzekwowanie przysługujących im praw do kontaktu.

Analiza uzasadnienia wyroków Trybunału wskazuje, że stwierdzenie naruszenia Konwencji w niniejszych sprawach wynikało z niewłaściwej praktyki sądów krajowych prowadzących postępowania egzekucyjne w tych sprawach. Trybunał nie zidentyfikował problemu systemowego, w związku z tym do wykonania przedmiotowych wyroków nie jest wymagana zmiana przepisów prawa.

Co więcej, naruszenia art. 8 Konwencji stwierdzone w sprawach skarżących były związane z opóźnionym wykonaniem zarządzeń w sprawie kontaktów, obejmujących konkretne okresy w przeszłości. Przedmiotowe skargi zostały złożone do Trybunału odpowiednio w 2012 i 2013 r. i dotyczyły faktów, które miały miejsce przed wprowadzeniem określonych, merytorycznych środków o charakterze generalnym w 2018 r. (zob. poniżej).

W zakresie wykonania wyroku dotyczącego naruszenia art. 6 Konwencji w sprawie *Stasik p. Polsce*, środki generalne dotyczące problemu przewlekłości postępowań cywilnych są nadzorowane przez Komitet Ministrów w grupie spraw *Majewski* (52690/99). Rząd na bieżąco przekazuje Komitetowi Ministrów informacje dotyczące licznych działań zmierzających do wykonania wyroków dotyczących przewlekłości postępowań.

1. Ramy prawne regulujące realizację zarządzeń w sprawie kontaktów

Do dnia 13 sierpnia 2011 r. wykonywanie kontaktów regulowały przepisy ogólne k.p.c. dotyczące egzekucji zobowiązań niepieniężnych (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1976 r., sygn. akt III CZP 94/75). Obowiązujący przepis art. 1050 k.p.c. stanowi, co następuje:

§ 1. Jeżeli dłużnik ma dokonać czynności, której inna osoba nie może wykonać, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela i po wysłuchaniu stron, wyznacza dłużnikowi termin na dokonanie czynności i ostrzega dłużnika, że za niewykonanie czynności w wyznaczonym terminie zostanie ukarany grzywną.

(...)§ 2. Jeżeli wykonanie czynności wymaga nakładów finansowych lub dostarczenia materiałów, a wierzyciel jest obowiązany dostarczyć wymagane pieniądze lub materiały, sąd wszczyna

egzekucję na podstawie paragrafu poprzedzającego dopiero po wykazaniu przez wierzyciela że dokonał czynności, od których zależy zobowiązanie dłużnika, chyba że postanowienie wykonawcze stanowi inaczej.

§ 3. Jeżeli dłużnik nie wykona czynności w wyznaczonym terminie, sąd na wniosek wierzyciela wymierza dłużnikowi grzywnę i jednocześnie wyznacza mu nowy termin do wykonania czynności, ostrzegając go, że jeśli nie zastosuje się do tego, zostanie nałożona surowsza grzywna.

Art. 1052 k.p.c. stanowi, że jednym postanowieniem sądu można nałożyć grzywnę w wysokości nieprzekraczającej dziesięciu tysięcy złotych, chyba że dwukrotnie nałożona kara okazała się bezskuteczna. Łączna suma kar nałożonych w tej samej instancji nie może przekroczyć miliona złotych. Jeżeli dłużnik dokona czynności lub postępowanie zostanie umorzone, wszelkie zaległe kary zostaną umorzone.

W dniu 28 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy podjął uchwałę (sygn. akt III CZP 75/08), w której stwierdził, że egzekucja postanowienia, które reguluje kontakty rodzica z dzieckiem, w którym zobowiązano rodzica, któremu powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej, do umożliwienia kontaktu z dzieckiem drugiemu rodzicowi, powinna nastąpić w trybie art. 598¹ i nast. k.p.c.

Istotną zmianę w tym zakresie wprowadziła nowelizacja k.p.c. z 26 maja 2011 r. (która weszła w życie 13 sierpnia 2011 r.) wprowadzająca nowe przepisy dotyczące wykonywania decyzji dotyczących realizacji zarządzeń w sprawie kontaktów (Oddział 6 w Rozdziale II Działu II, dodano tytuł II k.p.c. – Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem). Przepisy nowego oddziału k.p.c. (art. 598¹⁵- 598²¹ k.p.c.) wprowadziły nowy model realizacji kontaktów w trybie dwuetapowym. W pierwszym etapie jeżeli osoba, pod której pieczę dziecko pozostaje, nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy, uwzględniając sytuację majątkową tej osoby, zagrozi jej nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku (598¹⁵ § 1 k.p.c.). Jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nie wypełnia nadal swego obowiązku, sąd opiekuńczy nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej, ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń (art. 598¹⁶ k.p.c.). Osoba zobowiązana do umożliwienia kontaktu z dzieckiem dziecka uczestniczy w obu etapach i musi zostać wysłuchana (art. 598¹⁸ § 2 k.p.c.). Powyższe zmiany dotyczą wyłącznie wniosków, które zostały zgłoszone po dniu wejścia w życie nowelizacji. *Ratio legis* wprowadzenia dwuetapowej procedury było zachęceniem stron do polubownego rozwiązania sporu zamiast natychmiastowego stosowania środków przymusu.

Ponadto w razie uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, lub osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem albo osobę, której tego kontaktu zakazano, sąd opiekuńczy może zagrozić nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, stosownie do zasad określonych w art. 598¹⁵ (art. 582¹ § 3 k.p.c.). W takim przypadku, gdy naruszenie nastąpi, sąd może nakazać naruszającemu zapłatę sumy bez uprzedniego wniosku uprawnionego.

Należy mieć na uwadze, że postępowanie w sprawie wykonania kontaktu z dzieckiem może zostać wszczęte tylko na wniosek (art. 598¹⁹ § 1 k.p.c.). U podstaw procedury leży sukcesywne stosowanie środków o narastającej dolegliwości. Ponadto wniosek o nakazanie zapłaty może być ponowiony w przypadku powtarzających się naruszeń. Sąd umarza postępowanie, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia ostatniego postanowienia nie wpłynął kolejny wniosek w sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem (art. 598²⁰ k.p.c.).

Jakkolwiek, wydane już orzeczenia mają zastosowanie nawet wtedy, gdy sąd umorzył postępowanie. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w przypadku orzeczeń dotyczących groźby zapłaty, gdyż w przypadku wszczęcia nowego postępowania sąd może nakazać zapłatę od razu bez uprzedniego orzeczenia o zagrożeniu (art. 598 k.p.c.).

Jeżeli dłużnik nadal będzie uniemożliwiał kontakt z dzieckiem, wnioski o takie orzeczenia mogą być wielokrotnie ponawiane.

Rząd stoi na stanowisku, że przedstawione powyżej przepisy prawne realizują orzecznictwo Trybunału dotyczące egzekwowania prawa do kontaktów, ponieważ zapewniają rzeczywiste środki zaradcze, a jednocześnie nie wprowadzają żadnych środków przymusu zagrażających dobrostanowi psychicznemu lub innemu dobru dziecka.

2. Ostatnie zmiany prawa

W dniu 26 stycznia 2018 r. Polska przyjęła ustawę o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych (dalej: „ustawa z 2018 r.”), która weszła w życie w dniu 27 sierpnia 2018 r. Ta ustawa również znowelizowała art. 598⁹ k.p.c. oraz dodała nowy art. 598^{11a} k.p.c. Celem była poprawa orzeczeń w zakresie kontaktów w przypadku gdy dziecko jest ukrywane. Artykuł 598^{11a} k.p.c. wprowadza nowe obowiązki i kompetencje odnoszące się do kuratorów rodzinnych i stanowi:

§ 1. W celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu sąd, na wniosek kuratora sądowego, może postanowić o dokonaniu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta się tam znajduje.

§ 2. Przeszukania dokonuje Policja na podstawie postanowienia sądu.

§ 3. Postanowienie sądu doręcza się osobie, u której przeszukanie ma być dokonane, w chwili przystąpienia do tej czynności.

§ 4. Podczas przeszukania może być obecna osoba, o której mowa w § 3, kurator sądowy, który wykonuje postanowienie o przymusowym odebraniu, oraz uprawniony, o którym mowa w art. 598⁹(...).

Celem tego przepisu jest rozwiązanie problemu ukrywania dziecka w celu zapobieżenia jego odebrania. Od decyzji o przeszukaniu przysługuje odwołanie. Zgodnie z wymogami art. 598^{11a} § 6 k.p.c. przeszukanie powinno odbywać się zgodnie z celem tej czynności, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności osób, których dotyczy, oraz bez powodowania niepotrzebnych szkód i dolegliwości. Należy go zarządzić tylko w sytuacjach, gdy sądy lub organ centralny nie są w stanie samodzielnie ustalić miejsca pobytu dziecka.

W związku z powyższym można stwierdzić, że powyższe przepisy, w szczególności te, które dopuszczają nałożenie groźby zapłaty określonej kwoty pieniężnej, a następnie nakazanie zapłaty tej kwoty powiększonej o zwrot wydatków poniesionych w celu przygotowań do kontaktu, który ostatecznie nie miał miejsca, przyniósł już oczekiwane rezultaty i przyczynił się do efektywniejszego wykonywania wyroków wydawanych w sprawach dotyczących kontaktów z małoletnim dzieckiem. Większość tej kategorii spraw jest skutecznie rozstrzygana na podstawie obowiązujących przepisów przewidzianych w art. 589¹⁵-589²¹ k.p.c.

3. Statystyki

Rząd zauważa, że problem wykonywania orzeczeń w sprawach kontaktu rodzica niezamieszkującego z małoletnim dzieckiem nie jest powszechny i nie wynika z wad obowiązujących rozwiązań prawnych. Zazwyczaj głównym czynnikiem jest poważny konflikt pomiędzy rodzicami dziecka. Istnienie takiego konfliktu wymaga od sądu zastosowania środków, które nie tylko wykonają przedmiotowe postanowienie, ale również w sposób chroniący wrażliwe emocjonalnie małoletnie jednostki. W opinii rządu wprowadzenie wyżej wymienionych reform prawnych przyczyniło się do przyspieszenia postępowań egzekucyjnych, a także do ich polubownego zakończenia. W 2022 r. sprawy o wykonanie nakazu kontaktów stanowiły 0,55% wszystkich spraw wniesionych do sądów rejonowych (3803 z 688 531 spraw). Jedynie w 495 sprawach dotyczących wykonania orzeczenia o kontaktach (z wyżej wymienionych 3803) sąd musiał wydać ostrzeżenie o możliwości nałożenia grzywny na niewspółpracującego rodzica. Grzywna została nałożona tylko w 164 przypadkach (z 495, w których wydano ostrzeżenie). Poniżej przedstawiamy statystyki dla każdego rodzaju i etapu postępowania egzekucyjnego za lata 2019-2023.

W 2019 r. sądy krajowe wydały:

- 664 orzeczenia, w których zagrożono osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje, niewykonującej (albo niewłaściwie wykonującej) obowiązków wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 1 k.p.c.)

nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem,

- 150 orzeczeń, w których zagrożono osobie uprawnionej do kontaktu z dzieckiem albo osobie, której tego kontaktu zakazano, naruszających obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 2 k.p.c.) nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje,
- 216 orzeczeń, w których nakazano zapłatę oznaczonej sumy pieniężnej,
- 39 orzeczeń, w których przyznano zwrot wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem kontaktów, jeżeli do kontaktu nie doszło wskutek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, obowiązków wynikających z orzeczenia albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁷ § 1 k.p.c.) oraz naruszenia przez uprawnionego do kontaktu z dzieckiem obowiązków dotyczących kontaktu, wynikających z orzeczenia albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem (art. 598¹⁷ § 2 k.p.c.).

W 2020 r. sądy krajowe wydały:

- 520 orzeczeń na podstawie art. 598¹⁵ § 1 of the k.p.c.,
- 114 orzeczeń na podstawie art. 598¹⁵ § 2 of the k.p.c.,
- 142 orzeczeń, w których nakazano wypłatę określonej sumy pieniężnej,
- 32 orzeczeń na podstawie art. 598¹⁷ § 1 and 2 k.p.c.

W 2021 r. sądy krajowe wydały:

- 658 orzeczeń na podstawie art. 598¹⁵ § 1 of the k.p.c.,
- 135 orzeczeń na podstawie art. 598¹⁵ § 2 of the k.p.c.,
- 190 orzeczeń, w których nakazano wypłatę określonej sumy pieniężnej,
- 39 orzeczeń na podstawie art. 598¹⁷ § 1 and 2 of the k.p.c.

W 2022 r. sądy krajowe wydały:

- 495 postanowień na podstawie art. 598¹⁵ § 1 k.p.c.,
- 129 postanowień na podstawie art. 598¹⁵ § 2 k.p.c.,
- 164 orzeczenia, w których zasądzono zapłatę określonej sumy pieniężnej,
- 27 orzeczeń wydanych na podstawie art. 598¹⁷ § 1 i 2 k.p.c..

W pierwszych trzech kwartałach 2023 r. sądy krajowe wydały:

- 273 postanowienia na podstawie art. 598¹⁵ § 1 k.p.c.,
- 68 postanowień na podstawie art. 598¹⁵ § 2 k.p.c.,
- 101 orzeczeń, w których zasądzono zapłatę określonej sumy pieniężnej,
- 24 postanowienia wydane na podstawie art. 598¹⁷ § 1 i 2 k.p.c..

W sprawach prowadzonych na podstawie przepisów obowiązujących przed 13 sierpnia 2011 r. (kategoria spraw: RCo) w drugiej połowie 2019 r. zgłoszono 1 sprawę, a w 2020 r. żadnej, co wskazuje na całkowite zakończenie tej kategorii spraw.

Rząd pragnie zauważyć, że zgodnie z informacją otrzymaną z Ministerstwa Sprawiedliwości nie są gromadzone żadne statystyki dotyczące długości będących w toku spraw, prowadzonych w oparciu o art. 598¹⁵ k.p.c. Nadto najnowsza nowelizacja przepisów pochodzi z 2018 r. Z powodu pandemii koronawirusa ostatnie lata (2020-2022) nie mogą być uznane za reprezentatywne w zakresie liczby rozpoczętych i rozstrzygniętych spraw, czy ich długości. Pandemia miała wpływ nie tylko na pracę sądów, ale również na sposoby utrzymywania relacji społecznych, a więc także na kontakty pomiędzy dziećmi a rodzicami, z którymi na stałe nie zamieszkują. Dlatego też, na chwilę obecną, rząd nie może w wiarygodny sposób przedstawić jak nowowprowadzone regulacje działają w praktyce.

Niewątpliwie w tego typu sprawach występuje mnogość czynników, które mogą się przyczyniać do długości postępowania. Strony zainteresowane przedłużaniem ich mogą czynić użytek z przysługujących im uprawnień proceduralnych i składać liczne wnioski formalne, aby uniknąć szybkiego wydania orzeczenia końcowego. Rząd pragnie zauważyć, że wyżej wymienione zmiany legislacyjne ukierunkowane

są na szybkie rozstrzygnięcie takich postępowań, ażeby prawo do utrzymywania relacji rodzinnych było chronione.

4. Tłumaczenie i rozpowszechnienie wyroków oraz standardów Trybunału

Wyroki w przedmiotowych sprawach zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc>), a także w bazie danych Ministerstwa dotyczącej ETPC (<https://etpcz.ms.gov.pl/>). Większość tłumaczeń została również udostępniona w bazie danych HUDOC. Ponadto informacje o przedmiotowych wyrokach zostały zamieszczone w biuletynie Ministerstwa Sprawiedliwości.

Informacja o wyrokach w niniejszych sprawach została przesłana do prezesów właściwych sądów krajowych, które orzekały w sprawach skarżących. Następnie, po wydaniu wyroku w sprawie *Beluch p. Polsce*, zastosowano dodatkowe środki edukacyjne. Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 17 listopada 2023 r. skierowało do Prezesów wszystkich Sądów Okręgowych pismo zawierające skróconą informację na temat orzecznictwa Trybunału w sprawach dotyczących wykonywania nakazów kontaktów. Do ww. pisma załączono polskie tłumaczenia orzeczeń wydanych w sprawach *Stasik, Malec, Brunner i Beluch*. Prezesi Sądów Okręgowych zostali zobowiązani do rozpowszechnienia wyroku wśród sędziów orzekających w wydziałach cywilnych w ich sądach, a także wśród sędziów rodzinnych orzekających w podległych im sądach rejonowych. Poinformowano ich również, że odpisy wyroków ETPC powinny zostać przekazane sędziom-koordynatorom ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach cywilnych w celu ich dalszego rozpowszechnienia.

Ponadto przygotowano i opublikowano na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości specjalną informację, która zawiera analizę orzecznictwa Trybunału w przedmiotowej dziedzinie pt. *Standardy postępowania w sprawach o kontakty z dzieckiem na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*. Publikacja dotyczy nie tylko spraw dotyczących kontaktów z dzieckiem, ale także konfliktów o miejsce zamieszkania dziecka. Publikacja została również umieszczona na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości. Po ogłoszeniu wyroku Trybunału w sprawie *Brunner p. Polsce* Ministerstwo Sprawiedliwości przeanalizowało i uzupełniło przedmiotową informację. Kopia publikacji została dołączona do pisma skierowanego do prezesów sądów okręgowych, wysłanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 17 listopada 2023 r.

W dniu 19 listopada 2019 r. polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych zorganizowało XIII Warszawskie Seminarium Praw Człowieka, które poświęcone było prawom dzieci. Jego temat przewodni „Prawa dziecka w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka” odnosił się do różnych wymiarów ochrony praw najmłodszych, także do prawa do utrzymywania kontaktu z rodzicem, z którym dziecko nie zamieszkuje. Seminarium zostało zorganizowane we współpracy z polskim Rzecznikiem Praw Dziecka. Z ramienia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wykłady wygłosili tak szanowni goście jak pani Ksenija Turković, pan Abel Campos oraz pani Geanina Munteanu. Uczestnicy seminarium z różnych instytucji (także krajowi sędziowie i prawnicy) mogli pogłębić swoją wiedzę dotyczącą najnowszych standardów wynikających z Konwencji i z orzecznictwa Trybunału.

W programie Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury na 2024 r. znalazło się szkolenie nr R20/24 zatytułowane *Wykonywanie orzeczenia ustalającego kontakty z małoletnim dzieckiem*. Koordynator szkolenia uczulił wykładowców na potrzebę szczegółowego omówienia orzeczeń Trybunału wydanych w sprawach *Stasik, Malec, Brunner, M.H. i Beluch*.

W tych okolicznościach żadne inne środki o charakterze generalnym nie wydają się niezbędne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a przyjęte środki o charakterze generalnym opisane powyżej będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Tuleya p. Polsce – plan działań, przekazany KMRE w dniu 3 kwietnia 2024 r.

Opis sprawy

Tuleya p. Polska, skarga nr. 21181/19 oraz 51751/20, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r., ostateczny w dniu 6 października 2023 r.

Sprawa dotyczyła prawa skarżącego do rzetelnego procesu sądowego (art. 6 ust. 1 Konwencji), prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8 Konwencji) oraz wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji). Skargi dotyczyły postępowań dyscyplinarnych wszczętych wobec skarżącego oraz uchylenia immunitetu sędziowskiego, pociągnięcia skarżącego do odpowiedzialności karnej i zawieszenia w czynnościach służbowych. Skarżący zauważył, że wszystkie czynności były odpowiedzią na jego krytykę reform sądownictwa i miały za zadanie wywołać efekt mrozący u wszystkich polskich sędziów.

Trybunał stwierdził, że decyzja Izby Odpowiedzialności Zawodowej z dnia 29 listopada 2022 r., która przywróciła skarżącego do pracy, stanowiła przyznanie, że zawieszenie stanowiło naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji. Jednak ze względu na przywrócenie do pracy i wypłatę zaległego wynagrodzenia, uznano to za wystarczającą rekompensatę, skutkującą utratą statusu ofiary w tym aspekcie jego skargi.

Jednocześnie Trybunał podkreślił, że decyzja z dnia 18 listopada 2020 r. o uchyleniu immunitetu oraz zgoda na pociągnięcie skarżącego do odpowiedzialności pozostają w mocy. W związku z tym nie doszło do utraty statusu ofiary w tym zakresie. Europejski Trybunał wskazał, że samo zrzeczenie się immunitetu stanowiło naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego, ponieważ Izba Dyscyplinarna, która wydała tę decyzję, nie była "niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym przez prawo". Trybunał przypomniał swoje wcześniejsze orzecznictwo, które wykazało, że procedura powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej była wadliwa ze względu na nadmierny wpływ władz wykonawczych i ustawodawczych.

W zakresie, w jakim skarga dotyczyła naruszenia art. 8 Konwencji, Trybunał zbadał konsekwencje uchylecia immunitetu skarżącego i zawieszenia go w wykonywaniu obowiązków sędziego na okres ponad dwóch lat. Trybunał stwierdził, że środki te, które podważyły integralność skarżącego jako sędziego i jego reputację zawodową, a także uniemożliwiły mu wykonywanie pracy przez tak długi okres, miały znaczący wpływ na jego życie prywatne i rodzinne, powodując naruszenie art. 8 Konwencji.

Ponadto Trybunał uznał, że postępowanie dyscyplinarne wszczęte w konsekwencji wywiadów udzielonych przez skarżącego oraz jego udziału w publicznych spotkaniach w Gdańsku i Lublinie stanowiło naruszenie art. 10 Konwencji, ponieważ istniały podstawy, aby sądzić, że była to ukryta sankcja za krytykę reform sądownictwa.

Stwierdzając naruszenie art. 6 ust. 1, art. 8 i art. 10 Konwencji, Trybunał scharakteryzował działania władz jako strategię mającą na celu zastraszenie (lub nawet uciszenie) skarżącego za jego poglądy. Takie środki miały również na celu zniechęcenie innych sędziów do udziału w debacie publicznej na temat reform legislacyjnych mających wpływ na sądownictwo oraz, bardziej ogólnie, na temat kwestii związanych z niezależnością sądownictwa.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	30 000 EUR	6 000 EUR	36 000 EUR
Termin płatności: 06/01/2024			Wypłacono: 22/12/2023

2. Środki indywidualne

Skarżący został przywrócony do pełnienia obowiązków oraz otrzymał zaległe wynagrodzenie za okres zawieszenia w pełnieniu obowiązków sędziowskich. Wydaje się jednak, że problem wykonania wyroku Trybunału w zakresie środków indywidualnych jest nierozzerwalnie związany z wykonaniem środków generalnych.

Zgodnie z obowiązującym prawem Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego pozostaje organem właściwym w sprawach dotyczących uchylecia immunitetu sędziowskiego. W swoich decyzjach i wyrokach Trybunał Europejski wielokrotnie sugerował, że przeniesienie kompetencji z Izby Dyscyplinarnej do Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego nie jest wystarczającym rozwiązaniem dla wykonywania wyroków w grupie Reczkowicz. Rząd zauważa, że reforma zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów poprzez wprowadzenie zmian ustawowych jest procesem złożonym, wymagającym szerokich konsultacji ze środowiskiem sędziowskim oraz znalezienia konsensusu pomiędzy władzą ustawodawczą (Sejmem) i wykonawczą (w tym Prezydentem RP).

Niemniej jednak należy zauważyć, że przebieg i kierunek toczącego się postępowania dyscyplinarnego przeciwko skarżącemu pozostaje w gestii rzeczników dyscyplinarnych. W dniu 29 stycznia 2024 r. Minister Sprawiedliwości, na podstawie art. 112b Prawa o ustroju sądów powszechnych, powołał dwóch nowych sędziów (tzw. rzeczników dyscyplinarnych ad hoc) na Rzeczników Dyscyplinarnych Ministra Sprawiedliwości. Będą oni rozpoznawać sprawy dyscyplinarne powierzone im przez Ministra Sprawiedliwości. Zgodnie z art. 112b § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych - z chwilą doręczenia postanowienia o powołaniu Rzeczników Dyscyplinarnych Ministra Sprawiedliwości dotychczas prowadzący sprawy traci prawo do podejmowania dalszych czynności w tym zakresie. Decyzja o powołaniu rzeczników dyscyplinarnych ad hoc została podjęta z uwagi na fakt, że postępowanie dotychczasowych rzeczników dyscyplinarnych budziło wątpliwości co do ich niezależności i bezstronności.

Przy wykorzystaniu instytucji rzecznika dyscyplinarnego ad hoc planowany jest przegląd prowadzonych spraw dyscyplinarnych. Także pod kątem weryfikacji zasadności zarzutów i zgodności ze standardami wynikającymi z wiążącego Polskę prawa międzynarodowego. W ocenie rządu powołane osoby gwarantują bezstronne, niezależne i profesjonalne prowadzenie spraw dyscyplinarnych, z uwzględnieniem standardów wynikających z wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także sądów polskich oraz wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r., sygn. akt. C-791/19 oraz z dnia 5 czerwca 2023 r., sprawa nr. C-204/21.

II. Środki generalne

1. Prawo

Na wstępie należy podkreślić, że rząd RP w pełni akceptuje wyroki wydane dotychczas przez Trybunał w sprawach dotyczących praworządności w Polsce, w tym wyrok w sprawie *Tuleya p. Polsce*. Rząd deklaruje zdecydowaną wolę ich wykonania. W dniu inauguracji nowego rządu Premiera Donalda Tuska, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski wystosował listy do Prezesa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz członków Komitetu Ministrów Rady Europy, deklarując wolę i determinację Polski do skutecznego wykonywania przyjętych orzeczeń, w tym dotyczących niezależności sądownictwa.

Konsekwentnie, od pierwszego dnia kadencji nowego rządu prowadzone są szeroko zakrojone prace analityczne i koncepcyjne, których celem jest wypracowanie rozwiązań prowadzących do przywrócenia praworządności i ładu konstytucyjnego w Polsce. Obejmują one kompleksową realizację m.in. prawa do sądu ustanowionego ustawą oraz prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, zapisanego w art. 6 ust. 1 Konwencji. Planowane zmiany zagwarantują prawa i wolności jednostki nie tylko poprzez odpowiednie kształtowanie i stosowanie prawa krajowego, ale także poprzez aktywne uczestnictwo w międzynarodowych strukturach zapewniających przestrzeganie praw człowieka.

Dotychczas podjęte zostały następujące działania na rzecz przywrócenia praworządności oraz wprowadzenia w życie decyzji i wyroków międzynarodowych organów sądowych:

- Minister Sprawiedliwości skierował pismo do sędziów koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka, w którym zwrócił uwagę na standardy wynikające z orzecznictwa

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie niezależności sądownictwa.

- Na mocy Zarządzenia nr 652 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2023 r. powołany został Międzyresortowy Zespół do Spraw Przywrócenia Praworządności i Porządku Konstytucyjnego, którego głównym zadaniem jest koordynacja działań rządu, prace analityczne oraz przedkładanie propozycji legislacyjnych dotyczących przywrócenia praworządności, a także nadzór nad tym procesem. W pracach Zespołu uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar objęty pracami Zespołu, ale także eksperci oraz przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów współdziałających na rzecz przywrócenia stanu praworządności. Posiedzenia Zespołu odbywają się cyklicznie.
- Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 6 lutego 2024 r. zmienił Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Nowelizacja zakłada (§ 43 ust. 1a Regulaminu w nowym brzmieniu), że sprawy o wyłączenie sędziego z uwagi na okoliczności jego powołania nie będą przydzielane do rozpoznania sędziom, którzy objęli stanowisko na skutek wniosku o powołanie złożonego Prezydentowi RP przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną zgodnie z art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Sędziowie ci nie będą objęci przydziałem spraw w ramach Systemu Losowego Przydziału Spraw.
- W dniu 20 grudnia 2023 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej i funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym. Sejm wezwał członków Krajowej Rady Sądownictwa wybranych wbrew przepisom Konstytucji RP do natychmiastowego zaprzestania działalności w Radzie, gdyż godzi to w konstytucyjny porządek Rzeczypospolitej Polskiej. Sejm RP zadeklarował, że podejmie działania zmierzające do przywrócenia zgodności stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi i międzynarodowymi oraz wezwał organy władzy publicznej, w szczególności Prezydenta RP, do niezwłocznego podjęcia działań zmierzających do przywrócenia pozycji ustrojowej i funkcji Rady określonych w Konstytucji i właściwych w demokratycznym społeczeństwie.
- Wstrzymano obwieszczenia o wolnych stanowiskach sędziowskich, aby uniemożliwić Krajowej Radzie Sądownictwa, wybranej w sposób naruszający przepisy Konstytucji RP, wpływanie na kształt polskiego sądownictwa.
- Z uwagi na nieprawidłowości w funkcjonowaniu sądów powszechnych, spowodowane m.in. niewłaściwym sposobem zarządzania, systematycznie podejmowane są adekwatne i niezbędne działania w odniesieniu do stanowisk kierowniczych (tj. ich prezesów).
- Przy publikacji wyroków Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw zamieszcza się wzmiankę o wydaniu wyroku z udziałem osoby nieuprawnionej.

Odnosnie Krajowej Rady Sądownictwa, w celu wyeliminowania wpływów polityków na skład KRS, Minister Sprawiedliwości zaprezentował projekt nowelizujący Ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa, który wprowadza którą wprowadza zasadę, zgodnie z którą sędziowie-członkowie KRS będą wybierani przez osoby równe rangą (innych sędziów) w głosowaniu powszechnym i tajnym. W dłuższej perspektywie planowana jest ogólna reforma KRS, w tym kwestia statusu nominacji sędziowskich rekomendowanych przez KRS w latach 2018-2023, obejmująca również nominacje sędziowskie do Izby Dyscyplinarnej i Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego (organów, które były zaangażowane w prowadzenie postępowania w sprawie skarżącego).

Powyższy projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 20 lutego 2024 r. i tego samego dnia wpłynął do Sejmu (projekt nr 219). W dniu 22 lutego został poddany pierwszemu czytaniu na posiedzeniu Sejmu. Pierwsze czytanie projektu odbyło się 7 marca 2024 r., a następnie projekt został skierowany do sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. W dniu 26 marca 2024 r. w Sejmie odbyło się wysłuchanie publiczne projektu. Oczekuje się, że prace będą kontynuowane na kolejnych posiedzeniach.

Zasady odnośnie składu KRS powinny odpowiadać regulacjom konstytucyjnym oraz traktatowym. W związku z powyższym, w zgodzie z uzasadnieniem projektu ustawy:

- Rozwiązanie zostało wprowadzone, zgodnie z którym sędziowie – sędziowie Krajowej Rady Sądownictwa jako przedstawiciele władzy sądowniczej, zgodnie ze standardem europejskim, powinni być wybierani przez sędziów, a nie przez Sejm (art. 11f). Wybory powinny być bezpośrednie i tajne.
- Zaproponowano rozwiązanie, zgodnie z którym wszyscy sędziowie (Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych) byłiby reprezentowani w Krajowej Radzie Sądownictwa. Celem powyższych regulacji (art. 11f) jest zapewnienie jak najszerzej reprezentacji sędziów. W odniesieniu do zasad wyboru obowiązujących przed 2018 r. podnoszono, że kurialny system wyborczy deprecjonował rolę sędziów sądów rejonowych. W wyniku zmian z 2018 r. w skład Krajowej Rady Sądownictwa weszli niemal wyłącznie sędziowie sądów rejonowych. Projektowana regulacja ma na celu zapewnienie udziału w KRS sędziów wszystkich sądów, adekwatnie do ich liczebności.
- Następujący sędziowie zostaną wybrani do Krajowej Rady Sądownictwa: 1 sędzia Sądu Najwyższego, 2 sędziów sądów apelacyjnych, 3 sędziów sądów okręgowych, 6 sędziów sądów rejonowych, 1 sędzia sądu wojskowego, 1 sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, 1 sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego.
- Zaproponowana nowelizacja ma na celu wprowadzenie zmodyfikowanej procedury wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa. Dodatkowo, już wspomniany powrót do formuły wyboru przedstawicieli środowiska sędziowskiego. Projekt wprowadza także nowe elementy tej procedury. Określona grupa sędziów powinna mieć prawo zgłaszania kandydatów na sędziów - członków Krajowej Rady Sądownictwa (art. 11i ust. 1 nowelizowanej ustawy). Ponadto sędzia będzie uprawniony do poparcia jednego kandydata i nie będzie mógł poprzeć samego siebie. Przepis ten ma zapobiegać przedłużaniu procedury wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa.
- Prawo popierania kandydatury na członka Krajowej Rady Sądownictwa oraz kandydowania na członka Krajowej Rady Sądownictwa zostało wyłączone w stosunku do sędziów w stanie spoczynku, gdyż bierne prawo wyborcze do Krajowej Rady Sądownictwa ma przysługiwać sędziom czynnym zawodowo.
- Zgłoszenia kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa będą weryfikowane przez Państwową Komisję Wyborczą, która będzie również zarządzać przeprowadzenie wyborów.
- Kandydatów zgłasza się na piśmie do Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie określonym w uchwale zarządzającej wybory.
- Projekt ustawy określa wymogi dotyczące zgłaszania kandydata na członka Krajowej Rady Sądownictwa.
- Państwowa Komisja Wyborcza weryfikuje prawidłowość zgłoszeń kandydatów.
- Każdy kandydat na członka KRS będzie musiał przejść procedurę wysłuchania publicznego z możliwością zadawania pytań.
- Wybory odbędą się w formie głosowania tradycyjnego, przy użyciu kart do głosowania.
- Głosowanie w poszczególnych sądach przeprowadzą komisje skrutacyjne powołane w tych sądach przez prezesów sądów.
- Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie trzech dni od dnia sporządzenia protokołu z wyborów, ogłosi wyniki wyborów w formie obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.
- Projekt ustawy przewiduje możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności wyboru członka Krajowej Rady Sądownictwa. Protest taki powinien zostać rozpatrzony przez Naczelnego Sąd Administracyjny.

- - Z dniem ogłoszenia wyników wyborów przeprowadzonych w nowym trybie zakończy się działalność w Krajowej Radzie Sądownictwa sędziów, którzy zostali wybrani do KRS w sposób niekonstytucyjny przez Sejm, na podstawie przepisów uchwalonych w grudniu 2017 r.

Przy Krajowej Radzie Sądownictwa zostanie powołana Rada Społeczna jako organ doradczy (art. 22a), w szczególności w sprawach związanych z rozpatrywaniem i oceną kandydatów na stanowiska sędziowskie i asesorskie. Celem powołania Rady Społecznej jest zapewnienie otwartego udziału organizacji obywatelskich i zawodowych w formułowaniu strategii reform sądownictwa oraz zagwarantowanie obiektywizmu w procesie ich monitorowania.

W odniesieniu do wzmocnienia niezależności Sądu Najwyższego, wskazanego we wspomnianym wyżej polskim planie działania na rzecz przywrócenia praworządności, władze planują wprowadzenie zmian w ustawie o Sądzie Najwyższym. Będą one dotyczyć nie tylko Izby Odpowiedzialności Zawodowej, ale także Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Ponadto trwają prace nad ustawą o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Jej celem jest przywrócenie podstawowego ładu w szeroko rozumianym wymiarze sprawiedliwości, w szczególności w zakresie niezawisłości sędziowskiej i odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów.

Ustawa wprowadza zmiany w funkcjonowaniu sądów oraz poszerza margines swobody sędziów i prokuratorów w zakresie objętym obecnie ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190, z późn. zm.). Ustawa z 2019 r. wprowadziła zakaz badania prawidłowości powołania sędziego, ustanowienie deliktu dyscyplinarnego w tym zakresie, a także wprowadzenie obowiązku składania oświadczeń o przynależności do organizacji społecznych. Przepisy te zostały zakwestionowane pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 5 czerwca 2023 r. (C 204/21).

Powyższe działania stanowią pierwszy krok przed dalszymi, szeroko zakrojonymi pracami mającymi na celu kompleksową reformę systemu sądownictwa. W dalszej perspektywie intencją rządu jest przyjęcie ustaw wzmacniających gwarancje niezawisłości sędziowskiej, wprowadzających zasady delegowania sędziów, funkcjonowania samorządu sędziowskiego, powoływania prezesów sądów oraz działalności rzeczników dyscyplinarnych sądów powszechnych. Reformy te kompleksowo uregulują system sądownictwa. Obejmą również warunki pracy pracowników sądów niebędących sędziami.

Należy podkreślić, że wszystkie procesy wdrażania wyroków Trybunału w sprawach dotyczących praworządności są ze sobą ściśle powiązane, ponieważ dotyczą kompleksowych reform, które obejmą funkcjonowanie Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego oraz postępowania dyscyplinarne sędziów.

2. Rozpowszechnianie i tłumaczenie wyroku

Wyrok w sprawie *Tuleya p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Tłumaczenie jest obecnie dostępne również w bazie danych HUDOC. Dodatkowo informacja o wyroku została opublikowana w sekcji aktualności (dotyczącej praw człowieka i Trybunału) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Została ona również zamieszczona w newsletterze przygotowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Newsletter jest wysyłany do ponad 2000 odbiorców - głównie prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, stacji radiowych, dziennikarzy i osób prywatnych.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd potwierdza akceptację wyroków wydanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach dotyczących praworządności i niezależności sądownictwa, w tym wyroku wydanego w sprawie *Tuleya p. Polsce*. Rząd podkreśla swoje zdecydowane zobowiązanie do pełnego wdrożenia tych orzeczeń.

W związku z powyższym, rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu Ministrów o wdrożeniu środków indywidualnych i generalnych w przedmiotowej sprawie w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Tysięc p. Polsce, R.R. p. Polsce oraz P. i S. p. Polsce – informacja o srodkach generalnych, przekazana KMRE w dniu 23 stycznia 2024 r.

W zwięzku z procesem wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach *Tysięc p. Polsce* (skarga nr 5410/03), *R.R. p. Polsce* (skarga nr 27617/04) oraz *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08), poniże przedstawiam następującę informacje.

Na wstępie pragnę zwrócić uwagę Komitetu Ministrów Rady Europy na deklarację złożone przez Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska w swoim exposé w dniu 13 grudnia 2023 r. w odniesieniu do wsparcia kobiet w cięży. Intencja nowego polskiego rzadu jest to, aby „każda kobieta odczuła zasadnicą róznicę w kwestii traktowania macierzyństwa, rozumienia kobiet w cięży i bezpiecznej aborcji, w sytuacji, która tego wymaga. Kobiety odczują radykalną poprawę, jeśli chodzi o ich prawa, godność, zdrowie i bezpieczeństwo”.

Co więciej, należy także wskazać na deklarację Ministra Spraw Zagranicznych Radosława Sikorskiego złożoną w jego liście skierowanym do członków Komitetu Ministrów w dniu inauguracji obecnego rzadu. W liście tym minister wyraził wolę i determinację Polski do wykonywania wyroków Trybunału.

Również Ministerstwo Zdrowia podkreśliło wolę zdecydowanego poszanowania oraz priorytetowego traktowania praw człowieka w swojej bieżącej działalności.

W zwięzku z powyższym sukcesywnie podejmowane będą działania zmierzającę do wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, uwzględniającę zalecenia Komitetu Ministrów, poczynąwszy od tych działóstw, których realizacja może zostać podjęta niezwłocznie. Zakłąda się, że przyniosą one poprawę dostępności zabiegów przerwania cięży, respektowanie praw pacjentek oraz obowiązków spoczywających na podmiotach leczniczych.

W pierwszej kolejności podjęte zostaną działania, które mogą być zrealizowane niezwłocznie. Następnie będą podejmowane kolejne, wymagającę ewentualnego uchwalenia nowych aktów normatywnych lub zmiany aktów obowiązujących. W tym drugim przypadku, podjęte zostaną odpowiednie.

Po pierwsze, w odniesieniu do wytycznych dla szpitali w zakresie procedur zwięzanych z zakończeniem cięży, Ministerstwo Zdrowia skieruje pisma zawierającę rzeczone wytyczne do szpitali udzielających świadczeń z zakresu położnictwa i ginekologii. Wytyczne są obecnie przygotowywane przez zespół powołany przez Ministra Zdrowia. Projekt tych wytycznych powinien zostać przedłóżony Ministrowi do dnia 31 stycznia 2024 r. Ponadto, wspomniane pismo będzie też informowało szpitale:

- 1) o tym, że nawet w sytuacji, kiedy lekarz powołany się na tzw. klauzulę sumienia i odstąpi od przeprowadzenia zabiegu, na podmiocie leczniczym spoczywa obowiązek realizacji umowy zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia (pod rygorem pociągnięcia go do odpowiedzialności kontraktowej);
- 2) oprawie pacjenta do sprzeciwu wobec opinii bądż orzeczenia lekarza oraz możliwości zwrócenia się do Rzecznika Praw Pacjenta w przypadku braku bądż ograniczenia dostępu do świadczenia, z przypomnieniem, że w przypadku naruszenia praw pacjenta lub zbiorowych praw pacjenta Rzecznik ma możliwość nałóżenia kary administracyjnej w wysokości nawet do 500 000 PLN;
- 3) w ramach przypomnienia, że zagrożenie zdrowia i życia kobiety obejmuje również obszar jej zdrowia psychicznego.

Pismo będzie podkreślać konieczność stosowania obowiązujących przepisów prawnych i wdrożenia wytycznych w zakresie procedur zwięzanych z zakończeniem cięży. Także obowiązek wykonywania zobowiązań umownych wynikających z umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia zostanie podkreślony. Dodatkowo, wytyczne zostaną skierowane do poradni ginekologiczno-położniczych realizujących kontrakty zawarte z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Po drugie, odnośnie do informacji dla pacjentek wskazujących na właściwe regulację i wytyczne regulującę dostęp do zabiegów przerwania cięży, zostaną one przygotowane i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia niezwłocznie. W dalszej kolejności Ministerstwo Zdrowia rozważy podjęcie działóstw mających na celu przekazanie ww. informacji bezpośrednio pacjentom, np. w formie ulotek.

Po trzecie, Ministerstwo Zdrowia wystąpi do Prokuratora Generalnego o analizę spraw i praktyki działania prokuratury w zakresie (1) wystawiania zaświadczeń o istnieniu wysokiego prawdopodobieństwa, że ciąża pochodzi z czynu zabronionego; (2) postępowań dotyczących pomocy w zakresie aborcji farmakologicznej; (3) wszelkich wytycznych dotyczących postępowania prokuratorów w sprawach „nakłaniania do aborcji”.

Po czwarte, w odniesieniu do weryfikacji dostępu do zabiegów przerywania ciąży na poziomie regionalnym przez Narodowy Fundusz Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia zobowiąże NFZ do:

- 1) regularnego gromadzenia informacji o wykonaniu i rozliczeniu procedury przerywania ciąży przez świadczeniodawców w poszczególnych województwach i ustalenie, które szpitale w ogóle tego świadczenia nie wykonują;
- 2) kierowania do świadczeniodawców próśb o:
 - informację, czy w danym szpitalu miały miejsce przypadki, w których pacjentka zgłosiła się w celu uzyskania omawianego świadczenia i spotkała się z odmową jego wykonania,
 - wyjaśnienie przyczyn takiej odmowy oraz sposobu zapewnienia pacjentce realizacji jej prawa do tego świadczenia (a tym samym sposobu realizacji zobowiązania kontraktowego w tym zakresie).

Dotychczas działania takie były już wprowadzane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, nie miały one jednak charakteru stałego monitoringu. Prowadzenie go w sposób regularny powinno przyczynić się do skuteczniejszego egzekwowania zobowiązań umownych nałożonych na podmioty udzielające świadczeń szpitalnych w zakresie położnictwa i ginekologii, a tym samym do zwiększenia dostępu pacjentek do przewidzianych prawem zabiegów przerywania ciąży.

Należy przypomnieć, że zgodnie zobowiązującymi przepisami, odmowa przez świadczeniodawcę, realizującego umowę obejmującą udzielanie świadczeń szpitalnych w zakresie położnictwa i ginekologii, wykonania zabiegu przerywania ciąży w przypadkach określonych w ustawie z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, z równoczesnym niewskazaniem (przez tego świadczeniodawcę, nie konkretnego lekarza) podmiotu leczniczego, gdzie kobieta ma możliwość skorzystania z dostępu do przedmiotowego świadczenia, jest równoznaczne z nieprawidłowym wykonywaniem zawartej umowy.

Intencją opisanych powyżej działań jest faktyczne zapewnienie, aby na terenie każdego województwa pacjentki w sytuacjach przewidzianych w ustawie a dnia 7 stycznia 1993 r. miały dostęp do zabiegu przerywania ciąży.

Ponadto, w celu zapewnienia skutecznego monitorowania zobowiązań umownych i funkcjonowania mechanizmu odpowiedzialności umownej podmiotów leczniczych, Ministerstwo Zdrowia zobowiąże Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia do aktywnego nadzoru realizacji kontraktów w omawianym zakresie, tj. zapewnienia, aby - w każdym przypadku, w którym zaistniały nieprawidłowości - Fundusz podjął stosowne działania. Działania te powinny zmierzać nie tylko do wnikliwego wyjaśnienia okoliczności zdarzenia oraz weryfikacji sposobu zapewnienia dostępu do świadczenia, ale także do zastosowania odpowiedzialności kontraktowej wobec podmiotu naruszającego umowę.

Na koniec, Ministerstwo Zdrowia zainicjowanie regularne spotkania z przedstawicielami samorządów medycznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego na temat bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet w kontekście szeroko pojętego dostępu do zabiegów przerywania ciąży.

Niezależnie od powyższego, planowane jest również podjęcie pogłębionych analiz i konsultacji w takich obszarach, jak:

- 1) gromadzenie danych na temat przypadków, w których w podmiocie leczniczym nie udzielono pacjentce świadczenia zdrowotnego ze względu na zastosowanie przez lekarza tzw. klauzuli sumienia i zastosowanych środków nadzoru;
- 2) zapewnienie faktycznego dostępu do omawianych świadczeń w sposób respektujący prawa pacjentek i zgodny z orzeczeniami oraz zaleceniami KMRE;
- 3) usprawnienie procedury realizacji prawa pacjenta do sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza, z których wynika brak możliwości dokonania legalnego zabiegu przerywania ciąży.

Konkludując, pragnę zapewnić Komitet, że nowy rząd polski przywiązuje ogromną wagę do swoich zobowiązań wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i jest w pełni przywiązany do wartości przez nią reprezentowanych. Zapewnienie praw pacjenta w zakresie dostępu do świadczeń zdrowotnych, w tym do procedury przerwania ciąży w przypadkach przewidzianych przez prawo, jak również wykonanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w omawianych sprawach są obecnie uznawane za priorytetowe przez Ministerstwo Zdrowia.

Rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu Ministrów o postępach w realizacji środków generalnych w niniejszych sprawach.

Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce oraz P. i S. p. Polsce – informacja o środkach generalnych, przekazana KMRE w dniu 28 lutego 2024 r.

W związku z procesem wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach *Tysiąc p. Polsce* (skarga nr 5410/03), *R.R. p. Polsce* (skarga nr 27617/04) oraz *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08) oraz moim pismem z dnia 22 stycznia 2024 r., pragnę przedstawić zaktualizowaną informację na temat wykonywania niniejszych wyroków.

W moim piśmie podkreślona została wola rządu zdecydowanego poszanowania oraz priorytetowego traktowania praw człowieka w swojej bieżącej działalności. Została też w nim zawarta informacja o działaniach, które będą sukcesywnie podejmowane w celu wykonania przedmiotowych wyroków, zaczynając od tych, których realizacja może zostać podjęta niezwłocznie. Zakłada się, że przyniosą one poprawę dostępności zabiegów przerwania ciąży, respektowanie praw pacjentek oraz obowiązków spoczywających na podmiotach leczniczych.

W związku z tym pragnę poinformować Komitet Ministrów, że w celu zapewnienia, aby na terenie każdego województwa pacjentki w sytuacjach przewidzianych w art. 4a ust.1 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerwania ciąży miały faktyczny dostęp do zabiegu przerwania ciąży, Minister Zdrowia, pismem z dnia 30 stycznia 2024 r., zobowiązała Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia do:

- 1) regularnego gromadzenia informacji o wykonaniu i rozliczeniu procedury przerywania ciąży przez świadczeniodawców w poszczególnych województwach i ustalenia, które szpitale w ogóle tego świadczenia nie wykonują;
- 2) każdorazowego zwracania się do takich świadczeniodawców o:
 - informację, czy w danym szpitalu miały miejsce przypadki, w których pacjentka zgłosiła się w celu uzyskania omawianego świadczenia i spotkała się z odmową jego wykonania,
 - wyjaśnienie przyczyn takiej odmowy oraz sposobu zapewnienia pacjentce realizacji jej prawa do tego świadczenia (a tym samym sposobu realizacji zobowiązania kontraktowego w tym zakresie), a w przypadku braku takich działań, wdrożenie stosownego postępowania wobec świadczeniodawcy.

Wskazane powyżej działania mają na celu zapewnienie aktywnego i realnego nadzoru nad realizacją kontraktów w omawianym zakresie. W każdym przypadku, w którym zaistniały nieprawidłowości Narodowy Fundusz Zdrowia będzie zobowiązany do podjęcia stosownych działań, zmierzających nie tylko do wnikliwego wyjaśnienia okoliczności zdarzenia oraz weryfikacji sposobu zapewnienia dostępu do świadczenia, ale także do zastosowania odpowiedzialności kontraktowej wobec podmiotu naruszającego umowę. Minister Zdrowia zwrócił się także do Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia o regularne informowanie o wynikach wspomnianych wyżej działań, w szczególności w zakresie zapewnienia pacjentkom pełnego dostępu do procedur przerwania ciąży na poziomie regionalnym, tj. we wszystkich województwach.

Dodatkowo, Minister Zdrowia zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego o informację na temat obecnie stosowanej procedury wystawiania przez prokuratora dokumentu stwierdzającego zaistnienie wysokiego prawdopodobieństwa, że ciąża jest wynikiem czynu zabronionego (tj. stwierdzającego okoliczność, o której mowa w art. 4a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r.) oraz działań, jakie musi podjąć kobieta w celu uzyskania takiego dokumentu. W swoim piśmie Minister Zdrowia zwrócił się również o analizę spraw i praktyki działania prokuratury w zakresie postępowań dotyczących pomocy w zakresie aborcji farmakologicznej oraz wszelkich wytycznych wydanych przez prokuraturę lub Ministra Sprawiedliwości dotyczących zalecanego postępowania prokuratorów w sprawach dot. „nakłaniania do aborcji”. Efekty tych analiz są oczekiwane.

Na koniec, pragnę poinformować, że Ministerstwo Zdrowia zainicjowało już regularne spotkania z przedstawicielami samorządów medycznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego na temat bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet w kontekście szeroko pojętego dostępu do zabiegów przerywania ciąży. Pierwsze takie spotkanie odbyło się w dniu 20 lutego 2024 r., a kolejne planowane jest na marzec.

Wałęsa p. Polsce – plan działań, przekazany KMRE w dniu 22 marca 2024 r.

Opis sprawy

Wałęsa p. Polsce, skarga nr. 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r., ostateczny w dniu 23 lutego 2024 r.

Sprawa dotyczyła prawa skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego oraz prawa do sprawiedliwego sądu.

W 2005 r., skarżący złożył pozew do sądu krajowego o ochronę dóbr osobistych. Pozew został skierowany przeciwko osobie, która twierdziła, że w okresie komunistycznym skarżący był tajnym współpracownikiem służb bezpieczeństwa. W wyroku z dnia 24 marca 2011 r., Sąd Apelacyjny w Gdańsku uznał, że doszło do naruszenia dóbr osobistych skarżącego. Nakazał pozwanemu opublikowanie przeprosin i oddał powództwo w zakresie dotyczącym roszczeń pieniężnych. W dniu 30 listopada 2011 r., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego.

W dniu 8 grudnia 2017 r., Sejm uchwalił nową ustawę o Sądzie Najwyższym, tworząc dwie nowe izby: Izbę Dyscyplinarną oraz Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Druga z izb stała się właściwa do rozpoznawania skarg nadzwyczajnych - nowego rodzaju środków zaskarżenia wnoszonych od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub wojskowego kończącego postępowanie. Uprawnionymi do wniesienia takiej skargi zostały określone organy, m.in. Prokurator Generalny. Ustawa o Sądzie Najwyższym z 2017 r. weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018 r.

W dniu 31 stycznia 2020 r., Prokurator Generalny wniósł skargę nadzwyczajną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 marca 2011 r. Powołując się na art. 89 ust. 1 i 2 w zw. z art. 115 ust. 1 i 1a ustawy z 2017 r., Prokurator Generalny uznał, że wniesienie skargi nadzwyczajnej jest konieczne dla zapewnienia przestrzegania zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP), a także dla ochrony wolności słowa i wolności prasy. W dniu 21 kwietnia 2021 r. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych uchyliła wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 marca 2011 r. i oddaliła apelację skarżącego od wyroku pierwszej instancji w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny uwzględnił jego powództwo.

Skarżący wskazał, że postępowanie władz polskich naruszyło jego prawa zawarte w Konwencji, w szczególności art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) z uwagi na rozpoznanie jego sprawy przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), a także art. 18 Konwencji (ograniczenie stosowania ograniczeń praw) poprzez wykorzystanie skargi nadzwyczajnej jako formy osobistej represji.

W wyroku z dnia 23 Listopada 2023 r., Trybunał jednogłośnie stwierdził, że miało miejsce naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z naruszeniem prawa do niezależnego i bezstronnego sądu, art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do zasady pewności prawa, a także naruszenie art. 8 Konwencji. Jednocześnie Trybunał uznał, że nie ma potrzeby badania dopuszczalności i zasadności skarg na podstawie art. 13 i art. 18 w związku z art. 6 i 8 Konwencji. Trybunał wydał wyrok pilotażowy wyrażając swoją opinię, że wyżej wymienione naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji miały swoje źródło we wzajemnie powiązanych problemach systemowych, związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem ustawodawstwa i praktyki krajowej. Trybunał stwierdził, że aby położyć kres systemowym naruszeniom art. 6 ust. 1 Konwencji, pozwane państwo musi zastosować m.in. odpowiednie środki legislacyjne w celu zapewnienia zgodności z wymogami „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” oraz z zasadą pewności prawa gwarantowaną przez ten przepis.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

W wyroku Sąd przyznał Skarżącemu 30 000 EUR w ramach zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe. Termin zapłaty ustalony został na 23 maja 2024 r.

Procedura wypłaty słusznego zadośćuczynienia jest w toku. Pełnomocnik Rządu zwrócił się do przedstawiciela wnioskodawcy o dostarczenie danych niezbędnych do dokonania płatności. Jak tylko pełnomocnik rządowy je otrzyma, słuszne zadośćuczynienie zostanie wypłacone.

II. Środki generalne

1. Źródła naruszeń

Wyrok w sprawie *Wałęsa p. Polsce* ma charakter pilotażowy i nawiązuje do wcześniejszych orzeczeń Trybunału, wydanych w sprawach dotyczących różnych aspektów praworzędności w Polsce.

Trybunał zauważył, że źródłem naruszeń Konwencji stwierdzonych w niniejszej sprawie był szereg problemów systemowych związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem ustawodawstwa i praktyki krajowej. W szczególności:

- a) wadliwa procedura powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ustalonym ustawą nowelizującą z 2017 r;
- b) wynikający z tej wadliwej procedury brak niezależności Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego;
- c) wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego lub sądu;
- d) wad postępowania nadzwyczajnego zainicjowanego skargą nadzwyczajną;
- e) wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego do rozpoznawania skarg nadzwyczajnych.

W zakresie, w jakim sprawa dotyczy charakteru i organizacji Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, Trybunał odniósł się do sprawy *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce*, w której uznał, że Izba ta nie jest „sądem ustanowionym ustawą” w rozumieniu Konwencji i stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1. W niniejszej sprawie Trybunał wskazał, że Izba składa się wyłącznie z sędziów powołanych w trybie, który został już zakwestionowany. Polska powinna zatem podjąć odpowiednie środki legislacyjne w celu zapewnienia, że organ ten spełnia wymogi „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” zgodnie z Konwencją i orzecznictwem Trybunału. Jest to kluczowy element, biorąc pod uwagę pozycję Sądu Najwyższego w polskim sądownictwie oraz szerokie uprawnienia Izby wynikające z ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r., w tym jej uprawnienia do rozstrzygania wszelkich wniosków zarzucających brak niezawisłości sędziego lub sądu. Zalecenia te powinny zostać wdrożone w szczególności poprzez:

- (i) przywrócenie niezależności Krajowej Radzie Sądownictwa poprzez wprowadzenie przepisów gwarantujących polskiemu sądownictwu prawo wyboru sędziowskich członków Krajowej Rady Sądownictwa;
- (ii) zajęcie się statusem wszystkich sędziów powołanych w postępowaniach z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ustalonym ustawą nowelizującą z 2017 r. oraz orzeczeniami wydanymi z ich udziałem;
- (iii) zapewnienie skutecznej kontroli sądowej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa, proponujących Prezydentowi RP nominacje sędziowskie, w tym nominacje do Sądu Najwyższego.

W zakresie, w jakim sprawa dotyczy procedury wszczętej skargą nadzwyczajną, należy przyjąć odpowiednie środki prawne w celu zapewnienia, że niedociągnięcia takiego nadzwyczajnego środka zostaną wyeliminowane, naprawione lub usunięte. Takie działania są wymagane w szczególności w odniesieniu do przepisów, które:

- (i) pozostawienie organom nieograniczonej swobody w interpretacji podstaw skargi nadzwyczajnej;
- (ii) umożliwienia organom stosowania tego nadzwyczajnego środka w praktyce jako „ukrytego zwyczajnego środka odwoławczego” i umożliwienia organowi orzekającemu dokonania nowej oceny sprawy, w tym również nowej oceny stanu faktycznego;
- (iii) przyznanie Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Obywatelskich wyjątkowo długich terminów na wniesienie skargi nadzwyczajnej, w tym w sprawach zakończonych przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r.
- (iv) wprowadzenie zabezpieczeń przed nadużyciami proceduralnymi w ramach nadzwyczajnego postępowania odwoławczego w celu wykluczenia instrumentalizacji tej procedury do celów politycznych.

2. Rozpowszechnienie i tłumaczenie wyroku

Wyrok w sprawie *Wałęsa p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Tłumaczenie będzie wkrótce dostępne w bazie HUDOC. Dodatkowo informacja o wyroku w niniejszej sprawie została opublikowana w dziale aktualności (dotyczącym praw człowieka i EKPC) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd w pełni akceptuje wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących praworządności, w tym wyrok w sprawie *Wałęsa p. Polsce* oraz deklaruje wolę i determinację ich pełnego wdrożenia.

Rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu Ministrów o wdrożeniu środków indywidualnych i generalnych w przedmiotowej sprawie w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Wyszyński p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania, przekazany KMRE w dniu 2 kwietnia 2024 r.

Opis sprawy

Wyszyński p. Polsce, skarga nr 66/12, wyrok z dnia 24 marca 2022 r., ostateczny w dniu 24 czerwca 2022 r., następnie sprostowany wyrokiem z dnia 11 maja 2023 r., ostatecznym w dniu 25 września 2023 r.

Sprawa dotyczy problemu ochrony własności w odniesieniu do odmowy zasądzenia odszkodowania za korzystanie z nieruchomości skarżącego bez ważnego tytułu prawnego. W stosunku do lokatora zamieszkującego w nieruchomości skarżącego został wydany wyrok eksmisyjny. Mimo to lokal socjalny nie został zapewniony przez gminę. W konsekwencji, lokator nadal zajmował nieruchomość skarżącego. Skarżący wyczerpał krajowe środki odwoławcze, wnosząc pozew o odszkodowanie przeciwko gminie, która nie zapewniła mu lokalu socjalnego. Roszczenie zostało ostatecznie oddalone przez sądy z powodu rzekomego braku wykazania istnienia szkody, w szczególności możliwości ponownego wynajęcia niewyremontowanego lokalu na rynku nieruchomości.

Zaistnienie ingerencji w prawo skarżącego do korzystania z nieruchomości nie było kwestionowane w toku postępowania przed Trybunałem. Co więcej, Trybunał potwierdził, że roszczenie odszkodowawcze przeciwko gminie na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy z 2001 r. o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy, w odesłaniu do art. 417 Kodeksu cywilnego, jest skutecznym środkiem ochrony prawnej, ponieważ umożliwia właścicielom lokali uzyskanie odszkodowania za straty poniesione w związku z zaniechaniem przez władze gminy zapewnienia lokatorom lokali socjalnych. W rezultacie, Trybunał stwierdził, że ingerencja w prawo własności skarżącego była zgodna z odpowiednimi przepisami prawa krajowego oraz realizowała uzasadniony cel, a mianowicie ochronę interesu publicznego i zapobieganie bezdomności.

Niemniej jednak, Trybunał nie zgodził się z poglądem rządu, że ingerencja ta miała charakter proporcjonalny. Trybunał był zdania, że wymogi nałożone na skarżącego przez sądy krajowe, w szczególności udowodnienie, że rzeczywiście wyremontuje mieszkanie i wynajmie je po remoncie oraz konieczność oszacowania długości prac remontowych, były w rzeczywistości bardzo trudne do spełnienia.

Ich nałożenie stanowiło zatem nadmierny ciężar, który doprowadził do arbitralnego oddalenia powództwa skarżącego o odszkodowanie. Trybunał zauważył, że wymogi te pozbawiły go prawa do uzyskania odszkodowania za poniesioną szkodę, a zarzucanej ingerencji nie można uznać za zachowującą „właściwą równowagę” między zastosowanymi środkami a celami, które miały zostać osiągnięte. W konsekwencji, Trybunał stwierdził naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

Z uwagi na śmierć skarżącego, sąd skorygował swoje wcześniejsze orzeczenie i wyrokiem z dnia 11 maja 2023 r. orzekł, że kwoty pierwotnie zasądzone na rzecz zmarłego skarżącego, w rezultacie, powinny zostać wypłacone jego synowi.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
14 600 EUR	-	5 720 EUR	20 320 EUR
Termin płatności: 25/12/2023			Wypłacono: 15/11/2023

2. Środki indywidualne

Synowi skarżącego nie przysługują żadne dodatkowe krajowe środki odwoławcze w odniesieniu do roszczeń jego ojca, oddalonych przez sądy krajowe. Kwoty zasądzone przez Trybunał mają na celu naprawienie szkody majątkowej, a także zwrot poniesionych kosztów i wydatków. W orzecznictwie

Trybunału nie ma wymogu wznowienia krajowego postępowania cywilnego w wyniku wyroku Trybunału, podczas gdy stwierdzono naruszenia Konwencji lub Protokołów dodatkowych.

W dniu 22 czerwca 2012 r. najemca skarżącego otrzymał lokal socjalny i wyprowadził się z nieruchomości.

W tych okolicznościach oraz w świetle wypłaty słusznego zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał dalsze indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Prawo

Trybunał zauważył, że wymogi nałożone na skarżącego przez sądy krajowe w toku postępowania odszkodowawczego zasadniczo pozbawiły go prawa do uzyskania odszkodowania za poniesioną szkodę. W konsekwencji sądy krajowe nie zachowały „właściwej równowagi” między zastosowanymi środkami a celami, które miały zostać osiągnięte.

Trybunał nie kwestionuje jednak żadnych stosownych przepisów krajowych - ani art. 18 ust. 5 ustawy z 2001 r. o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy, ani art. 417 kodeksu cywilnego, które stanowią podstawę prawną do odszkodowania przeciwko gminie za straty poniesione w związku z niedostarczeniem lokatorom lokalu socjalnego przez władze lokalne. Skuteczność tych środków prawnych nie była kwestionowana przez Trybunał.

W konsekwencji wydaje się, że w okolicznościach sprawy naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji wynikało ze sposobu rozumienia i stosowania przepisów prawa przez sądy krajowe, a nie z ich treści normatywnej. To interpretacja prawa była niezgodna ze standardami Konwencji, a nie samo prawo.

W rezultacie, żadne środki legislacyjne nie wydają się konieczne do wykonania niniejszego wyroku, dlatego tłumaczenie i rozpowszechnianie wyroku Trybunału należy uznać za wystarczające do wdrożenia środków generalnych.

2. Publikacja i rozpowszechnianie wyroku Trybunału

Należy zaznaczyć, że oba wyroki (pierwszy i jego późniejsze sprostowanie) zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane w języku angielskim i polskim na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości www.gov.pl/sprawiedliwosc w zakładce poświęconej orzecnictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Informacja o wyroku została również zamieszczona w zakładce „Aktualności”. Co więcej, polskie tłumaczenie oryginału wyroku zostało udostępnione w bazie danych HUDOC.

W dniu 3 lipca 2023 r. Ministerstwo Sprawiedliwości skierowało pisma do Prezesa Sądu Rejonowego Poznań Grunwald i Jeżyce oraz Prezesa Sądu Okręgowego w Poznaniu - sądów, które wydały wyroki krajowe w przedmiotowej sprawie. Zostali oni poinformowani o treści wyroku Trybunału oraz o wyroku uchylającym pierwotne orzeczenie. Do pism dołączono skróconą informację o standardach orzeczniczych Trybunału w podobnych sprawach. Następnie podobne pisma zostały wysłane do prezesów pozostałych sądów okręgowych z prośbą o ich rozpowszechnienie wśród sędziów tych sądów, a także wśród sędziów sądów podległych.

Informacja o wyroku została również przesłana do sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach cywilnych. Ich zadaniem jest rozpowszechnienie informacji o wyroku wśród innych sędziów.

Do dnia 19 lutego 2024 r. rząd otrzymał potwierdzenie, że wyrok Trybunału został rozpowszechniony we wszystkich 47 okręgach sądowych.

3. Szkolenia i środki edukacyjne

W 2023 r. Centrum Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury zorganizowało kurs „Prawo lokalowe ze szczególnym uwzględnieniem problematyki najmu lokali”. Szkolenie skierowane było do sędziów, asesorów sądowych orzekających w wydziałach cywilnych oraz asystentów sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorów i

asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami cywilnymi. Kurs odbywał się w formie wykładu, seminarium i warsztatów (łącznie 5 edycji) prowadzonych przez wykładowcę - sędziego wizytatora Sądu Okręgowego w Katowicach. Jego zakres obejmował przepisy ustawy z 2001 r. o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy („ustawa z 2001 r.”) w powiązaniu z innymi regulacjami dotyczącymi praw do lokali, tj. kodeksem cywilnym, ustawą o własności lokali, ustawą Prawo spółdzielcze, ustawą o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego i Deweloperskim Funduszu Gwarancyjnym, ustawami dotyczącymi służb mundurowych, a także innymi przepisami specjalistycznymi.

Szczegółowo przedstawiono praktykę orzecznictwa polskiego i europejskiego w zakresie „prawa do mieszkania” jako jednego z praw podstawowych. Omawiano i porównywano takie tytuły prawne do lokalu jak najem, najem instytucjonalny, najem okazjonalny, najem lokali socjalnych oraz najem tymczasowych pomieszczeń. Podczas wykładów i seminariów zaprezentowano zarówno orzecznictwo sądów polskich (Sądu Najwyższego, Sądów Apelacyjnych, Sądów Okręgowych, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Wojewódzkich Sądów Administracyjnych), jak i orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie prawa do poszanowania życia prywatnego, zakazu dyskryminacji i ochrony własności. Omówiono kształtowanie stosunku najmu zgodnie z przepisami ustawy z 2001 r., kodeksu cywilnego oraz ochronę praw najemców lokali służących zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych (w tym pojęcie i orzecznictwo wstąpienia w istniejący stosunek najmu oraz prawa i obowiązki właścicieli lokali mieszkalnych i najemców).

Wykładowca przedstawił istotne stanowiska doktryny i orzecznictwa, w tym sposoby i formy rozwiązania umowy najmu na podstawie przepisów ustawy z 2001 r., Kodeksu cywilnego oraz ustawy o własności lokali. W trakcie szkolenia przedstawione zostały różne aspekty obowiązków stron po rozwiązaniu umowy najmu, zwrot ruchomości, dobrowolne wydanie rzeczy/lokalu, skutki nieopóźnienia lokalu i niewydania go właścicielowi, roszczenia o wynagrodzenie (lub odszkodowanie) za bezumowne korzystanie z lokalu. W trakcie szkolenia poruszono również takie zagadnienia jak orzecznictwo w sprawach o eksmisję, prawo do lokalu socjalnego i pozycja gminy w tym procesie (jako szczególny rodzaj interwencji sądowej z art. 15 ust. 2 ustawy z 2001 r.), a także ciężar dowodu i prawo do odszkodowania od gminy za niedostarczenie lokalu socjalnego (zastosowanie art. 18 ust. 5 ustawy z 2001 r. wraz z konkretnymi przykładami). Odniesiono się do Konwencji, w szczególności art. 8, jak również art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

W 2024 r. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury planuje zorganizować kolejne szkolenie „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich”. Jest ono zaplanowane na wrzesień 2024 roku. Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Dyrektora Krajowej Szkoły o uwzględnienie tematyki standardów konwencyjnych wynikających z wyroku w sprawie *Wyszyński p. Polsce*. Jednocześnie wskazano na potrzebę wypuklenia tych zagadnień w programie dla aplikantów Krajowej Szkoły.

4. Orzecznictwo polskich sądów

Z danych zgromadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w licznych orzecznictwie sądów rejonowych i okręgowych roszczenie o odszkodowanie od gminy za niedostarczenie lokalu socjalnego okazało się skutecznym środkiem krajowym. W sprawach, w których roszczenie powoda przekraczało kwotę 100 tys. zł, sądy rejonowe działały jako sądy pierwszej instancji, natomiast w pozostałych sprawach wydawały orzeczenia na skutek apelacji. W części spraw od orzeczeń sądów pierwszej instancji nie wniesiono środków odwoławczych, w związku z czym stały się one prawomocne. W ponad 100 sprawach rozstrzygniętych w okresie ostatnich 5 lat orzeczenie było korzystne dla powoda dochodzącego zadośćuczynienia. W związku z tym, odmowa przyznania ochrony skarżącemu w okolicznościach niniejszej sprawy powinna być, zdaniem rządu, traktowana jako wyjątkowe uchybienie wymiaru sprawiedliwości, a nie jako przykład ilustrujący.

W tych okolicznościach dalsze środki generalne nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd jest zdania, że nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a przyjęte środki o charakterze generalnym opisane powyżej, będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Xero Flor p. Polsce – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 20 marca 2024 r.

W nawiązaniu do procesu wykonywania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18) i decyzji Komitetu Ministrów z dnia 7 grudnia 2023 r., pragnę przekazać następujące informacje.

Przed wszystkim pragnę podkreślić, że rząd w pełni akceptuje wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach przeciwko Polsce dotyczących praworządności, w tym wyroki w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce*. W związku z tym rząd deklaruje wolę i determinację ich pełnej realizacji.

Polska zawsze pozostaje otwarta na konstruktywny dialog z Radą Europy w odniesieniu do systemu ustanowionego Konwencją oraz praworządności. Zgodnie z decyzją Komitetu z dnia 7 grudnia 2023 r., nowy rząd polski zaangażował się w konsultacje na wysokim szczeblu z Sekretariatem [Rady Europy] w celu znalezienia możliwych rozwiązań na rzecz wykonania niniejszego wyroku. W dniu 27 lutego 2024 r. Minister Sprawiedliwości. Wspólnie z Sekretarzem i Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych spotkali się w Warszawie z Dyrektorem Generalnym do spraw Praw Człowieka i Rządów Prawa, Sekretarzem Komisji Weneckiej oraz przedstawicielami Departamentu Wykonywania Wyroków [Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Sekretariacie Rady Europy] w celu dyskusji na temat wykonywania spraw dotyczących praworządności w Polsce.

Należy podkreślić, że od pierwszego dnia kadencji nowego rządu prowadzone są szeroko zakrojone prace analityczne i koncepcyjne, których celem jest wypracowanie rozwiązań prowadzących do przywrócenia praworządności i ładu konstytucyjnego w Polsce. Na mocy Zarządzenia nr 652 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2023 r. powołany został Międzyresortowy Zespół do Spraw Przywrócenia Praworządności i Ładu Konstytucyjnego. Jego głównym zadaniem jest koordynacja działań Rządu, prace analityczne oraz przedkładanie propozycji legislacyjnych dotyczących przywrócenia praworządności, a także nadzór nad tym procesem. W pracach Zespołu uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar objęty pracami Zespołu, ale także eksperci oraz przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów współdziałających na rzecz przywrócenia stanu praworządności. Posiedzenia Zespołu odbywają się cyklicznie.

Niemniej jednak wymaga zaznaczenia, że opracowanie i wdrożenie regulacji mających na celu przywrócenie systemowej roli Trybunału Konstytucyjnego, w szczególności poprzez rzeczywiste uniezależnienie go od władzy ustawodawczej i wykonawczej (w szczególności od czynnika politycznego), wymaga licznych przedsięwzięć prawnych. Te działania zostaną rozpoczęte niezwłocznie, również mając na względzie fakt, że sytuacja w Trybunale Konstytucyjnym jest przedmiotem postępowań nie tylko przed Komitetem Ministrów, ale także przed Komisją Europejską.

W konsekwencji, w dniu 4 marca 2024 r. Minister Sprawiedliwości przedstawił „pakiet rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny”, na który składają się:

- przyjęcie uchwały Sejmu RP w sprawie statusu Trybunału Konstytucyjnego,
- przygotowanie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i przepisów wprowadzających tę ustawę,
- ewentualne zmiany w Konstytucji RP.

Zgodnie z powyższym, w dniu 6 marca 2024 r. Sejm Rzeczypospolitej Polski przyjął uchwałę mającą na celu wyeliminowanie efektów kryzysu konstytucjonalnego w latach 2015-2023 w odniesieniu do aktywności Trybunału Konstytucyjnego. W przyjętym dokumencie stwierdzono, że uchwały Sejmu w sprawie wyboru sędziów: Bronisław Sitek, Andrzej Sokala, Henryk Cioch, Lech Morawski, Mariusz Muszyński, Justyn Piskorski oraz Jarosław Wyrembak, podjęte w latach 2015-2018, jak również uchwały stwierdzające, że deklaracja o braku mocy prawnej uchwał o wyborze Romana Hausera, Krzysztofa Ślebzaka oraz Andrzeja Jakubeckiego, przyjęta w 2015 r., zostały wydane z „rażącym naruszeniem prawa, w tym Konstytucji RP oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a tym samym są pozbawione mocy prawnej i nie wywołują przewidzianych w nich skutków prawnych”. W efekcie Sejm uznał, że Mariusz Muszyński, Justyn Piskorski i Jarosław Wyrembak nie są sędziami Trybunału Konstytucyjnego i w związku z tym liczne wyroki Trybunału Konstytucyjnego zawierają wady prawne.

Sejm stwierdził także, że „stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego jest zajmowane przez osobę nieuprawnioną do wykonywania przedmiotowej funkcji. Zadeklarowano, że wybór Julii Przyłębskiej (którego prawidłowość była wielokrotnie kwestionowana), został dokonany bez uzyskania prawnie wymaganej uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Sejm wskazał również, że w świetle ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, kadencja prezesa Trybunału Konstytucyjnego wygasa w dniu 21 grudnia 2022 r. „W konsekwencji wszystkie decyzje proceduralne dotyczące zarządzania Trybunałem Konstytucyjnym, w szczególności wyznaczania składów orzekających, podejmowane przez Julię Przyłębską, mogą zostać zakwestionowane”.

Sejm wskazał również, że zgodnie z opinią Komisji Europejskiej, Trybunał Konstytucyjny „nie spełnia standardów niezależnego sądu w rozumieniu art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej”. Uchwała stwierdza ponadto, że „naruszenia Konstytucji i prawa w działalności Trybunału Konstytucyjnego osiągnęły skalę uniemożliwiającą temu organowi wykonywanie jego ustrojowych zadań w zakresie kontroli konstytucyjności prawa, w tym ochrony praw człowieka i obywatela”.

Sejm wyraził opinię, że niezdolność obecnie funkcjonującego organu do wykonywania zadań Trybunału Konstytucyjnego, określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP, wymaga ponownej kreacji tego organu sądowego, zgodnie z zasadami konstytucyjnymi i z uwzględnieniem perspektyw wszystkich interesariuszy politycznych. Sędziowie odnowionego Trybunału Konstytucyjnego powinni być wybierani z udziałem opozycji. Wybór nowych członków Trybunału powinien być rozłożony w czasie, aby potwierdzić wolę jego ponownego ukształtowania, niezależnie od aktualnego układu sił w parlamencie. Sejm uznał również, że uznawanie i wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego naruszających prawo może być uznane za naruszenie zasady legalizmu. Sejm zaapelował do sędziów Trybunału Konstytucyjnego „aby podali się do dymisji i w ten sposób włączyli się w proces demokratycznych przemian”.

W odniesieniu do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i przepisów wprowadzających tę ustawę, idea powstania tych projektów ustaw narodziła się po konferencji naukowej pt. „Jak przywrócić państwo prawa?”, zorganizowanej w dniach 14 i 15 stycznia 2019 r. przez forum Idei Fundacji im. Stefana Batorego. Od tego czasu Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji prowadził i koordynował prace nad powstaniem nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Projekt uzyskał poparcie 48 organizacji społecznych, m.in. Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia, Stowarzyszenia Sędziów Themis, Stowarzyszenia Prokuratorów Lex Super Omnia, Fundacji Wolne Sądy, Akcji Demokracji i Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska.

Wymienione wyżej projekty ustaw to wynik kilkuletnich prac grona prawników i specjalistów z zakresu prawa konstytucyjnego, teorii i filozofii prawa, prawa międzynarodowego, prawa cywilnego czy praw człowieka oraz organizacji i stowarzyszeń prawniczych, zaangażowanych w obronę praworządności. Poszczególne rozwiązania normatywne proponowane w projekcie były przedmiotem konferencji naukowych oraz cyklu debat organizowanych przez środowisko konstytucjonalistów pod auspicjami Uniwersytetu Jagiellońskiego. Liczne uwagi zgłoszone w toku konsultacji publicznych wpłynęły na ostateczny kształt projektu.

Zgodnie z tymi projektami, obowiązki Prezesa Trybunału Konstytucyjnego przejmie sędzia z najdłuższym stażem orzeczniczym. Następnie, w terminie 3 miesięcy, Zgromadzenie Ogólne Trybunału Konstytucyjnego przedstawi Prezydentowi RP kandydatów na to stanowisko, na podstawie odrębnej uchwały (do akceptacji potrzeba będzie 10 głosów). Projekt przewiduje, że kadencja Prezesa Trybunału Konstytucyjnego trwać będzie trzy lata i będzie mogła być sprawowana przez tę samą osobę nie dłużej niż przez dwie kadencje.

Zgodnie z projektowanymi przepisami, za osobę nieuprawnioną do orzekania uważana będzie osoba powołana na stanowisko sędziego TK z naruszeniem ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym oraz wyroków Trybunału Konstytucyjnego o sygn. K 34/15 i K 35/15, a także osobę powołaną na jej miejsce (tzw. dublerów i następców dublerów). Nieprawidłowo wybrani sędziowie nie będą mogli orzekać i ustępują miejsca prawidłowo wybranym sędziom Trybunału Konstytucyjnego. Dodatkowo orzeczenia Trybunału wydane z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania zostaną uznane za nieważne i pozbawione skutków prawnych (przewidzianych w art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP). W konsekwencji powstanie obowiązek powtórzenia wszystkich postępowań sądowych, w których brały udział osoby nieuprawnione do orzekania.

W odniesieniu do skarg konstytucyjnych i pytań prawnych, nieważność wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie będzie pociągała za sobą skutków dla ważności rozstrzygnięć w sprawach indywidualnych. Chodzi o sytuacje, kiedy po wyroku Trybunału Konstytucyjnego, wydanym z udziałem osoby nieuprawnionej do orzekania, wznowiono postępowanie sądowe lub wydano wyrok lub decyzję administracyjną w sprawie indywidualnej.

Dodatkowo, jako część procesu przywracania praworządności i właściwej pozycji Trybunału Konstytucyjnego w krajowym porządku prawnym, zaproponowane zostały także zmiany do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ich celem jest wprowadzenie nowych zabezpieczeń, które dadzą gwarancje niezależności i bezstronności Trybunałowi teraz i w przyszłości. Jest szczególnie istotne, by zabezpieczyć sędziów i odseparować ich od politycznego wpływu. Proponowane zmiany dotyczą przepisów art. 193 i 194 Konstytucji RP, czyli funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego.

W odniesieniu do wyroków Trybunału konstytucyjnego, w przypadku wydania wyroku z udziałem nieuprawnionej osoby, następująca adnotacja jest dodawana w trakcie jego ogłaszania: „Zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w następujących sprawach: *Xero Flor p. Polsce*, z dnia 7 maja 2021 r., skarga nr 4907/18, *Wałęsa p. Polsce*, z dnia 23 listopada 2023 r., skarga nr 50849/21, *M.L. p. Polsce*, z dnia 14 grudnia 2023 r., skarga nr 40119/21, Trybunał Konstytucyjny pozbawiony jest przymiotu sądu ustanowionego ustawą gdy w jego składzie zasiada osoba nieuprawniona. Zgodnie z tymi orzeczeniami, publikowany właśnie wyrok został wydany w składzie ukształtowanym z naruszeniem fundamentalnych zasad odnoszących się do wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego, a tym samym – z naruszeniem istoty prawa do sądu ustanowionego ustawą”.

Na koniec podkreślenia wymaga, że procesy implementowania wyroków ETPC w polskich sprawach dotyczących praworządności są blisko ze sobą powiązane, ponieważ obejmują one kompleksowe reformy, które zajmą się funkcjonowaniem Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz postępowań dyscyplinarnych przeciwko sędziom.

Rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu o postępach we wskazanym wyżej zakresie.

Xero Flor p. Polsce – informacja o środkach związanych z wykonaniem wyroku, przekazana KMRE w dniu 27 czerwca 2024 r.

Informacje ogólne

W nawiązaniu do procesu wykonywania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18) i jego włączenie do agendy posiedzenia KM-DH [Komitetu Ministrów w formacie do spraw praw człowieka] zaplanowanych na 17-19 września 2024 r. pragnę przekazać następujące informacje.

Rząd w pełni podtrzymuje swoje poglądy wyrażone w piśmie z 20 marca 2024 r., i pragnie podkreślić, że w pełni akceptuje wyroki wydane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach przeciwko Polsce, dotyczących praworządności, w tym wyroku w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce*. W związku z tym rząd zadeklarował wolę oraz determinację aby w pełni je wykonać.

W związku z tym, należy zauważyć, że czynności podjęte aby wykonać wszystkie wyroki ETPC w tzw. sprawach dotyczących praworządności mają charakter fragmentaryczny i stanowią wyłącznie wstęp do zaplanowanych czynności skierowanych na kompleksową reformę systemu wymiaru sprawiedliwości. Procesy implementowania wyroków ETPC w sprawach dotyczących praworządności są blisko ze sobą powiązane, ponieważ obejmują one kompleksowe reformy, które zajmą się funkcjonowaniem Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz postępowań dyscyplinarnych przeciwko sędziom.

Na wstępie, rząd chciałby podsumować podjęte przedsięwzięcia w celu wykonania ww. wyroku, które zostały szczegółowo opisane w piśmie z dnia 20 marca 2024 r.:

- 6 marca 2024 r. Sejm Rzeczypospolitej Polski przyjął uchwałę mającą na celu wyeliminowanie efektów kryzysu konstytucjonalnego w latach 2015-2023 w odniesieniu do aktywności Trybunału Konstytucyjnego. W przyjętym dokumencie stwierdzono, że uchwały Sejmu w sprawie wyboru sędziów: Bronisław Sitek, Andrzej Sokala, Henryk Cioch, Lech Morawski, Mariusz Muszyński, Justyn Piskorski oraz Jarosław Wyrembak, podjęte w latach 2015-2018, jak również uchwały stwierdzające, że deklaracja o braku mocy prawnej uchwał o wyborze Romana Hausera, Krzysztofa Ślebzaka oraz Andrzeja Jakubeckiego, przyjęta w 2015 r., zostały wydane z „rażącym naruszeniem prawa, w tym Konstytucji RP oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a tym samym są pozbawione mocy prawnej i nie wywołują przewidzianych w nich skutków prawnych”. W efekcie Sejm uznał, że Mariusz Muszyński, Justyn Piskorski i Jarosław Wyrembak nie są sędziami Trybunału Konstytucyjnego i w związku z tym liczne wyroki Trybunału Konstytucyjnego zawierają wady prawne.
- Sejm stwierdził także, że „stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego jest zajmowane przez osobę nieuprawnioną do wykonywania przedmiotowej funkcji. Zadeklarowano, że wybór Julii Przyłębskiej (którego prawidłowość była wielokrotnie kwestionowana), został dokonany bez uzyskania prawnie wymaganej uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Sejm wskazał również, że w świetle ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, kadencja prezesa Trybunału Konstytucyjnego wygasa w dniu 21 grudnia 2022 r. „W konsekwencji wszystkie decyzje proceduralne dotyczące zarządzania Trybunałem Konstytucyjnym, w szczególności wyznaczania składów orzekających, podejmowane przez Julię Przyłębską, mogą zostać zakwestionowane”.
- Sejm wskazał również, że zgodnie z opinią Komisji Europejskiej, Trybunał Konstytucyjny „nie spełnia standardów niezależnego sądu w rozumieniu art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej”. Uchwała stwierdza ponadto, że „naruszenia Konstytucji i prawa w działalności Trybunału Konstytucyjnego osiągnęły skalę uniemożliwiającą temu organowi wykonywanie jego ustrojowych zadań w zakresie kontroli konstytucyjności prawa, w tym ochrony praw człowieka i obywatela”. Sejm wyraził opinię, że niezdolność obecnie funkcjonującego organu do wykonywania zadań Trybunału Konstytucyjnego, określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP, wymaga ponownej kreacji tego organu sądowego, zgodnie z zasadami konstytucyjnymi i z uwzględnieniem perspektyw wszystkich interesariuszy politycznych. Sędziowie odnowionego Trybunału Konstytucyjnego powinni być wybierani z udziałem opozycji. Wybór nowych członków Trybunału powinien być rozłożony w czasie, aby potwierdzić wolę jego ponownego

ukształtowania, niezależnie od aktualnego układu sił w parlamencie. Sejm uznał również, że uznawanie i wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego naruszających prawo może być uznane za naruszenie zasady legalizmu. Sejm zaapelował do sędziów Trybunału Konstytucyjnego „aby podali się do dymisji i w ten sposób włączyli się w proces demokratycznych przemian”.

Ponadto, w dniu 6 marca 2024 r. do Sejmu RP wpłynęły projekty ustaw: o Trybunale Konstytucyjnym (projekt nr 253) oraz Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym (projekt nr 254). Oba ww. projekty po pierwszym czytaniu zostały skierowane do prac w komisjach, a w dniu 24 maja 2024 r. odbyło się ich wystąpienie publiczne. Zgodnie z ww. projektami ustaw obowiązki Prezesa Trybunału Konstytucyjnego przejmie sędzia z najdłuższym stażem orzeczniczym. Następnie, w terminie 3 miesięcy, Zgromadzenie Ogólne Trybunału Konstytucyjnego (tj. wszyscy orzekający w nim sędziowie) przedstawi Prezydentowi RP kandydatów na to stanowisko, na podstawie odrębnej uchwały Zgromadzenia Ogólnego Trybunału Konstytucyjnego (do akceptacji potrzeba będzie 10 głosów). Projekt przewiduje, że kadencja Prezesa Trybunału Konstytucyjnego trwać będzie trzy lata i może być sprawowana przez tę samą osobę nie dłużej niż przez dwie kadencje. Zgodnie z przepisami wprowadzającymi ustawę tzw. sędziowie dublerzy nie są uprawnieni do orzekania i ustępują miejsca prawidłowo wybranym sędziom Trybunału Konstytucyjnego. Dodatkowo orzeczenia Trybunału wydane z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania zostaną uznane za nieważne i pozbawione skutków prawnych przewidzianych w art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP. W konsekwencji powstanie obowiązek powtórzenia wszystkich postępowań sądowych, w których brały udział osoby nieuprawnione do orzekania.

Jednocześnie, trwają prace związane z senacką inicjatywą ustawodawczą dotyczącą ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (druk senacki nr 55), która zakłada zmiany dotyczące Trybunału Konstytucyjnego. W dniu 23 maja 2024 r. odbyło się jego pierwsze czytanie na posiedzeniu senackiej Komisji Ustawodawczej. Proponowane zmiany w Konstytucji mają na celu wprowadzenie nowych gwarancji, które zapewnią niezależność i bezstronność Trybunału obecnie i w przyszłości. Główną ideą tych propozycji jest ochrona sędziów i odseparowanie ich od wpływów politycznych. Proponowane zmiany dotyczą przepisów art. 193 i 194 Konstytucji RP, czyli funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego. Nowe brzmienie art. 193 podkreśli, że konieczność zwrócenia się do Trybunału z pytaniem prawnym może powstać tylko wtedy, gdy bezpośrednie stosowanie Konstytucji przewidziane w art. 8 jest niewystarczające. W konsekwencji poszerzy to margines oceny sądu niższej instancji przy stosowaniu przepisów konstytucyjnych. Proponowana zmiana przewiduje, że:

Art. 193. Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub inną ustawą, jeżeli od odpowiedzi na to pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem, a bezpośrednie stosowanie Konstytucji, o którym mowa w art. 8 ust. 2, jest niewystarczające do jej rozstrzygnięcia.

Jednocześnie nowe brzmienie art. 194 przyczyni się do lepszego rozdzielenia władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej oraz bardziej precyzyjnie określi kompetencje Prezesa i Wiceprezesów Trybunału.

Art. 194. 1. Trybunał Konstytucyjny składa się z 15 sędziów, wybieranych indywidualnie przez Sejm na 9-letnią kadencję spośród osób wyróżniających się wiedzą prawniczą. Ponowny wybór do Trybunału nie jest możliwy.

2. Na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego może być wybrana osoba, która sprawowała mandat posła na Sejm, była senatorem, była posłem do Parlamentu Europejskiego lub była członkiem Rady Ministrów, jeżeli od dnia wygaśnięcia mandatu lub od dnia zakończenia pełnienia funkcji w Radzie Ministrów upłynęły co najmniej 4 lata.

3. Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na okres 3 lat spośród dwóch kandydatów przedstawionych na każde z tych stanowisk przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Ponowne powołanie na stanowiska Prezesa i Wiceprezesa Trybunału jest możliwe tylko raz."

Z dniem wejścia w życie proponowanych zmian wygasną kadencje obecnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Sędziowie ci będą pełnić swoje funkcje do czasu wyboru ich następców, po czym przejdą w stan spoczynku.

Na koniec rząd pragnie ponownie wskazać, że wszystkie wyroki w sprawach dotyczących praworządności są dostępne w zakładce „aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, a informacje o nich zostały zawarte w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo, który jest wysyłany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej. Przedmiotowy wyrok został przetłumaczony na język polski oraz opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Załącznik C
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2024 r.

SPIS TREŚCI

Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 18 marca 2024 r.	3
Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 20 czerwca 2024 r.	9
Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 26 września 2024 r.	17
Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 16 grudnia 2024 r.	26

Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 18 marca 2024 r.

W dniu 18 marca 2024 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Zespół”), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

I. Wprowadzenie Przewodniczącej Zespołu

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) Pani Agnieszka Kozińska-Makowska przywitała gości i podziękowała za przybycie.

II. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika w przedmiocie wykonywania wyroków ETPC

– **informacja nt. ostatecznych danych statystycznych na koniec 2023 r.,**

Pełnomocnik Ministra poinformowała, że w 2023 r. odnotowano 1843 skargi przydzielone do rozpoznania składom orzekającym dot. Polski. Wskaźnik liczby skarg przeciwko Polsce w stosunku do liczby ludności wyniósł 0,5 (spadek z 0,57 w 2022 r.). Na koniec 2023 r. odnotowano 1650 spraw zawisłych przeciwko Polsce przed ETPC (w liczbach bezwzględnych 8 pozycja spośród Państw Członkowskich Rady Europy). W 2023 r. rządowi polskiemu zakomunikowano 421 skarg, wydano 33 wyroki (z tego w 31 stwierdzono naruszenie Konwencji). Odnotowano 28 decyzji zatwierdzających ugody oraz 22 decyzje zatwierdzające deklaracje jednostronne. Wydano 23 decyzje o niedopuszczalności skarg. Tym samym ETPC wydał 38 orzeczeń korzystnych dla rządu oraz 81 orzeczeń niekorzystnych. Liczba orzeczeń pozostających w nadzorze Komitetu Ministrów na koniec 2023 r. wyniosła 131 spraw. W 2023 r. Komitet uznał za wykonane orzeczenia w 50 sprawach.

– **informacja o sprawach zakomunikowanych Rządowi w I kwartale 2024 r.,**

Pełnomocnik odnotowała, że I kwartale 2024 r. ETPC zakomunikował Rządowi RP 48 skarg. W tym czasie nie zakomunikowano żadnych środków tymczasowych na podstawie art. 39 Regulaminu Trybunału.

Zakomunikowane sprawy dotyczyły głównie: problemu praworządności (zarzut naruszenia art. 6 § 1 Konwencji w związku ze składem Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, rozpoznającej sprawy dyscyplinarne osób należących do różnych korporacji prawniczych – 8 spraw), przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (29 spraw), praw osób tymczasowo aresztowanych (zarzut naruszenia art. 5 § 4 Konwencji w związku z brakiem obrońcy na posiedzeniu aresztowym - 1 sprawa), przewlekłością tymczasowego aresztu (5 spraw), praw oskarżonego, w tym niemożności przesłuchania świadka oskarżenia (zarzut naruszenia art. 6 § 3 lit. c Konwencji - 2 sprawy) Ponadto rząd odnotował pojedyncze sprawy dotyczące innych zagadnień, takich jak: funkcjonowanie tzw. ustawy „dezubekizacyjnej” (zarzut naruszenia art. 6 § 1 i art. 13 Konwencji - 1 sprawa), detencji psychiatrycznej (zarzut naruszenia art. 5 § 4 i art. 6 § 1 Konwencji - 1 sprawa), praktyki stosowania ustawy lustracyjnej (zarzut naruszenia art. 8 i 13 Konwencji - 1 sprawa).

Przewodnicząca Zespołu zauważyła, że liczba skarg zakomunikowanych nie oddaje bieżącego obciążenia Biura Pełnomocnika. Obecnie trwa proces weryfikacji stanowisk procesowych wysyłanych do Trybunału w ubiegłych latach m.in. w sprawach dotyczących kryzysu praworządności (120 spraw), kryzysu migracyjnego, praw cudzoziemców, praw osób LGBT oraz w innych sprawach, w których otwarte pozostają terminy procesowe. Pełnomocnik poinformowała, że dostrzegana jest konieczność weryfikacji stanowisk także w postępowaniach dot. funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie.

Pełnomocnik podziękowała Ministerstwu Sprawiedliwości oraz Straży Granicznej za już udzielone odpowiedzi i współdziałanie.

- **informacja o orzeczeniach wydanych przez ETPC w I kwartale 2024 r. oraz sprawach znajdujących się w procesie wykonywania.**

Pełnomocnik odnotowała, że na dzień 17 marca 2024 r. ETPC wydał 24 orzeczenia, w tym 10 wyroków oraz 14 decyzji. Wśród 10 wyroków wszystkie stwierdzały naruszenie co najmniej jednego postanowienia Konwencji. W tej grupie orzeczeń 7 wyroków dotyczyło przewlekłości postępowań, 1 wyrok - przewlekłego tymczasowego aresztu, 1 wyrok - naruszenia art. 8 Konwencji, 1 wyrok naruszenia art. 11 Konwencji. Spośród 14 decyzji wydanych przez ETPC 3 dotyczyły niedopuszczalności skargi, 11 skreślenia skargi z listy spraw (5 z uwagi na niepodtrzymanie skargi, 1 z powodu rozwiązana na poziomie krajowym, 5 w wyniku zatwierdzenia ugody lub deklaracji jednostronnej rządu). W wykonywaniu na dzień 17 marca 2024 r. pozostawało 139 orzeczeń w tym 119 wyroków i 20 decyzji o zatwierdzeniu ugód. Do 17 marca 2024 r. Komitet Ministrów Rady Europy zamknął nadzór nad 4 wyrokami i 2 decyzjami.

III. Informacja na temat ostatniego posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC (12-14.03.2024 r.) w sprawach polskich

Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC Pani Anita Janusz poinformowała, że agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów Rady Europy, jakie odbyło się w Strasburgu w dniach 12-14 marca 2024 r. pozostawały dwie grupy spraw: *M.K. i inni p. Polsce* (problem nieprzyjmowania wniosków o objęcie ochroną międzynarodową przez funkcjonariuszy Straży Granicznej) oraz *Tysiąc, R.R. i P. i S. p. Polsce* (problem dostępu do legalnych zabiegów przerywania ciąży). W obu grupach przyjęto decyzje, z tym, że w grupie *Tysiąc* po poddaniu spraw debacie, w której uczestniczył Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Pan Wojciech Konieczny.

Zastępca Pełnomocnika poinformowała, że decyzji wydanej w grupie spraw *M.K. i inni p. Polsce* Komitet:

- odnotował wprowadzenie przez polskie władze specjalnego formularza w celu rozwiązania problemu błędnego rozumienia intencji cudzoziemców, dotyczących ubiegania się o ochronę międzynarodową; wezwał władze do przedstawienia informacji co do treści tegoż formularza lub jego kopii, a także danych na temat jego praktycznego wykorzystania i stosowanych procedur;
- zasugerował przeprowadzenie analizy nowelizacji ustawy o cudzoziemcach oraz nowelizacji ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w 2021 r. oraz rozważenia rewizji tych nowelizacji, w celu urzeczywistnienia prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową,
- ponaglił władze RP do niezwłocznego przekazania informacji nt. sposobu stosowania od 2021 r. uprawnień Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców w zakresie pozostawienia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania oraz sposobu postępowania, gdy cudzoziemiec, który nielegalnie wjechał do Polski, wyrazi chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową,
- wezwał do przedstawienia danych statystycznych, dotyczących tego ile wniosków (przyjętych do rozpatrzenia lub pozostawionych bez rozpoznania), a także ile odmów wjazdu lub nakazów opuszczenia RP dotyczyło cudzoziemców przybywających z Białorusi; jak również ile osób zostało wydalonych na Białoruś na podstawie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 sierpnia 2021 r.,
- wezwał, aby władze przedstawiły informacje na temat środków mających zaradzić problemowi braku skutku zawieszającego odwołań od decyzji o odmowie wjazdu,
- zamknął nadzór nad wykonywaniem orzeczeń w czterech sprawach z tej grupy.

Z kolei w grupie spraw *Tysiąc, R.R. oraz P. i S.* Komitet:

- z zainteresowaniem przyjął informację o trwającym przygotowaniu wytycznych dla szpitali w sprawie dostępu do legalnej aborcji oraz związanej z tym informacji dla pacjentów, wzywając władze do niezwłocznego zakończenia tychże prac oraz przekazania informacji zwrotnej;

- wsparł zamiar przeanalizowania praktyki prokuratury w zakresie wydawania zaświadczeń niezbędnych do dokonania legalnej aborcji w przypadkach, gdy ciąża jest następstwem czynu zabronionego, jak również postępowań karnych, których przedmiotem jest pomoc w dokonaniu aborcji;
- wezwał władze do zbadania, w jaki sposób ofiary napaści na tle seksualnym są informowane przez prokuraturę i policję o ich prawie do ubiegania się o legalną aborcję, w sytuacji gdy ciąża jest wynikiem przestępstwa;
- odnotował zamiar wprowadzenia przez władze regularnego monitorowania dostępności aborcji na poziomie regionalnym celem zapewnienia, że szpitale wywiązują się ze swoich zobowiązań umownych;
- poparł inicjatywę regularnych spotkań z przedstawicielami zawodów medycznych oraz społeczeństwa obywatelskiego w przedmiocie bezpieczeństwa zdrowia kobiet w dostępie do aborcji;
- wskazał na konieczność prawnego rozwiązania problemu braku obowiązku kierowania pacjentów do alternatywnych świadczeniodawców w przypadku, gdy aborcja nie została wykonana ze względu na klauzulę sumienia, jak również usprawnienia funkcjonowania procedury sprzeciwu.

Zastępca Pełnomocnika poinformowała, że na czerwcowym posiedzeniu Komitetu badaniu będzie podlegało wykonanie wyroków sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce*.

IV. Informacja dotycząca projektowanej ustawy o wykonywaniu wyroków ETPC

Przewodnicząca Zespołu poinformowała o pracach nad ustawą o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Jest to część działań przewidzianych w Planie Działań na rzecz przywracania praworządności, przedstawionemu Radzie Unii Europejskiej przez Pana Ministra Adama Bodnara. Jednym z założeń tego planu jest ustanowienie instytucjonalnego systemu wykonywania wyroków i decyzji ETPC poprzez zdefiniowanie obowiązków poszczególnych organów władzy publicznej. Obecny algorytm wykonywania, obowiązki nałożone na poszczególne resorty i zasady współpracy przy wykonywaniu wyroków są ustalone w drodze zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z 2007 r., oraz poprzez stosowanie przyjętych praktyk. Ministerstwo Spraw Zagranicznych pracuje nad ustawą wspólnie z Ministerstwem Sprawiedliwości. Odbędzie się już pierwsze spotkanie w tej sprawie. Kolejne jest planowane na koniec marca.

V. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroku *Kuchta i Mętel p. Polsce* (skarga nr 76813/16).

Pełnomocnik przypomniała, że wyrok *ws. Kuchta i Mętel p. Polsce* dotyczył naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym i proceduralnym, wskutek nadużycia siły przez Policję podczas zatrzymania skarżących w lutym 2015 r., jak również nieskutecznego śledztwa o okolicznościach tego zdarzenia, zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądu krajowego w dniu 20 lipca 2016 r. Wyrok ten znajduje się we wzmocnionej procedurze wykonywania i będzie badany podczas czerwcowego posiedzenia Komitetu Ministrów. Pełnomocnik poprosiła właściwe jednostki o przedstawienie zaktualizowanej informacji w tej sprawie.

Pan Krzysztof Łaszkiwicz z Komendy Głównej Policji poinformował, że wyrok ten jest obecnie elementem szkoleń funkcjonariuszy. Zauważył, że ETPC nie negował samych procedur. Chodziło bardziej o sposób ich zastosowania oraz brak skutecznego śledztwa, dotyczącego wyjaśniania okoliczności zdarzenia. Stwierdził, iż działania powinny zostać ukierunkowane na lepszą "symbiozę dowodową pomiędzy Prokuraturą, Policją i sądami". Zauważył też, że gdyby funkcjonariusze w czasie zdarzenia posiadali kamery nasobne, to sprawa najprawdopodobniej nie trafiłaby do Strasburga. Dzisiaj sytuacja jest diametralnie inna. Dokonano zakupu bardzo dużej ilości sprzętu. Zabezpieczono środki finansowe na zakup kolejnych partii kamer nasobnych. Problemem jest brak na rynku urządzeń, które zapewniałyby bezpieczeństwo danych. Pan Łaszkiwicz poinformował, że

przyjęto "Plan wzmocnienia praw człowieka w policji na rok 2024". Wcześniej przyjmowano takie plany na okresy 3-letnie. Obecnie plan będzie aktualizowany i przyjmowany corocznie.

Pani Marta Krasuska z Komendy Głównej Policji poinformowała ponadto o zaplanowanym w Policji szkoleniu na rzecz przeciwdziałania zachowaniom mogących stanowić nieludzkie traktowanie. Intencją KGP jest zapobieganie naruszeniom praw człowieka poprzez przekazywanie stosownych informacji w trakcie wstępnych szkoleń zawodowych, a później na kursach specjalistycznych.

W odpowiedzi na wystąpienie Pana Krzysztofa Łaskiewicz, Pani prokurator Agnieszka Goździk z Prokuratury Krajowej zauważyła, że nie istnieje coś takiego jak "symbioza dowodowa". Poinformowała, że w następstwie wyroku Trybunału śledztwo zostało wznowione i przekazane do prowadzenia przez Prokuraturę Okręgową w Tarnowie. Wiele czynności procesowych zostało powtórzonych, ale świadkowie w większości nie pamiętali już zdarzeń sprzed kilku lat. Na koniec do skarżących skierowano zapytanie czy składają jeszcze jakieś wnioski dowodowe. Skarżący nie złożyli takich wniosków. Finalnie śledztwo zostało ponownie umorzone ze względu na brak danych dostatecznie wskazujących na popełnienie przestępstwa. Odnotowano, że w sprawie tej istnieją dwie przeciwstawne relacje (policjantów i skarżących). Przy czym uczestniczący w interwencji ratownicy medyczni i strażacy nie potwierdzili wersji Pana Kuchty i Pana Męta. Pani prokurator przyznała, że błędem było pozostawienie pierwotnego postępowania przygotowawczego w rękach jednostki policji, której to postępowanie dotyczyło. Taka praktyka była sprzeczna z wytycznymi wydanymi jeszcze przez Prokuratora Generalnego Andrzeja Seremeta. Postanowienie o umorzeniu ponownego śledztwa uprawomocniło się już w stosunku do jednego ze skarżących. Drugi skarżący dotychczas nie podjął korespondencji zawierającej przedmiotową informację.

Pani Anna Sporczyk-Popielarczyk z Ministerstwa Sprawiedliwości zauważyła, że wyrok *ws. Kuchta i Męta p. Polsce* jest omawiany na szkoleniach prokuratorskich i sędziowskich.

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroków w grupie spraw *Kurłowicz p. Polsce* (skarga nr 41029/06).

Przewodnicząca Zespołu przypomniała, że sprawy tej grupy dotyczą naruszeń prawa do wolności wypowiedzi (art. 10 Konwencji) w związku z skazaniem skarżących (politików, dziennikarzy lub redaktorów) za zniesławienie w różnych instancjach w latach 2002-2010. Grupa obecnie liczy 7 orzeczeń. Pełnomocnik poinformowała zebranych, że na początku 2024 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych poprosiło Ministerstwo Sprawiedliwości o zintensyfikowanie działań mających na celu wykonanie tej grupy wyroków, jako że najstarszy wyrok w tej grupie pozostaje w wykonywaniu ponad 13 lat. Komitet Ministrów zwraca szczególną uwagę na takie wyroki Trybunału, dążąc do jak najszybszego zamknięcia nadzoru nad ich wykonywaniem. Dotychczasowe działania władz polskich i przekazywane informacje zostały uznane za niewystarczające dla stwierdzenia, że Polska zadośćuczyniła obowiązkowi wynikającemu z art. 46 Konwencji.

Pani Anna Sporczyk-Popielarczyk z Ministerstwa Sprawiedliwości poinformowała o prowadzonych pracach koncepcyjnych dot. ewentualnego usunięcia art. 212 z Kodeksu karnego lub modyfikacji jego charakteru. Przy czym w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości powinno to zostać skorelowane z intensyfikacją ochrony dóbr osobistych (ścieżka cywilnoprawna). Niemniej w celu podjęcia prac musi się ukonstytuować Komisja Kodyfikacyjna Praw Karnego.

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroków w grupie spraw *Solska i Rybicka p. Polsce* (skargi nr 30491/17 i 31083/17)

Pełnomocnik Ministra przypomniała, że wyrok dotyczy naruszenia prawa skarżących do życia rodzinnego i prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z ekshumacją zwłok ich mężów zmarłych w katastrofie smoleńskiej, przeprowadzonych bez ich zgody oraz bez możliwości odwołania się od zarządzenia prokuratora. Na początku 2024 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych poprosiło Ministerstwo Sprawiedliwości o zintensyfikowanie działań mających na celu wykonanie wyroku, jako że od czerwca 2019 r. strona polska nie przedstawiła Komitetowi Ministrów żadnych informacji na temat postępów prac legislacyjnych. Dlatego konieczne będzie przekazanie ich w najbliższym czasie.

W odpowiedzi Pani Anna Sporczyk-Popielarczyk z Ministerstwa Sprawiedliwości poinformowała, że resort prowadzi prace analityczne, m.in. w zakresie nowelizacji art. 210 Kodeksu postępowania karnego. Podobnie jak w przypadku grupy spraw Kurłowicz konieczne będzie ukonstytuowanie się najpierw Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego.

Pani Agnieszka Goździk z Prokuratury Krajowej zauważyła, że w toku tych prac należy zastanowić się, czy wniesienie zażalenia na zarządzenie o ekshumacji powinno mieć charakter suspensywny. W niektórych wypadkach opóźnienia w przeprowadzeniu ekshumacji mogą zniweczyć jej wartość dowodową (rozkład tkanek).

VI. Pozostałe informacje i ogłoszenia

- **procedura wyboru kandydatów na sędziego ETPC,**

Przewodnicząca Zespołu poinformowała, że 13 marca 2024 r. Minister Spraw Zagranicznych powołał Zespół do spraw wyłonienia kandydatów z ramienia Rzeczypospolitej Polskiej na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Planowane jest opublikowanie ogłoszenia o naborze wniosków. Pełnomocnik Ministra poinformowała o nowych uregulowaniach dotyczących Zespołu, w szczególności jego składu oraz regulaminu procedowania.

- **propozycja przedkładania przez resorty informacji na temat działań podejmowanych przez nie w celu upowszechniania standardów Trybunału.**

Pełnomocnik Ministra zadeklarowała wolę powrotu do działań które miały miejsce przed kilkoma laty i polegały na prezentacji przez poszczególne resorty (w szczególności te, które nie mają wyroków w wykonywaniu), informacji jak w swoich instytucjach upowszechniają standardy Trybunału. Dlatego też Ministerstwo Spraw Zagranicznych będzie prosić je (z odpowiednim wyprzedzeniem) o przygotowanie krótkiej informacji.

Na tym posiedzeniu Zespołu zakończono.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 18 marca 2024 r.**

Przewodnicząca posiedzenia Zespołu, Pełnomocnik MSZ	Agnieszka Kozińska-Makowska
MSZ DPT	Anita Janusz , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Tomasz Tadla , Anita Łuczyńska
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Aleksandra Harazim , Departament Bezpieczeństwa Narodowego
Kancelaria Sejmu RP	Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Aneta Zradzińska , Departament Prawny
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkiewicz , Departament Prawny Michał Kobylński , Departament Prawny Kamil Zawadzki , Departament Prawny
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Aleksandra Suska-Mentel , Departament Międzynarodowych i Migracji Małgorzata Milewska , Departament Międzynarodowych i Migracji
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Ślusarczyk , Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministra ds. Równości	Anna Maria Siwierska , Departament Polityki Demograficznej, Ministerstwo Rodzinny, Pracy i Polityki Społecznej Paweł Kosmulski Departament Polityki Demograficznej, Ministerstwo Rodzinny, Pracy i Polityki Społecznej
Ministerstwo Sprawiedliwości	Anna Sporczyk-Popielarczyk , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Paweł Szponar , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Urszula Kaczorowska , Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Ministerstwo Zdrowia	Magdalena Bancarewicz , Departament Współpracy Międzynarodowej Ewelina Baka , Departament Współpracy Międzynarodowej
Naczelny Sąd Administracyjny	Adrianna Tarłowska , Kancelaria Prezesa NSA
Sąd Najwyższy	Arkadiusz Lach , Biuro Studiów i Analiz Agnieszka Kropczyńska , Biuro Studiów i Analiz Marcin Stębel , Biuro Studiów i Analiz
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło-Jarek , Biuro Orzecznictwa
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Adam Krzywoń , Zespół Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego
Komenda Główna Policji	Krzysztof Łaszkiwicz , Gabinet Komendanta Głównego Policji
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Katarzyna Grzelak-Bach , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz
Komenda Główna Straży Granicznej	Izabela Więsak , Zarząd ds. Cudzoziemców
Krajowa Rada Sądownictwa	Joanna Kołodziej-Michałowicz , członek Prezydium
Rządowe Centrum Legislacji	Natalia Cabaj , Departament Prawny i Kształcenia
Urząd do spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel , Biuro Szefa Urzędu

Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 20 czerwca 2024 r.

W dniu 20 czerwca 2024 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Zespół”), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

I. Wprowadzenie Przewodniczącej Zespołu

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) Pani Agnieszka Kozińska-Makowska przywitała gości, podziękowała za przybycie i zachęciła do aktywnego udziału w posiedzeniu.

II. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika w przedmiocie wykonywania wyroków ETPC

- informacja o sprawach zakomunikowanych Rządowi w II kwartale 2024 r.

Pełnomocnik Ministra poinformowała, że w II kwartale 2024 roku odnotowano komunikacje 17 skarg w 15 sprawach (3 skargi jednego skarżącego zostały połączone do wspólnego rozpoznania). Sprawy zakomunikowane w II kwartale 2024 roku dotyczyły następujących kwestii:

- kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią (zatrzymanie aktywisty za udzielanie pomocy migrantom, zarzut naruszenia art. 5 Konwencji) – 1 sprawa;
- kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią (rzekome „pushbacki” migrantów na granicy w 2022 r. w stanie faktycznym, w którym wcześniej stosowano *interim measure*) – 1 sprawa;
- stosowania ustawy dezubekizacyjnej (zarzut naruszenia prawa do poszanowania mienia w rozumieniu art. 1 Protokołu 1, a nie jak wcześniej – przewlekłości postępowania sądowego, w związku z odwołaniem się skarżących od decyzji zakładu emerytalnego obniżających świadczenia emerytalno-rentowe) – 6 spraw;
- prawa do godnej śmierci w kontekście leczenia dziecka skarżącego w terminalnym stadium raka (zarzut naruszenia art. 3 i 8 Konwencji, kwestie dotyczące statusu ofiary);
- braku zwolnienia z kosztów sądowych (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC) – 1 sprawa;
- kontroli osobistych w zakładach karnych (zarzut naruszenia art. 8 EKPC) – 3 sprawy;
- przewlekłego stosowania tymczasowego aresztowania (zarzut naruszenia art. 5 ust. 3 EKPC) – 3 sprawy;
- kontaktów ojca-cudzoziemca z dzieckiem (zarzut naruszenia art. 8 EKPC) – 1 sprawa.

- informacja o orzeczeniach wydanych przez ETPC w II kwartale 2024 r.

Pełnomocnik poinformowała zebranych, że w II kwartale 2024 r. wg stanu na dzień 19 czerwca 2024 r. ETPC wydał 31 orzeczenia, w tym 15 wyroków oraz 16 decyzji. Wśród 15 wyroków wszystkie stwierdzały naruszenie co najmniej 1 postanowienia Konwencji:

- 9 wyroków dotyczyło przewlekłości postępowań,
- 4 wyroki – przewlekłego tymczasowego aresztowania,
- 1 wyrok dotyczył naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym (zakaz nieludzkiego traktowania), naruszenia art. 4 Protokołu 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców), jak również naruszenia art. 13 Konwencji (brak skutecznego środka odwoławczego) w zw. z art. 3 oraz art. 4 Protokołu 4 do Konwencji z uwagi na uniemożliwienie przekroczenia granicy pomiędzy Polską, a Ukrainą oraz nieprzyjęcie wniosku o objęcie ochroną międzynarodową przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (*Sherov i inni*).
- 1 wyrok stwierdzał naruszenie art. 8, tj. prawa do poszanowania życia prywatnego, w kontekście dopuszczalności inwigilacji przez służby specjalne na gruncie tzw. ustawy antyterrorystycznej (*Pietrzak oraz Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*).

Z 16 decyzji wydanych przez ETPC 3 dotyczyły niedopuszczalności skargi, a 13 - skreślenia z listy (4 z uwagi na niepodtrzymywanie skargi, 9 z uwagi na zatwierdzenie ugody lub deklaracji jednostronnej).

- **informacja o sprawach pozostających w procesie wykonywania.**

Przewodnicząca Zespołu odnotowała, że według stanu na 20 czerwca 2024 r. w procesie wykonywania pozostaje 156 orzeczeń, nad którymi nadzór sprawuje Komitet Ministrów. Spośród tych 156 orzeczeń 19 to decyzje zatwierdzające ugody ze skarżącymi, których wykonanie wymaga jedynie wypłaty słusznego zadośćuczynienia. W II kwartale KMRE zamknął nadzór nad 1 wyrokiem (*Grobelny p. Polsce*) oraz 6 decyzjami.

III. Informacja o innych projektach i inicjatywach realizowanych w II kwartale 2024 r.

1) Wizyta Komisji Weneckiej.

Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC Pan Tomasz Tadla poinformował, że w dniach 25-26 kwietnia 2024 r. z wizytą w Warszawie przebywali przedstawiciele Komisji Weneckiej. W czasie wizyty spotkali się z reprezentantami Ministerstwa Sprawiedliwości, Kancelarii Prezydenta RP, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sejmu RP, Państwowej Komisji Wyborczej, Sądu Najwyższego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Krajowej Rady Sądownictwa. W zainteresowaniu Komisji Weneckiej pozostawały trzy aspekty nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, przyjętej w dniu 12 kwietnia 2024 r. przez Sejm, a obecnie rozpatrywanej przez Senat:

1. wygaszenie mandatu do zasiadania w Radzie 15 członków-sędziów wybranych przez Sejm na podstawie przepisów przyjętych w 2017 r.,
2. pozbawienie sędziów przedstawionych do nominacji przez KRS funkcjonującą w latach 2018-2024 biernego prawa wyborczego do następnej KRS, wyłonionej w wyniku nowelizacji przepisów,
3. zasad funkcjonowania przyszłej Rady Społecznej przy KRS.

W następstwie wizyty Komisja Wenecka sporządziła opinię w trybie pilnym, tak aby jej sugestie mogły zostać uwzględnione w czasie procedowania ustawy o KRS w Senacie. Zastępca Pełnomocnika poinformował, że Komisja nie oponowała koncepcji przerwania kadencji obecnych członków-sędziów KRS, wskazując, że nie mogą oni powoływać się na ochronę konstytucyjną, mając na uwadze fakt, że samo powołanie Rady w obecnym kształcie odbyło się z naruszeniem przepisów Konstytucji. Komisja wskazała natomiast, że pozbawienie wszystkich sędziów przedstawionych do nominacji w latach 2018-2023 biernego prawa wyborczego jest zbyt ogólnym kryterium i należałoby w tym zakresie wprowadzić stosowną korektę. Nadto należałoby lepiej zdefiniować kompetencje przyszłej Rady Społecznej przy KRS.

Zastępca Pełnomocnika zauważył, że propozycje Komisji Weneckiej zostały uwzględnione przez Senat, były poddane publicznej debacie, a obecnie oczekują na rozpoznanie przez Sejm.

2) Briefing Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości dot. przywracania praworządności.

Naczelnik Wydziału Postępowań Cywilnych i Administracyjnych Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ Pani Anita Łuczyńska poinformowała, że 29 maja 2024 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbył się briefing Ministra Spraw Zagranicznych - Pana Radosława Sikorskiego i Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego - Pana Adama Bodnara nt. przywracania praworządności i porządku konstytucyjnego w Polsce dla przedstawicieli Państw Członkowskich i Państw Obserwatorów Rady Europy oraz organizacji międzynarodowych mających swoje przedstawicielstwa w Warszawie.

Naczelnik Anita Łuczyńska poinformowała, że podczas spotkania Ministrowie podkreślili determinację Rządu RP na rzecz przywracania praworządności i porządku konstytucyjnego w Polsce, a także pełne zaangażowanie w przestrzeganie EKPC oraz wykonywanie wyroków Trybunału. Wskazali na szczególną rolę i znaczenie Rady Europy oraz jej organów w kształtowaniu europejskich standardów praw człowieka oraz jej 75-letnie doświadczenie i dorobek w tym

zakresie. Zgodnie przyznali, że systemowe odchodzenie od z trudem wypracowanych standardów praworządności i naruszenie przez poprzednie władze konstytucyjnej równowagi sił doprowadziły do szeregu wyroków przeciwko Polsce wydanych przez Trybunał. Ministrowie podkreślili, że Rząd RP zacieśnił współpracę z instytucjami Rady Europy oraz podjął intensywne działania na rzecz usunięcia braków systemowych, które były przyczyną naruszeń Konwencji, w tym w szczególności przywrócenia niezawisłości Krajowej Rady Sądownictwa. MSZ wspólnie z MS pracują nad przyjęciem ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która zapewni przejrzyste procedury i precyzyjnie określi obowiązki władz krajowych w ramach tego procesu.

W czasie briefingu odnotowano również, że po trzech nieudanych próbach wyboru sędziego z ramienia Polski do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, nowy rząd wzmocnił standardy demokratyczne oraz przejrzystość i stabilność zasad, na jakich powinien opierać się ten proces.

3) Procedura wyboru sędziego ETPC.

Przewodnicząca Zespołu poinformowała, że w dniach 27-29 maja 2024 r. Zespół do spraw wyłonienia kandydatów z ramienia Rzeczypospolitej Polskiej na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przeprowadził rozmowy kwalifikacyjne z 26 osobami, które zgłosiły się do konkursu. Rozmowom kwalifikacyjnym przysłuchiwali się obserwatorzy wyznaczeni przez samorządy zawodów prawniczych i organizacje pozarządowe.

Z grona osób spełniających wymagania z art. 21 Konwencji, Zespół wyłonił listę trojga kandydatów. Ponadto trzy osoby zostały wskazane jako kandydaci rezerwowi. Lista ta pozostaje poufna i została przekazana Panelowi Doradczemu Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do zaopiniowania. Ostateczna lista zostanie opublikowana na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych po zakończeniu postępowania przez Panel Doradczy. Kolejnym etapem będzie otwarte spotkanie z trojgiem kandydatów w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej na ostatnim, lipcowym posiedzeniu Izby.

Przedstawicielka Kancelarii Senatu RP, Pani Elżbieta Owczarek, Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności¹, poinformowała, że publiczne spotkanie w Senacie RP z kandydatami na urząd Sędziego ETPC jest planowane na 23 lipca br. na godz. 11.00. Odbędzie się na forum senackiej Komisji Praw Człowieka i Praworządności², z udziałem m.in. posłów z Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP. Na spotkanie zostaną zaproszone m.in. organizacje pozarządowe, które wyznaczyły obserwatorów procesu albo interesowały się sprawą wyboru kandydatów. Organizacja spotkania w tym terminie jest uzależniona od zaaprobowania listy kandydatów przez Panel Doradczy.

4) Prace nad ustawą o wykonywaniu orzeczeń ETPC.

Przewodnicząca Zespołu poinformował, że w II kwartale 2024 r. były kontynuowane prace nad ustawą o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przeprowadzono szereg konsultacji z przedstawicielami resortu sprawiedliwości i wypracowano bardziej szczegółowe rozwiązania. Sporządzono projekt rozporządzenia wykonawczego oraz rozpoczęto prace nad uzasadnieniem projektu. W lipcu 2024 r. planowane jest przekazanie projektu legislatorom.

IV. Informacja na temat ostatniego posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC (12-14.03.2024 r.) w sprawach polskich

Zastępca Pełnomocnika ds. Koordynacji Wykonywania Orzeczeń ETPC Pan Tomasz Tadla poinformował, że na agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów Rady Europy, które odbyło się w

¹ W sprawozdaniu poprawiona została nazwa Komisji Praw Człowieka i Praworządności (w pierwotnej wersji sprawozdania widniała nazwa „Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji”).

² W stosunku do pierwotnej wersji sprawozdania usunięte zostało odniesienie do Komisji Ustawodawczej, która nie brała udziału w wystąpieniu kandydatów na urząd Sędziego ETPC.

Strasburgu w dniach 11-13 czerwca 2024 r., była grupa spraw *Kuchta i Mętel p. Polsce*. W sprawie tej przyjęto decyzję, w której Komitet:

- w zakresie środków indywidualnych odnotował z zainteresowaniem informację nt. wznowionych postępowań przygotowawczych dot. skarżących, wskazując jednocześnie na konieczność przedstawienia bardziej szczegółowych danych nt. przebiegu wznowionych postępowań oraz uprawomocnienia się postanowień o ich umorzeniu w stosunku do obu skarżących;
- zwrócił się o przedstawienie analogicznych informacji ws. *Skorupa p. Polsce*;
- w zakresie środków generalnych wezwał władze do podwojenia wysiłków w celu wyeliminowania nadużyć ze strony funkcjonariuszy policji;
- zwrócił się do władz polskich o wystosowanie przez funkcjonariuszy wysokiego szczebla komunikatu o bezwzględny brak akceptacji tego rodzaju nadużyć i odpowiednim karaniu podobnych przypadków;
- wniósł o zaktualizowanie informacji w przedmiocie szkoleń oraz praktyki rejestrowania zatrzymań i przesłuchań osób zatrzymanych;
- w tym kontekście zwrócił się o zaktualizowanie informacji dot. wykorzystywania kamer nasobnych;
- wezwał do przedstawienia informacji nt. procesu wdrażania rekomendacji Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) oraz zaleceń Prokuratora Generalnego z czerwca 2014 r.

Zastępca Pełnomocnika wskazał na szczególne zainteresowanie Komitetu problematyką rejestracji zatrzymań i używania kamer nasobnych. W odpowiedzi na uwagę Pana Krzysztofa Łaskiewicza z Komendy Głównej Policji, że użycie kamer nasobnych nie zapobiegło śmierci zatrzymanego w czasie niedawnej (szeroko komentowanej w prasie) interwencji policji w Inowrocławiu, Pan Tadla zauważył, że w tym konkretnym przypadku zarejestrowanie zdarzenia może wykluczyć możliwość naruszenia art. 2 lub 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym (przeprowadzenie skutecznego śledztwa). Zastępca Pełnomocnika poprosił Komendę Główną Policji o aktualizację informacji nt. planów zakupowych kamer na najbliższe lata.

V. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroków w sprawach praworządnościowych.

Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości Pani Anna Sporczyk-Popielarczyk przedstawiła aktualizację informacji nt. działań podejmowanych w tzw. sprawach praworządnościowych, w związku z uwzględnieniem ich w agendzie wrześniowego posiedzenia Komitetu Ministrów, obradującego w formacji ds. praw człowieka.

W nawiązaniu do sprawy *Xero Flor p. Polsce* Pani Sporczyk-Popielarczyk przypomniała, że w dniu 6 marca 2024 roku Sejm RP podjął uchwałę w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015-2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego. W konkluzji uchwały stwierdzono stan niezdolności obecnie funkcjonującego organu do wykonywania zadań Trybunału Konstytucyjnego, określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP. Dlatego też w uchwale Sejmu wskazana jest konieczność ponownej kreacji sądu konstytucyjnego, zgodnie z konstytucyjnymi zasadami oraz przy uwzględnieniu głosu wszystkich sił politycznych szanujących porządek konstytucyjny.

Pani Sporczyk-Popielarczyk poinformowała, że również w dniu 6 marca 2024 r. w Sejmie RP zostały złożone poselskie projekty ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy – przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym. Oba projekty zostały skierowane do prac w komisjach po I czytaniu, a w dniu 24 maja 2024 r. odbyło się wysłuchanie publiczne. Zgodnie z ww. projektami ustaw obowiązki prezesa TK przejmie sędzia o najdłuższym stażu sędziowskim – zaś w ciągu 3 miesięcy Zgromadzenie Ogólne TK (wszyscy sędziowie TK) przedstawi Prezydentowi kandydatów na to stanowisko. Projekt przewiduje, że kadencja Prezesa TK będzie trwać trzy lata i że będzie można tylko raz ponownie sprawować tę funkcję. Zgodnie z przepisami wprowadzającymi

do ustawy: tzw. sędziowie dublerzy ustąpią miejsca poprawnie wybranym sędziom TK. Dodatkowo wyroki TK wydane z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania zostają uznane za nieważne i niewywołujące skutków prawnych. Zaistnieje obowiązek powtórzenia wszystkich czynności procesowych, w których brały udział osoby nieuprawnione do orzekania. Za osobę nieuprawnioną do orzekania uważa się osobę powołaną na stanowisko sędziego TK z naruszeniem ustawy z dnia 25 czerwca 2015 roku o Trybunale Konstytucyjnym oraz wyroków Trybunału Konstytucyjnego o sygn. K 34/15 i K 35/15, a także osobę powołaną na jej miejsce.

Równoległe toczą się prace nad ustawą o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w którym przewiduje się zmiany dotyczące Trybunału Konstytucyjnego. W dniu 23 maja 2024 r. odbyło się jego pierwsze czytanie na posiedzeniu Komisji Ustawodawczej Senatu. Proponowane zmiany w Konstytucji mają zainstalować nowe bezpieczniki, które dadzą gwarancje niezależności i bezstronności Trybunałowi teraz i w przyszłości. Jest szczególnie istotne, by zabezpieczyć sędziów i odseparować ich od politycznego wpływu. Proponowane zmiany dotyczą przepisów art. 193 i 194 Konstytucji RP, czyli funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego.

Zastępca Dyrektora w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformowała też, że w związku z wyrokami ETPC dot. odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów (*Žurek, Juszczyzyn, Tuleya*) Minister Sprawiedliwości postanowił skorzystać z wprowadzonej w art. 112b Prawa o ustroju sądów powszechnych instytucji rzeczników Ministra Sprawiedliwości (tzw. „rzecznicy ad hoc”). W opisanym trybie Minister Sprawiedliwości powołał nowych rzeczników dyscyplinarnych, którzy mieli prowadzić postępowania dyscyplinarne ww. sędziów. Nadto trwają prace koncepcyjne nad ustawą o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Planowane zmiany przewidują:

- 1) zniesienie regulacji zakładających zakaz kwestionowania umocowania sądów, trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, a także zakaz ustalania lub oceny przez sąd lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości;
- 2) zniesienie przepisów zobowiązujących do składania pisemnych oświadczeń o członkostwie w zrzeszeniu, w tym w stowarzyszeniu, o funkcji pełnionej w organie fundacji nieprowadzącej działalności gospodarczej, o członkostwie w partii politycznej;
- 3) uchylenie regulacji przewidujących odpowiedzialność dyscyplinarną z tytułu „odmowy wykonywania wymiaru sprawiedliwości”, „działania lub zaniechania mogącego uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości”, a także „działania kwestionującego istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej”.

Projekt nowelizacji został opracowany i skierowano wniosek o wpisanie go do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów, który nie został jeszcze rozpatrzony.

W kontekście wyroku w sprawie *Broda i Bojara p. Polsce* Zastępca Dyrektora w MS zauważyła, że trwają prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie rozwiązań „pomostowych”, związanych m.in. przywróceniem samorządu sędziowskiego. Uregulowania te mogą mieć wpływ na proces powoływania lub odwoływania prezesów sądów powszechnych. Dodatkowo systematycznie podejmowane są działania dotyczące obsady funkcji prezesów sądów w związku z nieprawidłowościami w funkcjonowaniu sądów, do czego przyczynia się nieprawidłowy sposób zarządzania nimi.

W kontekście wyroku w sprawie *Wałęsa p. Polsce* Pani Sporczyk-Popielarczyk odnotowała, że wprowadzono już uregulowanie, zgodnie z którym sprawy w przedmiocie rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego w sytuacji, gdy wśród podstaw tego wniosku znajduje się okoliczność dotycząca powołania sędziego, nie są przydzielane sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. Sędziowie ci nie są uwzględniani w przydzielaniu tego rodzaju spraw.

W kontekście wyroków Trybunału związanych z funkcjonowaniem obecnej Krajowej Rady Sądownictwa i jej decyzjami oraz dokonanymi przez nią nominacjami sędziowskimi (grupa spraw *Reczkowicz* oraz sprawa *Grzęda p. Polsce*), Pani Sporczyk-Popielarczyk zauważyła, że informację nt. planowanego kierunku działań legislacyjnych przedstawił już Pan Tomasz Tadla referując wizytę Komisji Weneckiej i treść jej opinii dotyczącą założeń projektowanych zmian w KRS. Proces legislacyjny się nie zakończył. Ustawa wróciła do Sejmu z poprawkami naniesionymi przez Senat.

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroku *Potomski i Potomska p. Polsce* (skarga nr 33949/05)

Pełnomocnik przypomniała, że sprawa dotyczyła braku możliwości uzyskania przez skarżących wyłączenia za adekwatnym odszkodowaniem należącej do nich nieruchomości, na której znajduje się cmentarz żydowski wpisany na listę zabytków, co uniemożliwiło skarżącym korzystanie z niej (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji). Odpowiednie przepisy mające na celu wykonanie ww. wyroku ETPC zostały ujęte w projekcie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, przygotowanej przez Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów do spraw reformy regulacji administracyjnych związanych z ruchem naturalnym ludności i ochrony miejsc pamięci. Według stanu na 31 grudnia 2023 r. projekt nie został przyjęty przez Radę Ministrów.

Pełnomocnik odnotowała nieobecność przedstawiciela Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który odpowiada za prace nad niezbędnymi nowelizacjami. Informacja o nieobecności przedstawiciela Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN została zgłoszona na kwadrans przed rozpoczęciem posiedzenia Zespołu.

W związku z tym Zespół wezwał Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego do podjęcia niezwłocznych działań w celu wykonania wyroku ETPC w sprawie *Potomska i Potomski p. Polsce* (skarga nr 33949/05, wyrok z 29 marca 2011 r.). Członkowie Zespołu odnotowali, że przedmiotowy wyrok pozostaje w procesie wykonywania od ponad 13 lat. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie odpowiedziało na pismo wystosowane w tej sprawie w dniu 22 stycznia 2024 r. przez Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Panią Henrykę Mościcką-Dendys. Nie oddelegowało też osoby upoważnionej do zreferowania stanu wykonywania wyroku na posiedzenie Zespołu wyznaczone na dzień 20 czerwca 2024 r., pomimo przekazanej wcześniej informacji, że sprawa będzie przedmiotem obrad. Dalsze opóźnienie w implementacji wyroku może spowodować przeniesienie procesu jego wykonywania do tzw. procedury wzmocnionej.

VI. Pozostałe informacje i ogłoszenia

1) Informacja o powołaniu i pierwszym posiedzeniu grup roboczej ds. wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka (CDDH-ELI).

Zastępca Pełnomocnika ds. Postępowań przed ETPC Pani Agata Rogalska-Piechota poinformowała, że podczas posiedzenia, które odbyło się w dniach 28 listopada – 1 grudnia 2023 r. Komitet Sterujący Praw Człowieka Rady Europy (CDDH) powołał nową grupę redakcyjną w celu przygotowania projektu Studium CDDH dotyczącego potrzeby i wykonalności dodatkowego niewiążącego instrumentu (lub instrumentów) uzupełniającego Wytyczne Komitetu Ministrów z 2011 r. w sprawie wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka (CDDH-ELI). W pracach grupy bierze udział 10 państw członkowskich Rady Europy: Armenia, Azerbejdżan, Estonia, Grecja, Holandia, Niemcy, Polska, Turcja, Szwajcaria i Wielka Brytania. Przewodniczącym CDDH-ELI został Hans-Jörg Behers (Niemcy), zastępcą przewodniczącego Eliasza Kastanasa (Grecja), a sprawozdawcą Agata Rogalska-Piechota (Polska). Pierwsze posiedzenie CDDH-ELI miało miejsce w dniach 15-17 maja 2024 r. w Strasburgu w siedzibie Rady Europy. Na podstawie wymiany poglądów oraz dokumentu dyskusyjnego przygotowanego przez Sekretariat, grupa przeprowadziła wstępną dyskusję, określiła listę zagadnień istotnych dla jej prac i pogrupowała je na potrzeby organizacji swoich przyszłych prac. Wskazała także obszary, w których istnieje potrzeba dalszych informacji w celu pogłębienia przyszłych dyskusji.

Zastępca Pełnomocnika zauważyła, że po ponad dekadzie Rada Europy postanowiła wrócić do tematyki wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka. Dyskusja prowadzona jest w zupełnie innym środowisku międzynarodowym – bez członkostwa Rosji w

Radzie Europy oraz ze świadomością toczącej się wojny w Ukrainie i popełnianych tam zbrodni. Istotnym elementem dyskusji jest mówienie o poważnych naruszeniach praw człowieka w kontekście wojny oraz sytuacji kryzysowych. Działalność grupy planowana jest na lata 2024-2025. Grupa zamierza dokonać wnikliwych analiz na początkowym etapie, aby należycie przygotować sobie punkt wyjścia do dalszych dyskusji w celu adekwatnej realizacji powierzonego jej zadania.

2) Informacja o pracach grupy roboczej ds. praw człowieka w sytuacjach kryzysowych (CDDH-SCR) i przygotowanym zestawie narzędzi do oceny skutków regulacji w sytuacjach kryzysowych.

Specjalista w Wydziale Postępowań Karnych Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ Pan Michał Wach poinformował, że w dniu 2 lutego 2024 r. zakończyły się prace Grupy redakcyjnej ds. praw człowieka w sytuacjach kryzysowych (CDDH-SCR). Mandat Grupy obejmował wypracowanie trzech dokumentów:

1. raportu na temat praktyki państw członkowskich w zakresie derogacji Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w sytuacjach kryzysowych.
2. narzędzi do oceny skutków dla praw człowieka działań podejmowanych przez państwa w sytuacjach kryzysowych
3. niewiążącego instrumentu prawnego dotyczącego skutecznej ochrony praw człowieka w sytuacjach kryzysowych, uwzględniającego doświadczenia przeciwdziałania epidemii COVID-19.

Przyjęty raport omawia procedury krajowe wyznaczające ramy procesu decyzyjnego prowadzącego państwa do notyfikacji derogacji, w podziale na państwa z uregulowaną procedurą i państwa, które korzystały z procedur formułowanych *ad hoc*. Ponadto Grupa w trakcie swojej pracy przygotowała narzędziownik do oceny wpływu na prawa człowieka środków podejmowanych przez państwo w sytuacjach w sytuacjach kryzysowych. Narzędziownik stanowi zestaw wskazówek dla pracowników administracji i decydentów ułatwiających ocenę skutków dla praw człowieka regulacji wprowadzonych przez państwa w sytuacjach kryzysowych, pod presją czasową. Pan Michał Wach wręczył członkom Zespołu ww. dokument oraz poinformował, że na ostatnim posiedzeniu oprócz raportu i narzędziownika grupa przyjęła projekt Rekomendacji oraz Memorandum Wyjaśniające.

3) Informacja MSWiA nt. procedur upowszechniania standardów ETPC w resorcie spraw wewnętrznych i administracji oraz w jednostkach podległych

Pani Aleksandra Suska-Mentel, Naczelnik Wydziału Współpracy Międzynarodowej w Departamencie Spraw Międzynarodowych i Migracji MSWiA poinformowała, że standardy ETPC są uwzględniane w pracach legislacyjnych prowadzonych w resorcie spraw wewnętrznych. Z poziomu resortu można mówić o implementacji ww. standardów przy tworzeniu norm prawnych o charakterze generalnym i abstrakcyjnym. Natomiast implementacja standardów w wymiarze jednostkowym należy do zadań jednostek podległych m.in. Policji oraz Straży Granicznej. W tym kontekście Pani Iwona Przybyłowicz - Pełnomocnik Komendanta Głównego Straży Granicznej ds. Ochrony Praw Człowieka przedstawiła informację nt. procedur związanych z tłumaczeniem i rozpowszechnianiem wyroków ETPC wśród funkcjonariuszy Straży Granicznej. Natomiast Pan Krzysztof Łaskiewicz - Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka zreferował sposób przekazywania informacji o standardach ETPC pomiędzy poszczególnymi szczeblami jednostek Policji.

Na tym posiedzenie Zespołu zakończono.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra
/podpisano elektronicznie/

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 20 czerwca 2024 r.**

Przewodnicząca posiedzenia Zespołu, Pełnomocnik MSZ	Agnieszka Kozińska-Makowska
MSZ DPT	Tomasz Tadla , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Anita Łuczyńska
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Jakub Cygan , Departament Bezpieczeństwa Narodowego
Kancelaria Sejmu RP	Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Aneta Zradzińska , Departament Prawny
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkiewicz , Departament Prawny
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Zenon Dziadoń
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Paweł Dąbrowski , Departament Międzynarodowych i Migracji Aleksandra Suska-Mentel , Departament Międzynarodowych i Migracji Małgorzata Milewska , Departament Międzynarodowych i Migracji
Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej	Patrycja Zwolińska , Referendarz w Biurze. Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania.
Ministerstwo Aktywów Państwowych	Sylvia Porożyńska , Departament Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Anna Sporczyk-Popielarczyk , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Paweł Szponar , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Urszula Kaczorowska , Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Ministerstwo Zdrowia	Magdalena Bancarewicz , Departament Współpracy Międzynarodowej
Naczelny Sąd Administracyjny	Anna Chmielarz-Grochal , Departament Współpracy Międzynarodowej
Sąd Najwyższy	Arkadiusz Lach , Biuro Studiów i Analiz Agnieszka Kropczyńska , Biuro Studiów i Analiz
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło-Jaremek , Biuro Orzecznictwa
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego
Komenda Główna Policji	Marta Krasuska , Gabinet Komendanta Głównego Policji
Prokuratura Krajowa	Magdalena Beroud-Korowajczyk , Biuro Współpracy Międzynarodowej.
Komenda Główna Straży Granicznej	Iwona Przybyłowicz , Pełnomocnik KGSG ds. Ochrony Praw Człowieka
Urząd do Spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel , Biuro Szefa Urzędu

Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka³,
które odbyło się w dniu 26 września 2024 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Agnieszka Kozińska-Makowska („Pełnomocnik”).

I. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika.

• **Sprawy zakomunikowane Rządowi w III kwartale 2024 r.**

Pełnomocnik poinformowała, że w okresie od 1 lipca do 25 września 2024 r. Trybunał zakomunikował Rządowi RP 95 nowych skarg.

Niezmiennie od lat największa liczba nowych skarg dotyczy problemu przewlekłości postępowań. Zakomunikowane sprawy dotyczą w szczególności następujących kwestii: przewlekłości postępowań cywilnych (31 skarg); delegacji sędziowskich i asesorów sądowych (26 skarg); różnych aspektów praw osób LGBTI (12 skarg), w tym 10 skarg dot. odmowy zarejestrowania związku małżeńskiego par jedнопłciowych zawartego za granicą, 1 skarga dot. kwestii podatku od spadków i darowizn oraz 1 skarga dot. praw rodzicielskich rozwiedzionej matki; inwigilacji przy użyciu systemu Pegasus (9 skarg); kontroli osobistych (8 skarg), w tym 3, w których podniesiony został, obok art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka („Konwencja”), także zarzut naruszenia art. 3; przewlekłego stosowania aresztu tymczasowego (5 skarg); rozwiązania adopcji po uzyskaniu pełnoletności (1 skarga); zatrzymania przewodniczącej zgromadzenia publicznego (1 skarga); skuteczności śledztwa w sprawie medycznej (wypadek na basenie) (1 skarga); kontaktów z dzieckiem (1 skarga).

Łącznie w 2024 r., według stanu na dzień 25 września, zakomunikowanych zostało 160 nowych skarg. Można zatem założyć, że na koniec 2024 r. będzie mniej nowych skarg niż w rekordowym w ostatnich latach 2023 r. (421 nowych skarg). Liczba ta powinna się również utrzymać poniżej poziomu z 2022 r. (337 skarg) i 2021 r. (277 skarg).

• **Orzeczenia wydane lub notyfikowane w III kwartale 2024 r.**

W okresie od 1 lipca do 25 września 2024 r. Trybunał notyfikował 11 orzeczeń w sprawach przeciwko Polsce, w tym 3 wyroki oraz 8 decyzji, obejmujących łącznie 24 skargi.

Grupa 8 notyfikowanych w omawianym okresie decyzji obejmuje 5 decyzji zatwierdzających ugody (dotyczących łącznie 14 skarg), 3 decyzje zatwierdzające deklarację jednostronną (dotyczące 4 skarg) oraz 1 decyzję o niedopuszczalności z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi oraz częściową niezgodność *ratione temporis*. Przedmiotem większości decyzji zatwierdzających ugody i wszystkich decyzji zatwierdzających deklaracje jednostronne były zarzuty związane z przewlekłością krajowych postępowań sądowych, cywilnych i karnych, oraz brakiem skutecznego środka odwoławczego. Z pozostałych dwóch decyzji zatwierdzających ugody między stronami, jedna dotyczyła zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego oraz dyskryminacji w kontekście postępowania sądowego dot. sporu skarżącego z prywatną ubezpieczalnią, którego podłożem była niemożność wspólnego przystąpienia do prywatnego systemu ubezpieczeń na życie przez skarżącego i jego partnera tej samej płci (*Grochulski p. Polsce*), natomiast druga dotyczyła zarzutu naruszenia równości stron w procedurze *habeas corpus* z uwagi na brak obecności obrońcy na posiedzeniu aresztowym (*Gładysiak p. Polsce*). Przedmiotem decyzji o niedopuszczalności i częściowej niezgodności *ratione temporis* (*Gniadzowska-Sapieha p. Polsce*) był zarzut naruszenia prawa do poszanowania własności skarżącej z powodu nabycia mienia przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia, które pozbawiło ją własności nieruchomości (wcześniej skutecznie odzyskanej w drodze administracyjnej poprzez uchylenie decyzji wywłaszczeniowej wydanej na podstawie Dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich). Trybunał przyjął, że

³ Powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

pozbawienie tytułu własności w sytuacji, gdy były właściciel nie wykonywał swojego prawa własności przez długi okres czasu, nie może być uznane za oczywiście pozbawione racjonalnych podstaw. Istnieje zatem ogólny interes zarówno w istnieniu ustawowego okresu zasiedzenia, jak i wygaśnięcia tytułu prawnego z końcem tego okresu.

Odnosnie do wyroków wydanych przez Trybunał w III kwartale 2024 r., w pierwszym z nich, *W.W. p. Polsce* (wyrok z dn. 11 lipca 2024 r.), Trybunał stwierdził naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącej z uwagi na odmowę kontynuowania przez nią, jako osobę transpłciową, terapii hormonalnej w zakładzie karnym (przerwa w terapii trwała 14 dni, terapia została wznowiona po wydaniu przez Trybunał zarządzenia tymczasowego). Trybunał uznał w wyroku, że władze polskie nie zachowały właściwej równowagi w ocenie różnych interesów chronionych art. 8 Konwencji, w szczególności nałożyły nieproporcjonalny ciężar na skarżącą, żądając od niej udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku (na swój koszt i po konsultacjach lekarskich), również w dwóch zakładach karnych, w których przebywała wcześniej. Nie została również wzięta pod należytą uwagę szczególnie wrażliwa sytuacja skarżącej, będącej osobą w trakcie korekty płci i pozbawioną wolności. ETPC zasądził na rzecz skarżącej 8 000 euro słusznego zadośćuczynienia oraz zwrot kosztów i wydatków.

Natomiast w wyroku *Formela i inni p. Polsce* (wyrok z dn. 19 lipca 2024 r.), obejmującym 5 skarg, Trybunał stwierdził naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżących z uwagi na odmowę rejestracji w jakiegokolwiek formie małżeństw jedнопłciowych skarżących, zawartych za granicą, przy jednoczesnym braku ram prawnych zapewniających uznanie i ochronę ich związków. Trybunał uznał, że państwo polskie przekroczyło swój margines uznania w tym zakresie. ETPC nie zasądził skarżącym słusznego zadośćuczynienia wskazując, że stwierdzenie naruszenia w tej sprawie w sposób wystarczający zadośćuczyni naruszeniu ich praw. Warto zaznaczyć, że omawiany wyrok jest kolejnym, po wyroku z dn. 12 grudnia 2023 r. w sprawie *Przybyszewska i inni p. Polsce*, orzeczeniem podnoszącym kwestię braku zapewnienia przez Polskę konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony stabilnych związków jedнопłciowych. Dodatkowo, wydając wyrok w składzie Komitetu trzech sędziów, Trybunał uznał, że w tej kategorii spraw dysponuje już ustaloną linią orzeczniczą (vide wyrok *Przybyszewska i inni*) i kolejne sprawy poruszające tę kwestię uznaje za powtarzalne, czyli nie podnoszące nowego zagadnienia.

Przedmiotem ostatniego z wyroków wydanych w omawianym okresie (*Wandel p. Polsce*, wyrok z dn. 5 września 2024 r.) była przewlekłość postępowania cywilnego (prawie 11 lat w pierwszej instancji, sprawa nadal trwa). ETPC zasądził na rzecz skarżącego 6 600 euro.

- **Sprawy w procesie wykonywania.**

Pełnomocnik poinformowała, że według stanu na dzień 25 września 2024 r., w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE znajdowało się 157 orzeczeń, w tym 140 wyroków i 17 decyzji zatwierdzających ugody.

Orzeczenia znajdujące się w procesie wykonywania odzwierciedlają, aczkolwiek często z pewnym opóźnieniem, trendy w skargach komunikowanych. Stąd też niezmiennie najwięcej spraw dotyczy problemu przewlekłości, zarówno w odniesieniu do postępowań cywilnych (17 spraw - grupa *Majewski*), karnych (13 spraw - grupa *Bqk*) oraz dodatkowo 2 wyroki w ramach pilotażu Rutkowski i 3 decyzje zatwierdzające ugody ze zobowiązaniami w zakresie środków ogólnych (dot. zarówno przewlekłości cywilnych i karnych), jak i przewlekłości postępowań administracyjnych i sędziowsko-administracyjnych (14 spraw - grupa *Beller*). Większe grupy wyroków dotyczą również problemu przewlekłego stosowania tymczasowego aresztu (16 spraw - grupa *Burza*), różnych aspektów związanych z reformami wymiaru sprawiedliwości przeprowadzonymi w ostatnich latach (11 wyroków w tzw. sprawach praworządnościowych), różnych naruszeń prawa do swobody wypowiedzi (11 spraw, w tym 7 dot. zniesławienia - grupa *Kurłowicz*), przewlekłych postępowań w sprawach dotyczących dzieci (10 spraw) - zarówno krajowych postępowań o wykonanie kontaktów z dzieckiem (grupa *Stasik i Malec*), jak i postępowań dot. Konwencji haskiej dot. cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę (grupa *K.J. i G.N.*). Pozostałe sprawy to mniejsze grupy spraw (np. 6 wyroków dot. nadużycia siły przez policję, 5 wyroków dot. umieszczania małoletnich cudzoziemców wraz z ich opiekunami w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców, 4 wyroki dot. kontroli osobistych osadzonych, 4 wyroki dot. różnych aspektów

dostępu do procedury przerwania ciąży) lub pojedyncze wyroki, a także decyzje zatwierdzające ugody ze skarżącymi.

W bieżącym roku Komitet Ministrów RE zamknął już nadzór nad łącznie 27 orzeczeniami, w tym 8 wyrokami i 19 decyzjami.

- **Pozostałe informacje.**

W tym punkcie agendy Pełnomocnik przedstawiła informację o aktualnym stanie procedury wyłonienia nowego sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski. Poinformowała m.in., że w dniu 29 lipca 2024 r. Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski przekazał Sekretarz Generalnej Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy listę trojga kandydatów na urząd sędziego. Lista ta była następnie rozpatrywana przez Komisję Zgromadzenia ds. wyboru sędziów ETPC w dn. 16 września 2024 r. Komisja wysłuchała wszystkich trzech kandydatów i przyjęła polską listę. Zarekomendowała również Zgromadzeniu, większością głosów, wybór pani Anny Adamskiej-Gallant. Zgromadzenie Parlamentarne RE dokona wyboru nowego sędziego w trakcie swojej jesiennej sesji plenarnej w dn. 30 września-4 października 2024 r.

Pełnomocnik przedstawiła również aktualizację informacji o stanie prac nad projektem ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC, przypominając, że zasadność przygotowania regulacji odnoszącej się do procesu wykonywania wyroków ETPC w Polsce przewidziana została w Planie Działań ws. przywracania praworządności, przedstawionym przez Polskę Unii Europejskiej. Poinformowała, że wstępny projekt, skupiający się na wzmocnieniu krajowego mechanizmu wykonywania orzeczeń, uwzględniający potrzebę większego zaangażowania i współdziałania podmiotów zaangażowanych w proces wykonywania, przygotowywany jest w MSZ oraz konsultowany w trybie roboczym z Ministerstwem Sprawiedliwości. Po zakończeniu tego etapu, planowane jest zawniaskowanie, jeszcze

w bieżącym roku, o wpisanie projektu do wykazu prac legislacyjnych rządu.

Odnosząc się do wizyt oraz spotkań, w których organizację zaangażowana była Pełnomocnik lub w których brała udział, wskazane zostały:

- Wizyta Komisarza Praw Człowieka Rady Europy Michaela O'Flaherty'ego (16-19 września 2024 r.), który wykorzystał udział w uroczystości wręczenia Nagrody Solidarności do odbycia misji w Polsce w celu ustalenia sytuacji bezpieczeństwa i praw człowieka migrantów na granicy polsko-białoruskiej. W trakcie pobytu w Polsce Komisarz odbył całonocną wizytę na granicy, w tym wjechał do strefy buforowej oraz odwiedził przejście graniczne w Terespolu. Wyjazd zorganizowany został przez Komendę Główną Straży Granicznej. Ponadto Komisarz odbył spotkania z Komendantem Głównym SG, gen. Robertem Baganem i Podsekretarzem Stanu w MSWiA, Maciejem Duszczykiem oraz kurtuazyjne spotkanie z MSZ Radosławem Sikorskim.
- Wizyta Sprawozdawcy Komisji Prawnej i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy Constantinos Efstathiou (18-19 września 2024 r.), która związana była z przygotowaniem przez sprawozdawcę raportu ZPRE nt. wykonywania wyroków ETPC przez państwa członkowskie Rady Europy. Wizyta koordynowana była po stronie polskiej przez Kancelarię Sejmu. Sprawozdawca odbył m.in. spotkania w KPRM – z Ministrą ds. Równości, Katarzyną Kotulą oraz z Ministrem Maciejem Berkiem, przewodniczącym Komitetu Stałego Rady Ministrów. W dniu 18 września 2024 r. Sprawozdawca spotkał się również w Podsekretarzu stanu w MSZ, Minister Henryką Mościcką-Dendys. Odbył też spotkania z parlamentarzystami, przedstawicielami sądów oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Zauważyć można było zainteresowanie kwestiami dotyczącymi praworządności i dostępu do legalnej aborcji.
- Posiedzenie Komisji Praw Człowieka i Praworządności Senatu RP w dniu 24 września 2024 r., poświęcone rozpatrzeniu Raportu z wykonywania wyroków ETPC przez Polskę za 2023 r., w którym udział wzięła Podsekretarz stanu w MSZ, Minister Henryka Mościcka-Dendys oraz Pełnomocnik i Zastępczyni Pełnomocnik ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC. W dyskusji senatorowie-członkowie komisji zadali szereg interesujących i dociekliwych pytań,

dzięki którym odbyła się merytoryczna dyskusja nt. wykonywania wyroków w Polsce i wyzwań dla tego procesu.

II. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC

W agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniach 17-19 września 2024 r. znalazło się 10 wyroków w sprawach dotyczących praworządności w Polsce, podzielonych na trzy grupy: (1) *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18, wyrok z dnia 7 maja 2021 r.); (2) grupa *Reczkowicz (Reczkowicz p. Polsce* (skarga nr 43447/19, wyrok z dnia 22 lipca 2021 r.), *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce* (skargi nr 49868/19 i 57511/19, wyrok z dnia 8 listopada 2021 r.) oraz *Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 1469/20, wyrok z dnia 3 lutego 2022 r.)), z którą rozpatrywane są też wyroki w sprawach *Broda i Bojara p. Polsce* (skargi nr 26691/18 i 27367/18, wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.), *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18, wyrok z dnia 15 marca 2022 r.) i *Wałęsa p. Polsce* (skarga nr 50849/21, wyrok pilotażowy z dnia 23 listopada 2023 r.); oraz (3) wyroki w sprawach *Juszczyszyn p. Polsce* (skarga nr 35599/20, wyrok z dnia 6 października 2022 r.), *Żurek p. Polsce* (skarga nr 39650/18, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.) i *Tuleya p. Polsce* (skarga nr 21181/19, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.). Zostały one poddane wspólnej debacie w dniu 18 września 2024 r. Informację o stanie prac nad wdrażaniem omawianych wyroków ETPC przedstawił Podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Dariusz Mazur. Ponadto, na całości posiedzenia Komitetu Polskę reprezentowała Pełnomocnik MSZ ds. postępowań przed ETPC oraz jej Zastępczyni ds. koordynacji wykonywania wyroków. W debacie wzięło udział 20 państw członkowskich Rady Europy, które odnotowały z uznaniem deklarację i wolę polityczną aktualnego rządu RP do pełnego wykonania wyroków oraz zachęciły do dalszych działań, w tym do korzystania z ekspertyzy instytucji Rady Europy (np. Komisji Weneckiej).

We wszystkich trzech grupach wyroków zostały przyjęte decyzje, pozytywnie odnotowujące aktualne działania na rzecz realizacji omawianych orzeczeń. Każda z decyzji ma pozytywny wydźwięk, odnotowuje zmianę stanowiska rządu RP względem zobowiązań wynikających z omawianych wyroków, a także odnotowuje obecnie procedowane i planowane zmiany legislacyjne mające na celu wykonanie wyroków dot. praworządności. Dodatkowo:

- w sprawie *Xero Flor* Komitet Ministrów RE poprosił o przedstawienie dodatkowych informacji nt. zakresu planowanych reform Trybunału Konstytucyjnego oraz ich skutków dla indywidualnej sytuacji skarżącej spółki;
- w decyzji w grupie *Reczkowicz, Broda i Bojara, Grzęda i Wałęsa* Komitet zachęcił do kontynuowania i zakończenia niezbędnych reform Krajowej Rady Sądownictwa oraz wezwał władze polskie do przedstawienia konkretnych propozycji zmian w ustawie o Sądzie Najwyższym w zakresie skargi nadzwyczajnej, celem wykonania wyroku pilotażowego w sprawie *Wałęsa*;
- jednocześnie wyrażony został żal z powodu braku informacji na temat planowanych środków mających chronić prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnym odwołaniem z funkcji, w związku z czym władze polskie zostały wezwane do pilnego opracowania takich środków;
- ponadto rząd został zachęcony do rozważenia, w kontekście reformy Krajowej Rady Sądownictwa, zasadności wprowadzenia środka odwoławczego, niemającego jednak charakteru zawieszającego, dla członków, których mandat ma zostać wygaszony;
- w decyzji w sprawach *Juszczyszyn, Tuleya i Żurek* Komitet pozytywnie odnotował trwające prace legislacyjne nad zmianą ustawy o ustroju sądów powszechnych, eliminującą odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów za badanie poprawności powołania innych sędziów. Jednocześnie zwrócił się do rządu o dokonanie oceny zasadności przyjęcia tymczasowych rozwiązań, w oczekiwaniu na wdrożenie zmian w prawie, mających na celu zapewnienie standardów konwencyjnych w zakresie postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów;

- jednocześnie Komitet Ministrów wyraził żal z powodu braku informacji nt. planowanych środków chroniących prawo do swobody wypowiedzi sędziów stających w obronie rządów prawa;
- w odniesieniu do środków indywidualnych, rząd został wezwany do pilnego zakończenia, w sposób zgodny z Konwencją, postępowań dyscyplinarnych wobec skarżących oraz do wyjaśnienia czy i jakie negatywne konsekwencje nadal się wobec nich utrzymują, w szczególności w sprawach *Juszczyn* (pytanie o przywrócenie skarżącego sędziego do orzekania w wydziale, w którym orzekał przed zawieszeniem) i *Tuleya* (pytanie o status postępowania karnego, które było przyczyną uchylenia sędziemu immunitetu, a także o status samej decyzji uchylającej immunitet).

Wszystkie zwracają się o przedstawienie nowych informacji i odniesienia się do kwestii podniesionych w poszczególnych decyzjach do końca bieżącego roku oraz zapowiadają ponowne umieszczenie ich w agendzie Komitetu Ministrów RE na jednym z jego posiedzeń w 2025 r. (najpewniej we wrześniu lub grudniu).

III. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- Informacja nt. wykonywania wyroku *Drozd p. Polsce* (skarga nr 15158/19, wyrok z dnia 6 kwietnia 2023 r.).

Sprawa *Drozd p. Polsce* dotyczyła naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii z uwagi na brak odpowiednich gwarancji proceduralnych w odniesieniu do rocznego zakazu wstępu do Sejmu, wydanego przez Komendanta Straży Marszałkowskiej wobec członków nieformalnego ruchu obywatelskiego za rozwinięcie transparentu na drodze wewnętrznej przed budynkiem Sejmu w 2017 r. Odwołanie skarżących od decyzji Komendanta SM do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zostało odrzucone jako niedopuszczalne z uwagi na uznanie, że nie była ona decyzją administracyjną.

Pełnomocnik wskazała, że informacja nt. środków podjętych w celu wykonania omawianego wyroku wyjątkowo nie będzie dotyczyła jedynie działań członków Zespołu ds. ETPC, ale też innych organów właściwych ze względu na szczególne okoliczności sprawy – w tym przypadku Sejmu oraz Straży Marszałkowskiej. W tym kontekście odniosła się do działań podjętych przez Straż Marszałkowską w odpowiedzi na naruszenie stwierdzone przez Trybunał w wyroku *Drozd p. Polsce* – w szczególności w odniesieniu do braku odpowiednich gwarancji proceduralnych, które uzupełniają przyjętą w styczniu 2018 r. ustawę o Straży Marszałkowskiej i zmieniającą się praktykę sądów administracyjnych (wskazującą, że obecnie uznają się za właściwe do badania decyzji Komendanta Straży Marszałkowskiej).

Następnie przedstawiciel Straży Marszałkowskiej, pan Zbigniew Białek, główny ekspert i członek zespołu opracowującego zmiany w odpowiedzi na wyrok w sprawie *Drozd*, przypomniał, że zgodnie z Regulaminem Sejmu, posiedzenia Sejmu są jawne na zasadach określonych w przepisach porządkowych, tj. Zarządzeniu nr 1 Marszałka Sejmu z dnia 9 stycznia 2008 r., dot. wstępu do Sejmu. §21 zarządzenia został podważony w omawianym wyroku. Przedstawiciel Straży Marszałkowskiej przekazał, że w dniu 20 maja 2024 r. Marszałek podpisał zarządzenie nowelizujące ww. zarządzenie, dodające §21a, przyznający wszystkim ubiegającym się o wstęp na teren Sejmu (nie tylko obywatelom, ale też gościom, usługodawcom etc.), którym Komendant SM odmówił wstępu, prawo złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy w ciągu 7 dni od decyzji o zakazie wstępu. Organem rozpatrującym wnioski jest Komendant SM, który musi go rozpoznać niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni.

Jednocześnie poinformował, że już od 2020 r. praktyka uległa diametralnej zmianie i praktycznie nie ma już zakazów wstępu i zakazów wydawania jednorazowych przepustek. Tylko raz, w 2022 r., czasowo (pół roku) ograniczono wstęp do Sejmu lobbyście z uwagi na jego zachowanie, tj. wtargnięcie na zamknięte spotkanie komisji (o zawieszenie wstępu wniosł przewodniczący komisji). Natomiast obywatel ubiegający się o jednorazową kartę wstępu dostaje ją, a ewentualna odmowa dotyczy tylko konkretnego dnia. Ostatni długi zakaz wstępu obejmował lata 2020-2021 i dotyczył skarżących w sprawie *Drozd* i 107 innych osób – były to długoletnie (do 5 lat) zakazy, o których

osoby nim objęte nie były nawet informowane. Ta kwestia również się zmieniła, a obecnie osoba, której odmówiono wstępu, jest natychmiast o tym informowana, również nt. podstaw odmowy wstępu.

Od czasu wydania wyroku ETPC w sprawie Drozd odmówiono wstępu na obrady tylko jednej osobie, z uwagi na otrzymaną z właściwych agencji informację dot. zagrożenia bezpieczeństwa. Łącznie wydano też 10 odmów wydania jednorazowej karty (nikt się nie odwołał), z czego w 8 przypadkach były to niezgłoszone protesty, które odbywały się na terenie Sejmu (protestujący dostawali odmowę przy wyjściu z Sejmu). Żadna z tych odmów nie była jednak związana z chęcią obserwacji obrad Sejmu. Jednocześnie w tym samym czasie wydanych zostało ok. 100 tys. jednorazowych przepustek. Należy podkreślić, że loża sejmowa ma tylko 70 miejsc, więc jeśli liczba miejsc dla publiczności zostanie zapełniona, to następne osoby nie będą mogły wejść do sali obrad (przy czym możliwe jest rotacyjne wpuszczanie na widownię).

Na pytania, które padły w dyskusji po prezentacji środków podjętych przez Sejm, przedstawiciel Straży Marszałkowskiej wyjaśnił, że od czasu omówionej wyżej zmiany zarządzenia porządkowego, nie została wydana przez Komendanta SM żadna decyzja o odmowie wstępu, z tego też powodu nie wpłynęło żadne odwołanie. Natomiast na samej decyzji odmawiającej wstępu zostanie umieszczone pouczenie o prawie wniesienia odwołania.

Podczas dyskusji podniesiona została również kwestia, czy na pewno odwołanie do tego samego organu, który wydał decyzję, zapewni skuteczne prawo do odwołania, czy może będzie miało jedynie charakter formalny (w przeciwieństwie np. do odwołania do sądu). Poruszona została również kwestia widocznej zmiany w orzecznictwie sądów administracyjnych odnośnie do uznania decyzji Komendanta SM za decyzję administracyjną (mimo jej porządkowego charakteru wpływa bowiem na prawa obywateli, którzy mają konstytucyjne prawo obserwowania obrad Sejmu).

- **Informacja nt. wykonywania wyroku *Rabczewska p. Polsce* (skarga nr 8257/13, wyrok z dnia 15 września 2022 r.).**

Pełnomocnik wskazała, że omawiany wyrok dotyczy naruszenia prawa do swobody wypowiedzi z uwagi na skazanie skarżącej za obrazę uczuć religijnych bez rozważenia szerszego kontekstu jej wypowiedzi i właściwego wyważenia prawa skarżącej do swobody wypowiedzi i prawa innych osób do ochrony ich uczuć religijnych.

Jednocześnie, korzystając z okazji obecności Sędziego Sądu Najwyższego, dr Michała Laskowskiego, reprezentującego na posiedzeniu Zespołu Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego, podkreśliła, że prace tej komisji są niezwykle istotne dla wykonywania wyroków ETPC oraz inkorporowania standardów wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i orzecznictwa Trybunału do prawa polskiego. Poprosiła o przedstawienie przez Sędziego SN głównych kierunków prac komisji, w jaki sposób uwzględni ona standard konwencyjny i orzecznictwo ETPC, w tym czy planuje, w odniesieniu do ochrony swobody wypowiedzi i zachowania równowagi pomiędzy tym, a innymi prawami, zmianę przepisów Kodeksu karnego dotyczących zniesławienia (kluczowych dla wykonania wyroków z grupy *Kurłowicz*) i obrazy uczuć religijnych (co mogłoby mieć znaczenie dla wykonania wyroku *Rabczewska p. Polsce* w przypadku uznania przez Komitet Ministrów RE działań upowszechniających to orzeczenie za niewystarczające dla zapewnienia zgodnej z Konwencją praktyki organów krajowych).

SSN Michał Laskowski poinformował, że w dniu 29 maja 2024 r. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego zaprezentowała obszerny projekt tzw. ustawy naprawczej, w której znajduje się szereg przepisów m.in. zmierzających do wykonania orzeczeń zawierających standard strasburski. Odnośnie do bieżących prac Komisji wskazał, że zajmuje się najbardziej pilnymi kwestiami, będącymi konsekwencjami zaostrzenia kar, które weszły w życie w 2023 r. Obecnie, po zaprezentowaniu projektu ustawy naprawczej, kwestie nią objęte znajdują się w gestii Ministra Sprawiedliwości.

Odnośnie do przestępstwa zniesławienia, SSN Laskowski wskazał na prace Zespołu problemowego Komisji dot. możliwości modyfikacji zakresu normowania przestępstw określonych w art. 212 k.k. i art. 216 k.k. pod przewodnictwem prof. Jarosława Majewskiego. Zespół planuje na początku

grudnia 2024 r. przedstawić propozycje kierunków zmian w zakresie przestępstwa zniesławienia. Nie wiadomo jednak, czy propozycje obejmą również kwestię obrazy uczuć religijnych.

Ponadto SSN Laskowski poinformował, że jedną z kwestii, którymi zajmowała się Komisja, w ramach Zespołu problemowego dot. zmian w zakresie środków zapobiegawczych w postępowaniu karnym, któremu przewodniczy Sędzia, są problemy związane z tymczasowym aresztowaniem. Założenia Komisji w tym obszarze zostaną przedstawione w dniu 22 października 2024 r. Jednym z zaproponowanych pomysłów jest wprowadzenie aresztu elektronicznego. Ponadto część zmian dotyczących stosowania tymczasowego aresztu znalazła się we ww. projekcie ustawy naprawczej. Zwrócił uwagę, że oprócz problemów związanych z prawem oraz problemów organizacyjnych, na które legislacja ma tylko pośredni wpływ, występuje również problem związany z praktyką stosowania tymczasowego aresztu przez prokuratury i powszechnego uwzględniania wniosków prokuratury o areszt przez sądy, na presję i oczekiwania społeczeństwa. SSN Laskowski zwrócił też uwagę na bardzo ciekawą dyskusję, która miała miejsce podczas posiedzenia sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka nt. tymczasowych aresztów, które odbyło się w dniu 16 września 2024 r. Wszyscy uczestnicy dyskusji byli zgodni, że jest to problem systemowy. SSN Laskowski zadeklarował również otwartość Komisji Kodyfikacyjnej na współpracę i dialog z Zespołem ds. ETPC.

Wracając do kwestii omawianego wyroku *Rabczewska p. Polsce*, Pełnomocnik poprosiła przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości o ocenę resortu odnośnie tego, czy upowszechnienie omawianego wyroku należy uznać za wystarczające do jego wykonania, czy jednak nie należy się zastanowić, jeśli nie nad zmianą prawa (przykładowo Helsińska Fundacja Praw Człowieka proponuje albo dekryminalizację czynu z art. 196 k.k. (obraza uczuć religijnych) albo jego kontrawencjonalizację), to przynajmniej nad zmianą praktyki, np. w drodze wydania stosownych instrukcji przez Prokuratora Generalnego. Przedstawiciel MS w odpowiedzi potwierdził, że źródłem naruszenia jest wyłącznie wadliwa interpretacja przepisów. Odnośnie natomiast do środków indywidualnych, MS poinformowało, że według stanu na dzień 6 czerwca 2024 r. skarżąca nie występowała o wznowienie postępowania krajowego.

- **Informacja nt. wykonywania wyroku *Pajak i inne p. Polsce* (skarga nr 25226/18 i kolejne, wyrok z dnia 24 października 2024 r.).**

We wprowadzeniu Pełnomocnik przypomniała, że wyrok w sprawie *Pajak i inne p. Polsce* dotyczy naruszenia prawa dostępu do sądu i zakazu dyskryminacji w poszanowaniu życia prywatnego skarżących ze względu na ich płeć, z uwagi na konieczność wcześniejszego przejścia sędzi-kobiet w stan spoczynku w porównaniu do sędziów-mężczyzn, i brak możliwości kontroli sądowej decyzji Ministra Sprawiedliwości niewyrażających zgody na kontynuowanie przez skarżące orzekania po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku.

Pełnomocnik przypomniała również, że omawiany wyrok, chociaż należący do grupy spraw praworządnościowych, z uwagi na swoją pewną odrębność, nie był przedmiotem badania przez Komitet Ministrów RE na posiedzeniu we wrześniu 2024 r. razem z pozostałymi grupami wyroków dot. praworządności. Rząd przedstawił też w tej sprawie odrębny plan działań (w lipcu 2024 r.), wskazując na ponowne zrównanie wieku przejścia w stan spoczynku dla sędzi-kobiet i sędziów-mężczyzn (na poziomie 65 lat) i prace mające na celu przywrócenie niezależności Krajowej Radzie Sądownictwa.

Przedstawicielka Ministerstwa Sprawiedliwości, prokurator Agnieszka Stawiarz, naczelnik w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka poinformowała, że wiek przejścia w stan spoczynku dla sędzi i sędziów został zrównany, a decyzje ws. zgody na dalsze orzekanie po osiągnięciu tego wieku przekazano z rąk Ministra Sprawiedliwości do KRS. Wydaje się zatem, że wyrok w zakresie naruszenia art. 14 Konwencji (zakaz dyskryminacji) został wykonany. Natomiast w dalszym ciągu pozostaje do rozwiązania kwestia gwarancji proceduralnych i braku kontroli sądowej uchwał KRS wydanych na podstawie art. 69 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych (wprawdzie Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej uznała, że istnieje ścieżka odwoławcza od uchwały KRS do SN, ale ETPC zakwestionował legalność rzeszonej Izby SN w wyroku *Wałęsa p. Polsce*). Wykonanie wyroku w zakresie naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji wiąże się z reformą KRS (grupa *Reczkowicz*). Ponadto odnośnie do reformy Sądu Najwyższego należy odnotować prace

Komisji Kodyfikacyjnej Ustroju Sądownictwa i Prokuratury w zakresie wdrożenia rozwiązań wynikających z wyroku pilotażowego *Wałęsa p. Polsce*, m.in. likwidacji Izby Kontroli Nadzwyczajnej SN – zakończenie tych prac planowane jest do końca 2024 r.

Podsumowując, w celu pełnego wykonania wyroku Pająk i inne, powinny zostać uchwalone i wejść w życie nowelizacje reformujące Krajową Radę Sądownictwa i Sąd Najwyższy. Ministerstwo Sprawiedliwości pracuje również nad regulacjami pomostowymi, które dają możliwość ewentualnego włączenia w nie kwestii odwołania od odmowy udzielenia zgody na dalsze orzekanie po osiągnięciu przez sędziego weku przejścia w stan spoczynku.

IV. Sprawy różne

Pełnomocnik poinformowała członków Zespołu o planowanej XV edycji Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka, mającego się odbyć na koniec 2024 r. i zapowiedziała przekazanie szczegółów odnośnie do dokładnej daty, tematu i programu konferencji w terminie późniejszym.

Koordynatorka Oceny Skutków Regulacji, dyrektor Katarzyna Grzelak-Bach, jako członkini Zespołu ds. Programowania Prac Rządu, poinformowała o planach stworzenia przez KPRM bazy umożliwiającej obywatelom łatwe skojarzenie prowadzonych w ramach rządowego procesu legislacyjnego prac z powiązаныmi problemami zidentyfikowanymi w wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Pełnomocnik zadeklarowała pomoc w opracowaniu takiego narzędzia, które miałyby szansę wzmocnić proces wykonywania wyroków ETPC wymagających zmian w prawie.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 26 września 2024 r.**

Przewodnicząca posiedzenia Zespołu, Pełnomocnik MSZ	Agnieszka Kozińska-Makowska
MSZ DPT	Marta Kaczmarska , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Eliza Suchożebrska , Zastępca Pełnomocnika Anita Łuczyńska
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Jakub Cygan , Departament Bezpieczeństwa Narodowego, Katarzyna Grzelak-Bach , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Remigiusz Jendrych , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Renata Sieradzka , Departament Prawny Anna Mazurczak , Departament ds. Równego Traktowania Paweł Kosmulski , Departament ds. Równego Traktowania
Kancelaria Sejmu RP	Zbigniew Białek , Straż Marszałkowska Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Komisja Praw Człowieka i Praworządności
Ministerstwo Sprawiedliwości	Anna Sporczyk-Popielarczyk , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Agnieszka Stawiarz , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkewicz , Departament Prawny Michał Kobylński , Departament Prawny Justyna Makowska , Departament Prawny
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Ślusarczyk , Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Maciej Piel , Departament Prawny
Ministerstwo Edukacji Narodowej	Stella Nienartowicz , Departament Prawny
Ministerstwo Zdrowia	Ewelina Baka , Departament Współpracy Międzynarodowej Magdalena Bancarewicz , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Iwona Siek , Departament Prawny
Ministerstwo Cyfryzacji	Jarosław Sekuła , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Dominik Wowniuk , Departament Spraw Międzynarodowych i Migracji
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Zenon Dziadoń , Departament Legislacyjny
Naczelny Sąd Administracyjny	Anna Chmielarz-Grochał , Kancelaria Prezesa NSA
Sąd Najwyższy	Arkadiusz Lach , Biuro Studiów i Analiz
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Anna Białek , Zespół Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego
Komenda Główna Straży Granicznej	Iwona Przybyłowicz , Pełnomocnik Komendanta Głównego SG ds. Ochrony Praw Człowieka
Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego	Michał Laskowski , SSN, członek Komisji
Urząd do spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel , Biuro Szefa Urzędu

Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁴,
które odbyło się w dniu 16 grudnia 2024 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Agnieszka Kozińska-Makowska („Pełnomocnik”), która przypominała, że ostatnie posiedzenie Zespołu w roku jest posiedzeniem szczególnym, na które od 2012 r. zapraszani są przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego zajmującymi się problematyką ochrony praw człowieka oraz przedstawiciele samorządów prawniczych. Celem spotkania w takiej rozszerzonej formule jest wspólna refleksja nad najważniejszymi zagadnieniami dotyczącymi wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) oraz priorytetowymi kierunkami działań na przyszłość.

V. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika.

- **Prezentacja wstępnych danych statystycznych za 2024 r.**

Pełnomocnik przedstawiła wstępne dane statystyczne za 2024 r. (według stanu na dzień 13 grudnia 2024 r.). Ostateczne dane będą dostępne dopiero po opublikowaniu raportów rocznych przez Trybunał i Komitet Ministrów Rady Europy.

Nowe skargi. W 2024 r. zakomunikowane zostały 262 nowe skargi. To zdecydowanie mniej niż w 2023 r. (421 nowych skarg) i wydaje się, że liczba nowych komunikacji utrzyma się też poniżej poziomu z 2022 r. (337 skarg) i 2021 r. (277 skarg).

Odnośnie do przedmiotu nowych skarg, niezmiennie od lat najwięcej (139) dotyczy problemu przewlekłości postępowań przygotowawczych i sądowych - cywilnych (83 skargi) i karnych (56). Ponadto, 35 skarg dotyczyło różnych aspektów związanych z praworządnością (m.in. 26 - delegacji sędziowskich i asesorów sądowych, 8 - postępowań przed Izbą Dyscyplinarną SN w stosunku do przedstawicieli zawodów prawniczych), 12 skarg dotyczyło różnych aspektów praw osób LGBTI (w tym 10 skarg - dot. odmowy zarejestrowania związku małżeńskiego par jedнопłciowych zawartego za granicą, jedna - kwestii podatku od spadków i darowizn oraz jedna - praw rodzicielskich rozwiedzionej matki), 11 skarg dotyczyło różnych aspektów prawa do swobody wypowiedzi, 9 skarg dotyczyło inwigilacji przy użyciu systemu Pegasus, 8 skarg dotyczyło kontroli osobistych osadzonych (przy czym dotyczą one stanów faktycznych sprzed wprowadzenia w 2023 r. zmian w k.k.w. oraz ewidencjonowania kontroli osobistych w sierpniu 2024 r., które to środki pozwoliły na zamknięcie w 2024 r. nadzoru nad wykonywaniem wyroków dotyczących tego problemu).

Liczba orzeczeń wydanych przez Trybunał i notyfikowanych rządowi wyniosła 124 (wg stanu na dzień 13 grudnia 2024 r.), na co złożyło się 35 wyroków i 89 decyzji. Ogólna liczba orzeczeń wykazuje nadal tendencję wzrostową w stosunku do sytuacji sprzed kilku lat, jednocześnie utrzymując się na podobnym poziomie jak w 2023 r. (121). Również liczba wyroków (35) utrzymała się na podobnym poziomie jak w dwóch poprzednich latach (w 2023 r. - 33, w 2022 r. - 34, natomiast w 2021 r. - 23 wyroki). Wszystkie wyroki wydane w 2024 r., podobnie jak w roku ubiegłym, stwierdzały co najmniej jedno naruszenie Konwencji. Odnosząc się do decyzji, z liczby 89 notyfikowanych przez Trybunał do dnia 13 grudnia 2024 r., 50 dotyczyło zatwierdzenia ugód (28) lub deklaracji jednostronnych (22). Łącznie z wyrokami składają się one na orzeczenia niekorzystne dla rządu - takich orzeczeń było łącznie 85. Trybunał wydał również 39 orzeczeń pozytywnych. Składały się na nie decyzje o niedopuszczalności skargi (21) oraz o skreśleniu skargi z listy skarg z przyczyn formalnych (18). W tym zakresie negatywny trend utrzymuje się od czterech lat, konsekwentnie się pogłębiając: w 2023 r. stosunek orzeczeń pozytywnych do negatywnych wyniósł 38 do 81, w 2022 r. - 44 do 64, w 2021 r. - 29 do 67, a w 2020 r. - 25 do 36. W 2019 r. było natomiast 51 orzeczeń pozytywnych i 46 negatywnych.

Orzeczenia wykonane. W 2024 r. Komitet Ministrów RE zamknął nadzór nad wykonywaniem 59 orzeczeń Trybunału. W tej liczbie znajduje się 40 wyroków i 19 decyzji zatwierdzających ugodę. To

⁴ Powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

prawie dwukrotnie więcej wykonanych wyroków niż w roku ubiegłym (50 wykonanych orzeczeń, w tym 23 wyroki i 27 decyzji) i więcej niż w latach 2019-2022 (2022 r. - 26 orzeczeń, w tym 4 wyroki i 22 decyzje, 2021 r. - 35 orzeczeń, w tym 10 wyroków i 25 decyzji, 2020 r. - 31, 2019 r. - 41). Aczkolwiek w większości zamknięte zostały wyroki w sprawach powtarzalnych, w których wykonane zostały środki indywidualne, natomiast nadal konieczne są działania celem pełnego wdrożenia środków generalnych, które badane będą nadal przez Komitet Ministrów RE w ramach tzw. wyroku wiodącego dla danego problemu (jak np. w przypadku wyroku *Burza p. Polsce*, będącego wiodącym w sprawach dotyczących przewlekłego stosowania tymczasowego aresztu - piętnaście wyroków powtarzalnych zostało natomiast zamkniętych). Pełnomocnik podkreśliła jednocześnie, że dużym sukcesem było całkowite zamknięcie grupy spraw dotyczących kontroli osobistych osadzonych (grupa *Milka*), w którym to przypadku Komitet Ministrów RE uznał, że zarówno środki indywidualne, jak i generalne, zostały wdrożone.

Sprawy w wykonywaniu. Na dzień 13 grudnia 2024 r. liczba orzeczeń ETPC w sprawach polskich znajdujących się w procedurze nadzoru nad wykonywaniem sprawowanym przez Komitet Ministrów RE wynosiła 136 (w tym 107 wyroków i 29 decyzji zatwierdzających ugody). W 2023 r. na koniec roku w procesie wykonywania pozostawało 127 orzeczeń, w tym 111 wyroków i 16 decyzji, w 2022 r. - 125 orzeczeń, w tym 106 wyroków i 19 decyzji, w 2021 r. - 97 orzeczeń, w tym 78 wyroków i 19 decyzji, a na koniec 2020 r. - 89 orzeczeń, w tym 72 wyroki i 17 decyzji. Dla porównania jednak, w 2011 r. przed Komitetem Ministrów RE zawisłych było ponad 900 orzeczeń.

Do dnia 13 grudnia 2024 r. do Komitetu Ministrów RE wpłynęło łącznie 5 komunikacji na podstawie Reguły 9 ust. 2 Regulaminu Komitetu Ministrów (o 12 mniej niż w roku ubiegłym). Dotyczyły one spraw praworządnościowych, aborcyjnych, migracyjnych oraz tajnych więzień CIA.

- **Sprawy zakomunikowane Rządowi w IV kwartale 2024 r.**

Pełnomocnik poinformowała, że w okresie od 1 października 2024 r. do 13 grudnia 2024 r. Trybunał zakomunikował Rządowi RP 100 nowych skarg. Dotyczyły one w zdecydowanej większości przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (79), ponadto 8 skarg dotyczyło skazania za pomówienie, 5 skarg dot. przewlekłości postępowań administracyjnych, 2 skargi dot. warunków osadzenia w związku z zastosowaniem reżimu więzienia niebezpiecznego, jedna skarga dot. warunków w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców w Lesznowoli (aspekt leczenia), jedna skarga dot. zarzutu naruszenia art. 9 (wolność myśli, sumienia i wyznania) i 10 (wolność wyrażania opinii) Konwencji w kontekście znieważenia pomnika papieża, jedna skarga dot. zarzutu naruszenia art. 10 w zw. z rozlaniem w ramach protestu piwa określonej marki, jedna skarga dot. zarzutu naruszenia art. 10 oraz art. 6 ust. 1 i 13 Konwencji w kontekście dostępu do Sejmu z uwagi na odmowę odnowienia przepustki prasowej, jedna skarga dot. kontaktów z dorosłą siostrą z niepełnosprawnością oraz jedna skarga dot. wolności zgromadzeń.

- **Orzeczenia wydane lub notyfikowane w IV kwartale 2024 r.**

W okresie od 1 października do 13 grudnia 2024 r. Trybunał notyfikował 18 orzeczeń wydanych w sprawach polskich, w tym 4 wyroki i 14 decyzji, obejmujących łącznie 73 skargi.

Odnosnie do decyzji, 5 z nich to ugody (obejmujące łącznie 52 skargi), 3 to decyzje zatwierdzające deklaracje jednostronne (obejmujące 15 skarg), 3 decyzje stwierdzały niedopuszczalność skargi, w tym dwie z uwagi na oczywistą bezzasadność i jedna z uwagi na nadużycie prawa do skargi. 3 decyzje dotyczyły skreślenia sprawy z listy skarg z uwagi na zaprzestanie popierania skargi przez skarżącego.

Trzy z czterech nowych wyroków dotyczyły przewlekłości postępowań – wyrok *Leśniewski p. Polsce* z dnia 10 października 2024 r. dot. naruszenia art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji z uwagi na przewlekłość postępowania karnego (20 lat i 3 miesiące w dwóch instancjach), wyrok *Strzałkowski p. Polsce* (również z dnia 10 października 2024 r.) dot. przewlekłości postępowania cywilnego (6 lat i 7 miesięcy w dwóch instancjach), natomiast wyrok *Kiełb p. Polsce* z dnia 12 grudnia 2024 r. dot. przewlekłości postępowania administracyjnego i sądowno-administracyjnego (18 lat i 4 miesiące w czterech instancjach, tj. przed dwoma instancjami organów administracyjnych i dwoma instancjami sądów administracyjnych). Wszystkie ww. wyroki zostały wydane przez komitet trzech sędziów Trybunału i są ostateczne. Dodatkowo Trybunał wydał w dniu 14 listopada 2024 r. jeden wyrok w

składzie Izby siedmiu sędziów, w sprawie *Zakrzewski p. Polsce*, która dotyczyła orzeczenia surowszej kary po uchyleniu wyroku skazującego przez Sąd Najwyższy (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji – prawo do rzetelnego procesu). Ten wyrok nie jest jeszcze ostateczny,

- **Pozostałe informacje.**

Nowa sędzia ETPC z ramienia Polski. W tym punkcie agendy Pełnomocnik poinformowała o wyborze w dniu 1 października 2024 r. przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy pani Anny Adamskiej-Gallant na sędzię Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski i o objęciu przez nią tego urzędu w dniu 16 grudnia 2024 r. Sędzia Adamska-Gallant zastąpiła na tym stanowisku sędziego Krzysztofa Wojtyczka, który sprawował ten urząd od dnia 1 listopada 2012 r.

Projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC. Pełnomocnik poinformowała, że wstępny projekt ustawy został przygotowany w MSZ, w konsultacji z Ministerstwem Sprawiedliwości. W tygodniu poprzedzającym posiedzenie Zespołu MSZ przesłało do Przewodniczącego Zespołu ds. Programowania Prac Rządu wnioski o wpisanie projektu do wykazu prac legislacyjnych rządu, co powinno nastąpić jeszcze w 2024 r. Kolejnym etapem będą uzgodnienia międzyresortowe i konsultacje publiczne (I kwartał 2025 r.).

Pełnomocnik przypomniała, że idea opracowania ustawy powstała na kanwie problemów z praworządnością w Polsce, jednak w zrozumiały sposób jej przepisy będą miały charakter ogólny. Projektowana ustawa ma na celu wprowadzenie bowiem ustawowego mechanizmu koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC w sprawach polskich, który będzie w stanie odpowiedzieć na nadrzędne problemy związane z wykonywaniem wyroków ETPC w Polsce, czyli dużą liczbę orzeczeń niekorzystnych dla rządu oraz długi okres ich wykonywania. Ich przyczyną są najczęściej problemy z doprowadzeniem do szybkiej, wystarczającej i trwałej zmiany praktyki lub zmiany legislacji krajowej, co z kolei często wynika z braku współdziałania wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za podjęcie niezbędnych działań dla rozwiązania problemu leżącego u podstaw stwierdzonego przez ETPC naruszenia, a także z niewystarczających narzędzi po stronie organu koordynującego proces wykonywania orzeczeń ETPC w Polsce (Ministra Spraw Zagranicznych) do wskazywania właściwych działań i podmiotów odpowiedzialnych za ich podjęcie. Założeniem ustawy jest zatem doprowadzenie do bardziej precyzyjnego zdefiniowania obowiązków i współpracy między poszczególnymi organami krajowymi w zakresie wykonywania orzeczeń ETPC, a także zobowiązanie wszystkich organów władzy publicznej do współdziałania na rzecz wykonania wyroków. Odnośnie do Zespołu ds. ETPC, Pełnomocnik wskazała, że planowane jest jego zachowanie w formie ciała opiniodawczo-doradczego organu koordynującego proces wykonywania o rozszerzonym w stosunku do obecnego składzie, wychodzącym poza administrację rządową (co będzie odzwierciedleniem wieloletniej praktyki). Nie będzie jednak stanowił podstawy mechanizmu koordynacji. Zespół, zgodnie ze swoją opiniodawczo-doradczą rolą, będzie miał możliwość proponowania właściwych środków indywidualnych lub generalnych do podjęcia przez organ wiodący w celu wykonania określonego orzeczenia.

Wizyta Prezesa ETPC, Marko Bošnjaka, w Polsce. Wizyta odbyła się w dn. 8-10 grudnia 2024 r. na zaproszenie Ministra Spraw Zagranicznych Radosława Sikorskiego. Prezes odbył spotkania z Prezesem RM Donaldem Tuskiem, Ministrem SZ Radosławem Sikorskim, Ministrem Sprawiedliwości Adamem Bodnarem i Rzecznikiem Praw Obywatelskich Marcinem Wiąckiem. Prezesowi towarzyszył sędzia ETPC z ramienia Polski, Krzysztof Wojtyczek. 10 grudnia 2024 r. Prezes Bošnjak był gościem XV Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka, na którym wygłosił wystąpienie otwierające, poświęcone roli Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Trybunału we wzmacnianiu instytucji demokratycznych.

XV Warszawskie Seminarium Praw Człowieka. Najnowsza, piętnasta edycja Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka, tradycyjnie organizowanego przez MSZ - Pełnomocnika ds. postępowań przed ETPC i poświęconego różnym aspektom ochrony praw człowieka w kontekście standardów ustanowionych Europejską Konwencją Praw Człowieka i orzecznictwem Trybunału, odbyła się w dniu 10 grudnia 2024 r. Motywem przewodnim Seminarium była Rola Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka we wzmacnianiu instytucji demokratycznych. Seminarium wpisywało się w obchody 75. rocznicy utworzenia Rady Europy i 65. rocznicy rozpoczęcia działalności przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i zostało wpisane do kalendarza wydarzeń Rady Europy. Na konferencję złożyły się cztery panele tematyczne: (1)

rola niezależnego sądownictwa jako kluczowego komponentu ustroju demokratycznego, (2) gwarancje demokratycznego procesu tworzenia prawa, (3) udział społeczeństwa w funkcjonowaniu demokracji i (4) gwarancje demokratycznej debaty publicznej. Udział w charakterze prelegentów wzięli, obok Prezesa ETPC, między innymi także Przewodnicząca Komisji Weneckiej Claire Bazy Malaurie oraz nowowybrana sędzia ETPC z ramienia Polski, Anna Adamską-Gallant. Pełnomocnik podziękowała również uczestnikom posiedzenia Zespołu za ich liczny udział w Seminarium, także w charakterze panelistów i moderatorów.

Posiedzenie Podkomisji stałej ds. wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz TSUE. Pełnomocnik poinformowała, że w dniu 5 grudnia 2024 r. uczestniczyła w posiedzeniu ww. podkomisji sejmowej, którego przedmiotem było rozpatrzenie Raportu z wykonywania wyroków ETPC przez Polskę za 2023 r. Przypomniała w tym kontekście, że posiedzenia właściwych komisji parlamentu poświęcone rozpatrzeniu raportów rocznych są niezmiernie ważne, ponieważ mimo że MSZ pełni rolę koordynującą proces wykonywania orzeczeń oraz rolę reprezentacyjną względem zewnętrznego organu nadzorującego, jakim jest Komitet Ministrów Rady Europy, to dla sprawnego wykonywania orzeczeń Trybunału niezmiernie istotna jest współpraca władzy wykonawczej z władzą ustawodawczą i sądowniczą. Rola parlamentu jest tutaj kluczowa. Podkreśliła również wagę utworzenia w bieżącej kadencji Sejmu stałej podkomisji zajmującej się m.in. wykonywaniem orzeczeń ETPC, co stanowi pozytywny sygnał, świadczący o wzmocnieniu zaangażowania Sejmu w tym obszarze. To zaangażowanie podkreśla także udział Przewodniczącej podkomisji, pani Iwony Karolewskiej, w posiedzeniu Zespołu ds. ETPC.

VI. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC

W agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniach 3-5 grudnia 2024 r. w Strasburgu, znalazły się dwie grupy wyroków w sprawach polskich – *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*, dotyczące tzw. tajnych więzień CIA oraz grupa *Beller p. Polsce*, dotycząca przewlekłości postępowań administracyjnych i sędowo-administracyjnych. Żadna z ww. grup nie została poddana w debacie.

W decyzji przyjętej w sprawach *Al Nashiri* i *Abu Zubaydah*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- w zakresie gwarancji dyplomatycznych od Stanów Zjednoczonych odnotował pozytywnie dotychczasowe starania władz polskich oraz zachęca do kontynuowania dialogu ze stroną amerykańską;
- w zakresie śledztwa krajowego pozytywnie odnotował przekazanie Sekretariatowi RE kopii jawnej części postanowienia krajowej prokuratury z dn. 30 listopada 2020 r. o częściowym umorzeniu śledztwa, wskazując jednocześnie, że na jego podstawie nie jest możliwe dokonanie oceny czy zostały podjęte wszystkie możliwe środki celem ustalenia, zgodnie z krajowym standardem dowodowym, zaistnienia faktów udowodnionych wcześniej przez ETPC (chodzi o fakt funkcjonowania tajnego ośrodka CIA na terenie Polski, transferu skarżących do i z Polski, ich tajnego przetrzymywania na terytorium Polski oraz poddania ich na tym terytorium złemu traktowaniu). Władze polskie zostały wezwane do przedstawienia dodatkowych wyjaśnień w ww. zakresie;
- w zakresie wzmocnienia demokratycznego nadzoru nad służbami specjalnymi władze polskie zostały wezwane do wyjaśnienia przyczyn braku skuteczności tego nadzoru w okolicznościach niniejszej sprawy (chodzi o nieskuteczne śledztwo Komisji Sejmowej ds. służb specjalnych z 2005 r. ws. istnienia na terytorium Polski tajnych ośrodków CIA) oraz przedstawienia informacji nt. środków mających zapobiegać podobnym sytuacjom w przyszłości;
- z zainteresowaniem odnotował informację o fakcie systematycznego wysyłania przez decydentów wysokiego szczebla komunikatu o znaczeniu przestrzegania praw człowieka w działalności służb specjalnych oraz prowadzoną przez polskie władze refleksję nad znalezieniem właściwego formatu dla sygnału o braku tolerancji dla naruszeń praw człowieka, wzywając je do szybkiego jej zakończenia.

W decyzji przyjętej w grupie *Beller*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- zauważył pozytywne trendy w odniesieniu do długości postępowań przed organami i sądami administracyjnymi i zachęcił władze do ich konsolidacji oraz do dalszego monitorowania skutków reform w procedurze administracyjnej i przed sądami administracyjnymi oraz do zbierania danych w tym zakresie;
- odnotował z zainteresowaniem prace nad kolejnymi zmianami legislacyjnymi mającymi na celu uproszczenie i przyspieszenie postępowań administracyjnych, podjęte w wyniku oceny ex-post reformy Kodeksu postępowania administracyjnego z 2017 r.; odnotował także zwiększenie budżetu i stanu kadrowego sądów administracyjnych oraz prowadzone przez NSA działania szkoleniowe których celem jest szybkie i zarazem profesjonalne rozpatrywanie spraw przez sądy administracyjne;
- jednocześnie zwrócił uwagę na potrzebę większej ilości informacji i danych umożliwiających dokonanie oceny funkcjonowania środków na przewlekłość postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych, w szczególności w świetle niskiego odsetka uwzględnionych roszczeń o przyznanie sumy pieniężnej przy uwzględnieniu skargi na bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania przez organ oraz niski odsetek uwzględnianych skarg na przewlekłość postępowań przed sądami administracyjnymi;
- po raz kolejny wyraził zaniepokojenie brakiem możliwości oceny przez sądy krajowe całkowitej długości postępowań, tj. z uwzględnieniem długości postępowań przed organami administracyjnymi, i ponownie wezwał władze polskie do zastanowienia się, jak dostosować praktykę krajową do wymogów orzecznictwa Trybunału.

W obu decyzjach Komitet Ministrów RE poprosił o przedstawienie przez Polskę informacji, o których mowa w ich treści, do połowy 2025 r.

VII. Informacja na temat aktualnych prac Rady Europy – Komitetu Sterującego ds. Praw Człowieka (CDDH) w zakresie rozwijania standardów ochrony praw człowieka

W tym punkcie Pełnomocnik przedstawiła prace następujących Grup redakcyjnych CDDH: ds. praw człowieka i środowiska (CDDH-ENV), pracującej nad raportem odnośnie zasadności przyjęcia instrumentu w zakresie uznania prawa człowieka do czystego środowiska, ds. praw człowieka i sztucznej inteligencji (CDDH-IA), która przygotowuje podręcznik na ten temat. Zreferowane zostały też prace Grupy redakcyjnej ds. wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka (CDDH-ELI).

VIII. Wymiana poglądów podsumowująca 2024 r. w obszarze wykonywania wyroków ETPC oraz na temat priorytetów w zakresie wykonywania na 2025 r.

Podczas dyskusji podniesiona została **kwestia szkoleń z zakresu praw człowieka**, w tym na temat standardów wynikających z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, oferowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury („KSSiP”). Szkolenia dla asesorów i sędziów są jednym z kluczowych elementów działań edukacyjnych mających na celu zwiększenie wiedzy na temat standardów konwencyjnych, a w konsekwencji – ich prawidłowego stosowania w działalności orzeczniczej. W tym kontekście przedstawicielka Departamentu Wykonywania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości Urszula Kaczorowska, będąca wieloletnim wykładowcą KSSiP, zwróciła uwagę na niekorzystny trend znaczącego zmniejszenia liczby godzin takich szkoleń w programach dla asesorów. Przedstawicielka Krajowej Rady Sądownictwa Anna Dalkowska, wyraziła opinię wskazującą na potencjalny związek zmniejszenia liczby godzin szkoleń z praw człowieka z wykluczeniem dużej części wykładowców KSSiP z prowadzenia zajęć, przywołując swój przykład. W tym kontekście dyrektorka Departamentu ds. Równego Traktowania w KPRM, Anna Mazurczak, zwróciła jednak uwagę, że zasadne jest dobieranie wykładowców z różnych środowisk, informując jednocześnie, że ona sama została w bieżącym roku wykładowczynią KSSiP, jeszcze przed rozpoczęciem pracy w KPRM, jako praktyczka ze społeczeństwa obywatelskiego.

W odniesieniu do kwestii priorytetowych w obszarze wykonywania wyroków ETPC w 2025 r., przedstawicielka Fundacji Wolne Sądy, mecenas Sylwia Gregorczyk-Abram oraz przedstawicielka Naczelnej Rady Adwokackiej, mecenas Małgorzata Mączka-Pacholak, podniosły kwestię harmonogramu **wykonania wyroku pilotażowego *Wałęsa p. Polsce***, pytając się również o szczegóły procesu legislacyjnego mającego na celu wykonanie tego wyroku. Pełnomocnik wyjaśniła, że wnioskodawcą prac legislacyjnych w zakresie przywracania praworządności, w tym zamian

mających na celu rozwiązanie problemów systemowych zidentyfikowanych przez Trybunał w wyroku pilotażowym w sprawie *Wałęsa*, jest Ministerstwo Sprawiedliwości, które zna szczegóły oraz aktualny etap prac. W celu przygotowania odpowiednich zmian została przez MS powołana również Komisja Kodyfikacyjna Ustroju Sądownictwa i Prokuratury. MSZ przekazuje Trybunałowi (w ramach procedury pilotażowej) oraz Komitetowi Ministrów RE (w ramach procesu wykonywania wyroków) informacje nt. procedowanych zmian otrzymane z MS. W kontekście wykonywania wyroku *Wałęsa p. Polsce*, należy zwrócić uwagę, że procedura pilotażowa przed Trybunałem, zastosowana w omawianym wyroku, na mocy której postępowanie w podobnych skargach zostało odroczone w celu umożliwienia państwu rozwiązania problemów systemowych leżących u podłoża tych skarg, odbywa się niezależnie od procesu wykonywania wyroku *Wałęsa* i równolegle z nim. W procesie nadzoru Komitetu Ministrów RE nad wykonywaniem wyroków ETPC wyrok pilotażowy *Wałęsa p. Polsce* jest badany w ramach szerszej grupy wyroków dot. praworządności. W tym procesie informacje przekazuje się cyklicznie, w tym na prośbę Komitetu, który ocenia podjęte działania oraz może zalecać podjęcie innych. Bierze też naturalnie pod uwagę wszelkie oceny dokonane przez Trybunał w ramach procedury pilotażowej. We wrześniu 2024 r. grupa wyroków dot. praworządności w Polsce została poddana debacie na forum Komitetu, po której rząd został poproszony o przekazanie informacji na temat postępów w ich wykonywaniu oraz do ustosunkowania się do kwestii podniesionych w przyjętej przez Komitet decyzji do końca bieżącego roku (informacje te zostaną przekazane w terminie późniejszym, z uwagi na wyznaczenie przez Komitet Ministrów RE następnego badania wyroków dot. praworządności w Polsce dopiero na wrzesień 2025 r. i konieczność przekazania jak najbardziej aktualnych informacji przed tym terminem). Nie jest to zatem termin tożsamy z tym określonym przez Trybunał w ramach procedury wyroku pilotażowego (tj. po przedłużeniu - 23 listopada 2025 r.), ale też cele tych procesów są nieco inne – Trybunał w świetle podjętych przez państwo działań celem rozwiązania zidentyfikowanych przez niego problemów systemowych zadecyduje o sposobie dalszego procedowania innych skarg zawisłych przed nim, a dotyczących tych samych problemów. Natomiast proces wykonywania wyroku przed Komitetem Ministrów RE ma na celu podjęcie wszystkich działań odpowiadających na źródło naruszenia (na poziomie ogólnym) oraz przywrócenie indywidualnej sytuacji skarżącego do stanu sprzed naruszenia lub naprawieniu konsekwencji tego naruszenia (na poziomie indywidualnym). Niezależnie jednak od procesu (pilotaż/wykonywanie), rząd jest zobowiązany do przedstawienia konkretnych informacji nt. przyjętych środków jesienią 2025 r.

Podczas wymiany poglądów z uczestnikami posiedzenia poruszona została również kwestia **ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka** (pytania ze strony Fundacji Wolne Sądy, NRA, Amnesty International, a także Ministerstwa Sprawiedliwości). W odniesieniu do pytań o założenia do ustawy, Pełnomocnik poinformowała o jej głównych kierunkach we wcześniejszej części posiedzenia Zespołu oraz wskazała, że projekt zostanie wkrótce przekazany do konsultacji publicznych. Potwierdziła, że czas na konsultacje będzie dłuższy niż 7 dni (w odpowiedzi na obawy AI) i wyniesie 21 lub 30 dni. Wypowiadający się w dyskusji podnosili również kwestię wznowienia postępowań cywilnych po wyroku ETPC (NRA, MS), w szczególności w kontekście informacji o bardziej technicznym charakterze ustawy, odnoszącym się do koordynacji, a pomijającym tak ważne elementy wykonywania jak wznowienie postępowań. W tym kontekście Pełnomocnik przypomniała, że obecnie możliwość wznowienia po wyroku ETPC uregulowana jest w procedurze karnej (czyli np. postępowania dyscyplinarne, poprzez odwołanie do procedury karnej, są możliwe do wznowienia po orzeczeniu ETPC) i sądowno-administracyjnej. Natomiast odnośnie do procedury cywilnej wskazała, że w konsultacji z Ministerstwem Sprawiedliwości uregulowanie tej kwestii zostało pozostawione właściwej Komisji Kodyfikacyjnej. Zatem projekt ustawy o wykonywaniu ograniczy swój przedmiot do mechanizmu koordynacji.

IX. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- **Informacja nt. wykonywania wyroku *M.K. i inni p. Polsce* (skarga nr 40503/17, wyrok z dnia 23 lipca 2020 r.).**

Na wstępie Pełnomocnik przypomniała, że w wyroku *M.K. i inni p. Polsce* Trybunał orzekł, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji w związku z wielokrotnym odmówieniem skarżącemu możliwości złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na przejściu granicznym w Terespolu i, w

związku z tym, narażeniem ich na ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania w państwie pochodzenia, a także do naruszenia art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji z uwagi na brak indywidualnego zbadania sytuacji skarżących oraz art. 13 Konwencji z uwagi na brak skutecznego środka odwoławczego, ponieważ wniesienie odwołania od decyzji o odmowie wjazdu do Polski nie ma skutku zawieszającego. Ponadto Trybunał stwierdził naruszenie art. 34 Konwencji z uwagi na niezastosowanie się do środka tymczasowego nałożonego przez Trybunał.

Co więcej, Trybunał stwierdził w wyroku, że sprawy skarżących stanowią egzemplifikację szerszej polityki państwa polegającej na odmowie wjazdu cudzoziemcom przybywającym z Białorusi, niezależnie od tego, czy byli to wyraźnie migranci zarobkowi, czy też wyrażali obawę przed prześladowaniami. Zdaniem Trybunału polityka ta była realizowana w szczególności poprzez konsekwentną praktykę przeprowadzania bardzo krótkich wywiadów na granicy, podczas których kładziono nacisk na argumenty pozwalające na zakwalifikowanie ich do kategorii migrantów zarobkowych oraz przeinaczanie oświadczeń cudzoziemców w bardzo krótkich notatkach urzędowych, stanowiących wyłączną podstawę do odmowy wjazdu.

Podczas ostatniego badania sprawy *M.K. i inni* w marcu 2024 r., Komitet Ministrów RE przyjął decyzję, w której m.in. odnotował wprowadzenie specjalnego formularza w celu rozwiązania problemu błędnego rozumienia intencji cudzoziemców dotyczących ubiegania się o ochronę międzynarodową i poprosił o przekazanie informacji o jego treści; zasugerował dokonanie analizy nowelizacji z 2021 r. ustawy o cudzoziemcach oraz nowelizacji ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony; ponaglił władze RP do niezwłocznego przekazania informacji nt. sposobu stosowania od 2021 r. uprawnień Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców w zakresie pozostawienia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania oraz sposobu postępowania, gdy cudzoziemiec, który nielegalnie wjechał do Polski, wyrazi chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową; poprosił o dane statystyczne dot. cudzoziemców przybywających z Białorusi oraz wezwał do przedstawienia informacji na temat środków mających zaradzić problemowi braku skutku zawieszającego odwołania od decyzji o odmowie wjazdu. Kolejny raz Komitet zajmie się sprawą *M.K. i inni* w grudniu 2025 r.

Resortem właściwym merytorycznie w procesie wykonywania omawianego wyroku jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji i organy mu podległe. Na posiedzeniu Zespołu informację o stanie wykonywania środków generalnych, z uwzględnieniem kwestii podniesionych w decyzji Komitetu Ministrów RE, przedstawiła płk Iwona Przybyłowicz, Pełnomocnik Komendanta Głównego Straży Granicznej ds. ochrony praw człowieka. Poinformowała o braku przeszkód przekazania treści formularza oświadczenia o braku woli ubiegania się o ochronę międzynarodową Komitetowi Ministrów RE. Odnośnie do sugestii analizy pod kątem ewentualnej rewizji zmian w ustawach o cudzoziemcach i o udzielaniu cudzoziemcom ochrony, przedstawicielka KGSG zwróciła uwagę na zmianę stanowiska Komisji Europejskiej spowodowanej zjawiskiem instrumentalizacji migracji przez Rosję i Białoruś, wskazując m.in. na komunikat KE z dnia 11 grudnia 2024 r., wspierający państwa członkowskie w walce z zagrożeniami hybrydowymi ze strony Rosji i Białorusi.

Przedstawiła założenia projektu ustawy o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który ma na celu stworzenie instrumentów prawnych, które będą służyć zapobieżeniu destabilizacji sytuacji wewnętrznej w Polsce i innych państwach UE, wynikającej z kreowania sztucznej presji migracyjnej przez państwa trzecie graniczące z Polską lub inne podmioty. Projekt wprowadza definicję pojęcia „instrumentalizacja migracji”, dodatkowe przesłanki pozbawienia statusu uchodźcy cudzoziemców, którzy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, uchyli możliwość pozostawienia przez Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców uznaniowo wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania, jeśli wniosek ten został złożony przez cudzoziemca zatrzymanego niezwłocznie po przekroczeniu granicy zewnętrznej wbrew przepisom prawa, jako narzędzia niekompatybilnego z proponowanymi zmianami i zasadniczo niewykorzystywanego dotychczas przez ten organ, a także określi materialnoprawne podstawy czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej (wystąpienie instrumentalizacji migracji, działania podejmowane w ramach instrumentalizacji przez państwo graniczące z RP, stanowiące poważne i rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, niezbędność ograniczenia dla ograniczenia/wyeliminowania tego zagrożenia, brak innych środków dla osiągnięcia tego celu).

Projekt ustawy określa również postępowanie organu Straży Granicznej w indywidualnym przypadku, gdy cudzoziemiec składa wniosek o udzielenie ochrony w okresie i miejscu obowiązywania czasowego ograniczenia, a należy do grup wrażliwych (m.in. małoletni bez opieki, kobiety ciężarne, osoby wymagające szczególnego traktowania, osoby zagrożone rzeczywistym ryzykiem doznania poważnej krzywdy w państwie, z którego przybyły, obywatele państwa stosującego instrumentalizację).

Odnosząc się do kwestii danych statystycznych, przedstawicielka KGSG wyjaśniła, że stosowany przez SG system nie pozwala wygenerować danych według kraju, z którego bezpośrednio przybywa osoba wnioskująca o ochronę międzynarodową, w związku z czym przedstawiła dane dot. liczby cudzoziemców wnioskujących o ochronę w placówkach SG ochraniających polsko-białoruski odcinek granicy (do 15 grudnia 2024 r. - 3066 osób, w 2023 r. - 1187 osób, w 2022 r. - 1629 osób, w 2021 r. - 773 osoby), a także w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców, z uwagi na fakt, że wielu cudzoziemców nie deklaruje chęci ubiegania się o ochronę na wjeździe, lecz składa wnioski na etapie późniejszym (do 15 grudnia 2024 r. - 980 osób, w 2023 r. - 993 osoby, w 2022 r. - 1479, w 2021 r. - 2527 osób).

Przedstawicielka KGSG poinformowała również, że w 2024 r., do 15 grudnia, odnotowano 30 277 prób nielegalnego przekroczenia i nielegalnych przekroczeń granicy (w 2023 r. - 26 057, w 2022 r. - 15 699, w 2021 r. - 39 645, w 2020 r. - 129, w 2019 r. - 20, w 2018 r. - 4).

Na koniec, odnosząc się do braku skutku zawieszającego odwołania od decyzji o odmowie wjazdu, KGSG wskazała, że zmiana w tym zakresie byłaby sprzeczna z prawem unijnym (art. 14 kodeksu granicznego Schengen wyraźnie stwierdza, że takie odwołanie nie ma skutku zawieszającego w stosunku do decyzji o odmowie wjazdu).

- **Informacja nt. wykonywania wyroku *Przybyszewska i inni p. Polsce* (skarga nr 11454/17, wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r.).**

Pełnomocnik przypomniła, że w wyroku *Przybyszewska i inni p. Polsce* Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony dostępnej dla par tej samej płci w Polsce. Treść wyroku nie pozostawia zatem wątpliwości co do źródła naruszenia, którym jest brak ram prawnych. To determinuje sposób wykonania wyroku, który powinien doprowadzić do stworzenia takich ram.

Poinformowała również, że od czasu wydania wyroku *Przybyszewska i inni* pojawił się kolejny wyrok, *Formela i inni p. Polsce*, z dn. 19 września 2024 r., który również podniósł kwestię braku zapewnienia przez Polskę konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony stabilnych związków jednoosobowych, a dotyczył odmowy transkrypcji zagranicznego aktu małżeństwa (w przypadku wyroku *Przybyszewska i inni* chodziło o odmowę przyjęcia oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński od par jednoosobowych). Co ważne, wyrok *Formela i inni* został wydany przez Trybunał w składzie komitetowym, co oznacza, że Trybunał uznaje, że w tej kategorii spraw dysponuje ustaloną linią orzecniczą. W wykonywaniu wyroków te tworzą grupę, w której wyrokiem wiodącym jest ten w sprawie *Przybyszewska i inni*.

Informację na temat działań na rzecz wykonania omawianego wyroku przedstawiła dyrektorka Departamentu ds. Równego Traktowania w KPRM, Anna Mazurczak oraz jej Zastępczyni, Milena Adamczewska-Stachura. Poinformowały, że w odpowiedzi na wynikające z wyroku zobowiązanie do wdrożenia ram prawnych dla funkcjonowania związków osób tej samej płci, w szczególności w obszarze praw i obowiązków osób w związkach partnerskich, ich sytuacji majątkowej, podatków, spadków i alimentów, Ministra do spraw Równości przygotowała projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich (nr z wykazu prac legislacyjnych rządu - UD87) i projekt ustawy wprowadzającej ustawę o rejestrowanych związkach partnerskich (UD88).

Projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich przewiduje wprowadzenie do polskiego porządku prawnego instytucji związku partnerskiego, dostępnej dla par tej samej i różnej płci. W szczególności, mając na uwadze standard ochrony, o którym mowa w wyroku *Przybyszewska i inni*, ustawa definiuje prawa i obowiązki osób zawierających związki partnerskie (zobowiązanie do wzajemnego szacunku, lojalności, pomocy oraz współdziałania dla wspólnego dobra). Projekt

ustawy przewiduje możliwość ustanowienia przez osoby w związku partnerskich wspólności majątkowej, a także obowiązek alimentacyjny po ustaniu związku partnerskiego. Z kolei projekt ustawy wprowadzającej zawiera przepisy nowelizujące inne akty prawne, tak aby osoby w związkach partnerskich miały dostęp do praw, o których mowa m.in. w wyroku *Przybyszewska i inni* (np. zrównanie pozycji podatkowej osoby w związku partnerskim, która zawarła umowę majątkowej wspólności partnerskiej, z osobami w związku małżeńskim pozostającymi we wspólności majątkowej, zwolnienie osób w związkach partnerskich od podatku od spadków, darowizn i czynności cywilnoprawnych).

Projekty obu ustaw zostały w połowie października 2024 r. przekazane do konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych. Przedstawicielki KPRM podkreśliły, że z uwagi na społeczną doniosłość przedmiotu ustawy, zakres konsultacji był szeroki, a w ramach tego procesu wpłynęło bardzo dużo uwag (kilkanaście opinii organizacji pozarządowych i zawodowych, kilka tysięcy opinii indywidualnych), które są obecnie analizowane, równoległe z uwagami zgłoszonymi w ramach uzgodnień. Zgodnie z przyjętym harmonogram prac, planowane jest zakończenie rządowego procesu legislacyjnego do końca 2024 r.

Na koniec Pełnomocnik poinformowała uczestników posiedzenia, że wyrok w sprawie *Przybyszewska i inni p. Polsce* zostanie po raz pierwszy zbadany przez Komitet Ministrów RE podczas jego posiedzenia w czerwcu 2025 r.

X. Sprawy różne

Pełnomocnik poinformowała członków Zespołu i pozostałych uczestników posiedzenia o oddelegowaniu od listopada 2024 r. na okres jednego roku polskiej sędzi, Joanny Hetnarowicz-Sikory, do Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC w Sekretariacie RE, który zapewnia obsługę merytoryczną Komitetu Ministrów RE w formacie ds. praw człowieka.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 16 grudnia 2024 r.**

Przewodnicząca posiedzenia Zespołu, Pełnomocnik MSZ	Agnieszka Kozińska-Makowska
MSZ DPT	Marta Kaczmarska , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Eliza Suchożebrska , Zastępca Pełnomocnika Anita Łuczyńska Magdalena Borowska Piotr Gryźniewski Jan Karpiuk , praktykant
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Anna Mazurczak , Departament do spraw Równego Traktowania Milena Adamczewska-Stachura , Departament do spraw Równego Traktowania Remigiusz Jendrych , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Paulina Dobrowolska , Departament Służby Cywilnej
Kancelaria Sejmu RP	Iwona Karolewska , Przewodnicząca Podkomisji Stałej ds. Wykonywania Wyroków ETPC i TSUE Jakub Kocjan , Podkomisja Stała ds. Wykonywania Wyroków ETPC i TSUE Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności
Ministerstwo Aktywów Państwowych	Sylvia Porożyńska , Departament Prawny
Ministerstwo Cyfryzacji	Jarosław Sekuła , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Finansów	Bartosz Buraczyński , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Iwona Siek , Departament Prawny
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkiewicz , Departament Prawny
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Filip Tarłowski , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Obrony Narodowej	Magdalena Trzpil-Halota , Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych Aneta Ślusarczyk , Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Joanna Maciejewska , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Jacek Marcinkowski , Departament Prawny
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Maciej Piel , Departament Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Ewa Ołás , Departament Prawa Cywilnego i Gospodarczego Marcin Mrowicki , Departament Prawa Karnego Paweł Szponar , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Katarzyna Chrapkiewicz , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Urszula Kaczorowska , Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Ministerstwo Zdrowia	Magdalena Bancarewicz , Departament Współpracy Międzynarodowej Ewelina Baka , Departament Współpracy Międzynarodowej
Naczelny Sąd Administracyjny	Adrianna Tarłowska , Kancelaria Prezesa NSA

Sąd Najwyższy	Arkadiusz Lach, Biuro Studiów i Analiz
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło-Jaremek
Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Michał Olenowicz
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Marek Chochowski
Biuro Rzecznika Praw Dziecka	Michał Żłobecki
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński, Biuro Dyrektora Generalnego
Główny Urząd Statystyczny	Agnieszka Chwaleba-Potocka, Departament Współpracy Międzynarodowej
Instytut Pamięci Narodowej	Bogusław Tomasz Czerwiński
Komenda Główna Policji	Krzysztof Łaszkiwicz, Gabinet Komendanta Głównego Policji
Komenda Główna Straży Granicznej	Iwona Przybyłowicz, Pełnomocnik Komendanta Głównego SG ds. Ochrony Praw Człowieka Dorota Skrzypczyk, Zarząd ds. Cudzoziemców
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	Mariusz Pasternak
Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego	Jarosław Majewski
Naczelna Rada Adwokacka	Małgorzata Mączka-Pacholak
Krajowa Rada Sądownictwa	Anna Dalkowska, członek Rady
Krajowa Rada Komornicza	Michał Skrzypek
Krajowa Rada Radców Prawnych	Przemysła Kamil Rosiak
Krajowa Szkoła Administracji Publicznej	Anna Jaroń
Państwowa Inspekcja Pracy Główny Inspektorat Pracy	Bartosz Kopeć
Prokuratura Krajowa	Magdalena Beroud-Korowajczyk, Biuro Współpracy Międzynarodowej
Rządowe Centrum Legislacji	Piotr Ołdak, Departament Prawny i Kształcenia Kinga Kania Królak, Departament Prawny i Kształcenia
Urząd do spraw Cudzoziemców	Robert Wróbel, Biuro Szefa Urzędu
Urząd Zamówień Publicznych	Paulina Rypińska, Departament Unii Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Łukasz Jurek, Departament Legislacyjno-Prawny
Amnesty International	Adam Płoszka
Fundacja Wolne Sądy	Sylwia Gregorczyk-Abram Katarzyna Wiśniewska
Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny (FEDERA)	Justyna Faszczka Mateusz Biezuński
Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Marcin Wolny Marcin Szwed
Instytut na Rzecz Państwa	Tomasz Sienow
Kampania Przeciwko Homofobii	Anna Maria Linczowska

Załącznik D
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2024 r.

SPIS TREŚCI

I. Wykaz zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.....	3
II. Informacja w zakresie zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	9
III. Informacja w zakresie wskazań odnośnie do zmiany praktyki albo, alternatywnie, zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	10
IV. Informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach ETPC, będących skutkiem obowiązywania nieodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z nieodpowiedniej praktyki – wyroki wydane w latach 2021-2024	12

I. Wykaz zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
1.	<p>Grupa spraw Bąk p. Polsce (skarga nr 7870/04, wyrok z dnia 16 stycznia 2007 r.); Majewski p. Polsce (skarga nr 52690/99, wyrok z dnia 11 października 2005 r.); Rutkowski i inni p. Polsce (skarga nr 72287/10, wyrok pilotażowy z dnia 7 lipca 2015 r.)</p> <p>Przewlekłość postępowań karnych i cywilnych oraz brak skutecznego środka odwoławczego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 13 Konwencji).</p>	<p><i>Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora oraz postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki</i></p> <p>W ostatnich latach, po wyroku pilotażowym <i>Rutkowski i inni p. Polsce</i> i nowelizacji tzw. ustawy o skardze na przewlekłość w 2016 r., wdrażanie standardów wynikających z wyroków ETPC skupiało się na działaniach nakierowanych na zmianę praktyki. Mając jednak na uwadze stały napływ nowych skarg do ETPC dotyczących problemu przewlekłości postępowań, liczbę zatwierdzanych przez Trybunał ugód i deklaracji jednostronnych w tych sprawach, a przede wszystkim zaobserwowaną w 2024 r. zmianą podejścia Trybunału do spraw podnoszących problem przewlekłości i rozstrzygnięcie części z nich wyrokami (20 na 35 wyroków w sprawach polskich wydanych w 2024 r., tj. prawie 60%, dotyczyło przewlekłości postępowań i braku skutecznego środka odwoławczego), konieczne wydaje się rozważenie dalszych zmian legislacyjnych dostosowujących ustawę o skardze na przewlekłość do wymogów konwencyjnych.</p>
<p>* Grupa spraw <i>Bąk p. Polsce</i>, <i>Majewski p. Polsce</i> i <i>Rutkowski i inni p. Polsce</i> uwzględniona została zarówno w wykazie dotyczącym koniecznych zmian w prawie, jak i zmian praktyki z uwagi na fakt, że dla wykonania tej grupy wyroków na obecnym etapie niezbędne wydają się być zarówno zmiany legislacyjne w zakresie stosowania tzw. skargi na przewlekłość, jak i, w dalszym ciągu, działania nakierowane na korektę praktyki.</p>		
2.	<p>Grupa Kurłowicz p. Polsce (skarga nr 41029/06), wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r.)</p> <p>Skazanie skarżących - polityków, dziennikarzy lub wydawców, w okresie pomiędzy 2002 a 2010 r., na kary grzywny za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k. (naruszenie art. 10 Konwencji).</p>	<p><i>Kodeks karny (art. 212)</i></p> <p>Dotychczas rząd stał na stanowisku, że wykonanie wyroków dot. skazania za zniesławienie nie wymaga podjęcia działań legislacyjnych i wskazywał na praktykę orzeczniczą sądów krajowych na potwierdzenie, że kara pozbawienia wolności za kwalifikowaną formę zniesławienia nie jest stosowana oraz że penalizowane są tylko ekstremalne rodzaje wypowiedzi (z uwagi na kwestionowanie zasadności oparcia kwalifikowanej formy zniesławienia na sposobie jego popełnienia, zamiast na treści zniesławiającej wypowiedzi).</p> <p>Obecnie toczą się jednak wstępne prace legislacyjne w omawianym zakresie. Według stanu na koniec 2024 r. w ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego toczyły się prace nad zagadnieniem przestępstwa zniesławienia. Efektem tych prac ma być przygotowanie stanowiska ws. możliwości zmian zakresu penalizacji czynów stypizowanych m.in. w art. 212 k.k.</p> <p>Prace w toku na poziomie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości.</p>
3.	<p>Potomski i Potomska p. Polsce (skarga nr 33949/05, wyrok z dnia 29 marca 2011 r.)</p> <p>Brak możliwości uzyskania przez skarżących wyłączenia za adekwatnym odszkodowaniem należącej do nich nieruchomości, na której znajduje się cmentarz żydowski wpisany na listę zabytków, co uniemożliwiło skarżącym</p>	<p><i>Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami</i></p> <p>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przygotowało tzw. małą nowelizację ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1595), która wprowadziła nowy przepis do ustawy o gospodarce nieruchomościami (art. 13 ust. 5), ustanawiający wymóg uzyskania zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków na</p>

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	korzystanie z niej (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).	rozporządzenie nieruchomością, na której znajduje się zabytkowy cmentarz. Zmiana ta ma na celu wyeliminowanie w przyszłości stanów faktycznych analogicznych do tego, który zaistniał w sprawie <i>Potomski i Potomska</i> . Nadal konieczne jest przyjęcie zmian legislacyjnych w celu odniesienia się do stwierdzonego przez ETPC naruszenia w zakresie braku narzędzi prawnych do żądania wywłaszczenia mienia wpisanego do rejestru zabytków.
4.	<p>Grupa Przybyszewska i inni p. Polsce (skarga nr 11454/17 i nast., wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r.)</p> <p>Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jednoptciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci. ETPC uznał, że margines uznania państwa jest znacznie ograniczony w odniesieniu do samego zapewnienia prawnego uznania i ochrony par jednoptciowych, natomiast jest szerszy w zakresie określenia formy tego prawnego uznania.</p>	<p><i>Projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich (UD87)</i> <i>Projekt ustawy wprowadzającej ustawę o rejestrowanych związkach partnerskich (UD88)</i></p> <p>W celu wykonania wyroków z grupy <i>Przybyszewska i inni</i> niezbędne jest zapewnienie prawnego uznania i ochrony parom jednoptciowym w Polsce. W tym celu Ministra ds. Równego Traktowania przygotowała projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich, który przewiduje wprowadzenie do polskiego porządku prawnego instytucji związku partnerskiego, dostępnej dla par tej samej i różnej płci oraz projekt ustawy wprowadzającej ustawę o rejestrowanych związkach partnerskich, zawierający przepisy nowelizujące szereg innych ustaw, tak aby osoby w związkach partnerskich miały dostęp do praw, o których mowa m.in. w wyroku w sprawie <i>Przybyszewska i inni</i>.</p> <p>Projekty zostały wpisane do wykazu prac legislacyjnych i programowych rządu w dniu 8 lipca 2024 r. (pod numerami UD87 i UD88), a następnie w dniu 18 października 2024 r. skierowane do uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych. Planowy termin przyjęcia projektu przez Radę Ministrów to II kwartał 2025 r.</p> <p>Prace w toku na poziomie rządowym.</p>
5.	<p><i>Solska i Rybicka p. Polsce</i> (skargi nr 30491/17 i 31083/1, wyrok z dnia 20 września 2018 r.)</p> <p>Bezskuteczny sprzeciw skarżących, wdów po ofiarach katastrofy samolotu Polskich Sił Powietrznych w Smoleńsku w 2010 r., przeciwko ekshumacji szczątków ich mężów (naruszenie art. 8 Konwencji)</p> <p>Brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury o ekshumacji, brak rozważenia możliwości zebrania materiału dowodowego przy użyciu mniej drastycznych środków, brak zbadania implikacji dla skarżących oraz brak uwzględnienia ich opinii.</p>	<p>Z uwagi na fakt, że źródłem naruszenia stwierdzonego przez Trybunał była luka w prawie, które nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na decyzję prokuratora o przeprowadzeniu ekshumacji, wydanej na podstawie art. 210 k.p.k., rozważenia wymaga podjęcie zmiany legislacyjnej w tym zakresie.</p> <p>Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., do wykazu prac legislacyjnych rządu (UD153) wpisany został projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 28 października 2024 r., przewidujący stosowną zmianę art. 210 k.p.k., mającą na celu wykonanie wyroku w sprawie <i>Solska i Rybicka p. Polsce</i>. Projekt przewiduje wprowadzenie zażalenia na decyzję o przeprowadzeniu czynności procesowej wyjęcia zwłok z grobu, z którego będą mogły skorzystać osoby najbliższe dla zmarłego. Dodatkowo proponuje się wstrzymanie wykonalności postanowienia do czasu rozpoznania zażalenia. Planowy termin przyjęcia projektu przez Radę Ministrów to II kwartał 2025 r.</p> <p>Prace w toku na poziomie rządowym.</p>
6.	<p><i>Tysiąc p. Polsce</i> (skarga nr 5410/03, wyrok z dnia 20 marca 2007 r.)</p> <p>Brak - w 2000 r. - ram proceduralnych gwarantujących dostęp do świadczeń</p>	<p><i>Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta</i></p> <p>Analiza stanu wykonywania omawianych wyroków uzasadnia wprowadzenie zmian do ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta polegających na uproszczeniu i</p>

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	<p>medycznych przewidzianych przez prawo, tj. do zabiegu przerwania ciąży w odpowiednim czasie (naruszenie art. 8 Konwencji).</p> <p>R.R. p. Polsce (skarga nr 27617/04, wyrok z dnia 26 maja 2011 r.)</p> <p>Brak dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych (naruszenie art. 3 Konwencji).</p>	<p>odformalizowaniu instytucji sprzeciwu od opinii lekarza (m.in. odstąpienie od wymogu wskazania w sprzeciwie przepisu prawa przez pacjenta, doprecyzowanie, że sprzeciw przysługuje także od odmowy wydania opinii lub orzeczenia lub odmowy skierowania na badania diagnostyczne, przyspieszenie terminu rozpatrzenia sprzeciwu).</p>
<p>Wyroki ETPC w sprawach dotyczących wymiaru sprawiedliwości w zw. z reformami przeprowadzonymi w latach 2016-2023 (tzw. sprawy dot. praworządności)</p>		
1.	<p>Xero Flor w Polsce Sp. z o. o. p. Polsce (skarga nr 4907/18), wyrok z dnia 7 maja 2021 r.</p> <p>Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na (1) niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz (2) naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.</p> <p>W odniesieniu do pierwszego aspektu działania podjęte przez rząd w ramach wykonania wyroku zostały uznane przez KMRE za wystarczające.</p> <p>Do wykonania pozostaje aspekt wyroku dot. zgodnego z prawem składu TK.</p>	<p><i>Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym</i></p> <p><i>Ustawa - przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym</i></p> <p>Pakiet rozwiązań mający na celu m.in. przywrócenie zgodnego z wymogami praworządności składu Trybunału Konstytucyjnego, uregulowanie statusu orzeczeń wydanych przez TK w niezgodnym z ww. wymogami składzie oraz uregulowanie sposobu wyboru sędziów do TK został przyjęty przez Sejm w dniu 13 września 2024 r. W dniu 7 października 2024 r. obie ustawy zostały skierowane przez Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej, tj. przed ich podpisaniem.</p> <p>Zmiany legislacyjne przyjęte, jednak nie zostały podpisane i nie weszły w życie (kontrola prewencyjna TK w toku).</p> <p>Warto też odnotować działania pozalegisłacyjne rządu, w szczególności uchwałę nr 162 Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w obszarze sądownictwa (M.P., poz. 1068), która, działając m.in. w celu wykonania wyroków ETPC ws. praworządności, w §1 ust. 2 uznała, że Trybunał Konstytucyjny w aktualnym składzie jest niezdolny do wykonywania zadań określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP oraz że Rada Ministrów uznała za zasadne konsekwentne podejmowanie działań naprawczych służących przywróceniu funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego, zgodnego z konstytucyjnym standardem. W celu zapobieżenia utrwalenia stanu kryzysu praworządności, Rada Ministrów uznała również za niedopuszczalne ogłaszanie w dziennikach urzędowych orzeczeń wydanych przez organ nieuprawniony.</p>
2.	<p>Grupa Reczkowicz p. Polsce</p> <p>(Reczkowicz p. Polsce, skarga nr 43447/19, wyrok z dnia 22 lipca 2021 r.; Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19, wyrok z dnia 8 listopada 2021 r.; Advance Pharma sp. z o. o. p. Polsce, skarga nr 1469/20, wyrok z dnia 3 lutego 2022 r.)</p> <p>Naruszenie zasady praworządności - prawa do bezstronnego i niezależnego sądu</p>	<p><i>Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa</i></p> <p>Celem ustawy jest przywrócenie zgodności z Konstytucją przepisom regulującym sposób wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa oraz usunięcie negatywnych konsekwencji wadliwego rozwiązania wprowadzonego reformą KRS z dnia 8 grudnia 2017 r. oraz dostosowanie przepisów ustawowych do standardów określonych w orzeczeniach ETPC, TSUE oraz SN i NSA. W toku prac nad projektem ustawy zwrócono się o opinię Komisji Weneckiej, a następnie uwzględniono część z jej uwag. Ustawa została przyjęta przez Sejm w dniu 12 lipca 2024 r.,</p>

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	<p>ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżących przez sędziów wadliwie powołanych do różnych izb Sądu Najwyższego (Izby Cywilnej, Izby Dyscyplinarnej, Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych), tj. z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w następstwie reformy z 2017 r.</p> <p>W celu wykonania ww. wyroków konieczne jest m.in. przywrócenie niezależności KRS przez zagwarantowanie przedstawicielom sądownictwa prawa do wyboru sędziowskich członków KRS oraz uregulowanie statusu wadliwie powołanych sędziów (z udziałem KRS ukształtowanej w następstwie reformy z 2017 r.) i orzeczeń wydanych przy ich udziale.</p> <p>Wałęsa p. Polsce (skarga nr 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r.)</p> <p>Wyrok pilotażowy</p> <p>Naruszenie prawa do sądu i prawa do życia prywatnego spowodowane brakiem spełnienia wymogu bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, orzekającą w sprawie skarżącego, wyłączną kompetencją tej Izby w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego, a także w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN do rozpatrywania tych skarg – w kontekście uchylecia przez ww. Izbę SN prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego.</p> <p>W wyroku tym ETPC orzekł Trybunał uznać, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa. Aby położyć kres tym systemowym naruszeniom Polska musi zastosować odpowiednie środki ustawodawcze i inne w celu zapewnienia w swoim wewnętrznym porządku prawnym zgodności z wymogami „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego</p>	<p>jednak w dniu 2 sierpnia 2024 r. została skierowana przez Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej, tj. przed jej podpisaniem.</p> <p>Zmiany legislacyjne przyjęte, jednak nie zostały podpisane i nie weszły w życie (kontrola prewencyjna TK w toku).</p> <p>Niezależnie od powyższego trwają prace nad wykonaniem wyroku pilotażowego <i>Wałęsa p. Polsce</i>. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., przed Komisją Kodyfikacyjną Ustroju Sądownictwa i Prokuratury prowadzone są prace nad projektem ustawy całościowo regulującej status sędziów powołanych na wniosek KRS w składzie ukształtowanym w następstwie reformy z 2017 r. oraz normującej skutki orzeczeń wydanych z ich udziałem, a także reformującej Sąd Najwyższy i instytucję skargi nadzwyczajnej. W ramach prac na projektem ustawy została zasięgnięta opinia Komisji Weneckiej.</p> <p>Prace w toku na poziomie Komisji Kodyfikacyjnej Ustroju Sądownictwa i Prokuratury przy Ministrze Sprawiedliwości.</p> <p>Warto też odnotować działania pozalegisacyjne rządu, w szczególności uchwałę nr 162 Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w obszarze sądownictwa (M.P., poz. 1068), która, działając m.in. w celu wykonania wyroków ETPC ws. praworządności, w §2 ust. 4 uznaje, że KRS, ukształtowana na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie jest organem dającym rękojmię niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W związku z tym, rząd dostrzegł konieczność podjęcia działań naprawczych w celu wyeliminowania naruszeń wynikających z braku niezależności KRS i działań ukierunkowanych na rozwiązanie problemów ustrojowych wynikających z działalności orzeczniczej Sądu Najwyższego w budzących wątpliwości składach orzekających oraz uznał, że Sąd Najwyższy orzekający w składach, w których zasiada sędzia powołany na wniosek nieprawidłowo ukształtowanej KRS, nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności.</p>

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	ustawą” oraz z zasadą pewności prawa gwarantowaną tym postanowieniem.	
3.	<p>Broda i Bojara p. Polsce (skargi nr 26691/18, 27367/18, wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.)</p> <p>Brak kontroli sądu lub innego organu wykonującego funkcje sędziowskie przedterminowego zakończenia kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego.</p> <p>W celu wykonania ww. wyroku konieczne jest zapewnienie ochrony prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnym odwołaniem, w tym przez wprowadzenie kontroli sądowej.</p>	<p><i>Prawo o ustroju sądów powszechnych</i></p> <p>Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., w Ministerstwie Sprawiedliwości trwały prace nad wstępnym projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i niektórych innych ustaw w zakresie rozwiązań tzw. „pomostowych”, zakładających m.in. zmianę procedury wyboru prezesów sądów poprzez zagwarantowanie w niej znacznego udziału samorządu sędziowskiego.</p> <p>Prace w toku na poziomie rządowym.</p> <p>Warto też odnotować działania pozalegisłacyjne rządu w tym zakresie – Ministerstwo Sprawiedliwości wszczęło i zakończyło kilkadziesiąt procedur dotyczących odwołania dotychczas urzędujących prezesów sądów powszechnych. Procedura ta odbyła się z udziałem kolegium właściwego sądu. Przyczyną odwołania było najczęściej pominięcie udziału samorządu sędziowskiego danego sądu w wyborze odwołanej osoby na stanowisko prezesa lub wiceprezesa.</p>
4.	<p>Grzęda p. Polsce (skarga nr 43572/18, wyrok Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r.)</p> <p>Naruszenie prawa dostępu do sądu w zw. z przedterminowym zakończeniem, z mocy prawa, kadencji skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa.</p> <p>KMRE zwraca uwagę na zasadność rozważenia przyjęcia środków zapewniających kontrolę sądową wygaśnięcia <i>ex lege</i> kadencji sędziowskich członków prawidłowo ukształtowanej KRS w celu wykonania wyroku.</p>	<p>Odnosnie do kwestii kształtu KRS po reformie z 2017 r. – zob. informacje przedstawione wyżej odnośnie do wyroków z grupy <i>Reczkowicz</i> oraz wyroku pilotażowego <i>Wałęsa p. Polsce</i>.</p> <p>Prace w toku na poziomie Komisji Kodyfikacyjnej Ustroju Sądownictwa i Prokuratury przy Ministrze Sprawiedliwości.</p> <p>Odnosnie do kwestii rozważenia możliwości wprowadzenia kontroli sądowej wygaśnięcia z mocy prawa kadencji członka-sędziego prawidłowo ukształtowanej KRS, należy zwrócić uwagę, że wygaszenie mandatów dokonane ustawą z 2017 r. miało charakter ekstraordynaryjny i incydentalny, nie jest zatem uzasadnione ustanawianie norm generalnych określających sposób postępowania w takim przypadku. Kluczową jest również kwestia, że nie można ustanowić sądowej weryfikacji legalności zmiany statusu prawnego określonej osoby jako członka KRS, jeśli skutek ten następuje <i>ex lege</i>, nie zaś w wyniku rozstrzygnięcia organu podejmowanego na podstawie przepisów prawa, którego legalność można poddać sądowej kontroli. Kontrola ta musiałaby bowiem polegać na kontroli legalności ustawy, a to zadanie należy do Trybunału Konstytucyjnego. W związku z powyższym wydaje się, że ten aspekt odnosi się do naruszenia jednorazowego, natomiast ogólne gwarancje w zakresie prawidłowości ukształtowania KRS przyjęte zostaną w ramach wykonywania wyroków z grupy <i>Reczkowicz</i> oraz wyroku pilotażowego <i>Wałęsa p. Polsce</i>.</p>
5.	<p>Żurek p. Polsce (skarga nr 39650/18, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.)</p> <p>Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia <i>ex lege</i> mandatu skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa w</p>	<p><i>Prawo o ustroju sądów powszechnych</i></p> <p>Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., w Ministerstwie Sprawiedliwości trwały prace nad wstępnym projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i niektórych innych ustaw, przewidującym m.in. uchylene skutków tzw. „ustawy kagańcowej” (ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów</p>

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	<p>2018 r. Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii w związku ze środkami zastosowanymi przez władze w latach 2016-2018 wobec skarżącego, sędziego, członka KRS i jej rzecznika, w związku z jego wypowiedziami w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej, polegającymi na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, decyzjami władz o zbadaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych oraz kontroli jego pracy orzeczniczej.</p> <p>Juszczyszyn p. Polsce (skarga nr 35599/20, wyrok z dnia 6 października 2022 r.)</p> <p>Naruszenie prawa skarżącego do rozpoznania sprawy przez niezależny i niezawisły sąd w zw. z zawieszeniem skarżącego-sędziego, orzeczonemu przez Izbę Dyscyplinarną SN, tj. organ niespełniający wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku z brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością decyzji o zawieszeniu go.</p> <p>Ponadto, ingerencja w prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów, niż przewidziane w Konwencji, tj. zastosowane środki dyscyplinarne miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie skarżącego do badania statusu sędziów powoływanych z udziałem KRS ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r.</p> <p>Tuleya p. Polsce (skargi nr 21181/19 51751/20, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.)</p> <p>Uchylenie immunitetu sędziego, w celu umożliwienia przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego, przez organ, którego nie można uznać za niezależny i bezstronny sąd powołany ustawą (Izba Dyscyplinarna SN).</p> <p>Nieuprawniona ingerencja w prawo do życia prywatnego w związku z uchyleniem immunitetu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego do TSUE. Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w związku ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w</p>	<p>powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw), w tym: zniesienie regulacji zakładających zakaz kwestionowania umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, a także zakaz ustalania lub oceny przez sąd lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.</p> <p>Prace w toku na poziomie rządowym.</p> <p>Warto też odnotować działania pozalegisłacyjne rządu w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów – Ministerstwo Sprawiedliwości dokonało przeglądu będących w toku spraw dyscyplinarnych, przy wykorzystaniu instytucji tzw. rzeczników <i>ad hoc</i>, pod kątem weryfikacji zasadności postawionych w nich zarzutów, w tym zwłaszcza przez pryzmat standardów międzynarodowych. Rzecznicy prowadzący sprawy do tej pory utracili prawo do podejmowania jakichkolwiek czynności we wskazanych sprawach, dalsze czynności mają obowiązek podjąć rzecznicy <i>ad hoc</i>.</p>

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	<p>obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów.</p> <p>W celu wykonania ww. wyroków konieczne jest zapewnienie standardów konwencyjnych w odniesieniu do postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów; przyjęcie rozwiązań gwarantujących, że odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w związku z wydawanymi przez nich orzeczeniami jest dopuszczalna wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach, a także zapewnienie ochrony prawa do swobody wypowiedzi sędziów stających w obronie rządów prawa. W ocenie nadzorującego wykonanie wyroku KMRE zasadne jest również rozważenie szerszej reformy zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów.</p>	
6.	<p><i>Paják i inne p. Polsce</i> (skarga nr 25226/18 i kolejne, wyrok z dnia 24 października 2023 r.)</p> <p>Naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na płeć w zw. z koniecznością wcześniejszego przejścia w stan spoczynku skarżących-sędzi w porównaniu do mężczyzn-sędziów po ustawowym obniżeniu i zróżnicowaniu wieku przejścia w stan spoczynku sędziów (z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn).</p> <p>Naruszenie prawa dostępu do sądu z uwagi na brak możliwości kontroli sądowej jednostronnej decyzji Ministra Sprawiedliwości lub KRS o braku zgody na dalsze pełnienie obowiązków sędziowskich po osiągnięciu przez skarżące obniżonego wcześniej wieku przejścia w stan spoczynku.</p>	<p><i>Prawo o ustroju sądów powszechnych</i></p> <p>W wyniku zmian wprowadzonych do art. 69 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych jeszcze przed wydaniem omawianego wyroku ETPC, dotychczasowe kompetencje Ministra Sprawiedliwości w zakresie wyrażania zgody na dalsze pełnienie służby po osiągnięciu przez sędziego wieku przejścia w stan spoczynku zostały przeniesione na Krajową Radę Sądownictwa. Ujednolicono także wiek przejścia w stan spoczynku dla kobiet i mężczyzn i określono go na 65 lat (to rozwiązanie odpowiada na stwierdzone naruszenie zakazu dyskryminacji). Ponadto umożliwiono kobietom przejście w stan spoczynku po ukończeniu 60 roku życia na ich wniosek.</p> <p>Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. nie były prowadzone dalsze prace legislacyjne nad zmianą uregulowań dotyczących przechodzenia sędziów w stan spoczynku. Wydaje się jednak, że z uwagi na brak spełnienia przez KRS wymogów praworządności, dotychczasowe zmiany nie w pełni niwelują negatywne skutki dla niezawisłości sędziowskiej.</p>

II. Informacja w zakresie zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Sfera wymagająca zmiany praktyki
1.	<p><i>Grupa spraw Bąk p. Polsce</i> (skarga nr 7870/04, wyrok z dnia 16 stycznia 2007 r.); <i>Majewski p. Polsce</i> (skarga nr 52690/99, wyrok z dnia 11 października 2005 r.); <i>Rutkowski i inni p. Polsce</i> (skarga nr</p>	<p>(1) Procedowanie przez sądy skarg na przewlekłość postępowania składanych na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym</p>

	<p>72287/10, wyrok pilotażowy z dnia 7 lipca 2015 r.)</p> <p>Przewlekłość postępowań karnych i cywilnych oraz brak skutecznego środka odwoławczego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 13 Konwencji).</p>	<p>przez prokuratora oraz postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.</p> <p>(2) Organizacja pracy sędziów (odpowiednia częstotliwość i regularność w wyznaczaniu rozpraw, dyscyplinowanie stron, uczestników postępowania i biegłych, etc.).</p>
	<p>* Grupa spraw <i>Bąk p. Polsce, Majewski p. Polsce i Rutkowski i inni p. Polsce</i> uwzględniona została zarówno w wykazie dotyczącym koniecznych zmian w prawie, jak i zmian praktyki z uwagi na fakt, że dla wykonania tej grupy wyroków na obecnym etapie niezbędne wydają się być zarówno zmiany legislacyjne w zakresie stosowania tzw. skargi na przewlekłość, jak i, w dalszym ciągu, działania nakierowane na korektę praktyki.</p>	
2.	<p>Grupa spraw <i>Beller p. Polsce</i> (skarga nr 51837/99, wyrok z dnia 1 lutego 2005 r.)</p> <p>Przewlekłość postępowań przed organami i sądami administracyjnymi (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).</p>	<p>(1) Podjęcie działań w celu umożliwienia sądom administracyjnym badania całkowitej długości postępowań – łącznie przed organami i sądami administracyjnymi, w celu dostosowania praktyki krajowej do wymogów orzecznictwa Trybunału.</p> <p>(2) Stałe monitorowanie wpływu podjętych reform (nowelizacja k.p.a. z dnia 7 kwietnia 2017 r. i kolejne) mających na celu usprawnienie i uproszczenie postępowań administracyjnych.</p> <p>(3) Zbieranie skonsolidowanych danych statystycznych dotyczących długości postępowań przed organami administracyjnymi oraz funkcjonowania środków zaskarżenia ich długości.</p> <p>(4) Organizacja sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego (kontynuacja działań).</p>

III. Informacja w zakresie wskazań odnośnie do zmiany praktyki albo, alternatywnie, zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Sfera wymagająca zmiany praktyki lub rodzaj ewentualnej zmiany legislacyjnej
1.	<p><i>Kaczmarek p. Polsce</i> (skarga nr 16974/14, wyrok z dnia 22 lutego 2024 r.)</p> <p>Naruszenie art. 8 Konwencji w zw. z ujawnieniem, bez wystarczających podstaw w prawie, na wspólnej konferencji prasowej prokuratury i służb, nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, zebranej w ramach operacji służb, której skarżąca nie była przedmiotem. Brak jasnych ram prawnych i gwarancji proceduralnych odnośnie do przechowywania i możliwości zniszczenia materiałów zabezpieczonych podczas ww. operacji służb, a dołączonych do akt postępowania przygotowawczego. Naruszenie wynikało z niewłaściwej interpretacji obowiązujących regulacji przez organy prokuratury.</p>	<p>Praktyka – zmiana interpretacji obowiązujących regulacji dot. udostępniania akt postępowania przez organy prokuratury (art. 156 § 5 k.p.k.) w zw. z użyciem tego przepisu przez prokuraturę w okolicznościach niniejszej sprawy do upublicznienia, na konferencji prasowej, informacji z akt śledztwa, uzyskanych przy użyciu tajnych metod śledczych;</p> <p>lub zmiana legislacyjna polegająca na doprecyzowaniu ww. przepisu w zakresie rozumienia „wyjątkowych wypadków” (<i>Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom</i>) oraz sposobu przyznawania tego dostępu innym osobom. Odniesienie się do możliwości upublicznienia informacji z akt śledztwa, np. na konferencji prasowej.</p> <p>Praktyka – zapewnienie gwarancji proceduralnych poprzez ujednolicenie praktyki w zakresie niszczenia materiałów z kontroli operacyjnej - art. 238 k.p.k. (w omawianej sprawie skarżąca otrzymała z prokuratury różne, sprzeczne informacje dotyczące możliwości zniszczenia tych materiałów) lub przez odpowiednie zmiany w prawie.</p>

<p>2.</p>	<p>M.L. p. Polsce (skarga nr 40119/20, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)</p> <p>Odwołanie (na dzień przed) zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży, na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem, w zw. z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/20 (brak wymaganej przewidywalności, brak zabezpieczeń przed arbitralnością).</p> <p>Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok (wykonanie tego aspektu wyroku wymaga zmiany w prawie - zob. informację dot. wyroku Xero Flor p. Polsce powyżej).</p> <p>P. i S. p. Polsce (skarga nr 57375/08, wyrok z dnia 30 października 2012 r.)</p> <p>Naruszenie art. 3 przez sposób potraktowania pierwszej skarżącej (osoby małoletniej); niezgodne z prawem pozbawienie wolności pierwszej skarżącej w pogotowiu opiekuńczym; brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do legalnego przerwania ciąży; bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących.</p> <p>Wykonanie ww. wyroków wymaga przede wszystkim zapewnienia rzeczywistego i skutecznego dostępu do procedury przerwania ciąży we wszystkich przypadkach przewidzianych prawem, we wszystkich regionach kraju, oraz stałego monitorowania poprawnej realizacji kontraktów Narodowego Funduszu Zdrowia ze świadczeniodawcami w odniesieniu do wykonywania procedury przerwania ciąży oraz podejmowanie odpowiednich działań w przypadku ustalenia nieprawidłowości w realizacji umowy, w tym w szczególności w przypadku odmowy zapewnienia pacjentce realizacji ww. świadczenia.</p>	<p>Praktyka – skuteczna realizacja ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży w zakresie zapewnienia pacjentkom faktycznej dostępności do dopuszczalnej prawem procedury przerwania, również w okolicznościach, w których lekarz powoła się na tzw. klauzulę sumienia; skuteczna realizacja oraz konsolidacja interpretacji ww. ustawy, zawartej w „Wytycznych w sprawie obowiązujących przepisów prawnych dotyczących dostępu do procedury przerwania ciąży” z dnia 30 sierpnia 2024 r., w odniesieniu do dopuszczalności przerwania ciąży w sytuacji, gdy stanowi ona zagrożenia życia lub zdrowia, zarówno fizycznego jak i psychicznego, kobiety ciężarnej;</p> <p>lub wprowadzenie zmian legislacyjnych dotyczących dostępności do procedury przerwania ciąży.</p> <p>Odnosnie do zwiększenia dostępności do procedury przerwania ciąży w okolicznościach, w których lekarz powoła się na tzw. klauzulę sumienia należy zaznaczyć, że rząd przyjął już rozwiązanie legislacyjne, na mocy którego szpitale zostały zobowiązane do zapewnienia tego świadczenia w miejscu udzielania świadczeń (nowelizacja rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, która weszła w życie w dniu 30 maja 2024 r.).</p> <p>Praktyka – wypracowanie jednolitej procedury wystawiania przez prokuratora dokumentu stwierdzającego istnienie uzasadnionego podejrzenia pochodzenia ciąży z czynu zabronionego, w tym w szczególności sprawnego prowadzenia czynności procesowych w celu terminowego wydania zaświadczenia będącego podstawą do wykonania procedury przerwania ciąży, tj. w terminie umożliwiającym jej przeprowadzenie przed upływem ustawowych 12 tygodni od początku ciąży, zgodnie z wydanymi przez Prokuratora Generalnego „Wytycznymi Nr 9/24 w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie prowadzenia spraw dotyczących odmowy dokonania przerwania ciąży oraz tzw. aborcji farmakologicznej” z dnia 9 sierpnia 2024 r.</p> <p>lub wprowadzenie zmian legislacyjnych regulujących procedurę wydawania ww. zaświadczeń.</p>
<p>3.</p>	<p>Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce (skargi nr 72038/17 i 25237/18, wyrok z dnia 28 maja 2024 r.)</p> <p>Naruszenie art. 8 Konwencji w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym</p>	<p>Praktyka – zapewnienie ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością systemu kontroli operacyjnej oraz systemu przechowywania danych telekomunikacyjnych (przede wszystkim przez zapewnienie skuteczności i realności kontroli sądowej zasadności zastosowania kontroli operacyjnej oraz zapewnienia jasności i przewidywalności zasad przechowywania danych, aby zapewnić zgodność z konwencyjnym wymogiem „niezbędności w społeczeństwie demokratycznym”);</p> <p>lub wprowadzenie dalszych zmian legislacyjnych w zakresie sposobu ukształtowania systemu kontroli operacyjnej, w szczególności w zakresie ściślejszego i przewidywalnego sformułowania przesłanek umożliwiających prowadzenie</p>

<p>odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością.</p>	<p>kontroli operacyjnej oraz przechowywanie danych komunikacyjnych, zwiększenia kontroli sądowej nad stosowaniem kontroli operacyjnej oraz zapewnienia informowania osób objętych kontrolą o tym fakcie po zakończeniu kontroli w celu umożliwienia sprawdzenia przed sądem legalności jej zastosowania.</p> <p>Jednocześnie należy wskazać, że rząd prowadzi prace nad rozwiązaniami legislacyjnymi w zakresie wzmocnienia kompetencji sądu do badania zasadności zastosowania kontroli oraz gwarancji chroniących przed arbitralnością stosowania takiej kontroli. W szczególności, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zainicjowało prace zmierzające do zmiany rozporządzeń MSWiA w sprawie kontroli operacyjnej prowadzonej przez Policję, Straż Graniczną i Służbę Ochrony Państwa, które zakładają wprowadzenie obowiązku wymogu uzasadniania przez sąd wyrażenia zgody na zastosowanie/przedłużenie kontroli operacyjnej (obecnie uzasadnienie sporządzane jest wyłącznie w przypadku odmowy), a także wprowadzenie obowiązku określenia środka technicznego wykorzystywanego przy stosowaniu kontroli (współpraca z podmiotem zobowiązanym, wykorzystanie oprogramowania, urządzenia elektronicznego, systemu teleinformatycznego czy innego środka) wraz z opisaniem jego ogólnej funkcjonalności oraz wskazaniem informacji lub danych, których uzyskanie jest planowane. Kluczowym założeniem zaproponowanych rozwiązań jest wyposażenie organów podejmujących decyzje w przedmiocie kontroli operacyjnej w wyczerpującą wiedzę o pełnym zakresie wnioskowanej kontroli, co umożliwi im dokonanie pełniejszej oceny zasadności samej kontroli operacyjnej. Podobne prace prowadzi Kancelaria Prezesa Rady Ministrów w odniesieniu do rozporządzeń regulujących prowadzenie kontroli operacyjnej przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne oraz Służbę Kontrwywiadu Wojskowego. Celem projektowanej nowelizacji jest wprowadzenie takich zmian we wzorach formularzy dokumentujących przebieg wnioskowania i zarządzania kontroli operacyjnej, aby organy państwa podejmujące decyzje w przedmiocie zarządzenia lub przedłużenia tej kontroli (Sąd Okręgowy w Warszawie i Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego Prokurator Krajowy) miały pełniejszą wiedzę o zakresie wnioskowanej kontroli.</p>
--	---

IV. Informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach ETPC, będących skutkiem obowiązywania neodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z neodpowiedniej praktyki – wyroki wydane w latach 2021-2024

Poniższa informacja obejmuje jedynie te wyroki wydane przez Trybunał w latach 2021-2024 w sprawach polskich, w których stwierdzone zostało przynajmniej jedno naruszenie postanowień Konwencji, i które nie zostały wykonane przed dniem 1 stycznia 2024 r. (jeśli wyrok został wykonany w trakcie 2024 r., został ujęty w poniższym wykazie wraz z adnotacją o jego wykonaniu).

1. W 2021 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 23 wyroki, w tym 20 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji, w których źródło naruszenia można podzielić następująco:

PRAWO

- 1) **Broda i Bojara p. Polsce** (skargi nr 26691/18, 27367/18, wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.)
Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na przedterminowe zakończenie kadencji wiceprezesów sądu, które nie zostało skontrolowane przez sąd powszechny ani przez inny organ wykonujący funkcje sędziowskie.
- 2) **Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce** (skargi nr 49868/19, 57511/19, wyrok z dnia 8 listopada 2021 r.)
Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w związku z naruszeniami w powoływaniu sędziów do nowo utworzonej po reformie legislacyjnej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.
- 3) **Reczkowicz p. Polsce** (skarga nr 43447/19, wyrok z dnia 22 lipca 2021 r.)
Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z powodu nieprawidłowości w powoływaniu sędziów do nowo utworzonej po reformie legislacyjnej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.
- 4) **Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce** (skarga nr 4907/18, wyrok z dnia 7 maja 2021 r.)
Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do „sądu ustanowionego ustawą” z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.

PRAKTYKA

- 5) **Banaszczyk p. Polsce** (skarga nr 66299/10, wyrok z dnia 21 grudnia 2021 r.)
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Kurłowicz p. Polsce).
Naruszenie art. 10 Konwencji z uwagi na ingerencję w wolność wyrażania opinii, konieczność dostosowania praktyki krajowej do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa ETPC.
- 6) **Bechta p. Polsce** (skarga nr 39496/17, wyrok z dnia 20 maja 2021 r.)
Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na długotrwałe stosowanie wobec skarżącego reżimu „osadzonego niebezpiecznego,” przepisy regulujące stosowanie reżimu tzw. osadzonych niebezpiecznych zostały już zmienione, aktualnie powinna być wdrażana właściwa praktyka ich stosowania zgodna ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPC.
- 7) **D. A. i inni p. Polsce** (skarga nr 51246/17, wyrok z dnia 8 lipca 2021 r.)
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego M.K. i inni p. Polsce).
Naruszenie art. 3 Konwencji w związku z wielokrotną odmową dostępu do procedury azylowej na granicy polsko-białoruskiej, narażającą skarżących na ryzyko „odeśnięcia łańcuchowego” (*chain refoulement*) do Syrii oraz nieludzkie i poniżające traktowanie i tortury, naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji w związku ze zbiorowym wydalaniem cudzoziemców, z pominięciem zamiaru ubiegania się przez skarżących o ochronę międzynarodową, naruszenie art. 13 Konwencji (w zw. z art. 3 i art. 4 Protokołu nr 4) z uwagi na brak skutecznego środka odwoławczego umożliwiającego złożenie skargi do władz krajowych, naruszenie art. 34 Konwencji w związku z utrudnianiem wykonywania prawa do skargi i nieprzestrzeganiem środka tymczasowego na podstawie art. 39 Regulaminu Trybunału.
- 8) **Dłużewska p. Polsce** (skarga nr 39873/18, wyrok z dnia 15 kwietnia 2021 r.)
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).
Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie *Trzaska*. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC.
- 9) **Filas p. Polsce** (skarga nr 31806/17, wyrok z dnia 15 kwietnia 2021 r.)
Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na długotrwałe stosowanie wobec skarżącego reżimu „osadzonego niebezpiecznego,” przepisy regulujące stosowanie reżimu tzw. osadzonych niebezpiecznych zostały już zmienione, aktualnie powinna być wdrażana właściwa praktyka ich stosowania zgodna ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPC.
- 10) **Kapa i inni p. Polsce** (skarga nr 75031/13 i 3 inne, wyrok z dnia 14 października 2021 r.)
Naruszenie art. 8 Konwencji w związku z przekierowaniem ruchu ciężkiego drogą, która nie była do tego celu przystosowana i znajdowała się bardzo blisko domu skarżących oraz brak terminowej i

odpowiedniej reakcji władz krajowych na problem dotyczący mieszkańców. Powyższe pozwoliło ETPC na stwierdzenie, że prawo skarżących do spokojnego korzystania z ich mieszkania zostało naruszone w sposób, który wpłynął na ich prawa chronione na mocy art. 8 Konwencji.

- 11) **Kuchta i Mętel p. Polsce (skarga nr 76813/16, wyrok z dnia 2 września 2021 r.)**
Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym z uwagi na nadużycie siły przez funkcjonariuszy policji w trakcie zatrzymania i aresztowania skarżących oraz brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa dotyczącego zaistniałych wydarzeń.
- 12) **Leńczuk p. Polsce (skarga nr 47800/17, wyrok z dnia 15 kwietnia 2021 r.)**
Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na długotrwałe stosowanie wobec skarżącego reżimu „osadzonego niebezpiecznego,” przepisy regulujące stosowanie reżimu tzw. osadzonych niebezpiecznych zostały już zmienione, aktualnie powinna być wdrażana właściwa praktyka ich stosowania zgodna ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPC.
- 13) **Łysak p. Polsce (skarga nr 1631/16, wyrok z dnia 7 października 2021 r.)**
Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji z uwagi na długotrwałe zajęcie przedmiotów w postępowaniu karnym dotyczącym odzieży z podrobionymi znakami towarowymi.
- 14) **M.V. p. Polsce (skarga nr 16202/14, wyrok z dnia 1 kwietnia 2021 r.)**
Naruszenie art. 8 Konwencji z powodu niewłaściwego zastosowania postanowień Konwencji haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
- 15) **X. p. Polsce (skarga nr 20741/10, wyrok z dnia 16 września 2021 r.)**
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r.
Naruszenie art. 14 w związku z art. 8 Konwencji w związku z dyskryminacją skarżącej ze względu na orientację seksualną w postępowaniu o pełne prawa rodzicielskie i prawo do opieki nad najmłodszym dzieckiem.

2. W 2022 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 34 wyroki, w tym 30 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji, w których źródło naruszenia można podzielić następująco:

PRAWO

- 1) **Advance Pharma sp. z o. o. p. Polsce (skarga nr 1469/20, wyrok z dnia 3 lutego 2022 r.)**
Naruszenie art. 6 ust. 1 w odniesieniu do prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z powodu zarzutu nieprawidłowości przy powoływaniu sędziów do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego w następstwie reformy sądownictwa.
- 2) **Grzęda p. Polsce (skarga nr 43572/18, wyrok Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r.)**
Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z przedterminowym zakończeniem kadencji skarżącego jako członka Krajowej Rady Sądownictwa (art. 6 ust. 1 Konwencji).
- 3) **Juszczyszyn p. Polsce (skarga nr 35599/20, wyrok z dnia 6 października 2022 r.)**
- 4) Naruszenie prawa skarżącego do rozpoznania sprawy przez niezależny i niezawisły sąd (art. 6 ust. 1 Konwencji), naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku z zawieszeniem w obowiązkach sędziego przez sąd dyscyplinarny (art. 8), stwierdzenie zastosowania przez władze krajowe nieproporcjonalnych ograniczeń w korzystaniu z konwencyjnych praw i wolności (art. 18 w zw. z art. 8 Konwencji).
- 5) **Żurek p. Polsce (skarga nr 39650/18, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.)**
Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia *ex lege* mandatu skarżącego jako sędziego członka Krajowej Rady Sądownictwa w 2018 r. (art. 6 ust. 1 Konwencji); naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii w związku ze środkami zastosowanymi przez władze w latach 2016-2018 wobec skarżącego, sędziego, członka KRS i jej rzecznika, w związku z poglądami, które wyraził w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej, polegającymi na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, decyzjami władz o zbadaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych oraz kontroli jego pracy orzeczniczej (art. 10 Konwencji).

PRAKTYKA

- 6) **A.B. i Inni p. Polsce (skarga nr 42907/17, wyrok z dnia 30 czerwca 2022 r.)**
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego M.K. i inni p. Polsce).

Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz narażenie ich na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz tortur w Czechenii, naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu na Białoruś były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby, naruszenie art. 13 Konwencji w związku z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań; naruszenie z art. 34 Konwencji z uwagi na odesłanie skarżących na Białoruś wbrew zarządzeniom tymczasowym Trybunału wydanym na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału.

7) A.I. i inni p. Polsce (skarga nr 39028/17, wyrok z dnia 30 czerwca 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego M.K. i inni p. Polsce).

Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz narażenie ich na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz tortur w Czechenii, naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu na Białoruś były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby, naruszenie art. 13 Konwencji w związku z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań.

8) Bieliński p. Polsce (skarga nr 48762/19, wyrok z dnia 21 lipca 2022 r.)

Nierozpoznanie w rozsądnym terminie sprawy dotyczącej odwołania od decyzji obniżających wysokość emerytury (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz brak skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).

9) Bierski p. Polsce (skarga nr 46342/19, wyrok z dnia 20 października 2022 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z brakiem skutecznych działań władz krajowych, ukierunkowanych na odnowienie kontaktu pomiędzy skarżącym a dorosłym synem z niepełnosprawnością.

10) Czeszel p. Polsce (skarga nr 47731/19, wyrok z dnia 13 października 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC

11) Kaszubski p. Polsce (skarga nr 15466/19, wyrok z 10 listopada 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC.

12) Liu p. Polsce (skarga nr 37610/18, wyrok z dnia 6 października 2022 r.)

Naruszenie art. 3 w przypadku ekstradycji skarżącego do Chin; naruszenie art. 5 ust. 1 w związku z okresem osadzenia skarżącego w toku procedur ekstradycyjnych; brak konieczności odrębnego badania naruszenia art. 6 ust. 1. Zobowiązanie rządu do stosowania zarządzenia tymczasowego do momentu uprawomocnienia się orzeczenia ETPC.

13) M.H. p. Polsce (skarga nr 73247/14, wyrok z dnia 1 grudnia 2022 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na niewypełnienie obowiązków pozytywnych państwa dotyczących umożliwienia kontaktów skarżącej z dzieckiem.

14) Moga p. Polsce (skarga nr 80606/17, wyrok z dnia 17 marca 2022 r.)

Naruszenie art. 8 w związku ze sposobem rozpoznania wniosku skarżącego złożonego na podstawie Konwencji haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę oraz w zakresie wymogu szybkości postępowania prowadzonego na podstawie tej Konwencji.

15) Nikoghosyan i inni p. Polsce (skarga nr 14743/17, wyrok z dnia 3 marca 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Bistieva i inni p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 1 lit. f w związku z detencją administracyjną skarżących w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców przez okres sześciu miesięcy. Niedopuszczalność skargi w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 3 i 8 jako złożonej po terminie.

16) Nowak p. Polsce (skarga nr 60906/16, wyrok z dnia 13 października 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r.

Naruszenie art. 8 Konwencji w związku z przeprowadzeniem nieuzasadnionych kontroli osobistych, w czasie odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności.

17) Rabczewska p. Polsce (skarga nr 8257/13, wyrok z dnia 15 września 2022 r.)

Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) w związku ze skazaniem przez sąd krajowy na karę grzywny za obrazę uczuć religijnych.

18) Rudnicki p. Polsce (skarga nr 22647/19, wyrok z dnia 3 lutego 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC.

19) Russjan p. Polsce (skarga nr 79509/17, wyrok z dnia 27 października 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC.

20) Skorupa p. Polsce (skarga nr 44153/15, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.)

Naruszenie art. 3 Konwencji (w aspekcie materialnym i proceduralnym) w związku z nieludzkiem lub poniżającym traktowaniem w czasie interwencji policji.

21) T.Z. i inni p. Polsce (skarga nr 41764/17, wyrok z dnia 13 października 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego M.K. i inni p. Polsce).

Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz narażenie ich na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz tortur w Czechenii; naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu na Białoruś były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby; naruszenie art. 13 Konwencji w związku z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań.

22) Wyszwiński p. Polsce (skarga nr 66/12, wyrok z dnia 24 marca 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r.

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w zw. odmową zasądzenia skarżącemu odszkodowania od gminy, która uchybiła obowiązkowi zapewnienia lokalu socjalnego dla osoby zajmującej bezumownie nieruchomością skarżącego.

23) Zubel p. Polsce (skarga nr 10932/18, wyrok z dnia 9 czerwca 2022 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt.

3. W 2023 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 33 wyroki, w tym 31 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji, w których źródło naruszenia można podzielić następująco:

PRAWO

1) M.L. p. Polsce (skarga nr 40119/20, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji w związku z odwołaniem zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży, na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem, w zw. z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/20 (brak wymaganej przewidywalności, brak zabezpieczeń przed arbitralnością). Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok.

2) Pająk i inni p. Polsce (skarga nr 25226/18, wyrok z dnia 24 października 2023 r.)

Naruszenie art. 14 w związku z art. 8 Konwencji – naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego o charakterze dyskryminacyjnym ze względu na płeć w związku ze zobowiązaniem do przejścia w stan spoczynku kobiet - sędziów. Naruszenie istoty art. 6 ust. 1 Konwencji – dostępu do

sądu. Trybunał stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 we wszystkich czterech spawach, natomiast naruszenie art. 14 w związku z art. 8 - w trzech sprawach, w których zarzut ten został podniesiony.

- 3) **Przybyszewska i inni p. Polsce (skarga nr 11454/17 i in., wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r.)**
Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) w zw. z odmową przyjęcia oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński z osobą tej samej płci oraz brakiem uznania związków jedнопłciowych w jakiegokolwiek formie prawnej.
- 4) **Tuleya p. Polsce (skargi nr 21181/19, 51751/20, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.)**
Naruszenie prawa do sądu w aspekcie karnym (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na nieprawidłowości związane z utworzeniem Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego; naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8) w związku ze wszczęciem postępowania dyscyplinarnego wobec skarżącego w następstwie zadania pytania prejudycjalnego do TSUE oraz w związku z uchwałą Izby Dyscyplinarnej z dnia 18 listopada 2020 r., a w konsekwencji zawieszenia sędziego w obowiązkach służbowych; naruszenie wolności wyrażania opinii (art. 10) w związku ze wszczęciem postępowań wyjaśniających jako następstwa publicznej wypowiedzi dotyczącej KRS, reformy wymiaru sprawiedliwości, jak również udziału w spotkaniach o charakterze publicznym, a także w związku z uchwałą Izby Dyscyplinarnej.
- 5) **Wałęsa p. Polsce (skarga nr 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r.) Wyrok pilotażowy.**
Naruszenie art. 6 ust. 1 oraz art. 8 Konwencji. Trybunał orzekł, że naruszenia art. 6 Konwencji miały swoje źródło w powiązanych ze sobą wzajemnie problemach systemowych dotyczących nieprawidłowego funkcjonowania ustawodawstwa krajowego i praktyki krajowej, spowodowanych: wadliwą procedurą powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ustanowionej ustawą zmieniającą z 2017 r., wynikającym z tego brakiem niezależności Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN, wyłączną kompetencją Izby Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego lub sądu, wadliwą nadzwyczajną procedurą odwoławczą, wyłączną kompetencją Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN do rozpatrywania skarg nadzwyczajnych.

PRAWO i PRAKTYKA

- 6) **Frankowski i inni p. Polsce (skarga nr 32589/22, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)**
Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością krajowych postępowań sądowych. Trybunał odrzucił deklaracje jednostronne rządu, jako nie dające wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga od Trybunału dalszego rozpatrywania sprawy. Przepisy prawa zostały zmienione, ale z uwagi na dalszy napływ podobnych skarg do Trybunału i coraz częstsze odrzucanie deklaracji jednostronnych rządu, zachodzi konieczność nie tylko dalszego dostosowywania praktyki stosowania przepisów dotyczących skargi na przewlekłość postępowania do standardów wynikających z orzecznictwa ETPC, ale również rozważenia dalszych zmian w prawie.
- 7) **Karpińscy i inni p. Polsce (skarga nr 24865/21 i in., wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)**
jw.
- 8) **Królak i inni p. Polsce (skarga nr 5983/22, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)**
jw.
- 9) **Lewiński p. Polsce (skarga nr 24730/20, wyrok z dnia 13 kwietnia 2023 r.)**
jw.
- 10) **Olechno p. Polsce (skarga nr 44719/21, wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)**
jw.
- 11) **Trela i inni p. Polsce (skarga nr 25347/19 i in., wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)**
jw.
- 12) **Ungeheuer i inni p. Polsce (skarga nr 5726/20, wyrok z dnia 5 października 2023 r.)**
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych - wszystkie postępowania krajowe objęte wyrokiem ETPC zostały zakończone; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach grupy Bąk/Majewski/Rutkowski).
jw.

PRAKTYKA

- 13) **Bojar p. Polsce (skarga nr 11148/18, wyrok z dnia 11 maja 2023 r.)**
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r.

Naruszenie art. 8 Konwencji w związku z poddawaniem skarżącego kontrolom osobistym w trakcie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Trybunał zwrócił uwagę, że w polskich zakładach karnych brak jest rejestru takich kontroli, co utrudniło postępowanie dowodowe przed sądami krajowymi.

14) Beluch p. Polsce (skarga nr 4065/21, wyrok z dnia 28 września 2023 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji, z uwagi na fakt, że sądy krajowe, w sprawach dotyczących egzekucji kontaktów skarżącego z dzieckiem, nie działały w granicach dozwolonego marginesu uznania i nie podjęły działań wystarczająco ukierunkowanych na wdrożenie zapadłych orzeczeń.

15) Cupiał p. Polsce (skarga nr 67414/11, wyrok z dnia 9 marca 2023 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r.

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku ze sposobem prowadzenia postępowania dowodowego przez sąd krajowy, w sprawie o psychiczne znęcanie się nad rodziną poprzez przymuszanie do praktyk religijnych (niepełna ocena materiału dowodowego, zbyt lakoniczne uzasadnienie decyzji przez sąd krajowy).

16) Drozd p. Polsce (skarga nr 15158/19, wyrok z dnia 6 kwietnia 2023 r.)

Naruszenie art. 10 Konwencji poprzez ingerencję w prawo skarżących do wolności wyrażania opinii, w związku z wydaniem zakazu wstępu do Sejmu RP, po zorganizowaniu na jego terenie demonstracji w obronie niezależności polskiego sądownictwa.

17) K.P. p. Polsce (skarga nr 52641/16, wyrok z dnia 26 października 2023 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji (przewlekłość tymczasowego aresztu; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska; konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC) oraz zatwierdzenie deklaracji jednostronnej rządu dotyczącej zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji (ograniczenia nałożone na odwiedziny rodziny podczas tymczasowego aresztowania skarżące).

18) Lalik p. Polsce (skarga nr 47834/19, wyrok z dnia 11 maja 2023 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 3 Konwencji w związku z wykorzystaniem zeznań skarżącego, będącego pod wpływem alkoholu, złożonych po jego zatrzymaniu, pod nieobecność jego adwokata i bez wystarczającego poinformowania go o jego prawie do obrony.

19) Mariański p. Polsce (skarga nr 14630/22, wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztu; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC.

20) Mazowiecki p. Polsce (skarga nr 34734/13, wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji w związku brakiem kontroli sądowej przeszukania mieszkania.

21) Hubert Nowak p. Polsce (skarga nr 57916/16, wyrok z dnia 16 lutego 2023 r.)

Naruszenie art. 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku ze sposobem przeprowadzenia przez władze postępowań dotyczących okoliczności leczenia skarżącego przez ratowników medycznych; brak naruszenia art. 2 Konwencji w aspekcie materialnym.

22) Poklikayew p. Polsce (skarga nr 1103/16, wyrok z dnia 22 czerwca 2023 r.)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji w związku wydaleniem cudzoziemca ze względów bezpieczeństwa narodowego na podstawie informacji niejawnych bez wystarczających zabezpieczeń równoważących.

23) R.M. i inni p. Polsce (skarga nr 11247/18, wyrok z dnia 9 lutego 2023 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Bistieva i inni p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 1f Konwencji w odniesieniu do małoletnich skarżących oraz naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji w odniesieniu do wszystkich skarżących w związku z osadzeniem na okres siedmiu miesięcy w zamkniętym ośrodku dla cudzoziemców.

24) Rogalski p. Polsce (skarga nr 5420/16, wyrok z dnia 23 marca 2023 r.)

Naruszenie art. 10 Konwencji w związku z brakiem dostatecznego uzasadnienia decyzji o ukaraniu skarżącego w postępowaniu dyscyplinarnym, a także poprzez przekroczenie marginesu uznania przy rozstrzygnięciu o jego winie za nieetyczne postępowanie.

25) Romaniuk p. Polsce (skarga nr 42179/14, wyrok z dnia 26 października 2023 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3 (d) Konwencji w związku z brakiem możliwości przesłuchania świadka oskarżenia.

26) Ruciński p. Polsce (skarga nr 22716/12, wyrok z dnia 5 października 2023 r.)

Naruszenie art. 1 Protokołu 1 do Konwencji w związku z bezprawnymi decyzjami organów podatkowych oraz oddaleniem odszkodowawczych powództw krajowych.

27) Stefański i inni p. Polsce (skarga nr 53844/20, wyrok z dnia 11 maja 2023 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burza p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z uwagi na przewlekły tymczasowy areszt; przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem wyroków w grupie Trzaska. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPC.

4. W 2024 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 35 wyroków, stwierdzających naruszenie Konwencji, w których źródło naruszenia można podzielić następująco:

PRAWO

1) Formela i inni p. Polsce (skarga nr 58828/12 i kolejne, wyrok z dnia 19 września 2024 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) w zw. z odmową rejestracji w jakiegokolwiek formie małżeństw jedнопłciowych skarżących, zawartych za granicą, przy jednoczesnym braku ram prawnych zapewniających uznanie i ochronę ich związków w Polsce.

PRAWO I PRAKTYKA

2) Czeredys i inni p. Polsce (skarga nr 10876/22 i 2 inne, wyrok z dnia 18 stycznia 2024 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością krajowych postępowań sądowych. Trybunał odrzucił deklaracje jednostronne rządu, jako nie dające wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga od Trybunału dalszego rozpatrywania sprawy. Przepisy prawa zostały zmienione, ale z uwagi na dalszy napływ podobnych skarg do Trybunału i coraz częstsze odrzucanie deklaracji jednostronnych rządu, zachodzi konieczność nie tylko dalszego dostosowywania praktyki stosowania przepisów dotyczących skargi na przewlekłość postępowania do standardów wynikających z orzecznictwa ETPC, ale również rozważenia dalszych zmian w prawie.

3) Drąg p. Polsce (skarga nr 31457/22, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

jw.

4) Kaczmarek p. Polsce (skarga nr 16974/14, wyrok z dnia 22 lutego 2024 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji w zw. z ujawnieniem - bez wystarczających podstaw w prawie - na wspólnej konferencji prasowej prokuratury i służb nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, zebranej w ramach operacji służb, której skarżąca nie była przedmiotem oraz brak jasnych ram prawnych i gwarancji proceduralnych odnośnie do przechowywania i możliwości zniszczenia materiałów zabezpieczonych podczas tej operacji, a dołączonych do akt postępowania przygotowawczego. Naruszenie wynikało z niewłaściwej interpretacji obowiązujących regulacji przez organy prokuratury.

5) Korneta p. Polsce (skarga nr 9960/21, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością krajowych postępowań sądowych. Trybunał odrzucił deklaracje jednostronne rządu, jako nie dające wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga od Trybunału dalszego rozpatrywania sprawy.

6) Kowalik p. Polsce (skarga nr 37910/21, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

jw.

7) Kowalski p. Polsce (skarga nr 4771/20, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

jw.

8) Leśniewski p. Polsce (skarga nr 14896/21, wyrok z dnia 10 października 2024 r.)

jw.

9) Modzelewski p. Polsce (skarga nr 31654/20, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

jw.

10) Nawrot p. Polsce (skarga nr 12686/22, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

jw.

- 11) *Paliccy i inni p. Polsce* (skarga nr 32837/20 i 3 inne, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)
jw.
- 12) *Paradowski i inni p. Polsce* (skarga nr 18706/22 i 3 inne, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)
jw.
- 13) *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce* (skargi nr 72038/17 i 25237/18, wyrok z dnia 28 maja 2024 r.)
Naruszenie art. 8 Konwencji w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością.
- 14) *Pluciński i inni p. Polsce* (skarga nr 56092/22 i 3 inne, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)
Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością krajowych postępowań sądowych. Trybunał odrzucił deklarację jednostronną rządu, jako nie dającą wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga od Trybunału dalszego rozpatrywania sprawy.
- 15) *Różycki p. Polsce* (skargi nr 24897/20 i 24900/20, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)
jw.
- 16) *Stań i inni p. Polsce* (skarga nr 56287/22 i 4 inne, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)
jw.
- 17) *Strzałkowski p. Polsce* (skarga nr 21440/21, wyrok z dnia 10 października 2024 r.)
jw.
- 18) *Szafraniak i inni p. Polsce* (skarga nr 52798/21 i 4 inne, wyrok z dnia 25 kwietnia 2024 r.)
jw.
- 19) *Szustak i inni p. Polsce* (skarga nr 52773/22 i 3 inne, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)
jw.
- 20) *Terczyński i inni p. Polsce* (skarga nr 45960/21 i 2 inne, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)
jw.
- 21) *U.K. p. Polsce* (skarga nr 58832/21, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)
jw.
- 22) *Wandel p. Polsce* (skarga nr 21096/23, wyrok z dnia 5 września 2024 r.)
jw.

PRAKTYKA

- 23) *Boisteau p. Polsce* (skarga nr 19561/22, wyrok z dnia 27 czerwca 2024 r.)
Naruszenie art. 8 Konwencji - prawo do poszanowania życia rodzinnego skarżącego, z uwagi na długość postępowania w sprawie ustalenia i wykonania kontaktów z dzieckiem.
- 24) *Friedrich i inni p. Polsce* (skarga nr 25344/20 i 17 innych, wyrok z dnia 20 czerwca 2024 r.)
Naruszenie art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 10 Konwencji w związku z kilkugodzinnym pozbawieniem wolności, bez niezbędnych gwarancji proceduralnych, 18 skarżących (16 aktywistów *Greenpeace* i 2 dziennikarzy), w kontekście prowadzonej przez nich pokojowej manifestacji w porcie w Gdańsku w 2019 r. Dodatkowo naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji wobec dwóch pierwszych skarżących w zw. z zatrzymaniem ich za zachowanie, którego nie można było w sposób uzasadniony uznać za przestępstwo przewidziane w prawie. Bezprawność zatrzymania skarżących spowodowała również bezprawność ingerencji w ich prawo do wyrażania opinii.
- 25) *Janowski p. Polsce* (skarga nr 55462/20, wyrok z dnia 16 maja 2024 r.)
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).
Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu.
- 26) *Janowski p. Polsce* (skarga nr 36483/19, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)
Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).
Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu, a także art. 5 ust. 4 Konwencji z uwagi na nadmierną długość sądowej kontroli postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania.
- 27) *Kiełb p. Polsce* (skarga nr 47730/20, wyrok z dnia 12 grudnia 2024 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania administracyjnego i sądowno-administracyjnego. Trybunał odrzucił zarzut formalny rząd w zakresie niewykorzystania krajowych środków odwoławczych.

28) Lehmann i inni p. Polsce (skarga nr 52462/21 i 2 inne, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu.

29) Meroń p. Polsce (skarga nr 42770/21, wyrok z dnia 18 stycznia 2024 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

jw.

30) Sherov i inni p. Polsce (skarga nr 54029/17 i 3 inne, wyrok z dnia 4 kwietnia 2024 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego M.K. i inni p. Polsce).

Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz narażenie ich na ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz tortur; naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu do Ukrainy były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby; naruszenie art. 13 Konwencji w związku z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań (tj. ze skutkiem zawieszającym).

31) Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce (skarga nr 10103/20, wyrok z dnia 21 marca 2024 r.)

Naruszenie art. 10 w zw. z odmową przyznania skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do kalendarza spotkań niektórych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. ETPC uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy, zwłaszcza w świetle jej kontekstu politycznego, żądana informacja leżała w interesie publicznym, a orzecznictwo sądów krajowych - kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty - nie umożliwiło uwzględnienia tego kontekstu i dokonania indywidualnej oceny. Brak naruszenia art. 10 w kontekście odmowy dostępu do ewidencji wejść.

32) Stepnowski p. Polsce (skarga nr 35540/21, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)

Wyrok został uznany za wykonany w 2024 r. (z uwagi na wykonanie środków indywidualnych; środki generalne nadal są badane przez Komitet Ministrów RE w ramach wyroku wiodącego Burża p. Polsce).

Naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztu.

33) Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce (skarga nr 26821/17, wyrok z dnia 14 marca 2024 r.)

Naruszenie art. 11 Konwencji z uwagi na brak wykazania, że nazwa skarżącego stowarzyszenia i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, które odnosiły się do „narodowości śląskiej”, i które stanowiły kluczową kwestię w jego rozwiązaniu (jako sugerujące, zdaniem sądów, istnienie i uznanie przez władze „narodu śląskiego”), mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego.

34) W.W. p. Polsce (skarga nr 31842/20, wyrok z dnia 11 lipca 2024 r.)

Naruszenie art. 8 w zw. z odmową zgody na kontynuowanie terapii hormonalnej w zakładzie karnym przez skarżącą, osobę transpłciową (przerwa w terapii trwała 14 dni, została wznowiona po wydaniu przez ETPC zarządzenia tymczasowego), co skutkowało nałożeniem na nią nieproporcjonalnego ciężaru (żądanie dodatkowej konsultacji lekarskiej w celu udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku). Dodatkowo, brak uwzględnienia szczególnie wrażliwej sytuacji skarżącej jako osoby pozbawionej wolności, w trakcie korekty płci.

35) Zakrzewski p. Polsce (skarga nr 63277/19, wyrok z dnia 14 listopada 2024 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na orzeczenie wobec skarżącego surowszej kary po uchyleniu prawomocnego wyroku skazującego, przy jednoczesnym braku wskazania zasadniczych braków w pierwszym postępowaniu, wymagających ponownego rozpatrzenia sprawy i braku rozważenia indywidualnej sytuacji skarżącego, który w momencie uchylenia wyroku został już warunkowo zwolniony z więzienia po odbyciu ponad połowy kary.